

M O T A W A U.

Kalendář
na rok obyčejný
1858.

Ročník sedmý.

Nákladem Václava šw. Cyrilla a Methodia

Bořadatel

Vencš Method Kulda.

W Vencš.

W kommissi u Ritsche a Grese.

Učen. zedřimě Václava šw. Cyrilla a Methodia

W kněhkupectwi

Nitsche a Große

w Brně na Velkém náměstí, w domě p. Kleina jsou k dostání:

Cena we stříbře.

Obrázky swatých

w oceli ryté,

s podpisij a uležitými přípowědkmi pamětnimi w řeči národní.

Obfirnějšši ohlášení jich nalezá se na zewnějšši straně obálky této, a tuto jenom dohládáme, že jsme také zlášťni vydání s barewným krajem obstarali, z něhož 1 obrázek stojí 3 fr. wid. č., úplně a krásně malowané wýtisky těchto obrázků také w krátce za lewnou cenu bude lze dostati.

Krásná, welice poučná a nábožná kniha:

Život Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista

wle Ludwika z Granady přeložena z latinského od
Josefa Ant. Šrutky,
kněze církewního w Praze,

tisštěná welkými zřetelnými písmeuami, ozdobená krásnými mluwmi obrázky, která se posud za 1 zl. 54 fr. we stříbře prodávala, bude se teď w kněhkupectwi šwrchupsaném oudám dědictwi sw. Cyrillo-Methodského w lewnějšši ceně vydawat, a sice w seštitku za 50 fr. a wážaná w tuhé obálce za 54 fr. stříbra.

Moravan.

Kalendář na rok obyčejný 1858.

Ročník sedmý.

Dákladem Dědictví swatého Cyrilla a Methodia.

Poradatel:

Veneš Method Kulda.

V Brně.

W kommissi u Nitsche a Grofe.

Tiskem vědictwa R. Dohřera.

Dle Knaueroma stoletého kalendáře jest roku 1858.

Dobropán čili Merkur

panovníkem.

Merkuria čili peňanšii Římané za boha všmurnosti, pokoje, a za vynálezce lpy; avšak také za boha všech chytrých a podvodných nápadů, umění a pletich, tudýj zvolášti za boha lupectví. Ba zaslepenost peňanův dostoupila i toho stupně, že i zloběji vážvali Merkuria za ochrance svého, aby se jim zlobějšti dobře a šťastně povedlo. — Hvězdáři pak vypůjčili si jména jeho, a dali ho bludici, kterouž znamením \mathfrak{z} znamenají. W nassi řeči dostala bludice tato jméno „Dobropán.“ — Co mysliti máme o jeho panování roku 1858., jž jsem powěděl w minulých kalendářích o několika panovnících a panovnicích pobobných. Swrchovaným a pravým „Dobropánem“ jest jebný věčný Bůh we třech nerozbitných osobách, kterýž nepočtené hvězdy we wesmíru rozestawil wšestehoucnosti Swou, a každé wpměřil dráhu, jžto bez wšle Boží nikdy opustiti nesmi. Kéžbychom my lidé, tworowé rozumni a nesmrtni, záhouy Boží plniť dobrowelně tak, jakož je hvězdy plni nutně a newědoně, jsouce twery mrtwými. — Já pak raději o bludici „Dobropánu“ zase powim, co o ni hvězdáři wěd.

Dobropán čili Merkur má těleso w průměru 608 mil weliké; nasse země, kteráž má 1720 mil w průměru, jest téměř 25krát tollá. Dobropán jest ob nassi země průměrně 6 milionůw mil, a od slunce průměrně 8 milionů mil vzdálen, tedy jest ze všech bludic slunci nejbližší, a obdívá swou dráhu čili swůj běh okolo slunce za 87 dní, 23 hodin a 16 minut. Že pak Dobropán slunci tak blíž jest, tudýž ho jen za soumraku večer a před ranní záti widěti možno. Na Dobropánu jsou prý hory na $2\frac{1}{2}$ unle vysoké. Jeho wzduchowý obor má jen ofninu té hustoty, jžto má wzduchowý obor nassi země, čím se nejmírně sluneční horko znamenitě mírní; nebo čím hustější wzduch bludici pokrývá, tím wěšši herko slunce na něm wýwinuje. Průčez slunce i nejvzdálenější bludici, Nebestauku, dostatečně zahřívati může, an tato, jsouc 400 milionů mil od slunce vzdálena, 361krát tak hustý wzduch kolem sebe má jako nasse země.

Ledén (měsíc třikrátový) má 31 dní.

Polský: Styczeń. Štířský: Sečanj. Słowinský: Prosijec. Ruský: Januar.

V třikrátovém měsíci opust bludův směsici;
Buď, jak svatí králi, v pravé víře stálf!

Den měsíce	Den v týdnu	Svatý a slavnosti církevní.	Slunce		Znam. měs.	Měsíce		Čtvrté měsíce a možná povětrnost.	
			východ	západ		východ	západ		
			h. m.	h. m.		h. m.	h. m.		
1	P	+ Námův rok Dobrot	7 54	4 7		5 47	10 3	C Poslední čtvrt dne 7. ve čtvrtel o 1. hod. 52 min. ráno. — Mňharo a mírná zima, potom mnoho sněhu.	
2	S	Sm. Makaria, poust.	7 53	4 7		7 19			
První měsíce v roce. Východ slunce v 5. hodině ráno. Západ v 12. hodině večer.									
3	M	S. Genovefy, panný.	7 53	4 7		8 44		D Nový měsíc dne 15. v pátel o 6. hod. 38 min. ráno. Novellá zima; chvílemi padá sněh. Nocí tmavé. E První čtvrt dne 22. v pátel o 6. hod. 3 min. večer. — Zima přibývá, ale brzy opět se uvrní. F Úplněl dne 29. v pátel o 10. hod. 17. min. ráno. — Mrazivě mšhy, mokró a zima, potom odvěl. G Ananeruv Poletb kalendár. H „Da-li Pan Bůh!“ I Začátek Ledna mrazivý; 3. čimelice; ob 9. až do 12. tuhá zima; potom sněhová 2. dnové a pršfky až do 24.; a poť až do konce mírná a jasnější povětrnost	
4	P	S. Lita, biskupa.	7 52	4 8		10 5			
5	U	S. Telesfora, pap.	7 52	4 8		11 22			
6	St	S. 3 Kráši Zje.	7 51	4 9					
7	K	S. Walentina. Rajm.	7 50	4 10		1 51			
8	P	S. Severina Ner.	7 49	4 11		3 6			
9	S	S. Marcelina. Žul.	7 48	4 12		4 21			
Neběle pravil po Njem Páně. Sluce, v 5. hodině ráno, v 12. hodině večer.									
10	M	S. Pawla, poust.	7 47	4 13		3 35			
11	P	S. Hygina, papeže.	7 46	4 14		6 42			
12	U	S. Anestta. Arkadia.	7 45	4 15		7 38			
13	St	S. Veroniky. Šilar.	7 44	4 16		8 20			
14	S	S. Felixe, kn. + 265.	7 43	4 17		8 50			
15	P	+ S. Maury a Brit.	7 42	4 18		9 11			
16	S	S. Marcella, papeže.	7 41	4 19		5 28			
Vet 2. ve Njem Páně. Sluce, v 5. hodině ráno, v 12. hodině večer.									
17	M	S. Antonina, poust.	7 40	4 20		6 48			
18	P	S. Brišky, pan. muč.	7 39	4 21		8 8			
19	U	S. Kanuta, krále.	7 38	4 22		9 28			
20	St	S. Gab. a Sebest.	7 37	4 23		10 49			
21	S	S. Vnežky, pan. muč.	7 36	4 24					
22	P	+ S. Wincencia, muč.	7 35	4 25		1 39			
23	S	Zasneub. P. Marie.	7 34	4 26		3 11			
Vet 2. ve Njem Páně. Sluce, v 5. hodině ráno, v 12. hodině večer.									
24	M	S. Timothea, bisk. m.	7 33	4 27		4 41			
25	P	Obrác. sv. Pawla.	7 31	4 28		6 2			
26	U	S. Polikarpa, bisk.	7 30	4 29		7 5			
27	St	S. Jana Blatouského.	7 28	4 30		7 47			
28	S	Sm. Karla Velikého.	7 27	4 32		8 13			
29	P	S. Frantistfa Gal.	7 25	4 34		1 43			
30	S	S. Martiny, panný.	7 23	4 36		6 13			
Vet. Devátá. (Septuagesima) v 5. hodině ráno, v 12. hodině večer.									
31	M	Petra Nofasta.	7 21	4 38		7 38			

Slunce vstoupí do znamení **wodníka** (♊) ve středu dne 20. ledna o 3 hod. 4 min. večer. Jitvanha měsíce ledna.

V tomto ledovém měsíci bývá nejvíce jmy, sněhu a ledu, a zima dosahuje největšího stupně. V měsíci tomto parují také jihozápadní větrové, a tudíž bývá nejvíce suchý. Proštěbel jmy ošlo 14. ledna.

Únor (měsíc hromničit) má 28 dní.

Polští: Luty. Švédští: Veljača. Slovinský: Svečan. Ruský: Februar.

Jméno „hromnic“ z pohanské je doby!

Náš však světlo Christovo ať zdohí!

Den měsíce	Den v týd.	Svatý a slavnost církevní.	Slunce		Znam. neb.	Měsíc		Čtvrtě měsíce a možná povětrnost.	
			východ	západ		východ	západ		
			h. m.	h. m.		h. m.	h. m.		
1 P.	S. Ignacia, bisk.	7 20	4 41		8 59		Měsíc a západ	C Poslední čtvrt dne 5. v pátek o 10. hod. 22. míu. večer. — Zamračeno, chumelice, a pak žima třesutá a jasné.	
2 U.	Štěpán P. Pa.	7 18	4 43		10 17				
3 St.	S. Blažeje, bisk.	7 16	4 45		11 33				
4 C.	S. Veroniky.	7 15	4 46		ráno				
5 P.	S. Agaty. Fran.	7 14	4 47		2 5				
6 S.	S. Doroty.	7 12	4 49		3 20				
Měsíc 1. ve Týd. (Sexagesima) Slunce ve Týd. jako v únoru									
7 P.	S. Klementa, opat.	7 11	4 50		4 30		Měsíc ne hne.	D Nový měsíc dne 14. v sobotu o 11. hod. 18 m. večer. — Žimy přibývá, silné mrazy z rána, ač veliké mlhy.	
8 P.	S. Jana z Mathy.	7 9	4 51		5 31				
9 U.	S. Křestian, pan.	7 8	4 53		6 19				
10 St.	S. Scholastiky, jept.	7 6	4 55		6 53				
11 C.	S. Eufrosiny, pan.	7 4	4 57		7 17				
12 P.	S. Eulalie, pan.	7 2	4 59		7 34				
13 S.	S. Kateřiny, bisk.	6 0	5 0		7 47		večer	E První čtvrt dne 21. v neděli o 2. h. 4. minut. ráno. — Semerogápní větrové přináší deště se sněhem, počemž odměl.	
Měsíc 2. ve Týd. (Quinquagesima) Slunce ve Týd. jako v únoru									
14 U.	S. Valentina.	6 59	5 2		7 58	5 53	Měsíc a východ		F Úplněl dne 27. v sobotu o 11. h. 10 min. večer. — Žimy ubývá, ale sněhu přibývá; větrů bouřlivých se množí.
15 P.	S. Faustina a Bevy.	6 57	5 4			7 14			
16 U.	S. Juliana pan.	6 56	5 6			8 36			
17 St.	† Popel. Juliana a sp.	6 54	5 7			10 0			
18 C.	† S. Flaviany, bisk.	6 52	5 9			11 27			
19 P.	† S. Mansueta, kn.	6 50	5 11			ráno			
20 S.	† S. Eufrazia, bisk.	6 48	5 13			2 26	večer	G Anauerus stoletý kalendář. „Dá-li Pán Bůh!“ Únor jest ve svých prvních dnech posměrný až do 12.; pak krutá žima až do 14. — Potom nečekávané teplo, a silný odměl až do konce.	
Měsíc 3. ve Týd. (Invocavit) Slunce ve Týd. jako v únoru									
21 U.	S. Eleonory.	6 46	5 15			3 50	Měsíc ne hne.		
22 P.	† Sidlení sv. Petra.	6 45	5 16			4 57			
23 U.	† S. Petra Damas.	6 43	5 18			5 44			
24 St.	S. Kateře, ap.	6 42	5 19			6 14			
25 C.	† S. Walburgy.	6 40	5 21			6 36			
26 P.	S. Alexandra.	6 38	5 23			večer			
27 S.	S. Feandra, bisk.	6 37	5 24			5 10	večer		
Měsíc 4. ve Týd. (Reminiscere) Slunce ve Týd. jako v únoru									
28 U.	S. Demalby.	6 35	5 26			6 32	večer		

Slunce vstoupí do znamení rhy (♋) dne 18. Února o 5. hod. 46 min. ráno.

Považte měsíc Února.

Únor obvykle bývá mírnější nežli leden a žimy znenáhla ubývá. Povětrnost bývá proměnlivá, a tudíž: chumelice, mrazy, semerogápní větrové, deště a odměl. Při konci přibývá jasných dní a někdy se pupence ukazují.

Březen (měsíc postní) má 31 dní.

Poľstý: Marzec. Šľirštý: Ožujak. Slowinský: Sušec. Ruštý: Mart.

Nejen jídla chraň se v postní době,
Ozvlášť dej výhosti hříšné zlobě!

Den měsíce	Den v týd.	Smátky a slavnosti církevní.	Slunce				Měsíc			Čtvrté měsíce a možná povětrnosti.	
			východ		západ		Dnem. neb.	východ			západ
			b.	m.	b.	m.		b.	m.		
1	P.	+ S. Albina, bisk.	6:34	5:27		7:52				<p>Čtvrté měsíce a možná povětrnosti.</p> <p>☾ Poslední čtvrt dne 7. v neděli o 7. hod. 16. min. večer. — Severní větrné udrží dosti značnou zimu.</p>	
2	U.	+ S. Simplicia, kar.	6:32	5:29		9:10			<p>☉ Nový měsíc dne 15. v pondělí o 1. hod. 18. min. večer. — Dostí teplot. Větrné jižní a západní střídají se. Desťivo.</p> <p>☽ První čtvrt dne 22. v pondělí o 8. hod. 47 min. ráno. — V noci mrazů, ve dne sucha. Sluční větrné jarní.</p> <p>☽ Úplněk dne 29. v pondělí o 1. hod. 13. min. večer. — Počíná ještě jarní počasí a tepla se množí.</p> <p>Anaeritův stoletý kalendář.</p> <p>„Dá-li Pán Bůh!“</p> <p>Březen jest v prvé polovici své velmi studený; ob 18. dostavuje se teploty desť, a 26. opět se vyjasňuje, na konci měsíce vsáhl přibývá s jasnem i chladna.</p>		
3	St.	+ S. Kunhuty, císař.	6:31	5:30		10:28					
4	C.	+ S. Kazimira.	6:29	5:32		11:45					
5	P.	+ S. Eufebia.	6:27	5:34		1:03					
6	C.	+ S. Bedř., klášť.	6:26	5:35		2:15					
<p>☾ 3. post. (Křtěněn. Ouk) ☽ 3. post. (Křtěněn. Ouk) ☽ 3. post. (Křtěněn. Ouk)</p>											
7	P.	S. Tomáše Apo.	6:24	5:37		3:20			<p>☽ První čtvrt dne 22. v pondělí o 8. hod. 47 min. ráno. — V noci mrazů, ve dne sucha. Sluční větrné jarní.</p> <p>☽ Úplněk dne 29. v pondělí o 1. hod. 13. min. večer. — Počíná ještě jarní počasí a tepla se množí.</p>		
8	P.	+ S. Jana Božieho.	6:22	5:39		4:13					
9	U.	+ S. Opris a Měchy.	6:21	5:40		4:52					
10	St.	+ S. 40 mučeniků.	6:19	5:42		5:20					
11	C.	+ S. Anjelie, herat.	6:17	5:44		5:39					
12	P.	+ S. Neboře Well.	6:16	5:45		5:54					
13	C.	+ S. Kofiny, pan.	6:14	5:47		6:5					
<p>☾ 4. post. (Křtěněn. Lactare) ☽ 4. post. (Křtěněn. Lactare) ☽ 4. post. (Křtěněn. Lactare)</p>											
14	P.	S. Matěje, cíř.	6:12	5:49		6:15			<p>☽ První čtvrt dne 22. v pondělí o 8. hod. 47 min. ráno. — V noci mrazů, ve dne sucha. Sluční větrné jarní.</p> <p>☽ Úplněk dne 29. v pondělí o 1. hod. 13. min. večer. — Počíná ještě jarní počasí a tepla se množí.</p>		
15	P.	+ S. Pengina, Cyrill.	6:10	5:51		6:15					
16	U.	+ S. Periberta.	6:8	5:53		9:8					
17	St.	+ S. Gertrudy, pan.	6:6	5:55		10:39					
18	C.	+ S. Eduarda krále.	6:4	5:57		11:52					
19	P.	+ S. Josefa, pěst.	6:2	5:59		1:39					
20	C.	+ S. Joachima.	6:1	6:0		2:52					
<p>☾ 5. post. (Křtěněn. Judica) ☽ 5. post. (Křtěněn. Judica) ☽ 5. post. (Křtěněn. Judica)</p>											
21	P.	S. Benedikta, opat.	6:0	6:1		3:45			<p>☽ První čtvrt dne 22. v pondělí o 8. hod. 47 min. ráno. — V noci mrazů, ve dne sucha. Sluční větrné jarní.</p> <p>☽ Úplněk dne 29. v pondělí o 1. hod. 13. min. večer. — Počíná ještě jarní počasí a tepla se množí.</p>		
22	P.	+ S. Oktaviana.	5:58	6:3		4:19					
23	U.	+ S. Hldefons. Otha.	5:56	6:5		4:42					
24	St.	+ S. Gabriela, arch.	5:54	6:7		4:58					
25	C.	+ Zvěstování P. Ma.	5:53	6:9		5:10					
26	P.	+ S. Theodora, Em.	5:51	6:10		5:21					
27	C.	+ S. Ruperta.	5:49	6:12		5:30					
<p>☾ 6. post. (Křtěněn. Simplicia) ☽ 6. post. (Křtěněn. Simplicia) ☽ 6. post. (Křtěněn. Simplicia)</p>											
28	P.	S. Guntrama.	5:47	6:14		5:31	5:30		<p>☽ První čtvrt dne 22. v pondělí o 8. hod. 47 min. ráno. — V noci mrazů, ve dne sucha. Sluční větrné jarní.</p> <p>☽ Úplněk dne 29. v pondělí o 1. hod. 13. min. večer. — Počíná ještě jarní počasí a tepla se množí.</p>		
29	P.	+ S. Eustachia, Aug.	5:45	6:16		6:49					
30	U.	+ S. Jana Křt. Kvirin.	5:44	6:17		8:6					
31	St.	+ S. Kvitbona.	5:42	6:19		9:24					

Slunce vstoupí do znamení **škorpe (♏)** dne 20. v pátek o 4. hod. 30. min. večer.
Začátek jara dne 20. března. — Dneve a nocí jsou stejné.

Vomaha měsíce března.

Březen mívá většinou jasných dní a tepla počáť přibývá; konec měsíce tohoto bývá velmi proměnlivý. V horách noci mrazů, v rovinnách pak husté mlhy.

Duben (měsíc velikonoční) má 30 dní.

Polští: Květien. Srbsky: Travanj. Slovinsky: Mali traven. Rusky: Aprelj.

„Alleluja!“ volá církev svatá,
Povstaň z hrobu, duše hříchem spjatá!

Den měsíce	Den v týd.	Svatky a slavnosti církevní.	Slunce		Měsíc	Měsíc		Čtvrtě měsíce a možná povětrnosti.	
			rohochob	západ		řam. neb.	rohochob		západ
			h. m.	h. m.		h. m.	h. m.		h. m.
1	Č.	Belný čtveř	5 41	6 20	Č	10 42	západ	☾ Poslední čtvrt dne 6. v úterý o 2. hod. 49. min. večer. — Proměnitvo a pršty.	
2	P.	Belý pátek.	5 39	6 22	P	11 57	ráno		
3	N.	Bílá Sobota.	5 37	6 24	N				
První heb velikonoční. Pan Ježíš vstal z mrtvých Marš 16									
4	P.	Netěle velikonoční	5 35	6 26	P	2 5		☉ Nový měsíc dne 14. ve středu o 0. hod. 21 min. ráno. — Teplých a jasných dní se množí; přiroda počíná se probouzeti.	
5	P.	Pentěte velikonoční	5 33	6 28	P	2 49			
6	Ú.	S. Celestina, pap.	5 31	6 30	Ú	3 20	me dne.		
7	St.	S. Hermana bop.	5 30	6 31	St	3 43		☽ První čtvrt dne 20. v úterý o 3. hod. 32. min. večer. — Větrové západní a severní panují; potom hladno a deštivo, a pak teplo.	
8	Č.	S. Alberta Walter.	5 29	6 32	Č	3 59			
9	P.	S. Demetr. M. Eg.	5 27	6 34	P	4 12			
10	S.	S. Ezechiele. Methild.	5 26	6 36	S	4 23		☉ Úplněl dne 28. ve středu o 4. hod. 1. min. ráno. — Tepla přibývá a dnové jsou jasni. Ananeriiv stlektv kalendár.	
11	N.	S. Yma Wel., pap.	5 23	6 38	N	4 33	večer.		
12	P.	S. Julia. Sab. muč.	5 22	6 39	P	4 44	5 11		
13	Ú.	S. Hermenegil. Just.	5 20	6 41	Ú		6 39	☽ Dvě čtvrtě měsíce a tři dny.	
14	St.	S. Tiburcia a Val.	5 18	6 43	St		8 11		
15	Č.	S. Anastasie. Vl. Pet.	5 17	6 44	Č		9 46		
16	P.	S. Tiburcia, bisk.	5 15	6 46	P		11 19	☉ Úplněl dne 28. ve středu o 4. hod. 1. min. ráno. — Tepla přibývá a dnové jsou jasni. Ananeriiv stlektv kalendár.	
17	S.	S. Rudolfa. Kuceta.	5 13	6 48	S		ráno		
Dvě 2. pe velikonoční (Miser Dom) Ježíš vstal z mrtvých Marš 16									
18	N.	S. Apollonia, bisk.	5 12	6 49	N		1 41	☽ Dvě čtvrtě měsíce a tři dny.	
19	P.	S. Yma IX. pap.	5 10	6 51	P		2 22		
20	Ú.	S. Anežky. Marcel.	5 8	6 53	Ú		2 48		
21	St.	S. Anselma, bisk.	5 6	6 55	St		3 6	☉ Úplněl dne 28. ve středu o 4. hod. 1. min. ráno. — Tepla přibývá a dnové jsou jasni. Ananeriiv stlektv kalendár.	
22	Č.	S. Sotera a Kaja.	5 4	6 57	Č		3 19		
23	P.	S. Wojtěcha, bisk.	5 3	6 58	P		3 30		
24	S.	S. Jiřího, rýtiče.	5 1	7 0	S		3 39	☽ Dvě čtvrtě měsíce a tři dny.	
Dvě 3. pe velikonoční (Jubilato) Ježíš vstal z mrtvých Marš 16									
25	N.	S. Marka, evangel.	4 59	7 2	N		3 48		☉ Úplněl dne 28. ve středu o 4. hod. 1. min. ráno. — Tepla přibývá a dnové jsou jasni. Ananeriiv stlektv kalendár.
26	P.	S. Kleta a Marcel.	4 58	7 3	P		5 51		
27	Ú.	S. Anastasia. Peregr.	4 56	7 5	Ú		7 7		
28	St.	S. Vitalisa, mučen.	4 54	7 7	St		8 24	☽ Dvě čtvrtě měsíce a tři dny.	
29	Č.	S. Petra Wer.	4 52	7 9	Č		9 41		
30	P.	S. Kateriny Čien.	4 51	7 10	P		10 53		

Slunce vstoupí do znamení býka (♉) dne 20. v úterý o 5. hod. 49 min. večer.
Pomaha měsíci a Dufina

Duben jest pro svou proměnlivost pověstaň. Přemění jarní doby střídají se s nezabáním s deštěm a neobouhými čumelicemi. Zitra jsou hladná, doby polební vsal dosti teplé. Líst a květ se rogovituje.

Květen (měsíc Mariánský) má 31 dní.

Polský: Maj. Nizký: Svibanj: Slovinský: Velki traven. Ruský: Maj.

Nechatnost znasí ráže
Matce Boží, kde kdo může!

Den měsíce	Den v týdnu	Svatý a slavnostní církevní.	Slunce		Dnem. neb.	Měsíce		Čtvrté měsíce a možná povětrnost.	
			výšob.	západ		výšob.	západ		
			h. m.	h. m.		h. m.	h. m.		
1	G.	S. Filippa a Jak.	4 50	7 11	☾	11 55			
Reb. 4. po Velik. (Cantate.) Jdu k tomu, hezky mne volá. Jan 14.									
2	R.	S. Athanasia. Sigm.	4 48	7 13	☾	ráno		☾ Poslední čtvrt dne 6. ve čtvrtel o 7. hod. 44 min. ráno. — Tepla přibývá, bouřky a přehánky sítidají se zhusťa.	
3	P.	S. Kalezemi sv. kříže.	4 47	7 14	☾	1 20	a západ		
4	L.	S. Floxiana muč.	4 46	7 15	☾	1 45			
5	Gt.	S. Pia V. Gotth.	4 45	7 16	☾	2 4	Měsíce		
6	Gt.	S. Jana z Damašk.	4 43	7 18	☾	2 17			
7	P.	† S. Stanislava, bisk.	4 42	7 19	☾	2 29	Měsíce		
8	G.	S. Bjem. sv. Michaela.	4 41	7 20	☾	2 39			
Reb. 5. po Velik. (Regate.) Svatě-li jác proiti. Čet. Jan 15.									
9	R.	S. Křeče Nastan.	4 39	7 22	☾	2 49		☾ Nový měsíc dne 13. ve čtvrtel o 8. hod. 53 min. ráno. — Zamračeno a bouřkivo.	
10	R.	S. Zbora. Ant.	4 37	7 24	☾	3 1			
11	U.	S. Mamerta.	4 36	7 26	☾	3 15	večer	☾ V ráno čtvrt dne 19. ve středu o 11. hod. 25 min. večer. — Jasní dnové a teple.	
12	Gt.	S. Kříž. bisk.	4 34	7 27	☾	3 36	7 10		
13	G.	S. Křečovst. Vaue.	4 33	7 28	☾		8 47		
14	P.	† S. Bonifacia.	4 31	7 30	☾		10 17		
15	G.	S. Běste. S. Pet. asp.	4 30	7 31	☾		11 29		
Reb. 6. po Velik. (Exaudi) Křtý přijde Měsíček. Jan 15 a 16.									
16	R.	S. Jana Nepomud.	4 29	7 32	☾		ráno		☾ Uplněk dne 27. ve čtvrtel o 7. h. 10 min. večer. — Barvo, bouřky a přehánky.
17	P.	S. Brunena, bisk.	4 28	7 33	☾		0 51		
18	U.	S. Jva. Petra Cel.	4 27	7 34	☾		1 12		
19	Gt.	S. Bernardina Sien.	4 25	7 36	☾		1 26		
20	G.	S. Felixe, kapucina.	4 24	7 37	☾		1 38		
21	P.	† S. Alexandra pap.	4 23	7 38	☾		1 48		
22	G.	† S. Julie pan. muč.	4 22	7 39	☾		1 57		
Křiž heb svatekuffn. Měsíce-li se mne. Jan 14.									
23	R.	Reče svatekuffn.	4 22	7 39	☾		2 7	„Dá-li Pán Bůh!“ ☾ Květnu jest až do 8. hezky, pak 2 dni větrno a hladno; potom až do 16. teplo a sucho; 26. bestí až do 28. a na konci jasne.	
24	P.	Vendel svatekuffn.	4 21	7 40	☾		2 19		
25	U.	S. Urbana. Reče.	4 20	7 41	☾		6 11		
26	Gt.	† S. Filippa Ner.	4 19	7 42	☾		7 28		
27	Gt.	Jana, papeže.	4 18	7 43	☾		8 41		
28	P.	† S. Viléma. B.	4 17	7 44	☾		9 47		
29	G.	S. Konstantina, m.	4 16	7 45	☾		10 40		
Reb. 7. po sv. Duchu. Lut. 6. — S. Rejše Trojice Boz. Va. 28.									
30	P.	S. Ferdinanda.	4 15	7 45	☾		11 20	☾ Slunce vstoupí do znamení blížencu (II) dne 21. v pátek o 5. hod. 57 min. večer. Pomaha měšce žimlece.	
31	P.	S. Petronilly.	4 14	7 46	☾		11 48		

☾ Slunce vstoupí do znamení blížencu (II) dne 21. v pátek o 5. hod. 57 min. večer. Pomaha měšce žimlece.

☾ Květen jest nejjasnější a nejvšeletší měsíc. Jitra sion jestí hladná, potřebne pak tepla; a tořal to jactabách se odporoučí opatrnost proti poždím mrazím.

Čerwen (měsíc Božibo těla) má 30 dní.

Volský: Czerviec. Hřivský: Lipanj. Slovinský: Rožnik. Ruský: Junij.

K naší spáse, k naší radosti
Báň jest v nejavětější svatosti

Den měsíce Den v týd.	Svatý a slavnost církevní.	Slunce				Znam. neb.	Měsíce				Čtvrtě měsíce a možná povětrnost.
		východ		západ			východ		západ		
		b.	m.	b.	m.		b.	m.	b.	m.	
1	U. S. Juvencia, Verš.	4	14	7	46	☉	ráno	0	23	☉ Poslední čtvrt dne 4. v pátek o 9. hod. 27 min. večer Přijemní dnové.	
2	St. S. Grazima, mučen.	4	13	7	47	☉					
3	Božibo Tělo S. Kl.	4	12	7	48	☉	0	35	☾ Měsíc japadá		
4	P. S. Kvirino, bisk.	4	11	7	49	☉	0	45			
5	St. S. Bonifacia, bisk.	4	11	7	49	☉	0	55			
Ret. 2 po hr. Duchu. Čerwen námi večerí netisku. Vst. 14.											
6	V. S. Herberta biskup.	4	10	7	50	☉	1	6	☾	☉ Nový měsíc dne 11. v pátek o 3. h. 52 min. večer. — Teple a sucha, po- tem benifivně pře- háně.	
7	P. S. Roberta, Lukrecie.	4	9	7	51	☉	1	19			
8	U. S. Alberta, bisk.	4	8	7	52	☉	1	36	☾		
9	St. St. Prima a Felicity.	4	8	7	52	☉	2	0			
10	St. S. Markety, král.	4	7	7	53	☉	2	38	7		43
11	P. S. Křesť. Erce P. J.	4	7	7	53	☉	2	59	9	6	
12	St. S. Jana a Jakubů.	4	6	7	54	☉	3	10	10	8	
Ret. 3 po hr. Duchu. Čerwen námi večerí netisku. Vst. 15.											
13	V. S. Ant. Padovanst.	4	6	7	54	☉	3	10	10	48	
14	P. S. Basilia Well.	4	6	7	54	☉	3	11	11	14	
15	U. S. Bita, Mlad. a Kr.	4	5	7	55	☉	3	11	11	32	
16	St. S. Frantisky Reg.	4	5	7	55	☉	3	11	11	45	
17	St. S. Kajnera, zpěv.	4	5	7	55	☉	3	11	11	55	
18	P. S. S. Marka a Mar.	4	4	7	56	☉	3	11	11	55	
19	St. S. Gervasia a Prot.	4	4	7	56	☉	3	11	11	55	
Ret. 4 po hr. Duchu. P. Božibo námi večerí netisku. Vst. 5.											
20	V. S. Eilvera, papeže.	4	4	7	56	☉	3	11	11	55	
21	P. S. Aloisia z Gonzagh.	4	4	7	56	☉	3	11	11	55	
22	U. S. Paulina, bisk.	4	3	7	37	☉	3	11	11	39	
23	St. S. Edelr. Agrippiny.	4	4	7	56	☉	3	11	11	58	
24	St. S. Jana Křestitele.	4	4	7	56	☉	3	11	11	39	
25	P. S. S. Prospera, bisk.	4	4	7	56	☉	3	11	11	37	
26	St. S. Jana a Pavla.	4	5	7	55	☉	3	11	11	20	
Ret. 5 po hr. Duchu. Netisku námi večerí netisku. Vst. 5.											
27	V. S. Ladislava, krále.	4	5	7	55	☉	3	11	11	52	
28	P. S. Pava II. papeže.	4	5	7	55	☉	3	11	11	14	
29	U. S. Bena a Bart.	4	6	7	54	☉	3	11	11	30	
30	St. Památka sv. Pavla.	4	6	7	54	☉	3	11	11	42	

Slunce vstoupí do znamení **raha** (☉) dne 21. v pondělí o 7. hod. 19 min. večer.

Začal leto dne 21. čerwna. — Nejlepší dnový, nejtrápnější nocí.

Pomaha měsíce Čerwna.

Povětrnost jest v Čerwnu povesnice jasna a mílá; jitra a večery příjemné. V druhé polovici tohoto měsíce tepla značně přibývá, a přehánějí s boufkami jurodnější pole.

☉ Poslední čtvrt dne 4. v pátek o 9. hod. 27 min. večer. Přijemní dnové.

☉ Nový měsíc dne 11. v pátek o 3. h. 52 min. večer. — Teple a sucha, potom benifivně přeháně.

☾ První čtvrt dne 18. v pátek o 9 h. 20 min. ráno. — Zauručeno a chladno přibobně mětry severnimi.

☉ Uplněl dne 26. v sobotu o 10. h. 19 min. ráno. — Obleha je jasni, parnější dnové nastávají.

Anauerow stoletý kalendář.

„Čá-li Pán Buh!“

Čerwen začíná příjemnou povětrností; ob 8. jest rostat beštivně až do 11. pak z rána mlhavo a posměrně až do 23. na konci opět pětně.

Čerwenec (měsíc apoštolský) má 31 dní.

Polský: Lipiec. Šlristý: Sárpanj. Slowinský: Mali Serpan. Ruští: Julij.

Čirkev šel Christus Svými apostoly;
Apostolem u svých být at každý volt.

Den měsíce Den w týd.	Swátý a slavnost cirkewni.	Slunce		Znam. neb.	Měsíc		Čtvrť měsíce a možná povětrnost.
		výchob	západ		výchob	západ	
1 Č.	S. Theobald, poust.	4 6	7 54	☉	10 53	zápobá	☉ Posledni čtvrt dne 4. w neděli o 7. hod. 49. min. ráno. — Veliké parno a bouřky.
2 P.	+ Křesť. P. Marie.	4 7	7 53	☉	11 3	zápobá	
3 Š.	S. Eulogia, zřeneu.	4 7	7 53	☉	11 12	zápobá	
Děk 6 ve sw. Duchu P. Zevně nahřel 4000 mužů Vlat 8							
4 M.	S. Přesepa, opata.	4 8	7 52	☉	11 24	ne hne.	☉ Nový měsíc dne 10. w sobotu o 10. hod. 30 min. večer. — Severní větromé a tuhýj poněkud chladno, pak opět teplo.
5 P.	S. Dominika, Cyrill.	4 8	7 52	☉	11 38	ne hne.	
6 U.	S. Jzaiasse proroka.	4 9	7 51	☉	11 58	ráno.	
7 Čt.	S. Wilibalta, bisk.	4 10	7 50	☉	11 14	večer.	☉ Prvá čtvrt dne 17. w sobotu o 9. hod. 44. min. večer. — Největší parno w roce.
8 Š.	S. Kiliána, bisk.	4 10	7 50	☉	11 14	večer.	
9 P.	+ S. Mojsie, Britcia.	4 11	7 49	☉	2 24	večer.	
10 Š.	S. Amalie, kněžn.	4 11	7 49	☉	3 52	8 41	☉ Úplněl dne 26. w ponděli o 1. hod. 9. min. večer. — Žijni větromé a veliké teplo.
Děk 7 ve sw. Duchu Wamuje se tuhých prouků Vlat 7							
11 M.	S. Pia I. papeže.	4 12	7 48	☉	9 13	10 33	☉ Stauerůw str etu. Valtudár.
12 M.	S. Jindř. Jana Dual.	4 13	7 47	☉	9 35	10 33	
13 U.	S. Eugena, Marlety.	4 14	7 46	☉	9 50	10 2	
14 Čt.	S. Karoliny, Bonaw.	4 15	7 45	☉	10 2	10 12	☉ Dá-li Ván Bůh!" Čerwenec má na začátku veliké parno až do 18., pak větřno a teplo až do konce.
15 Č.	+ Křesť. sw. Apst.	4 16	7 44	☉	10 12	10 22	
16 P.	S. P. Marie Karm.	4 17	7 43	☉	10 22	10 33	
17 Š.	S. Alfeje, jebráta.	4 18	7 42	☉	10 33	10 46	
Děk 8 ve sw. Duchu Se stýlní o 6? 39? 4? 4? 4? 4? 4? 4?							
18 M.	S. Kanilla a Gynf.	4 19	7 41	☉	10 46	11 2	☉ Čerwenec má na začátku veliké parno až do 18., pak větřno a teplo až do konce.
19 P.	S. Wincenciaz Pauly.	4 20	7 40	☉	11 2	11 25	
20 U.	S. Eliáše, Hieron.	4 21	7 39	☉	11 25	11 56	
21 Št.	S. Daniela, pror.	4 22	7 38	☉	11 56	ráno.	☉ Čerwenec má na začátku veliké parno až do 18., pak větřno a teplo až do konce.
22 Č.	S. Marie Magdal.	4 23	7 37	☉	ráno.	1 39	
23 P.	+ S. Apolin, Liboria	4 24	7 36	☉	1 39	2 49	
24 Š.	S. Christiny, mučen.	4 25	7 35	☉	2 49	3 32	
Děk 9 ve sw. Duchu P. Zevně pštal nat. semjajem Vlat 10							
25 P.	S. Jakoba Wěstřihy.	4 26	7 34	☉	wečer.	4 50	☉ Čerwenec má na začátku veliké parno až do 18., pak větřno a teplo až do konce.
26 P.	S. Annj, manž. Zoa.	4 27	7 33	☉	8 37	5 23	
27 U.	S. Pantaleona.	4 28	7 32	☉	8 51	9 2	
28 Čt.	S. Innocencia I.	4 29	7 31	☉	9 2	9 11	☉ Čerwenec má na začátku veliké parno až do 18., pak větřno a teplo až do konce.
29 Č.	S. Marthy, pannj.	4 30	7 30	☉	9 11	9 21	
30 P.	+ S. Abbona a Sen.	4 31	7 29	☉	9 21	9 32	
31 Š.	S. Ignacia z Loyoly.	4 33	7 27	☉	9 32	9 32	

Slunce wstoupí do znamení lva (♌) dne 23. w pátek o 1. hod. 25 min. večer.

Pemaha měsíce Čerwenec

Čerwenec mívá nejjasnější a nejpatnější bny w celém roce, a tuhýj také nejprudší bouřky.

Srpen (měsíc pouťnický) má 31 dní.

Polští: Sierpień. Skřístý: Kolovoz. Etewinjý: Veliki Serpan. Ruští: August.

Na posvátné užitečné pouťi
Ku Bohu jenom má se duch nat prouiti.

Den měsíce	Den v řádku	Svatý a slavnější církevní.	Slunce		Měsíc	Čtvrté měsíce a možná povětrnost.		
			východ	západ				řím. neb.
			h. m.	h. m.				
Řeb. 10. po sv. Duchu. S. Janem a publikacem. Šul. 18.								
1	P.	S. Petra v Olšově	4 34	7 26	9 44		<p>Č. Poslední čtvrt dne 2. v pondělí o 3. hod. 26. min. večer. Večírý přehánky ochlazuje; počátek parnou povětrnost.</p> <p>9. Nový měsíc dne 9. v pondělí o 5. hod. 59. min. ráno. — Žijí a východem větrové s jasným a teplem, pal nestálá počasí.</p> <p>Prvá čtvrt dne 16. v pondělí o 6. hod. 48. min. večer. — Zamračené, pal přehánky a hezky povětrnost.</p> <p>Úplněl dne 24. v úterý o 3. hod. 47. min. večer. — Větrné jasno; teplo zmenšila ubývá.</p> <p>Č. Poslední čtvrt dne 31. v úterý o 9. hod. 22. min. večer. — Proměnlivě pal stálé pěkné počasí. Snažerou úloky řádně.</p> <p>„Dá-li Pán Bůh!“ Začátek Srpna ve-lice parný; od 5. do 10. deštivo, pal hezky a tóněně proměnlivo</p>	
2	P.	S. Porciunkuly, Alfonsa.	4 36	7 24	10 1	žábrá		
3	U.	S. Matěje sv. Štěpána.	4 37	7 23	10 25	Měsíc		
4	St.	S. Deminfa, mnicha.	4 38	7 22	11 3	ráno		
5	C.	S. Marie šněné.	4 39	7 21	1 18	večer		
6	P.	† Proměněm P. Jez.	4 41	7 19	2 51			
7	C.	S. Kajetana. Dm.	4 42	7 18				
Řeb. 11. po sv. Duchu. S. Václav v hradu. Hraděmče. Mor.								
8	P.	S. Cyriaka a spolum.	4 44	7 16	4 26	7 37	<p>8 8</p> <p>8 19</p> <p>8 29</p> <p>8 40</p> <p>8 58</p>	
9	P.	S. Reiman. Říma a D.	4 45	7 15				
10	U.	S. Bawřince, muč.	4 46	7 13				
11	St.	S. Susann, pan. m.	4 48	7 11				
12	C.	S. Filumeny, klary. p.	4 50	7 9				
13	P.	S. Hippelita, kněž.	4 52	7 7				
14	C.	S. Eusebia. Anast.	4 53	7 6				
Řeb. 12. po sv. Duchu. S. mýchedém. Zamoučenem. Šul. 10.								
15	P.	S. Nanebe P. M.	4 54	7 5	9 6		<p>9 26</p> <p>9 55</p> <p>10 34</p> <p>11 28</p> <p>1 49</p>	
16	P.	S. Rocha Theobora.	4 56	7 3				
17	U.	S. Liberata, mučn.	4 57	7 2				
18	St.	S. Heleny, císař.	4 59	7 0				
19	C.	S. Lubwila, bisk.	5 1	6 58				
20	P.	S. Bernarda. Štěp.	5 3	6 56				
21	C.	S. Johanny. Chant.	5 5	6 54				
Řeb. 13. po sv. Duchu. S. Václav 10. mateřecob. Šul. 17.								
22	P.	S. Timothea, muč.	5 6	6 52	3 7		<p>4 25</p> <p>5 43</p> <p>7 30</p> <p>7 40</p> <p>7 52</p>	
23	P.	S. Filippa Venizji.	5 8	6 51				
24	U.	S. Bartoloměje, ap.	5 9	6 50	7 11	5 43		
25	St.	S. Lubowita XI. fr.	5 11	6 48	7 21			
26	C.	S. Samuela. Řezn.	5 13	6 46	7 30			
27	P.	S. Josefa Kalaz.	5 14	6 45	7 40			
28	C.	S. Augustina, bisk.	5 16	6 43	7 52			
Řeb. 14. po sv. Duchu. S. Václav 10. mateřecob. Šul. 17.								
29	P.	S. Jana štěti	5 18	6 41	8 7		<p>8 28</p> <p>9 0</p>	
30	P.	S. Klárens Pimantf.	5 19	6 40				
31	U.	S. Rajmunda. Šab.	5 21	6 38				

Slunce vstoupí do znamení **panny (mp)** dne 23. v pondělí o 7. hod. 57. min. večer.
Vtomu měsíce Srpna

Srpen mává jasné a začátek parné dny; přicházejí rosal také požární bouřky s trvalým deštěm. Větrové západní panují.

Žití (měsíc anjelů) má 30 dní.

Polsky: Vrzeseń. Srbsky: Rujan. Slovinsky: Kimovec. Rusky: Septembr.

Velební Boha anjelův jest službou,
Strážení pak lidí jest jich vroucnou tužbou.

Den měsíce	Den v týd.	Svatý a slavnosti církevní.	Slunce				Anam. neb.	Měsíce				Čtvrté měsíce a možná porůttnost.			
			východ		západ			východ	západ	h.	m.				
			b.	m.	b.	m.									
1	St.	S. Jiří, poutevn.	5	23	6	36	9	48			Měsíc a západ 155	☉ Nový měsíc dne 7. v pondělí o 3. hod. 20 min. večer. Mírná jasná porůttnost.			
2	C.	S. Justina, Bilema.	5	25	6	34	10	58							
3	P.	S. Mariánska, bisk.	5	27	6	32	ráno								
4	S.	S. Katerie, pann.	5	28	6	31									
Dne 15. po sv. Duchu. Pát. 7. — Star. anjelův Slavn.															
5	P.	S. Viktorina, Wawř.	5	30	6	29	3	27			Měsíc a západ 155	☽ První čtvrt dne 15. ve středu o 6. hod. 22. min. ráno. — Teple příjemné dnové a po nich přeháně.			
6	P.	S. Zachariáše pror.	5	32	6	27	4	56							
7	U.	S. Bronislavy, pan.	5	33	6	26	6	21	6	56					
8	U.	Marechem P. Marie.	5	35	6	24	7	44	6	46					
9	C.	S. Georgina a spolom.	5	36	6	23			6	58					
10	P.	S. Pulcherie, Mikul.	5	38	6	21				7			11		
11	S.	S. Felice a Reg.	5	40	6	19								☽ Plněl dne 22. ve čtvrtel o 4. hod. 25 min. ráno. — Důrní větrové rovnoběžní, posměrné a deštivo.	
Dne 16. po sv. Duchu. Slavnost pane V. Marie. Pát. 14.															
12	P.	S. Guida chudého.	5	42	6	17				7			29	Měsíc a západ 155	☽ Poslední čtvrt dne 30. ve čtvrtel o 2 hod. 57. min. ráno. — Proměnlivo a na konci jasní dnové.
13	P.	S. Figuriáše, bisk.	5	44	6	15				7			54		
14	U.	S. Potůšeni sv. krize.	5	45	6	14				8			29		
15	St.	S. Mikodema, b.	5	47	6	12				9	17				
16	C.	S. Ludmily, su.	5	49	6	10				10	19				
17	P.	S. Lamberta.	5	51	6	8				11	30				
18	S.	S. Josefa Kup.	5	53	6	6									
Dne 17. po sv. Duchu. Steře jest upevňtší vřstování / Dne 22.															
19	P.	S. Januaria biskupa.	5	54	6	5				2	5	Měsíc a západ 155	Různé stoletý kalendár. „Dá-li Pán Důh! Až do 4. teple, pak prudký deště; potom bouřky a opět hezké počasí až do 20., na konci deštivo.		
20	U.	S. Eustachia, muč.	5	55	6	3				3	24				
21	U.	S. Matouffe, apost.	5	57	6	2				4	42				
22	St.	S. Merice, plufow.	5	59	6	0				6	2				
23	C.	S. Telly, pann.	5	0	5	59				7	23				
24	P.	S. Gerharda, Kup.	5	1	5	54				6	0				
25	S.	S. Kleofáše, uč. P.	5	3	5	56				6	15				
Dne 18. po sv. Duchu. — P. děje vřstování do stoletý Dne 9.															
26	U.	S. Cipriana, muč.	6	4	5	55				6	34	Měsíc a západ 155	Měsíc a západ 155		
27	P.	S. Kosmy a Dam.	6	6	5	53				7	3				
28	U.	S. Wácl. krále Čest.	6	8	5	51				7	45				
29	St.	S. Mich. archanjela.	6	10	5	48				8	47				
30	C.	S. Jeronyma, uč. cír.	6	13	5	47				10	7				
Dne 19. po sv. Duchu. — P. děje vřstování do stoletý Dne 9.															

Slunce vstoupí do znamení vrah (♄) dne 23. ve středu o 9. hod. 29 min. ráno.

Záčet roku pobytuje dne 25. Jan. Prvními útrusí dne a noc.

Panna měsíce Žití

☽ Žití býva občejně příjemné teplo; jeho protiv polovice právnem nazývá se malým & větším. Porůttnost býva trvalá při večerůh jasných a jiho-východních.

Rijen (měsíc posvěcení chrámu Páně) má 31 dní.

Běhly: Pazdiernik. Hřřřly: Listopad. Slomivřly: Kolopersk. Ruřly: Oktobr.

Posvěcených chrámů slavnost milou slavě
Mivej v srdci radost, zdravý rozum v hlavě!

Den měsíce	Den v třímě.	Svatky a slavnosti církevní.	Slunce		Měsíc	Čtvrtě měsíce a možná početnost.
			východ	západ		
			h. m.	h. m.		
1 P.	S. Remigia, bisk.	6 14	5 45	11 36	Měsíc za-	Nový měsíc dne 7. ve čtvrtel o 3. hod. 12. m. ráno. — Přjemné teplo a sucho.
2 S.	S. Leobagara, bisk.	6 16	5 43	ráno		
Den 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. Staroch. kamena						
3 R.	S. Kambia, muč.	6 18	5 41	2 33	Měsíc první	Prvá čtvrt dne 15. v pátel o 1 hod. 48 min. ráno. — Namí mhy a pal jasno.
4 P.	S. Frantiska Serafin.	6 20	5 39	3 57		
5 U.	S. Placida.	6 22	5 37	5 19	Měsíc druhá	Druhá čtvrt dne 22. v pátel o 4 hod. 25 min. večer. — 3 rána umaz, celkem více jasno, než po smourno.
6 St.	S. Bruna, zasl. řádu.	6 24	5 35	6 40		
7 P.	S. Justiny, Marka p.	6 26	5 33	8 1	Měsíc třetí	Třetí čtvrt dne 29. v pátel o 9. hod. 39 min. ráno. — Po jasných dnech s jasnými větry beřřivně a hladno.
8 U.	S. Brigity, jept.	6 28	5 31			
9 St.	S. Divise, biskupa	6 29	5 30		Měsíc čtvrtá	Čtvrtá čtvrt dne 22. v pátel o 4 hod. 25 min. večer. — 3 rána umaz, celkem více jasno, než po smourno.
10 P.	S. Frantiska Ver.	6 31	5 28	5 56		
11 P.	S. Burkarta, Mikasta.	6 33	5 26	6 26	Měsíc pátá	Pátá čtvrt dne 29. v pátel o 9. hod. 39 min. ráno. — Po jasných dnech s jasnými větry beřřivně a hladno.
12 U.	S. Mariuiliana, bisk.	6 35	5 24	7 9		
13 St.	S. Gvarta III. krále	6 36	5 23	8 13	Měsíc šestá	Šestá čtvrt dne 29. v pátel o 9. hod. 39 min. ráno. — Po jasných dnech s jasnými větry beřřivně a hladno.
14 P.	S. Kalista, papeže	6 38	5 21	9 13		
15 U.	S. Zheveste, panny	6 39	5 20	10 27	Měsíc sedmá	Sedmá čtvrt dne 29. v pátel o 9. hod. 39 min. ráno. — Po jasných dnech s jasnými větry beřřivně a hladno.
16 St.	S. Pavla, zasl. řádu.	6 41	5 18	11 43		
Den 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. Staroch. kamena						
17 P.	S. Petwity, mēvob.	6 43	5 16	2 19	Měsíc osmá	Osmá čtvrt dne 29. v pátel o 9. hod. 39 min. ráno. — Po jasných dnech s jasnými větry beřřivně a hladno.
18 P.	S. Lukáše, ewang.	6 44	5 15	3 37		
19 U.	S. Petra z Alkant.	6 46	5 13	4 59	Měsíc devátá	Devátá čtvrt dne 29. v pátel o 9. hod. 39 min. ráno. — Po jasných dnech s jasnými větry beřřivně a hladno.
20 St.	S. Wendelina opata.	6 47	5 12	6 23		
21 U.	S. Worfily, pan. m.	6 48	5 11	7 52	Měsíc desátá	Desátá čtvrt dne 29. v pátel o 9. hod. 39 min. ráno. — Po jasných dnech s jasnými větry beřřivně a hladno.
22 P.	S. Kerbuly, panny.	6 50	5 9	9 24		
23 St.	S. Jana Kapistr.	6 52	5 7		Měsíc jedemá	Jedemá čtvrt dne 29. v pátel o 9. hod. 39 min. ráno. — Po jasných dnech s jasnými větry beřřivně a hladno.
24 P.	S. Kasaela, archanj.	6 54	5 5	5 4		
25 P.	S. Kriřřina a Kriřřin.	6 55	5 3	5 42	Měsíc dvadecátá	Dvadecátá čtvrt dne 29. v pátel o 9. hod. 39 min. ráno. — Po jasných dnech s jasnými větry beřřivně a hladno.
26 U.	S. Evarista I. pap.	6 57	5 2	6 39		
27 St.	S. Sabiny, muč.	6 59	5 0	7 55	Měsíc třináctá	Třináctá čtvrt dne 29. v pátel o 9. hod. 39 min. ráno. — Po jasných dnech s jasnými větry beřřivně a hladno.
28 St.	S. Simona a Judy.	7 1	4 58	9 24		
29 P.	S. Narciska, Benob.	7 3	4 56	10 52	Měsíc čtrnáctá	Čtrnáctá čtvrt dne 29. v pátel o 9. hod. 39 min. ráno. — Po jasných dnech s jasnými větry beřřivně a hladno.
30 St.	S. Marcella, setn.	7 4	4 55	ráno		
Den 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. Staroch. kamena						
31 P.	S. Welfganga, bisk.	7 5	4 54	1 42		

Slunce vstoupí do znamení štřřra (M) dne 24. v neděl o 0. hod. 52 min. ráno.
Povaha měsíce Rijn.

Na začátku měsíce Rijen neděl jasných, suchých a hřřřých dní, totiž řřřřř řřřřř; pal nashřřřřř řřřřř, řřřřř wtr, řřřřř a řřřřřřřřřřř.

Listopad (měsíc všech svatých) má 30 dní.

Řešty: Listopad. Řířky: Studenj. Slovincy: Listopad. Ruřky: Novembr.

Za svatými musí svátem jiti,
Kdo chce v nebi věčné svatým býti.

Den měsíce	Den v týd.	Svatých a slavností církevní.	Slunce				Snam. neb.	Měsíc			Čtvrté měsíce a možná povětrnosti.
			východ		západ			východ	západ		
			h.	m.	h.	m.			h.	m.	
1	P.	Slavn. všech Svát.	7	7	4	52	3	3			<p>Nový měsíc dne 5 v pátek o 5. hod. 52 min. večer. — Pošmouru chladni dnové, slunce jest po-řidbu vidět.</p>
2	U.	Všech věrných jeuz.	7	8	4	51	4	22	záp.	<p>Prvá čtvrt dne 13. v sobotu o 9. hod. 48 min. večer. Hústé mlhy, nepřijemno a proměnlivo.</p>	
3	Čt.	S. Huberta, bisk.	7	9	4	50	5	42	záp.		
4	Čt.	S. Karla Borou.	7	10	4	49	7	1	záp.		
5	P.	S. Emericha Bazar.	7	12	4	47	8	21	večer.		
6	Čt.	S. Leonarda, pout.	7	13	4	46	9	37	večer.		
Měs. 24 v h. 2. duba. Zbyte jenom. — Kalend. Měs. 13											
7	P.	S. Engelberta, bisk.	7	15	4	44	10	46	4	26	<p>Úplně dne 21. v neděli o 3. hod. 30 min. ráno. — Nestála povětrnost, mo-kro, chladno a such.</p>
8	P.	S. Bohumira, bisk.	7	17	4	42			5	4	
9	U.	S. Theodora, muč.	7	18	4	41			5	26	
10	Čt.	S. Ondřeje Avellinsk.	7	19	4	40			6	59	
11	Čt.	S. Martina, bisk.	7	21	4	38			8	10	
12	P.	S. Martina, pap.	7	22	4	37			9	25	
13	Čt.	S. Stanisl. kofsky.	7	24	4	35			10	41	
Měs. 25. v h. 2. duba. Kvalitní. Zbyte jenom. — Kalend. Měs. 13											
14	P.	S. Zulfunda. Serap.	7	25	4	34			11	56	<p>Poslední čtvrt dne 27. v sobotu o 6. hod. 40 min. večer. — Zamra-čeno a deštivo, chla-dno a tmavé noci.</p>
15	P.	S. Leopolda IV. marš.	7	27	4	32					
16	U.	S. Dmára. Gertr.	7	29	4	30			2	30	
17	Čt.	S. Křeče dívetv.	7	30	4	29			3	52	
18	Čt.	S. Eugena. Dbona.	7	32	4	28			5	19	
19	P.	S. Alžběty, kněžny.	7	33	4	27			6	51	
20	Čt.	S. Felice z Valois.	7	34	4	26			8	24	
Měs. 26. v h. 2. duba. Kvalitní. Zbyte jenom. — Kalend. Měs. 21											
21	P.	Děťování P. Mar.	7	35	4	23			9	49	<p>Snauerovo stoletý kalendár. „Dá-li Pán Bůh! Až do 5. hezty; 5. a 6. silné větry, pař až do 8. deštivo a zase pěné až do 16. Ob 17. mlhavo a chladno až 27. pař deštivo až do konce.</p>
22	P.	S. Cecilie, mučen.	7	36	4	24			4	26	
23	U.	S. Klementa I. pap.	7	37	4	23			5	37	
24	Čt.	S. Jana zř. Florý.	7	38	4	22			7	4	
25	Čt.	S. Kateřiny, p. muč.	7	39	4	21			8	37	
26	P.	S. Konrada, bisk.	7	40	4	20			10	7	
27	Čt.	S. Birgilia, bisk.	7	41	4	19			11	31	
Měs. 1. abruinu. Z. poslední. Kalend. Měs. 21											
28	P.	S. Eozehna, bisk.	7	42	4	18					<p>Slunce vsoupi do znamení řídce (♋) dne 22. v neděli o 9. hod. 29 min. večer. Pomaha měsíce Listopada. Listopad jest měsím mlhy a suutuh; mlhy zakřovají nam slunce, noci jsou nepřijemné a tmavé. Na konce tohoto měsíce nastává prava zima. Přitoba obceřtva.</p>
29	P.	S. Saturina, bisk.	7	43	4	17			2	11	
30	U.	S. Ondřeje, apost.	7	44	4	16			3	29	

Prosinec (měsíc vánoční) má 31 dní.

Polsky: Grudzień. Nřstřly: Prosinec. Etewinskřly: Gruden. Ruřtřly: Decembr.

Jesus, Tvoje narození
Budí všem nám ku spasení!

Den měsíce	Den v týdnu	Svatých a starověkých cirkelníků.	Slunce				Měsíc			Čtvrté měsíce a možná početnost.	
			východ		západ		Břím. neb.	východ			západ
			h.	m.	h.	m.		h.	m.		
1	Čt.	+ S. Eligia, bisk.	7 45	4 15		4 48				☉ Nový měsíc dne 5. v neděli o 11 h. 7 m. ráno. — Husí mlhy, nračna sněhová, nepřijemno.	
2	Čt.	S. Vítianý, a Dem.	7 46	4 14		6 6					
3	P.	S. Františka Kar.	7 47	4 13		7 23					
4	Čt.	S. Barbory, pan.	7 48	4 12		8 34					
Net 2 obrátit. Tři pr. (1, 2, 3) v 10 h. ráno.											
5	P.	S. Lucia, Sabbaša.	7 49	4 11		9 34				☽ První čtvrt dne 13. v ponděli o 4 h. 34 m. večer. — Měsíce mnoho sněhů. Úp (něk dne 20. v ponděli o 2 h. 12 m. večer. — Jasně a mírnou zimou.	
6	P.	S. Mikuláše, bisk.	7 50	4 10		10 29					
7	U.	S. Ambrože, bisk.	7 50	4 10		10 53					
8	P.	Prav. věř. B. Mar.	7 51	4 9							
9	Čt.	S. Pečlavie, pan.	7 52	4 8							
10	P.	S. Zuzithy, Welsch.	7 53	4 7							
11	Čt.	S. Damasa, pap.	7 53	4 7							
Net 5 obrátit. Tři pr. (1, 2, 3) v 10 h. ráno.											
12	P.	S. Synestia, Otilie.	7 54	4 6		10 54				☽ Poslední čtvrt dne 27. v ponděli 6 h. 44 m. ráno. — Zima přibývá. Přiroda v rouše sněhové na konci rohu.	
13	P.	S. Lucie, panny muč.	7 54	4 6							
14	U.	S. Spiridiona bisk.	7 55	4 5							
15	Čt.	S. Irene, muč.	7 55	4 5							
16	Čt.	S. Abelaidy, cis.	7 56	4 4							
17	P.	S. Lazara, Ol.	7 56	4 4							
18	Čt.	S. Graciana, bisk.	7 56	4 4							
Net 4 obrátit. Tři pr. (1, 2, 3) v 10 h. ráno.											
19	P.	S. Nemesia, Pelogie.	7 56	4 4		8 35				☽ Snoueruo stoletý kalendár. „Dá-li Pán Bůh!“ Až do 15. desí heřty; pal větrno a žima až do 19., potem posimourne až do 29., na konci sněh a velká žima.	
20	P.	S. Amnena Kristianý.	7 56	4 4		9 33					
21	U.	S. Tomáše apost.	7 57	4 3		4 32					
22	Čt.	+ S. Zena mučen.	7 57	4 3		6 7					
23	Čt.	S. Wikterie, pan.	7 57	4 3		7 42					
24	P.	+ S. Adama a Evy	7 56	4 4		9 13					
25	Čt.	Mar. Christa Pána.	7 56	4 4		10 38					
Měsíc mezi otávením Slunce a Páně (1) v 2											
26	P.	S. Eriána, prvom.	7 56	4 4		11 59				☽	
27	P.	S. Jana ap. a evang.	7 56	4 4							
28	U.	S. mlábátek.	7 55	4 5		2 38					
29	Čt.	S. Tomáše arcibisk.	7 55	4 5		3 56					
30	Čt.	S. Davida krále.	7 54	4 6		3 13					
31	P.	S. Ehlvestra, pap.	7 54	4 7		6 25					

Slunce vstoupí do znamení kořozce (♋) dne 22. ve středu o 8 h. 17 min. ráno.

Ve dne 22. Prosinec. Nešťastí dnove a nešťastí nocí

Pomaha měsíce Prosinec

Prosinec je tmavý a bouřlivý měsíc. Zimní početnost nepřijemná panuje a husí mlhy zakřívají oblohu. Slunce se potíbu utáže.

Přehled židovského kalendáře na obyčejný rok 1858.

Dle počtu židovského 5618—5619.

Počet křesťanský.	Počet židovský.
16. Febna	1. Šebat.
24. "	Radošný den.
15. Unora	1. Adar.
25. "	Půst Esther.
28. "	Purim.
1. Března	Sussan Purim.
16. "	1. Nisan.
29. "	Slavnost welkonoční.
30. "	Pása Welkonec. *
31. "	Druhý svátek. *
5. Dubna	Šedný svátek. *
6. "	Konec swátek welkonočních. *
15. "	1. Ijar.
14. Května	1. Siwan.
19. "	Slavnost Letnic *
20. "	Druhý svátek. *
13. Června	1. Tammuz.
12. Července	1. Ab.
20. "	Půst spálení chrámu. *
11. srpna	1. Elul.
9. Září	1. Tisri. Nový rok 5619 *
10. "	Druhý svátek novoletní. *
11. "	Půst Gedaljah.
18. "	Slavnost smíření. *
23. "	Slavnost pod zeleným. *
24. "	Druhý svátek. *
29. "	Slavnost palmová.
30. "	Konec slavnosti pod zeleným. *
1. Řijna	Radoš ze zákona. *
9. "	1. Marcheswan.
8. Listopada	1. Kislew.
2. Prosince	Posvěcení chrámu.
8. "	1. Tebeth.
17. "	Obležení Jerusalema.

Proznamení. Slavnosti hvězdičkou * znamená u Židů se přísně světi.

I. Pobyblivé svátky na rok 1858.

Nejstaršího jména Ježíš, (veliká slavnost kra- tstva pražského w Ivančičích na Mo- rawě), w neděli 2. po Žjenu. Páně 17. Ledna.	Nanebevstoupení Páně . . . 13. Světna.
Neděle demitník 31. Ledna.	Boží hod Svatebuzni . . . 23. Světna.
Popelční středa 17. Unora.	Nejsvětější Trojice . . . 30. Světna.
Neděle 1. postní 21. Unora.	Slavnost Božjho Těla . . . 3. Čerwna.
Neděle Světná 28. Března.	Sl. Namstiveni P. Marie . . 2. Čerwen.
Želentý čtvrtel 1. Dubna.	Sl. anjelůw strážných . . . 5. Žáři.
Boží hod velikonoční . . . 4. Dubna.	Sl. jména P. Marie . . . 12.
Neděle Bílá Alí provedni 11. Dubna.	Neděle růžencowá 3. Řijna.
Neděle profebná 9. Světna.	Wšestec. posvěceni chránů 17. "
	Neděl po Swatém Duchu jest 26
	První neděle adventní . . . 28. Listopad.
	Masopůst počíná dne . . . 7. Ledna,
	a trvá až bo 16. Unora.

II. Ozwlaštní svátky a slavnosti církewní

w arcibiskupství Olomučem a w biskupství Brněnskem potvrzené
swatým Dcem, papežem Piem IX.

W úterý po neděli demitník: Modlitba Pána Nasseho Ježíše Christa	W neděli 3. po Sw. Duchu: Nejcisti- šího srdce bla h. P. Marie.
W úterý po 1. neděli po demitniku: Pa- mátka utrpení P. N. J. Christa.	W neděli 5. po Sw. Duchu: Sw. Pa- wliny panny a mučenice.
W pátek po popelci: Sw. trnowé ko- runy P. N. J. Christa.	W neděli 1. w Čerwenci: Nejdrazší krve P. N. J. Christa.
W pátek po 1. neděli postni: Kopi a hřebů P. N. J. Christa.	W neděli 1. po oktawu sw. ap. Petra a Pawla: Památka wšech swatých biskupůw (papežůw) Křistfch.
W pátek po 2. ned. postni: Prostěra- bla P. N. J. Christa.	W neděli 3. měsice Žáři: Sedmib- lestné bla h. P. Marie.
W pátek po 3. ned. postni: Sw. pěti- ran P. N. J. Christa.	W neděli 2. měsice Řijna: Mateřstwí bla h. P. Marie.
W pátek po 4. ned. postni: Nejdrazší krve P. N. J. Christa.	W neděli 4. měsice Řijna: Čistoty bl. P. Marie.
W pátek po neděli surtelné: Sedmib- lestné bla h. P. Marie.	W neděli 2. měsice Listopada nebo w ne- děli post. po Sw. Duchu: Džran- stwi bla h. P. Marie.
W neděli 3. po Velikonoci: Džranstwi sw. Josefa, ženicha k. P. Marie.	
W pátek po oktawu Božjho těla: Nejs- větějšího srdce Ježíšowa.	

III. Jiní památní dnové na Morawě,

ky katolici ozlaštní modlitby konati mají Pánu Bohu.

27. Ledna, wšroční den potvrzeni Jeho Excellenci, Nejdůstojnějšího p. biskupa Brněnského, Antonína Arnosta, hraběte Schaaffgotsche roku 1842.	14. Unora, wšroční den smrti sw. Cyrilla, apostola Slovanského, w Rimě roku 869.
	6. Dubna, wšroční den smrti sw. Methebia, apostola

6. Čermna, výroční den kanonického zvolení, a 27. " výroční den potvrzení svat. Otce pro arcibiskupa Slo-muckého Rejdišojnějšiho, Wysokorobého pána Vebřicha, Landhraběte Fürstenberga r. 1853. 16. " výroční den zvolení a 21. " výroční den korunování svatého Otce, papeže Pia IV. r. 1846. 15. Čerwenec, výroční den woltby Rejdišojnějšiho p. biskupa Brněnského r. 1841. 18. Srpna, výroční den narezení Jeho apostolského Weličenstwi, Císate Pána, Frantiska Josefa r. 1830.	4. Záti, výroční den pomazání biskupským křížem, a 8. " výroční den slavného wtročení do chrámu metropolitního w Olomouci Rejdišojnějšiho p. arcibiskupa Vebřicha, r. 1853. 4. Řijna, výroční den jmenowin Jeho apost. Weličenstwa Císate Pána, Frantiska Josefa 21. " výroční den pomazání biskupským křížem Rejdišojnějšiho p. biskupa Brněnského, Antonina Arnosta, za biskupa Lutecpolského, r. 1839. 1. Prosince výroční den nastoupení vlády Jeho ap. Weličenstwa Císate Pána, Frantiska Josefa, w Olomouci r. 1848.

IV. Dnowé postni.

Dnowé postni jsou w kalendáři našem pro úplnou jistotu a pohodlnost znamenáni trojím znamením. Dnowé malým červeným křížem znamenani jsou talowí dnowé postni, kdy každý katolický křesťan masitých pokrmů zdržeti se musí. — Dnowé malým černým křížem znamenani jsou rovněž dnowé postni, na kteréž masitých pokrmů jísti se

woluje, ale porouči se Cerkwi swatou, ujmú sobě učiniti a jmenowitě jen jednou za den do syta se najísti. — Dnowé woltým červeným křížem znamenani jsou nejprísnejši dnowé postni, kdy powinno jest i masitých pokrmů se zdržeti i ujmú sobě učiniti a jen jednou za den se najísti.

V. Čtwero suchých čili kwaitembrowých dni.

1. Dne 24., 26. a 27. února.
2. Dne 26., 28. a 29. kwětna.
3. Dne 15., 17. a 18. září.
4. Dne 15., 17. a 18. Prosince.

VI. Letopisné známky.

(Dle kalendáře Řehořowa.)

- Wisnena nebělni C.
 Blátě číslu 16.
 Číslu epaktů XV.
 Číslu kruhu slunečního 19.
 Číslu Římského počtu 1.

VII. Posmátný čas welikonoční.

Posmátný čas welikonoční trvá od čtvrté neděle postni dne 14. března, až do soboty před slavností Nejswětější Trojice, 29. kwětna.

W tomto posmátném čase powinno-

wán jest každý katolický křesťan, swému narizenému knězi ze swých hříchů stroušeně a úplně se wyznati čili zpowidati, a nejswětější swátost oltářní s plamennou požností a s roznícenou touhou přijmouti.

VIII. Městemni dnomé.

Posvátné doby (Tempus sacratum), w nichžto po zákonu církewnim zapovězeny jsou wšeliké hlúčné kratochvíle, plesy čili bály, veřejné hudy čili musiky a tēm podobné zábawy, jsou:

1. Doba adventni a swátky wánoční až do slawnosti swatých tří Králůw, ob 28. listopada až do 6 ledna.

2. Celý čtyřpctidenni postni čas a týžeden welikonoční až do neděle pro-wobni, ob 17. února až do 11. dubna.

3. D čtyřeru suchých čili kwatembromých dni, jakož i w pátek a w sobotu po celý rok.

4. We swatwečer před hlawnimi swátky.

5. Na den swatých apostoľůw nassich, Cyrilla a Methodia, k němuž jistě lajbnj katolik w národě našem dobro-wolně přibá den umrti sw. Cyrilla, 14. února, a den umrti sw. Methodia, 6. dubna.

Plesy (bály), hudy (musiky), wšeliké divabelni hry a wšefky zábawy veřejné zalázány jsou též nejwspěšsimi zákony ci-sařskými :

1. Posledni 3 dni adventni, dne 22., 23. a 24. Prosince.

2. Na Boži hōb wánoční, dne 25. Prosince.

3. Na střetu popelečinou, dne 17. února.

4. Na slaw. Zvěstowáni P. Marie, dne 25. března.

5. Po celý swatý týden před Welikono-ci.

6. Na Boži hōb welikonoční, dne 4. dubna.

7. Na Boži hōb Swatobuffni, dne 23. kwětna.

8. Na slawnost Božicho Těla, dne 3. čerwna.

9. Na slawnost Narozeni P. Marie, dne 8. záři.

IX. Smati patronowé zemsti,

ijichžto památka slawně se koná w korunních zemích našeho cisářstwi Rakouského.

Sw. Cyrill a Methob, dne 9. Vre-
jna na Morawě.

Sw. Jan Nepomucký, dne 16. Swět.
w Čechách.

Sw. Wáclaw, dne 28. Záři, w Če-
chách.

Sw. Štěpán, dne 20. Erpna w
Uhřích.

Sw. Eliáš, dne 20. Čerwnce w Chor-
watsku.

Sw. Rochus, dne 16. Erpna w Chor-
watsku.

Sw. Jan Křestitel, dne 23. Čerwna
w Slawousku.

Sw. Jiljí, dne 1. Záři w Koru-
tansku.

Sw. Jiří, dne 24. dubna w Kra-
jinsku.

Sw. Josef, dne 19. března w Koru-
tansku, w Krajinsku, w Po-
moři, we Střisku a w Sewer-
nim Tyrolsku.

Sw. Michael, dne 29. Záři w Halici.

Sw. Hedwika, dne 15. Řijna w
Slezsku.

Sw. Labislaw, dne 27. Čerwna w
Sedmihradsku.

Sw. Stanislaw, dne 7. kwětna w
Halici.

Sw. Leopolt, dne 15. listopada w
Dolnim Rakousku.

Sw. Florian, dne 4. kwětna w Hor-
nim Rakousku.

Sw. Marek, dne 25. dubna w Pe-
natsku.

Sw. Ruprecht, dne 14. Záři w Sol-
nohradsku.

Sw. Spiridion, dne 14. Prosince w
Dalmatsku.

Sw. Virgil, dne 27. listopada w
Sijnim Tyrolsku.

Sw. Justus, dne 1. listopada w Terstě.

Sw. Karel Beromejský, dne 4. Li-
stopada w Lombardsku.

Sw. Ambroj, dne 7. Prosince w
Lombardsku.

X. Čtvero částek ročních.

1. Jaro čili vesna počíná dne 20. Března o 6. hod. 51. min. večer kle počtu Brněnského. — Jarní rotnou dennost.
2. Lěto počíná dne 21. Června o 7. hod. 19. min. večer kle počtu Brněnského. — Nejdelší dnové, nejkratší noci.
3. Podzim čili ješeň počíná dne 23. Žárí o 9. hod. 29. min. ráno kle počtu Brněnského. — Podzimní rotnou dennost.
4. Zima počíná dne 22. Prosince o 3. hod. 17. min. večer kle počtu Brněnského. — Nejkratší dnové, nejdelší noci.

XI. Zatmění na slunci a na měsíci.

Roku 1858 bude dvoje zatmění na slunci a dvoje na měsíci. První zatmění slunce i měsíce bude i v našich krajích viděti.

1. Zatmění měsíce dne 7. února ob 10. hod. 15. min. večer až 0 hod. 25. min. ráno kle času Brněnského. Jest viditelné v Evropě a v Africe.

2. Zatmění slunce dne 15. Března ob 10. hod. 36. minut ráno až do 3. hod. 43. min. večer kle času Brněn-

ského. Jest viditelné v celé Evropě, a částečně i v ostatních křesť. světa.

3. Zatmění měsíce dne 24. srp. ob 2. hod. 9. min. až do 4. hod. 43 min. večer. Viditelné po celý čas v Australii, částečně v Asii, v Americe a v Africe.

4. Zatmění slunce dne 7. Žárí ob 0 hod. 49. min. až do 5. hod. 59. min. kle času Brněnského. Jest viditelné ve střední a jižní Americe, a částečně také v severní Americe a Africe.

XII. Letopočet nové doby.

Rok 1858 po Narození Pána a Spasitele našeho Ježíše Christa, jest rok obřecný mající 52 neděl a 1 den, čili 365 dní.

Rok tento jest :

Ob stvoření světa	6023
Ob potopy světa	4252
Ob vysťahování se Židů z Egypta	3355
Ob začátku králování Davidova	2919
Ob vyhlazení chrámu Jeruzalémského	2875
Ob založení Říma	2611
Ob lence Babilonského zajetí	2394
Ob Narození Christa Pána	1858
Ob ustavení a vykříslení Christa	1825
Ob založení sv. stolice Římské	1816
Ob zřázy Jeruzalema	1789
Ob císaře Konstantina	1552
Ob Karla Velkého	1058
Ob příchodu sv. Cyrilla a Methodieho na Moravu	996
Ob uvedení křesťanské víry do Čech	987
Ob smrti mučedníka sv. Václava	922
Ob smrti Otakara II., krále českého	550
Ob založení Pražského arcibiskupství	514
Ob založení Pražského vysokého škol	510
Ob smrti Karla IV.	480

Rok tento jest :

Ob mučedníka smrti sv. Jana Nepomuckého	465
Ob vynalezení Ameriky	366
Ob počátku blubův Luterových	341
Ob konce velikého sněmu církevního v Tridentě	295
Ob počátku 30leté války	240
Ob bitvy na Bílé Hoře	238
Ob počátku 7leté války	102
Ob smrti císaře Josefa II.	66
Ob narození císaře Ferdinanda I.	65
Ob založení Rakouského mocnářství	54
Ob narození císaře Františka Josefa I.	28
Ob smrti císaře Františka I.	22
Ob smrti papeže Řehoře XVI.	12
Ob nastoupení císaře Františka Josefa I. (dne 3. prosince 1848)	10
Ob uvedení jazyka českého do úřadů a do škol	10
Ob založení Dědictví sv. Cyrilla a Methodieho v Brně (na den sv. Víta 1850)	8

XIII. Znamení kalendářská.

a) Znamení zvířetníka.

Zméno.	Obraz.	Znamení.	Zméno.	Obraz.	Znamení.
1. Ekepec		♈	7. Váha		♎
2. Býl		♉	8. Štir		♏
3. Blíženci		♊	9. Střelec		♐
4. Kral		♋	10. Kozerojec		♑
5. Lev		♌	11. Vodnat (Vodník)		♒
6. Panna		♍	12. Ryby		♓

Poznamenání. Každý měsíc mává v kalendářích jedno ze znamení zvířetníka, a sice v tom pořádku, jak jsme jich zde postavili; 1. 2. a 3. jsou znamení měsícův jarních; 4. 5. a 6. jsou znamení měsícův letních; 7. 8. a 9. jsou znamení měsícův podzimních; a 10. 11. a 12. jsou znamení měsícův zimních.

b) Znamení oběžnic čili bludic nejznámějších.

Zméno.	Znamení.	Zméno.	Znamení.
1. Dobropán (Mercurius)	♿	10. Hvězdina (Astraea)	♆
2. Krásopani (Venus)	♀	11. Živěna (Ceres)	♁
3. Země s 1 měsícem (Tellus)	♁	12. Žovina (Juno)	♃
4. Smrtonoš (Mars)	♂	13. Ruděna (Pallas)	♁
5. Květena (Flora)	♁	14. Kralenec s 4 mš. (Jupiter)	♃
6. Čistěna (Vesta)	♁	15. Slabolet s 8 mš. (Saturnus)	♄
7. Dužena (Iris)	♁	16. Nebesťanka s 8 mš. (Uranus)	♅
8. Věhlasa (Metis)	♁	17. Weban (Neptun).	♆
9. Ciffena (Hebe)	♁		

XIV. Tabulka úroková pro 1 ze sta.

Zjistina	D á ú r o k u														
	v celém roce			v pšletě			v měsíci			v témbni			na den		
	zl.	fr.	tvb.	zl.	fr.	tvb.	zl.	fr.	tvb.	zl.	fr.	tvb.	zl.	fr.	tvb.
1	—	—	2 ¹ / ₁₀	—	—	1 ² / ₁₀	—	—	2 ¹ / ₁₀	—	—	—	—	—	—
2	—	—	4 ¹ / ₁₀	—	—	2 ⁴ / ₁₀	—	—	4 ¹ / ₁₀	—	—	1 ¹ / ₁₀	—	—	—
3	—	—	6 ¹ / ₁₀	—	—	3 ² / ₁₀	—	—	6 ¹ / ₁₀	—	—	2 ¹ / ₁₀	—	—	—
4	—	2	8 ¹ / ₁₀	—	1	4 ¹ / ₁₀	—	—	8 ¹ / ₁₀	—	—	3 ¹ / ₁₀	—	—	—
5	—	3	—	—	1	5 ¹ / ₁₀	—	—	—	—	—	4 ¹ / ₁₀	—	—	—
6	—	3	2 ¹ / ₁₀	—	1	3 ² / ₁₀	—	—	1	—	—	2 ¹ / ₁₀	—	—	—
7	—	4	4 ¹ / ₁₀	—	2	4 ¹ / ₁₀	—	—	1 ² / ₁₀	—	—	3 ¹ / ₁₀	—	—	—
8	—	4	6 ¹ / ₁₀	—	2	1 ¹ / ₁₀	—	—	1 ² / ₁₀	—	—	4 ¹ / ₁₀	—	—	1 ¹ / ₁₀
9	—	5	8 ¹ / ₁₀	—	2	2 ¹ / ₁₀	—	—	1 ² / ₁₀	—	—	5 ¹ / ₁₀	—	—	2 ¹ / ₁₀
10	—	6	—	—	3	—	—	—	2	—	—	6 ¹ / ₁₀	—	—	3 ¹ / ₁₀
20	—	12	—	—	6	—	—	—	1	—	—	9 ¹ / ₁₀	—	—	5 ¹ / ₁₀
30	—	18	—	—	9	—	—	—	1	2	—	12 ¹ / ₁₀	—	—	7 ¹ / ₁₀
40	—	24	—	—	12	—	—	—	2	—	—	16 ¹ / ₁₀	—	—	9 ¹ / ₁₀
50	—	30	—	—	15	—	—	—	2	2	—	20 ¹ / ₁₀	—	—	11 ¹ / ₁₀
100	1	—	—	—	30	—	—	—	5	—	—	40 ¹ / ₁₀	—	—	22 ¹ / ₁₀
200	2	—	—	1	—	—	—	—	10	—	—	80 ¹ / ₁₀	—	—	44 ¹ / ₁₀
300	3	—	—	1	30	—	—	—	15	—	—	120 ¹ / ₁₀	—	—	66 ¹ / ₁₀
400	4	—	—	2	—	—	—	—	20	—	—	160 ¹ / ₁₀	—	—	88 ¹ / ₁₀
500	5	—	—	2	30	—	—	—	25	—	—	200 ¹ / ₁₀	—	—	110 ¹ / ₁₀
1000	10	—	—	5	—	—	—	—	50	—	—	400 ¹ / ₁₀	—	—	220 ¹ / ₁₀
2000	20	—	—	10	—	—	—	—	1	40	—	800 ¹ / ₁₀	—	—	440 ¹ / ₁₀
5000	50	—	—	25	—	—	—	—	4	10	—	2000 ¹ / ₁₀	—	—	1100 ¹ / ₁₀
10000	100	—	—	50	—	—	—	—	8	20	—	4000 ¹ / ₁₀	—	—	2200 ¹ / ₁₀

Plati-li se, každý oběžnic, úroky po více než 1 zl. ze sta, t. p. po 2, 2¹/₂, 3, 3¹/₂, 4 neb 5 a p., množí se v této tabulce naznačený výsledek úroků ze sta 2mi neb 2¹/₂, 3, 4, a p.

XV. Sažba kofková čili stemplová na listiny poblé udané w nich ceny peněžité.

pres	20 zl.	3 fr.	pres 1200 zl. až do 1600 zl.	4 zl.
20	40	6	1600	5 "
40	70	10	2000	6 "
70	100	15	2400	8 "
100	200	30	3200	10 "
200	300	45	4000	12 "
300	400	1 zl.	4800	14 "
400	800	2 "	5600	16 "
800	1200	3 "	6400	18 "
			7200	20 "
			8000	

XVI. Sažba poštovního za listy čili za psaní, aneb: mnoho-li se musí platiti za list (psaní), a za wffeliké jiné věci, které se mohou poštou zasílati w balíčkách.

Wáží-li list	1 lot,	plati se na 10 mil 3 fr.,	do 20 mil 6 fr.,	pres 20 mil 9 fr.
—	2 loty	—	6 "	12 "
—	3 "	—	9 "	18 "
—	4 "	—	12 "	24 "
—	5 lotů	—	15 "	30 "

Wáží-li list	6 lotů,	plati se na 10 mil 18 fr.,	do 20 mil 36 fr.,	pres 20 mil 54 fr.
—	7 "	—	21 "	42 "
—	8 "	—	24 "	48 "
—	9 "	—	27 "	54 "
—	10 "	—	30 "	1 zl.
—	11 "	—	33 "	1 " 6 "
—	12 "	—	36 "	1 " 12 "
—	13 "	—	39 "	1 " 18 "
—	14 "	—	42 "	1 " 24 "
—	15 "	—	45 "	2 " 6 "
—	16 "	—	48 "	2 " 15 "
			1 " 36 "	2 " 24 "

a tak dále.

XVII. Nejvyšší císařský rod panující w říši Rakouské.

Jeho ap. Beličenstwo Frantissef Josef I., z Hoží milosti Císař Rakouský, král Uheršký, Český, Lombardský, Benátský, Dalmatský, Chorwatský, Slawonský, Sicilský, Wladimirský a Nirský, markhrabě Morawský, arcikníže Rakouský, welfowjwoda Srbský a Skalowský, wojwoda Bukowinský a t. d., narodil se dne 18. Srpna 1830, za plnoletého prohlášen dne 1. Prosince 1848. Když byl jeho strýc, císař pán Ferdinand I., dne 1. Prosince 1848 w Olomouci korunu složil, a jeho otec, arcwojwoda Frantissef Karel

trůnu se odřekl, nastoupil vládu. —
Chet císaře pána: Elišběta Amalía Eugenia, dcera Jeho k. Wýjosti Maximiliána Josefa, wojwody w Bawo-
riích, a Její k. Wýjosti Rudowity Wít-
miny, nar. 24. Prosince 1837, zasnou-
bená we Wídni dne 24. Dubna 1854.

Dcery Jeho Belič. císaře Pána.

Cif. Wýjost, arciméwodkyně Žofia, Bedřiška, Dorothea, Maria, Josefa narožena dne 5. Března, 1855. —
† dne 30. Května, 1857. w Budině.

Čis. Wýsost, arcivévodkyně Císařka, narozena dne 12. Čerwence, 1856.

Rodičové Jeho Wellič. císaře Pána.

František Karel (Josef), syn císaře Františka I. († 1835), narozen dne 7. Prosince 1802. Vděl se trůnu ve prospěch syna svého, nynějšího Císaře Pána dne 2. Prosince 1848. — Chtol jeho Žofie Bedřichova, Terezie, Wilemina) dcera krále Baworského Maximiliana Josefa, nar. 25. Ledna 1805, zasnoubená dne 4. Listopada 1821.

Bratři Jeho Wellič. císaře Pána.

Ferdinand (Maximilian, Josef) nar. dne 6. Čerwence 1832.

Karel Lubwif, narozen dne 30. Čerwence 1833.

Lubwif (Josef, Anton, Viktor) narozen dne 3. Světna 1842.

Bratr a sestry otce Jeho Welličenstwa císaře Pána.

Ferdinand I., Dobrotiwý, bývalý císař Rakoušký, narozen dne 19. Dubna 1793. Zasnouben s Marií Annou, dekou krále Sardinského, Wiktora Emanuela, narozenou dne 19. Září 1803, w Wídni dne 27. února 1831.

Maria Klementina, narozená dne 1. Března 1798, zasnoubená dne 28. Čerwence roku 1817 s králem princem eboji Sicilie, Leopoldem.

Maria Anna, narozená dne 8. Čerwna 1801, paní řádu hvezbořijowého.

Pacholecký seminář w Brně.

Ža příčinou příspěvkůw na wystawění semináře pacholeckého w Brně ráčil Jeho Excellenci nejdůstojnějši pán biskup na wšlechly wěci své diocese následující wyjvání učiniti:

Anton Arnoff,

ž Boží a folicie apostoľské milosti Biskup Brněnský a t. t.

Milowaným Diocesanům Nassim pozdravení a požehnání w Pánu!

Na den wstoupení Páně r. 1852 jsme se k Wám slowem pastýřským obrátili, a umysl náš, seminář pacholecký k wychowání důstojných čelancůw pro službu swatyně w diocesi, založiti, Wám otewřeli. Wstoupim na wýsost jaté wobl wězně, dal barý lidem, tak žni w prorodém žalné přepowidajicim o wstoupení Páně (Ž. LXVII., 19., p. Čf. IV., 8). Podobně jsme i My doumowali se, že prosbu, kterouž pod ochranu tohoto hlubokého tajemství k Nassim diocesanům jsme byli učinili, požehnání Boží i dopromájeti bude. A tomu w skutku tak bylo.

Sotwa rok od našeho prowelání pominul, mohli jsme již summu almužen mezi tím dostých w 31,032 zl. stříbra Wám oznámiti, a strže duchovní správce Wasse Wás uwědomiti, že otewřeni semináře pacholeckého přijetím asi 16 pacholíkůw na začátku školního roku 1853/4 se slane.

Na místo oněch 16 přijali jsme hned 18 chowancůw, mezi nimiž nejwice bez platu, a w následujících letech opět dwa platíci. Širkty wyšloupily novými příspěvky až na 41,000 zl. stříbra, mrawuě chowaní pěstowancůw bylo docela chwalitebné, prospěch w studiích dobrý, dílem wyborný. Wšak, nejmilejši! ždaliž w tomto úspěchu wice leži nežli začátek wellého, pro diocesi nemohnutelné potřebného bíla?

Žestli seminář pacholecký Wám ročně 12 neb 15 čelancůw duchowního stawu nepojísti, tedy nemnozí mladíci, kteří ž wěřejných škol k theologii se hlásí, nestačí, aby mczery w duchownímu vyplnili. Známó jest Wám, a powěděli jsme Wám to w prwnějšim připsu Nassim: Dofud ještě dosti čelancůw le swatům poswěcením se hlásilo, potřebowali jsme w průměru

18 až 20 kněží w náhradu těch, kteří buď úmrtím, buď stářím, buď jinými nebhýš s pote církevní činnosti odvoláni byli; nyni, kteří státi dříve eprázdněných již tolik se počítá, kteříž rozmnožena práce silu pracovníků před časem ztravuje: reční potřeba větší jest, a nepotřebujeme deložiti, že každého k tudowenstwu se hlásícího přijmouti nemůžeme. Nikdo sám sobě neosobuje té cti (kněžstwa,) bí apóstol (Řib. V., 4.) ale kdož powolan býwá od Boha jako Aron. Za powoláního wšak nitro se nemůže pokládati, kdož se žádosti se kněžstwu stánu také potřebných wlastnosti, s tělesnou stáročností také wěby, zbožnou mysl a bezúhenného chowání nespjuje.

Rozšíření semináře jest tedy uwohytnelné potřebi. Měli bychom w stánu býti ročně 15 až 20 chowanců přijimati, aby již součet w 8 gymnasiálních třídách na nejmen 120 obsahoval; suče tedy sanu, jestli přítomni přestřekové klám takového rozšíření aneb potuší toliko o takové rozšíření dovolují.

Jistě odpowíte, že nikoli w, powimeli klám, že wybzývání těch 20 pacholíků dosud weškeré roční příjmy ztráwilo. Chowanců bezplatně přijimati není tedy klám možno, a kdyby se i našli, kteřížby za úplnu náhradu o přijmání žádali, museli bychom o prouajeti nových při bytí se starati, an přítomný byt toliko pro 20 pacholíků wstlačuje, a tato péce o uowá obydli by se klám při každém rozšíření ušlaw toho wracowala, přestěhování po přestěhování by se wymáhala, kdybychom rozhodnati se nechtěli, nyní již za tak rozšíření obydli pláti, jakovéhož tepruwo séteč potřebowati budeme.

Protož se nám wídelo předwšim buď zakoupiti, buď kdyby tak příhodného domu nebhýš, w stáwěti wlastni pro ten ústaw dům. Pozejhual-li Bůh začátku takového díla, tedy jiné o pozejhuaném úspěchu tím méně pochýbowati mohli, an zatím i kláměštel Chrístůw klám a jiné biskupy iisse císářské napomenul, bychom při kněžích i při uelkněžích diecefi klásky na to ušlawali, aby obětornou myslí nešteruwo pemženi přispíwali k tomu, by nové semináře ži-

biti a dostatečným nabacím opatřiti se mohly, kdežby mladi kléríkové již ob pacholectwi řádně wzděláni byli. *)

K tomu konci se tedy klásky obětowosti dowolawáme.

Podawíme se klám, za 16,000 zl. st. dwa domy s příležitou wětšou zahráden w položení w elmi pohodlném pro seminář zakoupiti; wšak dony ty prozatim toliko za místo stáwěti se powažowati mowou, a přijde klám tudýž do stáwěni se dáti, kteráž po pečlivém wywoleni z mnohých klám předložených plánu i při wšsem na nejmenší potřebu obmzewování se, na nejmen 67,000 zl. st. wyuáhati bude. Nejenow tedy, že bychom wšsedno, co se nábožných přispěwů k založení a zachowání semináře psat sešlo, wydati museli na zapraweni uštnosti a wšloh u nové stáwby, ještě by 25,596 zl. st. nezaprawených zůstalo, a weliké břemeno dlužni by klám, neb wlastně diecefi wyrostlo, kdybyste při díle, kteréhož díle swědomi a powinností díle odkládati nemůžeme, klám bez dostatečného podperování nechali. To wšak jistě se nestane.

Wyf milujete Boha, a poněwadž Jež milujete, owšem klám na tom záleží, aby Jeho swatě jměno ode wšsedých lidí poznáno, chwáleno a wlebebo bylo, aby každé srdce k Němu se obrátilo, aby obět dávaly, prosby a díků bez přestání Jenu se přinášela. K tomu jest kněžská potřeba, a aby se důstojně ty věci dály, o wzdělání důstojných kužli pečowati se musí.

Wyf milujete náboženstwi a Cirkew, wite, že náboženstwi klám s Bohem spjuje, je jest cti a sláwou klásky, klásky pozejhnaním, klásky potěchou, klásky stěštim pro čas a pro wěčnost. Z náboženstwi vzniká Cirkew, ona jest ústawem spášy, jemužto Chrístus Pán celou Swou zásluhu odevzdal, jemužto hlásání Swé prawdy a rozdáwání swé milosti swětil. Wšak náboženstwi a Cirkew předpokládaji řádnou službu, hlásání prawdy a rozdáwání milosti wpmáhá při sluhowatele; nemůž klám tedy býti

*) Přípis J. Sv. Pis IX. ku Kardínálům, Arcibiskupům a Biskupům celé Hise Rakouské 17. března 1856.

jednostejno, má-li náboženství a Cirkvi tolik služb, má-li pravda a milost tolik řádných přísluhovatelů, jak toho Wasse a Wassich milých blažo žádá.

Epšle! toť jsou důvodové, kteřížto prosbám Nassim i tam usli naslehnili, dežto nedostatku knězi Nassi diecese téměř le necitile.

Pro lásku Boží, kděně prohlubajice tu požehnáni z náboženství plynoucimu, a pro Jeho nejdálších okřesťů vyživení a zachování mnozi členové nejjasnějšího domu císařského, jimž jsme záležitosť Nassi uctiwě představili, přetewostně Ježich Weličenství Císař Ferdinand Dobrotiwý, a Císařowny Maria Anna a Karolina Augusta welmi znamenité přispěwaly na starou pacholetského semináře Nám poslali. Dobrotiwosti Ježich toliko, a znamenitým darům mnohých wynešených patřonů a jiných dobrodinců, kteří sštedrosti přebřli svých k Cirkwi, a le zbožným ústavům a osobám sšlechtně pamětlivi byli, také uřadowným obětím duchowenstwa Nassého, nejen we spráwě duchowni, něbrž i w jiných úřadech jseucích, a obětím představených klášterních děkujeme, že jsme svou službu, jenžby Nás bez Wassi podpory neminuli, wššeci *) udati nemu seli. A nejmilejší! zdalíž Bůh těch zbožných darům, těch obětí le cti Jeho, k podporování Jeho služby, le wyděláni hodných apoštolských dělníků přinešených, bez odměny nechá? Zdalíž Wy těchto příkladů sštedrosti k Cirkwi náslepujice bez požehnáni a bez prospěchu w časných a wěčných věcech žijete?

Sw. Pawel tomu odpowídá w listu k Filipenstým (VI, 18.) nazýváje dary, jimž ho w apoštolském úřadu podporowali, hojným užítkem do jejich počtu — wůni sladkosti — oběti wzácnou a Jeho líbou. Z té příčiny říše k Židům (VI, 10.) „Neni Bůh nesprawedliv, aby zapomenul na wassi práci a na milowání, které jste ukázali pro jméno Jeho, sloužiwšše swatým a (ještě) sloužice.“ Wice ještě

*) 42,000 zl.

Wám připowídá Pán sám známým slovem: (Mat. X., 41. 42.) „Kdo přijímá proroka we jménu proroka, obplatu proroka wezme, a kdo přijímá sprawedliwého, we jménu sprawedliwého, obplatu sprawedliwého wezme, a kdožkoliw dá nápoje jednemu z těchto nejmenších čistí woby studené toliko we jménu učení, zajistě prawim Wám, neztratí obplatu swé.“ Z toho jde, že ti, kteří se malých a nuzných njmají, a svou almužnu umežují, aby z nich hební službowé swatyně Boží, horliwí spráwcowé duchowni, prawi učení, námštkové Chřístowi wyrostali, také le wšem zasluhám těchto apoštolských mužů se přičastni, obplatu wěrných dělníků ua winici Páně dosáhnu. „Netoliko ten běře obplatu.“ ti sw. Jan Blatoušý, „kdo bojuje a witezí, něbrž i ten foruny se přičastňuje, kdo bojowníky podporuje, je pěstnje, a jim prostředkům k dobřému bojování podává.“

Nejmilejší! Pacholetowi, jemžž přiležitosti k studování se nedostává, a kteržby jinak we swětě, zacházejí s leškowážnými spolužáky, aneb přebývají u šibi málo swědomitých, snadno powolání le starou kněžskému ztratil, seminářem pacholetským se umežňuje studowati, dncha powolání w sobě zachowati, swatých poswěcení stučně dosáhnuati, a knězem ble srdce Božího se štati. Wššedo dobré, co tento wěrný muž Boží působí, bude i Wám pro Wasse podporování semináře přičtěno, a wššedo důstojněni, kteráž libé od něho, pastýře dobrého potěšeni, w šibi tělesné a duchowni gotaweni, na prawou cestu přiwedeni a ochráneni k nebi posílaji, požehnáni, kterých jemu wyprosují — to wššedo také na Wáe, jeho dobrodince se wylitá.

Přičtete k tomu také modlitby chowanců samých! Dokud w semináři mesšaji, připominaji sobě ble stanow přiranných a večerních modlitbách žiwé i zemřelé dobrodince; dosjedše pal důstojenstwi kněžského spojují s modlitbami těmi také obět mše swaté. Zaf pobmutelna jest, Nejmilejší! modlitba apo-

stolova za zemlelého Dnesifora, kterjž ho w ústředí apostoľském často občerstwował! S jahným zehnaním mluwi w bářích jeho! „Wiš“ — piše w druhém listu Zimothewi (I., 18.) „jak mnoho mi posľubował w Efesu; dej jemu Pán naléžti milosrdenstwi u Pána w onen den!“

Ad owšem potřebuje člověk milosrdenstwi w onen den — hrozný den soubu! A protož potěcha ona není malá, že ti, jichžto dobrovinci jsme podporováním semináře byli, i tenkrát za nás se mobiliti, a při mši swatě na nás pamatowati budou, řdyž jsme již dávno byli zesnuli a ležti w hrobě práchniwěti budou.

A nyní louččně! Jestě malčko, a uplyne celé tisíciletí, co Bůh přebřý nasse z mrákot pohanřých t přepobiwnému swětlu swatých Cyrille a Methoděm powolati ráčil. Sluři owšem, abychom již nyní na důstojnou slawnost památání pamatowali, a o tom přemýřšleli, jahným přibedným způsobem bychom tehdy svou radosť a swé díky na jemo dali. Nejmilejši! Renalezáte-liž takowého přibodného způsobu w podporování onoho úřtawu, kterjž we vlasti nassi swatým

Cyrillowi a Methodiowi wěrně wjdy nástupce, při službách Wojích swědomitě kněži, správě duchowni horlitwě, obětowuě pastýře posľiti má? Uneb: Znáte-liž dílo, kterjžby Wassi uznalost ľ dobrodění řřestawstwa a Wassi radosť uab tisíciletým trwáním jeho we vlasti tak projewiti mohlo, jako podporování a usľutečnění semináře pacholeckého?

My ueznáme jādneho, a prosíme a zapřisáháme Wás pro přeradosnou slawnost, kterjž nám w rářkosťi jawitá: Podporujte Nás mobilítami a almužnami, aby seminář pacholecký pro biskupstwi wystawen byl a trwalíwou památkou se stal nassi wděčnosti za milost nasseho powolání k wě.

Bůh wšlelitě milosti pat, kterjž powolal nás ku wěčné sláwě Ctwé w Christu Ježíři, ráčij Wás dočonalými učiniti, utworđiti a uperwiti: Semu buďij sláwa a panování na wěty wěkůw. Amen. (I. Petr. V., 10. 11.)

Dáno w nebděi druhou po Dewitnifu, 22. Unora 1857.

Antonín Arnořt,
biskup.

Zpráva o Dědictví sv. Cyrilla a Methodia.

I. Ač jsou veliké vyhody, jichžto se dostává všem P. T. spoluouđm Dědictví sv. Cyrilla a Methodia — totiž dobré knihy w duchu katolickém, umělecké obrazy a důležitá cena modlitby a zvláště mnohých obět mše swatě za živé i za nrtvé spoluouđy: nicméně přece ještě Dědictví naše doposud nemělo swrchowáně ozdoby a přezáducí koruny, t. j. nejvyšřiho potvrzení apostolské stolice Římské a odpustky. A hle, nyní již i tohoto přezádného dobrodiní dostalo se našemu Dědictví sv. Cyrilla a Methodia w Brně, jakož se ho Dědictví sv. Jana Nepomuckého účastným stalo před

rokem. (Viz o tom w Hlasu jednoty katolické 1855. str. 113.)

Jeho Excellenci, náš Nejdůstojnějši Pán Biskup, Antonín Arnořt, w otcowě pěči o duchowní blaho swěřencůw swých a o rozkwět všech úřtwů k tomu nejryšřšimu úkolu směřujících, postaral se o to, aby Dědictví naše, ježto právě w nejlěpřim rozkwětu se nachází, nejryšřřim papežským potvrzením opatřeně tím požehnanějši šřřilo se o našem národě Slovanském, jakož i také, aby spoluouđové jeho účastnými se státi mohli všech milostí, jichžto náš Pán a Vykupitel, Ježíř Christus, swěřil Spěmu

námětku na zemi, nejvyšší viditelne hlavě Církve, spatěmu otci papeži. Jsem přesvědčen, že každý spoluoud Dědictví našeho s upřímnou rděbností Bohu modlíti se bude za Nejdůstojnějšího našeho vrchního pastýře i za tento nový důkaz Jeho otcovské lásky, aby u ršestranném požehnáni nebeském ještě mnohá léta pracovati mohl o spásě věřících Srých.

S vrchu jmenovanou přeradostnou zprávou dal Excellenci, Nejdůstojnější Pán Biskup, duchovenstvu Svěmu na vědomost oběžným listem ode dne 22. Prosince 1856., jak následuje:

„Antonín Arnošt, z Boží a apostolské stolice milosti biskup Brněnský atd.

„Ctihodnému v Christu milému duchovenstvu in biskupství našem pozdravení a požehnáni v Pánu. Touléz přízní, z níž se Pražské Dědictví Svatojanské raduje, ráčila Jeho Svatost papež Pius IX. na Naši přímlyvu také Dědictví sv. Cyrilla a Methodia nejmilosťvěji obmyslit.“

„S radostí sdělujeme apostolské breve, kterýmž spoluudům Cyrillo - Methodějského Dědictví plinomocné odpustky se udělují, když byli svátost pokání a nejsvětější svátost oltářní o slavnosti nebo v oktávě svatých apostolův zemských, Cyrilla a Methodia, dříve hodně přijali, pod výminkami v tomto breve vyslovenými; a spolu se povoluje, že se mohou tyto odpustky jako přímlyva ve prospěch duším zemřelých pravověrných křesťanův obrátiti. Cihodné duchovenstvo poukazuje se, aby to věřícím ve známost uvedli.“

„Ostatně přejeme, aby tato milost stolice apostolské velmi mnoho ku prospěchu téhož nábožného podniknutí sloužila.“

Breve apostolské.

Pius IX.

Na ustavičnou památku.

„K rozmnožení pobožnosti věřících a ku spasení duší nebeskými poklady Církve o lásce zbožné pro-

hlédající, povolujeme milosrdně v Pánu všem a jednotlivým praroděním Christovým, kteříž do nábožného družstva, Dědictví sv. Cyrilla a Methodia nazvaného, a r biskupství Brněnském dle nářěti kanonicky zřízeného přijati byli u budoucně přijati budou, když oprardorě pokání činnice ryzporidali a svátosti oltářní posilnili se, a když kostel neb kaplu nebo oratorium družstva dotčeného, aneb aspoň náležitý farní chrám o slavnosti sv. Cyrilla a Methodia, neb v kterýžkoliv den ze sedmi bezprostředně po svátku tom následujících pobožně každého roku navštíví, a tam o svornost panovníkův křesťanských, o rykořenění kacířstva a o zreleběni svaté matky Církve vroucně k Bohu se pomodli, plinomocné odpustky, které se v ty dny toliko jednou od jednoho každého ročně dne libovolně vyvoleneho získati mohou, a prominutí všech jejich hříchů, které se také duším věřících křesťanů v milosti Boží s tohoto světa se odebravších způsobem přímlyvy přirknouti mohou. Nevadí tomu cokoliv naopak znějící. Toto bude po všechny budoucí časy platnosti mítí.“

„Dáno v Římě u sv. Petra pod prstenem rybáře, dne 21. Listopada 1856., papežství Našeho roku jednáctého.“

Za pánu kardinála Macchi

Jo. Brancaloni Castellani, Subst.

Upozorňujeme toliko ještě P. T. pány spoluoudy Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, aby se všemožně vynasnažovali, by se naplnilo otcovské přání Nejdůstojnějšího Pána Biskupa našeho, „aby tato milost stolice apostolské velmi mnoho ku prospěchu téhož nábožného podniknutí sloužila;“ t. j. aby hojným přístupováním nových spoluoudů každým směrem tím požehnaněji působiti se mohlo. Nyní zajisté máme o mohutnou pobutku více, na niž ukázati můžeme a máme těm ježto pro Dědictví získati chceme. Vytrvalé horlivosti Pán Bůh požehná vá!

II. Druhá radostná zpráva naše má za předmět blahosklonný dopis **Nejdůstojnějšího Pána knížete-arcibiskupa Olomuckého**, Bedřicha Fürstenberga a t. d. ode dne 9. Prosince 1856., jímžto ráčil činnost Dědictví sv. Cyrilla a Methodia milostivě schváliti a věnování knihy: „Život sv. Cyrilla a Methodia“ přijmouti. Velečtý dopis ten lze čísti v knize právě jmenované. Onť zajisté každého u veliké míře potěší, v povinné úctě svatých apostoľův Slovanských utvrdí a na blížící se tisíciletou památku příchodu sv. Cyrilla a Methodia na Moravě milostně upozorní.

III. Třetí radost pocítí každý spoluod Dědictví sv. Cyrilla a Methodia hned na prvních listech výborné knihy „Fabioly“, an zní, že **Jeho Eminenci Nejdůstojnější p. kardinál a arcibiskup Londýnský**, věhlasný Mikuláš Viseman, na žádost výboru důstojným pánem doktorem Františkem Škorpičkem učiněnou milým přispěsem v řeči anglické povoliti ráčil, aby se jeho kniha Fabiola směla na jazyk náš slovanský přeložiti.

IV. Na vědomost dáváme usnešení výboru Dědictví našeho ode dne 10. Března 1857., že od počátku roku 1858. nebudou se do Dědictví sv. Cyrilla a Methodia přijímati již více vkladky o polovině, totiž o 5 zl. stříbra, jakož se až posud dělo, jelikož z toho povstává přemnoho práce téměř nestížitelné vel. p. pokladníkovi. Proto musí jednotlivá osoba za sebe najednou celých 10 zl. zaslati. Výminka však jest u vkladků za celé rodiny nebo knihárny; ty mohou i polovinu o 10 zl. stř. zaslati, a však, jako vždy doposud pravidlem bylo, do roka druhou polovici zapraviti.

V. Rovněž budiž známo jiné opětné usnešení výboru, že nelze P. T. pánům spoluodům vždy odpovídati zláštními dopisy, čehož po zaslaných penězích ani potřebí není, jakož se někdy žádá, an se v „Hla-

su, církevním časopisu“ a organu Dědictví našeho všechny zasláné vkladky uveřejňují. Práti jest tudíž, aby páni spoluodové jmenovaný církevní časopis odbírali sobě, aby tak vezdy dobrou známost měli o všech věcech Dědictví se týkajících, neboť v časopise tom všechny protokoly výboru Dědictví hned po skončeném sezení se oznamují. Nad to pak měly každý, komu možno, odbíraním časopisu toho přispívati k tomu, by se tento jediný církevní časopis na Moravě i na budoucnost udržel, jakož nyní již po 9 roků se udržuje. Kdo se předplatiti chce, nechať zašle celoroční předplatek v listu frankované 2 zl. stř. buď na kněhkupectví Nitsche a Grosse v Brně, buď na redaktora, v p. Františka Poimona. Každý ročník časopisu toho svázaný činí knihu, z nížto i potomci budou moci utěšeně zábavy a potřebného po-učení vážiti.

VI. Přehled všech kněh, obrazů a zeměvidů čili map doposud Dědictvím vydaných:

1. Moravan kalendář na rok 1852.
2. „ „ „ „ 1853.
3. „ „ „ „ 1854.
4. „ „ „ „ 1855.
5. „ „ „ „ 1856.
6. „ „ „ „ 1857.
7. „ „ „ „ 1858.
8. Obraz sv. Ludmily.
9. Obraz sv. Cyrilla a Methodia.
10. Pulování Christa Pána, s mapou Palestiny za 1 zl. 30 kr. stř.
11. Missie Tichomořské.
12. Život sv. Alžběty. (Druhé vydání dle stanov toliko se prodává za 40 kr. stř.)
13. Jos. Flavia „Válka židovská“ Prodává se za 1 zl. 20 kr. stř.
14. Malý obraz sv. Cyrilla a Methodia, kterýž knize „Život sv. Cyrilla a Methodia“ přivázan jest. Prodává se též za 3 kr. stř.
15. „Život sv. Cyrilla a Methodia“ od důst. p. prof. a arcibiskupského notáře, V á c l a v a

- Štulce. Posílá se s tímto Moravanem na rok 1858 pánům spoluoudům, a prodává se za 1 zl. str.
16. **Fabiola čili Církev v katekombách**, od Jeho Eminence p. kardinála Visemana, přeložena od p. Václava Novotného, učitele a pěstouna v mor. slez. ochranitelně v Brně. — Vydává se pro rok 1857 s Moravanem na r. 1858 a s knihou předčslou. Prodává se za 1 zl. 30 kr. str.
17. **Diplom pro každého nově přistupujícího spoluouda**, kterýž, jakož očekávati lzelo, každého překvapuje a těší. Důkazem toho budíž udalost pohnutlivá, jižto mi vypravoval kněz pro Dědictví vceločiný. Churavý otec nábožný chtěl, předvidaje nedalekou smrt svou, zanechal po sobě rodině své krásný teu diplom s právem vybírati sobě knihy Dědictvím vydávané, a zaplatil vkladek za celou rodinu, 20 zl. str. Nemoc se horšila a smrt se blížila. Sinřiv se s Pánem Bohem a uspořádv své záležitosti zemské neměl jiného přání, než aby ještě viděl diplom, jež rodině své zanechat chtěl. Před svitáním jednoho dne přiběhla dospělá dcera ke knězovi s dotazem, zdali již diplom z Brna přišel a pravila: „Náš dobrý otec již 48 hodin se loučí a umírá, ale při tom jen po diplomu se ptá, ježby rád viděl, nežli umře.“ Kněz jí s radostí diplom i knihy přišlé podal, a dcera skokem běžela domů. Umirající vzal diplom do ruky, nábožně políbil na něm obraz Špásitelův, sv. Petra a Pavla, jakož i sv. Cyrilla a Methodia, a s očima zarosenýma odevzdav ho rodině v milé dědictví — spokojeně zesnul v Pánul Rodině té zajisté bude diplom se jménem otce vkladatele vezdy posvátnou památkou. Kéžby každý otec vedle ostatního dědictví dítčkam svým i spoluoudství Dědictví sv. Cyrilla a Methodia zanechal

VII. Účty Dědictví sv. Cyrilla a Methodia až do konce roku 1856.

a) Příjmy roku 1856.

	ve stříbrě.	zl.	kr.
Vklady nových spoluoudův a doplanky	14,969	—	30
Úroky z jistiny, za odprodané knihy a odkazy po zemřelých	3,146	—	46
Dobromady	18,116	—	16

b) Vydání roku 1856.

Tiskařům, knihařům, za diplom, za mapu, kolkování kalendáře Moravana a jiné vydání	7,907	—	2
Ostalo tedy čistého jmění od r. 1856	10,209	—	14
Připočítá-li se jmění od roku 1855	29,670	—	4
Obnási celá hotovost na konci r. 1856	39,870	—	18

Předloženo ve schůzce výboru dne 10. Března, 1857.

Eduard Karlik, v. r.
pokladník.

VIII. Stanovy

Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, potvrzené c. k. mor. nuzodržitelstvím.

§. 1.

Účel Dědictví sv. Cyrilla a Methodia.

Dědictví pečuje o zvelebení lidu Moravského, jakého nás čas požaduje; o zvedení všestranné, avšak na základě víry katolické s vyloučením všeliké politiky.

§. 2.

Prostředky k dosažení účele tohoto.

1. Spisování a vydávání kněh, a sice netoliko výhradně náboženských, něbrž vůbec vzdělávacích a k duchovním potřebám věku našeho prohlédajících, zvláště dějepisu, zeměpisu, poznání vlasti, přírody, řemesel a orby a t. d. I v zá-

bavných spisech obsažena býti má buď obrana, buď utvrzování pravdy některé katolické, jižto se odpor časový dotýká.

Vydávati se budou Dědictvím knihy ve trojí radě:

- a) Obšírné životopisy Svatých.
- b) Spisy poučné.
- c) Spisy zábavné.

2. Casopisy a všelijaké listy běžné. — Organem Dědictví sv. Cyrilla a Methodia jest: „Hlas, časopis církevní.“

3. Předměty umělecké, k. p. obrazy, zeměvidy čili mapy a t. d.

§. 3.

Setření zákonů tiskových.

Při vydávání časopisův, kněk, běžných listů, obrazů a t. d. budou se stávající zákony tiskové zevrubně zachovávatí.

§. 4.

Zřízení Dědictví.

1. Spoluudem Dědictví státi se může každý, kdož za sebe jedenkrát za vždy položí 10 zl. stř.

2. Kdo však témuž ústavu 100 zl. stř. věnuje, považován bude za spolu zakladatele, a obdrží 4 výtisky věci Dědictvím vydaných zdarma.

3. Kdo jednou na vždy dá 40 zl. stř., bude téhož ústavu spoluudem 1. třídy, a obdrží 3 výtisky. — Kdo 20 zl. stř. dá, stane se spoluudem 2. třídy, a obdrží 2 výtisky. — Kdo 10 zl. stř. položí, bude spoluudem 3. třídy, a obdrží 1 výtisk zdarma.

Kdyby bylo zapotřebi druhého neb třetího vydání některé již vydané knihy, spoluúdom jí dostávají nebudou, nébrž bude se prodávati ve prospěch pokladnice Dědictví, aby se nákladnější díla vydávati mohla.

4. Řehole, děkanství (vikariaty), osady, kněhárny, školy, rodiny, spolky, bratrstva atd. vstupují dvojnásobným příspěvkem do spoluzakladatelství a v nadřecené třídy.

Spojí-li pak se manžel s manželkou svou v jeden toliko základ o 10 zl. stř., vydávají se jim knihy jen do úmrtí prvního z nich.

Abý úmrti spoluúda přišlo ústavu tomuto ve známost, žádají se veleb. p. p. duchovní pastýřové, aby úmrtí lakové pokladníkovi Dědictví, třeba i přímo poštou oznámili ráčili.

Podobného oznámení písemního zapotřebí jest, kdykoliv spoluúď některý buď k vyšší důstojnosti vynikl, neb se jinam přestěhoval.

Poznamenání. 1. Rodina se béře, pokud jméno se netratí. Dcery provdané, synů-li není, odbíratí budou knihy, pokud žijí; dítky pak jejich, jiné již jméno nesoucí, nemají práva tohoto.

Poznamenání. 2. Pošle-li kdo první polovici vkladu do Dědictví, dostane hned listek a knihy v tom roce vydané. Kdyby však do roku druhé polovice složena nebyla, nebudou se knihy vydávati, leč až tato se složí, kdy se teprv diplom vyhotovený odešle. — Rodiny, řehole, děkanství, osady, kněhárny, školy, spolky, bratrstva a jednotliví spoluúdomé, jenž celý základ svůj najednou učiní, dostanou zniněný diplom hned s listem a s knihami jim patřícími.

5. Každému volno, doplněním vkladu u vyšší třídu postoupiti. Zaslé-li tudyž k. p. spoluúď 3. třídy k prvnímu 10 zl. stř. opětě 10 zl. stř., stane se spoluúdem 2. třídy, a tak dále.

Avšak spoluúdství postoupiti jinému nedovoluje se.

6. Každý přistupující račíž jméno a místo přebývání svého, jakož i biskupství a děkanství (vikariat) a poslední poštu zevrubně udati.

7. Každý kněz, kterýž jest údem Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, béře na sebe povinnost, buď ve slavnost, buď v některý den v oktávě svatých apostoľů Cyrilla a Methodia každoročně sloužití mši svatou za

všecky živé i mrtvé spoluúdy dotčeného Dědictví; a hude-li libo a možno, i jinou mši svatou za obrácení národův Slovan-ských od jednoty církevní od-loučených, kterouž pobožnost jistě každý spoluúd co věrný katolík spolu konati neopomine.

8. Zemřeli, za které někdo vkladek do Dědictví učinil, tak jako ti, jižto na smrtelné posteli nejméně 10 zl. str. za sebe Dědictví odkázali, stávají se účastnými duchov-ních milostí v předěšlém (7) čísle jmenovaných.

Každý, jenž byl vkladek učinil za mrtvého, pokud živ jest, knihy bez ohledu na velikost vkladu — ovšem nejméně 10 zl. str. po jednom výtisku dostávají má.

9. Správu Dědictví sv. Cy-rilla a Methodia vede výbor sestávající z kněží, kteří buď v Brně, buď na blízku přebývají.

10. U jiných osob a u úradů zastoupá Dědictví sv. Cyrilla a Metho-dia starosta, a v jeho zaměst-nání jeden z jednatelů.

11. Výbor schází se čtvrt-letně, a na vyzvání starostovo i ča-stěji v Brně, aby, čeho zapotřebí, v poradu bral, a většinou hlasů pří-tomných výbornkův o nálezech pro celé Dědictví platných rozhodoval. — Výbor má právo po-čet údův svých odcházejících doplniti nebo i rozmnožiti, avšak jinak než katolickými kněžími, a každo-ročně uveřejňuje zprávu o činnosti své.

12. Každý spoluúd Dědictví má právo, písemně návrhy své činiti a přání svá projevovali dotčenému vý-boru, kterýžto při svých shromáždě-ních zavázán jest, jich svědomitě v úva-hu bráti, a dle nich, pokud potřeba, prospěšno a možno jest, se zachovati.

13. Ve sporech z poměru spolkovního snad vzniklých odvolává se k starostovi, a v domněle nedostatečném vyhovění k příslušcím c. k. úřadům.

14. Kdo téměř Dědictví obětuje

práce své literní neb umělecké, obdržel na výslovnou žádost ho-norar podle výbornosti, obsírnosti a důležitosti spisu svého, o čemž vý-bor usudek pronese.

§. 5.

Rozesílání kněh a výtvorův uměle-ckých.

O rozesílání kněh, spisův a jiných předmětův Dědictvím vydaných postará se výbor. Každý přistupující k Dědictví račiž ihned oznámí, jakou cestou se mu knihy mají poslati, aneb v kterém poblížkém kněhkupe-ctví je sobě bráti zamýšl. —

Poznamenání 1. Pravidlem u věci této ostane, co na listku ti-štěno jest, že na poukázání list-ku svého každý spoluúd v hlav-ní komissí u pp. Nitsche a a Grosse, kněhkupeců v Brně, knihy sobě vybrati má. — Kdo-by však chtěl poštu knihy své dostávati, račiž se obrátiti fran-kovaným listem na jmenované kněhkupectví.

Poznamenání 2. Všeliké dopisy v záležitostech Dědictví sv. Cy-rilla a Methodia buďtež posílány pod adresu na Fr. Sušila, starostu Dědictví, pro-fessora bohosloví; zasíl-ky peněz pak buďtež činěny v listech frankovaných pod adresou na Eduarda Karlíka, kaplana u sv. Magdaleny, pokladníka Dědictví v Brně.

§. 6.

Poměr k vládnímu řízení.

1. Vládnímu řízení se ponechává nahlídati v jednání spolku, bdití nad zachováním nařízení u propůjčeném potvrzení daných, aneb všeobecnými předpisy stanovených, a uzná-li za potřebu, přidati spolku od příslušného úradu určeného císařského komisara.

2. Kdyby se spolek rozejíti měl, rozhodne výbor o jmění v duchu Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, a podá o tom předběžnou zprávu vysoké-mu c. k. místodržitelství, a svému P. T. nejdůstojnějšímu pánu biskupovi.

Výbor řídící.

- František Sušil**, tit. kons. rada, professor theologie v Brně, starosta.
Eduard Kartik, kaplan u sv. Magdaleny v Brně, pokladník.
Robert Suderia, biskupský ceremoniář v Brně, jednatel.
Beneš Method Kulda, duchovní správce v mor.-slez. ochranově pro zanedbalou mládež v Brně, jednatel.
Dr. Jan Ev. Bílý, duchovní správce v Předklášteří Tišnovském.
Dr. Beda Dudík, professor ve Vídni.
Jan Faborský, kaplan v Židlochovicích.
Bedřich Greissler, spiritual v bohosloveckém semináři biskupském v Brně.
Gunther Kalivoda, prátal a opat v Rajhradě.
František Maršovský, administrátor fary Orechovské.
Peregrin Obdržálek, kaplan v Pustoměři.
František Poimou, redaktor „Hlasu, časopisu církevního,“ kaplan u sv. Tomáše v Brně.
Emanuel hrabě Pötting, kanovník Olomucký, děkan a farář ve Svábenicích.
Matěj Procházka, tit. kons. rada, gymnasiální professor v Brně.
Tomáš Procházka, kaplan v Ivančicích.
Jiří Šlota, gymnasiální professor v Baňské Bystrici.
Jan Soukup, kaplan ve Sloupě.
Eduard Stuchlý, duchovní správce v Mašůvkách.
Bedřich hrabě Silva Tarouca, c. k. konservator pro Moravu, kněz církevní v Brně.
Tomáš Šimbera, farář v Komině.
Dr. František Skorpík, duchovní správce v Bohdalicích.
Anton Šubert, farář v Lulči.
Josef Těšik, duchovní správce v Nosislavě.
Ludvík Tidl, konsistorní rada v Olomouci i v Brně, děkan a farář v Újezdě.
Josef Voráč, kaplan v Jedovnici.
Ignac Vurm, kaplan v Dědicích.
Karel Zelinka, farář v Krásné.

Č. 1247.

Predešlé stanovy potvrzují se od c. k. m. místopředsedství.

V Brně, dne 18. února 1854.

(L. S.)

Místopředseda:

Lažanský, v. r.

Nejnovější dodatek ku trhům na Moravě:

Čáslavice (v okrese Třebíč, v kraji Jihl.) výroční a dobytčí trh 1. v úterý po zvěstování P. Marie.

(Jiné opravy viz na str. 153. a 188.)

VELEHRAD.

Klášter Velehrad.

Dějepisný nákres s úvahami sděluje Dr. Bílý.

I.

Velehrade slavný, rozmilý,
 Jemuš bratry svaté poslal Bůh,
 By tam kázali a křestili:
 K tobě toužně poztrá můj duch;
 Tam se modlí na posvátném hrobě,
 Kterýž chová vzácný popel v sobě.

1. Uvážawšše se w popisowání klášterůw, jimž zbožný středověk křesťanství ozdobil naši milou vlast Morawskou, zwolisi jsme pro tento rok klášter Velehradský, je wšech nejpamátnější již pro to, že jest byl wšlawn a zajiwčen na památku slavných apostołów Morawských (a slowanských) sw. Cyrilla a Methodie. Při zakládání klášterůw, těchto jebných ohniš zbožnosti, wědy a umění w středověku, pozorowati sluší, že w nich usazowáno wězby teholníkůw, kteřížto práwě w tu dobu, kdy nějaký nový klášter

wšlawn byl, přijawali u wšseobecném mínění zlástni wážnošti a oblíbenošti. Tak i w naši vlasti nejdříve slawno šidla pilným synům sw. Benedikta, aby nejdříve Morawu pralesy porostlou wšmýtili, zorali a žurobnili. Tak powstaly kláštery: Rajhrad (r. 1048), Grabissl (r. 1077), Třebíč (r. 1109), jižžto neunawenou pili wšchodni i západni Morawa na mnoze w ráj jest proměněna. Když wšak strže blahoslawného SINDŘIČA Žbítka (r. 1126—1150), biskupa Slomučého zátón a oběw synůw sw. Rorberta w oblību

wessel: tu hned nasse Morawa strojila wellolepe samostany pramonstrátim i prámonstrátám. Tím počáblem wznil swůj braly jsou kláštery w Rounicích (r. 1181. pro pannu téhož řádu), w Lutách u Znojma (r. 1190), w Bábřovicích (r. 1210), ano i klášter Benediktinůw w Grabisti jim sice swé mušel upráždniti.

2. Rdyž pal mezi tím sw. Bernard žajnouci žrady celé Ewropy na sebe počal obracet: kládeno ja čest i w nassi wlasti Morawské, stawěti kláštery zbožným jeho synům a docrám řehole cisterciácké. Tím během rokňw půwod swůj wzali na půbě nassi: Welehrad (r. 1202), klášter panenský w Dslawanech [Vallis Marise, Duwal Marie] (r. 1228); panenský u Tiffnow a [Porta Coeli, Brána nebes], (r. 1233); - we Bábě (r. 1245); - panenský na Starém Brně [státowé klášter] 1319. A tak i w nápotomnich bobách newyhynula ona nábožná snaha, stawěním těchto zbožných samostanůw rozšířowati nábožnost w lidu, a popporowati wědu a umy wlastenské, kteréžto jediné w těchto domích tebdž nalezaly útulky swé a útociště swého. Z toho patrne, že řádu nassich wlastenechých klášterůw bráti cisterciácké důstojným způsobem započíná Welehrad. Stalot pal se založeni jeho způsobem tímto. Rdyž l. 1197 rázný kníže-biskup Pražský, Přemyslawec, Zibřich Břetislaw zeměl: powýšsili Čechové na stolec welloknížeci kníže Morawské Wladislawa, kteréž byl onen z pobežzeni uwězniti dal. A wšak bratr Přemysl Otakar, domnňwaje se miti lepšího práwa na stolec upráždněný, brannou moci na Prahu táhnul. Tu dobrý Wladislaw, aby krwe lidě usšetil, ustoupil dobrowolně, spolojio se dojmotně Morawou. Touto smlouwou, kteréžto se stala 6. Prosince r. 1197, mezi oběma bratry, stal se Morawa pod titulem markhrabstwi lénem králowstwi českého.

3. První stulek, jimž zbožný Wladislaw Zibřich oslawil sebe co markhrabě Morawský byl ten, že ozdobil nás Betlém Morawský, wellolepým klášterem bráti cisterciácké. Medalelo ob nynějšího města liber. Grabistě webe cesta asi 1½ hobiny i jehožápádu sroctým úwalem, je-

hož půba nřnt se usmíwá úrodnými niwami, řezjo w prawo winice, w lewo sefnaté pahorky olemuji údolí — se klášteru Welehradskému, kterýž posawáde swou dvoji stěhou wěži a přelíbězně lahodným souzwoukem wronůw swých zbožného poutníka i sobě mocně táhne. A tento ješt i klášter, jehož prwni markhrabě Morawský r. 1202 wystawěti dal, aby památně toto místo, obdub se šikila wira Christowa, po wlastech slowanšých, oslaweno bylo klášterem zbožných synůw sw. Bernarda, kteréžto měli tu býti jako strážcowé, aby newyhasla nikdy památka, nikdy plamen úcty woběně w lidu Mor. I newěšším dobroincům jeho.

4. Dchotně potwrdil nový klášter tento král Přemysl Otakar I., (r. 1202)¹⁾ jakož i nadani jeho, kteréž bylo, jak následuje: Dwůr s kostelíčkem sw. Jana Kř. ob Benediktinůw w Litomyšlski obkoupěný; děwiny Botice, Zlechow, Lštěnowice, Kostelany, kteréž se prostraly až po samé hrábby starého města (tde nyní „Staré Grabistě,“ Altstadt, stojí). Prwních šest řeholníkůw přišlo sem z českého kláštera Blašu, opatun jejich prwnim je nazývá Tice lin. Papež Innoceny III. potwrdil založeni kláštera tohoto²⁾ r. 1208. udeliw jim bohatých swobed a cirkewnich wšřab.

5. Welice nás Morawany těšiti musi, že se nám z oné dáwomělosti alespon jeden chrám zachowal, zaswěcený památce nassich wěrowěšůw Cyrilla a Methodia. Nebot nehodami a zwlášttnim nestěštím, se kterýmž nás nárob slowanšý je potkal, stalot se, že učta sw. apostolůw Morawských, kterouž zbožný Wladislaw Zibřich (ač w srbsi i německému národu nakloněn byl) zwelěbiti sedcem swým pužen byl, pozněnášla se trawila a zcela wzmizeti hrozila. „Rdyž probádal žiwot nassich blahowěštůw a poznal jich apostolstwu wřtečnost, hlabořow učenosť a mrwoní dokonalosť, neupřte jim názwu weličých swětcůw Bojich. Newědomosť o swěchowáných žsluhách bratří Solunšských wadila dlouho slawě, jakož

¹⁾ Reg. Grben. I. 211.

²⁾ Cod. dipl. II. 45.

jim prokazovati začíná prociitě svědomí.¹⁾ Byloť sice kromě Welehrabstě swatyně ještě několik kostelíků na Moravě jich jménům zasvěcených (v Olomouci, Brně a. j.) kteréž iřsok bohužel! většm a netečnosti zastyřsso! Nyni se národ náš přičiňuje, aby dvojnásobně jim nahrabil, čeho pteb-
kové z newědomosti pouhé zanebdávali. Nyni se stawi našim apostołum slowanštým chrámů (t. p. Karlnštů v Praze, v Brně kostelíček nad Rujnami a. j.) maluji se jim ke ctí obrazů²⁾, stawi se jim oltáře a sochy a. t. d. „Nemalou též radostí naplnil nás náš slavný metropolita Moravský, kníže arcibiskup Olomučů, vydatu obezjný list, jimžto své kněžstvo vyhizi tu svirkám na obnovení staroslavného Welehrabu. Ale dobře to mime, aposto-
lstů dědic Methobian, on se také chystá ku znamenitým obětím, tak že se nabíti lze, že r. 1862 zase Welehrabstů křsster obnovený bude státi, co důstojný pomník starobávné slávy naši milé vlasti, kde si Moravan s nábožnou rozkossí zprominati bude na doby Cyrillo-methobějšké. „W bobách těch apostołů postává se den s noci, lež s pravdou, poněra s osvětou křesťanstou, w zápas chobi zpátečnictví a

pokroť, pohanství a wira. Jeřt to krásná a bohatá doba na myřslény wzneseňé. Zbojnů buď w ni rád se kochá z učty powinowané a wděčnosti wrouci k našim po Bohu nejwětřim dobroincům. Zlsstě ja dnů těchto, by se blžji 1000 letá památka wřy Christowey we wlořtech našich, měli bychom svědomitě buditi, křsiti a obn-
nowati starou lásťu k welezasloužitým apostołům.“³⁾ A to se nyní děje a jeřtě u wětřsi mře z Boží pomoci pobaři, až tam wřtečný metropolita Moravský, p. arcibiskup Olomučů žřivi nějakou buď ka-
pitolu, nebo snab zase řeholi cirkewni, aby se, jak ja starobávná mohly pouť konati nejen 9. Wřezna, ale i krom toho k sw. apostołum Mor., jakož to biskup Jan VIII ze Wřserub. našidil, a pouťe ty řchwálit; neboť w tom obřlsseni, we kterém swátel sw. apostołůw našich oznamuje, projemuje přáni, aby nejen tito swati, ale i mřsta jejich sbowonnou přitomnosti ozlášťe počténá ob wřicichu libu we zlsstni učťe byla řchována. Toho nám P. Wřš wřsem deji bočtati r. 1862 na přimřsuw našich posub nebořti uznahých, ale welezasloužitých sw. wěrowěřšů, sw. Cyrilla a Methobia.

II.

Stež-li wřsok chrám a swatyně Welehrabstě blyř jsou wřswođeny, upřsnuło ob založeni jich několik let, we kterěto době blahobyť a majitel bratři rostly. R. 1220 daremal jim tu prořďe majetnřla hraběte Konraba z Harteku král Přemysl Ota-

kar I. Žarossice, wřstawiwo o tom listinu w Dobonině.⁴⁾ Žarossice patřily dřtwe k Uhercům. Welehrabstři založili jsou na tomto státku swém w utěřeném údolř, kde se přřřsti řečimá woda, která pobdes „u zbravé wedy“ slowe, místo a

¹⁾ Blahowěř II. R. D. I. str. 223.

²⁾ Slowotřný řpisowatel Dalmastů, hrabě Ota-
sat Bočić, wweřejňuje w Zabarskřm řasopřse „Osservatore Dalmato“ wěterě řapřs-
řty je swých cest po Itálii, a řpěluje také řpřawu o wobrazenř sw. Cyrilla a
Methobia, kterěřto se nalezá co
malba řpřná w kostele sw. Klě-
mentu w Řimě, kde řpřowáno jeřt
řto sw. Cyrilla. O těchto obrazich, jeřto
nám řpřřstawiwi nasse swátě w oběru
grečř cirkwe a we řpřřsowu starobávného
malřřřtwi grečřho, nic se řpřub newěbdilo;
nyni řol je hrabě Počić řal řtře řřmřřého
malřte Giangiacoma okřřřili a řtře me-
biryřce Mancoia z Dubrowniku řo mēbi
řřti, aby, jakož p. hrabě řrawof, objewřili

se konečně we swém wlastim a řtutečřm
řlowanskřm zemějšřm. Posub se řetřž
wobrařowali po řřmřřku, jakož je na-
řřřime řpřřstaveně w kostele řřřřřm u
sw. Jeronymu, a na jiněm obrazě w ko-
stele sw. Klěmentu, řdež jsou wobrařeni,
řteral papeři řobrianowi řberybáwaj řeč
sw. Klěmentu. Šlastnon nářobou ubřzel se
řpomemntř brubř obraz, jenž řachowal řo-
bues byřantřřřř řcharakter řřwř, řakřřoli ob-
nowowán řri opravě kostela Klěmentřřho
řtře malřte Pomecania poněřub řpl žne-
řřwřen.

(Stow. Now. 1857. Šwětořor řtr. 58.

³⁾ Wřy: Šřřla a Žimot 1856 řessř 4. řtr. 140.

⁴⁾ Čob. řipl. II. 112.

chrám Páně nádherný poutnický, bo kteréhož se konávaly a posub (ač bo jiného) konaji četné a valně pouťi Mariánské.¹⁾

Téhož roku t. 1220 baroval Belehradským biskup Robert, Olomučý s dobrozumením kapitolý osvědy defátky, jež by měli obroděti biskupovi ze svých statkův posavadních, i budoucích w Olom. diocesi ležících.²⁾

R. 1221 baroval jim markrabě Wladislav Zindřich wes Sufowice, a polowici lesa Kassina.³⁾ Tenthý stědrý kníže jim odevzdal wes Frissawu. Opat tehdejší Sibert žádal prosebně biskupa Olom. Roberta, aby tam směl chrám Páně wystawěti. Biskup sám ten chrám wystrótil a za saru prohlásil. Podobně roku 1222 i na statcích jejích w Přelutách a Wřezanech chrámů na sary powyšil. Konečně r. 1228 dočkal se chrám Páně Belehradský weskolepé a řídké slawnosti, je slawně wystrócen býti mohl. Biskup Robert, po bohu naje biskupa Zaslaba z Nitry přebřewzal ono swěcení, jemu přísluhowalo čtweru pralátůw (opatůw) Swetských, Mas-ky, Třebíčských a Hrabčinských a mnoho duchownísta z daleka přišlého. Sám král Přemysl Otakar I. se svou milenou choti, zbožnou Konstantii, markrabě Wladislaw Zindřich, stědrý zakladatel, a nesmírný počet sleských a úředníkůw Českých a Morawských, jakož i lidu wěřícího byliť jsou swědkowé toho, jak tato welebná swatyně swěcena byla pro službu Boha trojjedineho, Wl. Panu W. a swatých apostolůw Morawských Cyrilla a Methodia.

2. Při této slawné příležitosti potworbil jest král Přemysl Otakar I. násteru majetnosti jeho udišil mu mnoho rozšáhlejších swobod, milosti a soudni práwomoci. Statky pak Belehradské bylyť jsou tehdy, jak nasebudji: Belehrad město, Kostelany, Menakonice, Po-

lessowice, Wořice, Ujezd, Blechow, Čejč, Kapla w Epitínově, Ustěnowice, w Babicích 2 pole, Mařetice, 2 Popice, Kněžpole, Wřest, Chwalkowice, Zdobovice, Cirovky, Kaluze, (Albriinn) Reuowice (Pwenowic), Wřesskany (Wriedchenae), Přikluty (Wriklut) Massice, Podworowice, Unessowice, Zarořice (Schorřice) s horou winohradni, 1 dwůr w Bobowině, 2 w Dpawě, jeden w Brně, Řemčice, Otrabice, Cetowowice, Těssany (Těslane), Walice, Traplice, Zarořow, Wazany (Wassan) Domaňkowice, Mistřin, Pařissowice, 1 dwůr a dům w Uššowě, 2 pole w Pačlawicích, Wřehowice, 1 dwůr a mlýn a kostel sw. Jana u Belehradu, nivy u Wellé k wystaweni wsi, Biskupice, Tupeš, Ušsonowice, krom pobílu w Zablažanech a Babicích. Wněž z těchto dědin již wymizely jsou.⁴⁾

R. 1232 potworbil král Wáclaw I. tomuto opátstwu wsekda práwa a majetnosti; ²⁾ a r. 1236 koupil sobě Belehradští dědinu Doleplazy za 100 mark st.; ³⁾ r. 1236 obdrželi též Dlkowice u Frissawy. Tehdejší opat Belehradský Hartmann totiž sležil pokornou prosbu k nohoum krále Wáclawa, aby ráčil nějakowým způsobem nahraditi slobdy, we wálce jeho s Přemyslem Otakarem, markrabětem Mor. wedené, obwojním jeho špáchané na statcích Belehradských. Škoda ta se cenila na 500 lib. st. Z tu hneb uznalý král za náhradu této slobdy dal jim Dlkowice (Dlexonice); ⁴⁾ a. r. 1238 markrabě jim potworbil nové toto barowání. R. 1238 obdržel ob marky Přemysla, kterýž sobě u nich dle příkladu otcůw swých zowil své odpocítawlo, dědinu Zablačany s poblížkým lesem.

Rdyž r. 1241 bitowý Mongol (Tatar) w zemi našši zuřil; bezpochyby i Belehrad pocitil osvědy hrůž jeho přítomnosti. Wškolim o tom podrobnějších

¹⁾ Rdyž totiž onen slawný chrám Mariánský u „zbratě woby“ wyšepel: muselš se pouťi obhýwati w šakrném chrámě wešnice nynější Zarořické. Posub křka a jmenuje zbožný Šlowáček we své naimenosti zbejší Zarořidou P. Marii „nejstarší Matku Woiš na Morawě.

²⁾ Cod. dipl. II, 115.

³⁾ Cod. dipl. II, 121.

¹⁾ Reg. Erben I, 343.

²⁾ Reg. Erb. I, 365.

³⁾ Cod. dipl. II, 289.

⁴⁾ Cod. dipl. II, 310.

zpráv se nám nebochovalo: nicméně tušiti se to dá z toho, jelikož tento bohatý klášter ležel w soukromí nejbližším oneho jemiště, na kterém onino světohrmotelové prověřili nejkrutější pomstu a zlobu svou. Dstatě jak řečeno, výslovných o tom svědectví udati nám až po tuto dobu nelze jest.

3. Když čteme, jak bohatě nadány byli kláštery ve středověku křesťanstvém, a která rostlo jmění jich buď důkazy nové středosti či vlastním hospodařením: musíme toho želeti, že u nás tolik krásných klášterů, a sice velmi bohatých, bylo jest zrušeno a vyhubováno. Kláštery tyto, majíce nabýteknější na jmění, stavěly nové budovy s takovým nákladem a takovou důkladností, že se jí w této naší době, ve které se stavby přenášely stavi, musíme obdivovati. Jak to působí na poutníka, když vstoupí do nádherného chrámu Mariánského ve Křtinách, a on si pomyslí: Tohle stavěli klášteráci Zábrdovští. Kdoby nyní vystavěl takovou svatyni? Tak vystavěti Welehradští poutní chrám P. Marie w Barossicích, přámónstráci w Pulách nádherný chrám Matky Bolesné w Milfroně (Mühl-fraun,) Bářský opat Wáclaw Wýmlewa krom jiných chrámů (w Občicově, ve Zvole, ve Swratce) také překrásnou svatyni sv. Jana Nep. na zelené hoře nad Bžerem. Dostem i za našich dob počínají se stavěti zase nádherné stavby Hospodinu I. p. we Wini wotimých se cti

nejšv. Spasiteli, (jenž císaře našeho ob-rány smrtelně ochránil,) chrám, byzantická basilika se cti sv. Cyrilla a Methodia w Praze w Karlíně, a. t. b.; a vsak právě na těchto stavbách wellfepých ono hejlo císařské „unius viribus“ promově kuzel-nou moc svoji, kteráž se při klášterích wezdy nacházela w úplné míře, jesto byly bohaty, a k účelům náboženským bohat-stvím svým musely napomáhati. Posud, řežto stavby klášterní již na mnoho změn-něny a na kanceláře, špitály, kasárny a továrny upotřebeny byly jsou: obdivuje-me se oně nákladnosti a důkladnosti stav-by jejich, při kterážto peněz méně se sst-řilo, jako za našich dnů, kde se rychle a laciněji, ale nikoliv tak pevně nestaví. Tyto kláštery dále přinášely státu, obz-láště w potřebách peněžních oběti největší, ač třeba tak citelně, že se na čas samy musely zatváčeti. W vsak protože obz-láště ústavy a osoby církevní věrnosti le-tránu, a obětovnosti vlasteneckou museli nab jiné vynikati: tudíž jim nebýla žádná obět příliš velikou, jen když zeměpanowi tím pomoci, a důkaz své věrnosti pobati mohli. Miste, co se měly klášterům uo-žiti větší platy, zcela zrušeny jsou. Tím pak začpán na wždy pramen, ze kter-éhož tak hojně přispěvky plnuly státu; tím zakita kráva, ze které důchodům tak hojného přitékávalo mléka; tím zabita šepička, kteráž financím státního důchodu tak často zlatých donášela wajíček.

III.

P. B. 1244 dostali Welehradští mlhyn u Pulské (Pulgram) ¹⁾ r. 1246 vyhráli při s Tiffnovským klášterem o desátky w Čechi; ²⁾ r. 1247 dostali kaplu p. M. u Popovic, rybolow i s rybaři u Koste-lan, též 2 lány w Radistkowicích; ³⁾ r. 1248 baroval jim Penrab, křmalý bi-šup Olomučý, leš Swrcin, ⁴⁾ roku

1251 potvrdil mark. Přemysl Otakar wšedá práwa a majetnosti kláštera to-hoto, jakož král Wáclaw I. wšedý desátky a papež Innocenz IV. wšedl jejich mo-hovitosti. Ze tak se zmáhali Welehradští, zbudili zámoř swěta, a úředníci zemští loupili a ztenčovali wšemožné statky je-jich, pročez pap. Innocenz IV. Praž. beka-nowi naporučil, aby bratry Welehradské proti lupičům a opozáživcům hájil. R. 1256 koupili weš JIatník, kteréhož roku král Přemysl Otakar II. znovu potvrdil jim wšedl majetnost jejich, jakož i r.

¹⁾ Cod. dipl. III, 45.

²⁾ C. b. III, 63.

³⁾ C. b. III, 70.

⁴⁾ C. b. III, 84.

1260 papež Alexander IV., jenž i w r. 1261 arcib. Mohučskému nařídil, aby bratry wšim bítarjem proti bezpráví a násilí hájil.

2. R. 1270 dosáhli nových statků w selezku a na Morawě, kteréž Dětřich z Keyburku jim daroval a Pě. Dal. potvrdil. Tento neobhýejný blahobyt kláštera Wel. nepřestával se množiti ani w letech následujících. R. 1287 dostali w zástavu Twardonice; Chwałkowice wšsal pustili bisk. Olomučnému. R. 1292 obdrželi patronat w Přibóže (Freiberg) krom lesů a 50 lánů na založení nové dědiny (Witzhowic), polowic dědin Wochot, ljezd, a Wloš a Dčulnice; ob Krafowského mojmoby 50 balwanů soli z Wochnie; r. 1299 patronat w Slavonických (Slabings), a r. 1302 půl Pefkowce na řece Moře. R. 1314 Jarossice jejíž za sáru powššenců jsou, a král Jan oswobodil jí a poddané kláštera tohoto ob práwomoci měst (Brně, Opawy, Přerowa a Bzene); ob r. 1326 měli swůj dům w Brně wedle Minoritůw; r. 1339 wjmaniti jsou i z práwomoci králowšských úřadůw. r. 1338 obdrželi potvrzení wšech swých wšsad a práwo hrdelní nad poddanými swými. R. 1340 dostali dwůr Šchönhof a 8 lánů; 16 hřtoven wofku

z Uh. Brobu místo poplatků; r. 1345 probali statek w St. Brně owdowěle králowé Eližběté za činži; r. 1351 zapomědel Jan, marškr. co nejpřísněji, aby se poddani kláštera toho z pozemků jejích newybalowali; r. 1353 potvrdil westerá práwa a majetnosti jejích; r. 1354 dostali Winkowice nazpět; r. 1363 nařídil Jan marškr., aby klášter dědil po poddaných, jíž umirají bez dědiců; r. 1364 powolil Jan marškr., aby si Welehradští směli honiti, dříví láceti a tráwn jiti w lesech Buchlowšských, a tak i bále množil se blahobyt bratrů Welehradských.

3. A onit se byli protlačowati býti hodnými takowěto sítědrosti knížat a lidu wěřičů; neboť jfonce přitomnými wěcmi, jal náleži, zaopatření, mohli tim ochotněji wššších, duchowních wšhledawati. Nebo aby umění a wědy je udržely a rozkwětaly, po wšech doby tento klášter Welehradský k tomu přispíwal bohatstwím a obrostem swým. Historie wlasti nášši zbe w těchch suucech spíswána pilně; letopisy kláštera tohoto čowají se posud w rukopise a práti jest, aby se i na swětlo tiskem wbdaly.

Zde na Welehradě, at o jiných pomlčime, spíswoval neobhýejně činný a nad míru pilný cisterciál Chřif. Hirschmengel,*)

*) Bohumir Christian Hirschmengel, nar. 7. ledna 1638 we Friedeku wojwodstwí Těšínského chobil na gymnastum w Brně a 9. března 1656 wstoupil do řehole Cisterciácké opatství Welehradského. Připrawoval se w kláštere pilně na swěcení za kněze; w tom je r. 1663 přebral Turci, pročez s 12ti bratry do mateřinského kláštera Blasu do Čech utéci se musel. Za rok bylo po nebezpečí, a rozptělení bratři sešli se opět na Welehradě. Hirschmengel, poznaw při tom Prahu, kde ob r. 1666 wššším studium bohoslowním se oddal, a 13. srpna 1668 doktorem Pisma sw. učiněn byl. Wšswěcen byw r. 1670 hned se stal podpřaworem w kláštere. A wšsal jíž na podzim 1671 ustanowil ho opat za jpráwce w Bořicích a r. 1674 za administratora hospodářského na statku Wolaticích we Selezsku. Iša weliškým cítelem sw. apostolů Mor. Cyrilla a Metěodia, prorazil to r. 1676 u konfistore Olomučé, že slawnost jejíž 9. března s přistitím rokem i we Selezkém pobili arcibiskope musela slawena býti. Rowněž r. 1683, co wšsalenc Selezských stawů oplawomocněn byl, wšswoboditele Rakouska a celé Ewropy a jarma tureckého, polského krále Soběšlého, an l wšswobozeni Wdně se swými Poláky pilil, na půdě Selezské uwitati a wšprawn wojsla jeho urchšliti: jato zase po wšswobozeni Wdně on se staw Selezškými do Wdně pospíchal, aby práni swého opatství ku nowom trůnu samého položil. 24 let ztráwil w činnosti bitem w Bořicích, bitem w Wolaticích, a konečně w Remowicích u Brna. Tu pak powolan byl do kláštera, aby co spiritual klášterní ostatek žiwota zpožnosti a

z jehožto 48 spisů obsahů historie církevní posud 2 tisílem jsou vydaný; zde psal bratr teologní Engelbert Hermann (1700 — 1740,) kterýž ubalostí svého i minulých věkův pilně zapisoval; zde kreslil Kato u š Bartiš (nar. w Mor. Ostrowě † r. 1770,) kterýž se stal profesorem theologie na učení Pražském a několik učenných spisů tímto uweřejnil. Zjevši bratr lait (nekněz) Matěj Painz (of. 1680,) byl co umělý malík za času svého welice wážen; jakož i zde of. 1708 robilý († w Angsburku 1768) němělý malík a medicyptek Bohumír Bernard (1685; r. 1787 21. ledna pal zde na Welehradě zemřel až k neuvěření činný malík, jehožto nekněz Špn. Šof. Kaa b, o němž povídají, že nejméně 6000 obrazů za živobytí svého namalovali musel. Wšetečný řehat Josef Winterhalter naleznul zde of.

1750 mnoho zaměstnání, kteréž se mu mnohonásobně vyplácelo. Na útraty opatství oběšel do Říma Frant. J. Šteiner, aby se tam učil malířství; obtud se navrátilo vyplácelo Welehradští chrám na hlavním kmenití krásnými malbami na obmítce (al fresco). Wlach Pavel Pagani (of. 1680,) a Mich. Fontana (of. 1720) opatřili, jak se ndává, swatyni Welehradskou krásnými pracemi swými. Brňan Jan Šif. Etgens (of. 1730) malowal w pobočných kaplách na wápně. Z ohledu stavění nejednou krásnou po sobě zůstawił památku Welehradští, t. p. krásný chrám P. farni w Stradišti, kde měli faru a. j. Pro takové zásluhy o wědu a umění, jichž jsme zde jenom podošli, zasluhuji kláštery uznalosti. Ostatně každá wěc má i strann na rub, u ništo „lásta přikryje mnoho wab.“

IV.

„Moravo, Moravo, Moravičko mila
Tyjsi a námi prvni kalich Páně pila.“
(Píseň stará.)

Doby husitské (od r. 1400—1500.)

Že do r. 1412 sahá, co se mohowitostí týče, nejšťvelejší doba kláštera Welehradského. Od té doby wšak, co následek wátek husitských, počíná upadeti jeho. Šiž r. 1413 zahájal král Wáclaw IV. wšsem pánům zemským, aby poddané Welehradské, kteřížto welmi čteně své pozemky opouštěli, na své panství nepřijímali. Wte r. 1420 král Sigmund wesseré

státek toho kláštera w zástawn dal; a jastoli to za 2 leta zase obwofal, nicméně státek klášterště již zůstaly jsou w rukou cizích. Nejwětší pal nestěsti postalo jest klášter r. 1421, když diwotě slupy husitské, wedené obpadlými kněžimi Bedřichem Strážnickým a Tomášem z Wigowic, pod ochranou těchžejsích majetníkůw panství sousebních Strážnic, Wefelého a

wedě obětowal. Zu spořádal spisy své, kterých počítáme 48, z nichž ale jen 2 z mládeí sestawené tímto wydaný jsou, a sice: Život Š. S. Cyrilla a Methodia w Praze r. 1667 a rovněž tam jedno kázání téhož roku. W kláštere ho neměli rábi, proto že byl chorow a nerwěl, dilem i že zámisti, že byl u čeným. Blizci slechticowé chtěli na své útraty wybáwati tímto jeho díla, a wšak že tak klášter zahamben nebyl, w tom přispěla smrt jeho (26. Unor 1703 w 65 rocn). Kláštni učowu wynikal tento učecen a plodný spisowatel Welehradský učowu i apocryfům zemským sw. Cyrilla a Methodiowi, a kde se jen našly w spisých jeho dost malá přiležitosti o nich se zmíniti, hned se w to s obzřastni libostí uwazuje.

Nejčelnější dílo jeho jest (w rukopise): „Christiani Hirschmentzel Ord. Cist. historia quadripartita de regno, de marchionatu Moraviae, de monasterio Vellehradensi.“

Wigomic klášter přepabli a zoujali jsou. Lidé tito ukrutným zástitím sopnice na kněžstvo, zláště pak zebolni, vyhálatili sobě tuto způsobem nelidským; spolu vsíal závistivým okem na státy duchowenské počítavajice alešpoň sšob nesmirných na nich jim natropili. 30. dubna 1421 od nich přepabený klášter nejprv byl wybrancován, na to pak wyhálen. Opat Jan se čtyrmi ze swojich (wlastni brate jeho, 2 nekneží a šlepník) nelidšty do plamenůw uтворení jsou. Ostatni bratři zebolni utekli se ku swému jarnimu kostelu do blízkého a ohřegeného Šrabistě, kde swého spolubratra Štěpána a zvolili sobě za opata, k jehož prosbám pap. Martin V. dovolil, aby bratři při dotčené faře tak dlouho mešťati a jeji duchobý táhnouti mohli, ažby facifstwi w zemi ubuseno a klášter na Welehradě znoum wyslawen byl. A jen aby se poněkud mohli užiwiti, bíl pozůstalého majittu probán aneb zastawen. Tak probáno jmenowitě r. 1431 Traplice, 1441 děb. Medalonice, r. 1446 Olomou wes (Walterstorf), roku 1451 Přeslawice, r. 1452 wydluženo 151 duk. R. 1453 narobil sice pap. Mikuláš Kouničkému probostowi Wáclawowi, aby zcela zpusřlě farý w Bořicích a Polešowicích s opatstwiem spojil, a král Ladislaw dovolil, r. 1457, aby Němčice, Nová wes, Traplice, Uštieňowice, Frissawa, Wájaný, co wšle posub bylo w zástawě, hned směly wyměněny býti; a vsíal nicméně muselo opatstwi již r. 1454 prodati panswti malé Kloboučky, Polešowice, Hledow, r. 1457 Mařatic, Bábice (1463), Uštieňowice (1464), Zábřeh. Učkoliv opat Mikuláš r. 1469 od Slowanských septissel 100 duk. wydlužil: nicméně jestě tenkrátě byly w cigich rukou Wájaný, Staré Město, Medalonice, Břesl, Zalkowice, Bábice, Uštieňowice, Přístluky, Wlkoš (r. 1499). Wojny, kterouž weds Žiti z Poděbrad, král Český s wěrolomným a newděčným táhanem swým Matějem Škorninem, musel tak mnoho býti u příčině, že klahobyt kláštera tohoto křesal; neboť klášter Welehrad byl při straně Matěje Škornina, a teprw r. 1477 s králem Wladislawem se byl smířil.

2. Připomenusše, že wálky husitské býlyt jsou první záhubou nejšťatnějšího

kláštera w naší milé wlasti Morawské: nemůžeme bositi toho litowati, že tyto wálky z našich wlasti Slowanských muselyt zniku swého wziti. Simi zajistě wykopán smutný row, do kteréhož i naše Morawa nutným pochodem musela stržena býti, tobyh nebyla zlástini prozřetelnosti wypržena ze záhuby widomé mohntným ramentem muje, jenžto wládnou stejnou obratností berlow, jako mečem, tonto dobou stolec sw. Wěthebvia ozdobiti powolan byl. Tento znamenitý muž, kterýž ob r. 1417 — 1430 cirkew naší Morawskou štěstím štítavým spravowal, slowe Jan X., přijimim Belezan. Za příčinou hrozicich husitismu na Morawě, a sice biskup Jan IX. Wráz, položil sněm w Kromětíži 6. llncra 1400; — potom biskup Wáclaw Štráčil položil sněm cirkewni do Wířkowa na den sw. Jiří (1. Záři 1412). — Štře se wedlo sousedni České zemi za příčinu husitismu. Nejdříve jim pohrobena na dlouho kweuoci tehžď národnosti česká. Šue zajistě zšpřil půbu Lutrowi a Kalwinow; protestantismem vsíal prokřesřena dráha — zimokráli Bedřichow! Neslýchaný — Čechie, tak zapálená bruhby pro Cirkew a wlast powolala na trůn Wemyřlowcůw — německého knížete, kalwina! Odbud trest Woži — bitwa na Bílé Hote (r. 1620) a s ni pochopána národnost. Nebo, jako již tenkrátě „Čech a Husita“ za totěž bráti w obyčej wesslo: tak posub, po tak dlouhém očistě snáhy i nejušlehtëjšších wlastinilůw (owšem nyni zcela z jiných příčin) se pedžtují, a pro tak krápný cit mnohé srdce mučnictwim myšli křowici posub! — — Dále husitismem trpěla wěda a umění. Šilenost neseřřl něčehož, a jako Žijla kněžim po rúžnu a na potkání lebhy zpřerážel: tak wydijeli šilenné kupy husitůw dema i wně wlasti katolické kláštery a chrámy, při kterých jediné wědy a umění tehžď přstowáno. Co tu poslo plamenem či jiného způsobu zničeniim pomnikůw wedy a umy; co tu šlokeno oltářů, zřajeno obrazů, nákabi chránowých, rouč messnick, knih wšborných a. t. d. Že uřlawicnými wálkami lid zřiwocił, země nezoraná pusřla, obchod a řemesla wázly, lid Český w pohřbání a osřlitiwost sousedůw wessel — to jediné

těmto nešťastným válkám jest přičítati bluzno! Celá Evropa nebyla s to, zlo-
miti silnou zúřinost Husitům, až konečně
Čechové ob Čechům přemocjeni jsou. S pře-

moženou pak mocí Taboritů u Lipan
utíchl v Čechách husitism; tiššeji se děbil
duch oněch v českých a mor. bratřích.

V.

Sem Slováků z Tater skalných

Sem pojd Čechů z Sumavy

Sem Slované z vlasů dálných

V hlavní místo Moravy.

(Sulc. Pomněnky.)

Doby protestantské (od r. 1500 až do nynější doby.)

1. R. 1510 potvrdil sice král Vladislaw rošcky výsady a majetnosti tohoto opatství; a vsal zámožnost jeho tratila se vždy více a více. Tak r. 1516 ponechali Melehrabští několik winohradů a znamenitě desátky u Polešovic Dlouhému biskupovi Stanislawowi Tburzowi (Zúro) a bratrovi jeho za 2514 duk., jen aby za to stejnéžwanou, dávno zastavenou dědinu vyměniti mohli; r. 1524 postoupili Wilémowi z Kunstatu děd. Mistřin; kdežto zase roku 1527 opát Frantissel obdržel od pan. Wáclawa Haugwoice z Biskupic děd. Zučapy z částí, a Nowou Wes u Hodočina. Obsteupiv tuto dostal Zučapy cel. Wázaný si vyplatil; ale r. 1530 zastavené přes 60 let dědiny Kruž-pole, Zamořora, Popowice, Pobolci a Mařatice pustili městu Hradisti, r. 1536 Griffawu zann z Peršejna probali. Aby císaři Ferdinandowi I. pomoci mohli, zastawili r. 1535 meš Domanin, p. Hynkowi Wilému z Kornic, Weseli za 500 kop grossů, kterých císař na nich žádal, a hned s nejvěšší ochotností odvedeny jemu byly jsou. R. 1539 tuto dědinu probali Pawlowi z Herotin-Buchlowa za 500 kop gr. r. 1542 probali zastavené polewice dědin Bohor a Plesšowice, r. 1550 děd. Wěst a Halkowice, dále Staré Wěsto u Hradisti, měštyš Wělké a Rěmčice. Dřolo r. 1554 bylo celé klášterní stavení se wšim činem Herotinům Buchlowským zastaweno, muselo ale zase brzo na to vyplaceno býti, nacež opat r. 1559 pustow dědinu Petrowice probal, r. pak 1589 následkem

rozsubdu soudního muselit Melehrabští své pánům z Wrbnů zastawené statky we Slezsku probati.

2. Klášterní muselyš se okolnosti klášterní bytečně zlepšiti, jelikož těchž r. 1589 s to byl, krásnou nowou weji kostelní ze základu wystaweti a mezi pokřiti, a celý klášter i s konwentským stavením do dobrého stavu uwešti. A vsal newé neherdy, kteréž znema zase toto tidě sídlo zastihly jsou, wyčerpaly zcela jeho sily. Nežbrtime probal císař Rudolf II. dědinu Příkluky i s farou a s winohrady r. 1599 Karlowi z Rychtensteinů, a r. 1619 byliš jsou řeholnici ob nefatolicých wůdčůw wyppuzeni, jejich pak statky ob těchže kurtičůw majetnici hrabu Buchlowa, Eližbět Rotwordowšlé z Dlešnických, w ceně 10.000 duk. ponechány, kterážto přewzala i porwinnost, wybrjowati tíi nowice w kláštere požůstale, kterážto sobě své potřebnosti každobenně s hrabu Buchlowa museli donášeti a na hrad pro ně docházeti. Zeden z nich, Jan z Greifenselsu, kterž r. 1628 za opata zvolen jest byl, a později i generálním wikárem celého řádu byl jest jmenován, kterž i w Čechách, Dšel a Zbraslaw, w Merawě pak Zbár nowě l žiwotu probubil, tentž pečlivěš opat i o to wšši silou se zasazowal, aby swému wlaštnímu klášteru zase na nohy pomohl, čehož tím více bylo zapotřebi, jestto řeholní bratři, kých se po utuženém porostání z ciziny domů wrátili, statky své w pešitowání hodněm stavu jow našegli, a jž r. 1623 tlupa Sedmihradčanůw ob wšsta Betheln Wábora utřplá klášter obsabila a wybrancowala. Řepe se tu čowali

Švédové, kteřížto zde od 20. Dubna 1645 po několik dnův se zdržovali, ale žádné znamenité stěhy nečinili. Naproti tomu utrpěli jsou státní klášterní čtvrtěmi zpusťšením mezi 1600—1648 tuředo-ubertským vojskem a loupežnými Walachy, jelikož děvina a dvory našly páseli, a přes 500 pobdáních, jakožto zajaté do Turci odvolali jsou. Také Turci, kteřížto r. 1663 do země upadli, před nimižto řeholnici nejvíce na Buchlow a obtud do Plae se utekli, řábili zde vše ve kláštere a ještě větší nestěsti uvedl naň 16. Pros. 1681 zlo:inec Zapotočný, kterýchžto v noci ohně jalozil, jehožto zutřivými plameny tehbejší přetrásnů, drahocenným kamenným průčelím ezdobených chrám i se stavením klášterským ztraveny jsou; stobu obtud utrpenou počítáno na 100.000 zl. — Na to pak zase klášter s velikým nákladem musel obnovován býti. R. 1721 za opata Florian a byl jest chrám Páně Welehradský obnoven a 2. Říj. 1735 vyhměčen. R. 1695 koupili si u Opavsku panství Wellé-Perlice, které r. 1765 zase hrabě Wrba nazpět odkoupil. Opat Filip 1) koupil r. 1770 panství Wiesenberg. Již z počátku 18. století obdrželi Welehradští od císařův Leopolda I. a Karla IV. v Uhrách položené epafství Baszto a Pleš. Roky r. 1784 tento klášter byl jest vyhdwizen, jehožto opat, jako staw zemský, mezi prelath řeholními prvního mista zaujmal, měl jest kromi bohaté naplněných winných sklepův, znamenitých naspořených peněz a jisti na nemovitých statcích: panství Welehrad, Wiesenberg, Mlenowice (u Wrna), Bolatice (u Slezka), 2 opatství v Uhrách, potom farty na

1) Wysoce důstojný p. Filip z Tury, poslední opat Welehradský, prelat markrabství Moravského, zeměl ve Wistlowě, v domě pod číslem 2., dne 29. března 1800 na součotiny v 84. roce věku svého. Světými svátostmi umrtavěcích započal jej P. Wernabos Bosar, kaplan Wistlowský, a tehbejší farář, w. p. Josef Utrich požehnal jej. — Náhled a mnohá roucha kofelní doposud jsou majetnost rybníského důstojného a wábec upřímně milovaného kof. raby, děkana a faráře Wistlowského, pana Ferdinanda Fríbena a chrámů Páně místních.

B. M. Kula.

Welehradě, w Bolestowicích, Woricích, Janub, Splinow, Přistubů a Bolatice. Wessleré státní připably fondů nábojenslému a z toho jenom Welehrad p. baronowi Žitimu z Čina 9. května 1837 probán jest byl, po němž ho zdědila r. 1856 jeho wučka.

3. Největší farní (a před tím klášterský) chrám Páně svěcen jest ke cti Nanebewzeti W. P. Marie. Křtoliw již tak dlouho zanedbaný stoji, nicméně nádhernu téměř přeplněnu jest; jesti to nejdělsí chrám Páně z celé Morawy, nebt měří úplněj 100 křtoliw mužských. Upravení před kříže, mezi presbiteriem a lobi chrámovou wyhdwjuje se widění hobná, hore 4 ctny osvětléná bání, kolem které dokola ve velmi tlustém zdění chodba běží, tak že ji lze pohodlně obejiti, a strže jednotažde z těch 4 oken do kostela se diwati. W presbiteriu, kteréžto kamenným zábrablím od lobe chrámové oddělené jest, naležaji se tři oltáře, potom dvě ku každé straně jetna, přistawěna kapla, a nad ni oratoria. Doleji ku lobi kostelní po obou stranách stojí přeuělé řezaná sedadla řeholníkův, w křtu zpimawšších, kteréžto sedadla (stalla) jižž Jan Martin Feyden, towaryš řezavský z Litawy robilý r. 1695 ze dřewa wyřezal. Přetrásná to práce, jen bohužel! čerwi již tak dalece ji promrtali, žeby se hned rozpadala, kdyby se jí pohnuło. Největší obraz na wellemu oltáři, představujici Nanebewzeti W. P. Marie, malowal obratný Ign. K a b (dvímějši obraz do Strilek prodán byl,) ostatni dwa w presbiteriu, (sw. Bernarba a Benedikta) dwatný Mich. Willmann. Nad tabernakulem hlavního oltáře stwěje se pozlacená koule, která se dá otociti, a též za sčránku welebné swátosti použiti. Nyni a sice wloni sem též postaweny sochy sádrové sw. Cyrila a Methodia, kteréž jáhy zemtelý úmělec Max w Řimě do sádry oblil, 1) a Welehradu barowal, kteréž tam wloni 1855 na den jména W. Marie p. dělan z Bilowic wyhmětil. U kazatelny, kteréž se u presbied lobe to-

1) Wávodní sochy z Karavského mramoru wyřezané naležaji se ve chrámu Páně sw. Epifstém w Proze, kamž je J. W. císař Ferdinand byl barowal.

stelní nacházi, w prawo a w lewo jsou oltáře sw. Cyrilla a a Methobdia, aby kazatel při kázání na ně poukazovati mohl.

Největšou projevem byla touha a vroucí přání, kdyby se nám Moravanům dostalo toho štěstí, abychom účastní byli ostatků z těl našich sw. apoštolů Cyrilla a Methobdia, kterýmiž by obzvláště Belehrad jako nejmocnějším kouzlem rodného katolika Moravského k sobě táhnul. A wšak posud bylo rozlékáno doptávání a hledání marné. Je tělo sw. Cyrilla, jenž 14. února 869 zemřel w Rimě, pohrobeno bylo se slávou velikou w chrámu sw. Klémenta w Rimě, o tom nyní už není pochýbnosti. Tento chrám od Řehoře I. až do 1431 měli Benediktini, od Urbana VIII. (1623 — 1644) bál wšak irským Dominikánům. Stalo se r. 1724, že když hejzman země Moravské Dídřich hrabě z Kounic - Rittberg wypraven byl jako cizákšy wyslanec ku vošké Benedikta XIII.: požádal tento slechtic papeže o tělesné pozůstatky našich zemských apoštolů; dozvěděl se ale, že ani se nerozdělo, na kterém místě w tom chrámě sw. Klémenta pohrobeny jsou. W nejnovější době p. pref. Dudit, Beneditin Moravský z Olajhradu, když r. 1854 w Rimě neschal, též mnohou práci sobě dal, aby nějaké ostatky sw. Cyrilla wynalezl. On sám o tom píše takto: „Pobání owšem se udrželo, že trou těla sw. Klémenta, i také tělo sw. Cyrilla w tom chrámě, kterýž svou wystawností a wnitřní ústrojeností jazyk nejpamatnější jest z těch mnohých památných chrámů Řimských, pochováno leží. Je we slavním oltáři ostatky sw. Klémenta se přechovávali, došvedčuje nápis; a wšak o místě, kde sw. Cyrill odpočívá, nerozvědl jsem se ničeho. Jenom dva desí spatné obrazy ¹⁾ a nowějšího věku na stěně, kteréžto zemité kostela nad slavním wchodem umístěny jsou, a ty dva swaté bratry představují, upamatují Slovana w Rimě se obližujícího na to, jak w dějinách znamenité jest toto posvátné místo. Prozatím neupokoju se problé-

dnutím wnitřního kostela, prošel jsem přiwětivého p. přemora, aby mne dolejší prostory jeho uřádal. Tu pak sem widěl, že nynějši kostel, který podržew dřevní podobu častěji opravován byl, na pozůstatcích mnohem staršího stoji, ze kterých při pomrchání hrabání hneď přestvořný sloup mramorový na jeto se wyskytnul. Zda-li by se to newyplatilo, zde dále hrabati? W knihowně toho kláštera nebochoválo se ničeho e našich apoštolů. Co w historii w předejším století o tomto chrámu w Rimě wydané o sw. Cyrilla a Methobdioví stoji, s Wollanbisty se shoduje, a tudíž nic nowého nám nepřítá ¹⁾ — W kathedrálním chrámu Brněnském u sw. Petra, jak w listu P. Theodora Moreta k Wollanbistům zaslaneho se zmiňuje, byla prý kosi z ramena sw. Cyrilla, ²⁾ kteráž se přechovávala we stěně stříbrné, velmi staré.

Přesčba ji, že se stratila! — Zastim ale, i bez o statků tělesných žije posud památka rodná w lidu Moravském. Na jejich apoštolšé působení w naši vlasti Moravské nás pošli zpomínají: studnice, ze kterých powšst naši věrowěstowé křesťti jsou a sice Cyrilla w Bobovíně (sw. Cyr. kostel) Methobdia u Dědic, Apóstolka u Přibic; dále kazatelnic, o kterých powšst se dochovála, že z nich swati naši kázali, jako jmeuowité w Těštki a w Starém Petřině u Wytwowa (Wötau) ³⁾ w Znojnu a Zihlawském kraji; dále chrámy zasvěcené k jejich cti a památce, jako jich bylo na Moravě několik, kteréž wšak žalostným osudem nasseho národa Slowanšého mizely jsou, a; na teu slavný Belehradský, o kterémž jsme tuto obšírněji byli napsali. Křžby Bůh dal, aby se s obnowenou úctou a jasněji poganou historií těchto velikých věrowěšků našich obnowila i wáznost toho daru, kterýž nám přinesli do vlasti naši. Co by nám byla platna sebe krásnější vlast, když měla samé tak malebné a zářlé krajiny, jako Brno, Brumow, Sloup, Třebic, Franice, Foflhn, Zissnow, Kounice a j. když by se stwěla bla-

¹⁾ Iter Romanum I. p. 64, 64.

²⁾ Zussim z ramena sw. Methobdia. B. M. R.

³⁾ Vide: Die Regesten der Archive v. Chlumecy I, pag. 151.

¹⁾ Oršát Počič na tyto obrazy velikou wáhu klade, jak jšly zmiěno.

hobětem vezbejšším, bohatstwím a uměním krásným: kdyby se Moravané, jsouce duchem pohané klaněli modlám, jimž zřídili trůn na oltáři srdce svého, jako Lade, mamoru a jiným modlám pohauřtým. Pročej milí krajané, drahá nám budij náše wlast tak bohatá, úrodná a krásná; ale mnohem dražší budij nám wíra křesťanská, kterouž nám přinesli sw. apostołowé naši; a abychom tím wroucněji lnuili k twiče

a k biskupům, nástupcům těch swatých — putujeme horlivě na posvátný Welehrad; nebo slawný biskup Morawský Jan VIII. ze Wesserub, který slawností sw. Cyrilla a Methobias ustanowil, schwaluje i pouť na Welehrad, a spojuje s nimi odpustky. A co Cirkem swatá poroučí a schwaluje, to nám musí býti nade wšedco witané i swaté.

Patero dějepisných obrázkův z Moravy.

(Jan Nep. Dundálek, kněz církevní v Hustopeči.)

I.

1642, 15. Čerwna wtáhli Šwědi co nepřátelé wlasti do Olomouce a zůstali tam až do roku 1650, kdy 8. Čerwence po uzavřeni Westfalského miru z pewnosti Olomučé se obkřidili. Wlast náše poznala na Šwědích také nepřátely katolického náboženstwí, jal nám to domáci letopisy wyprawuji. Při swém příchodu do Olomouce nesli Šwědi weliké množstwi nakoršičených kostelních wěci a po celý čas pobytu Šwědské husy na Morawě wyppadalo to, jaloby cirkew Morawská jim gláště w plen dána byla. Na Olomučých ulicích probáwali Šwědi jeden kašič po zlatém a také po půl zlatém, ba za několik másu wina. Z wojenských oblebů uznali Šwědi Premonstrátský klášter w Hradisku u Olomouce rozřotati, a tu byž křovníkům rozřázáno se obkřiditi. Kříž w předu nesouce obrátili se bratři k Wnu, pozůstáwiošše toliko fratera Marka w klášterě, jenžto w swětšlé státy přestrojen dalšsi ošub kláštera očeláwati měl. Wrošsal brzy byl poznán a nemoha wšeliké nášty Šwědské husy sněšti, nucena se wiběl za ostatními pospíšiti.

Ted nastalo tepruto hospodářstwi! Biskupstwá šbět wybrancowala w kláštere kde co bylo, ba i hřoby nebožičtíw jstwi-

rala a ze státo w loupila, w ně a w jiné kostelni roucha se oblekla, čirnice při tom šprchny a nekáby bezuždné. Prelátům zemělým rozpustilci prstny s prstů stahowali a kde to neslo prsty jim obšeláwali. Postléže byl klášter wyppálen. Než wšedco do časů, Pánbůh na wěšty! Stalo se, že, když Šwědi w Olomouci leželi, naši Walassi s cisářštymi wojáky jistému nepřátelštemu důšojnitowu 200 kusů dobyčka z paluh Hradišských obehnali a w lesích za sw. Kopečkem se utřyli. Důšojnit dozwědew se o tom, jal se je šřihati, ale nadarmo — byli ti tam. Tu w zoufalstwi zapálil kostel P. Marie na sw. Kopečku. Wrošsal brzy byltě jšým duchem trápen, tal ze šlibowal štáti se katolikem a kostel poznowu wyšlawěti. Škonal na to we welšých beštedeh, jal nám to kronikát Olomučého Frantisskanského kláštera wyprawuje. Pobobně stalo se jednomu setnikowu, který při loupeni chrámu Páně Lipnického (Lipník opanowali Šwědi 1643) přestřowstný pluwial odněš a z něho si štáty uštrojiti dal — byl i on, jal klášterní zápisky šwědči, ob jšého ducha zardoušen. Tato ubálost měla ten wšřlebeč, že z rozřazu dwa katoličti kapitáni we Šwědšlé službě postaweni s pá-

trem kwarbiánem ob sw. Zaluša (pat. Paulinem) do biskupského kostela šli a poházené kostelní nádobí a roucha sebrali a na jistém místě uložili. Vše bylo obnesené do kláštera sw. Kláry a v sakristii uloženo. Jednou napadlo jistému důstojníkovi Grenbergovi (jak jej kronikář jmenuje) katolické obrázky spáliti, i dal je rozlázt svým vojákům v Olomouci, by takovéto obrázky po domích se nacházející snesli na jedno místo. Stalo se — pak byly obrázky spáleny. Počátečně vykonávali Švédí bohoslužbu v kostele sw. Blažeje. Tu nejsouce spokojeni, žádali, by jim kostel sw. Maurice přepustěn byl. Městská rada a kapitální dělan odporovali tomu říkouce, že i povoleni tomu žádného práva nemají, než toliko biskup. A když i sarát ob sw. Maurice dohládal, že klíče ob kostela u sebe nemá, než že v chrámě uloženy jsou, etnem se do swatyně webrali a chrámové dveře oberočili. Kostelní wšak poslahy byly z poručení místního velitele na bezpečném místě uloženy. Whžádali sobě toliko klíčů proti rewersi, kterýchžto klíčů pki swém obchodu opět obvezdali a rewers naprátel obdrželi. Katolici přestěhowali se nazatim do kostelíčka sw. Cyrilla a Methodia, awšak že služby Boží často s průwodem kostelní hubby wykonávali, bylo te určistou protestantským Šwédům, a katolici se opět stěhowali k sw. Mikšalu, ale i tu prý warchany a hubba Šwédům přelázely, proto přeložili katolické služby Boží do Františkánského kláštera k sw. Bernardinu, kde po 4 léta až do obchodu Šwédům z Olomouce žůstali.

Šwédi wykonávali bohoslužbu toliko w nebdli. Pastor byl oblečen w černý talár, někdy přes talár přehořil si ještě ornát (bez alby), někdy zas rochetu, na hlavě nosil biret na způsob katolických kněží. S kněžekou přistoupil k oltáři a mobilil se, nejměl ale nikdy s hlavu, leč když Šwédské Welicenstio aneb některého znamenitého wojewůdce či generála jmenowal. Stalo se také, že pastor wyleza na kazatelnu měl ornát na sobě — ale žádami na přebel obráceny — buďže z hlouposti to ubděl anebo chtěl nějaký spřym tím wywést; aspoň když ho spatřili tak uprojeného, dali se wšidni do smíchu.

R poznání mravůw toho wěku slouží i to, jak wšffe jmenowaný kronikář wypravuje, že počátečně za pewnostního welitele ob Lortzenfona ustanowen byl jistý Wank, byl prý ale jen čtort roku w té důstojnosti, poněwadž prý se powěst roznesla, že s čertem brží. — měl prý slawět hrabdy uprosřed woby — proto musil i armáde ezejit a na jeho místě byl jiný ustanowen. Prawdy je jen tolik na tom, že byl dobře znalý w slawění polních hradeb. Prawi se o onom Wankowi, že byl muž wybdelaný, uhlayených mravů a wyborný woják, a ač byl protestant, přec katolických kněží ctíl a na pokání slusně poždrowowal. Že času Šwédského opauowání Olomouce bida w městě welikého stupně dosáhla, pozorowat z toho, že Šwédi zbytečného libřtwa w městě netrpěli. Na den památní wšfedy wěrných dusiček (bez pochoby roku 1642) dali wšfedny chubě swolat za příčinou pobdlowání almužnowu, tu dali každému groš na cestu a doprowobil je wen za bránu. Jedna wdowa wyznala, že jen připrawowání pokrmu z howězičů žůži ji a domáci ob zapynutí zachránili. Žádná snad wálka tak welikých pohrom wlasti uassi nezpůsobila, jak ona Šwédská, která mimo jiné nenahráditelné poslahy knih a písew u nás zničila anebo co tořiti do Šwédsta obwlekla.

2.

Roku 1645 uhořtili se Šwédi také w Telci. Major ubytowal se w zámku a žalágal, jak zápisly města Telce podobňlaji, „slabou kassi“ rozbáwat. Snad že na to nic nebržel, aneb z jiného úmyslu, awšak žádné noci neměl pochoje, a i že wojáci jeho biti byli a se na útěl bdawali. To pohušlo majóra, že domolil, jako prwe „slabou kassi“ rozbáwat. Dny městské zápisly wyprawuji, že „slabá kasse“ počátečně na podjím rozbáwana bhwala, neb tenkrát byl zámel w Zindělichowě Šrabcí dostawen. Požději bálo se ono pobdlowání na zelený čtwtel, na který den chubi lidé — na památku wečeře Paně — ob zámožných častowání bhwaji. Tak zwaná „slabá kasse“ rozbáwala se w Zindělichowě Šrabcí (w Čechách), w Telci a

Krumlově, a někdy počet podělovaných obnášel prý až na 5 a více tisíc lidí. Dávala se každému: bělla (bechnil chleba), kus masa, něco vařeného hrachu, též vařené kaffe a pinta prořebního piva. Zestříže jářoba nevystačila, dávalo se něco na peněžích, ne wssal z pomínowosti, nýbrž z dobré vůle. Toto podělování trvalo až do roku 1784 nepřetrženě, w kterém roku Excellenc pani Johanna hraběnka z Pichtensteinu rozená Thürheimu se usnesla „sladkou kassí“ w peněžích mezi chudě poddané rozdávat. Pročež ona pani pro ústav chudých města Telče 40 zl. proti křítanci z panstých duchodům vyplácet dala, a tak podělování „sladkou kassí“ prvním způsobem přestalo.

Nebude zde od místa něco o tak zvané „Bilé pani“ pobožnosti, jak o tom městské Telečské zápisky zpravu podávají. Na statcích pánů z Rosenbergu, jistý duch, zláště w Krumlově, Zindřichowě Hradci, Třeboni a Telči, až do posledních časů wídan býwal, kteréhož ducha wúbec „bílou pani“ zvali. Tato bílá pani je z rodu Rosenbergů a narodila prý se mezi 1420 a 1430, dle jména Bertha zwaná, dcera Wolbřicha II. z Rosenbergu a Kateřiny manželky jeho, rozené z Wartenbergu, jež první manželka nadznameného Wolbřicha byla a roku 1436 umřela. 1449 tu neběli před sw. Martinem wdal ji pan otec na Krumlově za Jana z Lichtensteinu, ale nešťastně — nebo manžel umřel, po jehožto smrti odešla do Zindřichowa Hradce k bratru Zindřichovi (VI?) a u něho žůstala. Po jeho smrti, poněowadž žádných dítek neměl, přitáhla Zindřichům Hradec na Weinharda, který, je nedospělé dítky zanechal, Berthu za poručníci ustanovil. Tato za svého poručníctví wělikou stábn w Zindřích. Hradci pobnílla a poddaných domozemi materiálů sličila, a řvž si žtěžowali, jim za odpowěd dala: „Pracujte, pracujte pro své pány, wěrní poddani, ja wám a wassim potomkům, až zámek dokonale wyflawite, sladkou kassí předložím.“ Aby se o tom dostatečně přesvědčil, dal hrabě Ferdinand Slawata nejstarší lídi swolat a je zkoumat, kteří jednostejně se wyjábřili, že ta „sladká kaffe“ od bílé pani pochází. Co také, prawi zápisky města

Telče, musí se bez dalšního rozmyslu wěřit, poněowadž, dykoli ta kaffe rozdáwana nebyla, ona pani w nemohli a žostí se olázala, jak jsme to wídeli při příchodu Swědůw do Telče, řvž se „sladká kaffe“ nerozdávala. Duch ten olazowal se wždy w dlouhém bílém štatu (na způsob něžského taláru) s přikrytou hlavou. Z tehda byl wídan, řvž řbo z Rosenbergůw neb Slawatůw se narodil aneb se ženit měl, nebo co jiného důležitěho se w robině nadřecených pánůw bylo přihodilo. Wě-li řbo umřít, byltě onen duch černě oděn. Řvž Wilém Slawata umřít měl, a žádn nedytěl kněze žawolat, zaflepa bílá pani na dvoře p. rektora Mikuláše Piřtera w Zindřichowě Hradci, a jej narowmenulla, by spřisěl k zaopatření nemocného chwátal, neb že děle než hodinu žiw nebude, co se také stalo. Za poručníctví Kateřiny a Anny kněžny z Münsterbergu, jež srostly Petra a Wola a Wilema bratra opatrowaly, olázala se ona „bílá pani,“ a malého Wola (nar. 1499), řvž kojná neb chwáwa spala, kolíbala — a řvž plakal, jež z kolebky wyzdwiřla a naň se usmíwala a řeč čínala, co chwýw j utišeni dítěte čínawaji. Nowá chwáwa řvž přišlla a pozorowala, že „bílá pani“ dítě chowá, měla za to, žeby to trpět neměla od strassidla, a proto s drzostí ji dítě z náručí wytrřla a domlouwala: „Co máš s nassim dítětem dělat?“ Kacěž „bílá pani“ odpowěděla: „Ty ohawo, která jsi tepruw tyto dni do domu přišlla, smíš se mne na to ptát? Wěž, je to dítě je z mého rodu a z potomkůw bratra mého pochází.“ Pak se na přítomně děwěčty obrátla a prawila: „Wy jste swou pani niřdy, jak slusji nečlily, přewezmete dítě to, ja se wicekrátě nenawrátím.“ Ke kojné ale řekla: „Ty dej pozor na dítě, ono bude wděčné, řvž kletim přijde; powěz mu také mon jemu prelážanow lářsu, a je jsem z tohoto lože (při čem rukow na zeb olázala) přišlla a zase tamto se nawrátíla.“ Řvž Petr Wol pomprořll, kojná jemu tu řeč wyřlladala; nemoh' ji z počátku rozumět, až konečně, řvž wlády bossel, dal ono nazučenow zeb sřhnout a tam wěltý poslad nassel. Co mu předeřllow řeč ualěžité wyřwěllilo.

3.

Po obtáhnutí Švédům z Telče a po přestání nemoci, jaké Telč a okolí navštívili, uminila si pani hraběnka Františka Slavotomá k měšši cti Boží v městě Telči koleje pro Jesuity postavit. Po delší čas obírala se tím úmyslem a byla na rozpacích, či v Telči či v Slavonicích jej uskutečnit má? Už pak na radu svého duchovního správce Bartoloměje Kristiela rozhodla se pro Telč. Kolej započala se stavět r. 1651 a roku 1654 tak dalece budova dospěla, že 1655, 24. srpna ob patřím Jesuitům obydlena byla. První rektor koleje stouf Paulinus Leskavec, který tu r. 1656 zemřel a v kostele sv. Jakuba v umrlčí kaple pochován byl. Poslední rektor při vyhdvožení koleje jmenoval se P. Lhadbaeus. Žel pak nadymíněná pani své statky již Ferdinandovi synu svému a dědicům byla poobstoupila, uležila kapitál 50.000, z jichžto úroků by Jesuiti vyhdzování byli. Počátečně 17—19 osob v koleji bydlelo. Později při vyhdzování koleje 1773 v Telči 1. Province až 38 osob obývalo, a že též 2 v seminariu bydleli, bylo vesměh dohdromahy 40. Po 118 roků, co Jesuiti v Telči bydleli, bylo vesměh 3884.

Po vyhdavení koleje, že nestávalo hned tou chvílí přibedného místa, aby na blížku byl kostel vyhdaven: dorozuměla se pani zakladatelka s tehdejšími měšským farádem a děkanem Janem Frant. Wentzským a s pátrý Jesuity v ten smysl: aby ob 6 až do 9 hodín ve svátky a v neděli Jesuiti služby Boží nazatím ve farním kostele obhdžovali. 1663 ujednali Jesuiti s panem farádem Telčským a s dorozuměním pani zakladatelky, by p. farář přibýtel farni i školu na vyhdavení Jesuitského kostela přepustil, začej pani hraběnka nový, molný přibýtel farni postaviti dala. K tomu cíli zakoupila 2 měšťanské domy a místo na školu. Podub na tom místě fara a škola stojí.

Rozmohšavený kostel zakladatelka potřebnými paramenty a jtnými k službě Boží náležitými věcmi štědře opatřila, a i na budoucnost, čeho by potřeba bylo,

kapitál 12.000 žl. v ruce patřím Jesuitům složivši, se postarala.

Kostel ten byl 1667, 11. Žáři ob Dlomudého biskupa Karla, hraběte z Lichtensteinu ke cti nejš. jména Ježíše postaven. Ku vyhdzování kostelní hudby založila jmenovaná pani seminár pro 10 chudých studujících z venkova. Seminár ten šlál o sobě nab místnu, kde někdy sladowna byla, byltě vsšeni potřebnými věcmi náležitě opatřen. 10.000 žüročilo se na hudbu a jiných 10.000 bylo věnováno na výhdvu seminarišüm a dvou pfebšavených Jesuitům, jžto též v seminárii přebhdžovali. Pro letní zábavu zakoupila pani hraběnka svobodnických dvür se vsšim činem ob Gynla Wáclawa Weitmüllera za 600 žl., kde se také v letě zhdzovala; v zimě bydlela v Jesuitské koleji na horním patru, blíže kostela, až do své smrti. Zemřela 1676, 22. Žáři, v štáři 66 roků. Dnen svobodnických düm byl za rybníkem zronna naproti koleji, a byltě s koleji mostem spojen.

R. 1671 po vsšech svátých otevřeli v. o. Jesuité latinské školy v Telči se 7 žáky. Počátečně vyučovali v koleji. R. 1710 nějaká Maria Juzana uložila kapitál 5.000 na jednoho profesora a kdž také jiných 5000 věnovala, bylotě školní staveni pro 6 štíd i se školní kaplou postaveno. Marie Juzana vyhdavela též na vlastní útraty divabelní düm weble Jesuitské koleje. Hřbitov, který stával při farním kostele sv. Jakuba pod okny koleje a semináře, byl pro škodné výhdary r. 1669 s povolěním Dlomudé konsistože zrušen, a pani hraběnka zakoupila za 1500 zahradu na velšém předměšti ob Jakuba Formánka, kdž nový hřbitov vyhdlán byl. 1712 byltě na tom hřbitově kostel sv. Anny postaven na útraty hraběny Lichtensteinové, téhož času pani na Telči. 1773, 30. listopada byli Jesovitě v Telči vyhdžívěni.

4.

2 hodiny od Telče k jihu leží město Dačice; žel pak jšme o Dačicích na jiném místě hdjepišnou zprávu podali, podobněm jde několika řádky toliko o Františánském klášteru Dačicím. O Františ-

stém klásteru Dačićem koluje pověst, že Jiří Kappeta, zámožný primátor toho města, když se svým polním šlesem, zeholnity s černými křížem byl postlal, a když se jich tájal, kam jdou, odpověděli, že byliť ob Pístarbitů z Jenunie vyhnáni, a že se ubírají do Zindřichova Hradce (w Čechách) a tu že si Kappeta umínil kláster pro zeholnity Frantisslánště postawiti. Wub si ono pobání jakékolí; dějepisná pobřata leží w tom, že Jiří Kappeta bylť skutečně onen, jenž na uwezení zeholníkůw sw. Frantissla do Dačić si nejwice dal záležet. Ukololi w husitských bouřkách Zemaných kláster byl zassel, wtek to jisto, že Frantisslánšťá kapitola, ohledem na zasslý kláster w Jenunie, k založení nové osady w Dačićích swoleni dala. Na prosbu wyšše jmenowaneho primatora oběslala Frantisslánšťá kapitola, jež uazatimně w Hradci obhřwána byla, 8. Záři 1659 dwou zeholnicí knězi, Bedřichu Bruláče a Wáclawa Nebbala do Dačić. Nazatím ubytowali se we špitále w sw. Amny na lewém břehu řeky Tájhy pod wřchem „Strana“ řečeným. W kaple špitální obhřwáli služby Boží až do wystaweni zeholního kostela 1677. Matěj Jiří Kappeta stál u spoluměstanůw we weliké wáznosti, tať je primátorstwi ob jeho osoby jako nerozlučné se býti zdálo. Žel spolu zámožný byl, (webl přý weliký obchod w suknech) dostáwalo se mu bestatečných prostředkůw zbožné své záměry w skutek utwáďet. Zatoupil na wřchu „Strana“ 2 kusy polní, ob nřjakého Ekláše a druhý ob Matěje Wlta po 45 zl., které ua wystaweni klásteru a kostela wdnowal. Wo obdrženém powoleni ob duchowni a světské wřchnosti byl základní kámen pro kláster ob Zindřicha Klara 23. Čerwence 1660, tehdejšího protonotariálního sekretáte u přítomnosti četné shrenužběného wůkolního duchowensstwa položen, a w běhu 4 let tať bálece dospěla budowa, že ji zeholní bratři již obhřwáli počali. Počet zeholních bratři w ročníkách částik se měnil; a jestliže by až na dwa nebo tři se byl zmenšil, bylť čas, by až na 24 wystoupil. 1723 bylo zeholníkůw w Dačićem klástře 24, mezi uimíž 13 knězi, 4 klerici a 7 laičůw. Mezi wšemi byli 2 Morawané. Kláster má wyřbornou stu-

dni, jež z roku 1665 pocházi. Zahřaba, která kláster jako lemuje, wyřabá na pohled jako ze stály wyřoslá. Dwocnictwi, zemanářstwi a kwětnictwi nalezaji se tu skutečně w krásném objemu. Tim se stala pili zeholníkům a nechybime, když řeknem, že nynějši wyděláni zláště kwětnictwi w. p. Anastasowi Skolanby-mu na mnoze podobowati má. Zahřaba jest stelnitým úhledným opatřena, a woba na 1/4 hodiny po dřewěných troubach do lábi a cisteren zahřabních se přiwábi. Knihowna klástersni jest dosti četná, staršího obsahu, a byla pěci w. p. Benjamina Stručka w přehledný pořádek před několila lety nřwedená. Ukazuje se zde tuniła sw. Jana Kapistrana, jež na mnoze w Brně se zřřwawal, a tde napotom tať tuniła jeho opatrowána byla. Vše zde spatřiti též tať zwanou „filianci“ (jest to list pro Dlouhé měšťanstwo za prokřžané dobrowini ob sw. Jana Kapistrana 1451 wystawený, jimžto Dlouhé obywatelstwo dnchowních polkadů, mobiliby, posůl, mši sw., putowáni a. t. d. téhož řádu účastným čini) wlastnowučně ob sw. Jana Kapistrána psanou.

Základní kámen pro Frantisslánšťý kostel Dačićů byl zawěcen 28. Čerwa 1672 ob d. p. Matouše opata z Nowé Wlšse a 1677 3. Řijna byla welebna swátost w slanném průwobu ob p. Hilaria Fiščera ze špitální kaply do nowého chrámu Páně přenesena. Základ Jiří Kappeta hlawnim podnikatelem wšeho byl, nebdá se upřiti, že tehdejší wřchnost, hrabě Fjřrsteuberg a pal Antonin Werta, jakož i jini dobrowinci započeti dílo Kappetowo wšsenožně podporowali. Dle domácího protokolu ubáwá se bělla na 52 a šitka na 25 mor. lolet, představuje tedy nepřawidelný čterwřran. Na kostelní wěži jsou 2 zvonky, ježto hrabě Frantissel Werta, wplatim farnimú kostelu Dačićemú, klásteru byl barowal. Dle pocházeji z roku 1568, a jsou 22. Čerwence 1674 ob Norberta Wlgera, opata Nowo-Řišťského — či probossta? — wěšši ke cti sw. Frantissla a Antonina, menšši ke cti sw. Amny a Lubowitky poswěcený. Kostelní wřchany pocházeji z roku 1720 a byly z přispěwkůw dobrowincůw zbudowány. 1728 bylť taťto oprawený chrám

Páně ob velebüštojného biskupa Sekam-
ského, spelukanovníka Dlomudého, Ja-
kuba Arnosta hraběte z Richtensteinnu, po-
swěcen a památní den na 5. neděli po
Sw. Duchu ustanoven.

Jako biskup Dlomudý wysvětil Ja-
kub Arnost ještě 4 oltáře w témže chrá-
mu Páně. Kamenné schoby, jež ku kostelu
a klášteru vedou, byly r. 1772 z almu-
žen zbudovány podle tehdejší ceny za
180 zl. Na zatím dost. D jiných bývalých
Františských klášterích na Moravě, dá-li
Pán Bůh, zpravu svým časem potáme.

5.

Jméno Jana Sarkandra ve vlasti
Moravské vůbec chvalně známé jest, an
tento ctihojný kněz na více místech w Mo-
ravě duchovní správu zaslával, a pro
svou horlivost a následnou smrt ob neka-
tolikům naň vloženou w české paměti u
Moravámů žil. Nehodláme zde dalššího
popisu toho ctihojného kněze podati, ale
toliko ponázat, že i w minulém větu
věhlasnost Jana Sarkandra nemalou
ozvěnu měla. Jan Sarkander byl rodem
ze Skočově ze Slejšta (1576.) Dtec jeho
šlul Jiří Matěj Sarkander a matka He-
lena. Dtec záhy zemřel, a matka obřé-
homala se do Přibora k přibuzným, kde
malý Sarkander předně do škol chodil,
pak w Dlomouci, napotom se odebral do
Prahy a konečně též do Hradce w Štyr-
sku, kde, jak někteří za to mají, na kněz-
ství postwěcen byl. Když se nawrátíl do
biskupství Dlomudého, bylťe za kaplana
ustanoven u svého bratra Mikuláše, sa-
ráře a děkana w Dparvě. Odtud byl za
saráře do Huncowa ob kardinála Ditrich-
steina povolán; za nějaký čas stal se sa-
rářem w Charvatech a pak ve Zboun-
kách. Ze Zbounel přejídel do Postowic
a r. 1616 do Holešowa. Odtud byl pod
záminkou jako hrabce wlasti ob nekatolikům
do Dlomouce odveden, kde pod škřipcem
život dobowal (1620.) We Zbounedě saře
utazuje se pokojíček, kde ctihojný kněz pře-
býwal, a tamté také jeho pobozizna se
nalézá. Právi se, že teukrát Sarkan-
der rezšáblu Zbunedow farnost we wse-
dních dnech obcházal a kde zapotřebi swá-
tostmi umirajících nemocným posluhowal.
We blíže wespice, totiž w Tronblách, no-

cowal prý častěji ctihojný kněz a weleknou
swátost opatrowal, tím prý se stalo, že
hospodák toho domu, w němž welebná
swátost přechowána častěji býwala, z wdě-
nosti o 1 kopu pšenice a wosa více než
ostatní desátku se uwolil dáwati. Tak to
aspoň trwalo až do wšřkpu desátku a já
toto ústní podání, které jsem co dšlapec
slyškal, na památku podávám. Snab i
proto z jakési šetrnosti k tomu domu kie-
stanště cwičení ob duchovních Zbunedých
tu obbýwáno býwalo asnad až posud tak
jest. Po smrti ctihojného kněze Sarkan-
dra lid Morawšů památku jeho si wážil
a hrob jeho jako i býwalé wězení ná-
wšřtewou pectiwal. To také pohnuło kar-
dinala Schrattenbacha 1715, aby o ka-
nonizační proces z ohledu ctihojného kněze
Jana Sarkandra se ucházel. Co se wšřal
na ten čas nepobánilo.

Když ale za času kardinála Tropy-
er-a, biskupa Dlomudého (1745 —
1758) úcta w Morawštem lidu k ctiho-
dnému knězi opět se známala a den obe
dne důležitosti nabýwala, uznal přebüštojný
biskup Morawšů za dobré a papežště so-
lice na nowo o kanonizaci ctihojného
Jana Sarkandra se ucházeti. Než slyššme
o tom dále, jak w zápisách archiwu ně-
kdejšího Františkanšského kláštera Dlo-
mudého se nacházi. 1748 započal pšř-
právní proces stranima prohlášení za
klesšlaweného ctihojného kněze Jana
Sarkandra. 5. března byla sloužena sla-
wóná mše swatá z wzhýwáním Duča Sw.
ob kapitulárněho děkana, barona z Glan-
dorfu. První schůzka obbýwala se w bi-
skupštem paláci 22. Cernona, pat. kwardian
Františkanšského kláštera dostal písemné
wyzwání, aby šrže 2 kněze obšlal obraz,
jeuž mučeníctwi ctihojného Jana Sar-
kandra přeshlawuje, by obraz ten prohlá-
snout a náležít se opátrat mohl. Obraz
ten wšřwal napřed w kostele, kwž ale
tam křizowá cesta zaměššena byla, přiššel
na horní poschobi. Obraz ten, jak se
právi, darewal Lobiáš Suonauer, sena-
tor Dlomudý, klášteru 1652. Pšřsláni
byli s obrazem ku kardinálowi p. Rudwíl
Sartori a p. Michál Hubec, kteří také
přšřahu w ruce kardinála o totožnosti toho
obrazu slyšili. Za tou samou příčinou
byli wšřidni přeshlaweni klášteru w Dlo-

mouci ku kardinálowi povolání 4. Čer-
vence, který w přítomnu kanovníkůw a
klášterních představených jako i jiných pá-
nůw ob stáwu o 3. hodině s polebné ko-
stel P. Marie a kaplu, kde hrob Jana
Sarkandra se nacházel, nastřiwili, a slo-
žiwše wšickni přisáhu, každý zlásti do-
zowán byl. Byli přítomni: baron Wol-
demibt, p. Weiman senátor Olomučý,
a p. Pawlil. Napetom šli do žaláře,
kde Sarkander také byl. W. t. děkan
ode wšech swatých, p. hwardian ob Mi-
noritů, a p. Zimmerle starosta Olomu-
čý přisáhali a dozowání byli. Posledně
ohlébnut byl farni děm u P. Marie,
kdež zlástě pátráno bylo, zdaž kde jaké
požústatky se nacházejí, ježto by o veřejné
poctě sluhý Božího swědčily. Dleto 8. ho-
diný celý ten kon w hřbitwěm paláci do
protokollu wtájen byl a popisý opatčen
8. Čerwence o 6. hodině až do 1. s po-
lebné nawstřiwili předbřstněm wročni pastýř
Morawský hrob sluhý Božih. Když by br-
zy do počtu swatých, dohládá kronikář fran-
tislánský, sluha Boží ten přijat byl.

R. 1751 potracowalo se w přípra-
winnu procesu ob Března až do Čerwona.
Wšechy zágraty byly zagnamenány a zlou-
mány a pro ztvození jich byli swědlowé
z měst, uwešćel a dědin povoláni a pod
přisáhu wzati. Wše wzati w peradu zlástni
soubcowé. Přiffel také rozřaz ob kardinála
na pátra hwardiana Frantislánského klá-
štera, aby 26. kwětna o 3. hodině s po-
lebné dwou starších kněžý s obrazem ob
Lobíáše Suonaner-a klášteru barowaným
poslal, by o něm úsudil se praučiti mohl
ob znalcůw w tom ohledu ustanowených.
Oběsláni byli z kláštera p. Archanjel
Slawil, wikář, a p. Norbert Wicla zpo-
wědnil, kterizto obraz přinesli a přisáhu
složili. Po zkušćce byl opět obraz klá-
šteru obewzdán. Byla též krypta sluhý
Božihy ohledána a nowá stříha pro ostat-
ky ctihodného kněze zbudowána. Wih at
rázi dílu tomu dále zehnat! dohládá klá-
šterni kronikář.

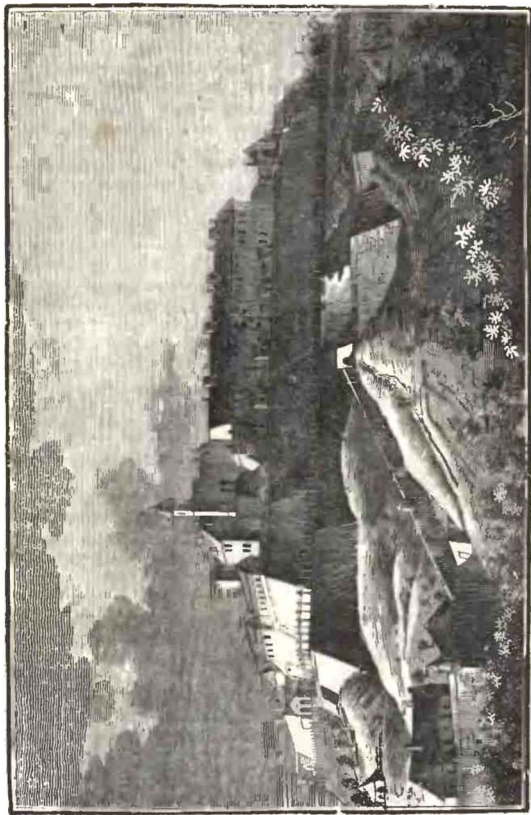
R. 1754, když se dále w procesu
příprawném potracowalo, byla we wšech
klášterích hledána německá knížetka pod
názwem: Mučeničtwi a žiwot ctihodného
Jana Sarkandra, sepsána ob Jiřího Pro-
tawina Ballowského ze Ballowic. Wšde

nebyla k naleznuti, leč w knihowně Fran-
tislánské. Kardinál se soufědním cirke-
wnim štwem w knihowně onu knížetku
prostomwali, a když knihownici p. Gre-
centius Hohl a p. Augustin Neugebauer
pod přisáhu wzati byli, na wšestlé wěci
se jich dozawovali. Na to wyžádal si kar-
dinál onu knížetku ob pátra hwardiana,
že je třeba, aby ji do Řima poslal; swjma
časem je se opět knihowně nawrát. Po-
tud nám wyprawuje kronikář klášteršský.

Tělo ctihodného kněze Jana Sar-
kandra, jak známe, pochowáno bylo w ka-
ple sw. Wawřince u P. Marie u přito-
mnosti welikého množtwi katolíkůw. Wo
bitwě na Bílé Hoře (u Prahy) dal je-
mu bratr Mikuláš Sarkander nápro-
bnit z mramoru postawit, na kterém útr-
peni nebožtíka wyryto bylo. Když kostel
P. Marie zrušen byl, přenesly se ostatky
24. Pros. 1785 we wšfi tichosti do far-
ního kostela k sw. Mikalu, kde posub
odpočiwají. Když Jan Sarkander 1620
w měsici lnuou pod střípcem žiwot byl
dokonal, ještě toho roku wysšel obraz jeho
w rypině we Widni, na kterém takto zna-
menáno bylo. Byltě uný již ob mladosti
pro neuhowný žiwot wúbec známý, a také
při swrti okázal setrwalost w cnosti wě-
hlasnou. W tomto roku byltě ob pobou-
řených nekatolíkůw je zásti proti katoli-
ckému nábožćstwu do žaláře do Domowice
obwlečeu, trapným wysšedům podroben,
fakulemi, smolou, sirou zmučen, zlosti se
uepobal, než Bohu a wíře wěren zůstal.
Mezi ukrutnými bolestmi nejwšětější jméno
Ježíš, Maria, Anna wyjwal, a neza-
bleuho w tom samém žaláři beze sestru
a twileni pln náběje w Bohu wyppustil
ducha. Tělo jeho 7. dne po skonání ne-
porušené a žiwouci zlástě we twáři po-
čestně ob katolíkůw w kostele P. Marie
pochowáno bylo. Žij že powěst o stých
je zágracích. To též nacházíme w archiwu
kláštera Frantislánského zagnamenáno w la-
tině. Neni pochybnosti, že více obrazůw
či pobobizen téhož ctihodného kněze roz-
šířeno bylo. I w kláštere Dacickém na
horním poschobi w lewo, kudy se jde na
chor, jest pobobizna kněze, nad jehož hla-
wou tato slowa jsou: „Verbum secre-
tum habeo“ (lib. II. Reg.) Dle wšech
foubim, že obraz ten též Jana Sarkandra

představuje, jestli klíče na děl přes ústa | poněkud, s jak velikou obezřetností se
brží, což tajnost svátosti znamenati má. | vše lená, kdž se o kanonizaci mžyna-
Tímto podáním poznají naši krajané aspoň | wače nějakého w Církvi sroáté jebná.

Voznamenaní. W minulém roce 1856 Nejvyššího nejvyšší pan kníže-arcibiskup Osmudý, Be-
břích landhrabě Fürstenberg, znova opět o vyhlášení za blahoslaveného pro tohoto wy-
znawce velikého w Rimě žábal, a jž we shromáždění kardinálůw abwošat pro vyhlášení
jeho ponejprvo mluvil, z čehož ješ se nabití, že smatý otec papež Pius IX. Zana Sa-
raandra pro umobé záraty skutečné za blahoslaveného prohláší. Obřifný životopis
jeho pak se wyba. W. M. Kutba.

Špielberk u Brna před 30. léty.

Špielberk u Brna.

Obrázek tento na oči nám staví Špielberk, jakým byl ašl před 30 léty. W nowější době se mnoho přistawělo, tak že nyní pohled velmi přejinacčen jest. Tak též jeho wnitro jest na mnoze změněno. Na obraze widíme jeho sewero-wýchodní stranu, tedy onu část, kteráž k městu Brněnskému a ke Šwábce obrácena jest.

Špielberk, endy slawně sídlo knížat Brněnských a markhrabat Morawských, jest na západní straně Brna a pozírá dolů na město rozláhlé a jeho krásné okolí. Na pahorku stojí pevnost wýchodně s městem spojená dvojnásobnou zdi, které wšak r. 1809. wšllem Francouzským ponejvíce zbořeny byly. Nedobytnost pevnosti Špielberkšlé wšak holešně zakusili Šwédoové 1643 a 1645, jakož i Prusové r. 1742.

Příchod na Špielberk jest od města, a na západní straně ze sštra. Tento jest příchodem hlawním, kudy se téžlá břemena na horu wozí. Příchod první webe od Brněnské brány (nyni zbořené) cestou značně přitrou, a stromowim posázenou. Po wysokých schodech jde se ke strážnici w prawo, a obtud po mostě ku hlawním budowám c. l. wězení Špielberkšských. Školowem Špielberku jest ohrada nejzdatnější.

Zweme-li do wnitřního, hlawním stawenim obklopeného prvního dwora, widíme na konci wchodu gotický oblouk a gotické okrašy, ježto nám uwodí na pamět, že jsme nejjstarší částí nepochoybně z oněch dob pocházející, kdy býwal Špielberk sídlem markhrabat Morawských. Wrimo oblouk ten zachowalo se z doby té jenom ještě poblubi na dwore w lewo, s wysokým, w gotickém slohu stawěným klenutim, kteréž nyní jest skladištěm. Wšsedky ostatní stawby na Špielberku jsou z dob pozdějších a nejnovejších.

W prawo jest byt duchowního správce a w lewo domowní kanceláf. We wýchodně ležícím rohu prvního dwora jest kostel nejšto. Trojice, wstlawený r. 1693. Kostel obsahuje kaplu plukowníkem Frantisslem baronem Trenkem zbudowanou a nadanou, 3 oltáře a wě-

z dwěma zwony a s hodinami. Snet u kostela w přigemí jest kuchyň, byt kucháčům a wnitřní strážnice. Zjžní strana obou dworů w přigemí má zámečnictwo, w prvním peschodi nemocnici a w druhém wojárnu (kasárnu) strážného wojska; w západním oddilu městšho dwora pal jest přibytel druhého předstaweného a pisáře. Dstatiw budowy jsou zdrawé a swětlé wězení. Oddíl ten s mnohým nákladem wstlawěl se r. 1835 — 1837.

Uprostřed druhého dwora stojí sčcha nejšto. Trojice a nedaleko od ni jest studně 75 sáhů hluboká a we stále wptesaná, z nížto wmelu čistá woda se wáží pomocí kola sšesti wězny sšapaného.

Potřebi k tomu téměř čtwt hodiny, aby se woda we mědře ze studně wstáhla.

Wnitřní dwoupatrové budowy na straně jihozápadní a sewerozápadní obdány jsou 9 kasamaty čili hrabedními štepy we hloubce a nad sebou wstlawěnými. W oddilu jihozápadním jsou čtyry kasamaty a pracowna krestnice jako kasamata krytá. Na straně západní jsou žaláře ženšlé, ob ostatních úplně obdělené a weblé nidy w ozláštní budowě jejích pracowna a dolejší pradelna. Zewnější sewerozápadní strana, k nížto jako do žalářů ženšských z druhého dwora se chobi, jmenowala se dříve oddilem Galicšským, a má pod zemi ostatních patero kasamat, w nichžto, jako w kasamatách jihozápadních až do r. 1836 odsouzenci šwě tresty přešláti museli. Od té doby wšak, co wysoká milost Šeho Welicšstwi císaře Frantissla wšsedky hluboké žaláře nawždy odstranila, nejsou kasamaty obhřdány, a toliko přídubi příchodí tauw ruffické domáčšho pořádku. Zuto býwaly w nešhlubšších chodbách tak zwané „3 ofesijnšlé žaláře,“ wězení z trámu a z kosen, bez swětla denního, s štemiců wysoké, 7 šř. dlouhé a 4 šř. široké s dwěrimi 3 šř wysokými. W těchto žalářích chowali se zločinowé nejhorší w řetězích na rukou i na nohou a kolem žiwota na štenu přikowáni a toliko o šlebě a o wodě. Tento strašný trest odstranil se Šeho Welicšstwiw císařem Leo-

podle II. r. 1791, a jenom jeden žalář toho druhu zachoval se na památku.

Trestnice na Spielberku jest pro winnily politické a pro ty zločince z Moravy a ze Slezska, z Čech, z Policie, z Horního a Dolního Rakouska ustanovena, kteří na více než 10 letů do též- lých žalářů odsouzeni jsou.

Až do r. 1836. byli trestanci po nejvíce w podzemních vězeních (Kasematách) a sicě káranci musili na Spielberku samém, jenšlé pal w budově nářežní k semerowýchodu. — Od roku 1836. jsou wšickni trestanci nad zemí a ponejvíce w stavění nově zbudovaném.

W roce 1855 přewezeny byly ženšlé do Walašské Meziříče.

Wyšoké položení místa, witr téměř nikdy neustávající a wšěbernost wody na plti jsou ezwalšitni příčinu, ješto příznivé působí na zachování zdraví u wěžnu wšěbec. Do roka tam umírá průměrně 8 a nejwšě 12 osob. Na wzbor nepřiznivým wšprohm mnohým působícím w trestnicích na ústrojí těla lidského, nebháwají na Spielberku nikdy nalazlivé nemoci; i strašná cholera objevila se tam jenom nepatrně. Jest tam 8 světnic pro nemocné, o něž pečuje lékař a lazebník z města příchozí.

Hrad Bozkov.

Za posledních roků hojněji se nawššěwuje město Bozkowice. Zříceniny starého slavného hradu, ješto přelwopují cke cestowatele jedouchce po železnici z Brna do Prahy swým uwečelawacým wšstewpnutím z lesního zelena, a nový zámek, krásné sady a město samo stejí za procházku do Bozkowic. Město zajistě pectrečilo některými směry w posledních dobách jako mnohá jiná města Morawská. Zmenowitě potroku toho widěti lze i w odbílu židowstěm, jenž se z obyčejně spiny wywětil a swou pěknou klázbou a čistotou na ulici mnohým židowským městům wzorem býti může. Děkud w Bozkowicích jest dosti živý, polní hospodářstwi kwetoucí a dohy kamenného uhli na blizku otewčené snab rezmannoj průmyslawu činněstí aneb aspoň wšěběstí.

W ruskal cokelko památkného na oči stawí se w přítomnosti pectsiněmu w Bozkowicích, jaby: nový zámek, jejž mezi nejkrásnější žánky na Morawě pectitati blizko, zahrady a sady wšěsně založené a spravované, uwechčejší zewnějšek kostela a t. t. — wšěcko to přece nemůže nás odwrátiti od minulosti, kterou zříceniny hradu starého w paměti nám oživují. Tamto obhwalí pánewé na Morawě stowoutni, učent, nábožni, bohati, meci a lástow k národu a k wlasti profslu.

Powěst nám prawi, že prootec slawných panůw těchto byl jistý Welen, chutobný pačnik blizě nynějších Bozkowic. Onoho času, kdy jestě krajinou mezi Wáhem a Wltawou domáci knížata wladli, šidil jeden z nich, jménem Prwina, (poštěstě okolo r. 830, † r. 861.) na Spielberku u Brna. Iša jednoho dne na houu, otrzil se od swých spulowců a šibaje bítowlého kance we twawé heušti zabloudil. Slouho tu tékal po lese, až celý utrmácen náhle na blizkém paherku slaweničto uwiděl a dychtwým krokem k němu pospíchal. Majetnik chloupy, pačnik Welen, wladně přijal pobloudilého kance, ac netowěl, kdo by byl, uctil jej pokrmem, nápojem, a dle tešbejšiho obyčejí i lázni, a wššemožného pohodli jemu peshytawo přestřihlo dne z lesa jej wywědl. Powběčen echotně pohostiněstí pozwal jest knize Weleně na hrad Spielbert, cíl uššlého pačnika po knížetu, a darowal mu nejen žádaný šobě strowný wrch, na kterém čihable stálo, než i wššedem okolní kraj 8 horami a jinými přilěžitěstmi na wděné časy. — Tente dar za přiwětině pohostiněstí byl prý základem pozdější zámožnosti potomkům Welenowých, slawutných panů z Bozkowic.

Wimě to pasowal také wděčný knize Prwina Weleně na rytčstwi, a dal

Hrad Bozkov v 17. století.

mu do znaku hřeben, jimž byl knížeti w lázni wlošy proceřal, s wěníky (wětvičkami kmetoucími) do koupele přinesenými a s poduškou, na níž tam kníže sešel. Nebes spatřuje se hřeben w sstítě a na pečeti města Bozkowic, (kdy a od koho z rodu pánůw Bozkowických onen znak městu udělen byl, neshadno wyprávěti); jakož se i w znaku knízat Vichtensteinských, kam jej dcery posledního kmenowce Bozkowského, Anna a Kateřina, kn konci 16. století přenesly, až do wymření knízat z linie Starlowy r. 1712. zachowal.

Dpoujen radosti nad nenabáhlým bohatstvím nemesřicích zložil Welen sousebům a přibuzným svým na pahorku, kde číhadlo mival, děbenu po něm Weleno w zmanou, a hrádek, na blízku jehož stopy obymatělé tamni doposud uvažují. Wespíčka ta (myni se 310 obymateli) leží asi 1/2 hodiny k východu od Bozkowic mezi horami wselmi příjemně.

D nástupnicích Welenových se až do 11. věku w letopisech žádné zminky neběje. Léta 1048. byl jistý Welenowec s mnohými pány Morawskými a Čestými šwědkem, kým biskup Pražský Sewer Klášter Rajhradský, Wretislawem wojrowdou založený, swětil. Petrovi z Bozkowic, lovcinmu swému, swětil Konrád, kníže Wrtěnský a Znojenský, hrab Weweti, jež r. 1059. na přitřetí stále u Swracawy byl wystawěl. R. 1063. za wojrowdy (později krále) Čestého Wratislawa II. nacházi se mezi spoluwěťmi Nebamir Welen Božel poznamenán. Těž Welen Božel sleul onen hrdina, kterijž r. 1158. s kálem Wladislawem II. před Milánem statně počínáni krajanůw svých patřil, sám také jako lew se potýkaje.

Mezi pozdějšími pány Bozkowskými obdivu hodnou wěrností wlastenedou wyznamenal se Nehrad, syn Welené Dřechowského z Bozkowic. Wewálce Wáclawa I. s Wedičem Wojowným přepabli jej co

strážce hrabu Rosensteina, půl míle od Mikulowa, Rakussani na lowu, a wlešli jej i pšitele jeho Cirka, opatrowníka Dřewčeho hrabu, na Polawské hoře též u Mikulowa, do Stácu w Rakousích, hrozbu a tržněním usilowali přinutiti oba wlastence, aby jim klíč k Morawě, toliž Rosenstein a Dřewčí hrab, wybali. Nehradowi dáno ob utcutitěná na wywolenon, buďto aby posábe na Rosensteině brány otewřiti lágal, aneb u nejtužším mrznuti boosa nahý po lebě na zámek oběhl. Nerozmýšleje se statný Bozkowec krutou pouť wyfenal, ačctliw mu nohy zmrzly a on swou wěrnost wlastenedou bojwotnou chorobu zaplatil. Z zachowaw Nehrad tímto činem Rosenstein při Morawě, za odměnu ob wděčného krále Wáclawa hrab Drlow (myni už zaslil) klíže Slawkowa dostal. *)

Roku 1567. jmenuje se w letopisech majetnikem slaw Bozkowského rntič Zareoslaw Workowský z Bastřizl. Dn dal hrab Bozkow tak wystawiti, jakož na obrázku widěti lze. W tom stavu ostal hrab i během věku 17. a w prvni polowici století 18. — W době, kdy se stalo sleditě obyčejem, svoje hrady na herách opouštěti, a pohoblně zámku w rowinách stawěti, ostal starý hrab Bozkow prázdny. A brzy potou dal jej uřadit Anton Wolestawský z wěťšiny zbořiti, aby upotřebil tesaných kamenů na stavbu domu panstého blízko města. Tent se owšem stal smutně památkým pro swou politowání hodnou bořiwost.

Zříceniněw doposud swědčí o nákladné a rozjáhle stavbě hrabu starého, a o zbojnosti zakladatele; neboť nad wraty čte se tento nápis w kameně wytesaný: „Léta Páně 1568. Wšfeku swou wěc Pánu Bohu poroučím. Zaros Workowský ze Bastřizl a na Bozkowicích.“

*) Komu libo obšřrnějších věcí čísti o slawném rodu Bozkowcůw, tomu odporoučím milou knihu: „Historie pánů z Bozkowic a hrabu Bozkowa na Morawě ob Aloisia W. Sembery, 1836. w Brně.“

Nový kostel v Radiškovících.

(Jan Šmigmator, kaplan v Dolních Dubňanech.)

„Hospodine, miloval jsem okrasu domu
Tvého, a místo přebývání slávy Tvé.“
Zalm 25, 8.

Ve valném shromáždění obce Rabiškovské 19. listopada na 24. neběli po Sv. Duchu obpoledne 1854 u příležitosti svěcení nového kříže na cestě k Mistřinu a svěcení nového obrazu Panny Marie na stolním stavení, promluvil w. p. farář, Karel Konečný, po vykonaných církevních obřadech w následující smysl: „Milí soufede! Mhni právě jste se přespědčili, kerak horlivosti a pevnou vůli jenom jedna rodina postavila kříž, kerýž jí přes 100 zl. st. stál, a w vsi dni jste swornosti zbudowali tento obraz. — Zbalížyste též žvětšeni horlivosti časem nemohli postarati sobě wětšij kaplu, do keréžby z wás wětšij díl áspoň mezi nšij sw. wejiti mohł, abyšte nemuhli wždy wšidni mezi službami Božijmi w desíti, w sňehu a w horku pod širým nebem státi?“ — A skutečně museli wždy osabnici Rabiškowštij o službách Božijch pod širým nebem státi, an tamnějšij kaplička jest jenom 2 sáh dlouhá, 1 sáh široká a 1 sáh 1' wyšoká; za kerouž pččinou se wice pobobá sklepu, nežli postwátnému mistru, na kerémž již od roku 1797 misse swatě slouženy býwaji. A wšak newebe se o mnoho lépe Rabiškowštjím, jdu-li na služby Boží do Dubňanského kostela, kerémuž přiwětleni jsou. Museli s welikou obtížností hobinu cesty uraziti a pať též častokráte wenuku státi, an Dolno-Dubňanský chrám Páně sotwa pro domáci stáci. Pobobně si nepolepšij osabnici tamnějšij, pakli swoji pobojnost w Milotičích na hobinu cesty wyžálených wyhonáwaji. W tamním farním kostele museli se spokojiti s mistřetm jim ponechaným; i stáwá se tak častokráte, že před dvěma chrámovými službami Božijmi přítomni bğti museli, an Milotičský kostel mlašním farníkų již naplněn býwá. Jestě hře se jim webe, jdu-li do Rohatce nebo do Šobonina

swjím křestanským powinnostem zabost učinit. Miste, ani doma ani jinbe, nenačázej bezpečného přitultu! Z té přičiny již po mnohá léta projemowáno spravedliwe přáni, aby něli swého wlastního kněze a swjij stánel Boží, by se nemuseli potulowati jako národ kočujici, nebo jak Izraelité na poušti s msta na msto. K těmųž konci byli častokráte od osabníkų peníze obžádnj, aby se áspoň časem potřebě křestanské wyhowěti mohlo. Již r. 1828 se wyjednáwalo stranu této záležitosti, a stawimo se obstaralo, ale bobužel pro neptižň a jiné obtížnosti nepřifšlo se k žádnému wýsledku. Dřazy a poručené peníze přifšly w zapomenuti a stawimo k jinému účelu rozembráns a roznešeno. Od té doby na staveni kostela již žádný nezpemněł, až w. p. farář při doččené příležitosti se o budowání stánku Božijho zmínil. Słowa: „Zbalížyste sobě nemohli swornosti postawiti wětšij kaplu?“ projela jako elektrická jiskra žily wšech. Dčkané se wyjábřili, že nikotim kaplu, něwųž pořádnų kostel by sobě rábi wystawěli a saru zbudowali, aby takě o wlastního kněze žáwati mohli; w čemž jim w. p. Karel Konečný nejen nepřetážel, ale i nápomocným býti slibil.

Něpřetál wšak horlivų pastřj na prvním wyžwání. Po nějakém čase pozwal soufedy do Rabiškowštjě stoly do hromady, přebstawił jim ještě jednou potkebu kostela, wybiel je, aby mšičně nějakų přispěwěl stábali, z čehožby jistina powstala, a aby se přebemšijm stawimo zapoaktiti mohlo, an „swornosti nepatrně wěci rostou.“ Bročej sám prozatim hned 10 zl. položil. „Słowa powzbuzujij, přiklady táhnou;“ to se stalo i zde. Přikladu páně farářowa následowal Frant. Foltin, starosta, a položil 6 zl. st., za nim Jakub Waczerowšský též 6 zl. a po nich mnozi. An

ovním plni odhoblanosti přispěvoly buď sklábati buď sklábati se uvolili, vystoupil jeden Slowák, jmenem Jan Bařina tak: „Já dám vslechen de jáklabů potřebný kámen!“ Ant w otelí Rabisslowstém ani kámenka není a takowy s welikou obzírností domážen býti musí, dá se týžliti o radosti, s jakou toto wyjádrěni slyšáno bylo. Přes 200 žl. st. ten kámen stál. Za tou přičinou, ant takowou eběti počátek slawby urychlen jest, může Jan Bařina zakladatelem kostela Rabisslowstého jmenován býti.

Když je tyto věci proti wsemu očekávání byly udály, obrátila se obec se swými předsetojetím na c. l. podkrajského w Rhyjowě, p. Josefa Chornicera, jakožto politického představeného, a na p. Leopolda Krejpicila c. l. spráwčibo statku w Hobonině a shledala w těchto dwou sšlechťných pánech silné podpory. Byla ustanowena komisiše na 22. Wtejna 1855, ku které wšickni osadníci Rabisslowstí wyzwáni byli. Zednání se dělo p. aktuarem Eteláškou, protokoly se podepsaly a jíž byli wšickni občané přewšedčeni, že wšlěnta božná tentokrát se stane skutkem. Wyzwáním c. l. spráwčibo učinil pan Jiří Licht, stawitelšý mistr z Hobonina nátkes nemého kostela a uwozil se ku slawbě dohlížeti ždarma. Pan Frantissek Wegel, jednický mistr z Hobonina, přijal na sebe wedeni slawby. Náklad na nový chrám Páně wypočítán na 28.000 žl. st., z kterých jenom zednickému mistru 4000 žl. st. připadnouti mělo.

Přičiněním c. l. p. podkrajského byla ob c. l. politických úřadů slawba powolena a nátkes byl petoržen, náčej hued 4. Kwětna jáklaby we třech hobinách wykopány byly, při kterémž zbožném počínání je každý osadník zúčastnil, an „chrám Páně jest domem wslechněm společným.“ (Jan Zlatoušský.)

Ještě wšak nebyl nejwýšší duchovní úřad diocese Brněnské požádán o bowoleni k poswátání slawbě. K tomuž konci se odebrali poslanci obecni do Brna, kterážto wyslanstwo sám w. p. farář debrowolně k nejbůstojnějšimu p. biskupu webl a swou prosbou podporowal; čehož následkem bylo, že jíž w jezeni konfistor-

niám dne 10. Kwětna 1855 slawba kostelní powolena jest byla. Položení základního kamene ustanoweno jest na úterek swatobuffni dopoledne dne 29. Kwětna, ku kterěj slawnosti mnozi hosté pozváni byli.

Než ale jakož nábožnému počínání osadníků jíž ob muchých roků nepřizřen a obtížnosti w cestě byly a tepruw roku 1855 odstraněny jsou: taktéž něco podobného se stalo i tentokráte. Sama přiroda se zdála proti položení základního kamene se zpouzeti. W pondělí swatobuffni k večeru obloha se zatemnila, černými mraky potáhla, strhl se náramný lijawec, jehož strassným kádním sem tam potoky ze swých břehů vystoupily. Mrakami přestáwlamy přselo po celou noc a jestě ráno bylo nebe zatojeno. Cima blize ale přicházela doba swěcení jáklabům, tim méně přselo, nebe se wic a wic wyjasnowalo, a před počátkem slawnosti teple slunečko mile se usmíwalo na zemi. Clověk mohlby onsem jíž to posklábati za dobré znameni, za rukojemstwi, že se tu počáto bilo libejné Wobu.

Pozváni hosté je poznewáhla šjžděli a w p. děkan sloužil s četnou asšlencí slawnou mši swateu w tammějši kaplicce. W. p. farář, půwecce nábožného pobníknuti, měl slawnosti přiměřené kázání, kterážto ze srbec slyneuc i do sedci nábožných poslydčaců padalo, tak že přes 3000 lidí ku wroucným slzám pehnuto bylo.

Naprotom způsobem slawným položen základní kámen, de kteréhož se položily památné listiny. Ležít pat webl sakristie w pilíři, kterážto presbyterium ob kostelní lode dělí, aš 3 stkwice hluboko w zemi. Wista, kde jsou nyní hlavní dveře, a kde bude oltář, byly stwostně drženy a twitim okrášlena.

Ant četné duchowenstwo obzpěrowalo žalmy, požehnal důstojný p. děkan dle obřadu cirkewního mista jáklabům a uwozil třikrát kladivkem na kámen, w kterémžto wyznamném obřadu kromě duchowenstwa přísluhujicích také p. Ignác Gläser c. l. okresni z Hobonina, p. Leopold Krejpicil c. l. spráwčí, páni stawitelé, obecni wřbor atd. se zúčastnili. Naprotom základní zdě otropeny a okaběny byly, na-

čej modlitba závěrečná následovala. Zpěv Ambrozijský „Tebe Bože chválíme“, pětná hubba a hlúčná štělba z vojbitů oznamovala duchovní radost občanů netoliko přítomným hřstům, ušbrž i celému okolí. Den ten ob osadníků jako nejvěšši svátek švédčen zůstane zajistě w bleužé a blažé pauzáce.

Pauzátné listiny byly po wytonaušch obřádech podepsány kreuě ob c. k. ekrešního a c. k. sprámčého také ob důst. p. Karla Čecha, děšana a saráče w Želeticích, Karla Konečného, saráče w Dolních Dubňanech, Osvalda Klřasa, kooperatora w Hobouicě, Vincentia Sausalifa, duchovního sprámce z Miletic a Františka Webra, koop. tantěž; Jana Wečera, lokálního w Rohatci, Františka Klřocha, koop. w Dubňanech, Jana Smigatora, koop. w Mutěnicích, pisatele těchto řádkůw a ob pp. stavitelům a t. d.

Těhož roku ještě položen základ, kteréhož téměř do pelowice hned 29. května zbudowalo se. Tini se kenči prvni doba slawby Nabisstowstěho kostela, ant ostatni slawba pro neobstatel slawba na budouci rok obložena jest byla, fram připraw, které s welikou nadšenessi se dělaly.

Jak mile roku 1856. slawici w okolních lesích radostně zvěšlowali jaro, hned se nesmirná činnost jastwila. Tu bylo widět jedny na obecných postawistkách dřiwí selat, jině zase naselané k cihelně wlastním potahem bowážet. Tito pomáhali ruční práci cihlářům, onino jedníkům u losela. Tito bowáželi wápno, cwinno přiwáželi cihly. Dini bowáželi wodu, jini křiblici, a to bez ystání. Byla to činnost, jakenz jenił národ Židowšy po zajeti Babilonškem u slawby chrámu Jerusalémstěho. Nebot čtenie w l. knize Esdrášowě: „Když byly Zorobabel s bratřimi, nawrátiwše se do Jerusalema, s pláčem a křikem, s radosti a s plesáním welikým počali stawěti dům Páně, snášelil jiwou wšidni oběti Hospobinu, sklábajice s radosti penize, potrawy a nápoje lamenuřikům, řemeslníkům swážejice kameni a dřiwí cedrowé s Libanu; wšechen národ, ušbrž i wzbáleni bratři hleděli miti účastenstwi w

děle Božim.“ — To se také stalo, byl i w poměru mensim, w této dědině. Muzjové páliłi wápno, jeny dělaly maltu, mlábenci stawěli lesseni, panny pedávaly wápno ženám; jini přinášeli deřtu, jini pobávali maltu; ano i dity w řebřitách seděly a jedníkům cihly pobávaly. Š proč to čini osadnici Nabisstowstwi? Proto že wědi dle slow sw. Jana Blatoušstěho „že we chrámě se rozbáwaji důstojenstwi a milosti, kteréž nebudou witi konce, kteréž nemožou býti zničeny ani smrti, alebrž práwě smrti stawaji se pewnějšimi a ptálejšimi.“

Užřew cizinec tuto činnost pro čest a sláwu Boži, tějšem se udržel šzi wida patně požeňnání Boži. Palki potkal některého na dědině a otázal se ho, kam pospichá, odpowědel jemu: „Kambych šsel, leba ke kostelu!“ Takowěto pospichání zajistě se líbí Pánu neboť: „Do chrámu, jako k žiwě stubance, jako k duchovní řece wáme přicházeti, abychem načerpali wody žiwé, o nižto bi Pán: „Žijni-li kdo, pojď ke mně a napi se!“ — Wšyššewše okoleční dědiny o těch skutcích pro čest a sláwu Boži konaných, s radosti penizej tu pouoci přispíwali. Mezi dobrodinci wznikala w této době obec Wacanowšá s 154 žl. 55 kr. št. W tomto čase wyuřly kostelni žďe nad zemí až po okna. Zde se konči druhá doba, ant nemohlo pokračowáno býti z nedostatku prostředků. To se stalo na počátku Čerwna 1855.

Mezi druhou a třetí dobou slawby wystoupila řeka Morawa deřtím, a dřiwí již dáwmo we Walašsich u Wšestina natoupené poslalo se na plěch do Nebatonice za Pšilem, ant řeka toho roku tak se nebyla rozmobnila, aby se dřiwí až do Hobonina, jako jiné roky poslati bylo mohlo. Tam teby na 4 hobyň čtyj museli Nabisstowstwi w nejdeřšim dni při nesmirném horku pro dřiwí na kostelni krow se swým umbleným potahem jeti. Když byly až na posledni dědinu přeb domowem dřewo bowežli a s potahem swým již bále nemohli, tu osadnici Wacanowšeti zapřáhli potah swůj a dřiwí do Nabisstowle dowežli. Než za dřiwí se měli poslati penize, tak

stálo w písmě. Kde si jich hned započítati? — An starosta celých zarmoucený z Hobonima domů přišel, tu mu doručen byl list — list píeradosný. W něm oznamował w. p. farář, že dle zpráv od w. p. děkana Jého Weliczeństwi cisář Ferdinand Dobrotiwý a cisařowna Maria Anna za proslou obce Radisłowské na stambu nowého kostela 1000 zł. stř. darowati ráčili, a že dne 15. Gerwence se pro nábymínou sumu do Beletic pojede. Když je nouze nejwypšši, Pán Bůh býwá nejsbližší. Proto že se stáwelo dílo Boží, nemohl je Hospodin opustiti. Najebnou se wyjasnilo oto zasnusili a srdce radosti plesalo, zlástě dne 17. t. m., kdy w. p. děkan srdceinou řeči občany k dílu a k plesání pomozbuzował a pak s asistenci četnou w tannější kaptičce mši swatou zpíwal na poděkowání Bohu za poskytnutý dar a na wyprosění u Pána Boha dlouhého žiwobytí cisářšým dobrodincům.

Když bylo mnoho cířel napáleno a wápnó započteno, tu se začala třeti doba stawy kostela a sice počátkem měsice Září.

W této době dostáha horlıwost bratři nejwypššihó stupně; 22 zedníků a 12 tesáčů muselo wšemi potřebnostmi přistawbě obstaráno býti. Tři i čtyry dni w týdnu musel každý s potahem býti u kostela a to w čas seti. Práce polni ustoupila dílu Božímu! Před 100 lidi bylo po několik dni u kostela ruční práci zaměstnaných! Widouce wůkolni dělný talowý náwal práce u Radisłowských, s radostí netoliso rukama nýchž i potahem tu pomoci přispíwali, chtějice mlti účastenstwi w díle Hospodinowě, dle příkladu sw. Františka, kterhžto se připojil k dělníkům u Asisi chrám ke cti sw. Da-

miana u stawicini a lameni, písel i wápnó jim podáwal. W tom ohledu se wyznamenalý obce: Wacanowice, Milowice, Kóhatec, Włosó a Wojanowice Dolni.

Na podzim dostawili zedníci 6° wřesole a 22° dlenhě kostelni zdě. Mezi tím ulončili tesáři z Widné přišlii též krow, který bez odkladu wptahován a křiblici pokryt byl. An ještě zedníci o wěži a tesáři o krowu pracowali, ráčil nejjasnější zeměpán Jého Weliczeństwi milowaný cisář František Josef u příležitosti obhřmaného dwornihó henu spattiti nowý kostel. Na obřzenou zpráwu, od toho se ta swatyně stawi a jakými prostředky, ráčil horlıwost a obětıwost osobníkům a bratřskou pomoc souředních esab milostiwě požnáłiti.

Zedníci pracowali o wěži až do zimy, kěžto je nastále mrázy přimutili, aby od práce ustáli. Tesáři wšak dokončili ještě toho roku 1856 w adwentě krow na wěž. Na buducı rok 1857 odleženo dostaweni wěže a klenuti kostelnihó. Tak se wyppíná kostel Radisłowský k nebesům. Z jeho žbi jest widěti Zawořinu a starožitný Duchlow. Nábožný poutník widi s něho celou krajinu, kde leželo hlavní město Welehrad. Widi tu krajinu, kde swati apóstolowé Morawští Cyrill a Method hlásali poprvé ewangelium předkům Slowanům; widi krajinu onu, po její půdě zaslárali kapy a sfloty; widi z balela místo, kde jsou žřeciny kapy swato-Klementské, a s radostí poznáwá, že wděčni potomci nábožných předků Slowaných houbnými prořazati se snaží sluky spastelnými welikých apóstolům a wěroměstům swých, a tak se důstojně chystaji na slawnost tisícetě památky jejíh příchodu na Morawu.

(Pokračowání w buducım ročníku.)

Snažně žádám wěl. p. bapřowatele, aby mi ráčil zawčas pokračowání o důležitém předmětu tomto pro Morawana na rok 1858 lastawe zaslati. Díte to zajisté zaslubuje, aby se listem zachowalo požádnım potomkům a sloužilo za příklad.

Počabatel.

Hluchoněmý.

(Od kněze Leopolda Fr. Urbana.)

I.

U prostřed hlubokých lesů rubohorských byla na počátku tohoto století malá vesnička, aš z patnácti baráků šestá majici. — Aš sto kroků od vesničky této vypíná se topec, na jehož vrcholu uprostřed hřbitova kolokolem obzraženého vypínal se kostelík, jakoby k nebesům poshlížel.

Krom hrobaře, který spolu i zvoníkem byl, nepřicházel žádný na topec, na němž pohřební kostelík býval; musel-li však přece někdo z večera cestou podle hřbitova jíti, neměsťal pospíšiti, aby se umaroval nepřijemného pohledu, jež poskytovaly břečňové hrobní kříže, semotam za žbi chatrnou, místem i probořenou vyhlédající. — Hřbitov onen byl spolu loukou a začasté i pastvištěm starého hrobaře, a tudíž nebylo divu, že hrobní kříže krávou hrobařovou často pořácný nebo zřívány bývaly. —

Poble dveří chrámových byl nový hrob, na němž začasté vidováno čerstvých kvitěčků na louce nacháňných a do šupré země uastráňných. —

Byl té to hrob uřňvajici v chladném líně svěm tělesně pozůstatky věrné manželky a přílabné křesťanské matky, sprtu pak i wellé dobrodějšy chudých. —

W čele hrobu toho stál nový kříž s nápisem: „Zde odpočívá Anna, věrná manželka a dobrá matka, v oníž truchl manžel Wáclaw, mlynář, a ofitelé bitky: Anna i Jan. — Wňh jí popřej lehkého odpočinuti a radostného z mrtvých wstání.“ W utěsném údolí pod kopcem jako w kotlině klepal mlýn.

Slunko nebesť se již bylo utrhlo za vysoké hory, jimiž údolí obštopeno bylo. Na dvěrné věži stělaui již se bylo odzvonilo, ptačmo lesní umlko a z pastvy se wracel dobytek, za nimž malá chasa wesele pšřakujíc, a lidě rozpřevujíc uřírala se k blížě wesniče. Malý Zeniček, aš bewilileť pacholík, byl nejposlednější, jenž se za swým malým stádem k mlýnu wracel.

Zrak jeho byl tentokráte k zemi stlopený, w očích mebraných se mu třpytily slzy, kábeť jeho nebyly dneš tak pěně uřřazeny jako jindy; celá jeho pestawa znacíla jakýsi wnitřní bol. —

Sotwa se byl přiblížil ke mlýnu, wysřla mu přiwětivé wšříc jeho šestřička Annička, dvěwátto aš čtrnáct roků staré.

„Mbohý Zeničku!“ zvolala Annička, „ty ztrátu dobré matinky nassi ještě bolešněji citíš, nežli já a tatineček náš; neboť nemůžeš sobě žádnému postřknouti, jelikož tobě, hluchoněmemu ubožátku, mimo mne žádný nerozumí, a pánu Bohu, o němž ani newiš, bolesti swou zalowati nemůžeš. Oh jak wellá bojšřta bolesti swirá šřečko twé upřimně!“ —

Pláč jí nebal mlwiti; — uchopivši Zenička za ruku dowedla jej do šwětnice, šde již pro něj talík s mlékem a kusel chutného chleba pořatowě mēla. — Wo večěři posřšla Annička s Zeničkem, aby se mobilsi posřřtu. —

„Zindy mobilwala se dobrá nasse matička za tebe, prawila Annička, dobře wědouc, že nikolm pouhě obráćeni oči a zwebáni rukou k nebi, řehož ty ubožátko činíš, nřbř obráćeni mysli k Bohu jestie m oblitbo u; jelikož ale nasse starostliwá matka již we hrobě odpočívá, budu já to činiti.“

Mlynář, aš třicet roků starý muž, šřeběl si práce we mlynuici, řežto Annička zaím nádobí umřwala.

Zeniček nemaje žádného zameřnání poznomu se obdal žalu swému; jelikož se wřřak domřřřtel, že matinka we hrobě toliko spi a že opěť domů přijde, (tať jej těřřiwala upřimně Annička) nemořl pochopiti, proč tentokráte matka tak dlouho se newraci, anaž jindy niřby tak dlouho wimo dñm neřwřwala. Z napaklo mu, že snad z hrobu nemůž, protože množřtwi řřliny na ni leži, aneb snad proto, že řwž byli z rána s Anničkou kwitř na hrob matčin řžřeli, zemi ještě wice řřaćili; protož bez meřřání chwátal ku řřbitowu, aby matince z hrobu pomohl.

Dškloha nebeslá poseta byla nečetnými hwiždami, po celém údolí hrobové panomalo ticho, kých malý Zeniček ode mlýna s dobrou a pokojnou myslí šwátal ua horu se hřbitovu, nic se neobávaje, že se ua smutném hřbitově s užasnu strasfidelem sejde, za kteroužto příčinou i otroslli obywatelé w podwečer rádi se wyhýbali hřbitovu, jelikož jim na myslí tanuly báchorky o strasfidelech, kteréž jim byly neprozřetelné čumy co dítkám wyprawowaly.

Zeniček se owssemu ničeho takového nebal, jelikož žádných báchorek o strasfidelech neslýchal. — Ša čtyry roky star ztratil pádem na hlavu sluch a následkem toho i řeč, tak že nyní již ani slova promluwiti neuměl. —

Přiblížiw se ku dwěem hřbitowa newálo se zakabowal, kých spatřil domácího psa kuliffka, po němž co malé těčo se wálmal, a kterýž až posud byl jeho wěrným spoludruhcm. S jazykem wyplazeným, jaloby se ufmíwal, čelal wěrný kuliffek na swého malého dobročinea, jež byl ku hřbitovu přeběhl, aniž toho Zeniček byl zpozorowal.

„Dobře jst udeřal,“ myslil si Zeniček sám u sebe — „že jst sem přišel, pomůžes mi hrabati; tyť se w tem wyborně znáš, wyběl jsem tě častokráte, kých si na nassi zahřáté netnou jámtu wyhrabal, jal se mi zdá jen proto, aby's rydylonohé malé šedivé zwičátko z pokojného přibytku wypudil. Pěbati-li se náni dnes nasse práce, dostaneš zitra celý můj chléb za odměnu.“

Uchopiw přitůlného kuliffka za ložený obojeł zamířil k nowému hrobu, blíž dwěri črámowých. Bez ossal wyntknuw se mu z rukou pospíšil ku hrobu a položiw se podle něho, položil smutně hlavu swou na přední nohy.

„Ubohý kuliffku,“ pokračowal Zeniček w myšlenkách swých, — „ty též truchlíš pro mou matinku! Dš! kýchbych uměl mluwiti, zawolal bych na dobrou matku swou pod touto zemí utřykou a dojistu žeby se mi ozwala, byť pat placícimu mně i z dášky ku pomoci šwátawala, kých mi hořil z wesničky ublžowal.“ —

W takowých myšlenkách pohřizemý

započal Zeniček práci swou; awšsal brzy zpozorowal, že ruce jeho k práci této nepostačuji. S netrvalo do blouhu, a již šflesl unawený na poswátý hrob přetrahe své matinky a usuul. —

Mezi tím, co Zeniček s kuliffkem na hrobě matky své dřimal, běhala Annička celá utřišeuá kolem mlýna, aby Zenička wyhledala. Nenaalezmuossi jej běžela k potoku, aby nahlébla, zdalijby snad do něho byl nespál.

Zalostiwý nářek a pláč její rozléhal se po celém údolí, a zdálo se jí, že i hwiždry nebesťe na obloge se třpytici s ni truchleji. Pláčem přemožena poslella nábožně na kolena swá a blahitě žalowala bolešť swou tidě neci: „Dobrotiwý Džže! Ty nepřipustíš, aby drabý a jeduwý můj bratříček, ježto umirajici matka nasse s očima šzawýma woji odbraně otkázala, smrti swou ještě více ranil srdce mé pro ztrátu dobré matinky posud žwočejici. Nawrat mi jej a netej mu zahynouti!“ — Wšlynář pospíšil do blízké wesničky, domítowaje se, žeby snad tam Zenička našel; awšsal ani tam ho nebylo.

Konečně napadlo mlýnáři, že psa kuliffka též doma není, a že nepochybně obá pospołu snad do lesa zassli a tam usnuli.

„Běž tuhle k lesu!“ prawil mlýnář učni swému „a já půjtu zatím žhuru za lesel, hwiždej a wolej co můžes, uslyššitě přece kuliffek, a tak se nejsnadněji dowinú, kde ubohé dítě ať jest; já učiním též tak.“

Tak se stalo. — Wšlynář i učni jali se wolat i hwiždati, Annička pal u své upřímné modlitbě pokračowala. — Šotwa se byl mlýnář newšlel hwiždaje a wolaje přiblížil ku topci, na němž se košel se hřbitowem našel, poznal kuliffek hlas pána swého, nedýje wšsal dobročinea swého opustiti počal šfekat. — Štětot jeho owšem neprobudil Zenička hluchoněmého; awšsal poznaw mlýnář hlas kuliffkúw a zpozorowaw, že ob hřbitowa přicházi, čwátal radostně ku hřbitovu, z něhož se byl někotli dni přebitiu hořem šlicený wracel.

Přijda tam a užřew hrob své manželky celý rozhrabaný a u něho dřimajícího Zenička zwoal: „Ubohé dítě! ty's čtěl

dejšťa drahou matku svou z hrobu vyhrabati!"

Slzy se mu ronily z očí a bolestný cit se zručull buště jeho, tak že padna na kolena vroucně se modlil za bušť zvrčelú své manželky a na poběhování za její nácta sřastně naleženého.

Probudiv uapopotm Zenička znameal mu, že matinky dobré jíž wice we hrobě ueni, ale (poněkázaw nábožně přstem k nebi) že tam nad hřebědami přehýrá.

Zeniček spotožil se tímto ponaučením a chopil se ruky milného otce, chwátal s uim se mlhuu, křej jej poběššná a uplakauá Annička celého zmlibala sřibujíc, že mu budoucě sama pomůže matinku hledati. —

Zatím se přiblížila zima, polní práce se utoučila a tím pilnějši započala práce we stobole, křejto bylo zapotřebi častějši došřidb. Dworkušk mlynat požuwal, že sám o sobě k wedeni svého hospodářství nepostačí a že un teby nic jiného nezbýrá, leč aby se oženil, uená-li celú hospodářství jeho hynouti.

Dlouho o tom přemýšlel, jakby to zařídil, aby dítky jeho nebyly zřáceny; awšak čím wice mu blaho dítel na ředci léželo, tím wice uzuwal, že bez manželky mu nemožno, aspeu uenadno, dítky wychowati; proto se na tou ustanowil, že sobě wphledá uauželku.

Nejwice starost mu působil w této záležitosti Zeniček, neboť dobře wěděl starostlwy otec, že s u em h m nálo kbo útrpuosti a trpěliwosti mívá. —

Annička byla nyui jedná, ježto se s hluč oně m h m Zeniček m šobla, a protož jí Zeniček upřimně mlowlal. Řdyž se z rána a z wčera mohlwala, šlečwal Zeniček woble ní a zárowěi s ní se zaznamenaje sřatým křijem, spinal outě ruky své; wice nebylo možná jej naučiti.

Že se w Praze nenalézá úřta w pro hluč oně m é, w němžto se tato ubožátka uči Pána Boha zuátí, čířil, psát, počítati ano i hřastě mlwiti: o tom mlynat neměl zábué zřadmosti, anžby to byl za možné mti, řdyby mu to kbo byl wpráwěl. Odtud se to měl dowěditi, au wzbálen jřa ob hlawniřy

měřa po celý čas tam neptičážel a úřta w pro hluč oně m é w Praze tepruw přeb ničollta roky w žmst wřouptiwšl až doposud i mnoh h m Pražau m ničemným býti se widěl, poněwadž se o jeho libumliném a podlrowuhobném působeni nepřewěděl.

Zeniček owšem běhával s ostatními dětmi do wřstičě řřoly; ale co na plat, řdyž pranicěho neshřřel, a tubyž newěděl, o čem se řřole jedná.

Pán učitel i wleběný Pán měli jej welmi rádi pro jeho mírouu a přiwětiwou powahu, jakož i pro jeho zřadřřiti wlohy, řterěž jewil w řřani a w poznáwání čřřtie. Zedenkrátě nawřřiwil pan učitel otce Zeničkowa. Eotwa jej byli řřatěili Annička a Zeniček, posřřili si jako o zárowb, aby mu ruky polibili. — Pan učitel pozorewal, že jřou oba oplakáni.

„Odtud to," řázal se pan učitel —

„že si dnoč tak uplakána, Anničko?"

„Tak byč uebýla uplakána" — ob-

wěčila Annička s olem zareřewým, —

„řdyž dostaneme u a co řřu, a já řřem wřdy řřicháwala, že macochy jřou welmi zlé. —

„Newěť tomu, dobrá Anničko, že jřou wřředky macochy zlé," odpowřeběl pan učitel, —

„budeš-li ty wřdy tak hbná a posřřšná, jako jřl až posud byla, nebude ti nowá uatka ubřijowati, a byřby řřtěla, neptipusti toho trwíř dobrý etc." —

Trwáknoř Anničina se poněkud wy-

jasnila; obrátiwšl se k Zeničkowi zname-

menala mu, že newá matinka nebude mu ubřijowati, a že bude tak hbná, jako ta

byla, řterou řřolu newřřale oplakáwaji,

při tom olázala řřstem na pana učitele,

jakohy Zeničkowi kici řřtěla, že jí to řřel sám pan učitel. —

Zeniček se wřřal tím nespořřil,

ale w zřadřřowé své řeci, jíž Annička wř-

borně rozuměla, wřřizel jí, aby požádala

pana učitele, by on přiwědł tu řřamou

dobreu matinku, jíž jim byl s pawem řř-

řárem a hřobárem na hore u řřtela za-

řřabal. Odbřřem odpowřeb ob Anničky,

že matinky drahé jíž wice w hrobě nem,

ale že nyui tam na hore, nad tím weli-

řřm mowraným oblowem hřwěpdatým

bydli, a že jí jednou opěť uřřidaji, upo-

řřojil se Zeniček. —

Mezi tím, co Annička bratříčka svého k příchodu nové matky připraviti je snažila, přiměřoval pan učitel vážně hlavou kývaje jakoby výpověď Anniččinu tvrdil.

V tom vstoupil do sednice mlynář, který je byl o náhodně páně učitelově dozvěděl a přelazil příchodem svým přátelské rozmlouvání. —

V pondělí masopustní zabíjely se ve mlhné kury a zachny, vsse se čistilo, peřky se koláče; dvůr se zametal a vssechno se hotovilo k slavnému uvitání nové hospodyně.

V úterý k večeru přijela nová mlynářka s mlynářem doprovázena jsouc učitelka přátelky a příbuznými.

Mlynář ji představil Anničce a Zeničkovi jakožto jejich novou matku, již Annička za sebe i za svého bratříčka s očima slzavými slibovala po slusnosti a lásku dětinou.

„Vychybil-li to čem detný můj bratříček,“ prosila cizlivá Annička. „nějte s ním trpělivost, milá matičko, a raději nune než jej pokřesjte, jelikož mi ho naše předbáha matinka na smrtelné posteli plačíc odovzdávala, žádajíc mne, abych mu ubližovati nepouštěla.“ Obejmouc Zenička otolo krku plakala žalostně, jakoby osud jeho kolešně předzobívala.

Mlynářovi též je oči zarosily; avšak zpatmatowaw se pravil k nové své manželce:

„Anničce nalezněs dobreu podporu to hospodářstwi, Zeniček ti bude opatrowati drubeč a obá tě budou poslončati, není-li prawda moje ditky?“

„Ano, ano, my budeme poslouchati,“ odvětila přívětivě sličná Annička.

„Doufám, že nebuděš miti příčiny, abyš sobě na Anničku stěžowala;“ prawil mlynář Anničce přívětivě potwáti hladě, a přiwinoiw Zenička k sobě potracowal:

„S Zeničkem budeš owšem muset miti trpělivost, ale pouze proto, že neslyšší a následkem toho ani nemluwi. Avšak má dobre srdce a tichou porowahu a protož i u něho lze se nadíti, že nám bude dělat radost; sstoba že strčil řeč.“

„Ale Pánu Bohu poručino, až jenom

odroste, najde se pro něj to našsem hospodářstwi pomůždy práce dosti.“

Mlynářka slibowala, že bude ditkám manžela svého tím, čím byla prawá matka. —

Dokowáb nowi manželé uměli spolu děti, wešlo se Anničce i Zeničkowi dobre, ačkoliw uowá maminka Zeničkowi i žádných pomozánek nedávala, aniž jej do kostela s sebou wotiwala, jakož wlastní jeho matinka to neděla a we swátek činowala.

Anničce byla panimáma twice naklowena; ano když ji dobrá napabla, se na ni i woldně usmála. Avšak netěšilo to hrubě upřimnou Anničku, když si zpowiněla, jak macocha pořáb wic a wic Zenička nenáwibi a jej již ani wlastním jménem newořá, nřbrž toliko „němým klučím“ nazývá.

Annička si wedla u otce několikrát stěžowati nřwajíc, že panimáma neprawě Zeničkowi ubližuje a jej tržni. Když wšak se přewědčila, že žalowaním ničeho nepotřibi, ale že tím matku ještě twice proti Zeničkowi popozji, přestala si u otce stěžowati a těšila Zenička, že bude později lip. —

Avšak prawě nacpal! —

Wnohem hůře pečalo se Zeničkowi bařiti, když byl nowého bratříčka dostal.

Tut neuplynul ani den, aby nebyl bit; a proč? — Snab proto, že neposlončal matky, nebo se jí protivil? Nikotiw! — Co ji na očích widěl, činil s nejmějšší ochotou, ale nabarmo.

Jednou byl bit proto, že dosti pomálu dwěte nezawěl; jindy opět nezwedbal nohy, (což u něného pro nedostatek sluchu jest což občeřejného) čímž malého w kolebce spících Jossifka zhubil. Dbyčejně stowárwala jej macocha obrácením kostětem tak nemilofrdně, že se k úpění wému pláči jeho wšfeda chasa stěžwala. —

Strom Anničky neměl tedy Zeniček žádného, komuby si byl posležowal, jelikož mu žádn tak dořte nerozuměl, jak ona. Když mu wřwalo nejhůře, zaběhl si na hrob dobre své matinky a wšplakal se tam. —

Jedenkrát owejel mlynář na několik dní z domu. Sotwa byl owejel, přinesla

panimáma veliký loď, zavěšila ho Zeníčkovi na záda a přilázala mu, aby v něm nosil hnuj na pole, na kopci blízko kostela.

Zeníček uposlechl bez uvažování; uvažovat si deťe kůže, coby mohl unést, bral se pod břemenem až k zemi sehnutý k poli ležícimu na vrcholku vysokého kopce. Síla jeho vstal jej dříve opustila, než se do polevice stráně pracně dostíkal. Umlený klečel na zem pod tíží na bedrách svých naloženou a hřeče plakal.

Když pak se dluho nerušel, domnívala se panimáma, že snad Zeníček pro nepřítomnost otcovu práce uložené svědomně se vzdalil, a protož pospíšila, aby se pobívala, kde vězí? — Přisvědšila patě hory, na níž Zeníčkovi mruvu nositi házala, zaslýchla žalostný pláč. —

„V počíte bezbožný němý kluku,“ zvolala rozhněvaná panimáma mlynářovic, chvátaje k onomu místu, odkud pláč se rozléhal.

Když by se byl nabál, že pohlednutím na ubohé dítě srdce její se obměkčí, ale právě naopak. Inak vytekla byla neoboho Zeníčka do hlavy a nutila jej, aby mruvu až sem doneseneu aspoň na dvakrát na lepec dnešl. —

Veliký namáháním podarilo se konečně Zeníčkovi, že úlehu svou šťastně vylonal. —

Cítil-li vstal ztrátu dobré své matinky již dříve bolestně, cítil ji nyní tím bolestněji, a proto si umínil stůj co stůj, že matinku vyhledá a u ní žítane.

„Ale kde ji hledati?“ přemítal sám u sebe. „Na jejímu hrobě jsem se již dost naplápal ale maruť. Si snad to přece pravda, že již v hrobě není a že tam nad hvězdami sídli, jakož mi hrobať i Annička často olgajzi těšice nune, že se tam s ní shledáui? — Možná, že snad tam obtud bolů na mne volá, ale já toho neshyšim. — Cítí snad na mne hřová a já toho nemidim.“ — Konečně mu napadlo, že ono modré ohromné nebes klenuti, na němž se nočního času ty ohnivě kuličky tak krásně třpyti, v dále až k zemi se sklání, a žeby snad bylo možná tam v té krajině, kterou oň jeho v nejvěšší vzdálenosti spatruje, na ono klenuti vyléztí a matinku vyhledati.

Druhého dne, dříve než slunceťo vstřlo, vydal se Zeníček na cestu.

Slabě náběje, že dobrou svou matinku nalezne, určhlila krotky jeho a umblémajícimu nové dobávala síly. — Již byl celý den cestoval, vstředy drobtý z kapce vstřal a suďel; ale čím dále přicházel, tím více se ho náskouel nebesťeho klenuti vzdaloval. To vstředo by jej vstal nebylo obstránilo, ale když se byl uenadále přiblížil k řece a poznával, že nemůže dále, tu poznovu zármutek opanoval srdce jeho. Steje na břehu řeky přemýšlel, jakým způsobem by se na druhý břeh dostal? Přebřednouel nebylo radno, lobičky pak zde nebylo. V talowýchto nesuájích posabíl se na břehu do trávy, aby si aspoň peněub etpocinul a pak se porč řeky dále ubíral. — Sotwa byl chvilku peseděl, upozorowal, že se od protějšho břehu k němu plaví přewozník.

Tuť bude pomoc, pomýšlil si Zeníček a hřité porostal se žeme, vřlidlul se a widěl, že se k němu blíží jakýsl neznámý člověk. Vstřte to posel z blízkého záuku, který posilkou do Prahy chodíwal.

Zemná a přiwětimá twádnost, jakož i uctivé chowání Zeníčkowo, který spatřiw cizince, sejmul čepici s hlavy a přiwětíw mu rukou pokynul, jakožy mu pozdravení dáwal, dejala welmi přichozího posla úředního, Bartoše.

Bartoš sám měl doma šestero díteľ, o jejtčjto náboženstě wychowání wšsemožně se staral; při tom byl prawým přítelem díteľ, a protož se dal s Zeníčkem hned do řeči, jakmile jej byl zahřl. — Uřajnul wšsal nemálo, upozorowaw, že ubohý hofit nemůže mlutowi, — že jest němý. —

Zeníček se wšsemožně snažil, aby Bartošowi, jemuž omšem nerozuměl, srozumitelným se stal, awšsal obapolné namáháui wřstáwalo aspoň na počátku bez wšseho wřšlebu. —

„Milé dítě, já ti pranic nerozumim,“ prawil útrpně Bartoš, „awšsal te newabi, poť jen se mnou, snad se konečně přece spolu shodnew, wřdht jsem býwal wojátem a musel jsem se shobcuti s lidmi rozličného jazyku. Twój jazyk jest omšem k řeči neschopný, protož místo

něho uživšů ruku, néjal se ale přece šhodněme.“ —

Zatím přišel přewozník ku břehu. Bartoš pojal Zenička wsilně za ruku a wstoupil s ním do loďičky, aby se pospolu na druhý břeh přeplawili.

„Či jest to hosiček?“ tážal se Bartoš přewozníka.

„Newim, neznám ho,“ dostal za od-pověď, „wsilal jest již desíti welský, opejste se ho, necht mám pomu, či jest. Či snad jest Němec?“

„Tot se mi nezdá,“ prawil Bartoš jašši newrle, „já umim též trochu té němčiný a tážal jsem se ho po češtu i po němečtu, ale ten nebohý chlapec okazowal neustále k nebi. Jesližj mu při tomto znamení pokajbě stoupily slzy do očí, domníwám se, že snad mu někdo umřel. Neni tehý ani Čechý ani Němec, ale němý.“

„Pakli se nepřetwaruje,“ dolezil přewozník. —

„Tomu newěřim, zehý se přetwarowal,“ twrdil Bartoš. „Pobíwojte se jen na jeho newinné oči a na jeho slícucu twáči-newy, wo užto je žiwá upřímost jetwi; tal newyhlšíj pokrýtec. Wně se ten chlapec welmi líbí; několim mám doma sám šestero dítek a dosti těžce je žiwim, wozum si jej přece s sebou dowu; aspou na ten čas, ažty se k němu někdo přihlásil.“ —

Několim Zeniček o tom, co se mluwilo, pranic newěděł, diwal se přece newstále hned na Bartoše, který mu zatím kousek chleba z kapsy byl podal, hned na starého přewozníka.

Zatím se připlawili k břehu.

Sotma byl Zeniček z loďe wysstoupil, zamřil trochy své přímo ku stáři, domníwaje se, zehý tam konec medrěho klenuti nebesowého naleznul, po němž tal swajně toužil.

„Kam pat, milé dítě,“ zwolal Bartoš uchopiv Zenička za ruku, „tam newede žádná cesta, a stehy i w onu stranu domow twój byl, nemůžeš tuby jiti.“

Zeniček plačty okazowal, že chce na onu wřch, tam je spi jeho matička. Bartoš kroužil hlavou znamenaje, že tam na té stáři žádný newybli, a okazowal

na cestu, ta že jediná wede k newblížš wěsnici.

Zeniček se ale nedal másti a zůstal na swém. —

„Wša,“ zwolal Bartoš, jakoby byl porozuměl známkám Zeničkowým, „ty chceš jisti do newe, že newstále jen k nebi okazuješ, pojď jen se mnou, až se wyspíš, powime si ostatek.“ —

Po obapolném přičiněni šhobli setonečné přece Bartoš a Zeniček. —

Bartoš se domníwal, že Zeniček jen náhodou z domowa odesel a tuby zaskloubim snad marně hledá přibytel swých rodičů, šteri nepochybne ua nějakem wřchu bydlejí. —

Zatím se hodně seferilo a nassi dwa poutnici wřiblížili se k hosičkě, w nižto Bartoš chědiwaje do Prahy přewowával.

Po wěčeti rozestlala děwěčka hospodšského otep slámy po zemi a Bartoš hotewiw se le spaui pefektnal, aby wřtonal swon wěcerni uoblitbu.

Sotma to byl Zeniček zpozorowal, již talc klečel na kolenou swých, sepial ruce a chwátel nabojně oči swých k nebi.

Wěli-li Bartoš děwě Zenička rad, mlowal jej nyini ještě wice, a powuě se na tom uřlanowil, že jej za swé wlastni dítě přiuime, sečty se jeho rodiči přihlásili.

Konečně mu uapadle, že jedentráte w Praze šlyšel, jakoby tam byla nowá šřkola pro němé dítky, wěžto přy se uči Pána Boha znáti, čisti, psáti a nuohým jiným dobřým a užitečným wěcem.

„Juu tot jest wyberný nápad,“ prawil Bartoš sám u sebe. „Snad tomu tal sám Pán Bůh chtel, aby se toto uřehé dítě do mých rukou dostale, a já abych je uwebl do té nowé šřkoly pro němé dítky. Takewýmto zpásekem nauči se hosič Pána Boha znáti a konečně snad i mluwiti; paktychom se snad ua něu nějak dozwěděli, či jest a obud pocháží!“

„Uwřidime,“ prawil tále, „až do Prahy přijdeme; wřsal tam mám nuoho známych, snad se té šřkoly přece néjal dopřim, a pakli talowá w Praze šřtečně jest, budut já každý týhoděn tomuto

ubožnému hříšníkovi donášeti stravy, a sstolné za něho též zaplatim, vsasal mi to Pán Bůh zas může na mých dítkách vy-nahrádní, což i dojísta učiní, neboť byl sám řekl: „Kdož by přijal ve jménu mého malíčkůch přijal ve jménu mém, mne přijal.“ —

Druhého dne rána vyšli se Vartoš a Zeniček na cestu do Prahy. Zeniček neustále olazoval na nové předměty, které jim na oči přicházely, a brzy se s předmětným lidumilým Vartošem shodoval. Zeskož mu Vartoš neustále ku přebu olazoval, domníval se Zeniček, že Vartoš o jeho matince ví, a že jej posílá matinka, aby i ní dovezl jejího ztrápeného Zenička, protož důvěrně s ním ku přebu krácel jsa té penou nádeje, že každým krokem se blíží k milené matince své, která mu neba ublíží. —

Bylot tomu dojísta tak. Vartoš webl Zenička do stoly, tedy k poznání Boha a jednorozeného Syna Jeho, Ježíše Christa, spolu pak i k poznání neblahoslavenější Panny Marie, kteráž jest pravou matkou všech sirotků. Touto jedinou cestou bylo dojísta Zeničkovi možno, dobrou svou matinku tam nad hvězdami, kamž nábožné srdce její již za živa často putovávalo, naléznouti a u ní na vždy zůstati. —

Když si byl Vartoš v Praze věci vrchnosti mu přikázané upořádá, počal se pibiti po ústavu pro hluchoněmé, což se mu velmi snadno podařilo.

Vartošova obětivost, že totiž pro Zenička stravu dce sám donášeti a ze svých dosti stromůch vyběhlí i sstolné zapravovati, dojala ctihodného ředitele ústavu pro hluchoněmé tak velice, že se o bezplatné přijmuti Zenička do ústavu, kdej nejen stravu, byl a ubito ale i vyučování zdarma obdržel, sám posílal.

W ústavu se Zeničkovi velmi dobře líbilo, jelikož zde každý známám jeho rozuměl.

Ředitel ústavu, jež hluchoněmi chovanci, jak hříši, tak i děvčátka, jako otce svého ctíli a milovali, brzy zamířoval si Zenička pro jeho usfleditě chorování a

newšedni ochoposti, jimiž byl od Boha nadán.

Zeniček byl u ní zcela sstafný a ničeho si zde nepřál, jen aby zde byla jeho sestřička Annička.

Vartoš nepochemul ani jednou, kdykoliv do Prahy přišel, Zenička navštívit, nemoha dosti Pánu Bohu děkovať, že Zenička do jeho rukou uwebl, kterémuž k poznání swatého náboženství a tím k časné i věčné blaženosti nápo-mocným se stal.

Nemyslavitelnou radostí pociťoval Vartoš, když asi po půlroce do Prahy přišel, jak obcejně Zenička navštívil a se pkesměděl, jak mnoho se za ten krátký čas již naučil. Děkotoť svou obrázkovou knížetku nejen wsfedy hlásky určitě pojme-uoval a zjevně wšleml, ale i jednotlivá slova čestl a jejich význam u obrázkové knížetce přstem olágal.

Vartoš plakal radostí jako dítě, a wyprávěl každému, s kým se na zpáteční cestě k domovu sešel, jakých radostí mu čini ualezu eček jeho. —

D swatému Janě Nepomudém, kdy jest v Praze pout, přiwel Vartoš svou manželku s sebou do Prahy, aby Zenička poznala, o němž jí, kdykoliv se z Prahy wrátil, mnoho potěšitelného wyprávěl.

II.

We mlhě, w etomském domě Zeničkovi byl veliký zmatek. Annička byla záruktem pro ztrátu svého milého bratříčka celá utrápená. Mlynář dělal manželce své wčítky, že swým nelidiským k Zeničkovi se chováním ubohé dítě zahuala, které nepochybně něsde hočem zbyne. Kdokoliv Zenička znal, každé ztráty jeho upřímně želel, a mlynářce trpkých wčítel činil.

Jan farář obdržew bezpečnou zprá-wu o zřízení Zeničkovi dal si mlynáře zavolati, a chtěl se pravdy dopřiti w této důležitě záležitosti, jížto lidé roz-bírně wykládali. Zeskož ale ani mlynář ani do jiný newděl, kam se Zeniček poběl, zůstalo to při pouhých důmiskách.

Annička wšsal nemoha na svého upřímného bratříčka nikdy zapomenouti a

lajzoborně Pána Boha prosila, aby jí Zemička nappět oběsal a jí s nim ještě jednou najít se dal.

„Oh! já vim,“ hořekovala Annička, — „že on něžně hlabeem pláče, a jestliž mu ubožátkovi jádný nerozumí, tak on dojísta i po mně kolešně se chlíží. — Matičko nebesťá! nebej zahynouti ubohému sroftu, kterýž tvůj sroftý obraz se mnou tak často líbával. Zbud mu dobrodincům, jížtoby ukojili jeho hlub!“ — Srdce jí hořem a žalem usedalo, nemohla děle na hlas se mohliti, ale tím vroucněji mobilila se nevinná, čistá duše její k nejšťetější Panně, jakožto pomocnici křesťanův a potěšení zarmoucených.

Byloť jí tu naježnou, jakoby slyšela hlas drabě matiny své, napominající jí, aby se utišila a kratička svého ochraně Boží odporučila.

Povstávajsi znamovala se svatým křížem, jakoby mobilítu svou končila řečou: „Bud jméno Páně za všedce welebeno.“ Častokrát se jí o Zemičkově w neci zdálo. — Jednou widěla jej we snách, jak jí běží wstríc, majc hlavu owěncenou růžemi, w ruce brže bílou silijí. Zimby opět jej widěla hrájícího s malým Zemičkem, kterýž jej mluwiti učí a hladorowému pobárá pokrmůw z lána Božské své matiny nejšlahoflawenější Panny Marie.

Probudivšsi se newěděla, má-li truchliti nebo se radowati, ale nikdy nespustila se naděje, že se s Zemičkem ještě jednou shledá. —

Od té doby, co Zemiček z domu odesel a mlýnářka jednal swým vlastním swědomím, jednal jinými lidmi neustálých wščetel sudšeti musela, zacházela s Anničkou tak wídně, jakoby její vlastní dcerou byla.

III.

Jednoho dne wyprávěl řebitel, spolu pať učitel swatého náboženstwi u hluchoněmých, jákum swým powídku „o mlýnáři.“

Wyprávowání toto (wšsem že w řeči známkové) Zemička welmi dojala. Mězi wyprávowáním hned platal, hned se opět wídně usmíwal. Twárnost jeho patně

swědčila, že jej tato powídka twice než wšsedý estatni hluchoněně bojinná. Dojem, který se jzewně značil we twáři Zemičkové, neustiel zkusenému otu bedlivého řebitele.

„Zdá se mi,“ prawil wídně řebitel k Zemičkowě — „že se ti moje dnešni wyprávowání obzwlášťe líbí, nechtěl-libyš nám tuto powídku nyní sám opakowati?“ —

Zemiček powstal s patrnou radostí a ochotou ke sebadla swého, přiblížil se k řebiteli a prawil, wlastně znamenal, neboli známkami na jewo dáwal: „Můj otec má též mlýn, a w tem mlýně mého otce jest také takowé hobné dřewčásko, jako w tom wšsem mlýně. To dřewčásko jest moje sestra, která mně welice milowala.“ Při těch známách dal se do pláče.

„Neplačijž“ — přimlouwal Zemiček o wí srdečný řebitel — „ale wyprávuj nám dále o tem mlýně twého otce a o twé hobné sestřičce, powěz wšse co o té věci wié.“

Moutř řebitel opatrně napomáhal obrazetwornosti a paměti Zemičkové, tak že zpatowow se započal žiwými známkami wyprávěti:

„Mlýn mého otce, w němžto jsem se narodil, leží w Krásném údolí, se dwou stran w vysokými kopci obštopeněm. Nedaleko obe mlýna jest hora dosti vysoká, na níž jest kostel se hřbitowem a hrobem mé drabě matiny. — Středha mlýna jest pobita sřindclem, pti zemi jest swětnice se třemi okny. Dvě olna jsou proti wýchodu a to třetí proti polcednimu dw twora. Naproti swětnici jest kuchyň, wele ní komora. W prwnim poschobi jest mlýnská zanáška, a malá swětnička s dřewna okny k wýchodu. — Mlýn sám jest postawen na potoce ob západni strany se wincucim. — Aby wšsak pochopitelným byl, uchopil se řebidly a nastínil na tabule wšse, jak byl wyprávěl dosti zřejmě a obšterně.

Potom hned počal si zteřowati na nowou svou matku, která jej welmi trýznila, když swětnici metla, obráceným křstětem jej bila, počkavšsi se sním jej kopala, ano i hnyj na vysoký kopec w nášti nositi nu přikazowala. „Nemoha to děle sněsti“ — končil své wyprávowání — „umínil jsem

sobě bobrou svou matiatku vyhledati, o níž jsem se domýšlel, že nad hvězdami bydlí. Na cestě své šlehal jsem se s tím mužem, jenž mne lastavě sem uvedl.“ —

Ze všeho toho, což byl Zeniček o svém rodbiči vyprávěl, dalo se souditi, že rodbiči Zeničkovi i zámožni jsou. —

Byly na to roznesla se pověsti odivného příchodu Zeničkově do ústavu hluchohromých, kterýchž jako řízenim Božím vpořádnuo z nelidště rudy macosfivy a přišed do ústavu hluchohromých uci se mnohým užitečným věcem, jinžitoby se byl doma nikdy naučiti nemohl. —

Jednoho dne přišel k řediteli ústavu pro hluchohromé mladý muž čistě osfačený, příjemného uhlazeného chování.

„Kdo pať jste, pane?“ tágal se přívětivě ředitel.

„Jsem student, právník,“ — dostal za odpověď, „a přál bych si, abych malého dobrodruha, o němž se tyto dui po městě mnoho slyšeli, poznal. Dřid chovance toho tať mne bojal, že jsem se na tom ustanovil, o letosních právninách obytki onoho nalezence vyprávati.“ —

Ředitel přivedl Zenička a vyprávěl mu, že přítomný pán otce jeho vyhledati chce, pať že opět uhlídá svou mileou sestru, o níž tať často mnoho krásného uhládá. —

Zeniček se uchopil rudy ředitelovy, jaloby mu na jeho dávat, že se mu obtud nechce.

Když mu vsfal ředitel naznačil, že zde zůstane, až se řádně vycí, vyjstihla se opět tvárnost jeho.

„Řekněte tomu pánowi,“ znameal Zeniček dále, „at sem přivebe moji sestru a mého otce, ale tu zlou matku at sem newobi, óh, ta uute často bila, pokud jsem byl ještě doma.“ —

To, co byl Zeniček řediteli zamenal, pkeložil ředitel v ústni řeč, aby tomu pan právník „Jaroslav“ rozuměl.

„Zať to roztomilý hofist,“ zvolal Jaroslav; „necitelná to uufsi býti matka, která se odváží nestlašné dítě toto sužovati; amfal neu pochybnosti, že se to stalo jen k dobru jeho.“

„Dvšsem že bež vůle Boží nic se nestává,“ odpotřebel ředitel.

K žádosti paně Jaroslawově opakoval Zeniček ještě jednu popisování krajiny, w níž mlýn jeho otce jest a pan Jaroslav si vssechno pozorně poznamenal do své tobocky. —

Po dvou nedělích přišel Bartoš opět do Prahy a jal se rezumi, též do ústavu, a vyprávěl panu Jaroslawovi zewrubně, kdy a kde se s Zeničkem ponejprw sešel. —

W měsici Čerpu utončil se na wšechých školách Pražských školni rok. — Studujici se ubírali wesele z Prahy, jedni se swým rodbičim, jini se swým přátelům a pklubným.

Jaroslav se též hotovil na cestu. — Šholi w ruce, na zádech rančel ze zeleu kůže, s oblíbenou kytarou na pentli přes rameno zavěšenou ubíral se z Prahy, zamířiv troky své přímo do té krajiny, kde se byl Bartoš s Zeničkem před třemi roky ponejprw sešel. —

Druhého dne přišel Jaroslav do té samé hospody, kdež byl Bartoš s Zeničkem ponejprw ptenocomal. Až posud nebylo třeba, aby se Jaroslav po mlýnech pibil, neboť dle popisování Zeničkowa našel mlýn, z něhož pocházal, za řekou lejeti. Na řece samé též býti nemohl, jelikož Zeniček twrdil, že se tepru s Bartošem ponejprw přemájel a že přes wodu, která u jejích mlýna teče, ueni třeba se přewázeti. —

Ze všeho jeho ubáni bylo patrne, že mlýn otciwu na potoce leží a nikeli na řece. —

Uplynulo osm dni. Jaroslav byl několik mlýnu nalezl, ale žádný z nich nebyl mlýnem hledaným.

Konečně se octnul Jaroslav až na samých hranicích. Penize docházely, Jaroslav počal pochýbowati o prawdoulnosti Zeničkowě. —

Šlastná náhoda swetla Jaroslawo de starým krajánkem, který, jal se byl sám přígnal, vssecky mlýny po Čechách již několikráte nawštitwil.

Tot bylo owšem pro Jaroslawo witanou náhodou, jížto k dosázení swého cíle nikterad použil. —

Bo nedlouhé rozprávce dozvěděl se Jaroslav, že pobobný mlýn, jalož i pobobná krajina, již hledá, na blizku se

nalézá. Ještě toho samého dne se mu posléhnilo, že údolí, v němžto žádoucí mlýn klepal, naleznul. —

Býlo to na den jména nejblahoslavenější Panny Marie. — Panimáma mlýnářovic seděla u okna a kolébala malé dítě, kdežto Annička, nyní asi sedmnáct roků stará večerí strojila. Mlýnář seděl za stolem a četl z kalentáře na hlas. —

Tut křosi zaklepal na dveře. „Vejděte!“ ozval se hlas ze světnice. — Jaroslav vstoupil a uctivě žádal o nocleh. Jeho vstředně, uhlazené chování, jakož i blýhý večer pohnutý mlýnáře, že k prosbě jeho svolil.

„Wšak jest dnes právě nášji panimámy svátek,“ pravil mlýnář — „a jak vidím, jste mu sifkant, můžeme nám tedy něco pro obveselenou zahrát.“

„Může se státi, pane mlýnáři,“ odvětil vstředně Jaroslav, hýtaru s ramena sjiňuje — ačkoliv nejsem inu sifkantez od čeměsla. Hýtaru nesim pruge k svému vlastnímu vyraženi s sebou; přece wšak mne to těšiwá, bře-li kto w zábawě moji potiwí.“

Sejmuv s ramena hýtaru, počal ji labiti. Libezný zwul hýtaru přimábil Anničku do světnice. Spatřiwšiwí mladého swárného cigince na lawici u tamen s hýtarou vstředně, ji pozbravuwjícího zarděla se jako riže. Gistý a deski stwoofný eděw Jaroslavůw, jakož i celé jeho chování přiswědčewalo její důmence, že Jaroslav le wznessnější křidě sídri přináleži, nišoli wšak le třidě cestujících hubebnitá. —

Šned na první pohled poznal Jaroslav, že je u swěého cíle. Zwářnost Anniččina patně swědčila, že jest sestrou Beničkowou. —

„Tedy wy nejste muskant,“ tázal se mlýnář bále Jaroslawa.

„Nišeli, pane mlýnáři,“ odpowidal Jaroslav — a w laběni swě hýtaru potračowal. „Zá jsem práwuit; krajina rudoborstlá se mi tak zohěbilo, že jsem si umínil, pokud mi možno bude, celoni obhehati. Počázim z Prahy, kdežto jsem letošního roku práwa boštudowal.“ —

„Wy jste tedy pan student. Zauco sřlobi, pane studente, tedy nám napřed něco zahrjezte, a pařbyšte nám mohł něco

o té stowějate Praze poměditi. Musji to býti krásně město, ta Praha.“ —

„Má se státi, pane mlýnáři,“ prawil Jaroslav. „Bude-li wám libo, mohł bych wám i něco zapřiwati.“ —

Jaroslav započal zpřiwati. Přijemný hlas Jaroslavůw, jakož i uměledý průwod zpěwu hýtarou okouzłil mlýnáře, zvláště pak mlýnářku a Anničku, tak že se z nenabáde náwšstěwy této upřimně radowali.

Čelábla se sřbulka za dwěřimi žádostiwě nasłouchajíc libeznému zpěwu Jaroslavowu.

Mlýnář i mlýnářka chwálili Jaroslawa co mohłi, a panimáma sřeslanu nejpššiwšiwího jidla.

Annička by byla ráda usudek swój o krásném zpěwu též úšně proněsla, ale ostřchala se, aby se nezdálo, že je prostokřelá; proto mlčěy přiswědčowala hlawintou sřličnou a krásným, newinným osem. Jaroslav wšak brzy porozuměl citiwu Anniččiným a tudýž zpřiwaje pohřžel chwálkami na Anničku, jakožy w její krásně twáři odměnu za swon práci hlebal. —

Nabyw přěswědčeni Jaroslav, že si nášlonněst wšech domáćích zřškal, měl za to, že se ngní pišew o ztraceném němém hofšikowě, ijžto si byl k tomu cíli sřložil, nejpššiwě bude hobiti. Wřtož zpřiwal tu prosbě pani mlýnářky pišew tu:

Osirelo dítě,

Umřela mu matinka;

Hrabala ji z hrobu

Sirotkova ručinka.

Okazuje hrobník

Chlapečkowi němému.

Že jí v hrobě není,

Že šla k Bohu věčnému.

Nad oblaky vzhůru

Že již z hrobu vzata jest,

Tam kde velké slunce

Svíti v kruhu zlatých hvězd.

Sirotek se láže

Svoji sestry milené,

Zdali pravdu sřšlel

O matince ztracené?

„Je to pravda věrná,
Dověděj se sestřička,
„Tamto nad oblohou
Bydlí naše matička!“

Druhá matka zpurná
Na synka jen hubuje,
Hladem jej a bitím
Nolitosně suzuje.

Sirotek se tím víc
Po matince rozloužil,
Věda, žeby doma
Zármutkem se usoužil.

Dloubo blídá zhůru,
Uvažuje u sebe,
Kterakby se dostal
Ke své matce do nebe?

Mysli, tam kde obzor,
Že se kloní obloha;
Tam že k ní lze dojít,
Sirotku se podobá.

Chutě nožky zdvíhá,
Do světa se ubírá,
Cestou svoje zraky
Na obzor jen upírá.

Anjel strážný vede
Úbožátko k ústavu,
A tam němý našel
Učení a zábavu.

Tamto v pravdě poznal
Onu úzkou pěšinku,
Po níž musí kráčet,
Aby našel matinku.

„Pro Boha! tot jest píseň jako ona-
šem Zeníčkoví“ — zvolal mlynář
s pohnutou myslí, když byl Jaroslav
píseň utončil. —

„Annička si zahrávala spaníton
tvář a z modrých očí jí tanuly hojné
slzy.“

„Ach!“ vzdychla si Annička bo-
lestně a vyšla ze světnice; — „tento mla-
dý pán dojísta mi o našem Zeníčkoví,
“ pravila za dvěma k domácí chasé.
„Slyšeli-li jste tu píseň o našem chla-
pečkovi?“ — Žal ráda bych se ho

optala, zdalij ho zná aneb o něm mi;
ale stydím se; také se bojím, abych neura-
žila panimámu a nerozhněvala otce. —
Pať si vyšla, aby se na zápraží vypla-
tala pro Zeníčka. —

Mezi tím, co Annička venku pla-
číc přemýšlela, jakby se Jaroslav a
optala, zdalij o Zeníčkoví mi, jelikož
se jí patrně vidělo, že ta píseň na Ze-
nička směřuje, uševala se světnici zani-
mána pláčem, neboť jí káralo probuzené
svědomí pro nepravé s Zeníčkem naklá-
dání. Otázce mlynářem učiněné ani od-
pověditi nemohla pro bolest, kterou nyní
v srdci svém pocítila.

Jaroslav obložil vážně kytau,
podepřel si hlavou o tenou ruku, a šleběl,
jakoby o něčem přemýšlel, k zemi. —

Mlynář pomstil se svého zvedla,
přešel as dvoakrát světnici a žůstal ko-
něčně před Jaroslavem státi ka:

„Řekněte mi, drahocenný pane, o kom
ta píseň jedná, kterou jste nyní zpíval?“
„O kom jedná?“ opakoval chabně
Jaroslav — „snad jste slyšel, že o
ně mém hochu!“ —

„Je-li pak ten hoch ještě živo?“ tá-
žal se mlynář bále. —

„Ba ošsem že je živo, a dobře se mu
webe,“ odpověděl Jaroslav s lavičce
povstávaje.

„Slyš! jeno, slyš!“ zvolal mlynář
s újasem patrným, „náš Zeníček žije!“ —

„Zbali se Zeníčkem nazývá, to
newim, ale že jest onen hoch, o němžto
jsem zpíval, vášim vlastním dítětem, to
wim,“ pravil Jaroslav.

„Anničko! Anničko!“ wotal
plným hrdlem radostně poběšený mlynář;
— „náš Zeníček žije!“ pravil, když
byla Annička do světnice přitva-
pila.

„Zeníček že žije?“ zvolala ra-
dostně Annička, a padnouc na kolena
pokracowala, jakoby se meblila: „Dy ty
dobrotivá Panno! ty milosti plná Matko
strotků, ty jsi sšestánala po každé modlitbě,
jžto jsem Tobě za svého bratříčka loná-
wala, že mu nebudé zahynouti. Začbyš
mne byla mohla oslyšeti ty, která žádno
w Tebe se upřimně důvěřujících neosly-
šiš! Díky Tobě, nejsvětější Panno, za
ochranu Twou!“ Nyni wšak přemohli ji

cit, a proud stží tanoucíh po ruzjových panenských lících zastavil řec její. —

Mlynář i mlynářka snab mimovolně pabli na kolena a wzkřisajice opalovali lajbě slowo po své se modlici dceři Annice.

„Vstánte sšlechtná dímko,“ pravil i Annice bliže přistoupivšsi Jaroslav, s twáři sobě slzy straje. „Wás dobrý bratříček žije a již umi wyslowiti slowo: „Dče! — Matko! — Sestro!“ — Nancil se tomu we škole pro hluchoněmé w Praze, kauž jej byla prozřetelnost Boží uwebla. Rhni nepochybui, že i wám, pane mlynáři a pani uhuárko, na tom záleži, abyste se dowěděli, kterak wás němý synáček do Prahy se dostal. Teby slyšte, powim wámu wšsedo, jak se dělo s wáším bitětem od té doby, když před třemi roky w měsici Čerwynu ob wás obešel, a jak jej prozřetelnost Boží do wychowacibo ústawu pro hluchoněmé uwebla, kdezto jej, bude-li wám líbo, a wybáte-li se se mnou zitra na cestu, pozitrku zdravého a wesělého naleznete. Zestil žiwým obrazem spanité této wáši dcerušky Anniky.“ —

Rhni wyprawowal Jaroslav, co jsmo o Jeničkowi již byli slyšeli, ani toho newynehaw, že pro nelibstě s nimi nastábáni z domu odesel. Dolenčiwu pravil powyššeným hlasem: „Uptimná mobilítka Anniččina dopromázela jej po wšech cestách a uwebla jej i malec Cirkwi swaté, u nízto žtwéle wšselité blažo.“ —

„D kžbyšte se i za mne tak wroucně mobilítala, sšlechtná panno! Za sšlastného byč se poslábal, wěda, že takový newimný anjel za mne se mobilítá. Wžetež, že mobilítka wáše, ježto wám před chwíli s citem wčelě lášty i Bohu z úst plynula, otkásla celou dušsi mou, a že snab jestě nikdy tak wroucně jsem srdce své nepomaznesl i nejswětější Wonně Marii, aby ho obětowala Božštemu Synu swěmu, jako jsem učinil slyše a wida wás se mobiliti. Takowá upřímná sestra, jejížto srdce horí láskou i Bohu, býlaty dojista i dokonalou křesťanskou manželkou. — Wšsal obypšste, že jsem dowolil srdci swěmu, aby mluwilo, čehož upřímně citi.“ —

„Pro dnešně ptjímětež naste wčelě diž, pane práwníku, a buďtež ubezpečen,

že lášla a wědnost i wám nikdy newybasne w srdcích naššich,“ pravil mlynář wázně a sřebně. —

„Dojista — dojista!“ ozwalo se z úst mlynářky a Anničky. „Wědnost našše i wám w sřebcích nikdy newybasne!“ —

IV.

Druhého dne račotil obe mlyna wúz, do něhož bylo dvě lujných bran zapřájeno. —

We woze seděl mlynář s Anničkou a proti nim Jaroslav s kytarou.

Annička byla blažená; hned se modbila, hned se pána Jaroslawa po Jeničkowi wyptávala, nebyli-li uplakání, když s niu posledně mluwil? — Jak to máže býti, že se uci mluwit, wždyť pal neslyši? — a tomu podobně.

Prostintě a uewinně otáky Anniččiny Jaroslav a welmi bojímaly, pročěž se wšsemožně snažil, aby jim vle možnosli tak odpowěděl, by laždou jeho odpowědi potšfěna byla.

Konečně se přiblížili i Praze, a brzy na to i i ústawu pro hluchoněmé. —

„Tul jsmo u cíle swého!“ zwolal Jaroslav rabostně. —

Mlynář i Annička, kteří jattě žiwí w Praze nebyli, nemohli ani pochopiti, jak se do tohoto ohromného města a do toho welšého domu (ústawu) Jeniček obwázil? —

Wstupujícím do domu přišel ctihodný kněz, ředitel ústawu, wšidně wšstic, a uřčew Anničku rabostně zwolal: „Witám wás — sestřičko naššeho hbného nalezence! Jaltoby to byla jeho pobobizna! — Pojďtež, pojďtež,“ pravil bále — „milí přátelé, a potšfěte se po dlouhém čase opět jednou se swým miláčtem, i němž wám ctihodný mladý páu Jaroslav byl dopomohl.“

Chowanci ústawu se práwě w zahrabě pospolu hawili, když ředitel s mlynářem, s Anničkou a s Jaroslavem do ni byli wššli.

Jeniček poznal z baleka sestřičku swou, která se ho ani dočkati nemohla. — Spattiw jí kwapil ji rabostně do náruči, jawěšil se jí na kř a plakal rabostí.

Annička plakala s ním. Konečně se přimluvil k otci. A když byl na znamení ředitelovo vyřekl: „Otče! Sestro!“ velebil mlýnář Bohu za tu milost, jižto byl obdaril dítě jeho! —

Bylak to doba plná radosti a přece plná slzi a w žlykání! —

Když se byli mlýnář a Annička s Zeničkem dosti potěšili, uveď je Jaroslav wšechy tři tu svým známým rodičům, kteří se uemálo z toho radowali, že jejich syn Jaroslav uběhemu Zeničkovi k dobrému otci a k dobré sestřičce dopomohl. Rodiči Jaroslawowi byli nábožni a dobročinni lidé. Když jim k jejich žádosti Jaroslav wyprávěl, jak wroucně Annička Bohu a nešťovější Panně Marii za zachování svého bratička dělowała, byli božabojni rodiči jeho welice pohnuti.

Zvláště pak se Annička líbila mätce Jaroslawově, ať už u toh stála, aby po nějaký čas u níž zůstala, k čemuž Annička milerada svolila, a to tam spíše, jelikož s tím i její utec spojojen byl.

Mlýnář se wrátil opět do svého mlýna; — dříve wšak než se domů wrátil, zajel si k Bartosšowi, aby i jemu za jeho milosrdensství, kteréž synu jeho proložal, slusně poděkowal. Zint

odměny nechtěl sšlechtný Bartoš přijmouti.

Abý wšak Bartoš i Anničku pozual, poslal jej, když byl opět do Prahy přišel, ředitel do domu rodičům Jaroslawových, kteříž jej hejně obdarowali. —

Srdcešný Jaroslav netajil svým rodičům, žeby se za šťastného pokládal, kdyžby je Annička jeho manželkou státi mohla.

Rodičewé poznausse nyní Anničku jakožto nábožnou, cnostnou a pracowitou křesťanstwu pannu, netoliko mileradi wšliti k žádosti svého syna, ale těšili se z toho uemálo, že jejich syn přebe wšim nábožnou a cnostnou manželku hlebá.

Do roce obdával w kostelíčku na kopci blize mlýna welebný ředitel hludozemých z Prahy pana Jaroslawa, doktora práw a ušleého měšťana Pražského s Anničkou u přítomnosti Zenička a wšech přibuzných jak Jaroslawových tak Anniččiných, mezi nimiž se i Bartoš se swou manželkou nalézal. —

Z Anničky se stala nábožná pani a Zeniček se stal po smrti svých rodičůw majetníkem mlýna, kterýž mu řádný syn Bartošůw jako bratr wěrně řídil a spravowal.

B á s e ň .

1. Nebojte se!

Ze mraků se tmavých strašně blýská,
V loď se rozvolněné vlny valí,
A hrom záhubně kol bije, tříská,
Jezero se od dna zpouzt, kalí,
Lodi zmitá — zkáza hrozí blížká
Učeníkům Páně. Věrou malí
Plavci! proč vás strach a hrůza jímá?
An Pán klidně uprostřed vás dřímá!
„Nebojte se!“ tak Pán živil praví,
A již vlnobití ztlchlo, kleslo,
Holovo se k službě všechno staví:

Mračno, jež zlou bouři krajům neslo,
Vichr, blesky i ten písek plavý,
Jež též zrupně tepal v loď i veslo;
Ať již na pokyn se všechno koří.
V plavců nitru swatý úžas hoří.
„Nebojte se!“ Tak Pán svojim vece,
Nebojte se, jižto plavíte se
Po života přeširoké fece!
Ať se bouře nade lodkou nese,
Nechť zem duní, mračno blesky mete:
Slabcem jenom zhouby hrůza třese;
S důvěrou kdo ku Pánu se chýlí,
Tomu živlové i sloužit pílí.

„Nebojte se!“ Tak Pan vece světa.
 Nebojte se, pro pravdu jež svatou
 Zpupných bludců utiskuje četa;
 Nebojte se! pro lásku když zřátou
 K cnosti, svět svou hanu na vás metá!
 Fán své strážce moci nepojatou;
 Kdo se s důvěrností k Němu víne,
 Byl i celý svět chtěl, nezahyne!

Frant. Klinkač.

2. Veliká čísla.

Ony se ptám pilných včel,
 Kolik kvítků zrak jich zřel?
 Viš, co řekly šeptem ony?
 „Aj my známe mnohý kvítek,
 Než těch pestrých vesny dítek —
 Nesmírné jsou miliony.“

Jindy zase ptám se vod,
 Kolik ryb se žíví zpod?
 Viš, co řekly šumem ony?
 „Kdybys vnikl k nám až na dno,
 Hlubiny vše prošel snadno —
 Uzříš jich tam miliony.“

Tu se opět oblať ptám,
 Kolik ptáčků létá k nám?
 Viš, co řekly letem ony?
 „Kolik kapek jemné rosy,
 Tolik se jich vzduchem nosí —
 Nesčíslné miliony.“

Tam zas doubravek se ptám
 Kolik zvířat čítat mám.
 Viš, co řekly šustem ony?
 „V světě širém zvířat jesti,
 Kolik na nás ratolestí —
 Nesčíslné miliony!“

Synu, tvorův tolik jest,
 Kolik zlatolesklých hvězd
 Světopána u záclony;
 Viz jen, kolik jich tam svítá!
 Zdaž duch lidský všechny sčítá
 Nesmírné hvězd miliony?

Synu hle! ten lidský duch
 Změřil slunce i hvězd kruh!
 Snad že přec mi sčítáš tvory,
 O něž Pán se stará s hory?
 Byl bys sčítal — dobrodiní,
 Jež On prokazuje tobě,
 Nesčítáš mi v žádné době —
 Pro ně — v světě čísel není.

Frant. Klinkač.

3. Zpomínka na Boha.

Malý s křiván Boha vzývá,
 An hned z jitra s výše zpívá,
 Slavík také díky jeví
 Preslavnými svými zpěvy,
 Růže ve své milé vnadě
 Šfíí vůni po zahradě,
 Fijalenka z tiché skrýše
 Pokornou svou cnotu dýše,
 Mraveneček v prsné plši
 Chváří Boha ze vsí sly.
 A ty naše dobré včely
 Z kvítkův bzučíš dik svůj vřelý;
 Každý brouček velký, malý
 Bohu vděčný jest a dbalý;
 A já, ač jsem člověkem,
 Měl bych zplácel nevděkem? —
 Vroucnou budu nábožností
 Pánu Bohu díky vzdávaf,
 A se v každé svoté cnosti
 Denně více stálým stávaf!

Josef Nikolau.

4. Otázka a odpověď.

Proč pak hezké zvonečky,
 Milostné vy kvítečky,
 Hlavinky své kloníte?
 Snad i slzy roníte?

„Slunce s jasnou tváří
 Vyšlo na nebesku,
 A již v plném lesku
 Na obloze září;
 Hledtež, jak tam slavně pluje,
 A jak svět náš pozlacuje!“

„Tušime a víme,
 Že my slabé kvítky
 Posledními dítky
 Jeho zvať se smíme;
 Proto zvonek náš se kloní,
 Nebes Pánu tiše zvoní.“

Jos. Nikolau.

5. Chudobíčka.

„Chudobíčko skromná,
 květinko ty malá,
 Pověz ty mně, pověz,
 odkud's původ vzala?
 Odkud's původ vzala,
 proč máš tvoje milá

Muceš jen láskou
tebe obmyslila?
A zdaž chudoběnkou,
neboť to tebe,
Když zříš sličnou růži
kvěsti vedlé sebe? —
„Příteli můj milý!
Kdybych řec já měla,
Bláženost bych svoji
ráda vyprávěla.
Viz tu bujnou růži,
viz jak rychle hyne,
An mně radost tichá
neustále kyne.
Od té doby blahé,
co svět uzřel Spásu,
Nedbám já již mnoho
na hynoucí krásu.
Tehdy když máš Boží
sklíčil nával citu,
Že jí Bellem nepřál
hostinného bytu:
Tehdy i máš moje
zaplakala země
Nad nevděkem lidu,
v městě Betlehemě.
Stesky země tklivé
slyší Božské dítě,
Na památku — veš —
ať jí zdobí kvitko!
Ať zem zdobí vezdy
ve skromnickém květu,
Že co chudé dítě
Bůh se zrodil světů.“ —
„Chudobičko milá!
Ty's mi nyní drahou,
Co's mi vyprávěla,
proč se cítíš blahou.
Protož mně vždy zkvětej,
uč mne svému klidu,
Já tě budu pěstít,
hlásej to též lidu!
Hlásej, že ne skvosty,
ale srdce věčné —
Že jen skromnost tichá
plodí květy věčné.“

Frant. Klinkač.

6. Zalibení v přírodě.

Když květ se budí v údolí,
Když nad mnou skřivan žveholí
A jaro věští krajínám:

Tu vesel jsem, tu radost mám,
Tu Tvůrce v každý listek píse:
„Nechť dechem mým tvor vešken dýše!“
I když květ sadům opadá
A krásná Boží zahrada
Je smutna jako pustý chrám,
Já vesel jsem, přec radost mám:
Tu Bůh zas v každý snížek píše:
„Nechť pro krásši máj tvor můj dýše!“
Tak vesel jsem, tak radost mám,
Mne těší šíř Boží svět;
Nechť kyne máj, nechť hyne květ,
Vždyť přírodou Bůh mluví sám
A tajemná v ní slova píše:
„Nechť plesá vše, co žije, dýše!“

Frant. Klinkač.

7. Jaro.

Letí, letí skřivánek,
Nese mnoho zpěvůnek,
Kvítko kolem po kraji
Tajně si to šeptají,
A již v čilém roznětu
Chystají se ku květu.
Letí, letí skřivánek,
Nese mnoho zpěvůnek,
Aj! již pje s blankytu,
Že kol jaro v prociťtu;
Hory, doly jeden blas,
Že již k plesům opět čas.
Ó ty utlý skřiváнку!
Zapěj mi též zpěvůнку!
Zapěj mi ji do hrudi,
Ať se srdce probudí,
Z tuhých vazeb vyprostí
A dik vzdává výsosti!

Frant. Klinkač.

8. Postesknutí.

Často jsem se ještě malá
Matičky své milé ptala:
„Ach jak dlouho, milá máti,
Bude smutno kolem chýžek
Do zahrady padat snížek,
A v ní růže moje spátí?
Kdy zas budu moci jíti
Do věnečků vplítat kvítí?“
A ta máti dobrá, milá,
Hned mé tužby ukojila:
„Nežli budeš opět moci
Věneček z kvítků uvinouti,

Must ještě uplynouti
 Tolik dní a tolik nocí,
 Kolik mně, mé potěšení,
 Uprímných dáš polibent.“

Ach jak tehdy čas ten minul!
 Jak ten snízek rychle splynul!
 Ale nyní — co máš v hrobě —

Nechce země dlouho táti,
 Nebe snízek přestat váti;
 Nyní — síře smutné robě —
 Nemám rúzi, nemám kvílí,
 Aniž možná k rovu jíti. —

Frant. Klinkač.

Čtení rozmanité a drobnůstky.

1. (Poctivost Černohorců.)
 Cestující cizinec vypravoval v Českém museu v Praze: „Mnozí mne vystříhali před ukrutností a loupeživostí Černohorců, ježto mi napofádl za loupežníky vystavovali. Já však přece chutě vydal se na cestu a slídal jsem, že v horách Černohorských člověk v každou hodinu jest jistější nežli v našich vysoce civilisovaných městech, kdežto na veřejných silnicích, v kostelích nebo kdekoli v jině člověk nemůže dosti pozorným býti, aby mu ruka neoprávněná do kapsy nevjela, hodinky nevytáhla aneb k vůli hedbávnému šátku kapsu u kabátu neuřízla. Slyšel jsem z úst věrohodných, že v Černé Hoře a v sousedních zemích Rakouského mocnářství krádež jest velmi pořádkým objevem, a že nepravost ta v krajích těchto téměř za neznámou pokládati se může. Abych jeden taklo příklad o poctivosti Černohorců uvedl, povím, co se mně s mým průvodcím Sáve m přihodilo, s jehož obezřetností a služnosti jsem dokonale spokojen byl. Když jsem mluvil o mzdě, jižto jsem mu dátil zamýšlel, pravil Savo: „Pane, jáf jsem se li nepronajal, a tudíž také ničeho nežádám.“ — Já jsem odpověděl: „Nuže, tedy přijmi aspoň těchto několik dvacetníků, jež ti podávám, ač se mezi námi úmluva nestala.“ —

Vážně, avšak nikoliv nehraje na uraženého odvětil Sávo: „Jáf jsem penjančkem vладыky, a vykonávám toliko, což mi hospodar rozkázal. Za to nepřijímám nižádných peněz; proto však tě přece mám rad.“ — Já jsem mu opět pravil: „Nuže, máš-li mne skutečně rad, přijmi aspoň tuto hrst drobných, já tě u vладыky omluvu a řeknu mu, že jsi to pouze jenom po mně dočerně domluvě učinil.“ — Sávo se chvilí rozanýšlel, pohledl na peníze podávané a pak řekl: „Nikoliv, tolik nesmím přijmouti; počkej, já ti povím, mnoho-li z nich po právu a po svědomí podržeti smím.“ Pak přepočítal drobné peníze, podržel třetinu z nich, a ostatek mi vrátil s těmi slovy: „Vlastně nemám ničeho přijmouti, a co jsem přijal, přijal jsem na tvé odpovídání.“ — Není-li to důkaz vzácné poctivosti? A zdali takovou nalézáme v našich civilisovaných zemích? A lidé ti vydávají se ve světě za loupežníky! Jestli věc směšnou, něco podobného jen mysliti.“ — (Příležitostně zmiňujeme se, že ovšem tepru před několika léty mnohé německé noviny a časopisy neostýchaly se veřejně podobné křivé usudky roztrušovati v našich zemích o Černohorcích, aby tím jméno chrabrých Slovanů v těchto před světem zhanobily. Avšak pravda vezdy časem svým přichodí na světlo. (Pořadatel.)

2. Nejpodivnější město na světě jest snad Berbera v nitru Afriky, město pouze v čas velikých

1) Článek tento vyňali jsme z německého časopisu: „Die Gartenlaube,“ Jahrgang 1853. Leipzig.

trhů obývané. V tu dobu sejdou se kupci se všech úhlů světa: Indové, Arabové, Evropané, karavany z jižních i severních krajů, tak že město v tom čase až na 20.000 obyvatelů v sobě přechovává. Po třech nebo po čtyřech měsících opouštějí však kupci opět veliké toto tržiště, a několik dní po odchodu poslední karavany procházejí se již pštrosové a sajky po náměstí, a lvi vracejí se do příbytkův kupců vystěhovaných. Zajímavé jest, že mezi zbožím na trzích Berberských skleněné perly české jedno z předních míst zaujmají. Tento výrobek českých hutí sloužil za šperk velmi oblíbený téměř po celé Africe; a v krajinách, kam ještě nikdy noha evropská byla nevkročila, lesknou se české perličky na šiji afrických krásotinek.

3. (Očista čili soud Boží roku 1857.) V Grahovu, na hranicích černohorských, byl Turek okraden a mudir měl v podezření jistého křesťana. Když pak křesťan tvrdil, že o krádeži ničeho neví, dal mudir rozpáliti železo, až bylo žhavé a řekl křesťanovi, aby žhavé železo vyndal rukou holou, že se nespálí, pak-li je nevinen. — Křesťan, mladý hošík, poznamenal se svatým křížem a pravil: „Ve jménu Bohorodičky! že jsem nevzal peníze; a vzal-li jsem je, ať mi ruka shoří!“ — Sáh rukou do horké vody, do níž bylo žhavé železo puštěno a vyndal je šťastně. Ruku mu k podivení všech zůstala zdravá a jen málo některé prsty sežloutly. — Peníze za několik dní našly se na jiném místě.

4. Strom jesenový (*fraxinus excelsior*, německy: *Esche*) jest, jak zkušenost učí, zápachem svým housenkám tak odporný, že se netoliko listův jesenového, ale ani sousedních stromův nedotýkají. Odporoucí se tedy, do sadův ovocného stromovi po rúzuu jeseny vsaditi, jakož se podobným způsobem i zeli zasaděním porůznych konopí od housenek ochraňuje.

5. Sopka Popocatepetl v Mexiku jest největším pramenem bohatství okolní krajiny a snad celé země. Sopka tato jest 16.800 střeoviců vysoká a chová ve vnitru svém vzácné poklady, větší nežli Kalifornie. Zlato a stříbro musí se v horách pracně a s velikými obůžemi dobývati. Hora tato vydává však poklad svůj bez lidského přičinění sama; vyhazuje totiž každodenně množství čisté, pěkné siry. Za starých dob vyhazovala hora la siru v kusech často až 1' v průměru majících, a až po dnes ještě ohohacuje okolní lid. Od osněženého temene až ku ztvrdlé síře páčí se 64 střeviců hloubky. Z toho patno, jak veliké množství siry hora tato chová.

6. Strom olivový, aneb krátce oliva (*Olea europaea*, Lin.), pochází z malé Asie, odkudž se již v době před Christem Pánem do jižních částí Evropy dostal. Starověký svět měl jej v veliké vážnosti, tak že se poháněti Greci a Římané neopovážili olivu poraziti, aneb dřevo její jako paliva užíti, aby hněv bohů svých na se neuválili; olivová ratolestka byla libým znakem pokoje a spolu vzácnou ozdobou vítěze v boji, jakož i vítězové her olympických olivovým věncem korunováni bývali. I Svatá Písma křesťanův olivě a oleji ovoce jejího vážná místa vykazují. V posvátné lampě stanu úmluvy hořel olivový olej; Samuel připravil olej olivový, aby pomazal krále Saula; v žalních se strom olivový častokráte ve smyslu vznešeném zpomíná a „hora Olivetská“ u Jerusalema netoliko pro své položení, ale i pro olivové stromy v době Christa Pána velké vážnosti požívala. Sám strom jest malý, peň obyčejně krivý, rozpukaný, a však nepřekonané životné síly; nebo když i po kořen shoří, ještě mládnky vyžene. Listův jeho podobá se vrbovému, a však jest bělejší, téměř takové barvy, jako listův osyky (*Populus tremula*). Za našeho věku jest olivový strom po celé jižní Evropě rozšířen; jme-

novitě ale v jižním Francousku, kdežto celé kraje toliko pěstováním stromův olivových se živí. V rakouské říši nalezájí se olivové sady v Dalmatsku a vůbec po celém Pomoří až k městu Tersti, kdež u blízké obce Servoly první olivové sady viděti. Ovoce stromu, tak zvané olivy, jest podlouhlé, co do tvaru dřínkám podobné, a však mnohem větší, s počátku jasno-zelené, při dozrávání ovoce tmavé žluto-zelené barvy. Maso ovoce jest hubnaté, trpké a odpornej chuti, tak že se surové ani užití nemůže; ovšem ale zadělané, k čemu se výlučně ovoce se stromův opadající potřebuje. K tomu cíli se namočí po 24 hodin do luhu, popcelem a vápnem zadělaného, pak se opět v čisté vodě náležitě unejí, a tak s anýsem a podobnými vonavými přísávkami buď do sklenic anebo do soudků zadělá. Tyto zadělané olivy jsou zvláště v Rusku a vůbec u příslušníků církve pravoslavné oblíbené, jelikož jim slouží za masový přísávek jídla v dlouhých postech, když nijaké masnoty původu zvířecího užití nesinějí.

7. (Omámení.) „Pane starosto, prosím vás pěkně, oznamte v neděli v hromadě sousedům — ztratil se mi kůň, jestli by o něm někdo věděl!“ Tak prosil Vašek ztrátou koně svého utrápený pana starosta, s kterým se byl polem na koni jeda náhodou potkal. — Starosta: „Dávno-li se vám ztratil?“ — Vašek: „Dnes ráno vyvedl jsem ho na pastvu, o poledních jdu se podívat, již ho tam nebylo; a již jsem vám, milý pane starosto, všechny javořiny sjezdil, a nikde o něm ani vidu ani slechu.“ — Starosta: „A což to máte za koně, na němž jste se přinesl?“ — Vašek dlouho hledí na koně, na kterém se přinesl, aby se dobře podíval, skočil s koně dolů, a pak sobě hluboce oddechnuv odpověděl: „Na mou kuší — to je on, to je on! Nevím, co mne omámilo.“ — Z udalosti této povstalo pořekadlo: „Vašek hledá koně a sedí na něm.“

8. (Dopis z okolí Kocourkovského.) Kocourkov od nepamětných dob proslavil se zpodílostí svých obyvatelův, tak že netřeba hlubokých známostí narodopisných, abyste zvěděli, že Kocourkovští mají ježky v hlavě. Velice byste se však mýlili domnívající se, že páni z Kocourkova za svou pověst se stydí. Hloupost a pýcha chodívá od jakživa pohromadě; netoliko pošeltilosti alebrž i nadutou vypinavostí vyniká Kocourkovan; onf přichodí na svět již co holový mudr, a proto mu netřeba, aby si tepruv dlouhým učením hlavy lámal. Proto hned od počátku býval slavný Kocourkov úhlavním nepřitelem školy. „Naši dědové,“ říkávali starí Kocourkované, „nechodili nikdy do školy a přece byli hodní lidé. Neuměli ani čísti ani psáti, a přece byli veselé živi; hospoda bývala denně plna, a starý Mojžíš nejlíbil, jak drželi na čistotu hrdla, neunaveně jej proplašující nápojem vzácným, jemuž nyníšší hloupy svět přezdívá „sedé bryndy.“ Duchla plný nápoj ten nahradil jim vysoké školy. A naěbychom my své děti mohli školou? Vystavine raději ještě jednu hospodu, a učitdáme, zdali se nám kdo vyrovná!“ — Tak se udržovalo po celém Kocourkově, když se usazením vysoké vlády tato škola zříditi měla. Konečně se museli chtěj nechtěj podrobiti rozkazu, a vystavěli bidnou chatrč, která nese nápis: „Škola,“ aěby se více pastoušce nebo pazderné podobala. Netřeba dokládati, že ji vedlé svých zásad Kocourkovských považují za zbytečné břemeno obce až podnes, a že obecního sluhu nad učitele staví.

A co je zač ten pán učitel Kocourkovský? — Že není z Kocourkova rodič, snadno se dovtípíte, když vám povím, že se Kocourkované zarekli, že nedají ani jediného synka na řemeslo, jak oni praví, zbytečně, ač každý Kocourkovan přesvědčen jest, žeby za profesora se hodil.

Nezáleží vám na tom, byste se dověděli rodiště a jména p. učitele Kocourkovského; af je mu Petr nebo Pavel, tolik však jisto, kdo jej zná, (ovšem vyjímce Kocourkovany) řekne vám každý: „Toť výborný muž, učitel i vychovatel; když bychom takového měli! Uměli bychom si ho lépe vážit, než ta tratora Kocourkovská.“ — Zavedu vás na chvíli do jeho dílny a vím už napřed, že mi za pravdu dáte.

Ve školní den přijďtež, kdy chcete, nenajdete ho leč v malé stěpnici maličkých. Ačkoli nevelmi pevněho zdraví požívá, přeceby ani za celý svět jediné školní hodiny nepronedbal. Z toho již vidno, že není pouhým nájemníkem, nýbrž že z lásky k Bohu bedlivě koná povinnosti stavu svého, nedbaje obavného nevděku těch, kterižby mu nejvíce díkem zavázáni býti měli. Jsa přítelem mládeže navštívil jsem jednou školu Kocourkovskou, abych očitě se přesvědčil o výborném stavu jejím. A proto mohu věrně pověditi, co jsem viděl a slyšel.

Vkročivšího uvítalo mne dráhovzácné pozdravení katolické: „Pochválen duš Ježíš Kristus!“ pak následovala modlitba. Mohu říci, že hned první krok do školy mne nikde tak příjemně nedojal, jako v Kocourkově. Dítky povstavše s takovou vážností pronesly pozdravení křesťanské a modlitbu, že jsem si hned pomyslal: „Pán učitel musí býti sám velmi nábožný muž, že tak důstojně naučil modliti se chovance své. Po modlitbě ptal se mne p. učitel, zdali mi vhod, aby dítky něco zazpívaly? S radostí jsem přijal laskavý ten návrh. Dítkám slýšicim, ochy se jednalo, zajiskřily se oči a rázem spustily jádrnou písni školní: „Hej školáci, milerádi školu navštívujeme,“ a jinou: „Rád se učí hodný chlapík všemu, co můž býti ku prospěchu jemu.“ Roztomilé nápěvy obou těch písní radostně mne překvapily, tak že jsem

se sotva konce dočkal, abych se zeptati mohl, kdoby ku drahým těm zvukům tak přiměřeně pro mládež slova byl strojil. Řečeno mi, že v. p. Kulda, poradatel Moravana, sběratel překrásných pohádek Rožnovských, vydal celou knížku podobných školních písní a basní s nápěvy, která má nápis: „Písně a básně pro školy národní,“ a kterou mi p. učitel ochotně podával na ukázkou. I zaplesal jsem v srdci svém a pravil: „Zaplať mu Pán Bůh za neunavenou tu přičinlivost jeho, s jukovou se nese ku zvedení vlasti vůbec a milé mládeže zlášť.“ *)

Kocourkované, ač jinak po krémách a přístkách dosti písní pěstují, ovšem jarmarečnických, zhuštěných a neplechých, přece odporují tomu, aby se mládež zpěvu ušlechtilému učila a proto na vsi domluvu ani jediné knížky zpěvní pro své dítky nezakoupili, jelikož prý sami se naučili písním bez knížek. Ovšem že naučili, ale jakým? Lépe by bylo, aby je nikdy byli nepoznali.

An jsem s pánem učitelem o působení zpěvu na ušlechlení srdce hovořil, vstoupil z nenadání do školy v. p. katecheta. Poněvadž jej osobně znám, nebyl jsem v nesnázi, abych svou přítomnost ve škole ospravedlnil. Na výslovnou žádost musel jsem pozůstat, bych se všestranně o pokroku maličkých přesvědčil. Bylotě to radostné podívání na to cíle oko žákovstva, kterak kněze bedlivě doprovázelo, kankoli se byl hnul. Ani jednou jsem neslyšel, žeby p. učitel byl musil napomínati k pozornosti. Proto také dané otázky došly povždy rozumné odpovědi; kdekoli kněz zaklepal, všude se to ozývalo; důkaz čestný, že p. učitel bedlivě s dítkami opakuje předmět nejdůležitější, na kterém spočívá přední základ všeliké

*) Jemom proto, abych výslovně žádosti páně dopisovatelové vyhověl, nechal jsem dopis tento beze změny a bez vypuštění chvilky, za nižto děkuji.

zvedenosti lidské. Když jsem mu napotom svou uznalost vyjádřiti chtěl, že tak svědomitě hledí opakování sv. náboženství, čehož pohřichu mnozí kolegové jeho zhlusta zanedbávají, odpověděl mi: „Vždyť pak nejsme učitelové divocí, nébrž křesťanů, a proto bych si to kladl za hřích, kdybych velebného pána věrně nepodporoval. Pravice všecko nedokáže, pakli jí levice nepomáhá. Proto i o Církví a škole, o učitelích a knězi platí slavné heslo milovaného Vládcce našeho: „Spojení sílami.“

Po náboženství šel se p. učitel přednášeti a zkoušeti ze svých předmětů; psalo a počítalo se na tabule, četlo se z čítanky a p. učitel dal si vykládati od čtenářův, co byli četli, přidav všude vhodné vysvětlení, kdekoli se mu vidělo býti potřebou. Patrně bylo zřejmé, že p. učitel i mimo školu pilně se vzdělává přiměřeným čtením, zláště výtečného časopisu p. Řezáčova: „Škola a Život.“ Odepíraje žaludku vyučování slechetný muž krvavý halib na vzdělání ducha, an mnozí údové úřadu těchto na školách mnohem výnosnějších sedíce mají za to, žeby už dosti učenými byli, jakmile za učitele se dostali.

Musil bych býti velmi obštrným, bych zvrubně výborné vlastnosti p. učitele Kocourkovského líčiti měl. Dohládám toliko, že mi na odchod ještě jedné nevšední lahůdky poskytnuto ve škole Kocourkovské.

P. učitel pracuje totiž bedlivě o tom, aby díky časem v chrámu Páně provozovali mohli slovnou „Mši pro lid“ od mistra Pražského Jana Nep. Škroupa, kterou i nejdůstojnější konsistoř Brněnská vše odporučila učitelstvu vlastenskému. Mnozí milovníci pohodlí mají to za nemožnost. Zatím veřejně listy donesly už nejednu zprávu z Čech, že výborné zpívají díky církevní tu skladbu ku všeobecnému vzdělání nábožného zástupu. I já jsem byl svědkem, že dobrá vůle za pomoci Boží mnoho dokáže. Díky Kocourkovské znají už větší část ve-

lebného zpěvu toho nazpaměť, a dá-li Pán Bůh o příští pouť hodlá p. učitel provozovati mši celou v chrámu Páně. Chvála mu! Bylo by záslužno, abyste i vy horliví pěstounové mládeže po vlastech našich dokázali, že se neštítíte práce, kdekoli se jedná o zvelebění služeb Božích. Jenom z pilné ruky kvete naděje blahá.

A teď ku konci ještě slovíčko o tom, jakého uznání požívá výborný p. učitel Kocourkovský? Jenom slovíčko pravím, neboť by mi bylo psáti celé kroniky, kdybych obštrným býti chtěl. Majíce vyučování školní za zbytečné jenom s největší nevolí mu dávají, co mu dávají museji, přidávajíc zavždy pepř nevyválané své huby. Rádi by mu něco vytýkali, ale co? Všecky předměty pro národní školy předepsané náležitě přednáší. Počali naň tedy doléhati, aby dětem zakázal po moravsku hovoriti. Svědomitý učitel zhrozil se takové nerozumné žádosti a pravil učitel: „Že nebudla ničemu jmenův vyučování, než co nu od slavné vlády nařizeno, jež ho na moravskou školu povolala, a doložil, že dítě školní má dosti dělat, aby si náležitě osvojilo vědomosti základní, což ovšem nemůže lépe docleho býti, leč jazykem dítěti přirozeným, jazykem mateřským.“ Co rozumný muž ovšem nehaněl jazyků jinorodých, ale pravil: „Na to času dost, až si dítě odbude školu národní, bude-li mu toho třeba; napřed košile, potom kabát.“

To jste měli slyšet, jak naň kuli. Jeden arcimudrc v zoufalosti vyhrožoval, že svěhlavého učitele dají do „Moravských o Národního Listu“; na štěstí však nebylo dotčených novin v celém slavném Kocourkově, ač okresní p. představený nejednou je schvaloval obci.*) „Nač by nám bylo novin?“ pravili, „my všimc dost, a přece chtěli dle Kocour-

*) A kdyby jich tam bylo, cožby to prospělo? V celém Kocourkově mimo p. učitele chváleného a dobře vyučeného žáky by žádný nedovedl poctivého řádku napsati.

kovského rozumu svého učitele v novinách na pranyř postavili, žeby tak málo uměl. Škoda, že se to nestalo, aspoň by se byla Morava už dříve dověděla, jaká osvěta v Kocourkově kvete!

Pán Bůh rač otevřítí oči ucvdčěnkům, jížto pronásledující svých dobrodinců pomstu svolávají na sebe a na své dítky!

Na dorozuměnou. Aby si někdo darmo hlavy nelámal přemýšlením, kdeby dotčený Kocourkov ležel, podotknouti musíme, že ho na mapě nikde nestává a že bychom rovněž srdečně přáli, aby ho ani v skutečnosti nebylo. Obáváme se zatím, že ne je den, nýbrž v tce Kocourkovů bude po ubohé vlasti; (kdežto vane týž neblahý duch v obci, ať škola daleko za Kocourkovskou pokulhává), kýžbychom byli v tom na omylu! Podali jsme tu všeobecně zrcadlo, aby, kdokoli doň uahlédne a shledá-li tvář duše své zašpiněnou, ji umyl, aby byla skutečným obrazem Božím, k Jehož podobenství stvořena jest. —

(Odpověď váženému dopisovateli z okolí Kocourkovských o.) Vážený Pane dopisovateli! — Pokládám za povinnost svou, abych se Vám předně účtivě poděkoval za dopis prvý, kterýž bohdá uostane i posledním. Škola jest věcí v našem věku a národu tak důležitou, že se musí k němu pilně zřetel obci obracet; a jelikož jste Vy, pane dopisovateli, prvým dopisem svým jasně osvědčil, jak ryzé náhledy o školství národním máte, tudíž Vás o pokračování žádám. — Já pak toliko zmínil jsem se chci v této odpovědi své, kterak jsem z dopisu Vašeho shledal u Kocourkovanů podivnou důslednost ve smýšlení. Podivnou důslednost spatřuji u Kocourkovanů v tom, že když nemohli proraziti, aby neměli školy žádné, chtěli míti školu nenáro-

dni, t. j. chtěli, aby se dítky jejich vyučovaly jazykem cizím. Kocourkované chtějí, aby dítky jejich ničemu se nenaučily; k tomu zajisté jest nejistější cestou a nejlepším prostředkem v vyučování jazykem cizím. Děti mohou chodit celých šest roků do školy, a přece ničemu se nenaučí; nebo papouškování naučených slov nemůže se jmenovati uměním; a takto Kocourkované přece prověsti chtějí svou, aby školy neměli. Škola odnárodněná není školou žádnou. — Ba je přece školou, ale školou mravní z kázy, tak žeby lépe bylo učiti žádné školy nežli školy odnárodněné; ale ovšem, tak daleko nesáhá krátko zraká důslednost Kocourkovaná. — Ale kterak bude v Kocourkově, až nynější školáci odrostou? Vyhorný pán učitel vypěstuje nové pokolení, v němžto proti vůli rodičův nikdo Kocourkovany nepozná. Co potom? — Až nynější děti v Kocourkově dorostou, vymeňi Kocourkov jméno obce své s některým jiným městečkem na Moravě, kdežto se děti nevyučují jazykem mateřským. Zatím Vás pozdravuje Pořadatel.

9. Sedlák prodal pekařovi 10 liber másla. Pekař si ho doma vážil a shledal, že ho jest jen osm liber. Hned sedláka žaloval, a soudec pravil, že pro podvod podléhá pokutě a trestu. Sedlák hájil se říka: „Pane soudec, podvodu jsem se nedopustil; já nemám doma žádných závaží, a poněvaž jsem právě od téhož pekaře koupil dva bochníky chleba, jenž měli dle výsady úřední deset liber vážit, dal jsem je na jednu mísku váh, a na druhou jsem dával máslo. Je-li tedy máslo právě deset liber, nevím; ale to vim, že ho jest tolik jako chleba.“ — Soudec dal oba bochníky vážit, a skutečně dvě libry se nedostávaly. — Sedlák byl propuštěn, a pekař byl odsouzen k trestu a k pokutě.

Čtení z hospodářství.

Zahradniček v horách.

(Od Frant. Kouřovského, faráře ve Štěpánově.)

Pokračování z loňského ročníka.

II. Oddělení.

O obzvláštních stromích ovocných.

§. 49. Broskve.

Žádný ovocný strom neřádá tolik opatrování, jako stromet broskvový; ale vděčtější vynaloženou práci vykorunými sstávnatými ovocem, kteréž každé jiné ovoce svou libeznou chutí převyšuje. Proče se broskve velmi hledají a posud drazé platí. — Strom broskvovní žádá hlubokou a suchou úrodnou zem, teplo a výsluní. Cím úrodnější a suchší jest půda, tím líp se stromet dává, tím krásnější a chutnější jest ovoce jeho. V těžké, slinovitě a mokré půdě stromet broskvovní brzy zhyne. Nejlepší místo pro tento stromet v zahradě jest pahorek, kterýž naú polevní slunce své paprsky hází. — K strom ten velice citlivý jest, přeče i v našich horuatických studenějších krajínách ovoce nese, když se mu v zahradě patřičné místo n zří vyřáže, a když proti zimě a zvěláště proti jarním mrazím chráněn jest. Ze všech druhů broskvových by se dle mého uznání pro naši studenější krajiny nejlip hodila malá bílá ranná broskve; neboť není tak citlivá, jako ostatní.

§. 50. Kterak můžeme sobě stromků broskvových dochoovati?

Kdo v studenější krajíně se stromem broskvovým zleňsttu dělati chce, musí sobě takový stromet vychoovati, neboť přenesen býv z teplé krajiny do krajiny studenější, zhyne.

Broskve se sšlechti: a) Na pláne broskvové, marhulové a na mandle. b) Na žluté rénkloby, mirabelky, brněnské sšlechtě a jiné sšivové pláne.

Sšlechtěm jsouce na pláne broskvové, na mandlové a marhulové, jsou stromky velmi citlivé; ale sštepované na žluté

rénkloby, mirabelky a jiné sšivové pláne, nejsou pro zimu tak citlivé, sšlechti se prostředně úrodnou zemi, jsou trvalivější a na jaře květu pezději. Pročež broskve na podobly posledně jmenované sštepovati jest v studenějších krajínách radno. Broskve se sšlechti očkováním, a sice na spici očlo (v Srpmu). K očkováni se vynoú z prostřed rouba dvojaté aneb trojaté očlo, a blíže země se na podoblu tak zasadí, jak o očkováni vůbec praveno bylo; pak se celý stromet na zimu slánou obváže. — Z pecel broskvových sobě můžeme dochoovati broskvových stromků, které sice malé, zelené a nabožlé, často ale i chutné ovoce nesou. Ty se táhnou ve sšfektmené stromy, a sice takto: — Pechy z úplně vyřalých sšledtěných broskv se sšrouážují, roben náležitě očsti, a pak na podobim na místa, kde stromky mají sláti, do země asi na dva palce hloubky se zádělají, a mohou zaslápnou (neboť to semeno má tu povahu, že v kypře zemi nežene).

Broskvové stromky na jaře ze se mena vyřstle vyhánějí toho samého roku vyřstle kolik sšřeviců vyřstle, a druhého roku mohou sšledtěny býti. Pakli se ne chají jako sšfektmené stromy neschledtěné, jest pozorovati, že vyřstletenné broskvové stromky mnoho řezání nesnesou. Thto pláne broskvové stromky obyčejně v ejněm roce ovoce nesou. V studených krajínách tyto stromky rozřazovati se nevyplatí, preto že jejich květ pezdím jarním mrazem obyčejně zlázen bývá. Tudyž radim, aby mševník tohoto druhu ovoce v studenějších krajínách sobě vychoval sšledtěné broskvovní stromky nížlé (žáctky), které se přitříváním proti zimě chrániti dají.

§. 51. O řezání mladých broskvových stromků.

Když se na podobly zasazené očlo našlo, na vyřstleku toho samého roku se

níčeňj neteže, nýbrž se růsti nechá, wodu častěji na večer se polévá, a na zimou slámou obváže. — Na jaře druhého roku se vyštělel roční tal sřizue, aby na každé straně, na pravo i na lewo, ašl stěwic ob země jednu pobocni větew wylhal, a pročej se wšestky na jab a do předu směřující ocla ostrým nožem ovejmu, proto že z nich wproslé větew nečaji se po latěch wěsti. Ostatně se větew w tomto roce wproslé na latě lýchim zwolna přimazují, a stromek na zimou slámou se obváže. — Na jaře třetihc roku se každá z těchto dwou větewi na 4—5 ocel sřizue, pravidelně wyštělky se na latě lýchim wmozují, a větew do předu a na jab směřující, jež se po latěch wěsti nečaji, ostrým nožem se obriznou. Z těchto dwou hlawních větewi wylhají w tomto roce silné wyštělky, které úrodné dřewo o trojatyňni oclh nasazují. Na jaře budoucího roku sřiznou se dvě hlawni větewi až na 6 ocel, a úrodné pruty na 3—4 ocla. — Že se wšestky težy nuseji hšitmo dělají, a že každá i sebe meussi rána nožem stromku učiněná zahrabnickým wostem zatřiti se musí, rozuwi se. Wproslé ratolesti se pozorne položí na latě, a lýchim zwolna se přimazou. Od moudrého řezání záwisi úrodnost a trwalíwost stromku broskwových, čemuž se nešip každý pozorowáním zkusených, a z wlastni zkusenosti nauči; ostatně se každý říd pravidlem tímto: Na broskwových stromkách obrizui wšestko dřewo, které již jedentrate ewoce nese, a sled sobě každoročně nowe mladé dřewo dočowati.

§. 52. O rozsazování broskvových stromků.

W studenějších krajínách se broskwowému stromku za stanowisko nemyshutelně musí wylázati místo blíže ždi na polewní straně, kčto jeho větew a ratolesti po latěch wedeny a wázany bývají. Každý stromek se swému rozloženi na stěně potřebuje ašl 7 loktů šířky, a 6 loktů wýšky, a jeden ob druhého má se ašl na 7 loktů žběli sázeti. Stromky broskwové milují wice suchou půdu, kyprou a hluboko úrodnou zemí. Na podzim se wylkopa ašl na 4 stěwice hluboká, a na 5—6 stěwiců široká jáma. Že-li wylhážená země

neúrodná, anebo již wylhá, obšlbi se docela, a úrodnou již připrawenou zemí se wnahradí (takowou zemí, kterou jšme sobě k hnojeni stromů připrawili, jak čime praweno bylo), neboť stromky do takové země wsaženě budoucího hnojeni nepotřebují. — Wřzy na jaře do této připrawené jány stromek broskwový při pozorowání již známých pravidel se wšabi, a při dlouho trwajícím suchu se zaléwá.

§. 53. Jak se má broskvových stromků dále hleděti?

Maže občejná zimá nesešbi stromkím broskwovým; ššlbi jim ale velké a dlouho trwající mrazzy, zwláště na jaře, a wuohý broskwový stromek na jaře lehce zuržue, řdyj proti wýchodní slunce šlej, a tuhé mrazzy pamuji; pročej se stromu broskwowému nemá nikdy takové wísto wylázati, kamby paprsky wylházejícího slunce padaly. — Proti občejně zimě chráni se broskwový stromek přitřehwáním surkowými ratolestmi, a šice stromky se teprw w listopadu přitřehwají, řdyj již několik mrazů přestáli. Něsmi se stromek broskwový přes zimou příliš teple držeti, proto že takowý napotom řzyj na jaře i pod krytkou kwete, a po obřtawění křtřeb lehce zuržá. Aby se na jaře kwět jeho o něco zprožil, ješl dobře, ku konci únwa na kočeny stromka šněhu přihnouti. — Od řzyj broskwové stromky, chránim je proti jarním mrazům buď rohožkami anebo surkowými ratolestmi, kterých zwolna mezi latě nasřtám. — Mnozi, aby zachránili broskwové stromky před zimou, berou k přitřehwání slámu, což docela zrajui, proto že w zimě we slámě se nahužibi myšši, které dle své wšně pomaly křru o větewi a ratolesti ohřyžui, a tak mnohokrate celý stromek žniči, pročej oštáme při surkowých větewích.

Řdyj se na stromku kři (smůla) ukáže, nesešbi se preděwati, nýbrž celé to místo až do dřewa se musí ostrým nožem wyřiznouti, ššewitem dobře wšřiti a pak wostem zahrabnickým zamáznoti.

Stromek broskwový se jenom jednou w roce olopává, a šice na jaře po řezání, což se ale opatrně dělāti má, aby se kořenim neublžilo.

Toho dne na večer, když v létě velké horko bylo, poleje se celý stromek vodou z kropiči korně, a při důchoho trvající suché povětrnosti udělá se blízke kmene jámka a 2—3 konve vody se do ni vleje.

Ještě stromek přilís mnoho ovoce nasábil, odejme se mu něco, aby se stromek neovžijil.

§. 54. Marhule. — Jakou pádu a jaké položení žádá strom marhulový?

Strom marhulový žádá tu světu zřevn teplejší ponebí, hluboko úrodnou, nikoliv ale mokrou zemi, a proti půlnocnímu větrům chráněné položení. Nejlepší položení pro strom marhulový jest, kterčž slunce od 9. hodiny rána až do čtyr hodin odpoledne osvěcuje, ranního vycházejícího slunce docela nemiluje, neboť marhulový stromek, kterčž ranni, východni slunce osvěcuje, trpi náramně uočními mrazy a brzy zhyne. — Několiv strom marhulový teplejší ponebí žádá, přece nepočítají o tom, že v našich hornatých studenějších krajínách se dařiti bude a ovoce poneše, když se mu blízke ždi na polebni straně místo vyšláže, a on proti tuhé zimě, zvláště ale proti jarním mrazům příkrytím chráněn jest. Dvojnásob vysofetmenné marhulové stromy jsou úrodnější a chutnějšího ovoce nejsou, jako po latkách na ždi tažené stromky, zářstky; než ale vysoké kmeny nebají se tak lehce přitříváním proti zimě chrániti, jako zářstky. Každému milovníku stromů marhulových radim, aby si je sám vychovával, neboť přeneseny jsouce z teplejších krajín do našich studenějších hor, hynou.

§. 55. Kterak sobě můžeme marhulových stromků dochovati?

Marhulových stromků můžeme sobě dochovati a) kopulováni, b) očkováni.

Marhule se štěpují 1) na pláň z pecel marhulových, 2) obzvláště na karlátky, brněnské švestičky, a jiné slivové pláň. Marhule na podobly jmenovaných ovocných druhů rouchovati neradim, proto že na rouchovaném místě se často smůla uklazuje. —

Kdo si žádá v krátkém čase marhulových stromků dochovati, tomu radim, aby zdruvé čtrleté nebo i starší karlátkové míše stromky v krutě kopuloval, což se vyberně daří, jakož se o tom každé mu míše zahrabě přefšobditi může. — V kterém místě na poleže očko anebo roub marhulový nasazen býti má, rozhoduje strom, jakož sobě kdo vychováti míni, ždali vysofetmenný aneb zářstel. Kdo žádá vysofetmenný strom sobě dochovati, musí rouch aneb očko ve vyššce 4—5 števíců od země nasábiti. — Pro naši studenější krajínu hodi se nejlip zářstky marhulové, kterčž sobě dochováme, když na místě blízke ždi, kdežto marhulové stromky státi mají, rozřázíme mladé karlátkové stromky (a jiné slivky) a ty v druhém roce po rozřázení blízke země buť kopulujeme buť očku jeme. Když se očko aneb kopulovaný roub ujal, musí se stromek pozdě na pobzím do slámy zavázati, aby šlechtěná větva zimou škáž neovžala.

§. 56. Kterak se má marhulový stromků dále hleděti?

Když marhulovému stromku blízke ždi na polebni straně stanovisto se vyšlázalo, o to pečovati musíme, aby na ždi onžte latě přibity byly, na které by se větve a ratelesti přimázati mohly. Všleto, což o přípravě půty, o rozřázení a čzání mladých křesťevých stromů praveno bylo, platí i o stromkách marhulových s tou jebinou výminkou, že marhule v pozdějším větu mnoho čezání nejmou, a pročez se odřizne jen to, co odřiznuto nevyhnutelně býti musí, totiž suché věšty, docela suché větve a ratelesti; ale každá rána, stromku nožem učiněná, ihned zahrabnickým voskem zatřiti se musí.

Marhulové stromy kvetou na jaře ranně, a sice již na začátku Dubna, kdy v našich horách mnohokráte silné mrazy ještě panují, pročez jest radno, marhulové stromky na zimě přilís teple nezřjeti, jakož i v Biežu sněhu na sořeny přitřívati, aby země brzy nerozmrzla, své tué pupence se nerozvinuly, a květ zimou se nezřzil. — Po otkvětu se větve a ratelesti štřim zvelna na latě přimázou, a kmen, jakož i silnější větve se mazem

dřívce již popsaných onajou. — Uklázejí se trní, jako na stromkách slivových, ihned se ostrými nožem odřízne a místo, kde lí (smůla) teče, se až do dřeva vyřízne, a rána zahradnickým voskem zalépi.

§. 57. Strom morušový. — Jakou půdu a jaké položení žádá strom morušový?

Strom morušový nehybná pěstovaná pro měkké ovoce, nýbrž pro stávanaté lupeny, které se heusenám, jež hebbámi přebou, (hebbávníctví) za potravu předkládají. Strom tento spolehý se i prostředně úrodnou zemi, byť jen mokrá není, žádá ale proti větrům chráněné a více slunečné položení. Přenesen jsa z teplé Evropy do naší chladnější Evropy miluje teplé ponebí, pročej se také v Itálii a ve Francouzsku velmi dobře baří; vsaf ale i v studenějších krajinách, jako na Wicaravě, t. p. u Znojma a u Brna, se tento strom baří. Žáje-li se tedy uedbo žbali i v našem úboí na řece Černavce (Envatavě) se strom morušový bařiti bude, směle odpovídám, že ano; neboť se nyní v mé zahradě mnoho morušových stromků nacházi, které krásně rostou, kdežto dřívce v celém našem okolí ani jedineho morušového stromku nalezi nebylo. Za dobré zřaění tohoto stromku vsaf nestojím v našich hernatých studenějších krajinách t. p. okolo Novomésta, Záraru a t. d.; než ale i zde v zahradách proti urazivým půlnocím větrům chráněných zrostly se dělati mohou, neboť věc tato stejí za te.

Zestí solitero druhý stromků morušových. D nejhlavnějších zde jeduati buďa, a sice a) o černém, b) o červeném, a c) o bílém morušovém stromku.

§. 58. O černém morušovém stromku.

Kyselo-slaké a v čas horka ochlazujející ovoce tohoto stromku jest barvy černé, od kteréhož strom své jméno obdržel. Lupeny stromu tohoto nejsou příjemným potravou pro hebbávníky, a tudíž těmito lupeny krmeny jsouce jen daremné hebbávi přebou; pročej se lupeny černého stromu morušového jen v čas největší nouze hebbávníkům za potravu před-

kládají. Strom ten tedy pouze pro stávanaté ovoce se žázi, miluje teplé ponebí, jest proti zimě velmi citlivý, musí se na zimu přikrývati, on tedy nestojí za te v našich jindejších krajinách, bčhem se s ním zabývali. Nepěstuje se tak jako ostatní druhy stromků morušových je semena, nýbrž se buď očkuje aneb kopuluje na podobný jiných morušových stromků.

§. 59. O červeném morušovém stromku.

Stromek tento z Ameriky pocházející nosí malé červené ovoce, od jehožto barvy jméno své obdržel. Není na zimu tak citlivý jako ostatní druhy, a zasloužil by zvláště v našich studenějších krajinách odporoučení všti, kdyby jen lupeny jeho hebbávníkům lépe dutilo. Poněwadž se ale toliko v čas největší nouze za potravu předkládá, nechat se tedy žádný mlčovník hebbávníctví pouze obírá pěstováním, rozřazováním a sšlechťením bílého morušového stromu.

§. 60. O bílém morušovém stromku.

Stromek tento obdržel své jméno od svého bílého ovoce, kteréž nosí; jeho lupeny jsou velmi stávanaté a pro hebbávníky potravou nepřijemnější, kterýmiž krmení největšobornější hebbávi přebou.

§. 61. Kterak můžeme sobě bílého morušového stromku dochovati?

Bílý morušový strom dá se rozličným způsobem rozmnožiti a sice — 1. se uenem. Když ovoce na stromě úplně dozrálo, střese se volným otkášením stromku, pak se do nějakého hrnce vloží, prsty roztláči, vody se přilije, a ustavičným obléváním nečistě, a přiléváním čisté vody se semeno spere, pak docela čistě na nějaký papír k usušení rozestře, a uschlé na jaro k potřebě uschová. — Na podzim se v zahradě vyhlídne slunečné a proti mrazivým větrům chráněné místo, které ihned se vyryje; to rpti na jaře se opakuje, a záhon se urovná. Dřívce ale, než se na jaře semeno na připravený záhon rozřívá, nechá se v nějakém truhlíku zřlčiti, t. j. vezme se nějaký malý truhlík, naplní se

profetům droboučtím písleni, s kterými se semeno smíchá, písel se vodou navlaží, a někam na okno na slunce postaví. Mězi posledněmu může truhla i za okno, kvůž slunce frutí, na čisté povětří poslaven býti. — Sběž jíž semeno zličilo, na připraveném záhoně se udelají brázdíčky, do kterých se semeno rozseje, a lehkou úrodnou zemí asi na palec zvyššty přitryje. Jestli po rozšířování semena pozdní jarní mrazy následují, záhon se buď slamon, aneb smrkovými větvemi přitryje; rozrostlé outlé stroměčky těmito větvemi proti parnému posledněmu slunci zastíniti jest radno. Dstatně se záhon od trávy čistí, země se uotýchou špiti, a při dlouho trvajícímu suchu se stroměčky z krepčí koutve polévají. Na podzim se stroměčky na 2 nebo 3 palce nad zemí sřiznou, a čerstvými smrkovými větvemi se přitryjí. Pobožnaté řezání docela nestřebi ano spíše prospívá; neboť koten jestli a na jaře tiu krásnější pruty dělá. — V druhém roce na jaře, kvůž jíž mrazy strachovati se nemusíme, odstraní se smrkové větve a ostatně s čistěním, s kypěním a se zaléváním záhonu se pokračuje a stromky se na podzim slámou okvážou. — Na jaře třetím o roku přejabi se do sfolky ty stromky, které jíž na brk slouššty a 2 stěwice wyššty dosáhly; slabší ostanou státi až do podzimka. Přenášjí se tyto stromky do sfolky, nejen aby sesílily a zrostly, ale také proto, aby sštepování jiných ovocných stromků ze semenísta do sfolky praveno bylo, plati i o stromkách morušových.

2. Rozmnožují se bílé morušové stromky o b n o ž í m. Takové obnože zhuště restou z kotení stromů morušových. Kvůž obnože při mladých stromích we sfolce se ukáží, ihned se zničí, proto že mladým stromkům síly objímají. Obnože ale u starších stromů se na jaře ob mateřního koteu ostrým nožem oddělí, a do sfolky přejabi, kčejto sšlechťeny býti mohou.

3. Nejmnožují se bílé morušové stromky takto: Ze stromů zdravých a nepřítěš starých uveji se na jaře roční věvni wyšštelky, které se na připravené záhony do úředné země pčino rozšají tak, aby uškolil ocel do země přišlo, nad zemí ale jediné, a nejvíce dvě očka ošlaly. Při rozšazování

jest pozorovati, že se země na wyšštelce přitlačuje. Dstatně se záhony od trávy čistí, a wyšštelky rozšájené se častěji zalévají. Děla w zemí ženou kofeny, očka nad zemí dělají pruty, a kvůž stromky sloušštku brka dosáhly, do sfolky se přejabi, kčejto se napotom sštepují.

§. 62. Kterak se bílé morušové stromky sšlechti.

Několino sštepování morušové stromky jsou choulstiwější nad bílé, přece radim, uššlechťené bílé marušové stromky sštepovati a sice z následujících přičin: a) Šlechťený stromek mnohem krásnější, většší a huššší lupeny ufazuje. — b) Lupeny jeho mnohem jššáwnatější hebbáwnici s duchstiwosti požívají, a pal velmi dobrí a pěčné hebbáwni přebou! — c) Šlechťenému stromku mnohem krásnější koruna se wypůsobiti máje.

Stu sšlechťení planých bílých morušových stromků wzne se reub l roubování a se kopulování, a očlo l očkování ze sšlechťených bílých morušových stromků, t. j. z takových, jež se svým wyššborným luyením přeb ostatními významávají. Práce při sšlechťení se wytonává tak, jakož o sšlechťení ovocných plání praveno bylo. Dstatně se stromky morušové l wypůsobeni pravidelné koruny tak řezou, jako stromky ovocné.

§. 63. O rozšazování vysokorostlých bílých morušových stromků.

Tyto stromky se raději rozšazují na jaře než na podzim. Při rozšazování jest to same pozorovati, což o rozšazování vysokorostlých ovocných stromků praveno bylo. — Strom jmenovaný dái se w každé i prostřední zemi, je wšak nu úrodná a kyprá země, a proti mrazivým větrům chráněná a slunečné položení dobře slouží, rozumní se. Do wšlé a docela píslité půdy tyto stromky rozšazovati neradim, neboť napotom chědnou a brzy zhpnou. Čim lepší jest půda, tím dál od sebe unjeji tyto stromky rozšazování býti, občejně se rozšazují asi 4 šahy jeden ob druhého. — Kvůž jsou jíž stromky rozšájeny, očlo každého udelá se malá

hráze, aby voda bestoná a mlhlost se na ložených stahovala. — Aby stromek ob zvěře a ob dobytka porušen nebyl, zatlu-
lou se blíže kmene koly, a korunka se trním
obváje.

§. 64. Kterak se mohou bílé moru-
šové stromky jako kře čili záhřky
pěstovati?

Bílé morušové stromky mohou lehce
jako švestkě kře pěstovány býti, poněvadž
mnoho obnoží dělají a spěšně rostou. Kac
radil bych z mnohých příčin (však ale
jenom v zahradách, a jiných před dobytkem
a zvěří chráněných místech), aby se bílé
morušové stromky skutečně jako kře pěst-
ovaly a sice.

1. Jest obtížno na vysoké stromy
sazbočně pro lupeny lézti, naproti tomu
ale z nižších křů mohou i děti, i jiné
práci sice neschopný, lupeny třhati.

2. Kterovité nízké stromky pozdními
jarními mrazy telik netrpí, jako stromy
vysokomenné.

3. Lupeny na jaře na křovitých strom-
kách dřívě vytrácejí, a pročej dřívě pokrm
pro hřebčovníky poskytlují, jako siveiny
vysokomenné.

Nejlépe sobě poradí, kdož dílem křo-
vité a dílem vysokomenné bílé morušové
stromky sobě pěstuje. Můžeme sobě moru-
šových křů dvojím způsobem dochovati.

a) Rozsíváním semen a. Místo
v zahradě, kde sobě morušových křů míti
přejeme, připraví a zaseje se tak, jak již
dříve prameně bylo. V siveině poli mu-
sto by dřívě místo proti dobytka a zvěři
zahražděno býti.

Na pozemí prvního roku se vršky
vypěstlých stromců stáhnou, a pak se
stromky buď slámcem buď smrkovými vět-
vami přikryjí.

Na jaře se stroměčky, kde zhusla u sebe
stojí, i s zemí vydvíhnou, a na prázdné
místa vsadí. Dřívě sazbobně se vy-
řezávají a větve krátki musejí, jak toho
potřeba žáda.

Však ale umocení dřívě sobě křů
morušových dochování druhým způsobem.

b) Ze semenísta se dvouleté stroměčky,
nebo obnože z ložení vypěstlé do řadu

blíž sebe rozsábi, buď přímo, buď siveině
a křivě.

Stroměčky rozsážené se stáhnou na
4 — 5 palců zvršky, a ponechají se jim
jenom dvě proti sobě stojící očka. Dřívě
očka a výstřelky se obštipnou vosťky. V
napotomních letech můž a nůžky s rez-
vaňou upotřebovati dlužno, aby se žábaná
předoba křů vytvořila.

Dřívě jest pozorovati, že mladým
křům, dožad nejsou úplně zrostlé, ani vy-
sokomenným stromům, dožad jejich koruna
vypřesbena není, lupeny obtrhovati se
nesmějí.

III. Oddělení.

1) stromkách keřovitých.

§. 65. Vinný kmen. — Jakou půdu a
jaké položení miluje vinný kmen?

Vinný kmen miluje více suchu,
přístěnou, hluboko úrodnou zemi, a zvlá-
šně vyvýšené, slunečné položení. Čím
více slunce celý vinný kmen osvěcuje,
tím spíše jeho hrozny vyraží. V našich
horvatických studenějších krajinách jest
pro vinný kmen přiměřené místo na polební
straně blíže zdi nějakého stavení, zvláště
tož talavé stavení na vyvýšeném místě
stojí, a účin zastíněno není. — V za-
hradách, kdežto obyčejně jednotlivé kmeny
se pěstují, radno jest, půdu před rozsá-
váním náležitě sfoumati, a jestliže se země
pro vinný kmen nehodí, musíme si ji
dřívě připravit. — Půda mokrá, hlino-
vitá a těžká, jakož i místo zastíněno pro
vinný kmen se docela nehodí. Jestliže
půda není asi na 3 stěvice hloubky úrod-
nou a sytou, připraví se takto:

a) vezme se 6 bilů úrodné země (ta-
kové země, jakou sobě i huceni
stromků připravujeme);

b) 2 bilů zrnatého říčního písku;

c) 2 bilů utlučeného vápna ze starých
stavení.

Toť vše se náležitě smíjí.

§. 66. Zdalíž vinný kmen i v našich
studenějších krajinách obtoží a hrozny
jeho dozrají?

Kdyby někdo v siveině poli v okra-
stomoměstě, Zvěru a t. d. vinici zasládal,

ovšem by na rozumu pomateným nazván býti zasloužil. — Něco jiného vsstat jest, když se v zahrádě při stavění na poslední straně jetuotlivé winné kmeny pěstují; neboť o těchto jistim, že když se proti kruté zimě chrániti a patičně sleděti budou, když se i takové druhy winných kmenů vyvolí, jichžto hrozny kratší doby k vyžrání potřebují: i v studenějších krajinách obloží, a hrozny jejich při pohodlném letním povětrí je vyžrají. Pročež neradim winné kmeny v studenějších krajinách bez rozdílu druhu sobě vychovávat. Dle něho uznáui se pro studené krajiny hodi:

1. Hrozny jakůbky; tyto jsou malé a černé, dobré chuti, a v teplých krajinách již ku konci měsíce srpna vyžrají (ty pro studenější krajiny přede vssemi jinými odporučim).

2. Kautné španělské hrozny. Tyto jsou malé, mají kulatá zrna, a vyžrají v teplých krajinách též ku konci měsíce srpna; a t. d.

Winný kmen v zahrádkách na zdiích domovních pěstovaný slouží k okraje domu, nec v zahrádě nebaví, proto že se blíže ži na latěch vede, a k tomu vssemu, když leto a podzim jest pohodlné, bujné za osvětřování a za vynaloženou práci se obslužuje.

Každý pan učitel z našeho otoli, kterýchž slouží delati chítel, může každoročně na podzim se na mne obrátiti; neboť jsou to mé zahrádě mimo jiné i winné kmeny jakůbky, z kterýchž žatáné roční rewni dřewo milerád poskytlm.

§. 67. O rozumožování winných kmenů.

1. První způsob winné kmeny rozumožovati, jest: rozřívati semeno hroznowé. Každé zrno hroznowé má 5 jáber, z kterých, když se rozřívají, winné kmeny vyrostají. Srozen, který se pro semeno vyvolil, musí býti úplně vyžralý, tak aby zrna jeho sevrská byla, pročež se co nejděle možno, na kmenu ponechá, pak se z jednotlivých zru jáberka vytlačí, ve vodě sperou, a uschlé na podzim na připravené záhony rozřívají. Když se zima blíží, záhony se hnojem přikryjí. — Na jaře restoucí stroměchy se při suché povětrnosti kropicí kottou zalévají, záhony se

od trávy čisti, a půda, když toho potřeba žádá, se zkyptí, pak se záhony na zimu lesní hrabanou přikryjí, což vssecko i v druhém roce se opakuje.

3 třetím roce na jaře mohou tyto kmeny na své určité místo přesazeny býti; bývají ale v pátem, ano i v šestém roce teprw úrodnými, než ale kmeny ty zrakají hned od svého útlého mláde povětrnosti místni, následowně jsou trvanlivy, a pročež winných kmenů sobě ze semena dochovati pro studenější krajiny se odporučí.

2. Druhý způsob winných kmenů sobě dochovati jest: Na podzim, když lupeni již opabalo, ze zdravého úrodného kmeně nateže se rewného dřewo toho samého roku vyrostlého asi na 1¹/₂ stěrowice dlouhéhe. Vyberou se rewy, které úplně vyžralé dřewo, a blíže sebe stojící očka mají. Každý vyřizel musí 4—5 oček a mezi nimi aspoň dvě dřewné očka mítí. — Když jsme sobě vyřizky připravili, smáží se do slámy, a na podzim do země, asi na 1 stěrowice dlouhky se zakopají, a tak na jaro k rozsazování uschovají. Na jaře se buď hned na své určité místo, anebo na připravený záhon rozřájají.

3. Třetí způsob winné kmeny rozumožovati jest: Na jaře se zdravý, úplně vyžralý roční vyhon, který zeni jest nejbližší, do jámky dřewo připravené obce (ubělá se oblouk) a pak se dřewěnou wi-dlici v zemi upewní, aby kousec ze země vykulowal; pak se na ten bíl, kterýž v zemi leží, asi na dva palce zvršstky dobré země uahrne, která se zvolna rufou přitlačí; na to se dá něco dobře uleženého dohřátého hnoje, pak se jámka wyhrabanou zemí vyplní, a uohou zvolna přisílápné. — Pozorowati jest, že ona část oblouka, která do země se uloží, 3—4 zdravé očka mítí musí, z kterýchž kořinky zrou, konec ale nad zemí ořízne se asi dva palce nad druhým okem, a k poli se přiváže, neboť často i toho samého roku krásné hrozny uoší.

Statné se až do podzimá něčeho nebělá, nej že se skolo oblouka země od trávy čisti, motýčkou zkypti, a v čas sucha se celý oblouk kropicí kottou polewá. — Na podzim, když již lupeni opabalo, se oblouk písku ob mateřního kmeně

obřízne pozorně, aby je korenům neublížilo, vykopá, a na své určité místo přefabí.

Tento třetí způsob dochování vinných kmenů jest nejjistější, a tak vychované kmeny nejspíše hrozny nesou.

§. 68. O rozsazování vinných kmenů.

Zde mluvíti musím o rozsazování těch vinných kmenů, které se v zahrádkách blíže zdi sázejí, a po letech na způsob stromů se táhnou. — Na pozemku na uvisť, kde vinný kmen státi má, vykopá se jáma na 3 stěrice hloubky, a na 5 6 stěriců šířky. Menší-li země dost úrodná a suchá, musí se dříve udáním způsobem připravit. — Vřzy na jaře se rozsazují kmeny ze semena tažené, a vhrážky. (Na začátku měsíce Dubna.)

a) Kmeny ze semena tažené rozsazují se takto: Do připravené jámy, asi na 1 stěrice vyšší se přibere úrodné země, na kterou se dobře uložený slanný krasný hnůj rozprostře, pak se opět něco úrodné země přibere; na to se vezme vinný kůleček, a do prostřed jámy, blíže zdi se postavi, kořinky jeho se kol kolem rozprostře, na které se opět něco úrodné země přibere, která se na kořinky rukami přitlačí. — Když jsou všechny kořinky zemi přitřeny, po jámě se opět rozprostře vrstva dobře uloženého slanného hnoje; jáma se na to vyházenou zemí doplní, pak se země kolkolem nohou přitlačí. — Pozorovati jest, aby kůleček tak hluboko do země vsazen byl, jako dříve stál. Hlavní vyhon, nejjistější, sřizne se až na dvě očka; ostatní vyhony se docela obříznou, a rány řezem učiněné se zahrabnickým woštěm zalépi.

b) Při rozsazování vhrážky jest pozorovati: Na jaře, na počátku měsíce Dubna vykopou se vhrážky v zemi přes zimu uschované, a dříve, než se rozsazují, postavi se na několik hodin tím loncem, který do země přijde, do nádoby s vodou. — Dna část, kteráž do země přijde, se drobet do oblouka ohne, a tak hluboko se do země zatělá, aby senec nad zemi měl jenom jediné oko; lonc se asi dva palce nad očkem sřizne, a rána se zahrabnickým woštěm zalépi. Aby vsať očka

newychlo, může se mechem obložit, a vhrážek se častěji, zmláště při suché povětrnosti zalévá. — Dstatně jest při rozsazování telenž pozorovati, což o rozsazování vinného kmene, ze semena tažené praveno bylo; což i při rozsazování oblouků vlati, s tím rozdílem, že oblouky se rozsazují hned na pozem, a že se hlavní vyhon až na dvě očka sřizne, ostatní vyhony ob kmene zcela se obříznou, a rány nožem učiněné zahrabnickým woštěm se zalépi.

§. 69. Ktereho času se vinné kmeny řezati mají?

Wšude se řezou vinné kmeny brzy na jaře, což ale v studenějších krajinách náramně sřozhodně jest. Neboť řezou-li se vinné kmeny na jaře raně, dřívě než mraza vystoupila, a přijdou-li po řezání pozdvi jarní mrazy (což se občejně stává), kmeny náramně trpí.

Zestlže se ale s řezáním odkládá, ažby mrazy jarní mrazy přestly, mezi tím mraza vystoupí, a pak na sřiznutém uvisť vyhráží a jako krůpěje dolů na zem stíká (šlý). Kmen se takovým způsobem zafarwáci a velmi sešlábné.

Z těch přičin nemá se, dle nichž uznání, zmláště v studenějších krajinách s řezáním vinných kmenů nikoliv na jaro odkládati, než se má na pozem, když lupeni opadalo, diti; rány nožem učiněné, když se zahrabnickým woštěm zalépi, přes zimu se zhojí, a s ukrytím kmenů, když jsou takto zbytečných reuů zbaveny, jest méně práce.

§. 70. Kterak se má vinný kmen řezati?

Ob moudrého řezání vinného kmene závisí jeho úrodnosti, trvalivosti a krása. Mladé kmeny se po řezání, jak již praveno bylo, sřiznou až na dvě očka. Vyhony z těch dvou oček vyrostlé potvazují se za hlavní větve, a budoucích roku se sřiznou až na 6 oček. — Má-li kmen mnoho hroznu nasazovati, jest zapotřebí, abychou sobě každoročně mladé rewni dřevo (mladé vyhony) dochováti; tyto roční vyhony se každého roku na pozem

na 2—3 cíla střížnou, staré a nepotřebné dřevě ale (výchony, které hrozny nesly) se docela odřízne. — Obnovje z loženú roslouci, jakož i výchony na kmenu blíže země se nestrpi. — Jest obvyčejenu, winný kmen dvafráte w roce wytlamowati, aby nezhrumotěl, a jal hrozny, ať i dřewo rewni dokonale wyžrálo; než ale pro kmen mnohem užitečnější jest, když to, co wytlamauo býti musí, ostrým nožem se odřízne. — Toto wyřezáwání se děje w roce dwafráte; jednou před kwětem, a po druhé po odkwětu hrozni. — Před kwětem hrozni se wyřezou slabé a nepotřebné výchony, třebať i malé hrozny nasadily, proto, že mnoho sily kmenu odjmají; výchony ale, které jsme sobě pro užitek pro kudinici rof zwolili, co nejwice možná se slunci wyflawi, aby dřewo jejich úplně dozrálo, a pak se na latě zwelna přivážou. Když hrozny kwetou, kmenu se ani nedotýkej, aby se kwět nesetel.

Po odkwětu hrozni se kmenu po druhé řeže, a sice se ujni střížnou wšstky těch výchoni, které hrozny nesou, nad třetinu lupenem od nejwýššího hrozna počítaje, což se proto děje, aby hrozny wice potravy obdržely, špěšněji rostly a zrály. Tyto stráčené výchony se na pozjim jako nezžitčné a nepotřebné dřewo docela odřízne. Zstatné nedokonalejšímu učitelem w řezání winného kmeně jest zkusenost, když jsme sobě dřewo wšsedo w tomto ř. obřazené prakticky uložati dali.

§. 71. Jak daleko od sebe mají winné kmeny rozsazowány býti?

Winné kmeny, které se co strany na latěch po zdi táhnou, mají w délce na 10 stěwici od sebe rozsazowány býti, a zdi, na kterých se kmeny táhnou, musejí nejmeně 10 stěwici zwšstly uiti. Neboť jestli se kmeny blíže sebe rozsazují, wětwe a výchony se dostatečně rozložíti nemohou, a následowně ani hrozny, ani rewni dřewo náležitě nezhrá; a pak se jednotlivé kmeny wykopati a obstrauiti uusejí. — Winné kmeny příliš wyšoko táhnouti také neradím, proto že takowé wice do dřewo ženou a málo hrozni nasazují.

§. 72. Kterak se má winný kmen w studenějších krajích proti zimě chrániti?

Božď na pozjim, když již winný kmen několik urazil přestál a lupeni opadalo, s lati se zdelá a opatruje, aby se nepelámal, na zem poleží. — Wyni se řeže tak, jako dřewo již prawene bylo, a rány nežem učiněné se zahrabnickým wšstem zatrou, pak se jednotlivé wětwe slámen dohromady swážou, a napotom celý kmen do slámy se zawáže, od země počínajíc až na konec, tak aby kmen swázaný dlouběmu hadu se pedbal.

Urodnosti jeho welni přispěje, když zawázawše jej do slámy na kmeny asi na loket zwšstly hnoje tel k tomu naházime a hnůj uchou slámine.

Zstatné před zimou se uchá w polci, jediné, jestli se klíže wěho weba swěžná a desťowá naswraházbila, nčelají se strážiti, aby oběťala.

Przy na jaře, když již tuhým mrazú ueni se strachowati, sláma a hnůj se odstrani, kmen se pozoruje pozdwišne, a na latě lýchim zwolna se přiváže.

Ducji se lazdy třeli ref na jaře dobře uležejmú slanýmú krawstýmú hnojem, a sice, wčrchni země se odhrabe, hnůj se rozprostře, a odhrabanou zemí přitryje. Čerstwý hnůj, když se přímo na kmeny klade, silebi.

§. 73. Zahradní liskové ořechy.

Pod tímto jménem se wyrezunuwají listené ořechy, které je kuš swou příjmem čuti, buď swou velikostí ob sprostých listowých ořečú listi, a obyčejně w zahrabách chowám bhwají. Jest takowých listowých ořečú wicero druhú; zde wšstak jeduati nimim teliko o nejwzácnějších, a sice:

1 o Lambertowu,

2. o kwadrátim, čili wellem listowém ořeču.

§. 74. a) Lambertovy liskové ořechy.

Ořechy, jez zcela w zelené sflupce zabaleny jsou, mají začerumenalou a nepřilid tvrdou sflotápu, jsou dlouhaté, a

jádro jejich jest buď červenou buď bílou koží obtaženo, a pročej se buď Lambertovy ořechy červené (křemní) aneb bílé nazývají. Jádro jejich má velmi příjemnou a sladkou chuť, a nalezá mnoho milovníků. — Ořech ten dává se i ve studenějších krajínách, a pročej pro naši studenější krajinu zvláště odpučen býti zaslubuje. Oříšky dozrají tu konci měsíce srpna.

b) **Belké listové ořechy**, tak zvané kvadrátní, jsou největší mezi všemi listovými ořechy, jsou kulaté, při etování se rozdělují na dvě polovice; jádro jejich jest tuhé a pezději zrů jako ostatní druhy listových ořechů. Keře těchto ořechů vyrostají tak silně a vysoké, jako stromy ovocné, jsou velmi vzácné a hledané a pročej zaslubují více rozumnému chiti, nežli se slává, neboť u našem celém okolí, kromě uie zahrady se nenalézají.

Za důkaz, jak se hledají tyto listové ořechy, ať služí toto: Pěstoval jsem asi 20 mladých stromků, než je věšed 20 pro muij ujitel neostal žádný, neboť znatelé těchto ořechů vyloubili všechny ořechy. Semeneu těchto ořechů každému na pozemí sloužití možu.

§. 75. Kterak se zahradní lískové ořechy mohou rozmnožiti?

Keře zahradních listových ořechů se mohou rozmnožiti

1. Semeneu. Úplně vzrálé listové oříšky, jenž sami od sebe s keře spadaly, se sbírají, pak se vezme květník, na jehož dno se dá vrstwa volského písku a naň se oříšky jeden vedle druhého kladou; na oříšky se dá opět vrstwa volského písku, na písek oříšky, a tak se pokračuje, až se květník pískem a oříšky naplní. Pak se něde v zahradě udělá jáma, do které se květník postaví, pleštatým kamenem proti mšňm upřim se přitryje, a vytepanou zemí se zahájí. Brzy na jaře se květník vykopá, oříšky se vyberou, a na připravené záhonu se rozsázejí.

2. **Obnoži.** Obnoze z koření mladých křů vyrostlé se buď na pozemí, buď brzy na jaře i s kořinky pozorně obma-

teřního kořene odděluou, a buď do stětky, buď hned na určitá místa se rozsázejí.

3. **Obnožky.** Kořínky vyhoní, které blíže země na kmeně se vyhnacházejí, brzy na jaře do země se ohnou, a v zemi dřevěnou vůdici uperou, zemi se přitryjí, tak aby konec ze země vyhlíoval. Před léto, v čas sucha, se celý oblouk polevá, pak se na pozemí ob kmeně odděluje, pozorně ze země vykopá, a rozsázejí.

4. **Štěpováním** divokých mladých lískových stromků. Štětky se buď štěpováním do rozkolu, buď očkováním; práce se tak vykonává, jako při štětkění ovocných stromů.

§. 76. Jakou půdu a jaké položení žádá keř lískový?

Keř Lambertova lískového ořechu spořáží se každou půdou a každým položením, a pročej se jemu občejně v zahradách ve stínu a v koutech, nebo ovocné stromy zakrnelý, místo vyplazuje.

Belký lískový, aneb tak zvaný kvadrátní ořech žádá teplejší ponebí, a proti mrazivým půlnocním větrům chráněné položení, v docela studených krajínách se uedaří; ano i v teplých krajínách žádných oříšků nenese, křůž mrazivým půlnocním větrům jest příliš vystaven.

Stromky listových ořechů na jaře raně kvetou, tak zvaná časa jest květ samičí, a červené štětíčky jsou květ samičí. Časy padá prach na samičí květ (na štětíčky) a tím se keř žitovní, proto se nesmí časa s keře odtrhováti, aneb jinač zničiti, sice by keř žádných oříšků nenesl.

Malý lískový stromek sám sobě zanechaný zkeřováti, může ale také na způsob jiných vyselekmených ovocných stromů s jednou korunou taku býti, což sice příjemný pohled způsobí, avšak keř jest úrodnější nežli strom.

§. 77. Olej z oříšků lískových.

Oleju ze oříšky listové mnoho milovníků nacházejí, užívá z nich i velui chutný a dravý olej klacem býti. Což se nasledujícíu způsobem děje:

Játra dostatečně suchá se rozdrtí, pak se drobty baji do konopného plátna, a liseň vytlačí. Olej, který se prvním tlacením získá, jest nejčistší a nejlepší. Což po prvním vytlačení pozůstalo, drti se znova, pak se to oběje, a opět tlačí. Druhým tlacením pak získá se jen prostřední olej.

§. 78. Rybés (meruzalka červená).

Tento keč s malými hrozny jest vůbec známý, a zaslňuje pro své zdravé ovoce volání v našich krajích více pozornosti, než se stává. — Roste již ku konci měsíce Dubna, a bývá ten čas ob pracovitých měl navštěvován, které z něho mnoho na slachy med a vosk berou. Hrozny jeho vyrají již okolo sv. Jana a čerstvě požívané slouží k ochlazení; z nich vytlačena šťáva pak hobi se na výborné víno a na ocet, a s cukrem zavařená jest zdravá lahůdka.

Jsem tři hlavní druhy rybésu, jejichž hrozny barvou a velikostí od sebe se liší: a) Červený, b) bílý, a c) černý rybés.

1. Rybés červený. Keč tento jest vůbec známý, dělá silné výhonky, dosahuje několik stěmiců výšky, hrozny jeho jsou červené dlouhaté s hustými zrny.

2. Rybés bílý. Keč nedosahuje takové tloušťky a výšky, jako přední, než ale zrna hroznu jeho jsou mnohem větší a slastní, pročež se mu před ostatními přetnost dává.

3. Rybés černý, jenž sobě lástí ve volné a těžké půdě líduje, žene nejšlejší a nejvyšší výhonky, ostatně se nelíší od přednějších leč svým černým ovocem; březen má více velkých, ale žitka nasazená zrna, která jalowcovou chut mají. — Tento rybés má dle lékařského uznání v mnohých nemocích hojivé vlastnosti, a pročež ky se měl v zahrádách více pěstovati.

§. 79. Kterak se rybés rozmnožuje?

Trojm způsobem můžeme sobě rybés dochováti:

1. Na jaře asi ku konci měsíce Března a natějou se ze starších kův řeční výhonky, které se, co nejdříve možná, na zá-

hony již na pozemí připravené rozřázejí. Záhon musí býtou, úrodnou a zdelanou zemi míti. Slunce ranni a polední jest pro keč rybésový nejvyš potřebné. Na tomto záhonu nadělají se dle šířky kráby, do kterých se rybésové výřizky rozřázejí. Na konec w zemi jsouci se země přitlačí, a konec nad zemi má nejvyš 2 očka míti. Ujate stromčty se na jaře budoucího roku (ku konci února anebo w Březnu) i se zemi rozdvíhnou, a na své určité místa rozřázejí.

Tento způsob rybějové keče rozmnožení za nejlepší uznávám.

2. způsob rybějové keče rozmnožování jest: Dvuce z kův starších kův se pozorně od materiého keče obřiznou a rozřázejí, anebo boje výhonky na tři blíže země vyrostlé se do země ohnou, w zemi dvědnou vidlici upraveni, zemi přitryjí, pak se na jaře od kmeny obřiznou, vykopají a rozřázejí.

3. Keč semeno rybějové, které jsme sobě z dobře vyžralých rybějových zru nashromáždili, se na jaře na připravené záhony rozřívá, a stromky se táhnou, což ale dlouho trvá. Dštáune tedy při prvním a druhém způsobu.

§. 80. Rybés jako vysokokmenný stromek.

Z nejkrásnějších stromků jest zajisté stromek rybějový, kvýž s jednou korunou, asi 6—7 stěmiců výšky počítaje, okolo sv. Jana svými malými červenými hrozny obvěšen jsa na oči se nám stávi. — Však ale nejenom krása, ale i užitek nám to rabi, bychom sobě w zahrádách rybějové vyskorostlé stromky pěstovali, neboť jsou mnohem úrodnější nad keč a hrozny jejich jsou krásnější, nežli hrozny z kův. Takový strom rybějový w krátkém čase se dochová takto: Koleční silný výhonky ze zdravého černého rybějového keče se brzy na jaře obřizne, a do stromek státi má, do volné země se vsadí. W prvním roce nežádá žádné práce, než aby se země kol kolem spřčila, a w čas sucha polevala. Na jaře w druhém roce se mu všedý poboční výhonky obřiznou, jenom nejšlejší výhonky se mu ponechá a k holi přiváže. Ponechaný výhon náramně žene;

pozorovali vsíť jest, že očka na tom vyhonu se neodstípají, výběž se venedchávají, ažky z nich así na dva palce dlouhé poboční vyhonu vyrostly, které se napotom odstípaou, neboť kmen by ostal slabeuněm a neschopným korunu nésti, kdyby se mu vsířky očka hned ve vzniku odstípały. V třetíu roce se stromek kopuluje, t. j. užije se z červeného rybésowého kce roční zdravý vyhon, a na pobožku černého rybésowého stromku se nasadí; práce se ukončává jako při kopulowání ewocujých stromků.

Když stromek así 5—6 stěwiců živýšty již dosáhl, poučhá se mu neprovdšitý 4—5 vyhonů, z nichžto se keruwa vypúřebí; dolejší vyhonu pěk keruwen se wždy odstípaují vsíředy.

Rybés se také na způsob jiných sypalirowých stromků po letech láhnouti může, nejtrásnější ale jest wysotý, swobodně stojící a na hůl přiwázaný rybésowý stromek s jebnou korunkou. — Může také jeden druh rybésu na druhý umu kopulowání i očkowáním přenesen býti.

§. 81. Vino rybésové.

Z hrozňů rybésowých se připravuje velmi wznácné wine, které se i s kampanistému rovná, a sice takto: Brna úplně wyzrálá se w nějaké nádobě rozstlačí, pak se to do nějakého pytlíka z tenkého plátna wleje, a stáwa se lísou wyšťací. Touto stáwou se stleněné láhwe naplní až do vrchu, do každé láhwe se něco utlučeného cukru (několik lotů) přimíchá, a láhew se na několik dni na wložné místo postawi, aby wine kysalo. Po kysání se láhwe zátkami (špuuty) zabední, zátky se rozhrátou smůlou zalepi, a ve stubeuém sklepe do wšlého pířku se uschowají.

Tak připravené a uschowané rybésowé wine se udrží 6—10 let.

§. 82. Výborný rybésový ocet.

Nejwětší, úplně wyzrálá zrna, když se ze stromku sebrala, w čistě wodě se šperou, a do stleněné láhwe wšpou, která se až do vrchu winným octem naplní, a papírowou zátkou zabední. Na jeden máš rybésowých zrn přijde 5 mářů winného octa.

Tak naplněná láhew postawi se buď na místo wložné, buď na místo slaučné; tu to brzy w láhwi kysati počne, a několik dni w kysání setrwa.

Po kysání se láhew odnese do chladného sklepa, a když se ocet zcela zčistil, sjeje se do jiné láhwe, která se dobře zabední.

§. 83. Kterak se mohou rybesové hrozny na stromku až do zimy čerstvé zachovati?

Když rybésowé hrozny již úplně dozrály, celý stromek se zawáže do pytlíka z hrubého koubelého plátna, jinžto swětlo a wzduch přístupu má. Pytlík při zemi swázaný se častěji rozvazuje, aby epablé lupeni na zem wywabati mohlo.

§. 84. Co jest vůbec stranu rybésowých stromků pozorovati?

Když rybésowý stromek así 6—8 let wětu swého dosáhl, úrodnost jeho se menší, a hrozny jeho obyčejně býwají malé a nepatné. Tu se staré dřewo docela odstraní, aby mladému úrodnému dřewu místa nebralo, což se dělá takto: Brzy na jaře staré dřewo se docela při samé zemi odřízne, sčezto toho samého rosu z ložene mladé wyběny wyrostají, z kterých se napotom nové kmeny wypúřebí. Tím způsobem může rybésowý stromek až 16 roků dosáhnouti, napotom ale se musí ložen wyšepati, půda newou úrodnou zenu zlepšiti, a mladými rybésowými stromky wyšázeti.

§. 85. Angrešt čili meruzalka srstka, také chlupatka.

Erstky, které se w zahrádách pěstují, liší se od dřewých, ježto w lesích rostou, nejen swou velikostí a příjemnou chutí, než i barwou, neboť nalézáme zelené, červené, a černalé, bílawé a žluté srstky.

Erstky červené a černalé nejpršše wyzrají, než ale jsou dle chuti příliš mtlé, a pročež mnozi welským zelcům slatkojšelým srstám přebowst dávájí.

Srstky také i w studenejších krajínách dobře se dají a každoročně hejně ewoce nesou; úplně wyžralé owce těchto stromů, kdž se čerstwé požívá, slouží k občerstweni, z něho se i wzacné wino láci, a rozličným způsobem připravené jest zdravou lahůtkou pro člověka.

Wšak ale i to by pro nás mělo pohnutten býti, že někde mnoho srstkovýh kerů sázeti měli, je brzy na jaře, kdž bedlivá wčela po swém dlouhém zimním spánku téměř uštké w přirobě občerstwuující petrawy nenačázi, poskytuje jí takové rozkwměh již ker srstkový. Každý se jawběči tedh wčelářům, kdo mnoho srstkovýh kerů pěstuje.

§. 86. Kterak sobě můžeme srstkovýh kerů dochowati?

Můžeme sebé srstkovýh kerů trejim způsobem dochowati.

a) Semem. Největšii úplně wyžralé srstky se wyberou, semeno se z nich wytlačí, w wodě šere a na papíře rozetřené uschnouti nechá. Na podzim, aneb brzy na jaře semeno se na připravené záhonky rozseje, do dobké, hynč, nikeliv ale čerstwým hnojem pohojené země, a aby semeno hluboko do země ležeti nepřišlo, jenom powrhně se zaběla. — Kdž stroměchy asi na 1/2 števnic zvyššly podoběšly, požorně se wykopají a rozšázejí.

b) Koční ebocš: se buď na podzim anebo na jaře i s kořinky od mateřního košene ostrým nožem odděli, na své určité místo přejadí, a w čas sucha zalévají.

c) Na jaře se košce stěbňh swiřlyh mětní, anebo roční wyšhony do jámky w zemi udelané chnou, w zemi dřewěnou widlici, aby odsláwati nemohly, upewni, pak se zcítě přibobí, aby jenom košec nad zemi ostal. Na podzim se tyto oblouky od swěho mateřního kmené nežem odděli, wykopou, a rozšázejí.

§. 87. Kterak mají srstkové kře roz-sazowány a pěstowány býti.

Keř srstkový nejkrásnější owce nosi, kdž zvlášť sám pro sebe stojí, jehožto wětkwe s wětkwenní druhého kře zapleten

nejsou. — Srstky námamě ženu a přeciž jest zapotřebí, aby každoročně na jaře staré drzewo se nežem obejnulo, aby stromel zmládl, a wybuch i slunce swobodného přistupu naležalo. Kře srstkové jen tenkrát se blize sebe rozšázejí, kdž k obradení, jako žiwý plot, potřebowány býti mají. Wchon také jako wysokoroslé stromy e jedné košuce pěstowány býti, kdž dosahují i znamenité wyššky, což každh uštkemil wřezewáním a přiwazowáním k holi může wyprůjebiti.

Urodnosti kře se zvyšši, a ker tím krásnější owce nosí, kdž se každoročně kol kolem ebvje, pohucují a od trawů čisti zachowá. S dobrým prospěchem může k hnojení hnojenska potřebowána býti.

Abh w starších letech ker srstkový omšádl, nakládá se s niu jako s kretem rybčewým.

§. 88. Wino srstkové.

Z owce srstwého dělá se také wmo. W néjaké nádobě se úplně wyžralé srstky roztláčí, do pytlíka z konopného plátna se wleje a sítawa listem wytláčí. Tauto sítawou se naplní láhev; na jeden más sítawy přidají se asi 4 loty cukru, pak se láhev na relazně uštké postaví, aby wmo džhale. Po rýhání se láhev zátkami zabedni, zátky se rozpuštěnou smělou zalepí, a pak se láhwe w studeném sklepě do wšlého pštku zabělají.

§. 89. Keř malenový.

Tento stromel jest wšécc známý, neboť se w lesích jako diwěh ker džhsta nachází, w zahrádách ale, kdž přiměšenou půdu nalezá, dosahuje až na 6 števnic wyššly. Kwete již w měsici Dubnu, kdž od wošel býwá rád nawššterwowán. Owce jeho se lišii buď barwou, buď velikostí. Z košené jeho ženu každoročně nové wyšhony, které budoucího roku owce nosí, a kdž jedenkrate owce uštky, na wždy uschnou; pročěž uštklé buť na jaře, buť na podzim se odřezají. Kře malenové se rozmnozují, kdž buť na jaře, nebo na podzim se roční až na 1 števic střinuté obnoje rozšázejí, aneb kdž i roční wyšhony bez košenú do připravené země se zabělají a častěji zalévají. Stromel malenowh misuje dobrou, hynčou zemi a štin; hodi se tedh do poz-

stavného kouta blíže zdi. Bůba kol kolem stromku musí od trávny čista, a častěji šupřena býti, a obnože, jenž se daleko rozlézájí, se zničti. — Nejvyšší stáři, jehož seť malenový bosáhuje, jest 6 roků, a potom do jiné čerstvé půdy přenesseu býti musí. Dwoce stromu malenového čerstvé pojímané chutná vnechému, z něho se připravuje ochlazující nápoj pro choravé a nemocné, včerný ocet, ano i vino a t. d.

§. 90. Jahody zahradní.

Pod tímto jménem se vyznámují jahody, ježto jsou velikosti a chuti od divokých se liší, a v zahradách rozširovány bývají. Jest více druhů zahradních jahod, t. p. jahody měsíčné, a anasky, jahody američanské rozličného jména, a t. d.

Jahody čerstvé jsou jistě mnohemu příjemným a zdravým pokrmem, bývají i rozličným způsobem připravovány.

§. 91. Kterak se jahody zahradní rozmnožují?

Jahody zahradní se rozmnožují:

1. Semem. Nejkrásnější úplně vyzrálé jahody se sebereu a nechají se na slunci uschnouti, pak se z nich semeno vybráti.

Tak získané semeno se i hned na připravené záhonky vysaje, a lehkou, sitem prosívanou zemí přikryje. Záhon se častěji kropici tonvou polévá, a na zimu dobrou lesní hrabankou přikryvá. Vydancihle reči se dosti proslé řázenice na určité záhonky rozlézájí.

2. Skrz obnovu. Starší jahodové kře obnoží mnoho ženou, které se od kře na rozestý straně táhnou, a své tořinky do země ženou. — Aby se obnovu toho samého roku dofonale založeniti mohly, rozdělí se v měsíci srpnu až do konce září od sebe, a na připravené záhonky, jedna řázenice od druhé nejmeně na 1 stěnovic daleko se rozlézájí, a v čas sucha se zalévají.

§. 92. Jakou půdu a jaké položení žádají zahradní jahody?

Jahody zahradní milují hřivou, úrodnou, a více vlhkou půdu. V suché půdě

storo vřavíčně květu, a málo ovoce nasazují; naproti tomu v těžlé suché půdě nasazují malé a uchuťné ovoce. Když má záhon s vrávy udané vlastnosti, na pozemí se dobře uležejším slavným hnojem pohnojí a hluboko zrvje. Na záhon zrvý je na jaře může rozlézati s a l á t, a jiné zelenisko, pak se v měsíci srpnu záhon znova zrvje, urovná, a řázenice jahodové jak dřívě praveno bylo, se rozlézájí. Po rozlézání se častěji zalévají, aby se před zimou náležitě zakořenily. Na pozemí se něco země k jahodovému křem přirne. — Ostatně se musí záhon od trávny čistiti, jeně vyřiti, obnože se rozlézající hned ve zimu obřezati.

K úrodnosti jahod přispívá, když se mezi jahodové kře mech vloží a teuto v čas květu, a po obkvětu jahod se polévá.

Jahodové kře na tom jameu záhoně rozlézání jsou jenom 3 — 4 leta úrodné, po uplynutí 3 — 4 let musí jeich obnože na jiný záhon, a do nové země přenesenu býti. Položení na raunim nikolím ale na posledním slunci se pro jahody nestip hodí.

§. 93. Kterak se připravuje lýč?

Lyč ob stěpaťú a od zahradníků mnoho potřebované připravuje se takto: Na jaře, když lípové stromy již jsou při úplné míze, svleče se z nich mladá, hřavá kůra až do dřeva, na mladých stromích s kmenem, a na starších s větví a ratolesti — Envlečená kůra se na dlouhé, asi na 2 — 3 palce široké pásy rozřeže, zelená kůra se znova stáhne, pak se získané pásy spolu svážou, a ve vodě, asi 3 — 4 neděle ucuťáse se noci. Pásy napotem ve umoho tenouných pentli se lehce rozděliti dají.

IV. Oddělení.

O vzdělávání půdy zahradní.

Kdo půdu zahradní vzdělává, tím dobře skuzí rozřazeným stromům, neboť vzděláváním země se hřiví, a následovně se kořeny stromů volněji rozlézati mohou, půdě se častěji hnojením síly dobývá, a pročež stromy bujněji rostou, a hojněho nasazují ovoce. Takový pracovník táhne

za svou vpravožeuou práci dvojnásobnou úzbu, a sice: ze stromů, a z půdy a z hrabni. — Kto svou půdu zahradni vzdělává, a rozličnými kuchařskými rostlinami vysazuje, nalezá w ni již před jui obilnou. právě tedy w ten čas, kdy u obecného lidu přiznání, t. j. prážné špecchary, prážné storoly a prážné kapsy bywaji, občerstwující potravu, a nepotřebuje své peníze za zeleniny drahé, uwabte a mnohokrát na polemič zbilé wyháwati. — Mnohý požiwání salátu, oturku a t. d. za lahůdku považuje, které sobě odepření musí, buď že se stiti peníze za takové věci wyháwati, buď že i za drahé peníze dostati jich uelce, a přece w uasem otelí nalezáme nuobé zahrady uowzdelané a pusté. Příčina toho nesui se wždy hledati w leniwosti a uerbaliwosti najetnějšíu zahrady, jakož uice w tom, že neuuěji půdu zahradni vzděláwati a rozličnými užitečnými rostlinami wysazowati. — Za nuemné považují námisty mnohých, kteří prawi: „U nás jest na takové věci píšiti chladno, u nás se to nebaří!“ — neboť právě w krajínách chladnějších bywaji zeleniny zahradni mnohem krásnější, jako w krajínách teplých. — Příčinu toho tedy, že nuobé zahrady lezi pusté, jest uice hledati w uenuelosti wyzdeláwání půdy zahradni, a tuto tmu uenuelosti směštem uenaučowání rozháneti, za blawui uowinuost pánuu učitelům ukládá nasse řízeni zemské. — Ole uého uznání by každá obecui stromowui škola zlástni oddělení měla mti, krejtohy školui uládež se cwčila půdu zahradni wyzdeláwati, a ji rozličnými kuchařskými rostlinami wysazowati, neboť jáci tím způsobem za rol uice zděšlosti nabudou, jako kdyby se jim teoretický „o wyzdeláwání půdy zahradni“ po 20 let we školách přebuwáelo. — O takowých rostlinách, které by uás lid we svých zahradách wysazowati měl, jednati budu.

§. 1. Zelená petružel.

Isou již krajiny, t. p. w Sardínii, ležto petružel na břehách petekůw roste; než ale w našich krajínách se musí semeno na připravené záhony rozšiwati, a rostlouci petružel patičně pěstowati.

— Ku zbaření zelené petružele se žádá úrodná a uice wšhá země, a poležení nikolím slunečné, nebrž uice zastíněné. Semeno petruželné se může třikrát w roce rozšiwati, a sice:

a) Wryh ua jaře, z kterého oseni se zelená petružel přes leto potěbuje.

b) Druhé rozšiwání stává se w měsici Čerwnu pro potěbu zelené petružele ua podzim.

c) Kdo chce na jaře raunou zelenou petružel mti, musí semeno na začátku měsíce Řijna rozšiwati, a záhon ua zimou slámcu přikryti.

Záhon pro zelenou petružel připrawuje se takto: Když se záhon zryl a že lezuými hráběmi uowual, rozšiwá se semeno w řádkách řídkých; řádek od řádku asi ua 6 palců daleko.

Toto řídě rozšiwání semena děje se proto, aby se petružel mezi řádky ležící od tráwy čistiti, a motýčou otopati mohla. Přilisi hustá petružel zdleuhavě roste, a uot její buije.

§. 2. Kterak se semeno zelené petružele získá?

Isité a dobré semeno zelené petružele se získá takto: Z petružele, která se na jaře roste, uelhaji se ua podzim některé silné kořinky státi, a kelem nich se osalui wšlechť kořinky ze země wyryti. Na jaře se kořinky pro semeno ponechawé nuohčou otopaji a semenové strboulhy z nich pezději wyrostlé l hůlkám se přitwážou, a když ua podzim strboulhy již zploutly, a semeno lyndě barwy nabylo, wpláhnou se i s kořinky ze země, swáží se do suypa, který se napetom l úplneme wyzráni semena nitam na půdu potěfi, a pal se semeno wšíte.

§. 3. O kořinkové petruželi.

Petružel kořinková jest od prwnější docela rozdílný druh; ona se seje pro své l požiwání příjemné kořený. Welice by se we své nabězi sklamal, kdyby ze semena zelené petružele kořinkowou petružel docíliti se suwzil, neboť tato jenom ze semena kořinkové petružele, a tedy jenom ze semena swého druhu wyrostá.

Petružel kořinková miluje hlubokou úrodnou, hýrou a více vlhkou půdu, kteráž ale před rozšiřáním seuena uesmi čerstvým dobytčím hnojem pehnojena býti, jináč kořený zregovati, a mnoho frůusů nasazují. — Brzy na jaře, jak mile země rozmrzla, záhon pro petružel kořinkovou určený hluboko se zryje, a semeno se řídko rozseje. Rozseté seuenu se nejlehčí krátkým průtem, které se na přič přes záhon klade a vždy nouou k zemi přitiskuje, do země zadržává.

Kte možlá petružel jest hůsň (jedna od druhé má asi na 1 stěmic rozdálena býti), protrhá se; ostatně se záhon od trávy čistí, a rozdějí se petružel otopává.

Na podzim, kdy již zima se blíží, kořený se rychle ze země vytroušnou, a napotem v suchém stěpě v písku přes zimu uschovají.

§. 4. Semeno kořinkové petružele kterak se získá?

Semeno kořinkové petružele se docílí takto: Z kořenů přes zimu uschovaných se na jaře wyberou nejkrásnější a wsfed frůusů profí, pak se na připravený záhon (který ale vzdálen býti musí od záhona, na kterém se semeno zelené petružele pěstuje) asi na 1 stěmic od sebe rozskájí, a ostatně se tak pokračuje, jak v §. o pěstování zelené petružele praveno bylo.

§. 5. Celer. Jaké položovat a jakou půdu miluje celer?

Celer miluje slunečné položení, a mašinou, wštkou a hýrou zemi; čím vshčí půda jest, tím krásnější řázenice celerové rostou. — Má-li půda jmenované vlastnosti, na podzim se hejně pohnojí, a hluboko (asi na půl drůběho rýče) zryje. Takové rýči se na jaře před rozšazováním řázenic opakuje, pak se zrytá půda zelznými hráběmi urovná, záhony asi na 4 1/2 stěmice šířky dle šířky se odměří, a stěhy mezi záhony se wysslapou. Mýni se dle šířky na každém záhoně udělají 4 řádi na 4 palce hluboké brázdičky, do kterých se celerové řázenice rozšazují, tak aby jedna od druhé na 1 stěmic daleko stála. Májí-li řázenice příliš dlouhé ko-

řinky, nůžkami se zkrátí, ano i zelená nať jejíž, je-li příliš dlouhá, nůžkami se zkrátiti může.

Hned po rozšázení se řázenice, kdy toho potkeba žába, zalévají, což se vždo v čas sucha opakovati musí, vždy ale s pozorností, aby se zaléváním země na srdečo řázenic nenanesla, siceby srdečo wyhnilo. — Půda na záhonu mezi rozšázenou řázenici celerovou může prozatím zůjstomána býti, když se u profřed mezi dvě řázenice celerové vždo jedna řázenice šalátová vsadí.

§. 6. Kterak sobě může každý brzy na jaře luciných celerových řázenic zaopatřiti?

Mnohý milovník celeru by velmi rád celer do své zahrady brzy na jaře rozšázel, kdyby žádané celerové řázenice sobě zaopatřiti uohl. Ředč wšak častěji ob zahrabníkú i za drábé peníze dostati uelze. Wšak ale i řázenice ob zahrabníkú koupene se pro naši studenější krajinu uehobí, proto že v teplých stenuicidý řázeny byly, a tudýž, když se v zahrabě rozšázejí, buď we svém zřístu uelami zpátky ostanou, do květu jenou, aneb docela wyhynou. — A pkece sobě může každý heje wsfed wýloh a s ualou práci brzy na jaře celerové řázenice zaopatřiti, a sice takto: Na podzim (na začátku měsíce listopada) se záhonek zryje a urovná na místě slunečnému blíže zdi, na který se i hned semeno celerové rozseje, a přentem do země zatlací. — Na jaře se záhonek ten při suchém powětří vždy okolo posledue křepici koutou polevá tak dlouho, ažby řázenice k přefazování byly dosti zrostlé a silné.

§. 7. Kterak se mají rozšázené celerové řázenice dále stěžití?

Wštko jest celerové řázenici k dobrému zdatení uevyhnutelně potřebné, neboť celer jest ro st l i n a w o b n i, a proč se má celer zalévati, a opět zalévati, má-li wštkou souli nasábiti.

Když rozšázené celerové řázenice již něco obrůstly, záhon se ode wšší trávy očistí, hlávkový šalátové se wyřezou, a celer se okopá. Při tomto prvím okopávání

celeru se velmi poslouží, když se čerstvých křávenec w nějaké nádobě vodou rozdělá, země ob kořinky obhře, rozdělaným křávencem kol kolem zaleje, a kořinky se obhrnutou zemi opět přikryjí. Toto olopování a přihrnování země w roce ještě jednou se opakuje. Z křů, které loule nasábiti mají, zelená nat k potřebě oblamovati se nesmí. — Mnozí po druhém olopování celer obšlapují, což také sám činím, a sice s velmi dobrým prospěchem, neboť můj celer se každoročně i Brněnskému rovná. Obšlapování se děje takto: Nat kře celerového se rukami drží, a celer se kol kolem nohama obšlapuje, ažby se země dostatečně stlačila, a loule celerová nad zem vystoupla. Pozdě na podzim se celer ryčlem ze země vydobývá, a když se loule ob země, dlouhých kořenů a dlouhé nati očistila, we sklepe we vřtém písku se k potřebě na zimu uschová. Vyrhje se tolik celerových koulí, mnoho-li se jich w zimě spotřebuje, ostatní nevyrhjté ostanou w zemi státi přes zimu, neboť zima celeru docela neschází, a teprw na jaře, když země rozmrzla, se ostatek vyrhje a we sklepe uschová. — Pro semeno se vyberou nejkrásnější loule, a na jaře se na připravené záhony, jedna ob druhé asi na 2 stěrice daleko rozsázejí, ostatně tak, jakož při sázení semena petruželného se pokračuje.

§. 8. Kopr.

Kopr se mnohým způsobem jako koření nejen čerstvých, ale i suchých, ba i semeno jeho potřebuje a mnoho milovníků má.

Kdo kopr we své zahrádě mítí žádá, může buť na podzim, anebo brzy na jaře na slunečném místě na zprvých záhon něco semena rozhoditi, pak kopr ze zahrady wice vypuditi nelze, a tudíž žádné práce nebá, neboť se každoročně sám ryzívá. Aby se vsal kopr w zahrádě velmi nerozmnožil, radím, aby se toliko na jedno místo w zahrádě kopr rozsíval, a když se několik křů pro semeno nechá, ostatní mladý kopr aby se pro potřebu i s kořinky vytrhal.

§. 9. Cibule hlávková.

Pleni robiny w našich horách, které rážby každoročně za potřebnou cibuli hlávkovou peníze nevydávala. Mnozí se domníšleji, žeby cibule w našich studenějších horách se neobdělá, a něžby we svých zahrádkách rozšíváním cibulného semena zlouffku dělali, raději ke své vlastní škodě peníze za cibuli vydávají nepotřebně, neboť cibule i w slabnějších krajínách se dáti, když jen patřičná práce se vynaloží. — Cibule ale tolik práce nežadá, a hojně se za ni obměňuje, neboť w pohodlném roce z malého záhona se tolik cibule sklíbí, co jí jedna robina po celý rok spotřebovati může.

§. 10. Jaké položení a jakou půdu žádá cibule?

Cibule žádá slunečné, a kláště w našich horách proti půlnocním mrazivým větrům chráněné položení; ona sobě nejlip líbujee w půdě úrodné, tučné a něco vlhké, nikoliv ale mokré. Zvolené a pro cibuli přiměřené místo se na podzim (nikoliv ale na jaře) krátkým, dobře uležným slavným hnojem pohnojí, hnuj se zaryje, a pak se jaro očekává.

§. 11. Který čas se semeno cibulné rozsívá, a co při a po jeho rozsívání jest pozorovati?

Pro cibuli určené a na podzim již pohnojené místo se brzy na jaře, jak mile země rozmrzla, opět zryje, železnými hrábemi urovná, dle šířky na záhony rozdělí, a uzei záhony stěží se vyšlapou. Pozorovati jest, aby se záhony příliš široce nebdělaly, nebž wice ouzke, aby se s obou stran stěží až be proštěb záhona rukou sdělnouti mohlo, a w čas potřeby po záhonu sšlapati se nemusilo.

Křmí se semeno cibulné w nějaké nádobě s dobrou suchou zemí smíchá, a spolu po záhoně, nepřítis husto se rozsaje. Rozseté semeno se prčkem na přič přes záhon sladeným do země zabehá.

Cibulné semeno dlouho w zemi leží, nežli seje, a pročež na jaře co nejdříve možno do země zabehati se musí.

§. 12. Jak se má cibule hlávková dále pěstovati.

Záhony se při dlouho trvajícímu suchu tropici loutnou poleňvají, ode vsí trávy čisti, a kde možestě cibulné řázenice zhusťa při sobě stojí, tu se zbytečné i s kořinky pozorně ze země vyzdvihnou, a buď na prázdna místa záhonu se dosadí, anebo na připravený nový záhon se rozřadí. Dokud hlávký cibulné rostou, zelené trubice se nejmějí odřezávati, proto, žeby cibule růsti přestala. Začnou zelenou cibulnou nat pro svou potřebu každý sobě ležce zaplatiti může, jal se to následujícíim §. usáže. Když cibulné hlávký již zrání začínají, pošlouť a zelené trubice se uchouť zemi zvolna přitlačí, aby dříve umrtvěly a uschly; pak se úplně dozralé hlávký nejvyšším dnem ze země vydobývají; vydobyté se tenounko na suchém místě rozprostou, napotom docela suché ob natě a ob kórně se očisti, a na zimnu na místě suchém a mrazu nepřístupném se uschovávají.

§. 13. Kterak sobě můžeme pro svou potřebu zelenou cibuli zaplatiti?

Dvojím způsobem:

a) Hned na podzim se malé cibulky vyberou, a přes zimnu ozvlášt uschovávají. Brzy na jaře se na připravený (nikoliv ale čerstvě hnojěný) záhon, jedna ob druhé na 6 palců daleko rozřázejí. Ze se v čas potřeby zalévají, záhon ob trávy čisti a kypří: samo se rozumí. — Kdyžkoliv do květu vyháňeti počnou, květ se jim hned ve vzniku odřizovati musí.

Rasávají také krásně hlávký, které se ale na delší čas udržeti nebají, a brzy vypotřebovati se musejí.

b) Na podzim vybrané malé cibulky, které na jaře řájeti mívají, dají se v zimě do kofe, který se s polu s cibulkami za teplé lamna postaví, ažby cibulky docela uschly. Vyšlelé cibulky mají tu vlastnost, že velmi spěšně rostou, mnoho zelené nati nasávají, do květu a do semena neženou, a velké cibulné hlávký dělají, když se až do podzimla státi nechají. Řázejí se pak tak jako první.

§. 14. Kterak sobě dobré cibulné semeno můžeme zaplatiti?

Má-li se hlávková cibule řájeti, musí se dobré semeno rozřívati. Však ale cibulné semeno, které se obyčejně prodává, není vždy jisté a dobré, a kdo při koupi zbledlým znatelem semena cibulného není, častěji ošizen bývá, neboť i nemyzralé, ano i mnoho let staré semena za dobré ob podobněji prodáváno bývá. — Dstatně jest cibulné semeno velmi drahé. Kdo sobě tedy sám cibulné semeno táhne, nepotřebuje peníze vybáwati, nemusí se to nebezpečněštvu uváděti, že potvoden bude, a že jeho práce matnou ošlame. —

Jisté cibulné semeno sobě zaplatiti můžeme takto: Hned na podzim, když se sřizená cibule ob kórně a ob nati čisti, největší a nejtvrdší hlávký na semeno se odstraní, a buďto hned na podzim, anebo tepru na jaře se řáadí. Kdo tyto semenové cibule hned na podzim řájeti mívá, ať se řáadí v měsíci Říjnu, když z nich napřed vrchní lupeny sloupí, na suché a vyslunné místo, uahrne se na ně na dva palce země, a pak je dobrou lejni hrabankou aneb drtinami přikryjeme. — Rovněž tak se semenové cibule řázejí i na jaře, a sice co nejdříve možno (v Dubnu), na 1 střevce ob sebe; ten čas se ani hrabankou ani drtinami nepřikryvají. — Když trubice do semena již vyřájeti začínají, i hůlkám se přivážou, aby ob větru pokácemý a polámáný nebyly. Semeno cibulné pozdě vyřádvá a sice tepru v měsíci Říjnu. Když kloboučky pukají, a semeno černé barvy nabýlo, pak se semenové hlavičky odřizou, do papírového pytlíka se zavážou, aby hlavičky se dnu pytlíka směrovaly a semeno z nich do pytlíka pabalo. Semeno, které samo ob sebe nemyzralo, se z hlaviček úplně suchých vytré, přes zimnu na suchém místě se uschová, a tepru před rozříváním se vyčisti.

§. 15. O česneku.

Česnek bývá zhusťa jako kórně mnoho potravně potřebován, ano i v rozličných nemocích i zapuzení neuhňtů tělesných se potřebuje, a pročej zaslouhuje v našich

zahradách sázen býti. Česneku jest mnoho druhů, vsal ale w každé krajině se vysedky česnekové druhy nebaťi, a pročej pouze jebnati bubu o těch dvou druhích česnekových, které se w našich krajinách baťi, a sice:

- a) o welkém čili zimním česneku.
- b) o malém čili letním česneku.

§. 16. Jakou půdu žádá česnek velký, a kterak se má půda připraviti?

Zato cibule, tak i česnek žádá půdu úrodnou, něco mastnou a vlhkou; (nikoliv ale mokrou, neboť w mokré půdě hnije) také w silnu stromům roste, zde ale welké hlávky nenafazuje. Sázi se tu lonci měsíce Řijna, dohub země uzmyla, na záhonův dříve zrytá a urovnané, nikoliv ale čerstvým hnojem pobneceni.

§. 17. Co jest při sázení velkého česneku pozorovati?

Ř sázení vybrané úplně vyžrátk hlávky česnekové se na zoubky čili na stroužky rozděli, neboť, jak vůbec známo, jest každá hlávka česneková z talových bub větších, bub menších stroužků sesazena.

Mnoho-li hlávek na zoubky se má rozděli, závisi ob toho, jak welké záhony jsme sobě pro česnek připravili. — Pro rozdělení hlávek na stroužky se motýčkou na záhonu udělají jámky asi na 8 palců ob sebe vzdálené a do každé jámky se jeden stroužek klusším koncem, z kterého točiny ženou, wtlačí, tak aby špička stroužku způru stála, která se asi na 1 palec zemi přitryje, pak se ničehož nedělá až na jaře. — Z každého sázeného stroužku či zoubku vyrostje jedna hlávka.

§. 18. Jak se má rozsazený velký česnek dále pěstovati?

Na jaře, když již česnek růsti počíná, a na záhonách spolu i tráva se utazuje, záhony se stopají, a to kopání se častěji opakuje.

W měsici Čerwnu se lupeny dohromady svážou, aby česnek do květu nešnal; kdyby ale píce do květu hnal, žluté květní karabáče se za točas obštipnou, jináče by

jenom malé hlávky vyrostly. — Po swatém Jakubě, když již lupeny česnekové žloutnouti počínají, jest znamením, že hlávky dozrály; tož se hlávky (při suchém powětrí) rýčem pozoruje, aby se nepošturnily, že země wyzdvižnou a w snopy svážou, které se nelam na půdu powěsi; a když docela uschly, hlávky se ob točená a od nati očisti, nejšťastnější hlávky se pro jmeno odděli a ostatní k potřebě na místě suchém a mrazu nepřístupném uschowaji.

§. 19. Malý čili letní česnek.

Tento jest o mnoho menší jako přednější; jest na zimu weluii citlivý, sázi se na jaře, a pročej také letním česnekem se nazývá. Žádá tutež půdu a tutež práci jako česnek velký, a poněwadž malý česnek na zimu jest weluii citlivý, zimní česnek ale každou zimu lehce stuje, a malou práci hojně otměňuje: tedy jest radno, aby w našich hornatých studenějších krajinách eblo Dvřtice, Nowoměstka a t. d. w zahradách se hojně sázel.

§. 20. Špenát.

Tato zelenina se baťi jak w teplých tak i w studených krajinách, baťi se w každé půdě, jenom když není docela jalová; nežádá mnoho práce, a již brzy na jaře, krejto ještě žádné jiné zeleniny w zahradě není, sleuži za zdravý a příjemný postrm Z uvedených přičin by semena špenátové w zahradách nasteho hornatého okolí více rozšiwati se mělo.

§. 21. Kterého času může se semeno špenátové rozšiwati?

Semeno špenátové se může rozšiwati: a) na jaře, b) w letě, a c) na podzim. Za nejlepší vsal mám onen špenát, který se buď na jaře, buď na podzim rozšiwá.

Kdo chce swůj špenát brzy na jaře použíwati, wyvoliti si musí wšlunné po tožení a semeno musí w prostřed měsíce Bári na připravené záhony rozšiwati, aby špenát ještě před zimou do malých lupinků wšhnal. — Kdo tepru na jaře špená-

tomé semeno rozšiřovati mívá, tomu rabim, aby to na jaře co nejdříve činil, a v zahradě sobě místo zvolil, které není polebnímu slunci vystaveno, jinakě špenát do květu žene, a málo stáunatých lupenů nasazuje. To samé jest pozorovati, když se semeno špenátové to letě rozšívá. — Po špenátě, který se na podzim rozšívá, mohou budoucího roku na jaře jiné kuchynské zeleniny sázeny býti, pročej této setbě přednost dávám.

§. 22. Kterak se má půda pro špenát připravit, jak semeno jeho rozšívati, a špenát kliditi?

Půda, která není docela jalová, učeřj předešlého roku hnojená, hobi se nejlépe pro špenát. — Poněvadž špenát dlouhé, přímo do země ženoucí kořený má, pro špenát určité místo se hluboko zryje, železnými hraběmi urovňná, a na záhony rozděli. — Nyni se vezme úplně vyžrálé semeno, a když se v nějaké nádobě se zemi promíchálo, po záhoněch se jenom řídko rozhobi, a železnými hraběmi do země zadělá. Sde rozěšlý špenát se zdá hustým býti, tu se protřhá, neboť hustý jen malé lupeny nasazuje, a aby spolu rozěšlá tráva špenát nedusila, záhony se od trávy čistiti unšeji. — Desit vyproště lupeny se nožem k potřebě oděžou, kořinek ale, z kterého nové lupeny ženou, se v zemi nechá; talovým způsobem netelký záhon špenátu dlouhý čas užitel dává.

§. 23. Kterak se špenátové semeno pěstuje?

Na záhoně, jehož semeno se na podzim rozšíválo, nechá se na výsluni několik kořenů státi, kterým se lupeny učežou. Ty brzy vyháneji do květu a do semena, a aby od mětru stáčený a polámaný uebily, zastří se k nim hůlky, ku kterým se přivážou. Když semeno již hnědě barvy nabýlo, semenové lze možno-li i s kořený ze země se vytáhnou, a ve snopě sřázejou, který se k úplnému vyžrání semena někam na půdu poměři, a když snopě dokonale vyschl, semeno se bnd rukami vyčrtí, buď holi vyklepe.

§. 24. O salátu hlávkovém.

Žesit mnoho druhů salátů hlávkového, který obe rostech za lahůtku občerstvující a zdravou býtvá považován. — Není zajisté zapotřebi, hlávky salátové zdalekých míst do našich studenějších krajů přivážeti, a za moudré a pomačkané peníze vydávati, neboť salát hlávkový snefe velkou zimu, i přes zimu pod sněhem vytrvá; v studenějších krajínách mnoho tvorbsi hlávky dělá, jako v krajínách teplých, kdežto častokrát při trvajícím suchu a velkém parnu do květu vyháni, a docela žabných hlávek nenafazuje. — Salát, který se zláště v krajínách našich datí, jest:

- 1) Zlutý a zelený hlávkový salát vůbec známý.
- 2) Salát pstruhový, který jako ryba pstruh červené puntiky má.
- 3) Červený, aneb tak zvaný slunčový salát, který jest velmi křehký, a mnoho mlsomníků má.

§. 25. O půdě a položení salátu hlávkového příhodném.

Salát hlávkový žádá více vlhku, hprou a mastnou půdu, a slunečné položení, neboť ve sluu stromův žabných hlávek nenafazuje. On se obyčejně nesázi na zlástni záhony, nébrž aby se půdy zahradni usšetřilo, sázi se po krajích záhonů okurkových, mezi celer atd., neboť, dříve než se okurky, celer, želi květné atd. rozloží, býtvá salát hlávkový zpotřebován, proto je krátký čas k svému výrůstu potřebuje.

§. 26. Který čas se obyčejně semeno salátové rozšívá?

a) Na podzim se v zahradě vyhlídne místo slunečné a chráněné, nejlépe při zdi na polební straně, které se dobře uležejm hnojem poňnoji a hnůj se zaryje. — Brzy na jaře, jak mile povětrnost dovolí, se to místo železnými hraběmi rovňná, a pak se semeno s dobrou zemi smíši, a jenom řídko rozseje.

Nesmí se semeno hušě rozšívati, proto že napotom sázenice ostanou slabé,

a krásné hlávky nenafazují. Semeno po záhonku rozseté je buď úrodnou přehytnou zemí přitryje, buď vdešenými hraběmi zatopá. Jenom jest hleděti, aby semeno hluboko do země ležeti nepřišlo. Pak se země nějakým přínkem sláci, a zarovná. — B čas panujícího sucha se záhonek mezi polebnem tropici lomou pelová, a toho dne v večern, kdy mrzájí se obávají musíme, se záhonek buď smrlovými ratolestmi, buď slámou, buď rohožkou přitryje. — Když sáženice jsou dosti zrostlé a silné, přesabi se na určitě místo.

b) Jiný způsob salátových sáženíc sobě dochovati jest: Brzy na jaře (asi v měsíci březnu) postawi se již hned na pozem dobrou úrodnou zemí uaplňených truhlík na několik dní do chléva, kde dobytel stojí, pak se semeno salátové do truhlíka rozseje, a truhlík se postawi ve světnici za okno, které se při slunečném teplem povětrí otvírá, aby sáženice chladnějšímu venkovnímu povětří zvykaly. Několik sáženice tyto nejsou tak dobré jako prvnější, přece jsou o mnoho lepší jako sáženice, které ob zahrabníků v topených stěnnicích obvykle tajeny bývají, neboť tyto teplem hnané sáženice jsou na zimu příliš citlivé, a napotom v zahradě rozsažené jsouce, většim dílem vyhynou, peníze bývají vyhozené, práce bývá marná, a nádhře stamána.

c) Hlávčového salátu brzy na jaře se dočkáme tím způsobem: Semeno salátové se v měsíci čerpu rozseje na nezrztý ale ob trávy čistý záhon, pak se zrostlé sáženice rozsabi na jiný uezrztý záhon do pořadí, jedna ob druhé na 3 palce daleko, a když pozdě na pozem tuže mráží počnou, rozsážené sáženice smrlovými ratolestmi se přitryjí. Tyto sáženice se na jaře opět ze země vydvihnou, a na určité místo (které ale rannímu slunci vystavené není) rozsabi.

§. 27. Kterak se mají sáženice salátové rozsazovati?

Sáženice salátové, které se nerozsabi, buď docela zahnou, aneb jen malou a řídkou hlavičku nasazují. — Zádání-li tedy krásného hlávčového salátu docíliti, musíme povyzrostlé salátové sáženice ne-

vyhnutelně přesazovati. Což se děje takto: Když sáženice v přesazování jsou dosti silné, ocelává se dobře. Pakli ale se dobře dlouho dočkat nemůžeme, pak se jednoho dne z rána nejen sáženice, někdy i místa a záhony, na které rozsáжены býti mají, tropici lomou silně polejí. Na večer toho samého dne sáženice se nějakým spícatým dřevem ze země vydvihnou, t. j. dřevem se pod tolikem zastří, a sáženice se ze země vydvihnou, aby se kořinky její nepřetrhly; vydvihnou se ze země tolik sáženíc, mnoho-li se již toho samého dne rozsabití může. — Na místě, kdežto sáženice rozsájeti se mají, vtláči se v pořadí dle šířky nějakým dřevem jámy do země jedna ob druhé na 1 střemec daleko, pak se vezme každá sáženice zlástí do ruky, a přímo se do jámy dřevem ubělané vsadí. Přitřídí dlouhé kořinky sáženíc mchou se zkrátiti. — Ostatně se sáženice v čas dlouho panujícího sucha kol kolem zalévají, země se ob trávy čistí a motýčlou hpytí, a naposled se sáženice, aby krásné hlávky nasadily, otopají.

§. 28. Kterak se dobrého semena salátového dočká?

Kdo nechce býti kupovaným nejistým salátovým semenem osižen, a ve své nádhře stamán, musí sobě sám semeno táhnouti, což se dělá takto:

Z hlávek na jaře vyrostlých nejkrásnějších a nejtvrdších se nechá několik státi, které se přes říj prořizou, a z kterých brzy stroulou ženou, ty v malý keč zrostlou, jenž se v hůlce, aby ob větrů poláman nebyl, přiváže. Po obkvetu, když se semenové hlavičky počnou přeriti, jest znamením, že semeno jejich dozrálo, a ponevadž semeno salátové nikdy po jednu nevyžrá, každobenně se zalé hlavičky obřezují, a v svému úplném vyžránu do nějaké nádoby shromáždí, kdežto častěji obracovány bývají. — Semeno prvné zalé jest nejlepší, kterého shromáždovati, dokud nevyppadalo, žádný zanebávati nemá. Když i pozdější semeno dozrálo, celý keč se obřízne, na nějaké plátce položí, a uschnouti se nechá. Ze suchých hlaviček se semeno vyprší. — Ponevadž každá hlávka semenová keč dělá, jedna

ob druhé nejméně na 3 střevíce daleko státi musí, ano i to jest pozorovati, že hlávkový na semeno ponechané rozličných druhů salátových (L. p. žlutý a červený salát) daleko od sebe v zahradě státi musejí.

§. 29. Ředkev.

Ředkev se liší: a) svou podobou; neboť jest buď kulatá, buď dlouhá. b) Barvou; neboť nacházíme bílou, červenou a černou ředkev. c) Jest buď letní, nebo zimní ředkev.

Ředkev jest chutný, chladivý, a nejen zdravým, nýbrž i churavým neškodný pokrm, a pročež mnoho milovníků nachází. Ředkev nežadá mnoho práce, a letní ředkev v krátkém čase od svého rozšíření již používána býti může, pročež se měšiční ředkev nazývá.

§. 30. Jakou půdu a jaké položení žádá letní ředkev, a který čas se semeno její rozsívá?

Letní čili měšiční ředkev žádá mastnou, úrodnou a hýprou zemi, a slunečné položení. — Záhon pro ředkev měšiční určený se na pozdym pohnojí a zarhne. Ku konci měsíce Dubna, anebo na začátku měsíce Května se záhon znova zrhne, a železnými hrábemi urovňá, pak se semeno ředkvové jenom z tenka po záhonu rozhodí, dřívejšími hrábemi se zalopá, a přitiskem přes záhon na přič slabeným se země urovňá a stlačí. — Ostatně se záhon to čas sucha kropicí krmou polevá, ob trávy čisti, a sde vyžší ředkev jest hustá, tu se protřívá. Čím teplejší jest povětrnost, a čím častěji ředkev se polevá, tím čerstvěji roste. — Kde pro svou ředkvovu potřebu mnoho ředkvi nepotřebuje, a po delší čas mladou nepokojenou ředkev používati chce, moudře jedná, když na jaře vždy po čtrnácti dnech něco semena ředkvovního rozseje, neboť stará ředkev nechtívá. — Ve studených krajích jest pěstování ředkvového semena s mnohými obtížnostmi spojeno, a pročež radím, aby se toto semeno od počtívých semenářů kupovalo.

§. 31. Černá čili zimní ředkev.

Černá čili zimní ředkev, která mnohostráte až 6 liber váží, a po celých rok vytrvá, žádá tu samou půdu a totéž položení, jako ředkev letní; čerstvého hnojení nemiluje. V měsíci Čerwonu, po předešlému desíti, se na připraveném záhoně v peřadi ble střury nabláží jámky na palec hluboké, a jedna od druhé na 1 střevíc daleko; do každé jámky se několik semen vloží, a jámka se vyhrnutou zemí opět zablá. — Ze-li ale sucha a desít se dočkat nemůžeme, brůve se do každé jámky naleje vody, a když se voda do země vpitá, teprvu se semeno do jámky pustí, a jámka se zablá. — Když lupenky sázenic asl na 3 palce vyškřty vyrostly, u každé jámky vyrostlé slabé ředkvovní sázenice se vytrhnou, a nechá se jen nejšťnější státi. — Ostatně se záhon ob trávy čisti, a ředkve se otopávají. Okolo sv. Michaela Archanjela bývá občejně ředkev zimní vyžrád, kdy se ze země vydobývá a buď hned spotřebuje, buď v suchém sklepe na delší čas v pístu se uchovává.

§. 32. Hrách zahradní.

Pod tímto názvem vyrozumívám hrách, jehožto semeno (zrna) v zahradách na připravené záhony rozsazováno bývá, a z něhožto každoročně jenom něco pro semeno se vyžráti nechá, ostatní pak jako zelený hrách se používá. Hráchu zahradního jest několik druhů; zde odporoučím osseu milovníkům zeleného hráchu krátký zahradní hrách, kterýž vysoké nerostí, neustále květe, a mnoho lusů (struků) nasazuje.

§. 33. Jakou půdu a jaké položení žádá krátký (nízký čili zákrskový) zahradní hrách, a kterak mají zrna jeho rozsazovány býti?

Hrách tento se v každé půdě dají, která jest hýprá, a není docela jalová. V čerstvém hnoji sice bujně roste, vssat ale málo lusů nasazuje, pročež v zahradě pro hrách krátký čili zákrskový nejlépe hobi místo slunečné, kteréž předešlého roku hnojeno bylo. — Pro hrách zákrskový

se brzy na jaře půda zryje, železnými hráběmi uromá, a na záhonů rozděli. Nyní se dle střárů motýčků po záhonu ubírají brázdíčky, jedna od druhé asi na 4 palce daleko, a na půl palce hluboko, do kterých se zrna asi na 1 palec jedno od druhého kladou. Každý brázd něco povyrostit, aby nepolehal, ratolesti křezomé po záhoně se rozstrkají. Ostatně se záhon ob trávou čistí a motýčků kypří. Ze stro-mečků, které jsme šoké pro semeno poznamenali, jádné lusky se netrhají; tyto, když docela jsou suché, se odřiznou, na půdě k úplnému usušení se rozprostou, lusky z hrachoviny docela suché se odtrhají, a neovlustrěné v nějakém pytlíku, který se někam powěsí, k budoucí potřebě se uscho-wají.

§. 34. Fasole čili hrách ledvinkový.

Tyto se na poli a v zahrádách sá-zejí, buď pro své mladé zelené lusky, anebo pro svá zrna, kteráž pro pracující lidi jsou zřámová a ozlástně silici potravou. Fasol jest druhů mnoho. Od některých druhů se pouze jen zelené mladé lusky, od jiných pak úplně vyzrálá zrna požívají. Všedky druhy fasol nejsou stejně dobré, a pročť jest zapotřebí, abychom vždy jenom nejlepší druhy sázeli.

Tak zvané turecké fasole, které červené květy mají, a vůbec v našich horách sázeny bývají, jsou nešťatnější, neboť lusky jejich jsou obvykle dvěmaté a tvrdé, a zrna se hodi jen pro dobytek.

§. 35. O půdě a položení fasolím přiměřeném.

Fasole jábají kyprou, úrodnou a více suchou než mokrou půdu. V čerstvém hnoji a na bujně půdě žnou více do lupeni a nasazují jenom málo lusků. — Co se položení týká, fasole velmi milují slunečné a proti mrazivým mětrům chráněné položení. Kdo ve své zahrádě takové položení má, může na tom samém místě fasole po mnohá léta beze škody sázeti. — Poněmadž fasole na zimu náramně citlivy jsou, na jaře se dříve nesázejí, leč až bychom jádných mrazů se strachovali nemu-feli; pakli by malé vzešlé fasole mraz zla-

ziti hrozil, museli bychom je sarkotnými ratolestmi přikryti. — Fasol, jižto zelené lusky za přijemný pokrm slouží, není radno mnoho do jednou rozlájeti, neboť čas po čase vždy něco, k p. na začátku měsíce května jednu část, po čtrnácti dnech druhou část, a na začátku měsíce června třetí část; kdo tento rozvrh zachová, po dlouhý čas vždy mladé fasolové lusky mítí bude. — Fasole, které ozlástně sázeti odporoučím, jsou: 1. Velké čili šawlowé fasole. 2. Fasole woslowé, 3. fasole šparglowé, 4. fasole krcuplowé, a 5. tuhaté obvykle fasole kopečkové.

§. 36. Velké čili šavlové fasole.

Z těchto vřobných fasol se požívají zelené lusky, které sřatoli podobné jsou, a až na 1 střevici dlouhé bývají. Kdo tyto vřobné fasole zná, zgřím jim přednost před ostatními dá. Čím dříve na jaře sázeny bývají, tím více lusků nasazují. — Tyto fasole milují slunečné, a proti mrazivým půdnocním mětrům chráněné položení, sřetují se prostředně úrodnou půdou, která přeběšlého roku pohojena byla. Při sázení těchto fasol jest pozorovati: Misto pro tyto fasole určité se na prvím zryje, a na jaře se ryti to opakuje; napotom se asi na 3 střevíce široké záhony odměří. Nyní se na každém záhoně ve dvou kadech do země zádělají dlouhé hůlky, jedna od druhé asi na 1½ střevíce daleko, pak se hůlky proti sobě stojící k sobě ohnou, svážou, a k hůlce na vrch položené se obilky přimáží. Okolo každé hůlky se do země až na 1 palec hluboko zádělají 4—5 fasol. Ostatně se záhon ob trávou čistí, země se kypří, a když fasole na několik palců vzešly povyrostit, zvolna se k hůlkám přimáží. — Tyto fasole dosahují vzeštku až na 18 střevic, kvetou ob zdola až na vrch a když na 12 střevic vzešly dosáhly, mohou se jim vřstly odstřihnouti, proto že napotom tím více lusků nasazují. — Z fasolových stromků, které jsme šoké pro semeno poznamenali, se jádné lusky netrhají, a když tyto na pobzím jsou docela suché, šhromáždí se a na nějaké suché místo

se položí, v zimě se vysuší, a semeno k potřebě se uchová.

§. 37. Voskové fasole.

Tyto jsou buď černé, buď požloutlé barvy, žádají tu samou půdu a to- též položení i práci, jako fasole řaslové, jebině stranu sázení se od nich liší. — Voskové fasole jsou fasole nižší čili zá- řstlové, tedy jenom nízko rostou, na hůlky se nenatácejí, nasazují hojně masitých lusků, které, třeba již staré, přece výborně chut- nají; jejich zelené lusky jsou ranější, než lusky ostatních druhů řaslových. — V teplejších krajích tyto fasole dvakrát do roka vyrazí, t. j. druh jednou po svém rozřazení vyžrály, mohou toho roku vy- žrálé fasole opět sázeny býti, a jejich mladé lusky se k pěstování nejen potřebovati mo- hou, ale také při dlouhém a teplém pod- zimku ještě jednou vyrazí. — Tyto vý- borné fasole, které se pro své zelené ma- sité lusky sázejí, se nejlépe pro naši hor- natou studenější krajinu hodí, neboť s rozřazováním ich na jaře, dokud mrazů panují, se spěchati nemusi. — Vzhledem k nich k pěstování vždy mladé lusky měš, nikdy se nejednou nesázejí, někdy však po- čase něco z nich se sází takto:

a) Buď se sázejí na připraveném záhoně dle šířky do pořadí, tak aby jeden zábel od druhého asi na 1 stěvic byl vzdálen, a každá fasola na palec hluboko ležela, aneb

b) se sázejí tak jako zemské jablka do kopečka, t. j. vyhrabe se motýčkou jámka a v ní se 5—6 řaslových semen do kola do země vstlačí, aby každá fasola zvlášť ležela, a vyhrabanou zemí se opět za- dělájí.

§. 38. Fasoly chřestní čili šparglové.

Semeno řasol chřestních jest černo- modré, a sází se pro své mladé zelené lusky, které na způsob šparglu připravené výborně chutnají, a mnoho mláďatů na- léžají. — Tyto řasoly se vinou po hůl-kách tak, jako řasoly řaslové, jebině s tím rozdílem, že řasoly chřestní tak vysoko nemýrostou, jako řasoly welské. — Všed- to, co o půdě, o položení, o přípravě

záhonů, a o rozřazování řasol welských čili řaslových praveno bylo, platí také o řasolách chřestních.

§. 39. Fasoly kroupkové.

Tyto vzácné, a ob mnohých mílo- vané řasoly se jmenují kroupkové proto, že semeno jejich jest tak malé, jako welské kroupy. Nesázejí se pro své zelené lusky, někdy pro své semeno, které na salát při- pravěné, nebo jako brách s cibulou wa- řené, jsou velmi příjemným, lehkým k za- žití a silicím pokrmem. — Sázejí se buď na záhdy, buď do kopečků, jako řasoly woskové, a pročež všedto to, co dříve o řasolách woskových praveno bylo, platí také o řasolách kroupkových. — Tyto řasoly jsou velmi úrodné, žádají ale te- plejší ponebí, a potřebují tu svému vy- žrání delší čas, jako ostatní druhy řaso- lowé, pročež na jaře co nejdříve možno rozřazený bžti musejí. — Růžij na pěstování jsou lusky jejich suché, srpem se požnou, nějaký čas na hřbitvách ležeti se nechají, pak se ve snopě svažou a vymlátí.

§. 40. Bílé obyčejné řasoly nízké.

Z těchto jsou tu také nejlepší, které jsou vůbec známé. V teplejších krajích bývají mnoho sázeny, kdežto pro pracující lidi náramně silici pokrm poskytují. Při této bohužel po mnohá léta již panující nemoci zemských jablek by tyto úrodné řasoly i v zahradách našeho okolí měly více rozřazovány býti, aby nám zemské každoročně natažené aspeni poněkud wy- nahradily. Sázejí se tak, jako řasoly wo- skové, a tudíž požorovati všedho, co již dříve a těchto praveno bylo.

§. 41. O přípravě semenových řasol.

Velmi mnoho na tom záleží, aby semenové řasoly po svém rozřazení dlouho v zemi ležeti neostaly, někdy co nejspíše wžešly, neboť semenové řasoly, které dlouho v zemi leží, žhníjí a neženou. — Řasoly semenové pak brzy sejdou, když se teplejší povětrnosti očekávají, a když se

a) před rozřazením několik hodin ve vodě močiti nechají. Než ale močí se

nejměji sázeti, nébrž se v rozřazováním počítá, ažby uschly, jináčby hnilý. — Aneb řdž se

b) v nějaké nádobě nawlaji drtiny, do kterých se semenové řasolky wloží, pak se nádoba na teplé místo postawi, kdežte semenové řasolky již bruhého dne tlíci, a bez odkladu se rozřazují.

§. 42 Okůrky. Jakou půdu a jaké položení žádají okůrky.

Okůrky žádají úrodnou, mastnou a dobře hnojenou půdu, a proti mrazivým větrům chráněné, a zvláště slunečné položení. Ve stínu vysokých domů, jakož i ve stínu vysokých stromů ženou jediné do lupenů, jádnych okůrků wšak nenasažují. Okůrky bývají úrodné, a řdž se v osadách blíž velikých měst sázeti, bývají náramně wýnosné, a mnoho práce nežadají. Také w studenějších krajínách se dají, řdž se brzy na jaře nesážejí, a ostatné patřičné se pěstují. — Okůrkůw jest wicero druhů, než wšech okůrkowé druzby se w studenějších krajínách nedají, pročej jebnati budu jen o těch dvou druzích, které se w našich horách dají a sice:

a) o prosných okůrkách, které jsou wúbec známy, a

b) o hřabových čili tureckých okůrkách, jenž se také jmenují dlouhými okůrkami, které jsou bílé, hladké, mnohokráté až přes 1 stěwic wyrostají, malé semeno mají, w třchlosti a chuti prwmnější přewyšlují, a tudž odporoučeny býti zaslubují.

§. 43. Kterak se ranných okůrků docílí?

Ranných okůrků se docílí takto: Ku konci měsíce Wtejna (w studenějších krajínách později) naplní se několik tvrdětlivou bobrou lehkou zemí, které se na nějaký čas za zatopené lamna postawi, aby se země zahřála. Řdž země jest zahřáta, do každého hrnce se položí tři okůrkowé semena, které se něco málo zemí, a pak hrstkou mechem přikryjí, a pak se tvrdětlivou w zatopené světnici za slnce, kani slunce swíti, postawi. — Aby wšak země w

světnicích newyřchla, meč se ob času i času wodou nawlazuje.

Vo nějakém čase se wyrostlým řazenicám okůrkowým při teplém a slunečném powětří otina powtwirají (dokud slunce swíti), a řdž již třeti lupenel mají, častěji se na čerstvé powětří wynnásejí. Ku konci měsíce Dubna, anebo na začátku měsíce Swětna, řdž již teplejší powětrnost počala, řdže se hluboko asi na 5 stěwiců široký záhon, na kterém se w prostřed na 1² stěwice hluboké, a na stěwic široké jámky, jedna od druhé na 3 stěwice wdálené wyřážejí, a do každé jámky se silná blouhá hůl jatluče. Do každé jámky se dá asi na 6 palců wyřstlý čerstvého bobře uleženeho hnoje (nejlépe koňského anebo owčicho), který se nohou stlačí, pak se řazenice okůrkowé z tvrdětlivá pozorně i do swou zemi wplkopi, na hnoj se postawi, a prádná místa se kol kolem zemi wplní. — Kadno jest tyto outle řazenice před urazem, a přilíš chladnou noci smrtowými ratolestmi přitřwzati a je takto chrániti. — Řdž řazenice něco powyřstly, k hůlkám se zwolna přiwážou, a s tímto přiwazováním se po čase potracuje, jako při winném kmenu. — Okůrky na hůlkách wedené jsou mnohem rannější, krásnější, netrpí tolik zinou, jsou dle úrodnosti, nehnují a nelazi se tak, jako okůrky na zemi ležící, a pročej okůrky na hůlkách táhnouti, zvláště w našich studenějších horách odporoučim. — Že se kraje záhonů šalátem, nebo něčim jiným posážejí, záhon od tráwy čisti, země se k řazenicem okůrkowým nahrnuje, a w čas potřeby se mirně zaléwají (wžby za polekne), samo sebou se rozumi.

§. 44. Který čas, a kterak se okůrkowé semeno v zahradách na záhonech rozsazuje?

Není radno, w studenějších krajínách před měsícem Swětnem w zahradách na připravené záhony semeno okůrkowé rozsazowati, neboť zima mladým řazenicám náramně škobi a je mnohokráté docela ničí. — Semeno okůrkowé se tedy w zahradách rozsazuje u prostřed měsíce Swětna, řdž jádnych mrazů se obáwati není. — Má-li půda pro okůrky určitá jmenowaná wlasti-

nosti, připraví se takto: Půda slavněm, dobře uležejem hnoiem se náležitě přehnojí, a hnoj se hluboko zarývá, zprta půda se železnými hraběmi urovná, a asi na 5 střeviců široké záhonů rozdělí, a řezky se vysílajou. — Mezi tím, co se záhonů pro okůrky připravují, vezme se něco drtin, které se vodou namoží, a s kterými se napotom semeno okůrkové smísí. Drtiny s okůrkovým semenem smíšené vsydou se do nějaké sítěny, která se nějakým namoženým starým kouskem sukna zacpá, tak aby sukno až na drtinu a semeno dobře doléhalo, pak se síťka na volané místo postaví. — Za 24 hodin dobré semeno okůrkové klíčí, což strže síťku tol kolem se viděti může, a když se to spatří, s rozjasňováním semena se problémati nesmí, jinakě hāčty tak dohromady srostou, že se více nerozdělí. — Když se klíčky na semeně ukážou, u prosředě připravemých záhonů se motýčkou dle sítěny udělají strážty asi na dva palce hluboké. — Nyní se sličené semeno na nějakou nádobu ze sítěny vysype, a aby od mentonního povětří klíčky nesežloutly a neumadly, suktem se přitryje; pak se každé semeno zlást do strážty (klíčem do země) jedno od druhého na 4 palce daleko klade, a lehkou černou zemi na půl palce vysoko přitryje. — Při suchém povětří semeno to zemi ležící se něco málo polemá, a sice z rána, a nikolím na večer. Při teplém pohodlném povětří semeno okůrkové takto rozjasené sejde za 4—5 dni, kdežto semeno nepřipravené mnohokrát 4—5 neděl v zemi leží, než-li sejde. — Ze řázenic ze semena vyrostlých, kde huslo při sobě stojí, se po desíti něco ze země vyjdmůhne, a sice tak, aby na záhonu pozůstale jedna od druhé asi na 8 palců vzdálená stála, neboť, když řázenice na záhonu blíže sobě stojí a se neprotřahají: vzrostlé se křijují, a buď málo, buď žádných okůrků nenasažují. — Řázenice na záhoně nepotřebné, ano i sfodlné ze záhonu se vyjdmůhují takto: Po desíti se pob řázenici zarazí ofšvicatěné dřevce, a řázenice se i se zemi pozorně, aby země z kořinků neoprffela, vyjdmůhne, a buď na prázdne místo záhonu se dosadí, aneb na nově připravený záhon se přefabí. — Dstatně se řázenice to čas potřebý, když

za polezne (však ne mnoho) zálewoji, záhonů se od trámy čistí, země okolo řázenic se kypí, i řázenicem nahrnuje, a kraje záhonu se buď šalátem, buď ředkvi měsíční atd. posazují.

Wšbec se žlutý okůrkový květ, který žádných okůrků nenasažuje, nazývá květ em práždným, květ em hluchým atd. a ten bývá od mnohých jako nepotřebný zničen; než ale hluchý květ jeft květ samčí, kterýž prach svůj na samiči květ pouští, a tím způsobem samiči květ zúrodnuje, pročž hluchý květ nemá se nikdy odtrhávati. — Wellé mnoho více okůrkům sfobí, nežli suchó, a pročž se půda mokrā nikdy pro záhonů okůrkové vymoliti nemá. Svožby jiné půdy pro okůrky nemel, tomu bych rábi, aby okůrky po holič táhl. — Však ale i dlouho trvající suchó okůrkům sfobí, neboť, když se nezálewoji, uschnou. — Okůrkům jeft velmi prospěšno, když na večer toho dne, kdy wellé parno bylo, kropici krmou i lupeny se polewoji.

§. 45. Kterak se dobrého semena okůrkového docliť?

Pro semeno se některé silné okůrkové řázenice na záhoněch vyhlidnou, na kterých se vždy jenom jeden okůrek pro semeno ponechá. Nejstrájnější pro semeno ponechané okůrky se buď přiktem nebo plestatým kamenem sfikno pedloží, aby voda dešťowā od nich odtekati mohla. Semenné okůrky nechají se tak dlouho při stromku, až docela sežloutnou, pak se obejmou, a na suché slunečné místo se položí, kde se tak dlouho ponechají, ažby ze-wuitt hnti počali. — Nyní se na dlouho roztráji, a semeno (jádra) i s tukem se nějakou síjici mšbere a do nějaké nádoby vloží. W této nádobě se mšfeko pohromaké nechá, ažby to křvati počalo, t. j. ažby puchýte vyšťatowati počaly; pak se to wleje na drátěné síto, semeno se při ustawicném přilévání vody wypere, na povětří we sínu zpowelna sfustiti nechá, a docela suché a to pytlíčku uschowané na suchém chlabném uisťe k potřebě se powěši. — Tak získané semeno může po mnoho let rozjasowáno býti.

§. 46. Kterak se docílí ranných zemských jablek čili zemáků?

Na jaře v měsíci Březnu se velský, dobrou úrodnou zemí naplněný truhlík postaví do chléva, kde dobytek stojí. Když se země v truhlíku ohřála, začítají se do ni nejranější země, tak zvané janky, jeden vedle druhého, a truhlík se ve chlévě státi nechá. — Vřazené země brzy ženou, a aby jejich mladické výhonky i čerstvému vonkovinému povětrí urosly, truhlík se častěji za poledne na slunečné místo postaví. — Když později na jaře teplota již přibýlo, a mrazy pomínuly, v zahrádě se záhon zraje a urovná. — Na to se na záhoně motyčkou udělají jámky, do každé jámky se jedne anebo dvě země jablek pozorně, aby se mladická nat nepostornila, položí, a dobrou zemí tak se přikryjí, aby jejich mladá nat nad zemí ostala. Když po rozlázení její se mrazy báti, mohou se smrťovými ratoletami přikrýti. — Dstatně se s nimi tak jako s jinými zeměmi nahládá.

§. 47. Mák.

Mák žádá lehkou a typrou půdu, neboť v mokré a těžké půdě sobě docela nelibuje. — Ukoliv na jaře outlé málkové řázeničky mnoho zimy sněsou, ano i sněh a tuhé mrazy přetrvávají, přece mák teplé, slunečné a proti mrazivým větrům chráněné položení žádá. — Z těch příčin se mák v našich hornatých studenejších krajích na poli zřídka seje, než ale v zahrádkách před větrem chráněných jistě i v našich horách se dají, když patřičná práce, kterou mák žádá, se rohnaloží. — Mák jest dvojit, a sice: a) veltký bílý, a b) malý žemcový mák.

§. 48. Kterak se má půda pro mák připravit?

Mák žádá úrodnou a vyhojenou půdu, neboť v jalové půdě jenom malé a slabé hlavičky nasažuje. — Zeflí půda pro mák vyhlábnutá předešlého roku byla hojně hnojena, před rozsíváním semena se nemusí znova hnojit. Mění-li ale tonu tak, musí se půda, která již dříve před

hnojením jednou zprta byla, dobře uležným hnojem (nejlépe ovčím) pohnojiti, hnoj zprti, a pak země železnými korběmi na drobno uhrabati. — Zprte pole se dle šířky na záhony rozdělí, a stěhy se vyhlapou. Přilíc širotě záhonů děláti docela zrajují, jinak by se po záhonu, při plení trávy a při okopávání máku nohama hlapatí musilo.

§. 49. Který čas, a kterak se mákové semeno rozsívá?

Dyčejně se mák rozsívá brzy na jaře, ku konci měsíce Března anebo na začátku měsíce Dubna. — Pozdě na jaře mák rozsívati ueni radno, a sice z té příčiny, že pozdní mák teprva na pozemí dozrá, kdy ptactvo (zvláště škyrky) se svými mladými z lesů do zahrad se přisílují, a občejně také pozdní mák střízejí. — V našich studenejších horách ale zřídka který rok v měsíci Březnu v zahrádkách se pracuje, proto že země občejně zamrzá bývá; radim tedy, aby se na pozemí ku konci měsíce Října pro mák záhonů, jakož dříve praveno bylo, připravily a mák se i hned rozsíl. — Rozsívá se semeno mákové takto: Semeno se smíchá s dobrou úrodnou, rosal ale docela suchou zemí, pak se po záhoně řídko rozhojí a přelémá na přic přes záhon kladeným do země zádlá.

§. 50. Kterak se má mák dále pěstovati?

Ža nelsil netěl, když mák povyprosil, je ponejprv zahrabničkou motyčkou topá. Toto kopání s obou stran záhonu (an topáč stojí na stěze) se děje, a po záhonu se nelskape. Tímto kopáním se nejenom země stypří, tráva vzniklá zničí, nébrž i mák hustě při sobě stojící zřidne. — Když mák 3—4 palce vyššty podořáhl, okopává se, t. j. země se s řázenicem málkovým nahruje, a stěhy ještě řázenice zhusla při sobě stáhy, tu se po druhé protřhají, tak aby řázenice od řázenice asi na 7—8 palců vzdálena byla. — Dstatně se ničehož nedělá až do mrazů málkových hlávek. Když málkové hlávky jsou již suché, nožem se obtíznou.

Při obžezování zamobralého máku jest pozorování zapotřebí, aby se semeno netvysypalo, a ponešadý mák nikdy po jednou netvyrá, častěji se projíti, a vždy zralé hlavy se odříznouti musejí. — Odříznuté mákové hlavy se někam na půdu na pobložené plátno uloží, častěji se převracejí, aby docela vyschly; a hlava úplně suchých se semeno vyšlepe. Máč vyšlepaný se strže sito proseje, a na půdě jenom tence rozprostře, a častěji se přehobí; pak se vsype do misky (tak aby každý misel jenom do polovice byl naplněn), misel se někam na půdě položí, a bývá ob času k času převracen. — Mokrý mák má více semena než bílý, bílý naproti tomu bývá více oleje. — Z prvních vyhrálých hlavek se někdy krásných dohromady sváže, a na jaro k budoucí potřebě semena někam na půdě potěší.

§. 51. Mrkev.

Mrkev jest nejen zdravý pokrm pro lidi, ale také pro dobytek velmi užitečná potrava. Mrkev bývá pro lidi v mnohých nemocích lékem udravujícímu, a v stavbě krajínách, kdežto se ovoce nebáti, a mrkve rozličné druhů se připravují; ona nežádá mnoho práce, a hojně ji odměňuje, když se patřičně pěstuje.

Mrkve jest třicero druhů. Nejlepší druhové jsou:

a) Bílá velká mrkev. Tato v hluboké úrodné půdě bývá jako ruka tlustá, a až na loket dlouhá, a co se slabší a příjemně chutí tuktá, vosecky jiné druhy přerůstuje; pročej mibec odporoučena býti zaslňuje. — b) Červená-žlutá mrkev jest mibec známá. — c) Bílo-žlutá mrkev, jejížto semeno více stranu potrauu pro dobytek na pole rozšíváno bývá.

§. 52. Jakou půdu a jaké položení žádá mrkev?

Mrkev žádá hlubokou úrodnou, a více vlhkou a vosecky kameni a trámy prostou půdu, a proti mětrám chráněné položení. V čerstvém hnoji mrkev sstíplavou a nepřijemnou chut nabývá, a pročej se obyčejně semeno mrkvové rozšívá na jáhony, které předešlého roku

hnojeni byly, t. p. po zemáci. Jestliže v zahrábě tatové půdy není, může se na pobzim pohnojiti.

§. 53. Kterak se má půda pro mrkev připravit, který čas a kterak semeno její rozšívati?

Na pobzim se půda pro mrkev určitá hluboko zrhje, a rhy to se na jaře, aby země náležitě sthýřila, opakuje; pak se země železnými hrábemi na drobno rozdělá, na jáhony nepřilís široké se odměří, a sthýř se vyšlapou.

Ku konci měsíce Března, aneb na začátku měsíce Dubna přitročí se k rozšívání semena, což se takto děje: Semeno se btime neji rukama protírá, aby ob sebe pustilo, pak se v nějaké nádobě buď se suchou zemí, aneb se suchým píselem, aneb s brtanami smíši, a po jáhoně rozhobí. Na to se semeno buď nohami do země zvolna zaslape, aneb přímlem přes jáhon na přič kladením do země vtlačí. — Dstatně se jáhony náležitě od trámy čisti, a když mrkev něco pomrchošla, okopá se; hustá se protřhá, aby jedna ob druhé asl na 5—6 palců vzdálená stála. Mrkev lehce přestoji mráz, pročej na pobzim se sstížením se spěchati nemusí. Při sstížení se mrkev ze země rhyčtem pozorně vyhrdívá, od přileplé země se očisti, nat její se pro dobytek odřízne, a mrkvové kotem se v suchém stlepe k potřebě uschowají.

§. 54. Kterak se ranné jarní mrkve docílí?

V měsici Záři se v zahrábě na připravené a před půlnočním mrazivým větrem chráněné jáhony mrkvové semeno rozhobí. Když se již zima blíží, mladé mrkve se smrkovými ratolestmi přitrojí, které se na jaře, když mrazů se strachovati nemusíme, obklíbí. Dstatně se tak hledí, jak v předešlém §. zminka se učinila. Na jaře pomrchošlá nat mrkvová může se jako špenát připravit, a dobře chutná.

§. 55. Kterak se dobrého semena mrkvového docílí?

Šueb na pobzim při sstížení se nejtrajnější a nepoštvorněné proštěducí hluste

mrtvomé kořeny vyberou, a v suchém sklepě se přes zimu uschovají. Brzy na jaře je na teplé slunečné místo vsadí, jedna ob druhé asi na 1/2 stěrice daleko. Vsadí se tak, aby celý kořen do země přišel, a jenom mačička ze země vyhlédla. Dstatně se země tol kolem ob trávy čistí, motyčkou kypí, a vyrostlé stébouly semenové se k hůlkám přivážou. — Sběž semeno hnědou barvou dostává, obřeže se, spolu sváže, a někam na půdě k úplnému vyžrání se porěší, pak se vytrže a uschová. — Pozorovati jest, že každých druhů mrtve pro semeno vsazených na slástinu místo rozřazen býti musí. — Při koupí tohoto semena musí se na jeho vůni pozorovati, neboť čím libezněji voní, tím lepší jest.

§. 56. Červená řepa.

Červená řepa miluje kyprou, úrodnou a maštnou půdu, která předešlého roku hnojena byla, a slunečné položení. Ve stínu stromů velká netohlostá, a čerstvého hnojení nemiluje. Mějšlepe jí slouží země černá, neboť čím černější země jest, tím červenější a lepší bývá řepa.

§. 57. Kterak se má půda pro červenou řepu připravit, a který čas a kterak semeno její rozsazovati?

Má-li půda jmenované vlastnosti, tu konci měsíce Dubna, anebo na začátku měsíce května hluboko se arýje, železnými hrábemi se urovná, a pak na záhony se rozdělí. — Na záhonech se motyčkou odbělají jámky na 1 stěrice od sebe vzdálené a do každé jámky se 2—3 semena vloží, pak se jámky vyhrabanou zemí vyplní. Ze každé z každé jámky vyrostlých nechá se vyžít jenom jedna, a sice nejsilnější státi, ostatní řázenice se ze země pozorně vyždvihnou, a buď na prázdné místa záhonu dosadí, buď na jiný připravený záhon se přejadí. — Může se také semeno červené řepy na slástinu záhon na jaře rozřeti, a vyrostlé řázenice na připravené záhony přejaditi, než ale prvním způsob jest lepší, proto že se práce usetří, a řepy krásnější bývají. — Dstatně se záhon ob trávy čistí, země se kypí, řázenice se v čas

potřeby zalévají, a řepky se okopávají. — Na pozem, když se řepa ze země vydobývá, s opatrností diti se to musí, aby se řepa nepoškodila, neboť poškozená řepa ráda hnilje. Děpa ze země vydobytá se lupenů a země oprostí, a v suchém sklepě pro potřebu uschová.

§. 58. Kterak se semena červené řepy docílí?

Z červené řepy přes zimu ve sklepě uschované se některé prostřední velikosti vyberou, a na jaře na slunečné místo se rozřadí, jedna ob druhé asi na 2 stěrice daleko. Dstatně se země tol kolem ob trávy čistí a kypí. Sběž semeno již hnědě barvy nabýlo, obřeže se, dohromady se sváže, a někam až k potřebě se porěší.

Semenové řepy nušejí se v záhradě sájeti na místo, které jest vzdálené od místa, kdežto semenové řepy jiného druhu (t. p. cukrovky) jsou rozřazený.

§. 59. Řepa vodňatka čili okrouhlice.

Semeno této řepy se v teplejších krajinách, kde se obilí raně stíží, do stánila seje. V našich studenějších horách radim semeno této řepy aspoň v záhradách na připravené záhony rozřívati, neboť tato řepa k svému zrostu mnoho času nepotřebuje, mnohou práci neřádá, a mladá požívána jest pro duravé zdravěny a od lékařů odporoučeným pokrmem. — Menší druh vodňatky hobi se lépe pro záhrady, jako velká vodňatka; neboť prvnější jest měkčí a slabší, kdežto poslední mnohokrátě stíplavou bývá, a více za pokrm pro dobytek se hobi.

§. 60. Jakou půdu a jaké položení žádá vodňatka, a co jest při rozřívání semena pozorovati?

Tato řepa žádá lehkou, úrodnou a více vlhkou půdu; mokrou půdu vsadit nemiluje. Řežlou a chladnou půdu docela nesnese. Tato půda nesmí vyžítá, nébrž předešlého roku hnojena býti. V čerstvému hnoji sobě nelíbí, a občejně svou dobrou chuť trati. — Ve stínu stromů ořává vodňatka malou, pročej slunečné

položeni ješť k dobrému zdaru vobňatky newyhnutelně potřebné. — Má-li půda jmenované vlastnosti, na podzim se hluboko zryje, a toto ryti brzy, na jaře se opakuje. Půda zrytá se železnými hřeběmi urovná, na jáchony rozděli, semeno se se suchou zemí smíchá, a po záhonech řítko se rozhoří, dřevěnými hřeběmi se zalopá, a záhony se přiklenou na přeč slabějším sláci a urovnají. — Semeno vobňatky se má na jaře co nejdříve možno rozšířiti, poněvadž ranná vobňatka tolik od musfel netrpí, a nejspíše k požití dospívá. — Kde mladé řepy hustě při sobě stojí, tu se protřhají, země se kypří, a záhony se od trávy čistí. — Když lupeny žloutnouti počínají, ješť znamením, že již řepa požití se může. Wydobývá se již tolik, mnoho-li se již potřebuje; ostatní řepa oстане k budoucí potřebě v zemi.

§. 61. Kterak lze semena vodňatky docíliti?

Nejkrásnější a docela zdravé řepy se přes zimu v suchém sklepě uschovají, na jaře se na vřstluném místě, jedna od druhé asi na 1 stěwic daleko rozsábi, půda se od trávy čistí, motýčkou kypří, a vyrostlé semenové strbouchy se k hůlkám přimázejou. — Když semeno v luskách počíná hnědou barvou dostávat, obřeže a sušá se, a někam k úplnému vyžrání a sussení se pověší, a napotom se vyklepe.

§. 62. Křen.

Křen bývá v mnohých pokrmech jako koření potřebován, ale také v mnohých nemocech jako lék uzdravující slouží. Křen roste v každé půdě, roste i ve stínu stromů, a kde se jednou zalénil, tam není tak těžce k vypuzení. Než ale v každé zemi nedělá křeu stejně dlouhé a tlusté kořeny, a čut mnohého kotena křenového bývá nepřijemná, stíplavá a hořká. Chceme-li tedy krásných kořenů křenových se dočkat, čuti libezné a slabé, musíme ho do takové půdy rozsázeti, kterou miluje, a rozsáženého patřičně hleděti.

§. 63. Jakou půdu a jaké položeni miluje křen?

Křen miluje kyprou, hluboko úřednou a více vlhkou půdu, (v nižších se nej-

lépe daří), a proti větším chráněné slunečné položeni. V těžké slinovitě a mokré půbě jenom zblouhat roste, a jeho slabounké kořeny mívají stíplavou a hořkon chuť. Čerstvého hnojeni docela nefese, a pročej se pro křen v zahrádě vytváje umišo, které přeběšlého roku hnojeno bylo l. p. po okřítách, po zeli květném, atc.

§. 64. Kterak se křen rozmnožuje?

Křen se rozmnožuje

a) semenem, což ale příliš dlouho trvá, a

b) kořinkovými sáženecemi, a tento způsob zaslňuje odporučen býti, proto že v jednom roce již tlustých kořenů se dočkáme. —

Kořinkové sáženice se získají takto: Na podzim se dlouhé a jako brk tlusté kořinky, které se na hlavním křenovém kořenu zhnsta wyhadžují, ostrým nožem odříznou, a tak se očistí, aby docela hladké byly; pak se pro jaro v suchém sklepě v písku uschovají.

§. 65. Kterak se má půda pro křen připravovati, a jak se mají kořinkové sáženice rozsazovati?

Na podzim se půda pro křen určena hluboko zryje, a ryti se na jaře opakuje; pak se zrytá půda železnými hřeběmi urovná. Nyní se sáženice ve sklepě uschovávají na dlouhé řady rozsábi, jeden řad od druhého asi na jeden stěwic daleko, a po třech řadách se vždy stězla vyšlape. Tyto sáženice se rozsazují takto: Wezme se dlouhé na fonci osficičené, a na palec tlusté dřewo, kterým se to připravené půbě diry, jedna od druhé asi na 2 stěwice daleko, v řadách vytlačí. Do každé diry se jedna kořinková sáženice přímo vsadí, a země se přitlačí. Mohou se také kořinkové sáženice sřtno do země klásti. — Ostatní se tráva čistí, a země se kypří, jiné práce křeu nežádá. — Vše wřstl kořeu hlavní seřtil, může se v měsici Čerwenci země odhřnouti, a poboční řřnouchy mohou se odřznouti; onen kořinek ale, který přímo do země zene, se neodřzne. — Rosážené sáženice dělají na podzim toho samého roku již na přst tlusté kořeny,

z kterých některé na jaře buboucího roku upotřebomány býti mohou. Kořeny ale, které na jaře buboucího roku jsou slabé, oslanou v zemi až do podzimu, kdežto se napotom vssedky ze země vydobývají, ve ssepě v říštu l potřebe se uschovají, půba se pro jiné rostliny připraví, a hned se i místo pro buboucí kčen vyhlídne.

§. 66. Zeli hlavaté čili hlávkové zeli.

Toťo se buď čerstvé mači a požívá, aneb se krouží, a do soli naložené a stlačené na jimu dobrý pokrm poskytuje. Zeli hlávkové se lazberouče nezdaří, a protež jest zapotřebi, aby se pro zeli hlávkové přede vsim jinými přiměšená půba a potřebné položení zvolilo, a patkická práce se vyplnávata, uchyceme-li se ve své naději sklamati. — Hlávkového zeli jest druhů mnoho; pro nassi studenější krajinu se nejlépe hobi:

1. Dřpícatěné bílé zeli, které v letě potřebováno býti může, a

2. Velké hlávkové zeli pro jimu.

§. 67. Kterak sobě dobrých a laciných sázenic zeli hlávkového zaopatřiti můžeme?

Sázenice zeli hlávkového, které ob zahrabníkú v topených stennicích tajemý bývají, nehobi se docela pro nassi studenější krajinu, neboť řož napotom rozřazený bývají, dřabnou, a buď docela vyhynou, buť ob jimu zmodrají, a ve svém zrůstu velmi zpátky ořlavají. — Kdo zahrabu má, může sobě pro snou potřebu velmi lehce dobrých a laciných zelných sázenic dochovati, a sice takto: Na podzim se v zahrabě na poslední straně vyhlídne slunečné, a proti mrazivým větrům chráněné místo, nejlépe při zbi. Toťo vyhlídnuté místo se hned na podzim dobře uleženým krasným hnojem hojně pohnoji a hnáj se hluboko zaryje. — Pro zelné sázenice tepruť na jaře hnojiť, jest škodlivé, proto že sázenice napotom zkolnitovati, a jádné hlávky nenasazují. — Na jaře co nejdříve možno se vyhlídnuté místo opět zryje, železnými hráběmi uhrabe, pať se semeno ve suchou zemi pronichané po zá-

honě řitko rozhobi, dřevěnými hráběmi se zalopá, a přtkem zatlačí. Aby záhon tento ob jarních větrů tak brzy nemyšl, může se na nějaký čas smrtovými ratolestmi přtkřítí. Kde sázenice zhusla u sebe stojí, protřhají se, tráva se čisti, a země se kypří; v čas potřeby se sázenice kropicí koutou polévají. Zeslí se musky ulážou, a sázenice zřaziti broží, poslouží se dobře sázenicem častějším poléváním, ano i přtkřptim slámou, anebo řož se prositým popelem posypou.

§. 68. Jakou půdu a jaké položení žádá hlávkové zeli?

Hlávkové zeli žádá úrodnou, kyprou, dobře hnojenu a více vřlou půdu a slunečné položení. Ve sniu vysokých domů a vysokých stromů sázenice jádné hlavy nenasazují. Potřebáť zeli hlávkové velmi půdu vyžije, muji se půba takto připravit: Na podzim se půba dobře uleženým hnojem, nejlépe ovcím, pohnoji, a hnáj se zaryje. Na jaře před rozřazováním sázenic se půba opět pohnoji, hnáj se zaryje, zřytá půba se železnými hráběmi urovná, na záhoný nepřilís široké se rozbíli, a řestky se vřslapou, pať se desť očelává, aby se sázenice přřabiti mohly.

§. 69. Kterak se sázenice hlávkového zeli rozsazují?

Na večer po přřebřlém desťi sázenice l přřřazení desťi zřstíle a silné nějakým ospícatěným dřevem ze země se vyřbívňnou, tak aby něco země na korinách vřřeteli ostalo. Přřilís dlouhé korinky sázenic mohou se zřřatiti. Sázenice se i hned na připravené záhoný, jedna ob druhé asl na dva řřevíce ďaleko rozřabi, a sice takto: Vřzme se nějaký dřevěný koles, řřichne se na místě, kde sázenice má státi, do země, do dířla se sázenice přímo poslavi, dřobruně země se l ni přřřhne, která se rukou l sázenici přřtláci. Aby se vsřať při rozřazování sázenic po záhonu řřlapati nemušlo, jest raťno, aby se záhoný niřby přřilís řřiroké neřřlaly, neboť záhoný mají jenom tak řřiroké býti, aby se s obou stran řřestý až do přřřřřed záhona rukou dosřřhnutí mohlo. — Uprřřřř

mezi dvě řádky zeli hlávkového může vždy jedna řádka salátová, brukvová atd. vsazena býti, neboť tím, než se zeli hlávková rozrostle, bývají mezi tím hlávkou salátovou vyplněny. — Zeští se dobře dlouho dočkat nemůžeme, pokračuje se při rozsazování řádky v zemi stojící se nekultivovat po sobě vodou polejí. Druhého dne se na připravených záhonech motýčkou nadělají jámy, jedna od druhé na dva řádky daleko; do těchto jamel se něco vody vleje, do kterých se na večer toho samého dne řádky tak, jak dříve pravěno bylo, vsadí.

§. 70. Kterak se rozsázené řádky zeli hlávkového dále opatrují?

Ve čas potřeby se kropicí koutou zalévají, a které chřabnou aneb docela vyškubly, se novými dosadí. Asi 3 neděle po rozsázení řádky se záhon hluboko kopají, a když vyrostlé řádky hlavičky nasazovatí počínají, rovně tak, jako zemáky se otopají.

Když později tepla již ubývá, a chladné noci nastaly, hlávkové zeli velmi spěšně roste, a pročež s řízením zeli hlávkového se spěchatí nemá; onoť se řídí, když již tužší zima se blíží. — Při vyšší bezlistovosti a opatrnosti vyrostají mnohokrát jenom chřásti s měkky anebo docela s jádrušmi hlávkami. Příčinou toho obvyčejně bývá buď nepohodlné povětří, buď pro zeli hlávkové nevhodná půda, anebo že řádky zkolinkovatěly, t. j. že na kostalku řádky narostly bakulky. — Tyto bakulky potlačují, když se semeno rozřívá na záhon čerstvým hnojem pohnojené, a napotom, když řádky růstí počínají, později narazí přicházejí. Neboť v čerstvém hnoji řádky bujně rostou, a když mrazí uhubí, stáma, kterou řádky kořínkami ze země táhnou, místo což se měla po řádky rozdělití, otlává státi, z čehož ty bakulky pocházejí. Na ty bakulky již hmyz svůj majička klade, z kterých vyplývají mladé do vněti bakulky se vderou, a následkem toho řádky chřabnou, a jádné hlávkou nenafazují. — Proti housenkám jest nejúčinnější prostředek — tyto za v čas sbírati. S tím způsobem je mnoho honjenet

zničí, když se lupeny zelné častěji prohlédají, a místa na lupenách, kde bílý motýl majička nasadil, se vytknou a odstraní. — Hledejbí se obzorem, když se řádky nehalšením, na praž utlučením mápnem, aneb sábrou častěji posypou.

§. 71. Kterak se má hlávkové zeli na zimu uschovatí?

Letní hlávkové zeli se obvyčejně ze zahrady zpotřebuje, a na zimu se neuschovává. — Hlávky zimního zeli se vsad uschovávají takto: Vozbě na pozjím se hlávky spolu s kostalky a s jejich kořeny ze země vydobývají, jejichžto kořeny se uapotom v suchém stěpě do měkkého písku zabělají. — Aneb se na suchém místě vykopá jáma na 2—3 řádky hluboká, do které se vyřezané hlávky složí, pak se jáma prkny přikryje, na které se země nahází, přes nižto se napotom stáma rozprostře. — Nejtvrdší a největší hlávky se hned na pozjím vyberou a i s kostalky a s kořeny, tak jak dříve pravěno bylo, pro semeno přes zimu se uschovají. V zimě při prohlídce se nahnilé lupeny odlupují.

§. 72. Kterak se semeno zeli hlávkového získá?

Na jaře, když mrazí se strachovati nemůžeme, zelné hlávky pro semeno vybrané a přes zimu uschované na slunecvé a proti půlnocním mrazivým větrům chráněné místo se rozřívají jedna od druhé asi na 3 řádky daleko. Vyrostlé semenové záhonky se i hůlkám, aby od větrů polámané nebyly, přivážou. — Semeno obvyčejně vyžrá tu lonci měsíce Srpena, aneb na začátku měsíce Záti, a poněvadž nikdy stejně nemůžeme, úplně vyžrále od času i času se vykeje, a na půdě na rozprostřeném plátně sušiti se nechá. — Suché semeno se napotom vydrti, vyčistí, a čisté v nějakém místu na suché místo posadí. — Ze ostatně kol kolem rozřázených semenových hlávků tráva se čisti a země se kypří, bez toho se rožmí. — Ano i to přehlednouti se nesmí, že místo, kdežto zelné semenové hlávky se rozřívají, vyžaléne býti musí od místa, kde semenové hlávky jiného druhu, t. p. kapusty atd. se rozřívají.

§. 73. Kapusta.

Různých rostlin, které se kapusta nazývají, jest druhů mnoho; druhové ale, jižto zvoláste v našich krajích se sázejí a dobře daří, jsou: a) Krátká letní kapusta, která přes leto za polím slouží. b) Zimní kapusta. c) Zeli kadeřavé, které i přes zimu v půdě zahrabní vstává.

Semeno těchto rozličných druhů kapusty se na jaře na připravené, nikoliv ale čerstvým hnojem pohnojené záhony rozsívá, tal jako dříve o zeli hlavatém pravemo bylo. — Jedna část semena krátké letní kapusty se rozsívá na jaře co nejdříve možno, pať po měsíci na to opět jedna část a t. d., abydom přes leto výžv čerstvou kapustu měli, tal abydom, kdy jsme z jednoho záhena kapustu vy potřebovali, i druhému záhonu přikročiti mohli. — Semeno zimní kapusty a zeli kadeřavého se rozsívá v měsíci čerwnu. — Vyrostlé sázenice kapusty se na připravené záhony do pořabi, jedna od druhé asi na 1½ stěrice daleko rozsábi. Dstatné množství, což dříve o půdě a přípravování záhonů, o opatrování rozsážených sázenic, o uschování na zimu, o zřítání semena, oblébem na zeli hlavaté pravemo bylo, platí také o kapustě.

§. 74. Brukev.

Brukew, která se v zahrabách hojně sáží, a jejížto baňata kupa lahodný a zdravý pokrm poskytuje, jest vůbec známá. Brukev jest dvojitě hlavního druhu a sice: a) Bílá čili skleněná a b) modrá čili holandská brukew.

Bílá brukew jest ranější, než modrá; její maso jest i měkčí i šťavnatější, a pročej zasluhuje zvláště odporoučena býti.

Modrá čili holandská brukew později své baňe nasazuje, roste až pozdě do zimy, a bývá velmi veliká. Dokud jest mladá, bývá i její maso měkké a šťavnaté, později ale bývá dřevnatá a tu se jebně hobi za pokrm pro dobytek.

§. 75. Kterak sobě můžeme brukewních sázenic dohovati?

Na pobzím se v zahrábě vyhlídne místo slunečné a proti větřům chráněné, které se i hned pohnoji, a hnuj se zarýje. Výžv na jaře se tento záhonek opět zarýje (avšak nehnoji), železnými hráběmi urovná, pať se semeno do suchou zemi promíchá jenom řídce po záhene rozhobi, dřevěnými hráběmi do země se zablá, a prkencem zatláči. Dstatné se tyto sázenice tal opatrují, jako sázenice zeli hlavatého. — Kdo chce výžv mladou brukew mít, nesmi semeno pojednou, nýbrž výžv po čase něco semena rozsívati.

§. 76. Jakou půdu a jaké položení brukew žádá?

Brukew žádá dobrou, kyprou a mastnou půdu, a ačkoliv i ve štívu stromů své baňe nasazuje, přece ji slunečné položení, zvláště na jaře, vyborně slouží.

Půda tato se na pobzím pohnoji, a hnuj se zarýje. Do čerstvého hnoje sázenice rozsábiti není radno, proto že napotem baňe bývají dřevnaté. — Před rozsazováním sázenic se na jaře půda znova zarýje, uhrabe, na záhony rozdělí, a pať se dešť očelává.

§. 77. Kterak se sázenice brukewové rozsazují?

Po předešlém dešti se dosti zřídle sázenice brukewové ze země vyzdvihnu, a na připravené záhony, jedna od druhé asi na 1 stěrice daleko rozsábi; důlžno při tom pozorovati směho, což dříve o rozsazování sázenic zeli hlavatého pravemo bylo. — Mochou se také sázenice brukewové po krajích záhonů okurkovaných a mezi sázenice hlavatého rozsájeti, neboť bílá brukew i svému zrostu krátký jenom čas potřebuje, a mezi tím, nežli se okurky po záhonu rozstáhnou, bývá již brukew obřizena. — Žetivě brukew, které bud pro semeno, bud i potřebě na zimu uschovati minime, se i s kokeny ze země vydobývají, a jako zeli hlavaté v suchém sklepe se zopatří, než ale ty brukew s kokeny ze země se nedobývají,

keré se hned spotřebují, nýbrž bane jejích se ob křesťáku obřiznou, tak aby spodní kůže obřiznuté koule s trošskou masou na křesťáku ostala, na které při pohodlném povětrí malé brukve kol kolenu vyrostají, které spotřebovati se mohou. — Semena brukvového se docílí, jako semena zeli hlavateho; na jaře se křesťák brukve semenové celý do země vsadí, aby jenom bane nad zemí ostala.

§. 78. Zeli květné čili karfiol.

Růže zeli květného jest umohým přímým a chutavým i nezdružným lehkým a zdravým pokrmu. Několikv tato kuchynská rostlina z teplých krajín pochází, ptece velkého horka nemiluje, a pročež se pro našší studnější krajinu velmi dobře hojí.

§. 79. Kterak se sázenic zeli květného docílí?

Na podzim je to zahravě vyhlídne slunečné, a proti mrazivým větrům chráněné místo, a sice tam, kde hýprá a velmi úrodná země se vypnázá. Půda tato se hojně pohnojí, a hnoj se zaryje. — Na jaře se tyto obnovuje, a země se na drobno uhrabe. Ku konci měsíce Dubna, anebo v první polovici měsíce Května, když již země se zahřála, jedna část semena zeli květného se na připravený záhonek jenom křido rozhodí, dle věnými hráběmi do země se zabělá, a přetknem se zatlací. — Aby země jarním mrazem tak brzy nevyschla, na několik dní jemnými ratolesťmi se přikryje. — Záhonek tento se tak říkaje každodenně tropici koven polévatí musí, a sice až k rozřazování sázenic, ostatně se od trávy čistí, a země se metličou hýptí. — Druhá část semena zeli květného se rozřívá v měsíci Červnu, z kterého semena růže zeli květného na podzim za pokrm slouží.

§. 80. Jakou půdu a jaké položení zeli květné žádá, a kterak se jeho sázenice rozsazují?

Zeli květné miluje hýprou, mastnou a více vlhkou půdu, a slunečné položení. Půda tato se na podzim krásným dobře uleželým hnojem pohnojí, a hnoj se za-

ryje. — Na jaře, když sázenice k přerazování jsou dosti silné, půda se po druhé hnojí, hnoj se zaryje, země se železnými hráběmi urovná, a na záhony rozdělí. Po předešlému desíti se sázenice ze země vydvihnou, a na připravené záhony, jedna ob druhé asi na 1 1/2 strowice daleko, se rozřadí. — Pakli se ale dlouho desíti dočkatí nemůžeme, to též se dělá, což dřive při rozřazování sázenic zeli hlavateho v čas sucha praveno bylo. — Mezi rozřazené sázenice zeli květného může se salát, brukva, a t. d. rozřaditi, neboť dřive, než zeli květné zraje a se rozlehně, jest salát a brukva odklizená.

§. 81. Kterak se rozsázené sázenice zeli květného dále opatřují?

Zeli květné žádá k svému zrostu a k zložení krásných růží ustavičné vlhkou půdu, a pročež rozřazené sázenice, když toho potřeba žádá, nepochybně záležitosti býti musí. — Ostatně se záhony od trávy čistí, země se hýptí, a když sázenice povyrostly, osepávají se. — Když zeli květné růžičky nasazovati počne, vrchní lupeny se ualomi, a růžičky se jimi přikryjí, jinakě růže v čas velkého horka rozrostají.

§. 82. Kterak se růže zeli květného na zimu uschovají?

Vzdě na podzim vyrostlé růže zeli květného mohou se na zimu takto uschovati: Růže se se svým křesťálem asi na 4 palce dlouhým vyřizne, restech svých lupenů se zbaví, pať se na místo suché a mrazu nepřístupné porvě. —

§. 83. Kterak se semena zeli květného docílí?

Na podzim se nejkrásnější a největší růže pro semeno zvolí, a i s koleny ze země se vydvihnou, a v suchém stěpě, zabělané sice s koleny ve vlhkém písku se přezimují. — Třito se na jaře na slunečném a proti mrazivým půdním větrům chráněném místě rozřadí. Místo ono musí vzdálené býti od místa, kdežto semeno jemných zelových brnů se přez-

stnje. Častější zatěování scházeti nesmí. — Růžij lusky bílou, a semeno hnědou barvou dostává, semenová rostlina ze země se vydobývá, a ušedce na půdě k úplnému vyžrání semena se poměří; semeno se napoim z lusků vydrti, a to míslu na suchou míslu poměšením k budoucí potřebě se uschová. — Vrábim vsíat, aby se žádný v našich studenějších krajinách nenamáhal, dobrého semena zeli květného dostiti, nýbrž aby raději každé semeno zeli květného ob počtiových semenářů pro svou potřebu koupil!!

§. 84. Kukurice čili turkyně.

Toto z Ameriky pocházející obilí dáwa mouku a krupici pro lidi; a dobytek i drůbež turkyni krmení velmi na sebe bere, a maso jejich býwa vzácně stávnaté a chutné. Lupeny a klasy mají mnoho cukroviny, po kterého křavý, řož se jim za pokrm předkládá, mnoho mléka dáwají. — Nemožralé zelené válečky býwají v octě, tak jako okurky nakládány a pěstány jsouce ob mnohých za lahůdku se používají. — Ze zelených stébel se cukr a syprou tlačí, ano dle nejnovějšího vynálezu v lesích se suché turkyněové stébla na srot pro dobytek melou, který srot má pro dobytek užitečnějším býti nad srot jiného obilí. — Turkyně není jenom nejvyšší užitečná, ale i také velmi ušedná, neboť začastě tisícery užitel dáwa. Bohužel toto úrodné a užitečné obilí v krajinách chladnějšího pomebí se uedari. V šířím poli ošolo Bystřice, Newoměstá a t. d. turkyni sázeti neradím, než ale v zahrádkách, které položeni proti polební mají, a proti mrázovím půtočným mōtrím jsou chráněny, žloufka se dělati může, uedob bystky wálce nemožralý, přece lupeny a stébla na drobno porožané mohou křavám za pokrm předloženy a mladé nemožralé válečky mohou do octa jako okurky naloženy býti. — Turkyně jest dražá mnoho, než ale jen ti křavové se pro studenější krajiny hodi, které nejkratší čas ke svému vyžrání potřebují, a tito jsou: a) Bílá wělká perlusska. b) Wlaská malá turkyně (kapounková) — c) Wlkozrná čerwená a žlutá turkyně Siciliánská.

§. 85. Jakou půdu a jaké položení turkyně žádá?

Turkyně v každé půdě zahrabni se dáti, která není vyžita a mokrá; ona žádá slunečné, teplé a proti wětrům chráněné položení, neboť prudký witr jest hlawním nepřítelenu turkyně, který jí wzroslou častokráte pošáma a ze země wywratí, žádáť řož země přeběhlým desítem hojné nawložena byla. — Proto jest turkyně blouhým lupením ob přiroby započatena, aby w čas prudkého wětru tímto lupením jedna o druhou se opírala, a takovým způsobem wšed polámaním a wywračením chráněna byla.

§. 86. Kterak se má půda pro turkyni připravovati a semeno turkyněové rozsazovati?

Na podzim se půda pro turkyni určená hluboko žryje, a pōtwabž turkyně pole velmi wyžije, na jaře se půda tato dobře nležeujm bnojem hojně pohneji, a hnuj se žaryje, a půda žrytá se železnými hráběni urowná. — W našich hernalých studenějších krajinách není radno dříve než u přestřed měsíce května žrna turkyněové rozsazowati, protože na jaře pozdní mrazy turkyni naramně sředi. — Semeno turkyně se rozsazuje takto: Na připraweném a pohnojeném záhone se motýlkou nadelají jámky, na způsob čimfky pětky; jedna ob druhé asi na 1²—2 sticowice walelo, do každé jámky se wtlací dvě turkyněové semena tak, aby w zemi na 1 palec hluboko ležely; pak se jámka syprou a velmi úrodnou dříve již připrawenou zemi wplní. W nedostatku hnoje hnoji se jediné jámky, t. j. nadelají se na záhone široké a hluboké jámky, do každé se wloží něco dobře nleženého hnoje, na hnuj přijde něco úrodné země, pak semenuwé žrna, a poslepně se jámka dobře zemi wplní.

§. 87. Kterak se má turkyně dále opatrowati?

Tak rozsazené semeno schází asi za 12—18 dni. — Řož turkyně na 3—4 palce wšedy porowosla, ponejprw se kopá

a toto lopání se později opakuje. — Velmi dobře se mladá turkyňni poslouží, když se človečci lejno ve vodě rozdělá, a mladá turkyň se polévá. — Při druhém lopání se zbytečné turkyňové rostliny odtržou, tak, aby z restlin z každé jámky vyrostlých vždy jenom jedna, a sice nejvládnější ostala státi, odříznuté se křovám za pici dávají.

Když turkyňe vyřstí na 1½ stěvice dosáhla, do kopečka, jako zemáky se olopá čili lupčí. Při mozté pomětrnosti a z rána, dočub rosa trvá, ano i w čas květu se při turkyňi ničehož nebělá. W bujně půdě vyhánějí na stěbla turkyňové pohoční vyhony, které odříznuty býti musejí. — Na kenci stěbla se wynadávají klas (samčí květ), který když květe, zároveň pouští pod nim na stěble pivořský turkyňový wálec wolátna (samčí květ); prach květu samčího padá na wolátna květu samičiho, a tím se turkyňe zúrodni, pročej ani samčí, ani samiči květ se poskvnuti nesmí. Když po obhovětu samčí klas schvontí počíná, několik palců uob nejjwordnějším wálcem se obřízne, spolu také se odejmou menšii nedofonalé wálce, tak aby na každém stěblu nejvýš tři wálce ostaly. — Když lupeny na wálcích již bílou bartou mají, jest znamením, že turkyňe dozrála, a poněwadž wálec nikdy pojednou nedezrají, ob času f času se pole turkyňové projiti musí, a zralé wálce se vždy odlamují. — Na každém wálci se z jeho lupeny, w kterých zrna jsou zaobalena, ponechají 4, kterými se vždy dva wálce spolu swážíou, a w suchém místě na nějaké ražno se poměši, a když wálce úplně wyschly, zrna se wylustují, a na půdě na nějakém suchém místě, nejvýš na 1½ stěvice zvyšstí se rozprostrou, a prwni čas se lopatou častěji přebazují. — Ostatní lupeny walců se shromáždí, dočouale na půdě wyschnout se nechají, pak se jimi místo slámy ložní mědy (slamnitý) naplní, na kterých se wyborně leží. — Wychlé turkyňové stěbla se odřezou, a spálí. — Nejkrásnější wálce se nechají přes zimou newylustněné wyset na jaro pro semeno. Zrna z proštěd walců jsou pro semeno nejlepší.

§. 88. Chřest čili špargl.

Chřest miluje suchou, lehkou a písšitou půbu, pak proti půlnočním mrazivým wětrům chráněné a ozařené slunečné položení. W teplých krajínách se chřest mnoho sází, a přece se ho i tam ještě nedostává, neboť w městech se až posud dráže lupuje a probává. — W nassich hornatých studenějších krajínách jest chřest zřídka kde w zahrádách naležti, a sice z následujících příčin: a) Dub se majetníci zahrad domýšlejí, že se chřest w studenějších krajínách nebačí, anebo b) že zalhávání záhonů pro špargl mnohé a velké wýlohy žádá, anebo c) že chřest mnoho práci a velké opatrowání potřebuje; d) hlawni příčinu naležám w newědomosti mnohých, kterakby sobě záhonu šparglowé založiti a zříditi měl.

Welice se mylí, kdo se domýšlí, že by se chřest w studenějších krajínách nebačil; neboť špargl své stáwnaté písšalý dřívce na jaře uzejne, dočub teplejší pomětrnosti nezačala, a třebať i některé z nejprwnějších písšalý pozdější zimou značeny byly, což na tom? Nauzřel písšalý se odříznou, a nové písšalý se neulážou dřívce, dočub se opět neostepí. — Špargl roste w každé půdě; roste i w zbi, když se semeno jeho náhodou do zdi dostalo; roste wšak tím bujněji, když se do připravené země jeho řázenice rozšáje. Když záhonu šparglu jsou jedentráte založeny, písšalý jeho se až přes 15 let každoročně řezou, a po wšech tyto léta jenom malou práci, a žádně wýlohy nepůsobí; o čemž se každý dostatečně přesvědčí.

Nejlepší druhové řázenic jsou, z kterých ženou: 1. písšalý bílý, 2. písšalý zelený.

Špargl ráfosowý jest druh nejšpatnější; býwá ob pravých znatelů nemilován, a pročej při bílém a zeleném ostátime.

Rozmnožuje se buď řázenicemi (hlawatici šparglowou) buď semenem.

§. 89. Jakou půdu a polohu špargl žádá, a kterak se má puda připraviti?

Špargl miluje lehkou, suchou a písšitou půbu, a zvláště proti mrazivým půlnočním wětrům chráněné a slunečné

položeni. Půda mokrá, těžká a hlínovitá, jakož i poležení proti půdnoci, nehodí se pro špargl. Nemá-li půda těchto vlastností, musí se dříve připravit, t. p. těžká hlínovitá půda se zleptá, když se rum ze starých stavení, bláto říčné, bláto z rybníků, drobných písek, a t. d. naveze, a se starou zemí náležitě se promíchá. — Půda připravená se na podzim dobře uleželým slavným krasným hnojem hojně pohnojí, a hnuj se až na 1 1/2 střevíce hloubky hnojí. Na jaře se půda tato opět hluboko žrtyje, urovná, pak se do ní ranní země jablka rozšáje, aby země častějišm topáním náležitě zhyřila. — K podzimku, když se země jablka ze země vydobýly, se půda opět hluboko žrtyje, země se železnými braběmi urovná, záhony až na 4 1/2 střevíce šířky se odmězí, a řezky mezi záhony, až na 1 1/2 střevíce šířky se vyšlapou. Nyní se po záhonu až na 6 palců ob kraje, rozšáje sláma a ble slámy se po záhonu rozšáje koly, jeden ob drubého až na 2 střevíce daleko; to samé se dělá i s drubé strany záhona, tak aby koly v řadách proti sobě stály : : : Jestli jsou záhony o něco širší, řázenice šparglové se rozšáje ve směru čtveřky, : : : Všudy, kde na záhoně koleť stojí, vyběží se ryčeni až na střevíce šířky, a na 1 1/2 střevíce hloubky jámka, pak se tyto jámky na zimu přelánami přikryjí, a jaro se očekává.

§. 90. Kterak se řázenice šparglové rozsazují?

Brzy na jaře, jakmile země rozmrazí, přikrta se s jámel odstraní, země do jámky nahrnutá se vybere, pak se do každé jámky něco dobře uleželého hnoje vloží, který se nohou přitlačí; nejlepší hnuj jest kříšťský michaný s krasným; na to ustanou jámky otevřeny až sobě řázenice šparglové nejlépe dvočeté, započítáme.

Tyto pak se rozšáje takto: Na hnuj v jámce se dá až na 3 palce vysoké velmi úrodné již dříve připravené země, z které se v prostřed jámce udělá pahýbek. Nyní se vezme každá řázenice do ruky, vsedlo na ni nahmle a položena se odřízne, pak se řázenice na vhodil pahýbka

posadí, kořen se kol kolem rozprostrou, aby se neřizňovaly, pak se řázenice velmi úrodnou zemí až na tři palce zvršlý přikryje. Jámký se hned na to docela nezaplní, nýbrž se očekává, až řázenice vyháneť počínají, pak se zemí z jámel vyházenou doplní, záhony se urovňají, a kraje jejich se slátem posáje.

§. 91. Kterak se záhony nově založeného šparglu dále opatrují?

Toho samého roku se více nebdá, než že se záhony beklivě od trávy čistí. Pozdě na podzim se stroměchy semenové řázenic vyrostlé několik palců nad zemí odříznou, a kol kolem při každé řázenici se něco dobře uleželého hnoje zafopá, však ale pozorně, aby se kořenům neublížilo, pak se na zimu celé záhony slavnatě hnojem přikryjí. — Na jaře drubého roku se se záhonu dlouhý slavnatý hnuj ohrabe, dobrý hnuj ale se pozorně motykou na záhonu zafopá, pak se záhony urovňají, kraje záhonův se slátem posáje, vyhněle řázenice se novými dosadí, a záhony se od trávy čistí. Na podzim se řázenice tak jak roku předešlého hnojí, a záhony na zimu slavnatým hnojem se přikryjí. — V roku třetím se běje vsedlo to, co se stalo roku drubého. První tři léta po rozšájení řázenic se docela žádná píšťaly nečejou, a tudě neče svými rozšázeným řázenicem náramně usťobiti, musí se sobě po celý ten čas čekat na špargl třotiti, první píšťaly se tepru roku čtvrtého čejou, a pak každý rok po 15 let, ve kterém čase obyčejně špargl se slábne a vyhynne.

Po těchto 15 let žádná jiná práce není, než každoročně pozdě na podzim vyrostlé semenové strouby obřezati, a obkliditi, kol kolem obřiznutých stroubůl dobře uleželým hnojem pohnojiti, a hnuj pozorně zafopati, pak na zimu celé záhony přikryjí, na jaře hnuj obkliditi, zemí zhyřiti, záhony urovňati, od trávy čistiti, a konečně, co nejkřemnějšího jest, vyrostlé píšťaly řezati. Tyto se řezou na jaře až 1 sv. Janu Křesťiteli, děle nikoliv; napotom vyrostlé píšťaly se nechají státi, aby z nich semenové strouby vyřístaly, které se pozdě na podzim (po

voslech Švathč) několik palců nad zemí obřežou.

Zač z tohoto pojednání vyplývá, že kládní záhonů sparglowých není se příliš mnohými výlohami a že příliš mnoho práci spojeno; toho mínění jsou až posud toliko staří zahrabníci, kteří od svého obstarupiti nechťjí, a své sparglowé záhony s mnohou nepotřebnou práci, a s mnohými výlohami zakládají.

§. 92. Mají-li se rostoucí píšťaly sparglu přikrývati anebo nepřikrývati?

Mnozí přikrývají píšťaly hromadného kořena od toho času, když hlavičku ze země vystrčí, až k tomu omlazeni, když odříznuty bývají. K takovému přikrývání se potřebují dřevě hrnce, aneb zvláštní hlíněné neb dřevěné duté treubičky. Dle mého uvážení by se píšťaly sparglowé neměly přikrývati, a sice proto, že napotom takové přikrýté píšťaly zvednati, a mnoho ze své libezné chuti a vůně ztráti.

Takové přikrývání by se s dobrým prospěchem mohlo diti brzy na jaře, když po předešlých teplotách vdech mráz hrozí, aneb v čas wellého horka na několik hodin mezi polednem.

§. 93. Kterak se mají píšťaly sparglové odřezávati?

Když píšťala záhonu vyšly dosáhla, odhrne se od ní něco země prstem, a nožem na špičce ohnutým a velmi ostrým šiftno jedním řežem se obtízne, pal se jómka učiněná i hned zahrne. — Řezání píšťal se děje buď brzy z rána, aneb na večer, nikdy za poledne v čas wellého horka. Píšťaly bvaťráte na jaře ženou, prvou v druhé polovici měsíce Dubna, až i smatému Jana Křestiteli, pal od sv. Jana Křestitele ještě 4 neděle. Z prvního se na každém kořenu ponedá jedna píšťala, aby do semena vyhnala, ostatní se k potřebě odříznou, než ale po smatém Janu Křestiteli se docela žádné píšťaly netežou, nebž semenové stromky z nich vyrostlé se teprv odříznou pozdě na podzim, po voslech Švathč.

Odříznuté píšťaly, které se hned nepotřebují, mohou se v suchém sklepe s utřiznutým loncem do wellého píšťu zastřané k budoucí potřebě uschovati. Tak uschované vytrvají čerstvé přes 8 bui.

§. 94. Zdali jest lépe spargl rozmnožovati semenem anebo sázenicami?

Špargl rozmnožovati rozřazováním semena jest o mnoho lepší, jako rozmnožovati ho sázenicemi, a sice z následujících příčin.

a) Kdo semeno rozřazuje, nepotřebuje sázenice kupovati, a tak peníze usetří, neboť kopa dvouletých sázenic stojí až 1 zl. stříbra. K tomu všemu jsou dobré sázenice v našem hornatém okolí zřídka k dostání, musiliby tedy z daleka do našich hor přinášeny býti. Čezby výlohy již zmnožilo.

b) Kdo semeno dobrého druhu rozřazuje, docílí již také dobrý druh sparglu, což se vždy o kupovaných sázenicích tvrditi nemůže.

c) Ue studených krajínách zřídka který rok v měsici Řeznu aneb na začátku měsíce Dubna v zahrabách se již pracuje, a pročež koupené a z teplejších krajín přenesené sázenice na několik neděl ve sklepe se uschovati musejí, než-li se rozřazeti mohou. Řez ale ony mezi tím ve sklepe ženou, a když pal se v zahrabě rozřadí, buď vyhynou, buď náramně seřádnou.

d) Píšťaly ze semena řezou se v pátem roce, tedy o rok později nežli ze sázenic, naproti tomu ale jest spargl ze semena o mnoho trvalivější než ze sázenic, neboť tento i přes 20 let vytrvá, a tak lehce newyhýne.

e) Zakládání záhonů méně práce žádá.

Pročež všem přátelům sparglu obporoučím obzvláště ve studenějších krajínách, aby semeno sparglowé rozřazovali.

§. 95. Kterak se dobrého semena šparglového docílí?

Především se musí semeno šparglowé z dobrého druhu vzíti. Z nejprvnějšího zrostu se nechají některé silné pi-

šťstaly z hůru hñáti na semeno. Když
pobje na pobjim na semenových strom-
cích kuličky krásnou červenou barvou mají,
celý stromet se odvízne, po několik dni na
slunci se nechá, pak se červené kuličky
obrtchaji, v nějaké nádobě rozláti, a čer-
né semínka v nějakém brátěném sítě při
ustavičném přilévání vody se sperou,
pak se na nějakém papíru rozprostou, ve
stínu uschnout se nechají, a suché v ně-
jakém mislu uschované l budouci potřebě
na suchém místě se převěši.

S. 96. Kterak se semeno šparglové rozsazuje?

Když se půba, jako dříve v S. 88.
praveno bylo, uspořádala, na pobjim,
anebo brzy na jaře, semeno šparglové
se rozsazuje takto: Před záhon se dle
zdešky natáhne síť, a webě síťury se
v peřadi, vždy na dva stěvice ob sebe,
rozstrhají kolký. Totěž se dělá s druhého
traje záhona, tak aby kolký na záhoně
ve dvou řadách proti sobě stáli. : : :
Dkolo každého kolký se do země u-

palce hluboko vtláči 4 semenové zrůka.
Na jaře, když utlé řázeníčky při kolkách
vyrostly, se při každém kolký nechá jenom
jedná řázeníčka a sice nejšlůnější státi,
ostatní se pozorně ze země vytrhnou, prá-
zdná místa záhonu se solátem vysázejí, a
záhon se bedlivě od trávy čistí. — Na
pobjim se kolkicem každé řázeníčky trochu
dobře uležené hnoje motýčkou zatopá,
na celý záhon je asi na dva palce zmož-
sky dobře úředně země přívá, pak se zá-
hon na zimě slavnatým hnojem přikryje,
což se po 4 léta opakuje, a na jaře rá-
tého roku se teprv první píšťaly řezou.

Může také semeno šparglové na
připravených záhon řábko rozšířeno a pře-
měňmí hraběni zatopáno býti. Záhon
se pak od trávy čistí, a na zimě se sla-
vnatým hnojem přikryje. — Na jaře
druhého aneb třetího roku se vyrostlé řá-
zeníčky protřhávají, t. j. nejšlůnější osta-
nou na záhoně státi, jedna ob druhé asi
na dva stěvice daleko; ostatní vsjal
pozorně ze země se vyžabývňou, a na
jině připravené záhony se převěši.

Čtení po-učné a zábavné.

1. Strýček Pravdomil.

(Od Frant. Dědka, kaplána v Dolních Konicích.)

Máš strýček Pravdomil from
toho, co již lonšského roku v Morawa-
u vyhládal, ještě vsšelicos na své cestě
viděl a slyšel, neboť, když kam přišel,
bylo mu obyčejem, že sebe vsšeho po-
všimnul, a na to, čem nerezuměl, se
poptával. Nacházimet jej zase ve spo-
lečnosti svých kousedů, jimžto zděluje ze
stasseosti své, čehož zapotřebí.

Bartoš: „Ale milý pane strýčku,
nědyž pak jste byl na cestách jen několik
dni, a wite toho více, než mnohých světem
prohnaných člověk?“

Pravdomil: „Widite, to je tak.
Mnohých chodi světem a dívá se na tu
Boží přirobu a na teu šhon lidstva jako
ta nemá tkrát beze vsšeho pomázení

a beze vsši touhy, aby vsšude něco re-
zumného pochopil. Pak se mu vsše-
dne mihá na myšli bez ladu a skladu,
jako huizto nřavenení, a co viděl a sly-
šel, nemá v něu žádného zállabu, a zdá
se mu býti toliko pouhým suem. Tu
pak ho arci také nic nezajimá, leč ce
jeho tělu bylo po chuti, a takovům zpu
seben slycháwámce vhládati nasse toma-
rysse, kterak v Bzeuci jest dobré wi-
no, v Prostějově dobrá rosolka,
v Bawořích a v Čechách dobré
pivo, v tom hofinici dobré jitrničky,
v onem dobré uzenty, v jiném hejklé
stěpnice — ale kec se uachází nějaký
krásný chrám, památný hrad, už-
jalý dobročinný úřaw nebo spo-

leť, nějaké užitečné školy: o tom hrubě něco nemějí. A nejbůte při tom ješ, že pak talová líb, kteří mohou říci: „Byl jsem v Italii (t. j. v Itálii) v Řísi, v Uhersku, v Bavorsku“, se domýšlejí, že vědí Vůh mi co, a ob jiného ani si nicého říci nedají; ač přece ve světe — jen svou národnost a své náboženství potratili, a lépe by jim bylo, kdyby byli seděli, jak oni jiným úsměšně říkají, „doma za pecí.“ Vžby člověk zplatal, když rozváží, jak mnoho z našich mladých lidí jde do „světa“, jak mnoho na svých cestách by mohli pro tělo i pro duši získati, a jak složeni, Cirkvi a národu obciženi často ze světo domů se vracejí, a velmi mnohým jiným také ješše na pohoršeni a na zlázu bývají. — „Prokop opatrný“, „Mistr Jordan“, „Mistr Loukofský“ — jsou krásné knihy pro mládež, kteříž se do světa pouštějí, a zlástni příruční knížka také již se pro ně chystá. — Nu vidíte, kam jsem pobodalť Bartoše nasseho zabloudiv; ale vám řeknu vssedco, co mám na srdci, nebo, kteráť vžby více a více na mou stranu se klenit“

Zvábavý: „Ale milý strážní, právě jste se zmínil o knihách. Zdalíž pak i na svých cestách na knihy jste si zpoměl, když tak mnoho jiných věcí vás zajímalo?“

Prawdomil: „Milí bratři, na knihy nezapomenu nikdy, a víte sami, která dobrá knihy si umím vážiti, a která i vám je vžby vnuccij, jen abych též se čtení pobádal. Já považuji každou dobrou knihu za nějakou osobu, kteráž o něčem důležitém s námi chce rozprávěti, a poněvadž to učiniti nemůže ústně, čini to tiskem. Pravím o něčem důležitém, neboť o věcech vssedních a obvyčejných nedávám žádný ničeho tisknouti, a kdyby i dal, žádný rozumný by toho nečetl. Pročbychom čtením se namáhali, kdybychom tu nic jiného už vssednosti a sprostnosti nenalezli? — Vssedních a sprostých věcí nás obvyčejný život pobává nám až nabyt! Já ale čtu, buď abych ducha svého obohátil novými myšlenkami, buď abych se něčemu přiučil, buď abych se dozvěděl, co se jinde děje. A vidíte, člověku již jest to tak vrozeno, že nikdy neupokojuje se tím,

co již ví, ale vžby chce věděti ješše více, ješše něco jiného. Což vám to nenapadlo, proč ty wašfe bítly, sotwa že začneš žvatlati, pořád již se ptají: „Tatinku, co je to, a proč je to, a odkud je to, a jak je to?“ a nebaji vám spíše odechcu, až jich zvedavost upokojíte. Šle, jejich rozumek počíná se proklubávat, a vy máte přikládat důvody? tomuto duchovnímu ohni, aby lépe hořel; — a takovými důvody v duchovním smyslu jest každá dobrá kniha; ona podpaluje náš rozum a naši vůli, abychom, co jest pravého a dobrého, napřed poznali a potom konali.“

Bochybil: „To vssedco se mi líbí, neboť praví se: „Více lidí více vědí“, a taková kniha, ždá se, jakož věděla nejvíce, poněvadž vssedem, jenž ji čtou, chce to poměřiti; miao to nyní vssedce pospíchá ku přebu, jak v hospodářství tak v zemědělnictvu. Vssedco nahývá nové tvářnosti; novým způsobem seti, hnojení a žiti při hospodářství; nové stroje (masšiny) a samohyby při zemědělnictvu. O vssedech těchto věcech se musí psáti, a jeden bruhému musí svou zručnost zbléti, aby to, co nejlepšího jest, se vybralo a udrželo. Tu tedy knihy, a tišť vůbec, jakož i schůzky a spolky, jsou velmi prospěšny. Zinal to ale jest ve věcech náboženských. Tu vssedco a vžby jest stejné. Článty voury nemění se, a Cirkvi zůstává vžby ta sama.“

Prawdomil: „Milý milý, mně se ždá, že jste také jeden z těch, kteříž praví, že prvý Cirkvi již došlo. Nu, s takovými lidmi já mnoho nemluvim. Kdo myslí, že Cirkvi, která vssedem onen světský směr vždy pohromadě, aby se nerozdrobil, — která do různého lidského sponu vládaťa vyšší účel a směr, aby nezevssednil, — která život tento naláží vyšší nadějí, aby se nám neostřivil, — ano kdo myslí, že Cirkvi tato patří již mezi staré haraburdi: ten patně nezná ani sebe, ani svého povolání. S takovými lidmi marně jest namáhati! Co mám já za černé, mají oni za bílé; a kde já vidím světko a čisťotu, tam se ždá jim býti tma a neřád; a tudýž s takovými lidmi shodnuti jest

nemožné, poněmáhž ce já mám za líc, mají oni za r u b. Proto mám rabim, nepouštějte se s nimi do žárných hádek, byloby to marné, a kdo wi, jestli byste snad sami ve svém předsudčení nebyli zmyšláni. Milí brassi, takovi lidé považují sebe za welmi učené, a na nás sprostý lid pohlížejí jako na nerozumnou zvěř, a také dle toho s námi nakládají. Ano často i to howádo u nich se má lépe, nežli jich služebnictwo; a psi, welci i mali, honici i nehonici lépe papají a měkčeji spávají nežli služka nebo učeník. — Kadmíniné protikřesťanské zářady myšlely se ve vysokomyšlných kotrbách, a někteří ze sprostého lidu, kteří se rádi po druhých opíjí, pokládají to též za učenost a breptají to po nich, chlice je služebnictvuati a jim se zamědčítí. Moji milí přátelé, myslím, že žádný z nás není tak zproštělý, aby věřil, že když člověk jest w jedné věci učený, musí býti i ve věci druhé učeným, a že, kdo k. p. umí dobře mlatit, žnout, a třeba i stroje (massini) dělat, a třeba i honit, opířowat, kmanbowat: musí též umět náboženstwi myšládat. To není wždy pohromadě. Může člověk býti w jedné věci tuze učeným, a w druhé tuze hloupým; hloupým obzwláště we věci té, kterou považuje za nepatrnou a maličkernou, než aby se o ni lépe poučil — a mnozí smýšlejí tak o swatém náboženstwi. S těmi a takovými já se nikdy nehádám, ale také jejich řečmi nedám sežé ničeho nabulifowat. Já si myslím, že každý rozumí nejlépe tomu, čemu se byl wyučil, a protož z ohledu náboženstwi nejvíce věřím kněžím.“

T w o r d o h l a w : „Já také myslím, že náboženstwi patří kněžím, a že my se o to hádati nemáme.“

P r a w d o m i l : „Bdá se mi, jako byste mně byl dobře nerozuměl. Milý příteli, mšlíte se welice, myslíte-li, že náboženstwi patří telito kněžím; náboženstwi patří wšsem nám, ono jest záležitosti veřejnou, a kněží jsou jen jeho učitelé. Žádný neobejde se bez náboženstwi, aby tim neutrpěl sstědu na svém swědomi. A buďsi člověk sstastný jak na tomto swětě možná, — bez náboženstwi nebude spoko-

jený. Proto také jest náboženstwi pro dusi tim, čím jest wybudý pro tělo. Skychom nemohli býchati, zahynuli bychom, a kde nepanuje náboženstwi, tam trudno a pušo jako we hroě. Wždyť to widíme w těch zasnuzitých obřicích těch, kteří náboženstwi se odřekli; jak děsná jest jejich twáť — jak děsné to musí wybadati tepruw u wnitř! Mlčelím, moji milí, náboženstwi není záležitosti pouze kněžšou, náboženstwi patří nám wšsem wespolek, celému pokoleni lidskému, a proto si ho nebejme jedowatit aneb docela odčizit. Náboženstwi jest dusšerowí petrawou člowěčenstwu, a tak jako listi prší se stromu, když se mu dosti wlahy nedostává, tak i jednolčwci a národowé žijí jen dotud, dokud prawého náboženstwi se přidržují. Wy se své strany neprotakujem Bohu žárnou službu, když se Jeho náboženstwi držíme; arcit ale wyhledává to náš wlastní prospěch, abychom se ho nepostředli. — A nyní myslím, že již mne dobře pochopíte, když řeci Bohychbilowě odpowim. Prawił, že se nedá o náboženstwi umcho psáti, peněwadž jest wždy stje. To jest sice prawda, náboženstwi a článty wiry se nemění — měni se wšak lidé, kteří je mají wykonawati, a měni se okolčností, w kterých se křesťanstwu se mají pohybowati. A tato změna libi a okolčností požaduje také změnu, nčelím w náboženstwi samém, ale w uwedeni jeho do života. A pak jest i mnoho věci w náboženstwi swatém, ježto jsou změnitelné, a jež dle potřeby času též se jináci. Zpomeňte si k. p. na r. 1854., kdy neposkwrněné početi blahoslaweně Panny Marie prohláššeno bylo za článek wiry; zpomeňte si na r. 1856., kdy uzawřen konfordát (úmluwa) nassého státu s Církwi, a poznáte, že w Církwi ledaco postupem času se měni, že tedy i tu pauuje jakýsi život a pokrok. Rozmajte pak, že náboženstwi jest záležitosti veřejnou a wšsobecnou, každého se týkající, a že tedy sluffnou jest věci, aby každý o ně dbal a jeho si wššimal, w něm se cwičil, a je sobě zamislowal: a tu pochopíte, že k docileni wššeho toho bude zapotřebi, aby se také o náboženstwi psalo, a wšseljafé knihy náboženstweho druhu

se vybívaly. Nu, a o vybání takových knih stará se uasse Bručnické Dědictví sv. Cyrilla a Methobia, jakož i Pražské Dědictví sv. Jana Nepomuckého, o nichžto již častěji jsme slyšeli. — Mili seube, pročby si po mšedním lepotění umavený a utmáčený nezafel bo soula, w zimě třeba le kammům, aby se potěšil výročy Pisma swatého, jako: „Pojďte ke mně w mšedni, jižto sličeni a obtíženi jste, a já wás občerstwim;“ aneb: „Slabý jest sen pracujicimu, ale sytosť behatého uedopusti mu spáti;“ (Kaz. 5.) aneb: „Z práce rukou swých jisti budeš; blahoslawený jsi a dobře tobě bude.“ (Zalm. 127.) Kdo po takové úteše a ctavě uetouží, netví, co jest slast dusewni, out nepocitil oueu twnitni pesoj, jehož swět dáti nemůže.“

Partoš: „Náboženstých knih býwalo wždy; také jsem křeji slyšel, že se za starobávná málo co jiného tisklo fromě knih a pojednání náboženstých. A jest to také zcela pochopitelné; neboť wy profsi lidé přece jen nejráběji k náboženstwu se nachyljeme, a w něm wy wšelijakých swých trampotách utěchy a úlewy hledáme. Z wšelijaké pouaučné knihy uchwám si libiti k. p. o hospodáctwí, o wčeláctwí, o kemesle, o pěstování stromů atk. Swěl jen přece potád se žene ku přebu, a člověk nemůže žistati při tom, čemu ho naučil jeho děba a praděba, poněwadž wšelijakými wználezp wplonáwá se nyui za hodi u u tolik práce, co tenkrát za deu, a jeden člověk pracuje upni za dwacet, ano wzmem-li ohled na stroje (masšiny) i za sto. Zabrity jsou arcit pro mnohé chudé řemeslníky zlou wěcí, ale — již jebneu jsou tady a nebá se to žměnit, a proto kdo jini má zkráceuou žiwnost, musí se wernouti na něco jiného. Tak se stalo též při železnicích hospodáckým a wozkům, i oui mnoho ztratili. Wšleobecnost ale wšim tím přece jen žistala; wámet nyui lacinější a lepší zbeží, a pohodlné cestowání. Pořád jest slyšet o něčem nowém. A proto člověk, wšy nezústal po zadu, musí wždy přiučowat se od druhých jakož i z knih. Tomu wšsemu bám za

pravbu. Newim ale, k čemu jsou ty knihy swětšlé, které nyui sem tam počínají se tisknouti?“

Prawdomil: „Můj milý, newim, jaké knihy minite, nechci také a nemohu wšsem wšubdy wzdáwati chwál. Žistne se za uasích časů arcit mnoho knih zbytečných, a tussim i sšobliwých. Ale w nási věci Morawské se ještě takových knih newáme obáwati. Kdo pak piše po morawsku? Zajistě jen ti, kteří morawský lib miluji. A proč piši? Wšy ho o něčem dobrém a užitečném penčili, aneb nějakou weselou dobu mni připravili. A, což my ani newime, ti páni, aneb jak se jim spíše říkalo, wlaštenci na to obětují mnoho peněz, jen aby lib uás w něčem wyučili; a krom toho, jak sšchám, nezřídka sebě sšlechtnou obětiwosti swou připravuji nepřizeti u jiných pánuw naši řeč nezaujicich a newilujicich. Žinal přý to w Německu a u jiných národů. Tu nejen sšřowatelé knih žábnych peněz na to newohnalábají, nyžž ještě mnoho peněz za to dostawou. Nu, mili brasi, to zdá se mi býti welkým rozdílem. Šbe lze sšřowáním peníze uabyti, tu powožowati se může od některé dělání knih za kemeslo, a kdo si chce něco wylátati, ten spíše wšelicoš dohromady. A proto že se w Německu mnoho čte, tudž také lažba knih, at si je jakákoliv, najde swých čtenátů. Žinal jest to u uás. Máš lib powožuje posud knihy za něco zbytečného, a sotwa že si ročně ten kateubát koupí. Šnou wedle toho prawidla jen řídle wšmínty; z toho následnje, že uasse knihy, a bytby byly sebe lepší, se newožprobají a žistawají lejet, a powěwadž jich tisknuti s mnohými útratami sšpejeno jest, tedy se newypláca, a kdo chce co nechat tisknout, má při tom obyčejně šškoru. U jiných národů býwají tedy sšřowatelé za svoje práce a díla odměněni, což jest sšustneu wěcí, neboť každý dělník jest swé mzdy hoden; u nás ale fromě namahání sšrebr wušejí ještě sami činiti peněžite oběti. Proč ale toto wše wám powidám? Proto, abyste našli, že, an žinde často knihy se piši ze žistu, u nás se piši z lástky, neboť jen lásta k wlastnimu rokášim a touha po jich wylátání může k nabytínewým obě-

těm spisovatelé pohnoti. Z toho pak posoudíte, že knihy naše nejsou psány z nějaké spekulace, nýbrž z dobrého umění, a že nemohou tedy býti než jen dobré."

Bochybil: "Z toho bych byl nemyšlil, že ty knihy přijdou tak drazé. A člověk si jich tak málo váží, myslí, že nemají žádně ceny. Nu at mi přijde ještě jeden *Mašobilův* *Frantik* a řekne: „Če co bych já tolik peněz dával za knížku,“ já mu povím, proč toho lelet."

Pravdomil: „Můžete mu říci, co jednou řekl jakýsi gřeš uduce jednemu etcovi, kterž u něho chléb nechat syna světe stávkovat, nechléb mu ale platit, co tento žádal, vyměňovaje se, že je to mnoho, že za ty peníze koupí celého vola. Vše-li, co mu uduce odpovéděl? „Kup si tedy vola a budeš u mti dva;“ t. j. jedním bude tvůj syn, a druhým ten kopeň. A to starší, člověk, který nic nebyl, nicého uctivil, o nicem newi, nicého uctě, nicého si newštiná, pobečá se té u něm twáři, která také o nic více se nestará, než o svůj záubek. Pak arcib, dvjž he něce uobčejněhe pská, kvjž se he nědo na něco pečádneho optá, dvjž o něčem šyšti, což rozum jeho přefahuje: pak jstane mu rozum stát, on se divi, leč, štrabe se za usšina, vobwaluje oči, otvórá hubu, a lapá čerstvých vzduch, aby se neubušil. O takovém pravi lid, „že troubi jako mlil ua newé wata."

Baroš: „Nu, takových zpezdilců wjdy ubýwá mezi lidem našim, a bebda, že brzo wěšši díl jich pozná, že newdrost jest nad zlato. Také widit, kteral pečinaji se zaládati školšké knižárny, a kteral lidé čtení se chápoj. Na těch pak, co čtou, tež to hned zumenati. Šnou uzdalejši, lažděmu dobrému slowu přistupnějši, powášlivějši, a mize se člověk na ně nšpolehneut. Také kvjž jest obecne jednáni, uměji o mnohé věci moudré slowo promluwiti. Swoje domáci záležitosši sprawuji si pořádně, své hospodářstwu wedou přistabně, o dobré zwedeni swých dítel mají wellou péči, a jšou i jinál bedliwi a wzorni, a proto sloužejí obci le cti a jšou u estat-

ních we wážnošti zasloužene. Wjdy dej, aby počet těchto rozslasných wjdy wice a wice mezi námi se zmadal. Bawby mnohá neplechota w obcích přestala, a mnohých dobrých obyčej by se zamel. A což myšlíte, mihy stržčliu, jakšim zpusekem by se to dalo ještě snadněji dociliti?"

Pravdomil: „Myslím, že čtením, a to čtením nejen náboženšských a ponaučných knih, nýbrž i hospodářských a jiných dobrých časopisů. Je i náboženšský časopis nemá nído scházeti, nepotřebuji teprwe podoblati. Těmito časopisy poznáwáme běh swěta a jeho rozmaité udalosti, poknity, wynálezy, snahy a pokroky; učime se znáti jiné krajiny, jiné národy a jiné způsoby a obyčeje, jiné řízeni wěřejné, jincou spráwu obecní, jiné wztěláwání pitvy, jiné zacházení s dobytčim, s ošeniim atd. Wili brassi, tu jest ššireké pole; tu se může člověk mnohým wěcem naučiti a daleko se oshlednouti. Tu může uabwi mnoho zšustencstí, a to netošilo na své wlastní útraty, nýbrž od jiných. Tu může člověk z muchého uctěpsši si wykrati, a dle swých potřeb ku swému přespěchu použiti. Tu se mu otwírá celý swět, eu s celým swětem jest jako we spojeni, a wšechny wynálezy, wšechny zšustencstí, jakož i wšeljaké wštrahy jiných lidí jšou nu tak na blizku, jakož byly jeho. Tu člověk pozná, seč jest rozum lidšty, a jak daleko ještě jeho hospodářstwu domáci a suat i záležitosši obecné pozabu jšou za jinými, a hledi, co lze zanedbáne, wnahraditi dle možnošti. — Zinal jest to ale u toho, kdo nicého nečte. Ten waje ššlowary své wjdy za nejtepsši nestará, že e zwelebem nicého. Wšje co pozoruje u jiných, jest mu špatné, jen to, co jest le-1, nemá žádné chyby. Nowinári u něho jšou lháři, kteří prv piši jen hloupossti, aby od lidi peněz wpláali. On jim tebu newěři, a na w nic nebá; za to ale dá si od lebdajalche sluchuby až briza nabulikowat, a troufi potom po bdbině rozumem, až to bučí. Zpouente si, co roku 1848 uáš Zanel Kudrnůw wědel za nowiny! Zábňých sice nečetl, neboť sláhy peníze; za to ale každého poběhlita na cestě zastawil, a u wšjedě se woptáwal. Nu, a ial mnohých-

kráte dopabnul, sami wite. A proto také již úřady samy na to tláčí, aby lid nowiny čel, ponevadž wědi že zkusenosti, která s každým čtenářem hned lehčejší jest řízení. Jednou mi jeden takový pán pravil, že když k němu někdo přijde ku správě, hned pozná, zdali co čte, čili nečte. Se čtenářem prý jest hotov za čtvrt hodiny, an s tím, jenž něčeho nečte, celou hodinu ztráví, a pak přece ještě takový nečtenář často newi, o čem se jedná. Napřed arcit sem tam mezi pány bylo slyšet, že čtení není pro sedláka, že prý tím zanebává své hospodářství, a každý prý má zůstatí při svém; pán při spisech a rolník při pluhu; nyní ale již se smýšlí naopak, a jen malá hrstka zbývá ještě těch, kteří wenzowanu čtení potřebného nepřejí, majice o něj starosti. Pán prý se nepokázil. Wěšši díl ale již se přesvědčil, že právě tu weničan, který čte, více o své domácí hospodářství a záležitosti se stará, nežli nečtenář, a že lépe wšemu porezuje, snadněji wšedlo pochopi, a wůbec že jest wšemu dobrému přístupnější. Proto také nyní páni s nimi rádi ekcují, rádi jednají, a jen na talové si nepokázil. Kteri jak we swém rozumu, tak i we swém chování jsou ještě jaksi hranati. Dejž Wáh, aby těch drsnatých hranáčů wždy wic a wic ubýwalo mezi lidem wenzowským, a zůtáhal se počet soujedů pomázliwých a moudrých, a we swých mrawích způsobných — aby tak národ náš se cti obšťal i před soudnou stolicí tohoto swěta, a nerítalo se o nás, že nejsme schopni nějaké wydělanosti. Přiležitosti k tomu nám w slutku neshází, neboť máme w naší řeči nejen mnoho dobrých knih, ale i dobrých časopisůw a nowin, z kterých člověk mnoho pochopnouti může. Upozorními Wás jen kromě náboženských nowin „Wlaschowskaja“, „Wlaschowskaja“ a „Wlaschowskaja“ na nowiny: „Morawskij Wárobni List“, a „Hospodářské Nowiny“ Pražské. Obce nowiny tyto mohou držeti na obecné útraty, w tom jim žádný úřad nezabrání, a pravim, kdyby w každé obci byl jen jeden swědomitý čtenář, kterých čel nejen pro sebe ale i pro ostatní, a to, co čte, jim wysložil — třeba i w obecním domě při sftění piva

nebo wina místo obyčejného křáskání a pomlouwání — widěti bychom, co by z našeho lidu bylo za několik let! Počet hlupáků, lenochů, furcawců, opilců wálně by se tratil, neboť by se hanbili před ostatními soujedy horěti swým naruženostem zwiceřim, a nastalaby krásná řemennost mezi občany; druh nad druhu by se chtěl wyznamenati, druh nad druhu by hleděl své domácí záležitosti wždy lépe spravowati, dítly lépe wychowawati, obecní powinnosti swědomitěji konati, a we wšemu dobrém prospiwati. Pažby probudila se w obcích i jakási obecná wšestnost, která nyní behužel skoro ještě wšudy pohřessujeme; každý občan kromě swých záležitostí staralby se a dbal-by i o záležitosti obecní, o pořádku obecní spráwu, obecní čest — a nepowazowalby obecné jmění za jmění nepatřící žádnému, a z kterého může ušřihowat ble mozuosti; ale za jmění, ježto patří wšem, a jehožto zkrácení jest krádež spáchaná na wšech údech obce. Arcit žebý přede wšim jiným k talowému smýšlení dopomohlo náboženstwu, ale dabo by se o wšem tem wělni mnoho mluwiti, a poněwadž dneš již dosti jsme se nahowěřil, teby si to necháme na podruhé.“

Zwědawý: „Ale milý pane strážku, ještě jen několik slow. Sdých již jste udui dues tak mnoho o tom čtení, o knihách a nowinách namluwil, čeknete nám ještě ku konci, zdaliž newite, jak dleuho již to jest, co se knihy tištnou, zdaliž to wždy tak bylo, a jak se to wůbec děje?“

Prawdomil: „Milí přátelé, knihy tištnou se tepruwo až čtvery sta let, neboť bylo to až w polowici patnáctého století, když jaksi Jan Guttenberg přišel na tu myšlěnu, aby tištnul knihy; proto se také tento muž cti co wynálezece kněhotištlu. Přede tím neshawalo žádných knih tišstěných, nýbrž psaných, a nejstarší památky o wěcech a udalostech důležitých jsou wšestky psány, buď na papíře, buď na tak zwaném pergamene. Metkeba tepruwo podoštnou, že to stálo mnoho práce, a jeden mulek, — neboť takové památnosti chowaly se nejwice u dworů a w klášterích — ztráwil časlo celých wěl žiwota swého

opisování nějaké knihy. Je pak takový spíš byl velikou výzvěsí, a neprobával se za několik krácarů, ani zlatých, samo sebou se rozumí, poněvadž nic se neopisovalo na předej, nežť pro potřebu, a umět psát, mají milú, bylo tenkrát velikou výzvěsí; jestť umět tenkrát jen někteří páni a knězi, ostatní lid sotva že se naučil něco čísti, mnozí ani toho neuměli; poněvadž štel menkovských tenkrát ještě nebyvalo. Dypnáležem tisku učiněna v tom veliká změna. Knižy počaly se množiti, počaly se překládati, staly se přístupnými každému, štel počaly se zaváděti, a nyní není potádného domu, kedychom nenalezli aspoň několik dovořých knih; není potádné obce, kedy nebylo jaké tak štel; není sporádného člověka, jenžby neuměl čísti a též něco knudného uopati. Jaké obohaceni v uměni a ve vědomostech lidských tímto obchodem knihovým se stalo, jak myšlénka myšlénku budila, je-liť každý spisovatel svým tiskným slovem na sta, na tisíce lidí v jatelsko výzvěsti uohl vypučovati: uebude těžko pochopiti. Tim nastalo zblžení se jedněmíců a národů v duchu, tak jako nyní železnými dráhami v prostore. Myšlénka jest jako dusivní blesk, a wite, že po telegrafu (rychlowěstem) u železnice bžhž též tak žvaně elektrický čili mlunni blesk, — mohlychom tedy právem nazvati knihy dusivním telegrafem čili rychlowěstem. Dále již ale nebudem mluviti, abychom se nestali nefrozumitelnými.

Barth: „Jestě, milý pane strýčku, byste nám mohli pověditi, kterač onen Jan Gutenberg na tu myšlénku přišel, aby knihy tiskl, a kterač se to děje?“

„Bravdomil: „Toť jest snadná věc, a mnohož z wás si pomyslí: „Pobíwmo, že již špisse něco takového někomu nenapadlo!“ Ale když již něco wime, tu se nám to zdá býti velmi lehké, ačťosim před tím žádný na to nepřišel. W tom ohledu jest známa powídka o Kolumbowi, kterýž, jak wite, ku konci patnáctého století objevil Ameriku. Jeho souperci chtíce slávu jeho zlehčiti twrdili, že to není žádnou zásluhou, že vynalezl Ameriku, poněvadž již nyní každý o ni

wi. On neháduje se s nimi, hájal sobě dáti w e jce a wyzwal je, aby postawili wejce to na špici. Žádný toho nedoláhal. On wzal wejce, připeštl ho špici na stůl, a hned zůstalo státi. Tut wšickni wolali: „To my také umime!“ — „Dobře,“ pravil, „ale na to přijde, tomu to napadlo penejprvo!“ A tak to byla i s Janem Gutenbergem. Wime, že myšlénka pozůstává ze slova, a slova se skládají z písmen. Z napadlo mu, že kdyby stáwalo písmenu samých o sobě, mohly by se pak dle potřeby w jednotlivá slowa skládati, a slowa ku slovam datohy celou připoměť čili wětu. Začal tedy wýřezáwati písmeny napřed ze dřewa, sporádal je w jednotlivá slowa a celé wěty, očernil je, položil na ně papír, a hle — wšedle, jak to byl bezmoudý štel, otázalo se na papře otíštěné. Tent byl počátek tisku, tak malicherný we swém začátku, tak důležitý we svých následcích! Wrzo po tom, když již se wědělo, jak do toho, počal se tisk zkolonalowati, písmeny dřewěné proučeni w se stálejší a uhlazenější, dělání z mědi, ze železa nebo z kovu, a tim nakyl i tisk twárněsti okrouhlejší a pro oko lahodnější. Nyni, když wstoupime do tiskárny, widime tu lidi unouněné, kteří, schránku majíce před sebou, w níž jsou bezmouda oddělena podle abecedy, a do rukopisu se divajíce — jednotlivá písmena ze schránky podle rukopisu wбирají, a do jisté formy je kládou; to ale jde tak rychle, jako když swádlena jehlou házi. Forma tato pak se naklí černidlem, a wloží do mašiny. Mašina tato pozůstává kromě jiných částek také z wálec, na který se omotá z jedné strany prázdny papír k tisku přichystaný, načez wálec se žene přes formu a otískuje na papír to, co forma w sobě obsahuje, z druhé strany pak papír už potisknutý z mašiny wychází. To jest to celé kouzlo, jez hybe smětem a myšlenci lidskými. Tíštěné archy pak se kloží a swážou a kniha jest hotová. Prvoni w jazyku českém wpištěná kniha byla „Trojanští historie“, a to r. 1468, tedy záhy po wynalezení tiskářstwi, a dočlala se r. 1843 pod titulem „Petrofifoné Trojanští“ w Praze u Wospiřijila štelého wydání. Gutenbergowi pak z jeho wynálezu wje-

šla sláva taková, že sedm měst hádalo se o tu čest, uiti jej za krajana a robáka svého, mezi němi také čestá Kutná Hora, zdá se ale pravdě podobno, že narozen jest w německém Měchci, kde s vyšláfěním doctorem Faustem, latnikem, měl žiti w přátelském spolení. Záhm pak způsobem knihtupectwi u nás w Rakonstu se zmahá, pekaly nám přehled lonské Slow. Newiny utvářejice, že w celém Rakonstu naležá je mni: (1856) 228 knihtupectwi, tedy o 37 více než rohu 1850, bále o 222 více, jako w též době minulého století (1750), kdežto se w celé říši jen 6 knihtupectwi nalezalo, a sice 3 w Praze,

2 we Widni a 1 w Solnohradě. Z mncjších 228 knihtupectwi připadá na spoletiné vlastní maffe 63; a sice 41 na Cechy, 11 na Morawu a 11 na Slowenstvo. Praha má 24, Karlovy Vary, Marianské Lázně a Litoměřice po 2, pojednom ale města: Budějovice, Nudbich. Brádec, Klatow, Pípa č., Píkerec, Pito mysl, Plzeň, Tábor, Tachow a Teplice. Brno má 5, Olomouc 3, Bihlawa, Newý Jičín a Znojmo pe jednom. We slowenských ale částkách Uher máme w Přesypurku 4, w Kossicích a w Bystřici po 2, w Lwoči, w Režmaru a w Nitte pe jednom knihtupectwi.

2. Lic a rub.

(Obrázky z venkova od Jana Soukopa.)

I. Nedbalý Franta.

Raslat přivátých adw ent. Háhy z rána na prvni uberemí zvonu kmitají se světko po dědině. Welci, mali, muzowé sítat i stařentý slabě šepeti je hlubokým sněhem ku chrámu Páně na Moráte. Ranni spánek i cestu pouěšub obtížnou obětují milerábi Weltemstému Děstáku, kteréž opustiwši krásné nebe o Wánocich se chystá na cestu řížowou za hříšný lib. Pe širém kraji rozhláá se posud čirá tma; jenou z oken chrámowých kyne putujícím jasná zář, jako by welala: „Ej hle, sem pospěšste wssidni; tu onen přibtel prawého Swětká, které oswěcuje každého člověka přicházejícího ua teuto swět; tu slojte swá břemena wy wssidni, kteří obtíženi jste a Pán Zejús občerstwi wás!“ — Těslná žina nemilosrdně sice beráži na přehlou sčránku dusse, ale oheň lásthy Boží hřeje a nebá utižnenti nábožnému srdci. —

Doslebbe chránu berou nábožné dusse hojnou odvěnu swé heřliewosti. „Nofu dejte neběsa s hůry a oblatowé deště teje Sprawedliného; ať se otewře země a wypuče Spasitele.“ — tak bylo wyzdalo hříšné člověčenstvo po 1000 let, tak touží až pobnes o Morátech i kněž i lib. Uj,

a rosa neběstá již padá s hůry; Syn Boží sestupnje při mši swatě ua oltár i do řtci libu nábožného, a dusse ubohá, sčráná světem, poctiwá. Občerstwen wlahou nebes wraci se pilný namšterowatel chránu ku swému powolání, a Pán Zejús nemibitelně pracuje s nim, wřen doněmu slowu: „Slebejte nejprw králowstwi Božjho a spravedlnosti ježe a wse ostatni bude Wám — přidáno.“

„Františtku již odzwonili“ — ozwala se jednoho adventního rána nábožná stařenka: wjala switilnu a ruzenec a přěchala sotna dechu popabaje na Moráte. Chrámu Páně jest wyzdalen as hobim cestu, kabička churawá musí přidati ještě půl. — Nedbalý Franta — tak ho totiž wyznamně nazywali po dědině — mne si oči, protahnje se na loži a wstane kenečně, potukne okneu na náwes a počná troufiti rozumem: „Dnes přec není možná wyprawiti se do řtela při takowé nepohodě. Wždyť pak by člověk ani psa nemohnal. Řiteli, toho Pánu Wáh nejzábá, aby člověk se ojebračil na zbrawi, uchy se též pomoblti dema, Pán Wáh je bez toho wssude.“ — Tak mudruje šlapišto jako hora, aby swou leniwoť we službě Boží zahalil. Prawil sice, že se člověk může pomoblti boma; žatni nic toho! Wisto mobltých přitáhnu!

na sebe buchnu a chrápal až do bílého dne. Nábožná státenka se zatím již narotčila z Horátků. „Ať jsem wetchá jako bossek, (čiká pobnes mladé chasé,) přece m i ta cesta jest pozby radosná; než se w y m o b l i m t r i r u č e n e , j s e m u ž t a u a w r a c i m s e w ž b y w e s e l e j š s i a č e r s t w ě j š s i n e ž l i j s e m z d o m u w y š l a.“ — Zini chodiwaji pohromadě, začaste daremnou řeči cestu si ukracujice. Babička raději chodi sama, s Bohem se chraje, aby srce a mysl nalabila tu ctwálč Nejwššihě.

Enakne se domyslíte, že behabojné té dušii srdce bolelo nad Frantou, že je tak Pána Boha spouštěl, a wroucně ho při mšii swatě odporučela přiušlowě nejbahoflawenější Panu, aby ho Wáh obrátil. Potud nebožtík manjei stárenčin, horlivě katolík, byl hospobáčil, Pánu Wáh mu patrně požeňňawal, chodil téměř denně na mšii swateu a přece chwěto jeho hospobářiwoi wice uclji wšech těch, kteří nemawjei kdy do kostela, tim piluěji hospobu nawššiwowali. Awo i čeláři swou posílal pilně na služby Boží, uctolito w neděli, ušbrž někdy i wšedního dne, kdy tomu čas dewlelowal u p. na Horáky. Bedobně museli též několikrát do roka dostawiti se ku swatě zpowědi a ke stolu Páně. Řikáwal, že kdo neshouzi wěrně Bohu, uemůže ani hospobáři býti w ertním, a že bez božnj čelediu požeňňaní Boží wšhání z domu. —

Ob té doby, co nedbalý Franta hospobářiwoi nastoupil, stěhowalo se požeňňaní Boží ze statku. Nedbaltě o Boha a Wáh wyžáhl středrou rukou Swou zpět. Chléwý a stáje drubhy přeplněné stály téměř prázdne a bida hlídala ze wšech koutů. Tepruw nedáwno musil Franta probáti poslední stáwn, aby mohl zaprawiti daň. Řeznil Neplata wšsal wěren swému jměnn, nezaplátil a žustal mu dluzen.

Ač babička ani z kostela ucráda se dáwala cestou do řeči, uemohla se tomu dneš wšhuouti. Připlýdřil se k ni mistr Neplata řka: „Wšřídte hospobářiwoi, že dneš na wečer budu při peněžich. Neprýje-li dneš, newim, kdy se peněz dočká,

poněwadž mám ještě jiné platy.“ — Tak prohobil pohutelně řeznil, maje za to, že Franta jistotně se dneš newybá při talowé slotě na tři mile cesty do Memanice, kde Neplata obýwal.

Sotwy je se babička zmiinila o řeči Neplatowě, wšhcul Franta rowněma nohama; lůžka „S na moutě, co jste to powidala? Dobrá, hencu mi pobejte boty a pláště a hůl, musiu si pospíšit, poletim jako pták.“ — Počkej pak, čikla státenka, až ti něco wotřim k snidani, aby's si zahrál žaludek, než se w y d á š na talowou dálnu a w t e n e p o h o r ě.“ — „Z chrať Wáh! Koby tak dlehu čelal! Wšsal já si posnidám we mšii, až bude kupa plná.“ — A již zmiel w husté metelici a urajil tři mile o hladu žaloby nic. To pak byl tž člowěk, který si ráno uctroušal wybatí se do kostela, aby o zbrauwi nepřifšel. —

Na neshěsti se ho Neplata nenabál a uemaje peněz, jak občejuč, uadal mu bláznů, že pro ten pašatýšlet talowou zlou cestu wájil. Franta zabrownowaro edšel denní i s prázdňim žaludkem a s prázdňen kapsou. —

Kdo piluče chodi do chrámu Páně, uedbejde nikdy s prázdňowou; owšsem ale s poklaty wáču nejššimi nad ty, které čerw hlobá a zloběji wyterpawaji. Bohu žel! lidě pro časnj žist lenawaji daleké cesty, pro žist wěč uš litnji lažďého krou. Nejšť-lij i ty wlastním bratránecuw Frantý nedbalých? —

* * *

II. Sedlák Váhal.

W Bohumiu uě dožlali nowého kněze, jemuž bylo W o j t ě č h. Cwánná powěst o wšmšlownosti jeho kazatelské roznášsela se po celém okoli. Na keliš mil putowal přešpolni lid do Bohumina na kázani. Wdykeli se kněz W o j t ě č h na kazatelně objewil, pozdrawowal ho powžby hojný žástuw peshučačuw. Přezwoidali zajištie, že slowo Boží, tak důkladně hlásané, bude jini bobateu uštrabewu za wšsedny trampety dne wšsedního. Zało wypráhla púta žizniwě hšta wšsalu nebeskou, rowněž tal wšřtíwě napájel se nábožnj

lib pramenem života věčného činoucím se tak hojně a líbezně že rtův výmluvného sluhý Páně. Zvoláště když o svatých apoštolech Slovanských a našich patronech, o Cyrillu a Metodějovi mluvil — a to se stávalo velmi zhušťa — pobokala se nadšená žet jeho proudu ohnivému, kterýž poslušacstvo uchvacoval a rozpaloval úctou a vděčností ke svatým patronům Moravským.

Byloť to právě o slavnosti Cyrillo-Methodějské. Každý se již předeem těšil na dnešní slávy. „To bude zas weba na jeho mlyn, ta dnešní slavnost,“ hovorili součete o milém kazateli svém, ke chrámu Páně se ubírajíce. — Svatyně byla též dne okrášlena jako na Boží hod, a staroslavná píseň před kázáním: „D tce ná š, milý P a u e,“ připravovala srdce lidstva ke slovu Božímu. — „Wíte-li pať, milí farnici,“ otázal se kněz w proudu dnešního slávnost, „kemu máte děkować, že znáte jediného a pravého Boha, je máte svůj chrám, že se tu starí každouenně mše swatá a že slovo života se wám přebnáší každě neděle, každého swatku? Přebně Bohu samému, jenž we svém milosrdenství našim předklmů téněť před tisící lety poslal dva horlivé muže, oswícené Duchem swatým — sw. Cyrilla a Metoděia. Budež za to věčný bit a neskonala chwála Nejvyššímu! Wšak nesmíme zapomenouti, že i horlivosti těch swatých mužů w svou wíru, své blažobčasné i věčné děkować máme. Pán Bůh je nemutil, out je toliko powzbudil, aby se wydal na milou Moravu naši, out pať dobrovolně, ano s radostí a s přemnohou obětí přinesli puhanstým otčim našim a tudíž i uám samospasitelnou wíru Ježíše Chrísta.“

Těhrá před tisícem let byla vlast naše Moravská meliká a slavná. Náležetel k ní zajisté celé Čechy, meliká část Wlyer i Rakous. Zato wšak swětská sláva bawno již pohřbena jest, ba nezůstal nám z oněch dob ani našich králův hrob.

Sláva pať, jakouž oslawili vlast naši swatý Cyrill a Metoděj, trwá pobnes; sláva trojjediného Boha. Co říkáte, když r. 1862., tedy po tisící

letech — sw. apoštolové naši sestoupili s nebe na Moravu, kdyby se přišli pobowat, kterak hospodakime s hřinovou swatě wíry? — Běda nám, zavítají-li na sw. Welehrad, wžeť své biskupské sídlo měli, a místo slánu Božhou najdou-li tam — hřptu. Chťeli-li byste tak neběčně žarmoutiti své nejswětsší dobrodince po Bohu a po Panně Marii? — Kdo milujež Chrísta Pána, kdo ctíe sw. Cyrilla a Metoděia, neodpřeš zajisté dárku, aby Welehrad, náš Betlem Morawský do r. 1862. důstojně se zastwěl. — „Kolik pať jste w zdělali chrámů u nám z a swěcených?“ otází je sw. apoštolové naši. Ach, což pať odpowime? Nemáme na celé širé Moravě ani jediného. Zak nás zahabuje sestřelka Čechie, jež tolik nábherných swatých postavila na oslawu sw. Wáclawa, sw. Jana a t. b. Kdo meble seite wšechny ty oltáře, a obrazy Českých patronů w to kselích, tam po Českých, že na mostech, onde w přibytích? Kolika oltáři a sochami a obrazy sw. Cyrilla a Metoděia my se wyláže me? Po Českých najdesť swa četnější robinu, kterážby mezi dítkami neměla Jana, Wáclawa, Wojtěcha, Lidmílu, a t. b. Čestný to díkaz, kterak sobě Čechové jmen swatých patronů swých wáji. A kolik pať Cyrillů a Metoděiů napočítáte w našich robinách Morawských? — Zbož to není hřisnou nemošmarowosti a nebědem nejčernějšímu? A není-liž na čase, bychom aspoň do r. 1862 — poněkud nahrabili, čehož pronebbáno posud? —

Aj, slavná Praha budu je již ob několika let nábhernou swatyni Cyrillo-Methodějskou — k tisíciletě památce příchodu sw. apoštolů našich. Milowaný panovník náš, Frantísek Josef, sám zbožnou prawoti svou položil základni kámen k pomníku, jenž hlásati bude wěšim bohumilou wděčností národa Českého. A čím meble my Morawané se oswědčime roku 1862? Nemožjeme-liž wydělati welkolepý chrám Cyrillo-Methodějský, jakby sluselo, postarejme se aspoň o kapličku sw. blažowěšmů našim zaswěcenou, kterou Jednota katolická w Weně do r. 1862. wybělati zamýšliti přti

ústavu pro zanedbalou mládež. To pak se snadno přeměje, pak-li každý nábožný vlastním aspoň částecí svou přispěje, abychom se nemuseli stydět za sebe před Bohem i před světem. *) A což, nespustíme-li, aby každá svatyně Moravská do roku 1862. ohránila se ne-li oltářem, aspoň se čkami nebo obrazem sv. Cyrilla a Metoděje? Zdaž toho nezasluhují sv. bratři, kteří nás zplobili v Christu? —

Pak se jal mluvití kazatel báse o „Dědictví sv. Cyrilla a Metoděje“ vyhovující, že bychom ani kníž psátí ani čísti neobvedli, když nám byl sv. Cyril nevynalezl zlaté písmo slovanské; ošhem prý se těch písmen nani na Moravě neužívá, ale přece prý bylo základem vši vzdělanosti národní.

Deni bívu, že světlá řeč kazatelova těch dne poněkud prohloužila se. Wěstina wšak posluhacím, když kšši na konec: „Zaplat Pán Wůh“, litevali, že již byl konec. „Tatowého kázání prý jsme jakž živi neshlysteli, člověk by zapoměl i na pokrm, když druhý zbožný záslup poslouchaje Christa Pána.“ Ten a tatowý homor wědli se w lidu nawracujícím se ze služeb Wojáků o slavnosti Cyrillo-Methodějské. —

Ale jak již to na tomto světě bývá, wšude koutol mezi pšenici, a w Bohumíně bujaží nejeden koutol w duchovním zahrádce tamnějšího lidu. Korunou wšak a jakoby křátem wšeho koutolu, jest tamní seblák Wáhal. Celý rok newidi ho nido na kolenu, aby se pomodlil; misť ranni pobožnosti brenuje na samém ústí hřeb na jemu, hřeb na dítě, jinky na celádku, ba někdy i na tu němou twát; ano stává se zpusť, že i proti Pánu

Bohu rouhavá otwírá ústa, když w to ono u př. počasi pro čuti není. W kostele potwa o nejwětších swátích se uáže a to ještě mirá dlouhou čwíli, newěda coby tam na práci měl. O slavnosti Cyrillo-Methodějské přihobilo se, že též jeduou Pána Boha swou přítomnosti w kostele počtil. Kdežto jini soufede si dnešni duchovní pochoutku na wšjost libowali, začlával se Wáhal hřeb mezi kázání, že ho wicekrát kněž Wojtěch nedostane na lep. „Co je prawba, to je prawba,“ proflowil se na cestě z kostela, „hežby káže ten náš panáček, ale celou hobinu by poslouchat a pak ještě zústat na zpimané wšsi swatě, to wětu není maličesti, w tom wšhu storo dvě hobiny — diw žeby člověk neomblel. Dwe dnešta nitko mne newšlibá wice na kázání.“ — Tak se chwástal Wáhal Bohuminský, jako by kazateli nebo do konce snad Pánu Bohu hrozila sřkba, když lecťerý nicema w swě nabuto si do chrámu Páně newchodi. Bláhower, newšlobi zajisté ždnému, než jen sám sobě. — Následující newěle skutečně seblák Wáhal o chrám nezawabil. —

Dopolebne sřhl se neobyčejný sřhon po dědině. Z hofobý wšwrbí se z čista jasna wyžábý mužil w čerweném sřáčku, w zelené wěstě s weličáni křosťky; sřpinawé nohavice zapiraji swou řwobniti barwu, ale dčrawý bot nemilefřdně wyzrazuje peněžitou nesnázi pána swěho. Swbencu twát ždobi obrowstě kniry a hlawn korunuje papirowý hřotel s křohoutim přerem. Pwbinný mužil ten jak se kubnowati a treubiti a zas wšřřřewati po náwst; lid se sřihal, ale žaden nerozuměl zrowtům těm neshlycháným, cigira. Na sřěstli sřenšřewi dšlapci křli již dčrawe přehleblí doma rošřně nářadi putujících toho umělce a proto prawázejice jej dčdinnou tlumocili po morawsku, že dnes na wčer kute w žáčná kowebie.

Smřlá se a okolo křčny již se to hemži, jako by se wěly rošřly. Žak mile se rožžalo, křhla již swětnice tak nabůta dimáky, že plátěná bouda kowebiantowa se pobobala uboře lodičce na rozwlněném moři. Dřwal se chraplawý kolowrděk, jižba stěná lidstwen, jako by ji žebra pu-

*) Wěhem roku 1856. jěšlo se na stowbu kaptý čili kostelčička pětina bromádky přišpěřkřw žarim na úroly ušojených; awšak, aby byl tento jeden z pomníkřw wdčřwosti Morawianůw se swým swatým patronům jen poněkud důšojný, jěště nmo-řo škágl. Proto se zmiwujeme, že wdčřně přijimeme a uwezejimeme w šřastn, čřřewán časopřisu, i sebe menšsi dářek k účelu tomto.

B. W. Kulda,
duchovní správce w mor. šřř. ochranitělně.

Kala, vyřazují se dvěma a třetí, a každý, kdo aspoň to svůj nebo pod oknem místka ulovil, má se za šťastného. Takové komebie při níhdy nebyvalo v Bohumíně, až posud při je tam vždy hrávalo jenom po morawsku.

Zvonel zaskákal a dech se zatajil w nadšeuém obecenstwu. Opona se zdvihla a objevil se powěstný Doktor Fráns s rohatým — Pán Bůh rač nás chránit. Co tito dva spolu našulákali, nerozuměl jáden, ale bylo při to přece tuje hezké a ta krása trwala na dvě hodiny. — Aby pak morawské obecenstwu přece neobšlo docela s prázdncu, přidal ciji umělec též jeden wýstup w morawčině, owšem je jebního slowa morawského uwechal na jímě, aby mu tosti nepolámal. Zatím bychom mu toho prominuli, že, jsa cizinec, naštemu jazyku náležítě se newyučil. Nemožnosti ani Pán Bůh nežáda. Ale dejte pozor, co se powozowalo? — Wýstoupil poctiwý Morawana w swém národniim kroji a s tím si piltworný tatrmánel tropil nejhrubši jerty a úsměšky. Haněl ctihodný oblek, w kterém předkome naši w poctiwosti se seřarali, haněl krásný náš jazyk morawský překwuje lažde slowo po ubohém Morawanu. Sedlál u př. pramil: „Když chce psa bit, najde hůlky.“ Tatrmánel potupně přezwíkoval: „Když chce pes pit, najde hůlky.“ A tak to šlo pořád dál ku pomizeni národa morawského až loncečně došložl: „Wasse morawská řeč je tak sprostá a hloupá, že se mnějšiho času každý poctiwý člověk stýbí mluwiti po morawsku.“

Morawští křowáci slyšeli hanu swých předků i hanu swou na wolání své ussi a — smáli se z plného hrdla tomu sproslátow Morawanu, nepamatujice, že se smějí sami sobě a že kdo sám sebe necť, není cti hoden. Někteří wšak powážliwějši, kteří, nenadawše se takové hrubosti, náhobou mezi dimáky se nácházeli, křowtili wázně hlavou, mezi sebou šasslujice: „Což je skutečné ten kraj náš národní tak špatný? Což uemá Mabar swého národního kroje, a Polák a Rus a Španěl? ba i Turci? Ci bělá roucho člověka špatným? A ten náš jazyk Morawský — má-li on skuteč-

ně býti hoden takové nestydaté potupy? Není-liž i morawčina barem Boha wšsemoudrého, rovněž jako jazykové jiní? Nestojí-liž w Wismě swatém: „Wšickni jazykové chwaltež Hospodina?“ Neležal-li nám sw. Cyrill a Methodob w jazyku našem? Nechlásl-li se nám až podnes slowo Boží w mlauvě mateřské? Pročby tedy Morawčina měla býti tak hanobena a to na Morawě? — „Wýjme my a wy jste wy,“ říkawali naši moudři předkome a wěru měli pravdu. Každý křowitel uwechal si wážitě wůně a barwy, kterou mu Pán Bůh dal — a každý člověk té mlauwy a těch obyčejů, w kterých se zrobit. — Práwě rozmanitost křowtin čini zahradu krásnou; jak smutný a umawující jest pohled na krajinu zimní! A to bělá jednotwárné roucho sněhowé—bílé. A kdo se netěší na radostné jaro, až se nám objeví celý swět w rozmanitosti swých půwabů a wwab?“ — Takové a podobné úwahy wžali s sebou souředě roguniimi domi, a začekali se slowně, že za potupu wlastní cti wicekráte peněz wyhazowati nebudou. *)

Wěššina pak obdivowala se moudrosti tatrmánlowé a litowali, že to nebylo až do rána. Ano žáwali wýslowně, aby se jim ještě několika takowých wecerů rozlošných dostalo. Mezi pozdnimi hosty nácházal se owšem i náš Wáhal se ženou a s dětmi. Stáli na dobré z hodiny w tmawé sině, kterou ostrý wětr nerázně projížděl, plešajice, že aspoň dvěma nafouknouti mohou. Ozuebili si i nohy i ruce, nerozuměli ani slowa — leč z poslebního wýstupu Morawana s tatrmánlem — a přece odcházal Wáhal s blajenějši myšl z hnušné komebie nežli z kázání o slawnosti Cyrillo-Methodobské. On, žena i děti odnesli si z utraziwého

*) W takowýchto případech, kdy nestydati tuláci cizáci w brzoši své ofmélují se hanu křowati na národnost naši, což nebywá měci porobou, měšibý zmláslě pani starostowé obci přisně zakřowowati a u čisřtých urábi žalobu zabati. A wšak hlawním prawiblem měloby býti, aby se to morawským měšie nebo to morawské běbině níhdy newowowowalo cizim jazykem dwablo hráti. B. M. K.

průvornu notný kassel, druhého vossal večera přece byli rossični zase na výzvané komebi, jakož říkali v hlouposti své.

III. Nezdařený student Bodlák.

Bylo to na první neděli adventní odpoledne. Advent, čas kajici a — hospoda v Blázejowě nabita lidem rosslitého stáři. Netoliko dospělí, nýbrž i mládež obojího pohlaví ano i nemluvnátka v náručí svých matek naplňují prostornou jíhbu. Neobuzuj vsak nitko wesních ten zástup mezi luzu nepořádnou, jelikož ho v adventní neděli witiš w hospodě. Hospoda Blázejowská zajistě dnes aspoň jest místem bohumilým; proměnila se we stolu křesťanské zvedanosti. O tom svědčí přítomnost kněze, kterž právě přibyl do dědiny na křesťanské cvičení, aby jako druhý Jan Křesťitel k posvátné Wánoci připravowal cestu Pána.

Kdo na wenfowě žije, předsvědčí se, že křesťanské cvičení na dědině býwá dnem radosti, taktoť welišým wáikem pro nábožný lid; pozorowati to již na twáři posluchačím, kteral přimětině duchowního witoji co poslanec Christa Pána. Ano na dědinách konává se posub cvičení práwě křesťanské t. j. pr wsecky křesťanstw, netoliko pro dítky, nýbrž i pro dospělé a pro starce. A tak tomu také čce Cirkwe swatá. Jak utěšená to doba pro kněze wiboucího, kteral jej celá rodina křesťanská obklopuje w nábožné zvedanosti shromážděná. Wolestě to naopak wyvádá po městách a po městěčách, kde začastě w prostorném chrámě sotwa toho dospělého spatřiš na katechismu; a přece to má býti cvičení křesťanské wúbec, nikoli pouje pro děti. Žalou wáhu Cirkwe swatá klade na soustavné přednášeni katechismu, wywítá z toho, že po celé Itálii — ano i we střebe křesťanstwa — w Římě — kajbě neděle místo nasseho kázání se wyswětluje katechismus. Totiž o nejwětších slawnostech činíwá se řeč kazatelská.

Žjž úmysl Cirkwe swaté jeni se w následujících slowách nasseho katechismu: „že kázání, slyšeni slowa Božího (cvičení křesťanské není-li též slowem

Božim?) přináležejí také te službám Božim — a je máme slowo Boží slyšeti: poněwadž welmi málo lidi prawdy wiry swaté patrně a dosti průwobně wi; neboť mnozi w mladém wětu neblouho a neblouho pozorně wyučowání slyšsi, na němž wiry a urawň se týkající čtení průwobně se přednášsi.“

Netomniwajte se, jeby byl někdo mezi slowem Božim w Blázejowě odešel, jak to býwá lecke o kázání, kjezo mnohý zlástě z třiby, která se ráda wybělanou nappřwá, tepru po kázání do kostela se wleče, aby práž, jak se říká, koušel mše swaté slyšel. Je pak i kázání jest podstatnou částou služeb Božích, domobi nam celý starowět křesťanstw. Zehdá hlášáno slowo Boží mezi mši swatou po ewangeliu a pak tepru konáno nejswětější obět bále. Komu tedy o to běželo, slyšeti celou mši swatou, slyšel i slowo Boží. Wšak pak za nassich časím přete mši swatou se kázalo, nicméně náležejí kázání ke mši swaté až pobně. Poněwadž vsak mnozi slowu Božimu se wyhýbaji, witišeli se mnozi duchowní pastýřowé nucem, buď jako za starodawna mezi mši swatou, buď hned po dokonáné oběti kázání činiti a posléze tepru wtišují swaté požehnání. A tak leniwí práctowé spastelným násilím býwaji donuceni, aspoň na oko zadosť nčiniti zákonu cirkewním, ač newime, mnoho-li zásluhy w tom wězi, pak-li člowěk swobodně máje jednat, což slyšsi, tepru donucením své powinnosti dostoji. „Weselého dárce miluje Wáh,“ bi Pismo, rovněž i toho jen miluje, kdo s weselým a radostným srdcem naslouchá slowu Pána. Dstátně zkusenost učí, že někdy i spastelné nášli nebhýwá se slowou, jelikož člowěk bezděky předsvědčiw se, že to k dobrému webe, pak rád a dobrowolně se poddává tomu, jenž o Sobě bi: „Žho mé sladké jest a bčimé mé lehké.“

Po dokonáném cvičení tolika matky, dítky a mladši časa ubrala se domá, políbivše jeten po druhém ruču wesebnému pánu na rozloučenou. Nestyběli se za tento blůž srběčné ucty k otci duchownunu, ba byloby je to nemálo bolelo,

Kdyby kněz si byl svěcené ruky nechal polibiti. Wědělit bobře, že wšelilá úcta, která se kněží děje, wztahuje se na Boha, kterých ho poslal, na Boha — a ruka knězova dábala se jim zlástě ctihojná, je-liž kajzoborně při nejšťvější oběti Zela Páně se dotýká. — Dťowé a hospodáři Blažejowští žústali téměř wšickni za slowem, profice welebneho pána, aby jessie trochu pomessal mezi nimi. Duchowni milerád wyhowěl důwěrnatu přání upřimných wensowanů a po-úžil swědomitě witané té doby, aby zawědl rozumný honor o wědech prohlédajících l blahu swaté Cirkwe i wlasti. Pozústawujice takowou milou besedu obrážku přistinnu, peditowáme se zatim trochu do chalupy Woblákow, co se tam mezi cwičeniu křestanstým dálo.

Woblákůw Bobek býwal křyst studentem — a pednes se na něj lépe nedoplád, než zmiuš-li se o „studentowi.“ Každě děto zná studenta Blažejowského. A proč newystubowal? Inu wíber jde o něm powěst, že mu knihu hrudě newoněly; za to prý wšsal od jážitwa uad nírů milowal obrážky, ale muselo jich wždy býť nejméně 32. Profesjori jakši nechťeli rozumět té jeho pilnosti, s jatou mlhým obrážkům se klaněl, a wytwrhli jej jako nenaprawitelného karbanika z počtu studující mládeže. Dť té doby má pednes pán student Woblákal nemálo s kopce na býwalé učitele své a zmiuš-li se mu o nich, poctiwě nitky na nich nenechá. Nebožtěl otec chťel jej dát ua nejake žem eslo, awšsal ani tomu se newuhčil zleneseny chlapit, ani ništri ho posleuchati nechťeli. Neschastný otec záhy kšcl do hrobu zawraždkn byw nezdarosti žýralého syna. Po smrti otce nebal již „student“ pranic ua slowo stáříčle matky a obdal se tepruw na dobro ohawnému žeměslu karbanicěmu, které se w chalupě Woblákowě den ze dne, zlástě pak we swátek promozowalo. Byla pak to zlástě dorostající chasa, u které student weliké wážnosti požiwal a která jeho moudrosti se newohla dosti wyuabitwiti, křpřeli úmyšlně láuaw morawčinu cizimi slowy házel. Wnozi si dali práci, aby za příkladem studentowým nějaké slowičto pochťili, krásný jazpk swůj

cizini přiměšty spowowujice. Slowem, student byl chasa Blažejowské — owšsem toliko possetilcům — žátonem a prorelem. Wšto sluzeb Božích obětowalo se ráblu w pelessi lotrowské, jízto relem byl arci karbanik Woblákal. A obub pak nabrala nepotábná ta chasa peněz? — Wobiči a hospodáři natřkali ob té doby, co Woblákal z města přišsel, že se jim trati obilí ze špřty, sláma ze stoboly, wějce z turniků, ba ani peníze w přistěnků nebhly už jistě. Nemohli se wšsal ni kterať depbiti jistoty, co a jak; ať dneš pojednou se wšse wyšwětillo — pánuwča se práme propella.

Widě šli ze cwičení, an w chalupě Woblákowice se strhl hrozný rámas. „Ty žloběji! ty tasskái! ty ššibeučniku!“ Tak se to tam čitlo. Po té wylitcu dwěte a rozpalená chasa hrne se na námes. Žeben má wyražěné oko, bruhý žlomenow ruku, třeti chrúme, a jeden do kence poraněn nojem wráworá pokrwoácený jako težnik. A co se to stalo? Při hřitněu karbanu se rozkmořtili. Prohřawajici jali se nakáwat wyhřawajicim, slowo ke slowu a krowatá mela byla hotowa. Mláhobou se tu wššpřla hlídka četniclá a pozowala ruššitele dne swátcuého do chládku až ua jebnohe nešfastnila, který ihned následkem swrtelné rány stonal — bez kněze — bez Boha. Wšh mu buš milostiw!

Dřatni přiznawse se ku krádeži zpáchané na rovičích a na hospodářích zakušli trpěleho owoce své žýralosti. Žestit wšsal čála, že se baji na poláni, jelikož arcikarbanik a swůbnil mládeže Blažejowské na žalobu obce se barwi w robotárně, kwe pedobným ptáčkům nejlpe swědči.

IV. Kmotr Bumbálek.

Wkončiw křestanstě cwičení požústal kněz za žábošti osadnikůw Blažejowských ua besedě mezi mlhými swětenci swými. Honor se rozprádal o rozličných předmětech, na kterých kajzěmu záležeti má, křož pochopil slowo Sposstelowo: „Ne toliko chlebem žije člověk!“ — Wěbhly pak to rozprádky jalowě, jakowými se na mnoze mařitná bruhý čas mezi lidem newzblělaným i wzblělaným, nšbrž

byl to taková ohlas či oznámení posvátného předmětu o cvičení předneseného. Jako bezelstné dítky bádávali součet různé etážky, kterým kněž odpovídal s odjetou pramě otcomstevu.

„Prosim, vesebný pane,“ ozval se statný krovár Kladiwo, „ráčil jste dnes po ranním lázani ochlastovat, že dostly z Brna knihy a obrazy pro úby Dědictwi sw. Cyrilla a Methobia; porozuměl jsem tomu wssal toliko z polewice a nebyl jsem s to náležítě tu wěc wyjádřiti soufětům, kdož se mne o tom tážali. Z byli bychom ze srdce wděčni, kdybyste nám lastnámé wyléžiti ráčil, co bychom tomu Dědictwi náležítě porozuměli.“ — „S radostí wám posloužim,“ odslowil kněž; „nebot jsem práwě byl toho úmyslu, o témž předmětu promluwiti s wami mistněji a jemrubněji, než se to na kazatelnici proveděti dá.“ —

Po té wytábl z tožicha zelenou knihu; byl to „Morawan,“ kalendár na r. 1857. Diewěl a četl na str. 173. „Stanowu či pravidla Dědictwi Cyrillo-Methobějského,“ nepochybně náležítě wyhwětení, dlekolí toho potřeba tážala. Cenujebě posleuřali jako w kostele. „Hleďte,“ doležil duchovní, „pobobný kalendár dostawaji úbowě Dědictwi každý rok zbarma a mimo to ještě jiné krásné knihy a obrazy až do swé smrti; a to wseřchno za 10 zl. stř., kterč jernotliwec jednou na wždy do posladnice Dědictwi složi. Kdo pak obětuje 20 zl. stř. za celý rok, ten se postaral neteliko o sebe, wšakž o celé swé potomstwo; pokud jméno jeho nepochybně, budou potomlowé knihami a obrazy pobělowáni, jakoby zalkadatel sám posub na žiwě byl. Endotež sami, můžete-li krásnější památku zůstawiti swým bítlkám a wnučkám? Wstupuje-li syn neb dcera do stáru manželstého, což meble jim dáte za 10 nebo za 20 zl. wzácnějšiho wěnem než diplom či základní listinu do Dědictwi?“

„Wssal tu jsem wám přinesl na ukážku stwořstný ten diplom, kterč též zárowě s letostním Morawanem desel. Pobíwejte se, jak utěšouť do obraz. Tu na wřchu Christu s Pán, tu po bok

Jeho knížata apostelstwi sw. Petr a Pawel, tu zas sw. Cyrill a Methob, Morawsti apostelowé nassi; hle jak anjelé na ně házejí wíže; tu máte zas celou robinu Morawskou, která prohlíži knihy Dědictwi wypané; tu malíř maluje obraz pro úby téhž spolku; tu spisowatel, kterč při nočním kahánci mislo frántku bdi za wás a psíjuje wám krásné knihy; tu posleže spatřujete i tiskáře, an knihy pro wás tiskne. Nemá-liž jebních tento obraz wěšši ceny, než wseřchny obrazy po dědině?*) Zajisté, i zámožný měšťtan bude její počítati mezi předměti ozdoby přibýtu swého. Ubowě přislowipwšši hned z počátku Dědictwi mají už také jiné obrazy neschěbní krásy, jakož jsou sw. Cyrill a Methob, sw. Lubmila — a čásem se jich počet pořád umněžiti bude, až se přibýtel úbum stane takowěta poswátnou besedou Wywolených Páně. A ty přemozácné knihy, co e těch mám řici? Přete je jenom těch, kdož četli u. p. „Butowáni Christa Pána;“ čtete „Žiwot sw. Alžběty,“ co s to, je iste nestlyšeli nic krásnějšího? A tak každá kniha má swou zlástni wawdu; pro každého tu něco uchwšáno, tu mléto pro počátečníky, tam zas jádrná strawa pro milewonika čtení důmyslného. Zlástně kalendár Morawan snáží se býti wšem wseřcko; jesti to prawý sřlad wseužitěčného čtení. Tak, abych o předešlych ročníacích pomlcel, jest Morawan na r. 1857. zlatá háne zlástně pro rolníka a sřtěpaře wlastenstého, kterakby role a sad rezumným zpřisobem usřleřčiti měl, pro každého zwebeného nassince, aby poznal osuby swé wlasti, urawy a obyčeje cizích krajů, diwy přiroby Boží a t. d.

Ze nepřepřinám u wěci této, přestřědci se každý, kdožkoli sám do té neb oné knihy nahleďne. A což neřime katolici? Ne-wěřime-liž w zágračnou moc oběti neřstějši? — Hle i toheto baru nadzemstého desřawá se wšem úbum Dědictwi, žiwým i zemřelým, a wesseré kněžstwu w ténžže spolku zapsané zawázalo se sloužiti co rol mšši swa-

*) Zato se noráží na obrazy špatné, jichžto užitibla wěditi jest, tak je malbou swou majejí cit pozorowatele. B. D. K.

tuou za živé a zesulé úby ústa-
wu toho. *)

Nad to jsme my Moravané dle
jazyka, krve i mravů úby ve-
líkého národa, národa sloman-
ského, který na 80 milionů duší čítá,
amfak přebývá Bohu jell na 54 mil-
lionů rodných těch bratři našich oblouče-
ných jest od sv. Cirkve katolické, o které
sv. Augustin píše „že tuto Cirkvu
(katolickou) musí míti matkou, kdo
chce Boha míti otcem.“ Nemáme-
li i my pracovatí o spasení jich? A,
Dědictví i w tomto oblebu se postaralo,
uloživši úběm kněžím na srdce, aby
dle možnosti na dotčených úmyšl
kážboročně msi sv. o bětowali.
Takomn měrou úb Dědictví Cyrillo-Me-
thodějškého postaralo se o pravou vzdě-
lanost a o bláho své duše, vobledává
mohlitou jároveň i prásu nestátních
bratři, wedle hesla diplomu, jež jni: „Du-
tež w ssiidni jednomyslni.“ —

Siž druhého dne po této rozprávce
přicházeli soujebé na faru, profice wele-
bného pána, aby jim přislupu do Dědi-
ctví lašťané vynechl. Netoliko hospodáři
a otcové, alebrž i duobni ano i služ-
bné osoby donášely libeznou obět na os-
tát sv. Cirkve a wlasti. „Nemám di-
tel,“ pravila obstarožná služka, „kdož by
na mne po smrti pamatoval?“
— Ziná musla se tajiti se sšlechtným
státem před přibuznými, aby prý nebylo
že, dle wzoru Rifobemowa, an druh-

dy Spasitele aspoň potajmo narostřenowal,
aby hñerou nepřátel Ježíšowých bez po-
třeby na sebe nepopubil. —

Kmotr Bumbálek zalechnuo kně-
ze mluwiti o Dědictwi, wytratil se
hned ze společnosti, jaloby ho pes byl
kousnul. Doma pak spustil wšedka sta-
widla nemypatené huby proti knězi, „že
prý pořád wýbirá lidu peníze, je prý
jsou bez toho zlé časy, je sprostý člověk
nepotřebuje jádné učenosti, ani kniž, ani
obrazů. Tim prý žaludek ničo nenasyti.“

— Tak a podobně natáčkaw po dědině,
nalozil wůz obili, aby časné z rána mohl
se wyhati na trh do města. Obili hodně
platilo a Bumbálek utřil krásnou su-
mu blamatých obrázků. Což wíru, je si
wessel do krčmy, aby své kapse oblehčil.
Przo se připláchtio k nassemu hřdinowi
několik kamarádů z mokré čtvrti, kteří
nad to neobyčejnou krásou těla obařeni
byli — totiž bíouhými prsty. Zeblo
a pilo se jako o jáwob; hospodřtý nestá-
čil naléwati. Bumbálek byl už tak do-
chmelen, že neohybňš jazyk nebyl wice š to
řici „čmel“ jak to po něm kamarádi
jábali, čtice se přewědčiti, jak welitou
opičku si ulowil; pořážd učinil z čmelu
„člem;“ byl tedy skutečně dochle-
mátan. Poždě na wečer zaplatil řáb, který
na 20 zl. št. obnášel, an kamarádi
Bumbálka neseřtřili a krčmář dvojitou
řídou zapíjowal. Do Dědictwi
owšem nebylo lze wsloupiti pro zlé časy,
ale o trhu hýřiti se muselo. Knebho ja-
tím ještě pišně lonec. Whjeda z města
spadl Bumbálek š woju do jáwěje.
Roně majice wice rozumu nežli jich pán,
jeli dále až domů. Říziya pojala man-
želku a ditky, kdž spatřili loně bez ho-
spodáře, an ukrutná čumelice rownala
pahrbky a žmolch. Majato několik člapů,
aby hlebali ztraceného hospodáře. Přisli
téměř až k městu, kdž se počalo switati.
Poznali žalela halenu Bumbálowu
čouhati ze jáwěje — zternuli wšak hrůjou,
přeswědčowše se, že jest už mrtew. Ro-
žalka a nestřidmosti zrowodily jej ze swě-
ta. Weze wšelité připravy křesťanské octnul
se nestátnik na soudu Wozim. Z peníze
ztržene byly ty tam, dloňoprstři kamarádi
si je wprůjčili na wěčnou oplátku. Sou-
jebé Blažejowšti uslyšewše smutnou tu

*) Bláštín pal wáby a cirkewního rázu, ano
forum jábonel nabylo Dědictwi nasse si-
stern popejššým obe dne 21. listopaba roku
1856, w němžto ja míšestimou přimátnou
milowaného wčasného postýře nasseho An-
tenna Arnoffta nabáno přnomocny-
mi obdušty ob sw. Otce Bla IX.,
jalož o tom swědčí bishupřtý obežný list
ob 22. prosince r. 1856 a popejšše brette
obe dne a roku swrchu položeného. (Wiz
o tom přislohu „Hlaju“ čij. 2. r. 1857.)
Zbaj to není nowá, přewyčná wonaba,
aby se katolicti krajane žučastřili we spo-
tu tak wšboruém? —

Poznámání. Potwřená a nabáni Dědi-
ctwi nasseho jestit pro každého spoluúba
weci tak bšejiton, je botyčně brette apo-
stolště we zpřawě o Dědictwi zemrubně
řlabeme.

B. M. Kulba.

nowinu prawili mezi sebou: „Bůh mu
budw milosliw; jak žil, tak zemřel. Dědi-
ctwim mohl sobě zakoupiti prostřebel
l usslechtění srdce a poslati se i o bla-
ho své kuffe; nyri ja brachý peniz koupil

l předsasnou smrt.“ Bůh mu obpust a
oswitiž wsslechny, kdž ja přikladem Wu m-
bálkowým lituji křpaca ku prospěchu
kuffe, na glázu její pal wphazují glaté
nědy i sta.

3. Co dělají naše malické?

(Od Václava Novotného.)

Tážes se, lastawý četnáři, kdo si
taté do této třibdy nassich Morawani za-
brousil? Wždyt jest dost welkých a
zrosilých, l čemu teby do kalenbáre
s malických mi? — Přiteli, přeji jim
že misla; býwal jst taté malickým, a
něži se naběješ, bohoni tē maličti, a bu-
dou weliké wěci promowowati. „Nuže
teby; at wejdou!“ prawiš. Inu
owsem, wždyt jst Slowan, a Slowan
rād slýchá něco nowého, at si to jest o
malých nebo o welkých. Ubohcti wssal
s prázdnyma rukama nepřissel, powim ti
nejprwé pohádku; snad ji znáš také;
awssal to nic nssstobi, budeš aspon wěděti,
je nelhu. Teby slýš!

„Byl jednou jeden otec, a ten měl
synáčka. Je byl jen jedný, měl ho otec
welice rád, činil a ráwal mu wsse, co
jen mu na očích widěl. Kdž mu bylo
osm roků, chobil synáček wo stoly, ale
přiřta domů natřilawal, že ho belí uožičky,
ba zas hlawička, a otec litowaw jej, ne-
chal ho položde doma, ažby ho přestawalo
beleti. Doma wssal Zičička (tak se
jmenowal hošil) nebolowal nožičky; uměl
se s chlapei předbýchati, a na zelenem tra-
wničku metawal kotrmelce, až radoši. Dtec
bpl rád, kdž měl swého jebenáčka bliže u
sebe, a rád mu přal wsseliké obwejeleni.
Požději přinášel Zičiček lecdy domů nůž,
pilniček, nebožizek, a wsseliké drobnůstky,
jež bpl na cestě uassel, a ku pobowu, každý
tatowý nalezený kousek přissel otcowi wo
hob. Dtec měl Zičička co den rabši, a
bplby se na wssedy sousebý hněwal,
kdžby byl nědo Zičičkowi ubžžil.
Zičiček rosl, radowal se ze swého ži-
wota, a tatinef se radowal ze synáčka; a
tak radowali se obá. Bozenábla počaly
wssal chobit na Zičička oci žaloby, že
Zičiček krabe. Tu se rozhoril otec,

powolal Zičička, a ptal se ho: „Zi-
čičku, líbí mi na tebe žalují, je krabeš;
wid, že to neni prawda?“

„Neni to prawda tatinku, neni!“
odpowěděl Zičiček, a otec zlořečil libem,
že Zičička tak natřmull. Konečně wssal
jednou Zičiček blouho nssel domů.
Starostliwý otec se sháněl, kde jest Zi-
čiček, kdo jej widěl, a dozvěděl se, že
jest jako zloběj chycen w pauslé zahrá-
dě, a že jej zawřeli. Ubohý otec newěděl
hanbou a litosti, cobý učinil, a kdž se
Zičiček po třech dnech nawrátíl, zapo-
mněl se, a holi jej zmlátil. Zičiček
wssal se zvednal a ten tam. Nřdo o
něm newěděl. Zíž byl otec osmřát na
zahrádce obilicčo zasel a požal, a Zičič-
ka tu ještě nebylo. Braba mu sešediwěla
a hlawa se mu skláněla. Wž kdž po be-
wáté obpliččo žal, webli Zičička wo te-
něžich. Ubohý otec žalem qiw nepadl, Zi-
čiček wssal dal se wěšti l starci a pra-
wil mu: „Tatinku, mám na wás prosbu,
wplnite-li ji? — Stařecel přiswědčil.
Wžal teby syn otec za ruku, a webl jej
l teničkěmu stromku řka: „Dhňte tento
stromel!“ — Ubimemý otec ohnul stro-
mel až l zemi. Syn jej webl l druhem,
kterij byl tlustši a prawil: „Dhňte také
tento!“ Dtec ho ohnul s tíži, a jen málo.
Pak jej přiwedl syn le třetimu, tlustěmu
stromu a mlawil: „Dhňte i tento!“ —
Dtec wssal naň pohledem prawil: Toho
nelže ani obrowi učiniti.“ — Syn pak
prawil jemu: Měl jste mne ožh-
bati z mlábi, a nikoliw až kdž j-
jsem byl dospělým; nyri mne
w edou l sibenici.“ — Požpowé
jej obwleklí a otec obilicča nebožal. To
jest toliko pohádku; ale jest w ni mnoho
prawiwého. Zmláště po sledni slowa
Zičičkowa třeba na myšli uwážiti. —

Podej mi lastavou čtenáři ruku, a půjdem spolu na procházku, zdali se za našich dnů podobných udalostí nenastává. Povíráme se tedy, co dělají na sji malíčká.

I. Půjdem k sousedu Wsferadowi. Jest to mládný člověk, rád nás uvíbi a rád si s námi pohovoří. Jest také starostou v hezké dědině, slova jeho mají, jak říkáme, váhu. Sedí u kamen na lavičce, a jeho jedináček, čtyřletý Matějček, honí se mu kolem zády po široké lavičce. Wsferad pomalu kouří a málo si mluví, co Matějček za zády luči. — „Tatínku já bych si také rád zakouřil!“ ozval se synáček. — „Ba jdi kluku, sotwa jsem si to zapálil!“

„Ale, ale, táto, dopřej mi také nějak radosti;“ praví maminka — „vždyť wiš, jak mu to svědčí!“

„Wšak nemusíte mít požáde cumel, tatínku;“ praví čiperný synáček.

Wsferad i s maminkou se smějí chlapečkou nápadu, (který wšak synáček dávno již byl od maminky slyšel.) Dvoj mu toho může odepřít, když jest tak wtipný? Tatíněk půjčil Matějčkovi w dýchátku, chlapec si pobeprtel bohy, a wytrácuje si po lavičce s dýmku a kouři. Maminka se směje, až je za bricho popadá, tatíněk wšak se usmívá a praví: „Pán Wáhw, co z toho kluka bude; to není selstý synek!“ — Matějček si pokouřil. „Maminko, pilbych“ — wolá.

„Wša, nyní ti prahnc; počkej hued ti donehu woby.“

„Zá woby nechci!“ křičí Matějček.

„A co chceš tedy?“

„Kofalku čci!“

„Ale, co ti to napadá, chlapče?“ praví maminka, „vždyť by se's opil!“

„Ano, opil bych se,“ opakuje po ní Matějček — „wšak jsem se ji wčera s tatínkem w palírně také napil, a neopil jsem se!“

„Nemáme wšak kofalky doma, Matějčku,“ obhývá jej maminka.

Matějček sebou wrhne na zem, křičí, buďá nohama, a maminka i s tatínkem se bojí, žety se nu něco stalo, běží do komory, a nešťabáný nápoj, (neboť we mnohých domích smi) spíše scházeti mo-

dlítebni kniha nebo žiwot swatých nejlíkožalka) a Matějček wypil stlentu a twáčil se při tom jako starý pijál, ani se neotrášl, a maminka i tatíněk plésají nad takovým čiperným synáčkem.

Co o tom soudíš lastavou čtenáři? Co bude z toho dítěte? —

Zatím se povíráme jinam, po několika letech se opět nawrátíme. Tuto jsme neshledali, žety se jednalo ble uwedeného příslowí. Wegmeme tedy příslowí jiné. Řikává se: „Zal stáři zpívají, tal mláďci ctwráji.“

II. Jsmo w malém městečku. U kostela stojí úhledný domek a an právě lidé z kostela jdou, stojí pan Wysłkočil u jedného a jeho manželka u druhého okna. Pan Wysłkočil jest řemesla swého swec. Jest malíčké poslawy, na zádech má hrb a napabaje na jednu nohu chobi vždy s berlíčou. — Po swětnici se prohání sestetý synáček a jedináček jeho Krišpin. Tatíněk prohlíží z kostela vycházející lid, a wi na každém nějakou mabu wyhláwěti.

„Pobívej je jen, ženušto, na toho zámečníka,“ jal se stawi, jaloby to žádný neměděl, je má jednu uobu krafsi.

„Ano,“ ozwe se ženuška, „a což, jeho žena Majolenska má zaš nemý čepec; wiš-li, proč nosí tal weliké čepce?“

„Nu a proč?“

„Newšmannul-li's si nidy, že má welitě usi? Widiš, a talowou pani stawi.“

„Ha, ha, ha,“ směje se Wysłkočil, — „křečiči Trnka má nasskrobený límeč. — Která as je to panička, co má o ten kus staty krafsi? Hop! hop! pobívej se, není-li to směšný člověk?“

„Maminko, pobíwajte se!“ wolá Krišpinel jim za zády. Maminka se ohlíbla, a co widěla? Krišpinel si wstrčil čepici na záda pob labát, udělal si hrb, měl otowu hůl w ruce, chobil po swětnici a kulhal.

„Z pobívej se muži na toho kluka!“ wolá matka. Wysłkočil se obrátil od okna, miji nu zrak i sluch. Zal malý chlapec se posmívá swému otci! Tot jest nešťcháno! W jlosti wytrhnul Krišpinowi hůl, a nemilosrdně jej mlátil. „Kluku, co z tebe bude? Tatínkowi se posmíwvat! Já ti obejmu čwt k posmí-

wáni! — Dubeš se ještě po někom po-
finiwati?“ —

„Nebudu tatínku, ač nebudu!“ na-
říkal chlapec bolestně.

W tom se wrhla mezi to matka,
ale jižby byl wšfločil ušel sám pře-
stati; neboť mu ofstal jeden kus hole
w ruce, druhý lež s wšwih ženušku nemi-
lošrbně pod nos, a nemilá hádka se z toho
střhla. —

Rassawý čtenáři, utíkej z tohoto
mista; tot jest nerozumné wřch-
wání děti; — Wšfločile! Zre-
ceš-li chyb, at ji sám nemáš! Wamatuj
si: „Jáť staťi žpiwaji, tak mladí
cwrtlaji.“

III. Wyhledejme si připowitku ji-
nou a pojíme dále. Řikáwa se: „Metka
wřhání děti z pella.“ Wspěš la-
ssawý čtenáři, práwě uwidiš, jak si zbe-
ble této zářady počíná mladý wistr
Kloboučník, Širáš. Řiči, až ho po
celé ulici šlystet, se swým osmiletým
Filipem: „Bij jsi zase byl na Kou-
žace! pojed se, doneš si stolici a metlu,
já ti osladim Koužacku!“

„Tatínku, prosim wás, wy jste wčera
wyprawoval, že jste se také Koužawal, a
že jste se pobrážiwali; já jsem také chtěl—“

„Wřal já ti dám! co jsem já dě-
láwal, to nesmíš ty dělati; stolici a metlu
doneš, a to hned!“

Filip nese stolici a metlu, ale ne-
plácě, wždyť to není dnes ponejprw.

„Vehni!“ poroučí otec.

Filip si lehl, a otec jakoby nej-
prijemnější práci wřbouáwal, trestá — ba
raději trýžní syna swého, jenž řiči, hrabe
nehama, ale wřátí nesmi, protože jich
ještě není patnáct.

Ješt po trestu. Filip sebral peřú-
stlaty metly, obnesl stolici, políbil metlu,
a jde ke dwéřim.

„Nyni se mi klid s očí, at tě ne-
widim;“ zahřměl otec.

Filip jde wen. Po ulici ubírá
se sousebowa Maria nka, heřky obleče-
né sedmileté dwočásko, nese něco na talíři
w bílém státku. Filip ji widi, myslí si:
„Já jsem teď dostal wřprawl, ty nebháwš
doma wita, můžes také jednou dostati.“
Šhrnul na zemi sniž, ušelai koulí, a prášť!
Mariance do talíře, jež tato ihned

upustila, a krásné koblížky wáleje se na špi-
naré silnici. — Filip se směje; otec
wšfel na řiči dwočetin wen, a ofopil se
na Filipa: „Co jsi zase wřwebl?“

„Nadawala mi, že jsem zabíjal jako
nuij táta!“ odpowěděl chladně Filip.

Širáš si notně žaltel a wřátil se
do swětnice; Filip také. Neboji se, že
bude bit; wřsal zná otec lépe nežli otec
jej. Biti wřsal také se proto neboji, pro-
tože jej otec naučil, že jest w stawu uře-
sti pět a dwacet jakoby nic. — Co tomu
říkáš, lassawý čtenáři, „wřhá uili
metka děti z pella?“ — Takowřu-
to žpřofem žajistě to wěci nemajnou.

IV. Wřsal pojíme hned naproti ko-
boučnikowí bybli žámožný wěřstau, který
jest zcela jiný člověk. Zre nespáříš wě-
tlu, aniž žehosi žučho, co jsmu u klobouč-
níka widěli. Za to wřsal opět něco neo-
byčejného.

W komůrce přes dwůr klečí mamin-
ka před swou patnáctiletou dce-
russkou a prosi: „Dcerussko má brabá,
pro Wřh tě prosim, neshájej se mi již
s tím slábkowým studentem; wždyť ty's
ještě tak mladá a on také, on si tě witi
nemůže, a řobhy i wřhl, teby si tě ne-
wějme. Zolštrát již jsem tě napewinala,
a nic to neprosiwá; widíš, na kolenu
tě prosim, žaneč toho; řobhy se o tom
bowěděl otec, byšby štrassný rámuš!“ Pal
se bala do plácě: „Oh já neschastná
matka, co já si mám počiti? To bite
mne nechce poslechnouti! Počkej jen poč-
kej, Wán Wřh tě bude trestati!“ — Tak
hořekuje matka a dcerusska stojí w koutku
a hlídá po kouřice, jakoby se jí to netř-
kalo. — Maniuko přebobrá, nechťež ob-
kazowati bite swé na trest Wěji; neboť
bude-li stihati Wěji trest dcerussku, ža-
šhne žajistě trest tento i tebe. — Nebež
dceři swé žaháletí, žahšweji jí stále nej-
kousou práci, tak nebude moci myšliti na
wěci wětu swému nepřiměřeně. A není-li
na tom dosti, řobž jí řekueš, že se ti její
chowání nelíbí, a řobž se nezardí, řekneš-li
jí, že se to neschází na talowé dwočce, abh
se s milencem řcházelo: teby neschkej přeb
dcerussku, — tot jest nerozum štrassný!
Ale po-uzij swého práwa jako matka a
trestej, co trestu hebno. Wřsal ale co ještě
bíwue w potaz witi stussi? Wřš-li stu-

těně, že se dceruška umyšlně s tímto mladíkem schází? Nevíš-li, dej si vsemožnou práci, aby's prvé sama vesse zvěděla, ale tak, aby's nevyhrabíla děti své, že nebuděš vědět sleduješ kroky její. Máš-li vssak toliko domněni, jak snadno může býti nepravé? A zmíníš-li se o tom děti své, dočkáš se nejchoulostivější struny jejího citu, a upozorníš ji sama na to, co jí chtěla zamežiti.

Sousedka vssak nás neshlí, a Marianka neshlí maminku; maminka vstává uplakána, ale manželi svému o tom neříká ničeho, proto, žeby mohl býti rámus. — Káman se takto owslem ubíjí; ždali vssak ale na vždý, o tom pojedí.

V. Pojdme opět bále. Již jsme se na několika místech sklamali, snad to nebude tak, jak ta bába povídala: „Čím dál tím hůr!“ — Zastavme se u zámožného Wčeláka. Pěkný statek u lesa vobí nás, abychom vssli. Mladá hospodynka sebi sama u velikého stola, na něm má otevřených několik krabic, a prohlíží své klenoty. Pob stolem drží honbu sestetých Frantisek se svou mladší sestřičkou Annou. Schovává se druh druhu, a jsou při tom náležitě veselí. Pečlivá hospodynka se příkš stará o své klenoty, aby snad některý sskoby neutrpěl. „Zpropadené děti!“ rozkřikla se na hrající dva klenoty pob stolem, „budete-li pak seděti? Není možná pro vás ničeho ubělati! Počkej Frantisku, počkej, vssak již tatinel jde, pak dostaneš!“

Frantisek vssak tomu neměti, protože to maminka již několikrát řekla, a nebylo tomu tak.

Postuchává Aničku, a počínají zase přeběstou žábatu.

„Ale, ale, chlapče, posed!“ volá maminka; „počkej vssak jde komíník a vezme si tě. Frantisek se pozastavil, a poslouchal. Nřido nejbe, Frantisek si myslí: „Vssak se známe!“ a čtererací opět. Sbožby také chěl žádati, aby tak jiný chlapec, a ještě čipernější děvčátko, seděli jako pěny žičha? Matinka vssak to žába, Frantisek ale myslí jinou. Věhá se sestřičkou kolem stola jako bříve.

„Počkej, počkej Frantisku,“ pravi maminka, „Pán Wšh se bude na tebe hñewat, že neděš poslouchat.“

Frantisek se zastavil a pomyslil si: „Vssak to myslim bude také pravda jako prvé o komínáři a o tatinłowi.“ Pak pravi: „A co mi ubělá Pán Wšh, řdyž se na mne rozhñewá?“

„Až bude hñmiti, zabije tě, anebo tě dá po smrti do pekla; rozumníš, řdyž hñmi, tu Pán Wšh hrozí takowým neposlusným dětem!“

Matko drahá! přikš jsi pečliwa o klenoty, jez bitkám svým dochowati chceš; a máo dbáš, ždali se jim destane nejdražšího klenotu — dobrého wychowáni. Čeho chceš docílti tím, že bitky své wsemni wěcmi strážíš? Dwojho tu docilíš, ale nebudeš s wšstlekm spotojena. Zajisté chceš, aby děti tvé mluwily pravdu; teby je nepřelhánej sama. Zajisté chceš, aby nebyly bázlivými, teby je nestraš; zajisté chceš, aby mlowaly Boha svého, teby je wučuší bázni Boží, jezto ž lásky Boží pochěti. Nemůžeš-li se s nimi sama obrati, posílej je pilně do školy! —

VI. Vssak pospěš lastavň čtenáti, a jestě se zastaw u bolejšího mlynáře. Snyel mlynářům, Tomášek, běhá po mlynici až se mu hlawa třese; tatinel se boji, že nelze l úrazu přijde, a porouci: „Tomášku, běž do světnice! Tomášek vssak, jakoby neshlí, po schodech wzhurú dolú. — „Počkej kluku, vssak již se mi tu nebudeš dlouho proháñeti, w ponděli půjdeš do školy, a tam tě naučí poslouchati.“ — Tomášek si myslí: „Vssak tam jestě nejsem!“ —

Žde za chvíli l matce, a táže se: „Maminko, tatinel kšl, že budu we škole bit; jest to pravda?“

„To se rozumi,“ pravi matinka; „ty neustále sstěbetáš, a nebudeš-li we škole ticho, dá ti pán učitel do huby roudit.“

Tomášek se žarazi, a pak se táže: „Ale maminko, wíde, že jestě w ponděli nepůjdu do školy? — Zá budu již doma hežky poslouchat!“

„Nu, budeš-li poslouchat, nepůjdeš; budeš-li ale pořáb žlobit, šup tam s tebou.“

Lastavň čtenáti! Tot jest roztomilá připrawa na školu! Čel-siby'e tau, řdy-

by ti něbo takové vnačné sliby činil? — Ani za svět! Tomášek vsasal bude ko-
něčně muset; půjde vsasal jen tenkrát,
když bude přinucen, a jaké to pak rozto-
milé učení, pomysli si sám!

Nechodme již dále, teď jest jako by-
chom byli očarováni. Všudy vidíme
opak u vychování; a něde bychom se
třeba nezdrželi a něco bychom prořekli, a
mohlo by se nám i navzdor naši dobré
wůli dostati jak se říká: „pre hubu na
hubu.“

An vsasal nás procházla ta bohrzela
pro špatnost vychování ditek, obpocíte
sobě ať 20 roků, a pak se epět pobíwá-
me do téhže robin, bychom zvěděli, co
z nich nenoubti rodičové wyřestowali.

Zblouhaným krotim bliži se proti
nám zebrať se sšebimou hlawou,
wouhy jarostlý, otrhaný až l nepoznání.
Pojdme za nim. Zda okolo Wšferad-
owa statku, a pohledna naň pláče: „To
býwal přeb léty můj dům; nesmyslná lá-
sta l bitěti přiwěla mne i bitě w záhu-
bu.“ Slys čtenáři! To jest zámožný
Wšferad sám. Chceš-li vědět, jak te
přiwěl až na mšssnu? Stalo se to
tak: Z malého Matějíčka stal se Ma-
těj, z kufáčka se stal kufák a z pijá-
čka piják. Dtec mu popustil statek a
Matěj popustil uzdu svým náwytům; dě-
láwal wždy, co se mu líbilo, až prome-
hal statek, uwrhl manželku i robice i sebe
do bídy, a newi o něm nědo. Matka
zemřela hořem, otc vsasal posub žal
ujirá.

Ubohý Matěji a ubozi rodičové!
Wšferad se ubírá dále, smutně poblížeje
na místo swého bláhobytu, setkává se
s člowičkem malé postawy, jenž na jedru
nohu potulháwá. Ten se potutelně dívá
na zebřáta, jde dále a prawi: „Kdyby
byl trestal syna, mohl setět až po dnes
na statku. Tak se to děje: Když netrestají
rodiči své děti, trestají pak děti své ro-
diče.“

Tento malický mudrc jest — Kri-
sspin Wpřkočil. Je nyní na jedru nohu
kulhá, jest následkem onoho rozhořčení,
když otec hůlku o něj přerazil. Ten již
nejje wice. Wiwalk w žiwobytí swém
mnoho počlosti; rád o kajžém wytrubowal
chyby, o sobě vsasal chtěl wždy jen dobré

wěci slýchati. Řekl-li vsasal o něm kdo,
co se mu nelíbilo, soubil se s nim, a
nawál po celý wěl na zlé lidi. Krišpin
mimo hrb, zvěčil po otcí wšfede. Zať
jsme jej slýšeli, wi o kajžém co wyllábat,
a řekne-li o němu kdo co, soubi se tať.
Jest dnes na němu do města. Přijba do
prtoni ulice, setkává se s Kloboučiko-
wým Filipem. Tento jest hranatý chlap
a metřiny ped olem a rozšťrabaný obli-
čej utazuje, že se rád pere. Krišpin
naň pohlednul a aby toho Filip nesly-
šel, prawi sám u sebe: „Tenť jich zas
něde sebral; dohť mu tať, proč se bije!“
— Filip vsasal má tenké usši, zaslchl
Krišpina, zastawil se a opowrzeliwě za
nim hlebě prawi: „Také i ty nepobárený
chlope se o mne staráš! Ale počťej, tebe
jsm ještě neměl w práci; to bude tanec
opice s medwědem.“

Wrátil se za nim; w hospodě se se-
šli, a ob slowa l slowu se hádali, až
ubohý Krišpinel za své „Dobře mu
tať“ obnesl z nerowného boje nemilé
známty. Šel na útad, aby se s Fili-
pem soubil. Filip vsasal jakoby nic jde
pomalu domů, a hwižďá si; když to l nej-
horšimu přijde, bude zawřen, aneb může
nejwšš několit slignouti; nebo platit již
nemá čim; na podobné soudy padlo již
celé jeho jmeni. Šatlawy se neboji, kůst
již bez počukráte w chlábku schowan; a
biti — toho se tím méně strachje; wždyť
wydržel již co chlapec pět a dwacet, a
dostal ob té doby ran na tisícce, teby těch
několit také ještě uneje.

Tatowého syna si wychowal nebož-
tit Širák, myslť je metla již wšfe spra-
wi, a čim wice se jí užívá, tím šip. —
Soudi-li lastawý čtenáři ty též tať? —

Máme-liž se tať stawiti u soufeta,
jenž bylil na proti Širákowi? Neni
přilid potěšitelné, co tam spatřime. W do-
mě samém neužime onu zámožnost, jakž
tam dříve pauowáwala; i čistotu, jakž
w ostatních wšfedě soufedených domích panuje,
darmo bychom zde hledali. Benština, na
wěl swůj wselmi sešlá, sebi na špinawé
lawici; rozčuchané wlasť a nespokádaný
oběw utazuje na hroznu spoustu.

Ubalť se zde přeb chwilkou mezi
manžely nepřijemný wýstup, jež ani jme-
nowati nečceme. Benština tato jest Ma-

rianta, již matka druhdy na kolenách prosivala, aby tak záhy známosti s mužstými nezapomněla. Marrianta však nedala na prosbu matčinu, pěstovala zamilované pletky stále, a nežli čítala osmnáct roků, čítala na osunácte záletníků, což jí nemálo škodilo. Zamilované pletky jí konečně vpletly do stavu manželstého.

Žeden její záletník stal se jejímu maužetem, a znaje její lehkou povahu, střeží záletným okem každý její krok, ba každý její pohled. Umyslá vyhrostiti dříve v každé společnosti pozornosti ostatních na sebe obraceti, a zamilovaným okem k sobě vábíti, těžce odvrhla druhé přívrojenosti své, a manželka svého střeží tímž čeruvitým okem, jakož on ji. Z toho povstávají vzbury, manžel se chytá piti, a domácnost bhne. Spokojenosti se odštěhována, a různé stihá různici. Právě po takovémto vstupu našli jsme Marriantu. Kdož položil základ k tomuto nestění? Kdož jiný, než nerozumí matčin, kterýž přišel shovívavou matku před časem do hrobu připravil. — Kdo zodpoví vsledu hoře, jež toto nerozumí vzhovráni přineslo? — Jest parný letní den. Okolo lesa k Wčelákovu statku kráčeji dvě osoby. Jest to mladý Wčelák a jeho sestra. Zbou z chrámu Páně.

Užstělosti je jemu mláděnu Wčelákovu patně ve tváři, a po každém kroku pohlíží na několik mráčků, jež se na obloze bohromady stahují. Nevenšší užstě jemu i dvacetiletá sestra. „Křěžbychom již byli doma;“ praví bratr. — „Jestě vsasal čtvrt hodiny cesty až k domovu, a mráčno se neupstále valí.“ — „Ach Bože, co se s námi stane,“ volá sestra, „iž počíná hrmiti!“

„Poběžneme klusem,“ praví bratr.

„V, já nemohu, jsem velmi utajena,“ pláče sestra; „oh ne nově štaty mi zmožnou, již počíná pohřápeti!“

Žij se blesky krizují, a z hluboka rachoti bouře.

„Bože, buť nám hrššivnu milostiv a zachovej nás jen tenkrát!“ křiči mladý Wčelák. „Schovejme se zde pod buť.“

„Ano, schovejme se,“ praví třesoucí se sestra, a obá stojí pod mohutným buťem, bouře stále věšši nashání jim surlitelných užstěti.

Bohus se lastavý čtenáři a wysmluví jim onu užstělitou bázě před bouři. Neč jim, je tento úřaz v přirobě uocně hlášá vsšemohoucnost Boží; mluví jim, je jest člověk v ruku Božích v bouři jako i v každém jiném čase; pod stířím nebem jako doma v tomúrcu.

Nabarmo by's mluvil; wždyt se matka sama již unohotráte pokusila o to, aby jim z myšli wvvrátila, co byla prv vsstipila. Stoji pod stromem a třesou se po každém zahmění jako osyhy, a sami se wvdávají w nebezpečí, w němž mnohý, jenž pod stromem w bouři ochrany hledal, svůj život dořonal. — Bouře vsasal i bešse, jakoby zářačnou moci, otáči se již w jinou stranu.

U Wčeláku w malé světnici křeči obstará matka a upěnlivě Boha prosí, aby její dobré děti užstěti w bouři nezahynuly. Žnát jejich užstělitosti, a žnát upní i přičinu toho, a vssem matkám by radila, aby dity své ani žemšťmí, ani uadyřiroženými věcmi nestrašily. Jeji milované děti jí sice někdy neměti, když jim žaluje, je se nyni po surti otovně vsstěličehos uobšťává, a tato uobšťáva jí časem hűete. Dštatiš je její dity dobré a nikomu by neublížily. Matka vsasal žnássí i tuto jejich chybu trpělitw, wědouc, je sama k oběmu základ položila.

Právě se vsstně wrátiti domů, a po wstřálenú strachu nedyce jim čutnati obět.

W Dřelá domících mají sousěbě obecní hromadu, spabla jim pkeb týdnem stará škola. Některi je sousěbů jsou pro stavění nové pěkné školy, některi chtějí dáti k tomu cíli starou pazbernu, jini praví, žebý bylo lépe raději žádnu školu nestawěti. Mezi posledními jest také mladý bolejší mlýnář Tomášek, a pilně se o to zasazuje, aby se nová škola uestawěla. Mezi jinými praví: „Žá jsem býwal po každé wetlou honěn do školy, a přeče jsem se nicému nenaučil, a mám dwořa Pánu Bohu více než který jiný,“ (a uohlby přidati: „a jsem hloupý, žebý se mi rowěn nenassel.“) Dštatiš sousěbě vsasal si to bez jeho woznání myšlí. Mlýnář jest protk stavění školy, uěkoliť moubných sousěbů vsasal prorážilo, a škola se stawi. Mlýnářim přispěveť musí

je soudem dobývati, kterých konečně z přinucení odvádi, a laje při tom na daremné výlohy.

Takovýchto Tomášků není sice za našich dnů mnoho, ale ve mnohé obci přece bychom ho našli. Takovými pak bývají obyčejně ti, jež takto do školy posíláni bývají. Vohu vity, že počet takových Tomášků co den ubývá.

Již jsme byli prošli několik obrázků ze života robního, viděli jsme, jak se zde onde o vychowání dítek pracuje. Obrátili jsme ovisem tentokrátě tělko vychowání nerozumné, protože jest nejprve zapotřebí poukázati na neudělň, ježto jsou u vychowání dítek tak napažlivé a zlobné, netoliko jednotlivcům, ale i celým obcím.

Nechť již vsal lastavý čtenáti myšliti, že tute již vesleky vody u vycho-

vání uvedeny jsou. Tot jest toliko malá ukážka, jak velice zapotřebí jest, aby rodičové o potřebné poučení u vychowání dítek se starali. S radostí lze pozorovati, že mnohých hospodář, mnohých kmetův berte do ruky knihy a zlešťování role a živnosti své; ale málo jest takových, již toby spíše o vychowání mládeže četli, anebo se u jiných po tom dotazovali. Krásný talowito spis máme v naší řeči, totiž časopis „Škola a život,“ ježby každá obec oddírati a dle jeho návrhů o zvezení dítek a školy přičinovati se měla. *) Hlavní a základní zásadou vsal budiz a ostanj Wám, milí rodičové, u vychowání dítek neztraktá wira a horliwá nábožnost, která se musí i we slowích i we stutcích wassích jewiti, aby wzdala ovoce žároucích u mlých dítek samým Wohem wám swěťených.

4. P o d l í p o u.

(Od Frant. Klínkáče.)

I.

Bylo již po odpředních službách Wozích, kdž při mírném teple jarním mimo jiné také matka pána wchňho s dvěma wonoučaty ze zámku wcházela, aby odpřední čas nedělní příjemnou procházkou ztráwila. Děti ji obstatemaly, jsouce plny radosti, že jim hmořitová babička zas něco pěkného wyládati bude cestou. Ale babička nechťela spustiti, ač ji děti pořád o to trápily.

„Wolčeste jenou, ať zajdeme do údolčka. Tam si sedneme pod tu kossatou lipu rebaletu dwera, w jejím stínu wám budu něco wprawowati, co wám zajistě welsiti téstiti bude. Než to wám musím napřed říci, že nelndeme dnes s wprawowáním hewi. Wubete-li hohny, zajdeme si přistiti neděli opět sem, a tolikrát, ať ukončim, co wám wprawowati hoblám.“

„Já budu hohný, babičko,“ líbwal ošmletý hosiř a „já také!“ mladší seštra jeho.

Kdž přišli ua určené místo a na zelený wrn se usabili, počala babička wprawowati. „Widíte, milé děti, tamhle u dwera tu malou chaloupku? To je panstá owěćirna, wlastně byt panstého owěćáka, stáje se za ni ztrácejí, těch není odtud widět. W chaloupce té bydlel před dáwnými lety staćeček, jenž tuto lipu za dob urlábi swého na tom místě přijemněm wšabil. Wepomýšlil hřanti na to, že mu strom tento bude jednou wděčným, posytnje ošplećim přistiteli swému nejednou milého odpocínku a líbého chlábku. Staćeček ten neměl již ničeho na swětě, kdoby pohporowal stáři jeho. Wědiná wdowa owěćákowa přijala ho do bytu swého, tam do té chaloupky. Byl již 70 let stár, kdž ho pojednou tělesně jily opuřilý, zrat jeho sešlábnul a brzy ua to docela

*) Wšborný časopis „Škola a život“, bez něhož by jmenowitě užábný učitel a podučitel býti neměl, záleží-li mu na swém wšastném pokřetu, wzdáwaj wsl. p. Frant. Klínkáčem Wěza čem, wcházjí i s přílohou „Stěhnice“ wćně w esni sešlách. Wřěplatní cena w kněhupectwých obnářil celoroćně 2 zl. 24 kr. řit., po postě pal 3 zl. 4 kr.

přestal sloužiti. Ubohý stařecel neušel více Bojho světa. To byla poslední zkouška trpělivosti jeho. Stařecikova mysl neklesala v žádně nehodě, již dobrotivý Bůh na něj seslal; on vždy snášel s trpělivostí a s odemýdáním se do vůle Boží, cožkolivě zlého na něj přišlo. Z toho se dopuštění Božim stal slepcem, nepřestal dobrořečiti Bohu a byl vezby potěšen, kdyžkoliv mohl do nasseho kostelicka jíti a své nestěsti Pánu Bohu okětovati. Cesta mu byla ovšem obtížná; měl dobrou čtvrt hebinu jiti, než nerovnou cestou touto až k nám desel; neboť jsa zcela slepým, musil opatrně holi svou stezku omalávati a pozvolna krok za krokem jiti. Tu u této lupy si vezby odpočíval a pomohl se vůžec ubíral se zas dále.“

„A což ho nemohl nědo věsti,“ vřekl hofšik babičce do řeci; vžbyť já debte vidim a přec jsem měl bezmála upadnouti.“

„To jsem také chtěla říci,“ doložila dceruffka; „co pak neměl žádných dětí?“

„Všečte jen, milé děti. To jsem vám již ze začátku řekla, že nebylo nikoho, kdo by podporovali stárim seřlého muže. Jediná wdoma ovcátova ujala se stařčka. Stávaloť se jen židla, že stařecel samojedině na nebezpečnou sobě cestu se odvážil. Karlik, jediný syn omdovělé ovcáčky, chobil storo lažběho dne do městyse, jakož to posud děti z osady oně čini, jelikož tam nemaji ani školj ani chrámu Páně. Tu mohl snadno slepému stařecikovi posloužiti a on to také rád činil a nečekal, ažby ho matka k tomu vybízela.“

„Ža to byl hodný,“ zvolali hofšik i dceruffka na jedneu; „my bychom taktěž učinili.“

„To je pravda, že Karlik byl hoch hodný; a nne to též, že tak seudite a žebyste taktěž učinili. Vyhoby to nehežtě, když Karlik maje tutěž cestu konati co slepec, nebyl ho sprowobil, nýbrž nechal bidně se trmáceti.“

Byla to nepatrná služba, jakož lažběmu chudálovu profažcovati jsme povinni; ale Pán Bůh mu ji hojně odměnil. Zať a když čci vám budouci neběli tici, ne-

boť již se sursá a než dojdeme domů, bude čirý večer.

II.

Druhou neběli sešla opět babička s nedočkavými dětmi pod kostatou lipou. Dvechnuossi sobě v sládku jejim počala babička vypravovati dále.

Byla to grána, když Karlik a slepý stařecel časněji než jiní vyřázeli z okolupy ovcátovy. Vřičinu časného vřchobu můžete snadno nřodnouti. Byla neběle, stařecel chtěel zavčas dostavit se k rannim službám Božim. Jelikož to za letního času bylo, stálo slunce již hezky vysoko. Ubohý stařecel ho ovšem neviděl; neměel jal velebně wšs a wšse wřlupovalo na jasné obloze, aniž jal krásně se v lesku slunečním třpytila pozlacená báně blázkého kostelicka. On jen tuffil, že bude pěkný den a že slunečko mile switi.“

„Což pak stařecel pranic neviděl?“ ptaly se s útrpností děti.

„Milé děti, viděly jste již, když se za tichého večera blýská a mratí mlde žiti není?“

„D viděly!“ wolaly obě, „a bály jsme se welni. Což to již nemite, babičko? Wj jste nás těřila a powídala nám, že se nemáme báti; že se bleskem a bouři čistimá wřdych, a že bez vůle Boží nám ani vlas s hlavy seřiti nemůže.“

„Dobře děti. Těchby jste klopyly zrakj k zemi a zavíraly oči své a přece jste viděly, když se zablesflo. A tak se kmitalo a dořkřalo sluneční světko i stařčka, kdyžkoliv cestou w stinném tomto úřlabě na wřsluni přišel. Když pak z údolicka wřtročil, nebyl stařecel s to, aby pozwebnul hlavu své. Slabě oči jeho nesřesly záke žkavého slunce, než teplo působilo mile na celé tělo jeho. Mřčty šel za Karlikem drje se pewně hůlky své jako wobitla, a když wřstoupili do peli, domořil se právě potichu „Dřčenáh.“

Tu se Karlik obrátil, neboť poznal z trřnuti wobitek, že stařecel chce něce říci. Z nemřlil se.

„Zářku, Karličku, wid je jsme již blýto měřtyse; snad ještě nesřzoměli?“

„Neřezváneři, děvouštku; nemít ještě čas k tomu, neboť jsme dnes welni záhy wysšli.“

„Nuže, to snad nic neshodi, wiď Karličku, že neshodi? Či snad se myšís nad tím, že tak brzy dnes přicházíme? Chráni Páně bývá také wčasné otowien, a do kostela nepřicházi se nikdy dosti brzo. Wšsal si můžes zatim, než budou sezowáněti, zajít na hřbitow a se pomodliti za swého otce.“

„To čci učiniti, a proto jsem tomu rád, že jsme dnes tak skoro wysšli.“

Takto rozmlouwali mezi sebou a než se nadáli, stáli u dwěri kostelních. Ty byly již otowieny, w kostele wšsal nebylo ještě nikoho mimo kostelníka. U dwěri posseptal stařeček Karlikowi co si do usší a pak si kleknuł do nejposlebnější lawice na místo své.

„Co pak to asi bylo?“ ptala se dceruška, „co tomu hochowi stařeček posseptal?“

„Jmu to již newim. Bezvála, aby na něj něčetał po službách Woják a matce své řekl, že bude dnes obědwati na saře.“

Zatim šel Karlik na hřbitow. Několik osob je tam noblilo. Karlik si klek na hrob otce swého, ale setwa se pomodlil pětkrát Dčenás a Zbráwa's Maria, zamžněł s wěje zwon welebným hlasem k službám swátečním ponejprw wzhwaje.

Dřabníci se k hřeb z blízka i z daleka počali scházeti. We stolicích ná prawo klečeli jako pobnes hospodári, w lewo pak hospodhři. Po stranách a w pozadi stála sem tam dospělejší mládež. U tam, kde ty Toničku klewás u oltáře, bylo několik malých chlapců. K těm se přidružil Karlik. S druhé strany oltáře byly děwčata. Bylo jich tu wice nežli chlapců, awšsal i těchto pořád přibýwalo. Vid je modlil rúženeč k oslaweni Matky Boží. Rúženeč byl domoblen a ministrant zatáhl u poswoátnice zwonkem. Počala se zpíwati píseň před kázaním. Ministrant zaywonil po družé; zpěw utiěnuł a na kazatelnu wysšoupil welebný pán a potěšil wšechny přítomné slowem Božím. Každý ho poslouchal s welikou pozorností, jenom jeden hořil u oltáře pořád bowá-

děl. Był to poklajného Frantík. Ten se pořád smál a hřeb sem hřeb tam se po zemi posšupowal. To widěl kostelník z poswoátnice, wysšel a wštublal mu notně za jeho prostopásnost. Dv té byl rozwera ticho, nepřetálež jiným, kdž je mše swatá konala, ale také se nemobilil; nřbrž přemýšleł, kterał se má pomstíti Karlikowi za to, že byl tublán. Zať mile bylo po mši swaté, pábil Frantík z kostela a četał si na Karlika. Ten wšsal šel s matkou a proto se nemohl zlowyšlný Frantík newinnému hochu pomstíti. Něchal si to na oypolebne. Ten se mu skutečně pobarilo wbliti si jlost za trest zasloužený. Widite, milé děti, tu právě na tomto místě, u této lipy Karlikowi se pomstil. A wšsal toho brzy litowal a Karlikowi to pomohlo k welkému štěstí. D tom, milé děti, powim wám budouci neděli; já sama ani nepomyšlila, že to tak blouže bude, co wám čci wyprawowati. Slunce již také dáwno za horami a wečer je ptece ještě trochu chladný.“

III.

Přistiti neběle nemohly zwědawé děti ani dočtati. Dneb po obpoledním požehnání musela babička pod lipu, aby ptračowala u wyprawowání swém.

Co slepý stařeček se občerstwowal na saře, měli u owčáků již dáwno po obědě. Karlik mnoho nejebl, takě byl oběd welmi jednoduchý.

„Mamětko,“ prošil Karlik, kdž se byl za stromičký oběd Bohu pomodlil a matce „Zaplat Pánbůh“ řekl, „neobpuštila byšte mne dnes děime na požehnání? Stařeček bude zajisté již na mne četati u křiže. Dn hwočáku welice rád, kdž ho někdy také na hřbitow zawedu.“

„Čheš-li, můžes jiti; ale nezbrzuj se nitde na cestě s chlapi. Wý wđdy jen stoačite; dnes je neběle, tim byšte welice zneuctili den swáteční.“

„Nezbrzim se, maminko; já pájdu zrowna a zachowám se poblé wšle wassi;“ šlibowal hořil.

Karlik musel jiti okolo panřkého dworca, jenž asi dně stě krořá ob čhaloupsy owčákwy wybálen jest.

Děti se hned ohlížely, ale nemohly stavění spatřiti, jež trochu stranou a choulouce napřeli se rozhládale.

„Milé děti,“ počarovala babička, „období dvora neuvídate, ale s protější strany byste ho snadno a celý mohli vidět.“

„Když Karlík přišel k samému dvoru, vystoučil ze vrat pošťasného Fylaks.“

„Kdo pak to byl, babičko?“ vstoupily jí děti do řeči.

„Jen tak nazývají psa ve dvoře. Ten si rád na mimojedci zastířel, ale nenabíjel nikomu ani za mák. Jen když někdo na něj derážel, ježil se šikarově a cenil ostré své zuby a hášani a štěkání udeřovalo louce. Zentokrát si jen jak tal na Karlíka zapasnul. Z nebyhly chlapcovi pranic uštkobil, neboť ho znal dobře, ale zlomyšlný František vyběhnou právě z dvora drždil psa na Karlíka.“

„Aha! ovčáku,“ pokřikl na něj; „počkej, já ti dám, já byl pro tebe kulán! Fylaksí, chče ho, chče!!!“

„Tento se dal do štěku a rozběhl se za poleťaným hochem. K patě si vsířal netroufal; jakoby více rozumu měl nežli František, zůstal po každém stoku státi. Když ale viděl, že hoch utíká a František po něm házi kamenim, zapomněl na starou zručnost, rozběhl se a — chňaps — držel utířajícího Karlíka za škos.“

„Dívej!“ zvolaly děti, jakoby je fanty pes za paty lapal. „A pokousal-li ho, babičko, ten pes?“

„Toho neudělal; ale potěšený hoch štěkel co hrdla šacilo strachen, klepýtnul a padna na zem nazažil si hlavu, až mu krev z rány tekla. Ze byla teprtu jedna hodina, nebylo nitoho mentu, ani na dědině, ani ve dvoře, kdoby byl psa zadržel, a nezvedeného Františka za tu mstivost potrestal. Ale viděl to přece někdo. Wite-li kdo? Pán Wüh. František wida krev dal se na útěk a wěbhnou do dvora dělal jakoby nic.“

„Fylaksí! Fylaksí!“ wotal Karlík, když se zpatatoval a se ženě powstal. „Co pak mne neznáš?“ A pes jakoby chtěel říci, že to nerad učinil, katolil se hned lichotivě u hochových nohou. — Widiš psíčku! Ty's přece hojný; aspoň

uznáwáš, že jsi na mne neměl štěkati a svého poručníka poslušten býti.“

„Takto mluvil hoch psíh, ale ten tomu nerozuměl. Pak ohlédal kabát. Wyl jen malinko natřžen.“

„A co pak dělal s hlavou, když si jí naražil, až mu krev tekla?“

„Co dělal s hlavou? Kána nebyla tak veliká, jakby se soubiti dala. Wympl si jí wobou u potoka, a šel potojně dále.“

„Ale babičko, wy jste povídala, že se pošťasného Františka Karlíkowi pomstil tobý u nassi lipý?“

„Ano to jsem povídala a také se tak stalo. Bolestný František nebyl spotojen, že wystřoval psa na Karlíka. Wymyštil si jiný způsob pomsty a tím svou zlomyšlnost nejvíce nřágal.“

„Když totiž Karlík se stařečkem se nawracel domů z obpoledních služeb Wozích, nawedel František nělotil chlapců, aby si u dělali žert a Karlíka owčátowa ošřidili, podávajice mu co almužnu pro stařečka místo peníze kulatý w papíře zawinutý štípet.“

„Stařeček si obpočtoval pod touto lipou a Karlík seděl tisse woble něho, když řada chlapců po sobě jako wojáci si wylstupujice k nim se blížili. Přišlešfe až sem na toto místo strčil jeden za druhým do smeknuté čepice Karlíkowě zawinutý dárel.“

„Tu máš pro stařečka; tu máš pro stařečka;“ říkal každý až na posledního. Ten byl pošťasného Františka; neboť chtěel widět, co tomu bude slepcům průwodci říkat. Sám pak hobil také cofi do čepice na zem a ještě k tomu strčil Karlíkowi cofi do ruky s těmi slowy: „Co pro tebe!“ Stařeček slyše mimo jduci hochy a „Tu máš pro stařečka,“ děřowal lažbému upřimným „Zaplas Wán Wüh!“

„Dy ten chubácel!“ litowaly děti stařečka. „Prawda, babičko, to jej muselo welice zarmentit, když omakal místo krejcarů štřípký?“

„Nitolim, milé děti. Pán Wüh nedopustil, aby ubohý slepec takowoa nezvedenosti byl zarmoucen.“

„Karlíčku,“ prawil chlapcovi, „wezmi sobě, čím muě hodni hoši naděliši a tuto ti ještě něco přídám. Wlůžeb

si koupiti za to papiru a čeho potřebuješ do školy.“

A Karlík nezdřáhal se přijmouti dárek od stařečka, neboť poznal brzy podobed zloupylných chlapců, i bál se stařečkovi zmiňti se o tom, věda dobře, žeby ho to nejvýš zarmentilo. Posírkal tedy zavinuté papírky vschepný do kapsy; jen Františkův brzel ještě pořád w ruce, až dovehl stařečka domů.

„Vitám vás ze stova Božího,“ oslovila ovdčáková přichyzi. „Dnes jste se unavil stařečkou teplem, není-liž pravda?“

„J nemavil, vžbyl jsem sobě obpečali pod větemnatou lipou; dnes přicházim jakší potěšen; vžbyl wite, že jsem byl u welebného Pána na obědě. Ten ume pokládě potěšsi, kdykoliv jej jen mluwit slyšim.“

Karlíček vsjal byl jakš zosmuřsilý a powyřel wen. Matka wyslic, že mu snab není dobře, wysla za nim a tu ii hoch wyprávěl, co se uun dnes přihodilo a dal se do pláče.

„J neplač, Karlíčku! Již za to hodný, že se's choval tak štetně k stařečkovi. Wyhod ty laměnků a nechalj toho nitouu, ani we škole, ani lidem.“

„Nebudu, matinko, ale tento štripef si uechám na památku. Ten mi dal Františ, jenž bezpochyby ostatní chlapce nawáděl.“

„Toho nečiň. Co nás upominá na zlé skutky a úrskýh naššich neptátel, nemáme chovati na památku, alychom jnab pečpalowali jádost ponusy w srdci swém.“

„Jo, matinko, také povídal welebný pán dnes s kazatelny,“ dospědčowal Karlík a nurlš kulatým štripefem tal různě o zew, až to jako kus rozbitého slla zacinklo.

„To snab byl peniz!“ zvolali bačiččini posluhači.

„Nebyl, ale něco jiného;“ odvětila wyprawowatelka; „to by z nás ničo ani uachodl. Wite-li, co to bylo? Prsten to byl!“

„Prsten! prsten! a jaký prsten, bačičko?“ ptaly se obě děti zároweň.

„Krášný, zlatý, drahocenuý.“

„A jak to mecho býti? Zak pal to hneb wěděli?“

„Jnu, děti, to ovdčáková hneb napablo, že to není obyčejný prsten, jelikož byl uab miru těžký. J napablo ji ještě něco jiného. Bylo tomu asi 6 neděl, když welebný pán po slujbách Božijh weřejně w kostle chlawallowal, že milost slečna cestou od zámku až ke dworu ztratila welestwofnyj prsten s ruhy; koby ho našel a nawrátíl, že bude hojně obbarowán. Ovdčáková si hneb pomysllla, že to může teutýj prsten býti, jejž milost slečna ztratila. A skutečně byl to ztracený slečnin prsten. — Wy se diwite, jak to možná? Poslechněte ještě dwilku.“

„Když poklasného Františ nawáděl hochy, a každému kulatý štripef do papiru zavínil, aby ho pal misto křycaru dali Karlíkowi, a se kolem po zemi ještě po jednom whodowim laměnků ohlížel, spatřil u samé cesty něco kulatého, jako zamazaný peniz. Wyřle, že to kouřel odloupeného kláta, zwednul je, zavínil do papiru a hebil pal jako ostatní namerbeni chlapci, Karlíkowi do čepice.“

„Nenochlo se to jinal státi, než že ztracený prsten slečnin něčdo newědomky do kláta zosllápnul a pal zase s ujedlon na něm hlinou buč chůzi anebo jetim ob země odtrhnut.“

„Ovdčáková nemejšla ho obewzdati. Jestě ten den chtěla s nim běžeti na faru; neboť když swěřila opatrně stařečkovi, co učinil poklasného Františ, dospědčowal stařeček, že prsten musí býti ze zlata, a že zajiště milost slečně náleží.“

Když Ovdčáková doběhla asi sto kroků od nás, uřčela k nemalému potěšeni swému milostiwon wrochnost a s ni welebného páua, aujz na tomžě místě, kde my, w křupě na sebadlech sem beneščených sevice, homorem se bawili.“

„Kam pal tak na špěch,“ tázal se welebný pán ženy, ježto dokwapiwšsi, jala se napřed jemu a pal milost pánu i pani i slečně libati ruhy.

„K welebničkowi,“ odvětila žena důwěrně. „Přicházim s nálezem. — Me newim, zbali se sšastným.“

Ubychána kwapným kěhem zajitla se w řeči a pobala nalezený prsten zwedamě slečně do rukou.

„Teč miij prsten!“ zvolala tato rowdostně. „Dity Wuhu a wám, počiwá žena.“

Tu hned všichni ohlébali prsten a radovali se se slečnou ze šťastného nálezu. Dvořáková musela se posadit a vyprávěti urogené vrchnosti všechno, co a jak se dělo, že prsten ten teprve po tolika nebelích je nalezen.

„To již víte. Měla bych vám ještě něco říci a to je vlastně nejšťastnější věc vypravování mého; ale již se počínám ztímáti. Musíme hledět, bychom přišli zavčas domů. Bez toho jsem dnes děle než jindy vypravovala.“

Děti dotíraly přesice babičku, aby ještě pokračovala; než marné byly prosby. Co měla babička ještě říci, chtěla, aby živě zapsaly sobě děti do srdci svých.

IV.

Seděly opět pod květonci lipou. Silné věselíčky hřúvice z vonných květů slabší med škráaly a nebdaly na babičku, když počala zvědavým dětem vypravovati.

„Kde pak jsem přestala, Tencičku?“

„Jak Dvořáková musela se posadit a vypravovati o nalezeném prstenu.“

„Dobře. Dvořáková nezamřela ničeho, a pověděla všechno, jak se přihodilo. Než i však vypravovati počala, vyprosila si milost, že se urogená vrchnost ani velebný pán nebude nad níhým horšiti, neboť věděla dobře, žeby poklasný pro nezvedenost svého syna snadno mohl do nemilosti upadnouti, nejméně ale Františ notně potrestán býti.“

„To zasloužil,“ volaly děti.

„To je pravda; ale on byl přece ten, jenž našel prsten a jak uvidíte, pčinou štěstí Karlitova.“

„Vidíte babičko, Karlík obdržel hodnou odměnu?“

„Ano, děti; neboť milost slečny bylo na prstenu velmi záleženo. Ale i stařecel byl a Dvořáková doposud jest šťastna.“

„A stařecel již není šťasten?“

„Vždyť jsem vám povídala hned že začátek, že byl již 70 let star, a od té doby minulo již přes 20 let. — Jestli 10 let byl živ, ale již jen něfolikrát mu tělesné síly dovolily pod tuto lipu jiti a si oddechnouti. Den ode dne chřádnul, za to ale měl všechm potřebnou obšlhu

od dobrotivé vrchnosti. Sama Dvořáková ho opatrovala, ale toho nemusela zbarma činiti; neboť milost slečna sama stařecela často navštívovala a po každé Dvořákové něco barovala, buď na penězích, buď na stravě.“

„A co pak se stalo s Karlíčkem? Ten dostal bozajista pěkné nové šaty, není-liž pravda babičko?“

„Jestli vic, milé děti. Nevim sama, jak se to stalo, kdo milostivé vrchnosti řekl, že se dobře chová a pilně do školy chobi a rád se učí; ale to je jisto. Milostivá vrchnost jej dala do města, aby tam chobil do školy. Můžete si mysliti, že se také o všechno, co potřeboval, postarala. — Karlíček si té milosti ale také uměl vážiti. Než minul rok, doneš si krásné vysvědčení ze školy, že se pilně učil a dobře choval. Milost pani i slečna měly z toho radost a poslaly hochu zase do škol. — Vysvědčení bylo pořád pěknější, takže milostivá vrchnost mu na tak dlouho podporu přišlila, dožub se jí hebným osvědčovati bude.“

„O to byla hebná ta milost slečna! Tu musel každý mít rád!“

„To je pravda. Kde jen mohla, pobperovala chubě, a byla velmi wdlná a přívětivá se každému. Ale nebyla než jest až pesub.“

„Posub? Kde pak je, babičko?“

„Kde je? V zámku. Tak slečna jest nasse milostivá pani.“

„Je-li pak to možná?“ divily se děti.

„Znu věřte své babičce, a když půjdeme zítra do kostela, nezapomeňte za ni se pomodliti.“

„To učiníme!“

„Kde pak, babičko, je nyní ten Karlík?“

„Z toho se stal hebný muž a dobrotivý pán. — Přifed vzdělán ve školách nešťstých, wstoupil do kanceláre co jebnobuchý pisáť a sice do našeho. Sedl tam až posub a spravuje svědomitě a ku všeobecné spotojnosti podřízený lid.“

Děti wyslely na některého z pisarů svého otce. Babička se zamřela chvilku a pak s uslyženým očima libala wdoučata svá pravnic: „Text jest otce váš — syn můj vlastni. — Nezapomeňte nikdy

na to a ukažte se i vy dobrými chováním robcnými dobrotivě milost paní a pamatujte, vyfoliro umíbite lípu tuto, na stáček a na mne.“

Tu již nemohla babička děle mluvit. Děti se baly s ní do hlasitého pláče. —

Chobily ještě často do údolčka. Lipa jim byla významnou a posvátnou pro památku bratř. Střeba byla i vyhnula,

nezapomnělyby děti; aniž když je ošub rozvedl ob milého mista, kde nepatrná ubásef učmila líbi chubáky patrně sřasťnými. Než lipa až dosud nevyhnula. Ně se líbě změnili a jedni tam, jiní jinam se rozestli, lipa stojí posud a hlásá pověstí svou každému, kdož jde ořolo: „Čti otce svého i matku svou a bubeš šťastným!“

B á s e ň .

1. Po tisíci letech.

Svatí Cyrill, Method smutně s nebo
shlíží,

Přehrozná je muka jako kámen tůží,
A tu muku hroznou, Moravičko milá,
Ty jsi apostolům svým ustrojila:

Že se Boha vzdáváš, starým modlám
kořís,

A že vrahům duše jako slepá dvoříš.
Zahradou jsi byla, milosadeň Páně,
Ach, a nyní pustí stojíš jako stráně.
Proto svatí bratři, proto se tak souží,
Po tisíci létech po tvých nivách touží,
Rádi by zas s nebo spustili se dolů,
Apostolovali po Moravě spolu.

Oba již se berou k trůnu nebes
Krále,

Jemuž cherubové slouží neustále;
Duchův sbor ten jasný srdečně jich
vítá,

Žalost přehlubokou na tváři jim čítá.
„Hospodine, Králi!“ vece statný
Cyrill,

„Ejhle jaký bol se v duši naší vyrýl:
Národ hyne slavný na Moravě drahé,
Jemuž my jsme dali světlo víry blahé;
Žel nám lidu toho, srdce nás tam puďí,
Kdože medle jiný ze spánku ho
zbudí?

Kdož mu podá léků, kdož mu zhojí rány,
Aby šťastně došel Tvého ráje brány?
Kdož mu skytne svělla, kdož ho zba-
ví bludu,

Ahy zkázy nevezal v pozemském tom
trudu?

Dovol Hospodine, Moravu ať zřime,
Cestu apostolskou nově nastoupíme;
Navrátíme pak se tepruv ve Tvou

říši,
Národ ten až celý přilne ku Ježíši,
A k té choti Jeho, Cirkvi katolické,
Až se k Římu skloni šije rozkolnické.“

Method převzal slovo: „Slitovně-
če věčný!

Tvůj jest vešker obor světa nekone-
čný,

Nedej, aby lid Tvůj krutým jedem
hynul,

Jemuž srdcem našim spásy tok se ři-
nul,

Posavád nás mocný zápal dolů táhne,
Po Moravě milé duše posud práhne;

Jsouť to dítky naše, zavedené, chybné,
Avšak plémě dobré, pole mnohoslibné;

Postav nás tam dolů, ať je oslovíme,
Dílo dávnověké opět obnovíme;

Poznají nás jistě, uposlechnou hlasu,
Vydají pak o žni hojnost zlatých klasů.“

Doznívá tak mluva obou svatých
bratří,

Celé nebo na ně s úzasnutím patří;
Neslycháno, po bidně by toužil zemi
Někdo mezi nebesfany všemi.

Jenom Christus věčná pozůstavil
sídlu,

Aby světu zjednal přístup v slávy
zřidlu;

Aj, a nyní naši apostolé milí
Po Moravském luhu všece zatoužili. —

Hospodin se jeví v dčmantové záři,
Ku prosbě se kloni milostivou tváři:

„Nepřišli jste darmo na mé srdce
tlouci,
Po vůli se staniž lásce vaší vrouci;
Dokonejte dílo, jímž jste přede věky
Vydobyli sobě Moravanův vděky;
Dvoji slávy věnce hlavě vaší kyne,
Který láska moje od věků vám vine.“ —
Proslovil se Pán a nyní s trůnu vstává,
Na cestu svým sluhům požehnání dává.

Jasný sbor se loučí, slzu vidět mno-
hou;

Duhu Boží pne se vlastní nad ubohou;
Petřův klíč se třpytl, ráj se odevírá,
Cyrill, Method s výše k nám se ode-
birá.

Sestupují dolů po žebříku zlatém,
Jako druhdy Jakob ve snu viděl sva-
tém,

Anjelé jich nesou na perutích čilých,
Zvuky z úst jim tekou písní rozlomi-
lých.

A když na milené půdě se již octli,
Hory, doly, huje rázem ze sna pro-
ctly.

„Pomiluj nás Pane, milost Tvá buď
s námi.“

Tak se rozzvučely vlasteuecké chrá-
my. —

Sedý Velehrad se chvěje, mla-
dne, jésá,

Tisícleté rupy s vážných lící střásá,
A co lůno jeho po věky již kryje,
Křísí se a vstává, všechno z nova žije,
Rostislav, rek zbožný prvý spě-
chá z hrobu,

Aby průvod řídil v radostnou tu dobu.
Převelebný chrám již dýchá květinami,
Oltář Páně hoří zlatem, drahokamy.

Vladyky a lid se hemží vůkol kříže,
Mezi nimi velký Svatopluk, náš
kníže.

Ba i Česká země vydala svých skvostů,
Aby uvítala převzácných těch hostů.
Ludmila, máš štědrá za ručinku vede
Vnuka, pacholátko něžné, milohledé;
Václavek to čacký, dvou si nese
věnců,

Chvátá zdobit hlavy Božích oslavenců.
Vojtěch, Prokop, Vít i s Janem
z Nepomuku

Těž se dostavili k slavnostnému pluku.
Na cimbuří hradu ozvaly se trouby,
Stříbrný zvon hučí, plesá z duše hloubi;

Apostolé obá k svatyni se berou,
Pestrá mračna lidu za nimi se derou;
Přivětivě zástup napřed pozdravují
A pak u oltáře kroků zastavují.
Anjelská je ruka ku mši svaté strojí;
Na stole již Páně zlatá skříně stojí;
Předrahé to zbytky Klementova těla,
Jehož duše vezdy přimlouvou se chvěla.

„Přijdiž Duchu svatý!“ otec
Cyrill pje,

„Milost Tvá ať půdu chladnou roze-
hřeje,

Aby sině vzácné, ježto budem sli,
Neumřelo na zmar jako zvadlé kvítí;
Uděl nebeského slunka, větru, rosy,
Aby o žni naše zaplesaly kosy.“

Vizte nad oltářem jazykový plamen,
Páně Duch již leje na vlast' svěží pra-
men.

Na to arcipastýř Method obět koná,
Modlitba se jeho nese libovonná
Vzhůru za stádečko vroucně milované;
Chrám a vlastní nebe na znamení dané
Zvučné „Gloria“ již sroznícenou duši
Provolává Bohu, jakož Jemu sluší.

Všickni s veleknězem spolu obětují,
Každé slovo po něm věrně opětují. —
O pozdvíhování věsti slavné běží,
Morava tu celá na kolenou leží;
Christus k slovu kněze s oblaků se ntíží,
Ztracené se nebe k zemi opět blíží;
Beránkova čistá za lidstvo krev teče,
A Bůh klade stranou vyťasené meče.
Ano div se děje — všecken zástup
spolu

Apostoly pozván sedá k Páně stolu;
Boží Syn jest oním štědrým hostitelem,
Častuje svých dítek vlastní krví, tě-
lem. —

Obět dohárala. Chorál slyšet s kůru,
Na kazatelnici Method stoupá vzhůru,
Vzývá Ducha Páně, žehná lidu všemu,
Oklo, ucho, srdce, vše se nese k němu,
„Lide můj! slyš hlasu otce
upřímného.“

Vece, „Bůh nás vyslal z kraje
nadhvězdného.

Ve tmách nepravosti patřili
jsme tebe,

A ten pohled bolný znechtivil
nám nebe,

Vzdali jsme se tedy vši té vzá-
cné slasti,

Aby's nepad' věčné hrůzy do
propasti.

Nevyhasla láska po tisíci
letech;

Nuže vlasti drahá, skvěj se
v nových květech,

Otevřiž nám srdce — pastýřům
svým věrným,

Nedej sluchu pekla nájemní-
kům černým,

Není kromě Christa moudrosti
ni krásy,

V Církvi Jeho dojdeš jediné
své spásy;

Podej ruku volnou, národe
náš milý,

Bychom ku blankytu tebe pro-
vodili!“

„Amen, staň se,“ takto zbožný zá-
stup želá,

„Amen“ přizvukuje Moravěnka celá.
Jan Soukop.

2. Píseň bratrstva sv. Cyrilla a Methodia

k obrácení nesjednocených Slovanův.

(K nápěvu kající písně: „Přísny soudce
všech hříšníků.“)

Vzhůru bratří katolíci!

Christa, rodu milovníci,

Družstvo svaté volá nás,

Nuže pějuť v jeden hlas:

„Cyrille a Methoději!

Proste, ať již slavit siněji

Síněni v Církvi hostiny

Vsecky slavské rodiny.

Jedna jenom pravda jesti,

Která k nebi cestu klesí,

Cesta ta jest Christus sám,

Proto zavzni celý chrám:

„Cyrille a t. d.

Pravil Christus, pravda stálá:

„Petře, ty jsi Církve skála,

Kromě tvého základu

Není věčných pokladů!“

„Cyrille a t. d.

Jenom Petr klíče běře,

Otevírá nebes dvěře,

Kdo se jeho odříká,

Sám si slávu zamyká.

„Cyrille a t. d.

V Římě Petrův stolec stojí
Tam Bůh světu spásu strojí,
Tam jen brána života
Bezpečně se bleskotá.

„Cyrille a t. d.

Ježíš maje umíratí

Prosil: „Otče! rač jim dáti,

Ať jsou jedno na věky!“

Tudyž naše nářeky:

„Cyrille a t. d.

Bylyť ondy věky zlaté,

Bratr bratra v lásce svaté

U oltáře políbil,

Církvi věrnost zaslíbil.

„Cyrille a t. d.

Běda, dělí nás už stráně,

Roztrženo roucho Páně,

Bratří matku zradili,

K maceše jsou zbloudili.

„Cyrille a t. d.

Opustivše pramen živý,

Z kalu vážil nápoj divý,

Odtud jejich choroby,

Želme proto z útrobý:

„Cyrille a t. d.

Matka dnem i nocí kvílí,

Marně truchlí po tu chvíli,

Nebes pomoc vyzývá,

K patronům se modlivá:

„Cyrille a t. d.

Ježíši, Ty's pastýř duší,

Slovo Tvé nechť bludy zruší,

Uveď ovce zbloudilé,

K pramati rozmilé!

„Cyrille a t. d.

Maria, ty's mocná paní,

Předlož Synu naše lkaní,

Pak tě věčně na nebi

Všechn rod náš zvelebí!

„Cyrille a t. d.

Jan Soukop.

3. Píseň o sv. Klémentovi Řim- ském. *)

Pějme Moravě, pějme

Klémentovi svatému,

Papežovi chválu vzdajme.

Veleknězi Římskému;

*) Jest nám zvláště vítána, jelikož nyní
jednota katolická na Moravě
přijala jméno: „Jednota sv. Klé-
menta.“ (Pořadatel.)

Jenžto kdysi ¹⁾ Církev Boží
Moudře řídil, spravoval,
Lodky Páně věčně zboží
V bouřech hrozných zachoval.

Pohan tehdá zuřil krutě
Proti Církve tábora,
Na tisíce v malé lůtě
Kleslo Christa ve sboru;
Jména těchto mučovníků
Čas by nám byl utrátil,
Klémentovi složme diku,
Onť jich zkáže uchvátí. ²⁾

V Korintu když zmatky dusně
Roucho Páně porvaly,
Klément mluvil — hádky hnusně
K jeho slovu přestaly; ³⁾
Ach i nyní sváry dělá
Dítky téže matky — nás,
Pros, ó velký smířiteli,
Ať již padne sporův hráz.

Pro kříž z Říma vyhostěný
U vyhnanství putoval,
Lid tam žízni utrýzněný
Proudem divným častoval. ⁴⁾
Nás též napoj, muži svatý,
Vodou zřídla Christova,
Kdo ji pije, Bohem zřátý
Věčně mlád se uchová.

V moři hrob mu uchystali ⁵⁾
Vyslancové temností,
Vody děsně zaplakaly
Nad tou lidskou krutostí;
A však jeho svatě tělo
Neuběhlo navždy v zmar,
Z mořské bouře nebe chtělo
Dát ho zbožným duším v dar.

Dlouho tělo pohorbena
Tělo v lůnu ciziny,
Cyrillem až přenešeno
Do Moravské otciny; ⁶⁾
Slaviž tedy vlasti drahá!
Klémentovu památku,
Ať nám s nebe dopomáhá
Slechlť Christa zahrádkul

Jan Soukop.

4. Svatý Martin.

V městě Amieuě
pod teplými krovky,
V daleké tam zemi,
lidé sobě hovi.
Hoví si tam všeci,
všem tam převeselo,
Jenom chudák nemá,
čimby zahřál tělo.

- 1) Sv. Klément, nejstarší mezi otci svatými, vrstevník apoštolův, jak se vůbec za to má, papežoval l. P. 68, byv dle svědecktí Ireneova třetí, jeuč v posloupnosti po apoštolích biskupství (Římské, nejvyšší vládu Církve) obdržel. Viz: Spiay sv. Otcův apost. od Sušila st. 15.
- 2) Ustanovil totiž v Římě po sedmi okresích města sedm notarův, aby vyšetřovali skutky mučovníků a je písemně znamenali. Přezel Bohu! že tyto převážně zápisky za času Diokletianova pronásledování křesťanův na mnoze oloučen zkázu vzaly.
- 3) Když někteří v Korintu proti přednostům církve tamnější povstali, utekla se církve Korintská k církvi Římské, aby vážností a působením jejími odbojníci ku poslušenství přivedeni byli. Skvělý to zajisté důkaz, že již tehdá v pravěku křesťanském přednost dáváno stolici Římské, jelikož jejimu rozsudu ostatní zřetelosti svých podrobovaly.
- 4) Starobylá pověst vypravuje, že sv. Kl. pro svou horlivost apoštolskou vypovězen na písostrov taurický (nynější Krym), na 2000 křesťanův k lámání mramoru odsouzených tamto našel, kterýmžto u veliké o vodu nonzi postaveným zázračně živý pramen vyvodil.
- 5) Dle Eusebia uvržen byl mučěn sv. do moře, kotvici okrák uvázan, třetího roku vlády Trajanovy l. P. 101.
- 6) Svatě jeho tělo z moře vynesené věřící pochovali v kostele, pod jehož zříceninami sv. Cyril teprv l. P. 861 dne 30. ledna ho našel v Chersonu taurickém, kdežto byl kříž Christův hlásal Kozarům pohanským. (Čas. mus. 1848 I. pag. 861). Roku následujícího zavítal do Moravy s bratrem svým sv. Methodiem, přinesl kosti sv. papeže co drahý poklad s sebou, posvětil mnoho chrámů a kaplí památce Klémentově. Napotom povolán do Říma daroval sv. ostatky ty papeži Adrianovi II., který jich v chrámě sv. Klémentovi dáno již zasvěcením uložil, kdežto po dnes se chovají. Morava zatím oslavujíc sv. Cyrilla a Methodia věčně žehnati bude i památku sv. Klémenta povždy, jelikož jeho přimlouvu zajisté již nejprvní semínko křesťanstva na půdě vlastenské svažováno jest bylo. —

Nemá krovu, chodi
 ode domu k domu,
 A se zimou třese
 jako listek stromu.
 Tuhne tělo, tuhnu
 prosebné mu proudy:
 „Nechte ohřát pro Bůh!
 moje skřehlé oudy!“
 Ale darmo chodi,
 slovem prosí mnohým,
 Ustrnout se nechce
 nikdo nad ubohým.
 Jak mráz krutý
 proniká mu šat i kosti,
 Tak ach! lidé —
 křesťané jsou bez milosti.
 An tak chudák
 k bráně ubírá se s těží,
 Uvidí ho vojin,
 jenžto město střeží.
 „Ach ten chudas!
 jak je zutýraný mrazem,
 Snad již klesne slabec
 jako pláče na zem.“
 Takto vojin statný
 a jen k sobě řečí,
 Komoně hned stavi,
 po svém sahá meči.
 Vylasiv meč břitký,
 plášť svůj ve dvě děli,
 „Vezmi polovici!“
 chudákovi veli.
 Sám mu podává ji,
 s komoně se klouí,
 Udivený chudák
 vděku slzy roni.
 „O ty statný muži!
 Pán sám odplat tobě,
 Ach já pranic nemám
 v té své bidné mdlobě.“
 Nečeká však vojin
 na dik ani službu,
 On jen jedinou má
 ve svém srdci tužbu.
 Do táboru,
 vojínem se státi Christa,
 Žádá ode dávná
 jeho tužba čista.
 A Pán sám ho volá,
 ještě této noci
 Přišel k němu ve snách
 s milosti Svě mocí.
 Vojín odpočívá,

klesl v spáuku říše,
 Aj! tu ve průvodu
 přichází Pán s vyše.
 Tu zří vojin Christa,
 Jemu na pravici,
 Již dal chudákovi,
 pláště polovici.
 Slyší přeliblezné
 jako z ráje zvuky:
 „Plášť ten přijal
 Já jsem z Martinovy ruky.“
 „Pane!“ volá Martin,
 u radostném zření,
 Probudiv se spěchá
 k chrámu bez prodlení.
 Prosí o křest svatý,
 sloužiti chce Pánu,
 A Pán otvírá mu
 milostí Svých bránu.
 Do svého jej Christus
 přijal do táboru,
 Za biskupa volil
 křesťanskému sboru.
 A co počal vojin
 láskou k Christu žnátý,
 Dokonal co křesťan
 Martin biskup svatý.
 O ty statný reku!
 Takovému boji
 Uč nás, ať se duch náš,
 jak tvůj s Christem spoji!

Frant. Klímkáč.

5. „Lháre Pán Bůh káře;“ Pověra pak hloupá Mnohých v hanbě skoupá.

„Panúnámo smutnou vám
 O kurníku zprávu dám:
 Koše jen a skořepinky —
 O slepičkách ani zmínky;
 Kohout též, co kokrhál —
 Snad jich Bulík roztrhal!“
 Takou zprávu dívka dává,
 Paní své, když z lůžka vstává.
 Bulíček rád žertoval,
 Slípky někdy v kurník lhal,
 Potom na ně různě štekál,
 Chudinky by trochu lekal;
 Chtěl je držet v pořádku,
 Zachránit chtěl zahrádku.
 Klevetnice — stará Dorka,

Na Bulička lhala zhorka,
Z očí ho již chtěla míf,
Snad i život jemu vzít,
K teplému že někdy přišla,
Z Bulička když mdloba vysla.

Panímáma líp to znala;
V podezření jiných vzala.

Hádala hned z říčice,
Kdo jí vzal ty slepice,
S dírkou klíč a kopyto

Také prý jí poví to;
Čárám těmto rozuměla,

Zloděje z nich poznaf chtěla;
A jak známku dostala,

Na zvědy se vydala.
Drahovala po pěři,

K Chudobům šla do dveří.
Snad se žlut jí rozlila,

Chudobku co pliznila;
Dalaf jmen jí nadívaných,

Mastných, pepných a slaných.
Přec, než k soudu chválala,

Po Buličku pátrala;
Chtěla zvědět z jeho huby,

Omastil-li on si zuby?
Slepice měl pod svou nocí —

Kdo pak ví, co skutil v noci?
Bulička hned volali,

Aby srst mu srovnali;
Volali ho lichotivě

V jizbě, v kuchyni a v chlivě —
Bulík však se neozval;

Snad ho také zloděj vzal?
„O ten padouch kolenatý,

Kéžby poznal za to katý!
Jistě pes mu v cestě byl,

On mu smrtnou ránu vryl.“
Naříkání nové bylo,

Ba ni pláče nescházelo:
„Buličku nás ubohý,

Dobrý tvore čtvernohý!
Proto žes byl v službě věrný,

Dostal se ti konec perný!“
Rozhněvaná panímáma

Na starostu běží sama,
Zlodějův by lépe hleděl,

Spády jejich aby zvěděl;
Slipky že jí vyfoukli,

Bulička suad utloukli! —
Ona svoji nedomlela,

Za dvěrmí zas jiná zněla.
S plácem přišla Chudobka,

Poctivá to osobka,
Řkouc, že slipky panímámy

Nenechají ani slámy,
Od Božího svítání

Že je do škod vyhání;
Teď že právě z pšenice

Žene mlsné slepice. —
Panímáma hned se rděla,

A již znova spustit chtěla,
Ale vážné starostovo

Rozhodnulo věc tu slovo,
Oboum mlčet poručil,

Potom tak je po-učil:
„Dorka vztekla po musice

Zapoměla na slepice,
A než ráno vstala dnes,

Kohout v pšenci dal jim ples.
Proto milá panímámo,

To vám činím zkrátka známo:
Slípkám dejte za luby,

Jazyk držte za zuby.
Potom vdově Chudobkové

Dáte míru jarky nové,
Za soudnou pak výpověď

Vyplatíte zlatý hned.“ —
Jak se potom s Dorkou dalo,

Na tom záležť nám málo.
První však, jenž vinen byl,

S dobrou sobě poradil;
An se v domě mleli všeci,

Bulík pěkně ležel v peci.
Na druhý pak tepru den

Lezl chytrák z pece ven.
Panímámy, říct si dejte,

Pověř všecci se vystřihajte;
Mějte čeleď v pořádku

Jako pěknou zahrádku,
Budete mít pokoj svatý,

Zůstaně vám v kapse zlatý.

P. Obrázalek.

Výroční trhové na Moravě.

Dle nejvyššího nařízení neodbyvájí se trhové nikdy v neděli a ve svátek, nčbrž v den předcházející nebo následující.

 V **Yvančicích** jest dobytčí trh před každým trhem výročním. Ve **Žďáře** trh na koně zároveň s trhem na hovězí dobytek.

Archlebov (okr. Žďánský), 1. v out. před Fab. a Šeb. Den před tím trh na dob. 2. v out. před s. Fil. a Jak., 3. v out. před sv. Rochem, den před tím trh na dobytek, 4. v out. před sv. Šimon. a Judou.

Ausov (Aussee, okr. Moheln.), 1. na Fil. a Jak., 2. na Jiljho, 3. na Tomáše Ap. Týdňní trh každou středu.

Bánov (okr. Uh. Brod.), 1. v out. po sítědoposti, 2. v out. po sv. Petru a Pavlu, 3. v out. po pozdvížení sv. Kříže, 4. v out. po sv. Lucii. Trh na dob. před každým ročním trhem.

Batelov (okr. Jihl.), 1. v pond. po Janu křtit, 2. v pond. po nanebevz. P. Marie, 3. na sv. Barbaru.

Bouzov (okr. Litovel.), 1. v pondělí před Fab. a Šeb., 2. třetí pond. po Velikonoci, 3. v pond. před Mátě Majd., 4. v pond. před sv. Šim. a Judou. Trh na len a na pži každou středu.

Beroun (Bařun, okres Dvorceký), 1. na ohrác. sv. Pavla, 2. v pond. po 4. ned. Velk., 3. v pon. po sv. Anně, 4. v pond. po sv. Leopoldu. Trhy na pži ten den před výroč. trhy.

Bergstát (Horní město, okres Rymař.), 1. na popelec, 2. v pond. po křizové ned., 3. v pond. po sv. Mátě Majd., 4. v pond. po obětování P. Marie. Koňský a dobytčí trh každý jarmark. Trh týdní a na pži každou středu.

Biskupice (okr. Hrotovický), 1. na sv. Matěje v únoru, 2. na sv. Petra a Pav., 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Havlu.

Bíteš velká (Gross-Bitesch), 1. v out. po Hrom., 2. v out. před Velk., 3. v out. po nanebevz. P. Marie, 4. v out. po sv. Frant. S., 5. ve čtvrt. před Vánoce. Týhodní trh každý čtvrték. Dobytčí trh před každým výroč. trhem.

Bíléška Onova (okr. Vel. Mezeříčský), jarmark dne 25. července.

Bítyška Veverská (okr. Tišnovský), 1. v pond. po sv. Apollonii, 2. v pond. po sv. Fil. a Jakob. 3. v pond. po sv. Janu Nepom. 4. v pond. po sv. Bartol. 5. v pond. po sv. Šim. a Judě. Dobytčí trh pokaždě dopoledne.

Blíškovlec (Lispitz, okr. Budějov.) 1. v p. po Bož. vstoup., 2. v 2. pond. po sv. Michalu, 3. na sv. Lucii, 4. na den sv. Vavř. Týhod. trh každý čtvrt.

Blansko, 1. v pond. po sv. Janu křtit, 2. v pond. před sv. Mart. Trhy na vlnu: 1. pond. po nanebevstoupení, 2. v pond. po sv. Malouii.

Blučina (Lautic, okr. Židlochov.), 1. v

out. svatoduš., 2. ve čtvrt. po Václavě, 3. v out. po sv. Mikuláši.

Bobrová dolní (Bobrau, okr. Novoměst.), 1. v out. před sv. Jirím, 2. v out. před sv. Bartol., 3. v out. před všemi Sv., 4. v out. před sv. Tomášem. Dob. trh v pond. před každým výročním trhem.

Bobrová horní (okr. Novoměst.), 1. v out. po 3. král., 2. v pond. po sv. Vitě, 3. v pond. po sv. Mart. Dob. trhy: 1. v pond. po 3 král., pak na ostatní roční trhy.

Bojkovice (okr. Uh. Brod.), 1. v pond. před masopust. ned., 2. v pond. po Bož. Těle, 3. ve čtv. po sv. Vavř., 4. v pond. po sv. Diviši. Před každým jarmarkem trh na dobytek a na obilí. Velk. týh. trhy: 1. ve čtvrt. před Vánoce, 2. ve čtvrt. před Velkon. Koňský trh každý čtvrt. v postě; týh. trh každé pondělí.

Bosovice (okr. Žďánský), 1. v pond. před Bož. vstoup., 2. první pond. po sv. Mart.

Boskovice, 1. v pond. po ned. devít., 2. v pond. po sv. Vítu, 3. v pond. před sv. Václavem, 4. v pond. před Václavem. Velké týh. trhy ve čtvrt. před Velkon., svatod. svák. a Vánoce. Koňší trhové ve čtvrték před každým jarmarkem. Týhod. trh každý čtvrt.

Brno (Brunn), 1. v pond. před popelcem, 2. třetí pond. po sv. Duchu, 3. v pond. před naroz. P. Marie, 4. v pond. před počctím P. Marie. Každý týh 14 dní, svátky a neděle nevymínoje. Obchodníkum jsou tři dni před začátkem prvního týdně každého trhu, totiž: čtvrték, pátek a sobota k vykládání a prodáji all in grosso povoleny. Hlavní trh na vlnu: 1. out. v červenci, který trvá 8 dní. Trhy na vlnu: 1. v sob. před sv. Trojicí, 2. ten den před počctím P. Marie. Koňší trhové: 1. první pond. v postě, 2. první pond. po nar. p. Mar. Trhy na dob.: tři dni před každým ročním trhem, před městem, totiž: ve čtvrt., pátek a sob., v týduch, jeaz roční trhy předcházejí. Týdenní trhy každou středu a pátek.

Brno staré (Althörrn), 1. ve stř. po velikonoci, 2. ve stř. před Mátě Majd., 3. ve stř. před sv. Šim. a Jud. každý trvá 8 dni.

Brod Uherský (Ungarisch-Brod), 1 v out. po 3 králích, 2. v čtvrt. po smrtě ned., 3. v out. po 6. ned. velk., 4. v out. po proměn. Chr. Pina, 5. v out. po sv. Šim. a Judě. Dob. trh před každ. ročním trhem. Týdní trh každý čtvrték.

Broděk (Prodlitz, okr. Prostěj.), 1. v out. před Hrom., 2. v out. před nar. P. Marie, 3. v out. po sv. Alžbětě.

Brtnice (Přimtz, okr. Jihl.), 1. ten den po novém roce, 2. ten den po sv. Cyril. a

- Meth.** 3. na sv. Fil. a Jak., 4. ten den před navštev. P. Marie, 5. ten den po Anjelu Strážci, 6. ten den před všemi Svat. Přední trh den před každým jarm.
- Brumov** (okr. Klob.) 1. druhý pond. po 3 králích, 2. druhý pond. po sv. Fil. a Jak., 3. v out. po sv. Janu křtít, 4. v pon. po sv. Václavu. Dob. trhy: 1., 2. a 4. v sob. před každým trhem výr. a 3. v pond. po sv. Janu křtít. Týh. trh každý out.
- Brunseif** (Braunseifen), 1. v out. Velkon., 2. ve středu před naneb. P. M., 3. v pon. po sv. August., 4. v pon. po počti P. Marie. Trhové koňši: 1. v out. Velkon., 2. v p. po sv. August. Dobytečtí trh v pond. po sv. Augustinu. Týh. trh každou středu a sob.
- Brušberk** (Braunsborg), 1. v pátek před květ. ned., 2. v outery před na nebevz. P. Mar., 3. v out. po sv. Kateřině.
- Břeclava** (Lundenburg), 1. na sv. Jitř, 2. na sv. Bartol. Trh na vlnu: 1. dne 5. čer. vna, 2. d. 23. zář. Týh. trh každý čtvrt.
- Březová** (Brisau, okr. Svítav.), 1. v pond. před obrác. sv. Pavla, 2. v pon. po nalez. sv. Kříže, 3. v pon. po pozdviž. sv. Kříže, 4. v pond. před Lucii, 5. v pond. po sv. Markytě. Velcí trhové: 1. před květ. ned., 2. v sob. před nar. Páně. Trhové na vlnu a na koně v out. před každým výr. trhem.
- Bučovice**, 1. v pon. po ned. masop., 2. v pon. před sv. Duch., 3. v pon. před Bart., 4. v pond. po sv. Šim. a Judě. Koňský a dobytčí trh ten den po ročním trhu. Trh každý čtvrtěk.
- Budějovice** Moravské (Mährisch-Budwitz), 1. v out. po 3 králích, 2. v out. před Božím vstupením, 3. v out. po sv. Jilji, 4. v out. po sv. Havlu. Dob. trh na den před každým výr. trhem. Týh. trh každý čtvrt., potom dva velcí trhové ve čtvrt. před Vánocí a na zelený čtvrtěk.
- Budíšov** (Bautsch), 1. na svatého Filipa a Jakuba, 2. v pon. po nar. P. Marie, 3. na sv. Ondřeje. Velké trhy: 1. v sob. před květnou ned., 2. na sv. Tom. Ap. Trhové na len a na přízi každou sob. Trh na vlnu z jara a na pódzim po ostříháal ovci po 2 sob. Trh na koně a na jiný dob. v sob. před květ. ned. Týdnti trh každou sobotu.
- Budisov** (Budischau, okr. Trebický), na sv. Ondř. Veliké týdnti trhy: na den sv. Tom. ap. a v pon. v pašiovém týdnti.
- Buchlovce** (okr. Hrad.), 1. v out. po obrácením sv. Pavla, 2. v out. po sv. Cyr. a Meth., 3. v out. po Bož. Těle, 4. v out. před sv. Šim. a Judou. Dobytečtí trh každý pond. před ročním trhem.
- Bystřice** (v Novom. v Jihl.), 1. v pond. po sv. Jiti, 2. v pond. po sv. Jak., 3. v pon. po sv. Ludmile, 4. ve středu po sv. Havl. 5. v pon. po sv. Dorotě. Veliké týh. trhy: 1. v out. před Velikon., 2. v out. před vš. Svat. Trh na len a přízi v pond. po sv. Havle. Trh na koně a jiný dobyt. ten den před každým jarmark. Týhodní trh každý out. a pátek.
- Bystřice** (pod Host.), 1. první čtvrt. v postě 2. na sv. Fil. a Jak., 3. v out. před sv. Jilji, 4. na sv. Václava. Koňši a dobyt. trhové: 1. v sob. před prvním jarmark., 2., 3. a 4. ten den před jarm. Týh. trh každé out.
- Bystřice hrubá** u Holomoce (Gross-Vistritz), 1. na sv. Mateje, 2. v pond. po sv. Filip. a Jakubu, 3. na sv. Bartol., 4. na sv. Ondřeje.
- Bzenec** (Biscenz), 1. v pond. po okt. sv. 3 králů, 2. v třet. pon. v postě, 3. v pond. po Janu křtít, 4. v pond. po sv. Václavě, též koňši a dob. trhové. Týdnti trhy každý pond. a čtvrtěk.
- Chropiů** (okr. Kroměf.), 1. v pon. po druhé ned. Velk., 2. na Jiljiho, 3. na sv. Havla.
- Černá hora**, 1. na sv. Josefa, 2. v out. před Fab. a Seb., 3. na sv. Vavřince, 4. v out. před sv. Havlem. Týh. trh kaž. stř.
- Červená voda** (Rothwasser), 1. v pondělí před Fabiánem a Sebastiánem, 2. v pondělí po Fil. a Jak., 3. v pon. před rozestlaním ap., 4. v pond. před posvěc. chrámů. Dobyčt. trhy: 1. v čtvrt. po středopostí, 2. ve středu před zel. čtvrt., 3. ve čtvrt. po posv. chrámů. Týh. trh každou středu.
- Čejkovice** (okr. Hodonin.), 1. v pond. po sv. Marku, 2. v pond. po sv. Kunegundě. Trh na vlnu: 1. dne 16. máje, 2. v pond. po sv. Václ.
- Dačice**, 1. ve čtvrt. po druhé ned. post., 2. v out. po Vavřinci, 3. v out. po sv. Frant. Ser., 4. v out. po sv. Mikul., 5. v out. před vstupením. Páně. Přední trh: ten den před každ. jarm. Dobytečtí trhy: 1. iteti středu v postě, 2. druhý pon. po sv. Vav., 3. druhý pon. po sv. Frant. Ser., 4. na druhý pon. po sv. Mikul. Pak první středu v každém mēsci. Týhod. trh každou sobotu.
- Dalešice** (okr. Hrotov.), 1. na památku sv. Pavla, 2. na sv. Leop. Týh. trh každou středu.
- Dambořice** (okr. Žďanský), 1. v pond. po Bož. vstupen., 2. v pon. po sv. Mart. Týh. a dobytčí trhy ve středu ode stř. popel. až do Velkon.
- Doubřavice** (okr. Blauěcký), 1. v pon. po sv. Fab. a Sch., 2. v out. svatod. 3. v pon. po sv. Bartol., 4. na Šim. a Judu. Koňské a dob. trhy v sob. před každ. výr. trhem.
- Doubřavník** (okr. Tisův.), 1. na den sv. Fab. a Sch., 2. na sv. Jana křtít, 3. v pon. po povyšění sv. Kříže, 4. na sv. Ondřeje. Koňši trhové: 1. v pond. po smrt. acdělí, 2. v pon. po vstupen. Páně, 3. v pon. po Anjelu Strážci. Týh. trh každ. středu.
- Deblin** (okr. Tisův.), 1. na den navštevění P. Marie, 2 v pon. po proměnění P. Christa; 3. na sv. Havla, 4. na den Mladat.
- Dědice** (okr. Viškovský). Trh každý pond.
- Dlouhá Loučka** (Unter-Langendorf, okres Úncov.), 1. ve stř. před Velkon., 2. v pon. po sv. Bartol., 3. v pond. před sv. Mikul., 4. v pond. po sv. Trojici.
- Dobroměřice** (okr. Kojetin.), 1. na sv. Jitř, 2. v pond. před Porciunkul., 3. na sv. Ondřeje. Týhodní trh každý čtvrtěk.

Domaňát (Domaňat), 1. první pon. v postě, 2. dne 28. října. Trh na vlnu 16. máje. Trh každou sobotu.

Drahotoše (okr. Hran.), 1. na sv. Valent.; 2. dne 25. dubna. 3. v out. po sv. Vavř.; 4. dne 21. prosince. Týhod. trh každé out.

Druhoolec (Duraholz), 1. v pon. po třech králich, 2. v pon. po kýchavné ned., 3. v pond. po třech ned. Velk., 4. v pond. po sv. Bartol., 5. v pond. před Brigitou. Trh koňský v sob. před první jarmark. Týh. trh každou středu.

Dřevohostice (ok. Uh. Brod), 1. druhé out. po hrom., 2. v out. po sv. Fil. a Jak., 3. v out. před nar. P. Marie, 4. druhý out. po všech Svatých. Trhy na vlnu: 1. v pond. po sv. Jitě, 2. v pond. po sv. Václ. Koňský a dobytčí trh: v pond. před každ. trhem výročním. Týhodní trh ve čtvrtek.

Dub (v okr. Olomuck.), 1. v pon. před obřacem sv. Pavla, 2. v pond. před sv. Jos., 3. v pond. před sv. Jan. křtí, 4. v pond. před sv. Mart.

Dunajovice horní (Ober-Danowitz, okr. Znoj.), 1. na sv. Marka Ev., 2. na povýš. sv. Kříže.

Dunajovice dolní (Unter-Danowitz, okr. Mikul.), 1. v pond. po sv. Jilji, 2. v pon. po sv. Lucii.

Dvorec (Hof), 1. v pond. po sv. Trojici, 2. v pon. před vs. Svat. Týdění trh každ. pák.

Dvorec (Hoflein, v Mik. okr.), týhod. trh každý čtvrtek.

Frenštát (Frankstadt), 1. v out. po novém roce, 2. v out. po provodní ned., 3. v out. po sv. Janu křtí, 4. v out. po sv. Václ. Trhy koňské a dob.: 1. v pond. po novém roce, 2. v pond. po provodní ned., 3. v pond. po sv. Janu křtíci, 4. pond. po sv. Václavu.

Fryštát (Freistadt, okr. Holešov.), 1. druhé pond. po Jmenu Ježíš, 2. v pond. po nanebevstoup. Páně, 3. v pond. po sv. Jilji, 4. v pond. po sv. Mikuláš. Velké týhod. trhy: 1. v pond. po květné neděli, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po sv. Václavu.

Frydlant, n. Olomouce, 1. na sv. Josefa, 2. v out. svatodušní, 3. v pond. před sv. Matoušem, 4. na sv. Tomáše. Týhod. trh každý pátek.

Frydlant (okr. Místek), 1. na sv. Jitě, 2. v pond. po sv. Petru a Pav., 3. v pond. po sv. Matouši. Trh doh. před roč. trhy.

Fulnek, 1. v pond. před sv. Fab. a Šeb., 2. v out. před květ. ned., 3. v pond. po narození P. Marie, 4. v pon. po sv. Frant. Ser., 5. v pon. po sv. Barbore. Trh na len a pží na každý výr. a týhod. trh. Koňští a dobyt. tržové: 1. v out. před květ. ned., 2. v pond. po sv. Frant. Ser. Trh na vlnu dne 1. června a 6. října. Týhod. trh každ. sobotu.

Goldstein, 1. v pond. po smrtné ned., 2. na sv. Linharta, 3. na den sv. Matouš. Týhodní trh každý pond. a pátek.

Gantramovice neb Gaudrovice (Guntersdorf, okres Lihovský), 1. v pon. po kých. ned., spolu trh na koně, 2. v pond. po Bartol. s trhem na sudy.

Hanulice (Gnadtlersdorf, okr. Znojcem.), trh každou sobotu.

Hodonin (Goding), 1. v první pond. v postě, 2. v pond. po kříž. ned., 3. v out. v týdni sv. Vavř., 4. v pond. před sv. Šim. a Jul. Koňští a doh. trh: 1. v první pon. v postě, 2. v pond. po sv. Šim. a Judě. Trh na vlnu: 1. v out. po Bož. Těle, 2. v out. před vánoci. Týd. trh každ. středu.

Holešov, 1. v středop., 2. v out. po Bož. Těle, 3. v out. po sv. Anně, 4. druhý out. po sv. Václ., 5. ve čtvr. po sv. Lucii, a na těchto 5 dní týhod. trh. Trh na len, a pží a vlnu o týhodn. trzích každ. středu. Dobyt. trh ve čtvrtek před valným trhem.

Holomone (Olmutz), 1. v pond. po ned. v okt. sv. 3 králich, 2. v pond. po sv. Jitě, 3. třetí pon. po sv. Janu křtí, 4. druhý pon. po sv. Michalu. Velké týdění trhy ten den před každým ročním trhem. Trhy na len a na pží před jarmark. a o jarmarcích, také každ. středu a sob. o obyčejných tržích. Trhy na vlnu: 1. ve středu po sv. Duchu, 2. ten den před vs. Svat. Trh na koně a doh. vždy 8 dní před každým jarmarkem. Obyčejné týdění trhy ve středu a v sobotu.

Hostěradice (Hosteritz, okres Krumlov.) 1. v out. po 1. ned. po devín., 2. v out. po křížové neděli, 3. na M. Václav., 4. na sv. Ludm., 5. na sv. Kateř. Padnou-li pak tyto tři výr. trhy na sob., ned. neb pon., drží se v nastávající out. Týdění trh každ. pond.

Hostim (Hösting, okr. Budej.), 1. v první pon. po sv. 3 králich, 2. v pon. po smrt. ned., 3. v pond. po sv. Fil. a Jakubu, 4. v pond. po sv. Václavu. Trh na len, pží, vlnu, koně a dob. v sob. před každ. jarm.

Hrádek (Hradec, okres Jarosl.), roční trh na sv. Jakuba věš.

Hradčitz (Hraditzsch), 1. druhé out. před nanesupstní ned., 2. v out. po třetí ned. velk., 3. v out. po sv. Markéte, 4. v out. po narození P. Marie, 5. v out. po sv. Martině. Přední trhy: 1. v druhé pond. před masop. ned., 2. v pond. po třetí ned. velk., 3. v pond. po nanebevz. P. Marie. Trh na len a pží o předních trzích, též ve středu a sob. po celý rok. Trh na vlnu o předních trzích. Koňští tržové každý pon. Trh na doh., pak týhod. trh ve středu a v sob.

Hranice (Weisskirch), 1. dne 24. břez., 2. v pond. po sv. Jakubě starš., 3. v out. po sv. Michal., 4. v out. po sv. Barbore. Trh na vlnu: 1. v pond. první po sv. Janu N., 2. v první pond. po sv. Mich. Přední trhy v sob. před těmito 4 jarm., na naroz. Pau. Marie, v sob. před sv. Lucii. Trh na len, pží, vlnu, koně a doh. na den předn. tržů.

Hrozenkov (okr. Brod.), 1. v out. po sv. Cyr. a Meř., 2. v out. po sv. Urh., 3. v out. po nanebevzetí P. Marie. Týhod. trh každý čtvrtek.

Hrušovany (Grusbach, okres Jaroslavský), 1. dne 2. led., 2. na sv. Fil. a Jak., 3. na sv. Vavř., 4. na sv. Martina. Týhodní trh každou sobotu.

Hulín, 1. v out. před sv. Fab. a Šebest., 2. v pond. po sv. Trojici. 3. v pond. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Pavlu, na dobyt. trh ten den kdy jarmark. Trh týhod. na obilí: v out. každý týden.

Huzová německá (Deuschhause, okr. Stern.) 1. v pond. masop., 2. v pond. před Velk., 3. v pond. před věčeni Svat., 4. v pond. před sv. Lucii. Týhodní trh každou sob.

Hustopeče (Auspitz), 1. ve čtvrtek před sv. Prokop., 2. ve čtvr. před sv. Nikod., 3. ve čtvr. před cis. posvicením. Velké týh. trhy: 1. ve čtvr. před hroun., 2. na zel. čtvr., 3. před Bož. Tě., 4. před vánoci. Přední trh ten den před kaž. jarm. Koňský a dob. trh. každý čtvr., potom dobytčí trhovė v pond., v out. a ve středu v každ. týdni k přibhání a oděhmání, a k prodeji skopov. a vepřového dobytka. Trh na vlnu: 1. ve stř. po B. Těle, 2. ten den před s. Havlem.

Hustopeč (okr. Uherský), 1. v out. po Hronici., 2. v outěry po sv. Fil. a Jak., 3. v out. po sv. Vavřinci., 4. v out. po všech Svatých. Trhovė týhodní každý čtvrtek.

Hvězdičce (okr. Břnov.), 1. na postní stř. po sv. Duchu, 2. na sv. Martina.

Jantál neb Janov (Johannisthal, okr. Šimberský), 1. na sv. Jiří, 2. v pond. před narož. P. Mar., 3. na sv. Tom. ap. Veliký týdní trh v out. svatod.

Jaroměřice (Jarměřitz), 1. na sv. Valcut., 2. v prvnt out. po Anjele Mericii (v pond. před úm. dobytčí trh), 3. na sv. Marketu, 4. na sv. Mat. Ev., 5. na sv. Martinu. Trhovė na koně a jmuš. dobyt. drží se ten den před jarm. tožž: 13. února, 12. čerence, 21. září a 10. listopadu. Trhovė týh. od 14. září až do 1. dubna knž. sob.

Jaroslavice (Joslowitz), 1. v pon. po Bož. Těle, 2. v pond. po sv. Vavřinci. Týh. trh každý útery.

Jedovnice (okr. Blan.) 1. v pon. po Hronici., 2. v pond. po bílé ued., 3. v pond. po sv. Trojici, 4. v pon. po sv. Václavu. Koňský a dobytčí trh v pond. po každém jarm. Týhod. trh každé pond. každý výroční trh po 8 dni se povol. v prodaji a v koupi.

Jemnice (Jamnitz), 1. na sv. Apolena, 2. v pond. po třetí ned. Velk., 3. v pon. po Bož. Těle, 4. na sv. Jak., 5. na sv. Mich., 6. v pond. po sv. Ondřeji. Trh na koně a dob. ten den před kaž. jarm., potom prvnti out. v každ. měs. Týh. trh knž. out. a sob.

Jeviško (Gewitsch), 1. v pon. po devítniku, 2. v pon. po 4. ned. Velk., 3. v pon. po Bartol., 4. v pon. před sv. Kateř. Trh na len a pzi každý out. po celý rok. Trh na dobyt. každý outěry.

Jevišovice (Jaispitz, okr. Znojem.), roční a dobytčí trhovė: 1. v out. po sv. Matěji, 2. druhý pon. po sv. Jak., 3. v pon. po nar. P. Marie, 4. v Iui pon. adventní.

Jihlava (Iglau), 1. ve čtvr. po sv. Matěji, 2. ve čtvr. před sv. Jan. křt., 3. ve čtvr. po sv. Lidmle, 4. ve čtvr. po sv. Kateř. Trh. na vlnu: 1. ve čtvr. před Petronil., 2. ve čtvr. před sv. Vorskou. Přední trh před vš. 4 jarmarky. Trh na len a pzi: 1. ten den před sv. Jan. křt., 2. ten den před sv. Kateř. Trh na koně a dobyt. před každ. jarmark. Týh. trh každ. out. a sob.

Jimramov (Ingrowitz, okr. Novom.), 1. v pond. po nanebevstoup. Páně, 2. pond. po povýš. sv. Kříže. Velcí trhovė: 1. v pon. po surně ned., 2. v pon. před sv. Tom. ap. Dobytčí trh po nanebevstoup. Páně.

Jičice (Iritz, okr. Kruml.), 1. v out. po smrt. neděli, 2. dne 8. srpna, 3. dne 24. října.

Jičín nový (Neutitschein), 1. ve středu před ohřacením sv. Pav., 2. ve stř. před sv. Duchem, 3. ve stř. po sv. Vavř., 4. ve středu před sv. Šim. a Jud. Trh na koně a dob. ve day trhů výroč. Trh na len a pzi jako týh. trh každou sob., 1. trh na vlnu: prvnti pond. v červnu a druhý pond. v listopadu.

Jičín starý (Alütschein), 1. v pon. po družebné ned., 2. v pond. po sv. Petru a Pav., 3. v pond. před sv. Václ. Koňský a dob. trh v tytéž dni.

Jivová (Giebau, okr. Šternh.), 1. ve středu před Božim vstoup., 2. ten den před sv. Bartolom. Trh týhodní každý pondělek.

Kačnice (okr. Jihlav.), 1. v out. velik., 2. na sv. Jak. věčší, 3. na sv. Václ., 4. na sv. Šim. a Jud., 5. na sv. Tom. ap. Dob. trhovė ten den před každ. jarm.

Kartoupy (u Brna), dobytčí trh v pond. po Cyril. a Method., 2. v pond. po Trojici, 3., v pond. po Václ., 4. v pond. po Lucii.

Konice dolní, 1. na sv. Fab. a Šeh., 2. na den sv. Josefa, 3. na sv. Flor., 4. na sv. Jana křt., 5. v pond. po sv. Felian Admík., 6. v out. před sv. Kateř. Padne-li 1., 2., 3., ueb 4. jarmu. na pát., sob. neb ned., drží se ptiházející pond.

Konice horní, 1. 10. dubna, 2. 11. čerence, 3. 3. října, 4. 9. listopad. Padnou-li trh. dni na sob., ned. neb svátek, budou se den potom držeti.

Kelč (Kelčn), 1. v out. před sv. Matějem, 2. v pond. po sv. Fil. a Jak., 3. v pond. po pozdvíží. sv. kříže, 4. v out. po navšt. P. Marie, 5. v pond. po sv. Alž. Týh. trh ve čtvrtek v každém týdni.

Klobouky, (v ok. Hustop.), 1. v pon. po sv. Trojici, 2. v pon. po Vavř., 3. v pon. v postě, 4. ve stř. po sv. Václavu.

Klobouky (v okr. Uh. Brodák.), 1. v out. po obrác. sv. Pavl., 2. v out. po velk., 3. na den sv. Jak., 4. na den sv. Jiří, 5. v out. po poslední ned. svatod. Veliký trh v pond. před nar. P. Christa. Trh na dobyt. ten den před každ. jarmark. Dub. trh každ. pond. po celý póst. Trh obyčejný každ. středu po celý rok.

Klnice (Kniehitz, okr. Boskovský), 1. 15. červ., 2. 7. října. Velké týdní trhy: 1. v pond. po sv. Markétě, 2. v pond. po sv.

- Frant. Ser. Roční trh a dob. v pond. po sv. Mikuláši.
- Kojetín**, 1. v out. po třetí ned. velik., 2. v out. po sv. Matouši, 3. v out. po sv. Martinu, 4. v out. po sv. Fab. a Šeb. Trh dobytčí v pond. před každ. jarmark. Týd. trh každou středu.
- Kokory** (okr. Pter.), výroční a dob. trhy: 1. druhý pond. po sv. 3 králích, 2. v pond. po druhé ned. velik., 3. v pon. po sv. Pet. a Pav., 4. v pond. po sv. Frant. Ser.
- Konice** (podkr. Olom.), 1. v pond. po nar. P. Marie, 2. v outery po sv. Mart. Hlavní trhové, 1. ve stř. před velik., 2. ve střed. před vánoci. Dobytčí trh ve středu před velkon. a ve středu před vánoci.
- Koryčany** (okr. Kyjov.), ten den po nov. roce, 3. v pond. po bílé ned., 3. v pond. po sv. Trojici, 4. v pond. po sv. Vavřinci. Týh. trh každou středu.
- Kostelec** (okr. Pluml.), 1. v out. po druhé ned. velik., 2. na sv. Vavř., 3. v out. po nanebevstoupení Páně. Trh na obilí každé out. po celý rok.
- Králice** (okr. Prostěj.), 1. v pond. po prosvodu ned., 2. v pond. po sv. Jilji.
- Krásno** (okr. Mezeř.), 1. na sv. Jilji, 2. na sv. Vavř. Týdmi trh každý pátek.
- Kroměříž** (Kremsier), 1. druhý pon. v postě, 2. v pond. po čtvrté ned. velkon., 3. v 5. pond. po sv. Duchu, 4. v out. před sv. Matoušem, 5. v out. po sv. Lucii, 6. v out. po sv. Domin. Přední trhy 1. v 4. sob. po sv. Duchu, 2. v den po sv. Mat., 3. v den před sv. Lucii. Trh na len a pšizi každ. týh. trh. Trh na vlnu ve stř. po 4té ned. velik. Trh. na koně a dob. 1. osu dní před 1. jarm., 2. ve stř. po 4. ned. velik. a 3. ten den před Lucii. Týh. trh k. sob.
- Krumberk** (Křivá hora), 1. v out. velik., 2. na sv. M. Majd., 3. v pond. před sv. Alžb. Trh koňský a dobytčí ten den před každým jarm.
- Krumlov** (Muhriach-Kromau) 1. v pond. po hromic. 2. v pond. po sv. Filip. a Jak., 3. v pond. po porciukuli, 4. v pond. po sv. Martině. Vel. týh. trhy: 1. na zel. čtv., 2. ten den po sv. Tom. ap. Trh na len a na pšizi: 1. v pon. před sv. Cyr. a M., 2. na sv. Annu, 3. na sv. Mart. Týh. trh každ. čtv.
- Křenová** (Kronau, okr. Třebov.), 1. v pon. po velk., 2. 24. čerčna, 3. v pon. po sv. Šim. i Judě.
- Křtízavov** (okr. Velk. Mezeř.), 1. v out. před sv. Fab., 2. ten den před sv. Jos., 3. v out. před P. Mar. směž., 4. v out. před sv. Kat. Koňský a dob. trh před každ. roč. trieni; trh na vlnu ten den po sv. Pet. a Pavlu; týdmi trh každý pátek.
- Kunovice** (okr. Holešov.), 1. v pond. po hromn., 2. v pond. po bílé ned., 3. dne 4. čerč., 4. v out. před naroz. P. Marie; týd. trh každ. pond.
- Kunstát**, 1. dne 2. ledna, 2. v pon. př. vs. Sv.; trh na vlnu: 1. na Jana Křtít., 2. na sv. Václava.
- Kuřim** (Gurcin; okr. Třeb.), 1. v pond. po sv. Fab. a Šeb., 2. v pond. po sv. Jilji, 3. na sv. M. Majd., 4. v pon. po všech Sv., spolu i trhy na dobytek.
- Kvasice** (okr. Kroměř.), 1. v pond. před hromn., 2. na druhý pond. po velik., 3. na sv. Vavř.; když ten svát. ua ned. připadne, v pond. na to se odloží, 4. v pond. před ned. adventu.
- Kyjov** (Gaya), 1. v out. před květ. ned., 2. v out. svatod., 3. v out. po sv. Anjelu St., 4. první out. v adventě, 5. ve čtvrtk po hromn.; trhové koňští: 1. ve čtv. po smrt. ned., 2. ve čtv. před sv. Duchem. Pšiz tom také ten den před každým jarmar. trh na koně a dobyt.; týh. trh každý out. a pát.
- Louka** (Wiese), 1. šesté pon. po vel., 2. v pond. po jménu P. Marie, 3. v pond. po sv. Martině.
- Lednice** (Eisgrub), 1. v out. po sv. 3 král., 2. v pond. po 4. ned. velik., 3. v pon. po sv. Jilji, 4. po první ned. adven.; týh. trh každou středu.
- Letovice** 1. v pond. po ned. kýchavné, 2. po sv. Pet. a Pav., 3. v pon. po sv. Jilji, 4. v pond. po sv. Mart. Vel. týh. trhové: 1. ve středu před velik., 2. ve středu před sv. Duch., 3. ve stř. před ván. Trhy koňské: 1. v pon. po druhé ned. post., 2. v pon. před jarm. sv. Pet. a Pav., 3. v pon. před sv. Jilji, 4. v pon. po jarm. sv. Mart. Přední trh den před každ. jarmar., trhy na vlnu: 1. v out. před nalez. sv. kříže, 2. v out. po povýšení sv. kříže.
- Lhota Hrozná** (okr. Strážn.), 1. v 4. out. v postě, 2. ve 4. out. po velkon., 3. v 2. out. po nar. P. Marie, 4. v 1. out. v adv.
- Lihova** (Liebau), 1. v pon. po jménu Jež., 2. v pond. před Rogate, 3. na sv. Jakoba větš., 4. na sv. Mart., 5. na sv. Jos. před každ. roč. trh na dobyt., vlnu, pšizi a len.
- Libiny němec** (Deutsch-Liebau), 1. v pon. po sv. Valent., 2. v pon. po vstoup. Páně, 3. v pond. po naneb. P. Mar., 4. v pond. před vs. Sv. Trh na koně a dobyt.: 1. v sob. před 1. ročním trh., 2. dne 2. list. a padne-li na ned., dne 31. října; týhodní trh každý čtvrtk.
- Lipník** (Leipnik), 1. v out. po obr. sv. Pav., 2. ve čtv. po ned. družeb., 3. ve čtvrt. po B. Těle, 4. druhé out. po sv. Jak. a Anně, 5. v out. před vs. Svát. Přední trhy ten den před každ. jarm. na len, pšizi, vinn. a dob. koň. trh: 1. dva týdny, totiž: od stř. v 2. ned. postní až do pátku v příst. týd. 2. druhý týden po druhé ned. postní po dva týd. od stř. až do druhého pát.; týd. trh v pond.
- Lipov** (okr. Strážn.) 1. v pon. po vs. Sv., 2. druhý pond. po velkon.
- Liptál** (okres Vsetín), 1. v out. po novém roce, 2. na den sv. Jilji, 3. v out. po sv. Pet. a Pav., 4. v out. po sv. Vác. a spolu i trhy na dobytek. Trh týh. každý outery.
- Lišec** neb **Lišim** (Lüsch), 1. v pon. po sv. Fab. a Šeb., 2. v pon. po Boř. vstoupení,

3. v pond. před sv. Jiljí, 4. v pond. po sv. Martině; týh. trh každ. pond.

Litence (Krum. ok.) 1. v 4. pon. v postě, 2. v pon. po sv. Pet. a Pavl., 3. v pond. před sv. Mat., 4. v 2. pon. před sv. Lucii.

Litovel (Litau), 1. v out. po obrácení sv. Pavla, 2. v out. po smrti nečl., 3. v out. svatoduš., 4. na den sv. Juk. a Anny, 5. na sv. Mikuláše. Přední trhy vsob. před těmi jarm.; trh na len a pšzi na obyčej. roční a týh. trhy. Koňský a dob. trh 8 dní před jarmark.; týdní tržové kuž. pon. a pátek.

Lomnice (okr. Tišnov.), 1. dne 7. ledna, 2. v pon. po družebn. ned., 3. v pon. po sv. Innoc., 4. v pon. po sv. Havle, též trh na dobyt. týh. trh ve středu.

Loštice (okr. Tišnov.), 1. v pon. po sv. 3. král., 2. v out. velk., 3. na navst. P. M., 4. na sv. Matouše; trh každý čtvrť.

Lisice (okr. Kunšt.) 1. v out. po Hromu., 2. na sv. Jití, 3. v out. po na nebevz. P. Mar., 4. v out. po sv. Leop. Před každ. jarm. ješt koi. a dobyt. trh, a ten den po jarm. trh na vlnu; týhodní trh každ. sobotu.

Malenovice (okr. Nupaj.), 1. v pond. po sv. Valent., 2. v pon. po 4. ned. vel., 3. v pon. po sv. M. Majd., 4. v pon. po sv. Václavu, trh každý čtvrť.

Medlov (Medlau, okr. Židli.), 1. v out. po sv. Janu Evang., 2. dne družého července, 3. dne 21. září.

Ménin (Moniz, okr. Židl.), 1. v out. po sv. Mark., 2. v out. po sv. Frant. S., 3. druhý out. po sv. Mikuláši; týh. trh každ. střed.

Mětin (Volein, okr. V. Mězet.) 1. na sv. Mat. ap., 2. na sv. Sever. Dobyteí trhy v out. před velkou, před sv. Duch. a po početi P. Marie.

Mezeříč Valašská (Valachisch-Meseritsch), 1. v out. po sv. 3. král., 2. v out. po sv. Trojici, 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Murtin., 5. v out. před květ. ned.; trh na vlnu: 1. v out. před sv. Jan. N., 2. v out. po sv. Teresii. Dob. trh ten den před každým jarm.; týhodní trh každ. pond.

Mezeříč Velká (Gross-Meseritsch), 1. v out. po sv. Fab. a Šeb., 2. v out. po bílé ned., 3. v out. po sv. Prokopu, 4. v out. po sv. Maxmil., 5. v out. po sv. Ondřeji. Velké trhy týhodní: 1. na velký pátek, 2. na sv. Tom. ap. Přední trh před každ. trh.; trh na len, pšzi, koně a jiný dobyt., ten den před každ. jarm.; týdní trh každ. stř. a pátek.

Nikulov (Nikolsburg), 1. v out. po sv. Fab. a Šeb., 2. v out. po družeb. ned., 3. v out. svatodušní, 4. v out. po sv. Markétě, 5. v out. po nanebevzeí P. Marie, 6. po sv. Václavu, 7. v out. po sv. Martinu. Přední trhy: 1. čtyry dny před prvím jarm., 2. osm dní před druhým. 3. čtyry dny před sedmým; trh na koně a rozl. dob.

Mikulovice (Niklowitz, okr. Znojem.), 1. na sv. Jak., 2. na sv. Murtinn., 3. v pon. po sv. 3. král.; týhodní trh každý čtvrť.

Miroslav (Mislitz, okr. Krum.), 1. na sv. Flor. 2. na sv. Jiljí, 3. v out. po památce duží.

Mírov (Mirau, okr. Moheln.) 1. v pond. po bílé ned., 2. v pon. po Forcink., 3. v pon. po sv. Šim. a Jud.

Místek, 1. na tučný čtvrť, 2. na zel. čtvrť, 3. na čtvrť po Bož. Těle, 4. na sv. Jak. věts. Koňský a dobytčí trh ve čtvrť před sv. Tomáš. Dobyteí trh ve čtvrť před sv. Svat.; týhodní trh každ. čtvrť.

Modrice (Mödriz, okr. Brn.), 1. druhý pon. po sv. 3. král., 2. druhý pond. po sv. Flor., 3. druhý pon. po sv. Bart., 4. dne 3. tĵu.

Mohelnice (Mügltz), 1. pon. po 1. ned. po devítiku, 2. v pon. po křižov. ned., 3. v pon. po naroz. P. Mar., 4. v pond. po sv. Mart. Velký týh. trh.: v pond. po nanch. P. Mar. Trh týh. každou sobot. Dva koňské trhy: ve čtvrť před křižovou ned., a ve čtvrť před sv. Martinem.

Mohelno (okr. Náměst.), 1. v out. svatoduš., 2. na sv. Matouše.

Morkovice (okr. Ždánk.), 1. v pond. před sv. Janem křtí., 2. v pond. po nar. P. Mar. Velké trhy: v pond. před velikonci a ve středu před vánoci.

Mrákotín (okr. Tečský), 1. v masop. out. 2. v pátek po sv. Fil. a Jakubu, 3. na sv. Annu, 4. na sv. Václava. Dobyteí trh ten den co trh roční.

Myslibořice (okr. Hrotov.), 1. v pon. po nalezení sv. kříže, 2. v out. po sv. Jiljí.

Náměst, u Olomouce, 1. v pond. po Invocabit, 2. ve čtvrť před sv. Jan. křt., 3. ve středu po sv. Bartol., 4. na sv. Mart. Týh. tržové každou středu.

Náměst, u Brna, 1. v out. po 2. ned. po velk., 2. v out. po 14. ned. po sv. Trojici, 3. v out. po první ned. po sv. Murtině, 4. v out. po novém roce. Koňský a dobytčí trh ten den před každým jarm. Týhodní trh každou sobotu.

Napajedle, 1. v out. po hromic., 2. v out. po sv. Janu Nep., 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po vš. Svatých. Tržové na len a pšzi den před každ. jarm. Trh na dobyt. ten den po každém jarmarku.

Nedvědice, 1. v out. po smrti nečl., 2. v out. po sv. Markétě, 3. v out. po sv. Jiljí, 4. ve čtvrť po Brněnském jarm., před početi P. Marie. Týhodní trh každou sobotu.

Němčice, u Brna, 1. ten den po nov. roce, 2. v out. po Božim Těle.

Němčice, u Olomouci, 1. v pon. po květ. ned., 2. v out. po Bartol.

Německé (okr. Novom.), 1. dne 7. máje, 2. dne 11. září. Dobyteí trh na oba jarm.

Nosislava (Nusslau, okr. Židl.), 1. out. po sv. Janu křtí., 2. v out. po sv. Martině.

Nová ves (Neudorf, okr. Osir.), 1. v out. po sv. Frant. de Paul, 2. v out. po na nebevzeí P. Marie, 3. v out. po sv. Mikuláši. Trh dobytčí před jarmarkem.

Nové město (Neustadt), 1. ve středu po Hromu. 2. ve středu po sv. Duchu, 3. ve stř. před sv. Jak., 4. ve stř. po sv. Frant., 5. ve čtvrť po sv. Ondřeji. Pak každ. den před jarm. koňský a dobytčí trh,

- Olbramice** (Wolframitz, okr. Kruml.) 1. na obrác. sv. Pavla, 2. v out. po sv. Trojici, 3. na sv. Michla.
- Olešná** (okr. Blau.), roční trh dne 22. čer.
- Olešnice** (Oels) 1. v pon. po Bož. vstou., 2. v pon. po sv. Václ. Trh na vlnu: v out. po sv. Mart. Koňské trhy: 1. v pond. před sv. Fab. a Šeb., 2. v pond. po sv. Václava, 4. v pond. před sv. Martinem.
- Oleksovice** (Olkowitz, okr. Zn.), 1. na den navští. P. Mar., dne 2. červ.; připadne-li tento svátek na sob., tedy ten pon. po něm, 2. v pond. po sv. Rochu.
- Opatov** (okr. Třebíč.), 1. v pon. po sv. Janu křt., 2. na sv. Ondřej. Dobyt. a koň. trh na oba jarm.
- Osoblaha** (Hotzenplotz), 1. v pon. po obrácení sv. Pav., 2. v pond. po druž. ned., 3. v pon. po sv. Janu křt., 4. v pon. před narož. P. Mar., 5. v pon. po sv. Mikuláši. Trh na len a na pžízi, a týh. trh kaň. pát. Koňský a dobytč. trh každ. jarm.
- Oslavany** (okr. Ivanč.), 1. v pon. po květ. ned., 2. v pon. po sv. Jannkřt., 3. v pon. před sv. Havlem.
- Ostrava mor.** (Ostrau-Mähr, v Pterov. kr.), 1. ten den po novém roce, 2. na sv. Mat., 3. ve stř. před vstoup. Páně, 4. v pon. po Porciunk., 5. na sv. Matouše, 6. v pon. před sv. Cicih. Dob. a koňský trh před každ. jarm. Trh na len, pžízi a vlnu: 1. v sob. po sv. Fil. a Jak., 2. v sob. po sv. Michalu. Velké týh. trhy: 1. v out. před ván., 2. v out. před velik. Týh. trh každou sobotu, na čern. zvěř každé out. a stř.
- Ostroh** (Ostrau), 1. v úterý před masop. nedělí, 2. druhý pond. po sv. Řehoři, 3. 9ty pond. po sv. Duchu, 4. v pond. před hodami. Týh. trh. kaň. pátek a ten den před kaň. jarm. trh na koně a na dobytek.
- Ostrovačice** (Schwarzkirch, okr. Ivančický), výroč. trhy: 1. v pon. po sv. Maura (15. ledna), 2. v pon. po Bož. Těle, 3. v pon. po nar. P. Mar., 4. v prv. pond. adv.
- Osvětlmany** (Kyjov. okr.) 1. v out. před sv. Anton. Pad., 2. v out. po sv. Matouši, dob. trh před výročním.
- Otaslavice** (okr. Prost.) 1. v out. před sv. Mat., 2. v out. před sv. Lucii, 3. v outery před sv. Mich. Trh na dob. v pond. před každým jarmarkem.
- Paskov** (Paskau), 1. na den sv. Jiří, 2. v out. před narož. P. Marie, 3. v pond. po sv. Lukáši Ev. Trh na len, pžízi, vlnu, koně a dobytek vždy o jarm.
- Pouzdrany** (Pausram, okr. Mikul.), 1. v pon. po hromn., 2. v pon. po 4. ned. velkon., 3. v pond. před sv. Petrem a Pavl., 4. v pond. před sv. Jiljí.
- Plumlov**, 1. v out. po posl. ned. masopust., 2. v ont. po B. Těle, 3. v posl. out. m. zříti.
- Podivín** (Kostel, okr. Bteč.), 1. na obrác. sv. Pav., 2. na sv. Fil. a Jak., 3. v out. př. sv. Petr. a Pav., 4. na sv. Jak. větš., 5. v out. před sv. Mich., 6. na sv. Kateř.; jestliby ale 1., 2., 4. a 6. jar. na sob. neb na ned. připadl, drží se pžízi out. Trh na koně: 1. na obrácení sv. Pavl., 2. na sv. Kateř. Týhodní trh každé pondělí.
- Pohořelice** (Pobrlitz, okr. Zidl.), 1. v out. po sv. Mat., 2. v out. po nalez. sv. kříže, 3. v out. po sv. Jak. větš., 4. v out. po sv. Frantisku Seraf., 5. v out. po sv. Ondřeji. Týhodní trh každ. out.
- Polehradice**, 1. dne 26. červn., 2. dne 13. listopada.
- Polešovice** (okr. Hrad.), 1. na obrác. sv. Pavl., 2. ten den po sv. Petru a Pavla, 3. druhý pond. po sv. Václ.
- Potštát** (Bodenstadt), 1. ve středu po ned. druž., 2. v out. Svatoduš., 3. na sv. Kateř., 4. ve čtv. po sv. Bartol. Trh na len, pžízi, koně a dob. ten den před každ. jarm. Trh na vlnu ve středu po vyvřk. sv. kříže. Trh obyčejný každou sobotu.
- Pozlovice** (okr. Brod.), 1. v pond. po ned. druž., 2. v pond. po sv. Kat.
- Pozořice** (okr. Slavkov.), 1. v pond. před sv. Fab. a Šeb., 2. v out. Svatod., 3. v out. po posvěcení 4. v pon. po sv. Ondřeji.
- Pravlov** (Pralitz, okr. Zidl.), 1. v pon. př. sv. Duchem, 2. v pond. před sv. Vav., 3. v pond. po sv. Mart.
- Prostějov** (Prossnitz), 1. y out. po středo-posti, 2. v out. před vstou. Páně, 3. y out. po sv. Abdonu, 4. y out. před sv. Šim. a Jud. Přední trhy před každ. jarm. Trhy na len a pžízi: 1. v pon. po středop., 2. v pon. před sv. Abdon., 3. pon. před sv. Šim. a Jud., 4. v pon. před. počtím P. Mar. Dob. a koňské trhy: 1. v pond. před středop., 2. předposl. úterý před nanebevst. Páně, 3. předposl. out. v srp., 4. předposl. out. před sv. sv. Šim. a Jud. Týh. trh každ. pon. a čtvrtek.
- Prostoměřice** (Prosmertitz), 1. v pond. po květ. ned., 2. v pond. po sv. Jiljí, 3. na sv. Tomáše ap.
- Přerov** (Prerau), 1. v out. po smrtině ned., 2. v out. po vstoup. Páně, 3. v out. po sv. Vavř., 4. v out. po vš. Svát. Trh před každ. jarm. Týhodní trh v out. a pátek.
- Příbor** (Freiberg), 1. v pond. před hromn., 2. v pond. před sv. Fil. a Jak., 3. v pon. před sv. Hedyk. Trh koňský a dob.: 1. v pond. po smrtině ned., 2. v pond. po sv. Vitu, 3. v pond. po narož. P. Marie, 4. v pond. po sv. Mart. Trh obyčejný kaň. pát.
- Račice**, 1. v out. velikon., 2. ten den po sv. Martinu.
- Radostin** (okr. Velk. Mězet.), 1. dne 14. února, 2. dne 7. máje, 3. dne 3. tĕjna, 4. dne 16. pros. Trh. kaň. sob.
- Rouchovany** (okr. Hrotov.), 1. ve střed. před velikon., 2. ve střed. po sv. Vítě, 3. ve středu po sv. Jiljí, 4. ve stř. před věno-ci. Koňský trh před každ. jarm.
- Rousínov** (Raussnitz, okr. Slav.), 1. v pon. po sv. Jos., 2. v pon. po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Bart., 4. pon. po sv. Frant. Týhod. trh každý out. a pátek.
- Rejhrad** neb **Rajhrady** (Raigern), 1. na den sv. Benedikta, dne 21. března, 2. na den

- sv. Vavř. dne 10. srpna, 3. na sv. Tomáše ap. dne 21. prosince.
- Riše nová** (Neu-Reusch, okr. Telcecký), 1. druhý čtv. po velkon., 2. v out. po sv. Pet. a Pavl., 3. v out. po sv. Václavě, 4. v out. po povýšení sv. kříže. Trh dobytčí ten den před každ. jarm. Týhodní trh každý pond.
- Riše stará** (Alt-Reusch, okres Tel.), 1. na sv. Víta, 2. na sv. Havla.
- Roketnice** (okr. Třeb.), 1. v 2. střed. po sv. 3 král., 2. ve stř. po ned. Miskerikod., 3. ve stř. po sv. Pet. a Pav., 4. ve střed. po sv. Frant. Ser.
- Rosice**, 1. ve stř. po nov. roce, 2. ve stř. po sv. Jiří, 3. ve stř. po sv. Anně, 4. v pon. po sv. Havla. Týhod. trh. kaž. střed.
- Rožnov** (Rožnau), 1. ve středu před Hrom., 2. ve stř. před sv. Jan. křt., 3. ve středu před sv. Annou, 4. ten den před vs. Sv. Dobytčí trhy ten den před každým jarm. Týhodní trh každou sob.
- Rosvold** (Rudolice, okr. Osob.), 1. v pond. po sv. Jak., 2. v pon. po sv. Šim. a Jud. Trh na vlnu: 1. na sv. Jos., 2. v pon. po 4. ned. velk. Na len a přízi trh každ. out.
- Rymařov** (Römerstadt), 1. v pon. před sv. Duch., 2. na navšt. P. Marie, 3. v pon. př. sv. Mich., 4. v pon. před sv. Mart., 5. druhý pon. po novém roce. Týh. trh. kaž. sob.
- Slavětín** (okr. Brod.), 1. v pond. před obrác. sv. Pavl., 2. v pond. po sv. Vojt., 3. v pon. před sv. Pet. a Pavl., 4. v pon. před sv. Václ., 5. v pond. před sv. Mart., Dva dobytčí trhy na druhý a čtvrtý jarm. Trhy na vlnu: 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Cecilii.
- Slavkov** (Austerlitz), 1. v pon. po obrác. sv. Pavla., 2. v pond. po 2. ned. velk., 3. v pond. po sv. Jak. věš., 4. v pon. po sv. Matouš., 5. v pond. po sv. Alžbět. Koňský a dobyt. trh na sv. Matouše. Trhy týh. každý úterek a pátek.
- Slavonice** (Zlábings), 1. v pond. po sv. 3 král., 2. v pond. po smrt. ned., 3. v pon. po sv. Trojici, 4. na sv. Matouše, 5. na sv. Alžbět. Velké týh. trhy: 1. na zel. čtvrt., 2. v pond. před sv. Duch., 3. na sv. Tom. ap. Trh. dob. v sob. před každ. jarm. a z počátku prvního postuluho týdně až na sv. Mart. od 14 do 14 dní. Trh týh. každ. pon. Trhy na vlnu: 1. v pon. před sv. Petr. a Pavlem, 2. v pon. po sv. Václ.
- Slušovice**, roční a dobyt. trhy: 14. dubna, 25. srpna, 27. října, 24. listopada.
- Sovinec** (Eulenberg, okr. Rym.), 1. posled. pon. před sv. Mat., 2. první středa po sv. Duchu, 3. posled. out. po sv. Ondř.
- Spálov** (Sponau, okr. Hran.), 1. na sv. Jiří, 2. na sv. Šim. a Judu. Dobytčí trh každý roční trh.
- Staré** (Starz, okres Třeb.), 1. v outřky po Hrom., 2. na sv. Kuneg., 3. na sv. Jiří, 4. na sv. Jak. věš.
- Staré Brno**, viz: Brno staré.
- Staré město** (Altstadt), 1. v pond. před masopust. pond., 2. v pond. po sv. Jiří,
3. v pond. po sv. Anně, 4. na sv. Kateř. Týh. trh každ. out.
- Stonařov** (Stannern, okr. Jihl.), 1. v první pon. po hrom., 2. v prv. pon. po sv. Pet. a Pav., 3. v první pon. po sv. Václ. Dob. trhy o jar., týh. trh. každ. sob.
- Strachotice** (Rausenbruck, okr. Znoj.), 1. v out. velkon., 2. na sv. Bartol.
- Strážek** (okr. Bystř.), 1. ten den před zvěst. P. Mar., 2. ten den před na nebe vzet. P. Mar. Dobyt. trh před každým jarm.
- Strážnice**, 1. v out. po sv. Dorotě, 2. v out. před sv. Duchem, 3. v out. po navštív. P. Mar., 4. ve 2. out. po vyzdvžení sv. kříže, 5. v out. po obět. P. Mar. Týh. trh každ. stř. Trh na dob. v pon. před jarm.
- Střílky** (Střílek, ok. Zdonn.), 1. v out. před popel. stř., 2. v out. velikon., 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Hav. Dob. trh o každém. jarm.
- Studená** (Studein, okr. Telec.), 1. na sv. Jana Nep., 2. na sv. Matouše. Vel. trhy: 1. v pond. po květ. ned., 2. v pond. před vánoct. Dob. trh o jarm.
- Svilávka** (okr. Bosk.), 1. v pon. po novém roce, 2. pond. po sv. Jiří, 3. v pond. po sv. Vavř., 4. v pond. po sv. Havie. Dob. trh v out. po každé jarm.
- Svilava** (Zvitau), 1. v pond. po hrom., 2. v pond. po navšt. P. Marie, 3. v pon. př. sv. Jiljina, 4. v pon. před sv. Mart. Velcí týh. trhové: 1. v pond. po sv. Jiří, 2. v pond. po sv. Havla. Trh na len a přízi každ. pon. Trh na vlnu ten čtvrt. po nalez. sv. kříže a dva násled. čtvrt., 2. ve čtvrt. po sv. Jiří a na tři čtvrt., na to koň. trhové kaž. pond. po celý půst až do květ. ned. Týh. trh každ. pon. a páte.
- Šafov** (okr. Vrnov.), 1. v out. po sv. Cyr. a Meth., 2. na sv. Víta, 3. na sv. Bar., 4. na sv. Havla. Dob. trh před každ. jarm. Týdní trh kaž. pátek.
- Šatava** (Schattau ok. Znoj.), 1. na den sv. Fab. a Šeb., případ. ale ten svátek v sob. nebo v pon., tedy se jarm. budoucí out. drží. 2. v out. Svatod., 3. na sv. Matouše, 4. v out. po sv. Mart. Trh na len a přízi v sob. po sv. Mart. Trh týhodní kaž. pon.
- Šumberk** (Schildberg), 1. v pond. masop., 2. po sv. Prok., 3. v pond. po sv. Alžb. Velké trhy: 1. ve středu před vánoct., 2. ve stř. před velk. koňsu a dobyt. trhové: 1. druhou sob. v postě, 2. v pon. po čtvrté ned. velkon., 3. na sv. Alžbět.
- Šlapanice** (okr. Brněnský) 1. třetí pon. po velk., 2. v pon. po nanebevz. P. Mar. 3. v pon. na poslední masopust.
- Štěpánov** (Štěpanau, okres Jevický), 1. v out. po 3 kr., 2. v out. po Medardu, 3. v out. po nanebevz. P. M., 4. v out. po vs. Švat. Trh na dob. v pon. před třem vyr.
- Šternberg**, 1. v out. po hrom., 2. v out. po velikon., 3. v out. po sv. Vavř., 4. v out. po sv. Havla. Dob. a koňští trhové: 1. po obrác. sv. Pavl., 2. v pon. před sv. Vavř. Týh. trh každý pond. a pátek.

- Štítary** (Schiltorn, okr. Vran.), 1. 2hý outer. po sv. Jiří, 2. v out. po naneb. P. Marie, 3. v out. po naroz. Christa P., 4. v out. po sv. Alžbětě. Dob. a koňmů trh. před každým jarm.
- Štramberg** (okr. Novojič.), 1. ve středu před vstup. Páně, 2hý ve středu po sv. Mart.
- Šumberk** (Schönberg), 1. na obrácení sv. Pavla, 2. v pond. po květ. ned., 3. v pá. po Bož. Těle, 4. 4tého srpna, 5. na sv. Havla. Koňské a dobytč. trhy: 1. v pátek před prv. jarm., 2. v pond. po květ. ned. Týh. trh každ. středu a sobotu.
- Švábenice** (okr. Viškov.), 1. v pond. masopust., 2. na 4tý pond. po Sv. Duchu, 3. v pond. po sv. Mich.
- Telč**, 1. v out. po sv. Pavlu, 2. v out. po družebné ned., 3. v out. svatoduš., 4. v out. po sv. Anjelu Stráž., 5. v out. po sv. Mart., Vel. trh na zel. čtvrt. — Dobytč. trh před každ. jarm. Trh týhod. každ. out. Trh na vlnu 1. v out. po s. Fil. a Jak., 2. v out. po s. Havla. Trh na dob. v out. začátkem každého roku a pak každých 14 dní.
- Tišňov** (Tisnovic), 1. v pond. před Hrom. 2. v pond. po sv. Fil. a Jak., 3. po nanebevz. P. Mar., 4. v pond. před sv. Klement. Týh. trh každ. pond. a dva trhy na vlnu: 1. v pond. po sv. Medardu, 2. v pond. po sv. Teresii. Dobytčí trhy v out. po každém jarm.
- Tláštin** (okr. Kojet.), 1. v out. po sv. Jos. pěst., 2. v out. po sv. Janu křest., 3. v 2hý outer. měsíce Řijna.
- Tlumačov** (okr. Napaj., v Hrad. kr.), 1. v pond. po 3 král., 2. 3tí pond. po velikonoci, 3. na sv. Jiří, 4. na sv. Havla.
- Tovačov** (Tobitschau), 1. 1ní den po nov. roce, 2. v outer. velikonoci, 3. v outer. svatod., 4. v out. po sv. Václ. Týhod. trh v out. v každ. týdn.
- Trachtín** (Tracht ok. Hustop.), 1. v pond. po sv. Trojici, 2. v pond. po sv. Bartol., 3. v pond. před sv. Ondř.
- Trnavka** (Tirmau, okr. Třebov.), 1. v 1ní pond. v postě, 2. na sv. Jiří, 3. na sv. Jak., 4. v den vředů po naroz. P. Marie, 5. na sv. Mikul.
- Troskotovce** (Treskovic, okr. Mikul.) 1. v pond. po 4tē ned. velikon., 2. v pond. po naroz. P. Marie
- Tršice** (ok. Liven.), 1. v outer. po Jménn Ježíše, 2. ve střed. po sv. Jann Nep., 3. ve středu po naroz. P. Marie, 4. ve středu po sv. Mart.
- Třebíč**, 1. v středopostu, 2. na sv. Bartol. Veliký trh na sv. Annu. Koňský a dobytč. trh ten den před každ. jarm., pak v outer. před sv. Aloisiem a v outer. po vk. Svat. Týh. trh každý pond.
- Třebová moravská** (Mährisch-Trübau), 1. v pond. po 2hē ned. postní, 2. v pond. po sv. Troj., 3. v pon. po sv. Rochu, 4. v pon. po sv. Frant. Ser., 5. v pond. po sv. Lucii. Trh na koně a dob. ve čtvrt. před 1ním a 4tým jarm. Týhodní trh každou sobotu.
- Třeš (Triesch)**, 1. 3tí pond. v postě, 2. v pond. po sv. Prokopu, 3. v pond. po sv. Frant. Ser. Dobytč. trh na trh vřr. Týhod. trh každ. pátek.
- Tvrdonice** (Turnitz, okres. Břeclav.), 1. v pond. po družeb. ned., 2. na sv. Matouše.
- Uhertice** (Auerschutz, okres Hustop.), 1. v pond. po 3 král., 2. v pond. po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Františk. Týhod. trhy každý out. a pátek.
- Unčov** (Hunčov, Mährisch-Neustadt), 1. v out. po jménu Ježíše, 2. 2hý out. v máji, 3. v 2hý out. po sv. Pet. a Pav., 4. 1ní out. v září, 5. v out. před sv. Martin., 6. 2hý out. v březnu. Velké týh. trhy: 1. v čtvrt. před vánoci, 2. na zel. čtvrt. Týhod. tržové v out. a v pátek.
- Vančice** (Ivančice, Eibenschütz), 1. v pond. masop., 2. v pond. po sv. Urb., 3. v pond. př. naneb. P. Marie, 4. ve čtvrt. po sv. ržten., 5. 1ní pond. v adventě. Trh koň. vout. př. 1ním jarm. Týhod. trh v out. a v pátek.
- Vejmyslice** (okr. Kruml.) 1. ve čtvrt. před květ. ned., 2. v out. po nanebevz. P. Marie, 3. ten den před sv. Tomáš.
- Vejvanovice** (Ivanovice, Eyvanovic), 1. v iteti out. po Hromnicích, 2. v out. svatod., 3. v den po sv. Vavřin., 4. v out. před sv. Mikul. Koňské a dobytč. trhy ve středu po každém valném trhu (jarm.) Týdentí trh: každou středu.
- Velká** (okr. Strážn.), 1. v out. po Hromn., 2. v 3. střed. po velikon., 3. v out. po sv. Václ. Majd., 4. v out. po sv. Šim. a Judě. Trh koňk. a dobytčí každý. pond.
- Veselí nové** (okr. Zďár.), 1. v out. po sv. Markétě, 2. na sv. Václav. Hlavní týdn. trh v out. před květ. ned., 3. v out. po sv. Leopoldu. Trh na dobytek zároveň s ročním trhem.
- Veselí staré**, 1. v out. po květné neděli, 2. ve střed. po sv. Trojici, 3. 4tý out. před sv. Anjel. Stráž., 4. 2hý out. v adventu. Trh na dobytč. ten den před každ. jarm.
- Vistruce dolní** (Unter-Visternitz, okr. Mik.), 1. v out. po sv. 3 král., 2. v out. po sv. Cyr. a Method., 3. na svat. Filip. a Jak., 4. na sv. Jakub., 5. na sv. Matouše, 6. v pond. po sv. Ondřeji.
- Vladislav** (okr. Třebič), 1. ve čtvrt. před květ. ned., 2. ve čtvrt. před křř. ned., 3. ve čtvrt. před sv. Matoušem, 4. ve čtvrt. před sv. Tomáš. Dobytčí tržové o těch 4 jarmark.
- Vlachovice**, v out. po hrom., dne 1. květ. v out. po nanebevz. P. Marie dne 16. Řijna, v den před tím trh na dobytč.
- Vlasatice** (Wositz, okr. Mikul.), 1. v pon. po Bož. Těle, 2. 3tí pond. po sv. Matouši, 3. v pond. před všem. Svatými.
- Vracov** (okr. Kyjov), 1. ve středu po velik. 2. na svat. Prokopa, 3. v outer. po všeoh. Svatých.
- Vranov** (Frain), na popeleční středu, 2. na svat. Floriána, 3. na svat. Annu, 4. v pond. po obrác. sv. Pavla, 5. na Dušičky.

- Trh na koně v sob. před obrác. sv. Pavla. Dob. trhy: 1. v sobotu po sv. Anně, 2. v sob. po sv. Michále, 3. ten den před všemi Svätými.
- Vratěnia** (Fratling, okr. Jem.), 1. na den sv. Fsh. a Seb., 2. v out. po květ. neděli, 3. v out. po sv. Markétě, 4. v out. po sv. Jilji, 5. v out. po sv. Kateríně. Trh kouský a dobytčel před každým jarm.
- Vactin**, 1. v out. po Hrom., 2. v out. po sv. Fil. a Jak., 3. ten den po proměnění Christu P., 4. na sv. Lukáše. Evan. Velké týh. trhy: 1. na zel. čtvrtek, 2. v pond. před sv. Václ. 3, na sv. Tomáše Ap. Trh dobyt. před každým jarmark., trh na obilí každou sobotu.
- Vsetin dolni**, 1. v out. po sv. Matěji, 2. ve středu před sv. Duch. 3. v out. po naroz. P. Marie. Trh na dobytek před kaž. roč. trhem. Týh. a dobytčí trhy ve středn ode stř. popolečn až do velkon.
- Viškov** (Wischau), 1. v pond. po 3 král., 2. ve středu po sv. Cyril. a Method. 3. v pond. po sv. Fil. a Jak., 4. v pond. po sv. Markétě, 5. v pond. po povýšení sv. kříže. 6. v pond. po všech Svätých. Trhy na koně a dob. 8 dní před každ. jarm. Týh. trhy každ. out. a sob.
- Vyzovice**, 1. na 2hý out. po sv. 3 králích, 2. 2hý out. po velkonoci, 3. 2hý out. po sv. Pet. a Pav., 4. ve střed. a ve čtvrtek před posvícením, 5. v out. po všech Svät. Dobyt. trhově v pond. před každým jarm. Velicé týhod. trhově: 1. v out. po svat. Duchu, 2. v out. po sv. Vavř. Týhod. trh každ. out. V postě jest každ. out. trh na dobytek.
- Zábřeh** (Hohenstadt), 1. 2. ledna, 2. v pond. po Bož. Těla, 3. ten den po sv. Bartol., 4. na sv. Voršilu. Trh na koně a dobyt.: 1. v pond. po neděli postní, 2. v pon. po Bož. Těla, 3. v pond. po sv. Bartol., 4. v pond. po sv. Voršile.
- Zdounky** (Zdounek, podkr. Kroměf.) 1. v pond. po Bož. vstoupeni, 2. v pond. po sv. Mart.
- Zlín**, 1. na sv. Matěje, 2. v pond. po provodní neděli, 3. ve střed. po sv. Duchu, 4. v out. po škap., 5. v pond. po naroz. P. Marie, 6. na sv. Barhoru. Velk. týhod. trhy v pond. svatodušně.
- Znojmo** (Zunium), 1. na svat. Dorotu, 2. v out. po kýchavné ned. 3. na sv. Jih, 4. na sv. Jan. kti., 5. v čtvrtek po naroz. P. Mar., 6. na sv. Šim. a Judy, 7. ve čtvr. před počtím P. Marie. Kdyby sv. Doroty, Jitího, Jan kti. neb Šim. a Judy připadlo na pátek, drží se výroční trh v out. na to. Občejný trh vždy před výročním trhem. Trh na len a přtzi 1. na sv. Šim. a Jud., 2. v sob. před 2hou noc advent., a někdy i o předním trhu. Trhy na vinn: 1. ten den před sv. Jan. kti., 2. před sv. Šim. a Jud., někdy též o předním trhu. Trh na koně a na dob. ten den před výroč. trhem. Trh. týdní každ. sobotu.
- Žďanice** (Steinitz, podkr. Kyj.), 1. v pond. před Božím vstoup., 2. v pond. před sv. Bartol.
- Žďár** (Saur), 1. v out. po nov. roce, 2. v out. před středopostím, 3. v out. po svat. Trojici, 4. v out. po sv. Bartol., 5. v out. před sv. Mart. Dohytel trhově v pondělí před každ. jarm.
- Železava** (Scheletau, okr. Tel.), 1. na svat. Matěje, 2. v pond. po sv. Trojici, 3. ve čtvr. po sv. Václ., 4. na sv. Tomáše ap. Dohyt. trh ten den před každ. jarm. Trh občejný každou středu.
- Žeravice**, 1. v pond. masopust., 2. v pond. v křiz. dnech, 3. v pond. po sv. Anně, 4. ten den po sv. Kateř. Trh kous. a dobyt. první den a po sv. Kateríně.
- Židlochovice** (Seelowitz), 1. v out. po obrácení sv. Pavla, 2. v out. po sv. Vitě, 3. na sv. Šim. a Judy. Kdyz ale ten svät. v ned. připadne, drží se jarm. v pond., 5. v out. po sv. Vavřinci.

Poznámání. Poradatelé kalendáře tohoto záležl na tom, aby se odbíratelům jeho všestranně každým rokem důkladněji vyhovělo. Ohledem na trhy výroční žádáme tudíž vácně přednostenstva všech těch obcí, jejichž trhy by snad v něčem bezchybné nebyly, aby mi opravu laskavě zaslali ráčila, jakož se již letos bylo stalo od některých obcí, jez opravy bývalých omylů v trzích svých do tiskárny byly zaslaly. Rozumí se, že dopisové tyto ~~ma~~ frankování býti. Tak se stane, že každým rokem tato důležitá stránka kalendářů v „Moravanu“ našem v úplnější rozostí se objevi, čehož dohružel až doposud ve mnohých kalendářích postrádáme. Nynější vážení páni Starostové a výbornici obecní snad ochotně ve prospěch obcí svých této uctivé žádosti naší zádoti učiní.

Beneš Kulda,

účetní správo v mor. sloz. obchodníh po
sazobolou měděl v Brně. pořadatel kalendáře.

Výroční tržové v Slezsku.

Albrechtice (Olbersdorf). 1. v pond. po 3 Král. — 2. na Filip. a Jakub. — 3. v pond. po Nanebevz. P. Mar. — 4. na Šim. a Jud. — Trh konš. a dob.: 1. ve stř. před ned. květ. — 2. ve středu po Jak. a Anně. — 3. ve středu po 2. pond. v hnu. — Týd. trh každ. středu.

Anjelská Hora (Engelsberg). 1. v pond. před Obrác. Pavla. — 2. na 1. pond. po Anně. — 3. v pond. před vízem Svát.

Benešov (Benisch) 1. na 1. pond. v postě. — 2. v úter. po Pet. a Pav. — 3. v pond. před Jiljím. 4. v úter. po Kateř. — Týd. trh každ. středu.

Bílá Woda (Weiswasser). 1. v pond. po ned. smrt. — 2. v 4. pond. Velik. 3. v pond. po všech Svát. — Týd. trh každ. čtvrt.

Bilovice (Wagstadt). 1. druhý čtvrt. v post. — 2. na Jilji. — 3. na Mikul. — Dobyt. trh 1. ve čtvrtek před Božím Vstoup. — 2. První čtvrtek po Bož. Těle. — Velký týh. trh na zelen. čtvrt. — Každ. čtvrt. trh týh. a na obilí.

Bílško (Bélic) 1. v pond. po 2. ned. post. — 2. v pond. po Janu Křest. — 3. dne 15. zář. — 4. na Mikul. — Trh na vlnu: 1. dne 22. května. — 2. dne 10. října. — Trh dobyt.: 1. v pond. po sv. Trojici. — 2. na Jana Křest. — 3. na Jak. — 4. dne 15. zář.

Bolumin (Oderberg) 1. na Aelgnudu. — 2. v pond. po 2. ned. Velik. — 3. na Navští. P. Marie. — 4. na Michalu. — Hlavní týh. trhy: Ve středu před Velik., před sv. Duchem a před Vánoč. — Koň. a dob. trh před každ. výr. trhem.

Bruntal (Freudenthal) 1. v pond. po nov. roce. — 2. v pond. po 2. ned. post. — 3. v pondělí po Jiti. — 4. v pondělí po Markytě. — 5. v pond. po Martinu. — Týh. trh každý úterek. — Dob. trh: 1. v úterý po Jiti. — 2. v úterý po sv. Martinu.

Čikmantl (Zuckmantel) 1. na Matěje. — 2. v pond. po 6. ned. Velik. — 3. na Matouše. — 4. na Ondřeje. — Týh. trh každ. středu a sobotu.

Frelvald (Freivaldau) 1. v den po novém roce, dne 2. ledna. — 2. na sv. Josefa, dne 19. břez. — 3. na s. Janských, dne 24. červ. — 4. na sv. Michala, dne 29. zář.

Friedberg 1. v pond. masop. — 2. v úter. velikon. — 3. na Navští. P. Mar. — 4. v pond. po Hedvice.

Frydek 1. v pondělí po 3. Král. — 2. v pondělí před Josefem. — 3. v pond. po Fil. a Jak. — 4. v pond. před Janem Křest. — 5. na sv. Jakoba. — 6. v pond. po Michalu. — 7. v pond. před Kateřinou. — Trh na koňe, vlna a dobyt. dva dni

před každ. výr. trh. — Týh. trh každ. pond. a pátek.

Fryštát (Freistadt) 1. na Obrác. Pavla. — 2. v pond. po ned. velik. — 3. na Bartol. — 4. na Šim. a Jud. — 5. ve středu po Velik. — Trh na vlnu v den před Šim. a Jud. — Týh. trh každý úterek.

Jablunkov, 1. v pond. po Obrác. Pavla. — 2. v pondělí po Jak. apost. — 3. v pond. po Šim. a Jud. — 4. v pondělí po Fil. a Jak. — 5. v pondělí po prv. ned. Velik. — Týh. trh každý úterek.

Javoruik, 1. pond. a v úter. po obrácení Pavla. — 2. na Filipa a Jakuba. — 3. na Jakuba. 4. — na Šimon. a Judu. — Koň. a dob. trh na všechny výr. trhy. — Týhod. trh každ. úter. na obilí, stravné věci, slámu, dříví a t. d.

Hrabina. 1. na Zasnožení P. Marie. — 2. dne 19. března. — 3. dne 16. května. — 4. dne 2. července. — 5. v pondělí po Naroz. P. Marie. — 6. na Šim. a Judu.

Hradec (Graz) Výroč. a dobyt. trhy: 1. v pond. před 1. květnem. — 2. v pond. po Bož. Těle. — 3. na Jakuba. — 4. v pond. po Michalu. 5. na mláďátka.

Klímkovice (Königsberg) 1. v pondělí po neděl. družeb. — 2. v pond. po sv. Trojici. — 3. na sv. Vavřince. — 4. na Kateřinu. — 5. v pond. před Valent. — Trh na dob. a vlnu: 1. na Fil. a Jak. — 2. na Václava. — Týh. trh každ. pond.

Krnov (Jägerndorf) 1. v pond. po neděl. kýchavné. — 2. v pond. po 6. ned. velik. — 3. v pond. po navšt. P. Mar. — 4. v pond. po naroz. P. Mar. — 5. v pond. po obět. P. Marie. — Koň. a dob. trh 1. v pond. po ned. květ. — 2. v pondělí po Markytě dne 13. července. — 3. v pond. po Bartol. — 4. v pondělí před Mikul.

Odry (Odrau) 1. v pond. před 3 Krály. — 2. v ponděl. po ned. provodné. — 3. v pond. před Janem. — 4. v pond. po povýš. sv. Kříže. — Dobyt. trh 1. v pond. po ned. provod. — 2. v pond. po povýš. sv. Kříže. — Týh. trh každ. pond.

Opava (Troppau) 1. dne 1. února po 8 dní. — 2. dne 1. května po 14 dní. — 3. dne 1. srpna po 8 dní. — 4. dne 1. listop. po 14 dní. — Vel. dob. trhy: 1. 8 dní po sv. Troj. — 2. 8 dní po Janu Křest. — 3. 6 dní po Jak. — 4. 8 dní po narození P. Mar. — Trh na vlnu: 1. dne 6. května — 2. dne 29. zář. — Každý trvá 8 dní. — Týh. trh každ. středu a sobot.

Opavice (Troppowitz) 1. první pondělík po Bož. Těle. — 2. po Michalu. — 3. po devítiku.

Skočov 1. ve čtvrtek po devítiku. — 2. v den po Božím Vstoup. — 3. na Marína;

- padne-li v sobotu neb v ned., odloží se na budoucí úterek. — 4. na Bartol. — Velk. týhod. trh: 1. ve čtvrtek před Váu. — 2. Ve čtvrtek před Velik. — 3. ve čtvrť. po Bož. Těle. — 4. ve čtvrtek po Michalu. — Dob. trh v den před každ. výr. a velk. týhod. trhem.
- Střebovice**, 1. na 4. úterek po nov. roce. — 2. v úter. po Velik. — 3. v úter. před Jan. Křest. — 4. v úter. před Hedvikou.
- Struwnéř (Schwarzwasser)** 1. na Jitřho. — 2. na Michala. — 3. v pond. po Jakub. — 4. v úter. po nov. roce. — Dob. trh v den před každ. výr. trhem. — Týh. trh každý pátek.
- Těšín (Teschen)** 1. v den po Hrom. — 2. v úter. svatodušná. — 3. v pondělí před Matř. Magd. — 4. po narož. P. Marie. — 5. na Ondřeje. — Týh. trh každ. středn. a sobotu. — Trh na vinu: 1. dne 28. květ. — 3. dne 2. října. — Dob. trh každ. pát. Padne-li vísek na ten den svátek, odloží se na budoucí sobotu.
- Vidna (Weidensau)** 1. v pondělí po novém roce. — 2. v pond. po ned. kříž. — 3. na Vavřince. — 4. v pondělí po Frant. Seraf. — Týh. trh každ. pond.
- Vitkov (Wigstadt)** 1. na Vits. — 2. ve střed. před Havlem. — Týh. trh: 1. ve čtvrť. před Hrom. — 2. v pondělí po 3. ned. Velik. — 3. na rozest. apost. — 4. v den před Lucíí velký trh.
- Vrbno (Warbenthal)** 1. v pond. před Hrom. — 2. v pond. po Janu Křestit. — 3. v pond. po Michalu. — 4. druhé pond. před Velikou. — Týh. trh každ. pond.

Výroční tržové v Čechách.

NE. Výroční trhy na svátky padající obývají se následujícího, místně také předcházejícího vědního dne.

Abertham (Abertham), v pondělí po čtvrté neděli svatoúšní.

Anjelská hora (Engelhaus), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po Látare, 2. po sv. Trojici, 3. po sv. Anjelu Strážci, 4. v první v Adventu.

Arnoltice (Arnsdorf), ty pondělky: 1. po bílé ned. 2. po navštívu P. Marie, 3. po sv. Václavu.

Asch (Asch), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: [1. po ned. Látare, 2. po sv. Trojici, 3. před sv. Jiljím, 4. před sv. Ondřejem; každou sobotu týhodní trh.

Audlice, Aunožít, Auplice, Ausuby, Austá, Auztí, Auterý viz **Ou**.

Bakov nad Jizerou (Backofen), 1. v pond. podruhé ned. adventní, 2. v pond. po sv. Fabianu a Šebestianu, 3. v pond. po smrtelné ned., 4. druhé pond. po Velikonoci, 5. tu středu před Božím Tělem, 6. v pond. po sv. Markétě, 7. v pond. po sv. Bartoloměji, 8. tu středu po sv. Františku Seraf.

Bautzen (Bautzen), 1. po svat. Vavřinc, 2. v první neděli v postě, 3. ve čtvrtek po svatém Duchu, 4. ve čtvrt. po naroz. P. Marie. Týhodní trhy každý čtvrtek po celý rok.

Bárrink (Barringen) první pond. v září neb po sv. Anjelu str.

Barau (Barau), 1. na sv. Matěje, 2. sv. Jiří, 3. na sv. Jilji, 4. na obětování P. Marie.

Bečov (Petschau), ty pondělky: 1. před Velikonocí, 2. po sv. Havlu, 3. před Vánocemi.

Bechyně (Bechyn), 1. v pond. po jménu Ježíše, 2. ten den po sv. Petru a Pavlu, 3. na Dušičky. Trhy na dobytek a veliké zboží v outery po celý rok čtyřkrát, totiž: druhý out. v postě, v outery velikonoční, v out. po nanebevz. P. Marie, v outery po sv. Urbanu, kdyby měl poslední na svatoúšní out. padnouti, tedy píšili outery. Všem cizím obchodníkům a řemeslníkům dovoleno jest své zboží veřejně prodávati. Outery po sv. Fil. a Jakubu, pak po sv. Václavu jsou pouze pro domácí ustanoveny.

Bělá (Weiswasser), ty pondělky: 1. první v postě, 2. před nanebevstoup. Páně, 3. druhý po sv. Markétě, 4. po povýšení sv. kříže, 5. ve středu před sv. Kacířinou, 6. na sv. Tomáše apostola; každou středu týdně trh.

Bělčice, výroční a trhy na dobytek: 1. na sv. Josefa, 2. v den po naroz. P. Marie, 3. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 4. na sv. Martina.

Bělohrad, 1. ve čtvrtek po sv. Petru a Pavlu, 2. ve čtvrtek po narození Panny Marie, 3. v out. po sv. Havlu; týdně trhy každý outerek.

Benátska (Neubenatek) výroční a trhy na dobytek ty pondělky: 1. po neděli Okulí, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Marii Majdaléně, 4. před narozením P. Marie, 5. po sv. Martinu.

Benešov (Beneschau), 1. na den obrác. sv. Pavla, 2. na sv. Josefa pěstouna, 3. na sv. Filipa a Jakuba, 4. na sv. Antonína Pad., 5. na sv. Annu, 6. na sv. Matouše, 7. na sv. Raftela Arch., 8. na sv. Ondřeje apost. První a třetí trvá 8 dnů. Případně-li některý z nich na sobotu, drží se v následující pondělí.

Benešov (Bensen), ty pondělky: 1. před květnou nedělí, 2. před nanebevstoupením Páně, 3. po naroz. P. Marie.

Benešov u Kaplice, 1. v outery velikonoční; 2. na sv. Jak., 3. na svatou Teresii.

Berom, 1. v pond. po jménu P. Ježíše, 2. třetí pondělí v postě, 3. v pond. po neděli Jubilate, 4. ve čtvrtek po sv. Prokopu, 5. v pondělí po stěti sv. Jana Křtil., 6. v pond. po sv. Martinu; v outery a ve čtvrtek tých. trhy.

Bernardice, 1. ve čtvrtek po sv. Matěji, 2. ve čtvrtek před Kautate, 3. na sv. Prokopa; týhodní trhy: ve čtvrtek před velikonočí, ve čtvrtek před vánocemi.

Bezdrůžice (Weesritz), 1. dne 4. kvěť., 2. dne 6. června, 3. v pond. po sv. Václavu.

Bílina (Bilin), 1. v pond. postní, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. ve stř. po sv. Bartoloměji, 4. na sv. Martina bisk. Každou sobotu týdně trh.

Bílá, 1. dne 4. února, 2. v pond. před sv. Florianem, 3. v pond. před povýš. sv. Kříže, 4. v pond. po sv. Martinu.

Blatná, 1. na sv. Fabiana a Šebestiana, 2. druhý čtvrtek v postě, 3. ten den po zvěstování P. Marie, 4. na sv. Víta, 5. ten den po nanebevz. P. Marie, 6. v pond. po sv. Jarollmu, 7. ten čtvrtek před 1. nedělí adventní, 8. ve čtvrtek před sv. Matoušem a na sv. Tomáše koňský a dokytčí trh. Každý čtvrtek po celý rok trhy na obilí a dobytek.

Blovice, 1. ve středu před kv. nedělí, 2. na sv. Markétu, 3. ve středu po sv. Jilji, 4. ve středu před všemi Svatými.

Blžany (Flöhan), výroční trh na koně a dobytek: 1. první pondělí v postě, 2. ve středu po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Jaroslava, 4. v pond. po počátku P. Marie.

Boldaveč, výroční a dobytčí trhy: 1. ve středu před vstoupením Páně, po 8 dní, 2. v den Rozesl. sv. Apostolů, 3. ve středu po Bartoloměji, 4. v pond. po sv. Havlu, po 8 dní, 5. ve středu před sv. Martinem, po 8 dní; na přizvi v pond. 1. po 3 Králích, 2. po Hromnicích, 3. po sv. Josefu, 4. po sv. Vítu. Každou středu trh na obilí.

Bochov (Buchau), výroční a dobytčí trhy: 1. v pondělí po sv. Jilji, 2. v pond. po sv. Jakubu, 3. na sv. Michala, 4. v onterý před Adamem a Evou.

Boleslav mladší (Jungbunzlau), ty onterky: 1. po 3 Králích, 2. před sv. Duchem, 3. před sv. Bartolom., 4. po sv. Havlu.

Boleslav starší (Altbunzlau), 1. tu středu po smrtelné neděli, 2. poslední středu v srpnu, 3. ve středu před sv. Havlem, 4. na den sv. Jana Evang.

Bor (Baid), výroční, dobytčí a koňské trhy ty onterky: 1. po Okuli, 2. po sv. Duchu, 3. po sv. Michalu, 4. před sv. Mikulášem; obilní trhy každý onterek, na koně a hovězí dobytek každý onterý od sv. Jilji až do sv. Havla.

Borek, Jirkov (Görkau), ty pondělky: 1. po neděli Láture, 2. před sv. Janem Křtitelem, 3. před sv. Bartolomějem, 4. na sv. Šimona a Judu.

Burohradec, 1. ve středu v středoposti, 2. na sv. Františka Seraf.; každý onterý týhodní trh.

Borotín, 1. v pond. po neděli Rogate, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. na sv. Prokopa, 4. na sv. Annu, 5. na povýšení sv. Kříže, 6. ve čtvrtek před sv. Havlem, 7. ve čtvrtek po středoposti.

Borová (Boran), výroční trhy ty čtvrtky: 1. po sv. Fabiana a Šebestianu, 2. po neděli, Quasimodog., 3. po Bož. Těle, 4. po naroz. P. Marie. Trhy na dobytek ty onterky: 1. po první neděli postní, 2. po Láture, 3. po Judika, 4. na sv. Tomáše apost. Týhodní trh každý pátek.

Borovany (Forhes) 1. v pondělí po nanebevst. Páně, 2. na sv. Lukáše 18. října.

Božejov, 1. na sv. Annu, 2. na sv. Leopolda; každou středu týhodní trh.

Boží Dar (Gottesgab), v pond. po sv. Anně a před sv. Šimonem a Judou.

Brandels, 1. v onterý před Hromnicemi, 2. po Velikonoci, 3. po sv. Trojici, 4. po sv. Vavřinci, 5. po sv. Václavu, 6. po sv. Alžbětě.

Brandels nad Orloí, výroční trhy s předcházejícími trhy na koně a hovězí dobytek ve čtvrtky: 1. před popoleční stědou, 2. před sv. Markem, 3. před rozosláním sv. apostolů, 4. před sv. Havlem, 5. před stédřím dnem. Týh. trh každý čtvrtk na len a potravu.

Březnice 1. v pondělí po první neděli postní, 2. v pond. po květné neděli, 3. v onterý svatodušní, 4. v pond. před sv. Matí Majdalenou, 5. ve čtvrtek po sv. Bartol., 6. ten den po Dušičkách, 7. v pondělí po sv. Mikuláši.

Březno (Priesen) 1. v pondělí po sv. Řehoři, 2. po nanebevst. P. Marie, 3. po sv. Michalu; týhodní trh každý onterý.

Brod Český (Böhmisch-Brod), ty pondělky: 1. po neděli Judika, 2. po sv. Trojici, 3. před sv. Havlem. Dobytčí trhy: 1. v pondělí po první neděli postní, 2. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pondělí po sv. Šimonu a Judě.

Brod Německý (Deutschbrod), ty onterky: 1. druhý v postě, 2. po nalezení sv. Kříže, 3. po povýšení sv. Kříže. Trhy na dobytek ty onterky: 1. po Hromnicích, 2. čtvrtý v postě, 3. před Velikonoci, 4. po sv. Trojici, 5. po sv. Prokopa, 6. po sv. Vavřinci, 7. po sv. Martinu, 8. před Vánocemi.

Brod železný (Eisenbrod), 1. předpolední masop. onterek, 2. před sv. Vitem, 3. po sv. Václavu, vesměs po 8 dní.

Brodce, 1. v masop. pondělí, 2. v svatodušní onterý, 3. v pond. po sv. Frant. Ser. 4. po Vánocích.

Braunov (Braunau), 1. v pond. po ned. Sexag., 3. v onterý svatodušní, 3. v pond. před naroz. P. Marie, 4. v pond. po neděli sv. Každý čtvrtk trh na přizvi, každou sobotu trh na plátno.

Brozany, 1. v pond. po 3 Králích, 2. po sv. Gotthardu, 3. na sv. Vítu, 2. v pond. po sv. Václavu.

Buckau (Butzkan), 1. dne 24. května, 2. dne 17. října.

Budějovice (Budweis) ty pondělky: 1. po 3 Králích, 2. po Božím Těle, 3. po naroz. P. Marie, 4. na sv. Martina, vesměs po 14 dní, tož 8 dní před a 8 dní po jmenovaném dau. Týhodní trh každý pátek, každý čtvrtk trh na koně, hovězí a jiný dobytek.

Budňany (Budňan) 4. dubna, 2. ve středu po naroz. P. Marie, 3. na sv. Voršilu.

Budyně (Budiu), 1. v onterý po Hromnicích, 2. v onterý po sv. Antonínu Pad., 3. v pond. po Marii Sněžné, 4. onterý po sv. Václavu, 5. po sv. Kříšpinu.

Bukovsko, 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Matí Majdaleny, 3. na sv. Havla.

Bukovice (Puschwitz), výroční a dobytčí

- trhy: 1. v outery před sv. Duchem, 2. v out. po jménu P. Marie, 3. ve čtvrtek před sv. Katerinou.
- Bytčkov** (Nonbidschow), výroční a dobytčí trhy: 1. v druhou středu postní, 2. v outery po svatodušních svátcích, 3. na den sv. Jilji, 4. v outery před sv. Havlem, 5. na sv. Tomáše bisk.; v outery týždní trhy na obilí.
- Bystrá** (Bistrau), výroční a dobytčí trhy 1. ve středu po Septuagesima, 2. ve středu po Quasimodogeniti, 3. dne 4. srpna, 4. ve středu po sv. Matouši, 5. ve středu po sv. Ondřeji.
- Bystřice**, 1. dne 24. úhora, 2. dne 23. dubna, 3. dne 29. srpna, 4. dne 28. října, 5. dne 20. prosince.
- Bystrice Nová**, ty středy: 1. po Reminiscere, 2. po Láture, 3. po Misericordia, 4. po sv. Duchu, 5. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 6. v pond. po sv. Michalu, 7. na sv. Katerinu s osmidenní lhotou na rozličné zboží a dobytek. Týždní trh na obilí a dobytek každou středu.
- Cerekve Dolní**, ty pondělky: 1. po sv. Josefu, 2. po sv. Jakubu, 3. po sv. Havlu, 4. po sv. Lucii.
- Cerekve Horní**, 1. v postní středu, 2. na sv. Marktu, 3. na sv. Maurice dne 22. září, 4. na sv. Linharta 6. listopada.
- Cerekve Nová**, 1. první středu v postě, 2. na sv. Matěje.
- Cerhenice**, 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Víta, 4. na sv. Václava.
- Cerhovice**, ty čtvrtky: 1. druhý v postě, 2. čtvrtý po Velikonoci, 3. před sv. Petrem a Pavlem, 4. po sv. Václavu. Každý outery týždní trh.
- Čáslav**, ty pondělky: 1. v postě, 2. po ud. Jubilate, 3. po sv. Petru a Pavlu, 4. po nanebevzetí P. Marie, 5. ve čtvrtek po sv. Lidmíle, 6. v pond. po sv. Havlu. Trhy na rozličný dobytek: 1. den po sv. Petru a Pavlu, 2. den po nanebevzetí P. Marie, pak každou středu a pátek po 3 Králích, po Reminisc. a Jubilate.
- Častolovice**, 1. ten den před 3 Krály, 2. na sv. Víta, oba a dobytčím trhem, 3. na sv. Marii Magdalenu, 4. den po naroz. P. Marie.
- Čechůvce**, výroční a dobytčí trhy: 1. na obrácení sv. Pavla, 2. v pátek před svatodušní nedělí, 3. na sv. Volkanga, 4. třetí den po Šim. a Judě.
- Čelákovice**, výroční a dobytčí trhy ty outery: 1. po sv. 3 Králích, 2. po ned. Kantate, 3. po sv. Anjelu Strážci, 4. po sv. Havlu.
- Čermna** (Leukersdorf), ty pondělky: 1. po sv. Havlu, 2. po sv. Mikuláši, 3. poslední v měsíci květen.
- Černošín**, 1. v pond. po Hromnicích, 2. na sv. Jití, 3. na sv. Michala. Trhy na dobytek od sv. Jití až do sv. Michala každé pondělí.
- Černovice**, 1. v pond. před nanebevstoup. Páně, 2. v pond. před Božím Tělem, 3. ve středu před povýšením sv. Kříže.
- Čestín**, 1. v pond. před nanebevstoupením Páně, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. dne 3. listop. Týh. trh každou středu.
- Čistá**, 1. v outery před Velikonoci, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Annu, 4. na sv. Katerinu.
- Chabařovice** (Harbitz), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. druhý postní, 2. druhý po Velikonoci, 3. poslední po sv. Duchu, 4. první v srpnu, vždy po tři dni a tolikéž dni na dobytek. Ve středu po celý rok týždní trh.
- Chleb** (Eger), ty pondělky: 1. druhý po neděli Reminiscere, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Matouši. Týždní trh každou středu a sobotu. Trhy na dobytek první středu každého měsíce.
- Chejmov**, 1. na obrácení sv. Pavla, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. den po sv. Petru a Pavlu, 4. na sv. Martina. Týždní trhy ty pondělky: 1. po 3 Králích, 2. první v postě, 3. v středopostí, 4. po květné ned., 5. druhý po Velikon., 6. po sv. Duchu, 7. po sv. Václavu, 8. v outery po Vánočích.
- Chlum Královský** čili Künzberg (Königsberg), 1. v pond. po třetí ned. postní, 2. na sv. Víta, 3. v pond. před sv. Václavem, 4. druhé pond. v Adventě.
- Chlumec**, výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. po obrácení sv. Pavla, 2. první out. v postě, 3. v outery po Velikonoci, 4. v den po sv. Petru a Pavlu, 5. ve středu po Kantate. Každý čtvrtek týždní trh.
- Choceň**, 1. na obrácení sv. Pavla, 2. na velikonoční outerek, 3. na sv. Marii Magd., 4. v den po sv. Václavu, všecky s osmidenní svobodou; druhý a třetí s mladým jarmarkem.
- Chotčice**, 1. v pond. po 3 Králích, 2. v outery po sv. Filipu a Jakubu, 3. ve středu po sv. Václavu.
- Chomoutov** (Komotau), ty pondělky: 1. v pond. po ned. Reminiscere 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. po návště. Panny Marie, a seje-li se ten den a pondělím po Petru a Pavlu, v pondělí na to, 4. po sv. Michalu, 5. po sv. Martinu biskupa.
- Chotěboř**, 1. v pond. druhý postní týden, 2. v pondělí čtvrtý postní týden, 3. v pondělí šestý postní týden, 4. v outery po sv. Duchu, 5. v pondělí po sv. Jakubu, 6. na den sv. Felixe muč., 7. v pond. po sv. Lukáši, 8. v pondělí po sv. Martinu. Každou středu týh. trh.
- Chotušice**, trhy na dobytek: 1. dne 13. června, dne 17. října.
- Chrást**, 1. ten den po sv. 3 Králích, 2.

- ve čtvrtek po květné neděli, trvá 8 dní, 3. ve čtvrtek před sv. Janem Nep., 4. ve čtvrtek po sv. Markétě, trvá 8 dní. 5. ve čtvrtek po sv. August., 6. před Havlem.
- Chrátava (Kratava),** ty pondělky: 1. před masop. neděli, 2. před sv. Janem Křt., 3. před sv. Vavřincem, 4. před sv. Havlem, 5. po druhé neděli adv. Týhodní trhy drží se každou středu.
- Chronotovice,** ty čtvrtky: 1. po octřování P. Marie, 2. před sv. Filipem a Jakubem, 3. před sv. Vavřincem, 4. na den sv. Kateřiny.
- Chřibská (Kreibitz),** 1. v pond. tři ned. před sv. Duchem, padne-li ale Děčinský trh na ten samý den, tedy o týden dříve. 2. v pond. po sv. Michalu, 3. první pondělí v adventě. Týdní trh každou středu.
- Chrudím,** 1. druhé pond. v postě, 2. ve středu po nalezení sv. Kříže, 3. den po nanebev. P. Marie, 4. na sv. Barboru, 5. v pond. po sv. Frant. Seraf. Padne-li 3. neb 4. trh na sobotu, odbývá se přísti pondělí. Trhy na koně: 1. v první postní pond., 2. třetí postní pond., 3. v pond. po smrtelné neděli, 4. v pond. před sv. Duchem, 5. na sv. Prokopa, 6. v pond. před nanebevzetím P. Marie, 7. v pondělí před sv. Frant. Seraf., 8. v pond. před sv. Barborou. Týhodní trh každou sobotu.
- Chudenice,** 1. druhou středu v postě, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. na sv. Havla, 4. na sv. Kateřinu. Týhodní trhy na přísti: 1. druhý pátek v postě, 2. první pátek v adventě.
- Chvalštiny (Kalsching),** 1. na první post. sobotu, 2. na den vstoupení Páně, 3. v neděli po sv. Vavřinci, 4. na sv. Havla.
- Chýle (Chiesch),** výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. Josefa, 2. ve čtvrtek po druhé neděli velikonoční, 3. v pond. po 16. červenci, 4. v pond. po narození P. Marie, 5. na sv. Martina. Každý outery trh na obilí.
- Dabice,** 1. na den sv. Skolastiky, 2. v pond. po Kant., 3. na sv. Víta, 4. v outery po sv. Jakubu, 5. den před sv. Michalem, 6. na sv. Lucii. Koňské trhy: 1. ve středu po sv. 3 Králich, 2. ve středu po Jubil., 3. ve střed před sv. Jakubem, 4. ve středu po povýšení sv. Kříže, 5. ve středu po sv. Martinu.
- Doubravice,** výroční a dobytčí trhy ty stedy: 1. po Kantate, 2. po sv. Bartol., 3. po sv. Václavu, 4. po všech Svatých.
- Doupov (Duppau),** 1. ve čtvrtek po sv. Michalu, 2. v pond. po Okuli, 3. dne 17. května, 4. v pond. po sv. Alžbětě. Dva trhy na dobytek drží se druhého všedního dne po jarmarcích.
- Davle,** 1. dne 11. července, padne-li na sobotu, drží se přísti pondělí, 2. ve středu po sv. Rašeli.
- Děčín (Tetschen),** ty pondělky: 1. v první po novém roce, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. po nanebevzetí P. Marie, 4. poslední v říjnu, vždy po dva dni. Týhodní trh na přísti, obilí a potravní věci každé pondělí a středu.
- Děmčice,** 1. 5. dubna, 2. 16. srpna, 3. 2. prosince; každou středu trh na obilí a od sv. Josefa až do sv. Martina trhy na dobytek.
- Dětma,** 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Jakuba, 4. na sv. Bartol., 6. na sv. Šimona a Judu, 6. na sv. Barboru. Trhy: 1. v outery před Vánocemi, 2. v outery před Velikonočí. Týhodní trhy na dobytek od sv. Josefa až do konce října každou středu. Padne-li na středu nějaký svátek, nedrží se žádný trh.
- Dívčívov,** výroční a dobytčí trhy ty čtvrtky: 1. na lučný, 2. na zelený, 3. před sv. Vítém, 4. před sv. Bartolomějem, 5. před sv. Martinem, 6. před Vánocemi.
- Dobřany,** výroční a dobytčí trhy ty po nedělky: 1. po Reminiscenci, 2. po Exaudi 3. po naroz. P. Marie, 4. na sv. Mikalše.
- Dobříš,** 1. ve čtvrtek po popelačném středě. 2. v pondělí po sv. Trojici, 3. na den sv. Michala, 4. na dušičky, 5. na sv. Tomáše.
- Dobruška,** 1. ten den po sv. Jití po 8 dní, 2. den po sv. Duchu, 3. po sv. Jiljí po 8 dní, 4. den po sv. Václavu, 5. v outery po sv. Matěji, zároveň trh na koně. 6. v outery po Quasimodogeniti s koňským trhem. Trhy na dobytek: 1. den po sv. Trojici, 2. v outery po sv. Havlu, 3. den po obrác. sv. Pavla. Každý outery týhodní trh na len, přísti, obilí a jiné.
- Doksy (Hirschberg),** 1. ve středu po octřování Panny Marie, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. v pond. po sv. Jiljí, 4. v pondělí po obětování P. Marie.
- Domašín,** ty outery: 1. před květnou nedělí, 2. na svatočinní, 3. po sv. Bartol., 4. v pond. před sv. Havlem; každý outery trh na dobytek.
- Domažlice (Taus),** 1. ve středu po sv. Dorotě, 2. na sv. Antonína, 3. v pondělí po sv. Anjelu Strážci, 4. druhý čtvrtek po sv. Martinu. Týhodní a dobytčí trh vždy ve čtvrtek po celý rok.
- Dub Český (Böhm. Aicha),** ty outery: 1. před Velikonočí, 2. před sv. Duchem, 3. po sv. Bartoloměji, 4. před sv. Havlem, 5. v první pondělí po adventě.
- Dubá (Douba),** 1. na sv. Josefa, 2. v out. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po sv. Havlu, 4. druhé pond. v adventě.
- Duchcov (Dux),** 1. ve středu po 1. ned. postní, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Bartoloměje, 4. v pond. před všemi Svatými.
- Dvořítě Dolní (Unterheid),** 1. v outery po sv. Duchu, 2. na den sv. Michala.

Dvořítěš Horní (Oberhaid), 1. na sv. Josefa, 2. v svatod. úterý, 3. na sv. Michala, 4. na sv. Jana Ev. Týždní trhy každou středu od 1. května až do posledního září.

Dvory Nové (Neuhof), 1. na den obrác. sv. Pavla, 2. ve čtvrtek před Judika, 3. na sv. Annu, 4. na sv. Matěje, 5. na sv. Šimona a Judu. Týh. trh každý úterek na obilí a rozličný dobytek.

Dvůr Káralov (Königinhof), výroční s předcházejícími trhy dobytčími: 1. v úterý před Hromicemi, 2. před květnou nedělí, 3. před sv. Duchem, 4. před sv. Markétou, 5. před sv. Matoušem, 6. před všemi svatými, 7. před sv. Tomášem; týh. trhy na obilí a přizi v out. a v sobotu.

Ervěnice (Seestadt), výroční a trhy na dobytek: 1. v pond. po Reminisc., 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Barboru, každý čtvrtek týh. trh.

Fridland (léš Mirov), 1. na ned. Rogate, 2. v pond. po sv. Bartol., 3. v pond. po sv. Šim. a Judě, vždy 8 dní spolu a trhem na dobytek; trh týždní každé pond., na obilí každý pátek.

Georgwald, 1. v pond. po nalez. sv. Kříže, 2. v pond. po Anjelu Strážci. Každý úterý týdní trhy na přizi.

Habry (Habern), dobytčí trhy: 1. ve středu po jmenu Ježíš, 2. ve čtvrtek v postě, 3. ve čtvrtek v středoposti, 4. ve středu před Velikonoci, 5. ve středu před sv. Duchem, 6. v úterý po sv. Janu Křtí., 7. po sv. Jakubu, 8. dne 15. srpna, 9. ve čtvrtek po povýšení sv. Kříže, 10. ve středu po sv. Lukáši, 11. ve čtvrtek po sv. Felixu, 12. ve čtvrtek před Vánocemi.

Hainpach, 1. v pondělí masopustní, 2. dne 2. května, 3. v pond. po navštívení P. Marie, 4. v pond. po sv. Šim. s Judu.

Hartmanice, 1. na den sv. Vítala, to jest dne 28. dubna, 2. na sv. Kateřinu; týždní trhy na dobytek a rozličné věci každý pátek.

Haslava (Hasslau), ty pondělky: 1. po sv. Jiří, 2. po 18. červenci, 3. po třetí neděli v říjnu.

Hajda, ty pondělky: 1. po sv. Vítu, 2. po nanebevzetí P. Marie, 3. po sv. Václavu.

Heralce, 1. na sv. Eleonoru 21. února, 2. na sv. Antonína Pad., 3. na sv. Teklu 15. září. Každý 1. čtvrtek v měsíci trh na dobytek, vlnu, přizi a len.

Hermanův Věsteč, trhy výroční s na dobytek ty pondělky: 1. po jmenu Ježíš, 2. po první neděli po Velikonoci, 3. po sv. Medardu, 4. po sv. Bartol., 5. na ten den po všech svatých.

Hlinsko, výroční trhy s předcházejícími trhy na dobytek ty středy: 1. první po sv. Apoleně, 2. první po sv. Vítu, 3. první

po sv. Bartoloměji, 4. první po sv. Lukáši, 5. první po Velikonoci.

Hodkovičky (Libenau), ty pondělky: 1. po neděli Látare, 2. po sv. Vavřinci, 3. po sv. Matouši.

Holice, ty pondělky: 1. po jmenu Ježíš, 2. druhý po Velikonoci, 3. po povýšení sv. Kříže, 4. po sv. Mikuláši.

Hořepník, 1. na sv. Blažejce, 2. na sv. Michala, 3. na sv. Martina biskupa.

Hořice, ty čtvrtky: 1. po sv. třech Králích, 2. před květnou nedělí, 3. před Rogate, 4. po sv. Prokopu, 5. před sv. Bartolomějem, 6. v úterý před sv. Martinem; deo před tím se drží vždy trh na dobytek. Trhy na obilí každý čtvrtek.

Hořice (Höritz), Svobodný trh na Bartoloměje. Trhy na chleb: 1. den před nanebevstoupením Páně, 2. na sv. Martina, 3. na sv. Tomáše.

Hořovice, výroční a dobytčí trhy, 1. dne 11. února, 2. v out. před nanebevstoupením Páně, 3. na sv. Jakuba osmidenní lhotou, 4. na povýšení sv. Kříže, 5. dne 29. listopada. Trhy na kramářské zboží: 1. v sobotu před kv. nedělí, 2. v sobotu před Vánocemi: týždní trh každou sobotu.

Hora Březová (Birkenberg), týždní trh každé pondělí.

Hora Hronová (Amschelberg), 1. dne 9. února na den sv. Apoleny, 2. vpon. svatoduš., 3. d. 12. září na d. sv. Fabiana, 4. 17. prosince.

Hora Hrázná (Sebönberg), 1. první pondělí v postě, 2. v úterý před velikonočí, 3. den po svat. Janu Nep., 4. v úterý před sv. Duchem, 5. den po nanebevzetí P. Marie, 6. na sv. Kateřinu, 7. v úterý před Vánocemi.

Hora Látná (Kuttenberg), výr., koňské a dobytčí trhy: 1. první pondělí postní, 2. v pond. po Kantate, 3. den po Božím Těle, 4. v pondělí po sv. Matěji, 5. v pondělí po sv. Martinu.

Hora sv. Kateřiny (Katharinaberg), 1. dne 2. července, 2. v pond. před sv. Bartolomějem, 3. v pondělí před sv. Havlem.

Horázkovice, 1. v úterý před Septuagesimou, 2. v úterý před květnou nedělí, 3. ve čtvrtek před sv. Petrem a Pavlem 4. v den Porciunkulí, 5. v úterý před svatým Havlem, 6. na svatou Barboru. Každý úterek trhy na dobytek.

Horky (Bergstadt), 1. ve středoposti, 2. na sv. Jakuba; týždní trhy: 1. masopustní pond., 2. ve středu po velikonočí, 3. na sv. Víta, 4. na Šimona a Judu.

Hory Hrápkové (Bergreichenstein), 1. ve středu po středoposti, 2. v úterý po povýšení sv. Kříže, 3. ve čtvrtek po Božím Těle, 4. v pond. před sv. Mikulášem.

Hory Watky Boží (Bergstadt U. L. F.),

1. v první pondělí v postě, 2. dne 16. srpna.
- Hostouň (Hostau)**, 1. ve středu před masopustem, 2. ve středu před velikonočí, 3. na sv. Jana Křtitele, 4. na sv. Jakuba, 5. na Šimona a Judu, 6. ve středu před vánoce. Týždní trhy každou středu na obilí a polní plodiny, a na rozličný dobytek. Trh na koně ud ned. Invokavit až do Božího Těla.
- Hostinné (Arnau)**, trhy výroční a dobytčí ty pondělky: 1. po sv. Dorotě, 2. po sv. Trojici, 3. před jménem Panny Marie, 4. po všech Svatých; každý oškerak a sobotu týh. trh na hově. dobytek.
- Hostomice**, 1. v pondělí po 3 Králich, 2. na sv. Matěje, 3. na den sv. Jiří na vlnu, 4. v pondělí po sv. Prokopu, 5. ve středu před narož. P. Marie, 6. ve středu po sv. Václavu, každou středu týh. trh.
- Hořka (Gastdorf)**, ty outerky: 1. po Scragasima, 2. po Kantate, 3. na svatoduš. 4. po nanebevzetí P. Marie, 5. po jmennu P. Marie, 6. před sv. Kateřinou.
- Hořice Strálecká (Strahlkostitz)**, 1. první čtvrtek v měsíci březnu, 2. dne 12. května, 3. dne 26. září, 4. dne 12. pros.
- Hradec Sindřichův (Neuhaus)**, 1. v první pondělí v postě, 2. v outerý po Exaudí, 3. v pondělí po nanebevz. P. Marie, 4. v pondělí po sv. Havlu; trhy na dobytek: 1. ve středu v třetím týdnu v postě, 2. ve středu po Judika, 3. ve středu pátý týden po Velikonoci, 4. v pond. po sv. Trojici, 5. ve středu po sv. Václava, 6. ve středu po sv. Kateřině; týždní trhy každou středu a sobotu.
- Hradec Kralové (Königsgrätz)**, ty outerky: 1. po 3 Králich, 2. po neděli Reminiscere čili druhý v postě, 3. po sv. Trojici, 4. po narož. P. Marie, po každé 8 dní. Koňské a dobytčí trhy: 1. v pondělí po sv. Fabianu a Šeb. 2. out. po ned. Reminisc. 3. ve středu v psujivý týden, 4. ve středu po křtiových dnech, 5. v pondělí po sv. Trojici, 6. den před narož. P. Marie.
- Hradec Nový (Neukönigsgrätz)**, 1. v pondělí po sv. Janu Křt., 2. v pond. po sv. Ondřeji. Každý outerek týždní trh.
- Hrádek (Grottau)**, 1. po neděli Jubilate, 2. sedmý týden po svatodušních svátcích, 3. v pond. po sv. Bartolom., 4. v pondělí před sv. Martinem, Týh. trh každý pátek.
- Hrádek Nový (Neuhradek)**, 1. ve středu po Velikonoci, 2. v pond. po nanebevzetí P. Marie, 3. na den Moudrosti; každé pondělí týh. trh.
- Hradčitz (Munchengrätz)**, výroční s předcházejícími trhy dobytčími ty čtvrtky: 1. tučný, 2. třetí po Velikonoci, 3. po Božím Těle, 4. po proměnění Páně, 5. po sv. Václavu, 6. před sv. Martinem, 7. před Vánoce. Každý čtvrtek trh na obilí.
- Hradčitz (Grauditz)**, 1. v pond. po sv. Janu Křt., 2. druhé pond. po sv. Michalu arch. Týh. trh každou středu a sobotu.
- Hradý Nové (Grazten)**, 1. v pondělí po neděli Látere, 2. na sv. Matouše, 3. v pondělí po první adventní neděli. Každé pond. trh na dobytek.
- Hrab (Klostergrab)**, 1. v pond. po navštívení P. Marie, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. osm dní po pozdvžení sv. Kříže, 4. na sv. Ondřeje apostola.
- Hronov**, ty outerky: 1. po třech Králich, 2. po sv. Josefu, 3. po sv. Bartoloměji, 4. před všemi Svatými.
- Hrometín (Lichtenstadt)**, 1. v pondělí po 1. květnu, 2. v pondělí po jmennu P. Marie.
- Humpolec**, ty středy: 1. po sv. Filipu a Jak., 2. po sv. Adolfu, 3. po pozdvžení sv. Kříže, 4. po sv. Klémentu. Týdní trh každou středu — na dobytek a potravu.
- Hůrky (Adamsfreiheit)**, 1. v pondělí po rozslání svatých Apostolů, 2. v pondělí po sv. Rafneu.
- Husinec**, 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Lukáše. Týždní trh každou sobotu na obilí a hovězí dobytek, mezi nimiž i 4 hlavní trhy na obchodnické zboží: 1. v masopustní sobotu, 2. na květnou neděli, 3. v sobotu po Božím Těle, 4. v sobotu před Vánoce.
- Hutě Strábrné (Silberberg)**, 1. třetí neděli po Velikonoci, 2. na sv. Michala arch.
- Jablonec (Gabel)**, ty pondělky: 1. po Hronu, 2. čtyři neděle po Velikonoci, 3. po sv. Janu Křt., 4. po narození P. Marie, 5. po sv. Kateřině. Trhy na vlnu: 1. dne 8. května, 2. dne 4. října.
- Jablonec (Gablonz)**, ty pondělky: 1. před Velikonoci, 2. před sv. Duchem, 3. před 7 bratry, 4. před sv. Bartolomějem, 5. první v říjnu, 6. před sv. Alžbětou. Týh. trh každý outerý a pátek na obilí, přizí, len a jiné věci.
- Jáchymtál, Jáchymov (Joachimsthal)**, ty pondělky: 1. po Hromnicích, 2. třetí v dubnu, 3. po sv. Markétě, 4. čtvrté v měsíci září.
- Jankov**, 1. na sv. Řehoře, 2. den po sv. Janu Nep., 3. den po sv. Petru a Pavlu, 4. na sv. Bartolom., 5. na sv. Martina bisk.
- Janovice**, 1. dne 24. února, 2. dne 31. května, 3. dne 13. září, 4. dne 13. prosince.
- Janovice**, ty outerky: 1. po třetí neděli postní, 2. před sv. Jacm Křt., 3. po jmennu P. Marie, 4. před sv. Martinem.
- Janovice**, 1. na sv. Josefa, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Šimona a Judu. Týždní trh každý pondělěk.
- Janovice Uhřátská (Kohljanowitz)**, 1. v pond. v středopostí, 2. v out. po Velikonoci, 3. na den sv. Víta, 4. v pondělí

před s. Matř. Magd. 5. v pond. po Anjelu Strásci, 6. v pond. před sv. Havlem.

Jaroměř, 1. druhý den po sv. 3 Králích, 2. ve čtvrtek po sv. Duchu, 3. v úterý před sv. Bartoloměj, 4. den po sv. Havlu, padne-li který na neděli neb svátek, drží se o týden později. Týh. trh každý pátek.

Jelení Horní, 1. na sv. Josefa, 2. v úterý před sv. Duchem, 3. na sv. Jakuba, 4. na sv. Matouše, 5. v úterý před Martinem, 6. v pond. před Adamem a Evou. Týh. trh na obilí každý úterý.

Jeníkov větrný (Windsch-Jenikau), 1. den po sv. 3 Králích, 2. v pondělí po sv. Jann Nep., 3. na sv. Jakuba, 4. druhý pondělí po nanebevz. P. Marie, 5. trh na sv. Martina; týdňi trh každý čtvrtek.

Jeníkov, (Golsch-Jenikau), ty středy: 1. po očisťování P. Marie, 2. po zvěstování P. Marie, 3. před sv. Janem Nep., 4. před Božím Tělem, 5. po sv. Markétě, 6. po sv. Václavu. Týdňi trh každou středu.

Jesenice (Jechnitz). Výroční a dobytčí trhy: 1. v pondělí před Velikonocí, 2. ve středu před sv. Duchem, 3. v pond. po sv. Šimonu a Judě, 4. v pond. před Vánocí.

Jičín (Gitschin), ty pondělky: 1. první po Hromnicích, 2. po Jubilate, 3. po sv. Jakubu, 4. před sv. Havlem. Trh na obilí každé pondělí.

Jilemnice (Starkenbach), ty pondělky: 1. po jmenu Ježíše, 2. před Velikonocí, 3. před sv. Duchem, 4. před sv. Jakubem, 5. před sv. Divižem, trvá 8 dní, 6. před Vánoce. Týh. trh na obilí, potravu, pšví a plátno každou středu.

Jilové (Eulau), výroční a dobytčí trh: první pondělí v listop., případně-li na svátek, tedy následující všední den.

Jilová (Eule), 1. v pond. po 3 Králích, 2. v pondělí po Božím Těle, 3. na sv. Vavřince, 4. na sv. Lukáše, 5. v pond. před sv. Katerinou; týh. trhy: 1. ve středu před Velikonocí, 2. na sv. Tomáše.

Jindřichovice (Heinrichgrün), 1. v pond. před sv. Janem Křt., 2. v pond. před sv. Havlem.

Jirkov viz Horek.

Jičetín Horejší (Obergeorghenthal), ty pondělky: 1. na masop., 2. po sv. Jitě, 3. po narození P. Marie, 4. po všech Svatých. Týhodní trh každý pátek.

Jičetín Dolní (Niedergeorghenthal), 1. na sv. Vojtěcha, 2. v pond. po Božím Těle, 3. v pond. před sv. Matoušem, 4. na sv. Mikuláše.

Jistebnice, ty pondělky: 1. po sv. 3 Králích, 2. na sv. Matěje, 3. po květné neděli, 4. po Velikonocí, 5. po svatoduš. svátcích, 6. na sv. Matř. Magdalenu, 7. na sv. Bartol., koňské a dobytčí trhy po 8 dní; 8. v pond. po sv. Matěji, 9. v pond.

po všech Svatých. Trhy na dobytek každé pond. od sv. 3 Králů až do nanebevz. Páně.

Josefov čili Plesy (Josefstadt), výroční s předcházejícími trhy na koně a hovězi dobytek ty úterky: 1. po zvěstování Panny Marie, 2. po sv. Markétě, 3. po sv. Václavu, 4. po počtí P. Marie; tyto trhy trvají vesměs po tři dni; týdňi trh každé pondělí s úterky.

Kámčerov (Gossesgrun), 1. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 2. po sv. Šim. a Judě.

Kácov, 1. na nalezení sv. Kříže, 2. na sv. Petra a Pavla, 3. na narození P. Marie, 4. na sv. Martina. Týdňi trhy: 1. den po Hromnicích, 2. v pátek před květnou nedělí, 3. den po sv. Michalu, 4. v pátek před úterou neděli adventní.

Kádnáň (Kuden), výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. v pond. po Judika, 2. po sv. Janu Křt., 3. po povýšení sv. Kříže, 4. po sv. Barboře, každý trvá tři dni.

Káamberk, 1. na sv. Jiř. 2. na nalezení sv. Kříže.

Kamenice, 1. první pátek v postě, 2. v pát. velikon. 3. na sv. Matř. Magdalenu, týden po ni, 4. ve čtvrtek po nanebevstoup. Páně, po tři dni, 5. den po sv. Václavu po 4 dni, 6. v pond. po všech Svatých, po 4 dni. Týdňi trh každé pond. na koně, hovězi dobytek a rozličné jiné zboží.

Kamenice česká (Böhmsch-Kamnitz) ty pondělky: 1. před sv. Duchem, 2. po Porciunkuli, 3. před sv. Havlem. Týhodní trh každý úterý.

Kamenice tržná, výroční a dobytčí trhy ty úterky: 1. třetí postní, 2. pátý v postě, 3. na zelený, 4. po sv. Prokopa, 5. po naroz. P. Marie, 6. po všech Svatých, 7. po počtí P. Marie.

Kamýk (Kamaik), 1. na sv. Aloisia dne 21. června, 2. na sv. Jakuba 25. července, 3. na sv. Františka Seraf. dne 4. října.

Kauka (Gang), výroční trhy: 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. v out. před sv. Duchem, 3. v úterý před sv. Bartolomějem, 4. ve čtvrtek po sv. Havle. Na dobytek: 1. ve čtvrtek po naroz. P. Marie, 2. ve čtvrtek před jmennem P. Ježíše, 8. před sv. Markem, 4. ve čtvrtek po sv. Katerině.

Káplice, 1. v pond. masopustní, 2. na sv. Prokopa, 3. na sv. Šimona a Judu. Týdňi trh každou sobotu.

Karlovy Vary (Karlsbad), 1. třetí středu v dubnu, 2. první středu v měsíci října. Trhy na koně a jiný dobytek poslední pondělí v červnu, každý čtvrtek týh. trh.

Kasejovice, výroční a trhy na koně a hovězi dobytek 1. den po sv. 3 Králích, 2. v out. po provodní neděli, 3. na sv. Jakuba, 4. den po sv. Jitě, 5. na sv. Vojtěhu. Týdňi trh na dobytek každý kva-

- tembrový pátek, ve středu před zeleným čtvrtkem, pak každý pátek až do všech Svatých.
- Matovice**, první čtvrtek po Hromnicích, na Filipa a Jakuba, ve čtvrtek po Vavřinci.
- Mouřim**, výroční koňské a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po novém roce, 2. po květné neděli, 3. před sv. Duchem, 4. na sv. Matě Magd., 5. po urození P. Marie, 6. po sv. Kateřině.
- Mýdně nově** (Neugedein). 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. pond. po Velikonoci, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Ondřeje. Týdňní a dobytčí trhy od 2. postuiho týdnu až do sv. Martina každý pátek.
- Mladno**, ty pondělky: 1. po obrác. sv. Pavla, 2. po sv. Vitu, 3. po sv. Václavu.
- Mladraby** (Kladrau), 1. ve středu před květnou nedělí, 2. v pondělí po Božím Těle. 3. na sv. Jakuba, 4. na sv. Matouše.
- Mlýšterec** (Klosterlc), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. před Hromnicemi, 2. před sv. Johannou král., 3. před sv. Bartolomějem, 4. před sv. Martinem. Případně-li na ten den svátek, odbývá se trh o osm dní dříve. Týdňní trh každou středu.
- Mlatovy**, ty outerky: před obrác. sv. Pavla, 2. po neděli Kantate, 3. po sv. Kiliann, 4. po sv. Jiljí, 5. po sv. Katerině.
- Mlečič** (Mlentsch), 1. na sv. Matěje, 2. v outery po sv. Trojici, 3. na sv. Lucii. Týdňní trhy po celý pñst.
- Mlómán** (Chlómán), ty pondělky: po Hromnicích, 2. v třetí měsíce května, 3. po P. Marii Sněžné, 4. před všemi Svatými, tých. trh každé půr.
- Mněžomostí** (Fürstenhruck), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. druhý po sv. Fabianu a Šebestianu, 2. druhý v postě, 3. po Velikonoci, 4. před navštívením P. Marie, 5. před nanebevzetím P. Marie, 6. po jmenu P. Marie.
- Mnin nový** (Neuknin), 1. v poslední masopustní čtvrtk, 2. po květné neděli, 3. na sv. Vlá, 4. ve čtvrtk po sv. Vavřinci, 5. na sv. Ludmilu, 6. na sv. Vendelína, 7. na sv. Barboru.
- Molínek**, 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Ondřeje.
- Molin nový** (Neukolin), výroční s předcházejícími dvoudenními trhy na dobytek: 1. v pond. po poslední masopustní neděli, 2. v pond. po svátostech, 3. na sv. Antonína Pad., 4. v pondělí po sv. Bartolom., 5. na sv. Františka Seraf., 6. v pond. po sv. Ondřeji. Týdňní trhy ve středu a v pátek.
- Moloveč** (Kolaulschen), 1. v outery Velikonoci, 2. na sv. Jana Křt., 3. v pond. před sv. Havlem; týdňní trhy: 1. druhý pond. po Velikonoci a po sv. Martinu.
- Mopidino**, 1. ve středu po Velikonoci, 2. na sv. Prokopa, 3. ve středu před na-
- rozením P. Marie, 4. ve středu před počtem P. Marie.
- Kosteletc**, 1. ve čtvrtk po jmenu P. Ježíš, 2. po sv. Matouši.
- Kosteletc černý** (Schwarskosteletc), 1. v pond. po neděli Regate, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Michala Arch., 4. na den početí P. Marie.
- Kosteletc nad Labem** (Elbckosteletc), výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. v pondělí po sv. Matěji, 2. ve čtvrtk před nalcením sv. Kříže, 3. na sv. Vítu, 4. na sv. Jakuba, 5. na povýšení sv. Kříže-6. na Šimoua a Judu. Každou sobotu týdňní trh.
- Kosteletc nad Orlicí**, výroční s předcházejícími trhy na koně a hovzí dobytek 1. na sv. Dorotu, 2. ve čtvrtk před květnou nedělí, 3. v pond. po nanebevstoup. Páně, 4. na sv. Bartoloměje, 5. na sv. Karla Bor. Trh tých. každý čtvrtk.
- Kozlany**, 1. ve čtvrtk po Velikonoci, 2. ve čtvrtk po sv. Duchu, 3. na sv. Vavřince dne 10. srpna, 4. na sv. Matouše.
- Králiky** (Grulich), 1. ve čtvrtk před Hromnicemi, 2. 2hý čtvrtk po Velikonoci, 3. dne 28. července, 4. po sv. Lukáši. Týdňní trh každý čtvrtk.
- Kralovice**, výroční, koňské a dobytčí trhy, 1. ve čtvrtk před zsvátováním P. Marie, 2. v pondělí před sv. Petrem a Pavlem, 3. v pondělí před nanebevz. P. Marie, 4. ten čtvrtk před sv. Havlem.
- Kralovice nad Labem** čili Dolno-Kralovice, 1. tu středu před sv. Jiljím, 2. tu středu po všech Svatých.
- Kralupy**, 1. v out. po Velikonoci, 2. ve středu před naroz. P. Marie. Týdňní trh ve středu na rozličné potrav.
- Králov Městec** (Königsstadt). trhy výroční a na hovzí dobytek ty pondělky: 1. po sv. 3 Králích, 2. po Quasimodogeniti, 3. po Božím Těle, 4. na sv. Bartol. Týdňní trhy na obilí po celý rok v pátek.
- Kraslice** (Graslitz), 1. den po sv. Janu Křt., 2. 2hý pond. po sv. Michalu. Trhy na dobytek 3ti středu každého druhého měsíce.
- Krásné doly** (Schönthal), 1. ve čtvrtk před sv. Václavem. Týdňní trh každou sobotu.
- Křinec**, 1. na tučný čtvrtk a ty čtvrtky: 2. po sv. Duchu, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po sv. Katerině.
- Křivšovodov**, na pondělky po sv. Jirí a Jiljí. Týdňní trh každý pond.
- Křivcemburek**, Krucburek (Kreuzberk). výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. před Hromnicemi, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po sv. Václavu, 4. na sv. Katerianu. Každý čtvrtk týdňní trh.
- Krumlov český** (Böhmisch-Krumau), 1. ve čtvrtk po svátostech, 2. ve čtvrtk

- po Božím Těle, 3. v pond. před sv. Havlem. Padne-li sv. Havla ua pondělek, odbývá se trh o týden dříve; 4. na sv. Katerinu. Trhy na dobytek od sv. Jiří až do sv. Havla každou středu; týždní trhy každou středu a sobot.
- Krupka** (Graupen), ty pondělky: 1. před sv. Duchem, 2. před sv. Václavem.
- Křepky** (Kriegern), výroční a dobytčí trhy: 1. ve středu po ued. Látare, 2. ve čtvrtek po neděli Kantate, 3. ve čtvrtek po pozdvížení sv. Kříže, 4. ua sv. Bohumira 8. listop.
- Kunzšak** (Königseck), ty pondělky: 1. po Hromnicích, 2. po Misericordia, 3. po sv. Matouši, 4. na dušičky. Trhy týdní a dobytčí každý čtvrtek.
- Kunzvárt**, Kušvrda, 1. o sv. Jiří, 2. o sv. Michalu arch., 3. 15. prosince.
- Murivody** (Mühnerwasser), výroční trhy na dobytek: 1. v pond. po Velikonoci, 2. v pond. po sv. Duchu, 3. na sv. Jana Křt., 4. v pouďeli po nanebev. P. Marie. 5. v pond. po sv. Havlu, 6. v out. před sv. Tomášem apot. Každou středu tých. trh na dobytek a rozličné krámské zboží.
- Mynzvárt** (Königswart), výroční dobytčí a koňské trhy: 1. na sv. Josefa, 2. v pond. po sv. Markétě, 3. v pond. po všech Svatých. Trh ua obili každý čtvrtek.
- Landskrona** (Landskron), 1. v outery po 3 Králích, 2. v out. po ned. Judika, 3. na svatodušní outery, 4. na sv. Maří Magdalenu, 5. v outery po sv. Matouši.
- Ledeč**, 1. v outery po neděli Septuagesima, 2. den před nauchevstoup. Páně, 3. den před sv. Maří Magdalenu, 4. v outery po sv. Jilji, 5. ve čtvrtek před sv. Havlem.
- Leskov**, 1. dne 19. března, 2. dne 4. čerence, 3. dne 6. září, 4. v první ponděli v adventě.
- Levin**, na sv. Matouše Evang.
- Lhenice** (Elhenitz), 1. na sv. Fabiann a Šebastiana, 2. na sv. Jilji, tých. trh každou středu. Trh na ptázi na sv. Linharta.
- Líbabň**, v outery po sv. Matěji, posv. Trojici, po sv. Bartoloměji a po sv. Šimonu a Judě. Týdenní trh každý outery.
- Liberce** (Reichenberg), ty pondělky: 1. po hšle neděli, 2. před sv. Vitem po 8 dní, 3. po naroz. P. Marie po 8 dní, 4. pond. a v outery po 3ti ueděli v říjnu, 5. v pond. a v outery před první neděli a dvntní. Trhy na vínu: 1. v outery a ve středu po sv. Duchu, 2. v outery a ve středu po sv. Michalu. Trhy na dobytek: v sobotu před hšou neděli, v sobotu 8 dní před 1. neděli adventní. Týdní trhy každé ponděli a čtvrtek.
- Líbatce**, 1. v ponděli po jmenu Pána Ježíše, 2. na popeleční středu, 3. v pond. po sv. Janu Nep., 4. v pond. po sv. Prokopu, 5. v pond. po nanebev. P. Marie, 6. na sv. Havla.
- Líblín**, ty pondělky: 1. po Látare, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. před Bož. Tělem, 4. po sv. Jilji, 5. před sv. Martinem.
- Líbochovice**, 1. v středopostí, 2. teu den před nanebev. Páně, 3. ua sv. Bartolom. 4. ve středu po sv. Václavu. tu středu po sv. Martinu. Každou středu tých. trh.
- Liebitem** (Liebenstein), 1. v pond. po navit. P. Marie, 2. v ponděli před první neděli adventní.
- Lipa česká** (Böhmisch-Leipn), 1. ve čtvrtek po sv. Markétě, 2. ve čtvrtek po sv. Martinu, oba po 8 dní. Připadne-li sv. Markéty neb sv. Martina ua čtvrtek, začne trh tchož doc. Trhy na dobytek: 1. ty středy: po středopostí, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po sv. Martinu, každý trvá 2 dni.
- Lipnice**, výroční koňské a hovězí trhy: 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. po Judika, 3. po sv. Petru a Pavlu, 4. před sv. Havlem, 5. po sv. Martinu, 6. před Vánoceu. Trhy na vhu: 1. na sv. Floriana, 2. v pond. po sv. Havlu. Trhy na dobytek: 1. každý pondělek od 8. ledna až do 9. listopadu. Týdní trhy každý pátek po celý rok.
- Líhov**, 1. na velkonoční outery, 2. na svo Bartoloměje, 3. na sv. Ondřeje. Týždní. trh ve čtvrtek.
- Líteň**, 1. ua čtvrtý pondělek po novém roce, 2. ve středu před sv. Duchem, 3. na sv. Maří Magd., 4. ve středu před sv. Václavem, 5. na sv. Alžbětu, též vždy trh na dobytek.
- Litoměřice** (Leitmeritz), ty pond. 1. po Sexagesima, 2. po Kantate, 3. po naneb. P. Marie, 4. po sv. Kateřině. Týdní trh v sobotu a v outery.
- Litomýšle** (Leitomischl), 1. v outery před sv. Františkem Sales, 2. ve středu před Paukrácem, 3. v outery před sv. Petrom a Pavlem, 4. ve středu před sv. Jiljím, 5. v outery před sv. Kateřinou. Trhy na koně a dobytek o den dříve Tých. trhy každou sobotu.
- Literbachy** (Lauterbach) výroční a dobytčí trhy: 1. ua sv. Jana Křt., 2. první pond. po řízencové slavnosti.
- Litvínov** (Oberleutensdorf), 1. ve středu po květné neděli, 2. na sv. Maří Magdalenu, 3. na sv. Michala, 4. v pond. po všech Svatých.
- Lochovice**, 1. na sv. Jiří, 2. ua sv. Matěje, 3. ua sv. Leopolda, 4. den před sv. Janem Křtitelem.
- Loket** (Elbogen), 1. na zelený čtvrtek, trh na chléb, 2. dne 1. května, 3. na sv. Martina bisk., 4. ve čtvrtek před Vánoceu, pouze na chléb.
- Lomnice**, 1. na sv. Jiří, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Michala.
- Lomnice**, 1. drubý čtvrtek postní, 2. ve

- čtvrtek před sv. Magdalenou, 3. před sv. Šimonem a Judou. Hlavní trhy na dobytek a jiné věci 1. 8 dní po vstoup. Páně, 2. ve čtvrtek po Bož. Těle. Týdlní trhy každý čtvrtek.
- Louny**, výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. a následující dni před tučným čtvrtkem, 2. v pond. a v outěry před nanebevstoup. Páně, 3. ve středu po narož. P. Marie po 8 dní, 4. ve středu a ve čtvrtek po sv. Šimonu a Judě.
- Louňovice**, ty čtvrtky: 1. před sv. 3 Králi, 2. před sv. Řehořem, 3. před sv. Vojtěchem, 4. na sv. Vítu, 5. na sv. Marii Magdalenu, 6. ve čtvrtek před sv. Bartolomějem, 7. před sv. Václavem, 8. na sv. Lukáše, 9. na sv. Barboru.
- Lovosice** (Lobositz), 1. den po Látare, 2. po sv. Trojici a dobytčí trhy: 1. v pondělí po neděli Látare, 2. den po sv. Trojici, 3. den po narož. P. Marie.
- Lubeneč** (Lubentz), výroční a dobytčí trhy: 1. Zhý pond. po Hromnicích. 2. ve středu před sv. Václavem.
- Lukavice** ve středu po sv. Jití. Týh. trh každou středu.
- Luzke**, 1. ve středu před povýšen. sv. Kříže, 2. ten den po sv. Petru a Pavlu, 3. ve středu před povýš. sv. Kříže, 4. dne 4. listopada.
- Lysa**, 1. v pond. po sv. Filipu a Jakubu, 2. v pond. po stěti sv. Jana. Týhodní trhy každou sobotu.
- Malešov**, ty outerky: 1. před sv. Matějem, 2. před nanebevst. Páně, 3. před sv. Máří Magdalenou, 4. před narož. P. Marie, 5. před sv. Martinem biskupem.
- Manetín**, 1. v pondělí po neděli Sexagesima, 2. druhý pond. po Velikonoci, 3. na sv. Vítu, 4. na sv. Matouše, 5. na sv. Barboru.
- Maršovice**, 1. dne 14. února, 2. dne 18. října.
- Maschov** (Maschau), 1. první neděli v postě, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. na den narození P. Marie, 4. v neděli po všech Svatých, každý trvá 8 dní. Trhy na vlnu: 1. první pátek po sv. Jití, 2. druhý pátek po sv. Jití. Týhodní trhy každý pátek.
- Měděnec** (Kupferberg), 1. v pond. po sv. Vítu, 2. v pond. po sv. Matouši.
- Měděčín** (Miedschin), 1. den před nanebevzetím P. Marie, 2. na sv. Šimona a Judu, 3. osm dní před sv. Martinem.
- Mělník**, výroční, dobytčí a koňské trhy ty čtvrtky: 1. po sv. 3 Králich, 2. po druhé postní neděli, 3. v pond. po sv. Filipu a Jakubu, trvá 8 dní, 4. v pondělí po sv. Petru a Pavlu, 5. ve čtvrtek po nanebevzetí P. Marie, 6. po sv. Havín, 7. na sv. Ondřeje apost. po 8 dní. Týhodní trh každý outěry.
- Merklin**, 1. v pond. po sv. Trojici, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Martina.
- Něstečko české** (Friedländer Neustadt), Ty pondělky: 1. po sv. 3. Králich, 2. po sv. Josefu, 3. 14 dní po sv. Duchu, 4. po jménu P. Marie, 5. po svatém Martinu.
- Něsto Nové nad Metují** (Neustadt), výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. Ančiku, 2. na sv. Jití, 3. na sv. Jana a Pavla, 4. na den povýšení sv. Kříže. Týdlní trh na přízi a obilí každou středu a sobotu.
- Něšov** (Einsiedl), ty pondělky: 1. druhý po Velikonoci, 2. po sv. Janu Křt., 3. před sv. Havlem.
- Nýto** (Mauth), 1. v pond. po první neděli po velikonoci, 2. v outěry po sv. Trojici, 3. na sv. Matouše.
- Nýto vysoké** (Hohenmauth), 1. první čtvrtek v postě, 2. v outěry po sv. Filipu a Jakubu, 3. v outěry po sv. Petru a Pavlu, 4. v outěry po nanebevzetí P. Marie, 5. v outěry po sv. Františku Ser., 6. v outěry před sv. Lazarem. Dobytčí trhy: 1. v pond. po květné neděli, 2. v pond. před sv. Filipem a Jakubem, 3. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 4. v pond. po nanebevzetí P. Marie, 5. v pondělí před sv. Františkem Seraf., 6. v pond. před sv. Lazarem.
- Nezimostí**, 1. na sv. Dorotu, 2. na sv. Floriana, 3. na sv. Mikuláše.
- Nikulov** (Niklasberg), na sv. Jakuba, dne 23. července.
- Nilčín**, 1. na sv. Stanislava, 2. na den sv. Jana Křt., 3. 4. června, 4. na den sv. Jindřicha, 5. dne 15. července, 6. na den narození P. Marie, 7. na dušičky.
- Nilešov** (Mülcchau), výroční a dobytčí trhy: 1. den před arch. Gabrielem, 2. v pond. po sv. Antonínu Pad., 3. v pond. po pozdvžení sv. Kříže, 4. v pond. před narozením Páně.
- Niletín**, 1. tu středu po sv. Jití, 2. tu středu po svatém Lukáši; každou středu týhodní obilní trh.
- Nilín**, 1. v masopustní pondělí, 2. na sv. Ondřeje.
- Nilevsko** (Mühlhausen), 1. na sv. Josefa, 2. v pondělí po sv. Trojici, 3. na svatou Markétu, 4. v pondělí po jménu P. Marie, 5. na sv. Voršilu; týdlní trhy na dobytek, obilí a potravu každý čtvrtek.
- Nimovň** (Niemes), 1. první pátek v postě, 2. v pondělí po sv. Trojici, 3. v pondělí po sv. Matěji, 4. v pondělí po sv. Šim. a Judě.
- Nitrovice**, 1. v pondělí masopustní, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. v pondělí před sv. Petrem a Pavlem, 4. v pondělí po sv. Jití, 5. v pond. před sv. Martinem. Týdlní trhy na horvzi dobytek, obilí, dříví, len, atd.: 1. v outěry před velikonoci, 2. v out. před vánocei, taktéž ale každou středu po celý rok,

Márov viz Friedland.

Márovce, 1. na den obrácení sv. Pavla, 2. v pondělí po Látare, 3. na sv. Vojtěcha 4. ve středu před Božím Tělem, 5. na sv. Prokopa, 6. na den Marie Sněžné, 7. den po narození Panny Marie, 8. v pondělí před sv. Havlem, 9. na den obětování Panny Marie.

Mlátkov (Wichstädtl), 1. 23. dubna 2. dne 30. listopada.

Mlázovice, 1. v pondělí po jménu Pána Ježíše, 2. v outery po Velikonoci, 3. v outery po sv. Vitu, 4. v outery po sv. Kateřině.

Mnichovice, ty středy: po nanebevstoupení Páně, 2. před Božím Tělem, 3. před narozením P. Marie, 4. na sv. Martina biskupa. Hlavní trhy na dobytek, obilí a rozličné věci: 1. na tučný čtvrtek, 2. na zelený čtvrtek, 3. na sv. Jakuba Apost., 4. ve čtvrtek po sv. Václavu, 5. na sv. Františka Xav., 6. den před středním večerem; týhodní trh každý čtvrtek.

Mníšek, 1. na sv. Fabiana a Šeb., 2. na sv. Josefa, 3. na sv. Filipa a Jakuba, 4. dne 2. srpna, 5. dne 24. srpna, 6. dne 24. října.

Most (Brův), výroční a trhy na dobytek: 1. v pondělí po Okuli, 2. v outery svatodušní, 3. na sv. Jilji, 4. v pond. po sv. Burkhardu.

Mlýec (Kornhaus), výroční a trhy na dobytek: 1. v pond. po neděli Okuli, 2. den před nanebevstoupením Páně, 3. dne 2. října.

Mlýno, ty středy: 1. před tučným čtvrtkem, 2. po sv. Filipa a Jakuba, 3. před povýšením svatého Kříže, 4. po sv. Martinu a v pondělí před vánocemi. Trh na koně a hovězí dobytek. Týhodní trh každé pondělí.

Munřifay (Smečua), 1. den po sv. Vojtěchu, 2. den po sv. Michalu.

Mutěšov, (Muttersdorf), dne 24. srpna; týhodní trh každý čtvrtek.

Kučeradec, výroční a dobytčí trhy: 1. první outery v masopustě, 2. v outery po květné neděli, 3. v outery po svatodušních svátcích, 4. ve středu po sv. Jakubu, 5. ve středu po jménu P. Marie, 6. na sv. Teresii, 7. v outery před vánocemi.

Nadějkov (Nadějkan), výroční a dobytčí trhy: 1. v outery po sv. Rudolfa, 2. na den sv. Štěpána (2. srpna), 3. v pond. před svat. Teresii, 4. v pondělí před sv. Kacířinou.

Náchod, 1. poslední čtvrtek před postem, 2. na sv. Vítu, 3. na sv. Martina biskupa. Každý čtvrtek týhodní trh.

Nanebevst. (Nassaberg), výroční a dohč. trhy: 1. ve čtvrtek před první postní nedělí, 2. ve čtvrtek po sv. Norbertu, 3. v čtvrtek po sv. Havlu.

Veřtyny, výroční i trhy na koně a hovězí dobytek, 1. první pondělí v postě, 2. v pond. před nanebevzetím Panny Marie, 3. na sv. Jakuba, 4. v pondělí po svatém Michalu, 5. v pondělí po všech Svatých.

Vejširsko, Nýrsko (Neuern), 1. v pondělí po nanebevst. Páně, 2. v pondělí po narození Panny Marie.

Velavizy (Grossnehvizd), výroční a dobytčí trhy též na koně a vlnu, 1. ve čtvrtek po nalezení sv. Kříže, 2. druhý čtvrtek po povýš. sv. Kříže, každý trvá 8 dní.

Vechnatec, 1. v pondělí před sv. Matějem, 2. v pondělí před svatým Duchem, 3. ve čtvrtek před nanebevzetím P. Marie, 4. v pondělí před sv. Václavem, 5. v pondělí před první nedělí adventní.

Vešpomuk, 1. den po Hromnicích, 2. ve stř. po Jubilate, 3. ve středu po sv. Jann Křt., 4. ve středu po sv. Matouši, 5. ve středu po sv. Barbore; každou středu od Hromnic až do sv. Jana Křt. týhodní trh.

Vešpomýž (Pomeisl), 1. v pondělí před narozením P. Marie, 2. na sv. Mikuláše; trhy na dobytek 8. dní trvající: 1. na Remin., 2. na sv. Vítu.

Velčice, výroční a trhy na koně a hovězí dobytek: 1. v pondělí po Hromnicích, 2. na sv. Jana Křt., 3. druhý pond. po nanebevzetí P. Marie, 4. na sv. Michala. Velké trhy na koně a hovězí dobytek: 1. v outery velikonocní, 2. v outery svatodušní; týhodní trh na obilí a hovězí dobytek každé pondělí po celý rok.

Vevořice, výroční a trhy na dobytek: 1. dne 4. března, 2. dne 17. května, 3. dne 27. srpna, 4. dne 16. října.

Veukirchen, 1. druhé pondělí po velikonoci, 2. v pondělí po pozdvížení svatého Kříže.

Neustupov, 1. den po sv. 3. Králích, 2. den po Hromnicích, 3. na sv. Marka evangelisty, 4. v pond. po Božím Těle. Týhodní trh. každý čtvrtek po celý pět.

Neveklov, 1. dne 3. února, 2. v outery svatodušní, 3. dne 3. srpna, 4. dne 29. září.

Nevdčuky (Neudeck), ty pondělky: 1. před květnou nedělí, 2. po sv. Michalu, 3. před všemi Svatými.

Nymburk, Vicemilov, ty středy: 1. ve středoposti, 2. po sv. Jann křt., 3. po povýšení sv. Kříže.

Olčátec (Giesshübel), ty pondělky: 1. před Velikonocí, 2. před sv. Duchem, 3. po sv. Marii Majdaleně, 4. po sv. Bartoloměji, 5. po sv. Havlu; týhodní trh každý čtvrtek na pšici, plátno, obilí a všeliké hrámské zboží.

Oloví (Bleistadt), 1. v pondělí po Rngate, 2. druhé pondělí před sv. Michalem.

Onďeřov, tu středu před sv. Blažejem, 2.

- tu středu před sv. Vojtěchem, 3. na den sv. Petronily, 4. na den sv. Markéty, 5. ve středu před povýšením sv. Kříže, 6. ve středu před sv. Šimonem a Judou. Kdyby 3. neb 4. výroční trh na sobotu, na neděli aneb na nějaký jiný svátek padl, drží se tu středu před tím.
- Opátov** (Abtendorf), 1. na černý čtvrtek, 2. v pondělí před sv. Duchem, 3. ve čtvrtek po Marii Sněžné, 4. druhý čtvrtek po počátku P. Marie.
- Opouchov**, 1. na sv. Marka dne 25. dubna, 2. na sv. Mikuláše dne 6. prosince. Trhy na koně a rozličný dobytek, jakož i jiné zboží: 1. na obrác. sv. Pavla dne 25. ledna, 2. na svatého Řehoře dne 12. března, 3. v pátek před sv. Jiřím. Trhy na vlnu: 1. na sv. Petra a Pavla dne 28. června, 2. na stěti sv. Jana dne 29. srpna. Trhy týhodní na obilí a kramářské zboží každý pátek.
- Osečno** (Oschitz), ty pondělky: 1. po čtvrté postní neděli, 2. po sv. Vítu, 3. po třetí neděli v říjnu, 4. před sv. Tomášem.
- Ostrov** (Schlackenwerth), 1. v pond. po Septuagesima, 2. v pondělí před sv. Havlem; trh týhodní každé pondělí.
- Oudlice** (Eidlitz), výroční a dobytčí trhy: 1. ve čtvrtek po smrtelné neděli, 2. v pondělí po narození Panny Marie, 3. v pondělí po sv. Katerině; při každém výročním trhu jest spolu trh na doh., jakož každý čtvrtek týhodní trh na obilí, palivo a potravní zásoby.
- Osnohřt** (Unboscht), 1. den po novém roce, 2. na sv. Josefa, 3. den po sv. Petru a Pavlu, 4. ve středu po sv. Franůšku Seraf., 5. v pondělí po sv. Martinu.
- Oplice** (Eipel), 1. na Hromnice, 2. v outery po sv. Jakubu V., 3. v outery po svatém Jiří, 4. v outery po sv. Martinu. Týdenní trhy, 1. v out. před velikonočí, 2. v out. před svatodušními svátky, 3. v out. před sv. Havlem, 4. v outery před vánocemi.
- Ososy** (Pollerskirchen), 1. v pondělí po Hromnicích, 2. dne 22. července, 3. dne 28. října. Každý pondělek trh na dobytek a obilí.
- Osstí nad Labem** (Aussig), výroční i dobytčí trhy ty pondělky: 1. po sv. Fabianu a Sebastianu, 2. čtvrtý před Velikonocí, 3. po sv. Markétě, 4. po sv. Bartoloměji, 5. po sv. Martinu.
- Osstí nad Orlicí** (Wildenschwert), výroční trhy s předcházejícími dobytčími: 1. v out. po středopostí, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Jakuba, 4. v oně. po narození Panny Marie, 5. na sv. Martina. Každou sobotu trh na len, plátno a vlnu.
- Osstí (Auscha)**, 1. pásou středu postní, 2. na sv. Jana Křtitele, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Šimona a Judu.

- Outerý** (Neumarkt), 1. třetí pond. v postě, 2. pond. po květ. ned., 3. na sv. Jana Křt., 4. ve čtvrt. před sv. Havlem, 5. v sub. před Ad. a Evou.
- Pacov**, 1. v pondělí po neděli káňate, 2. na sv. Annu, 3. v pondělí před sv. Havlem, 4. na sv. Barboru. Týhodní trhy od středopostí až do začátku adventu us koně, hovězí dobytek, obilí, vlnu atd.
- Paka Nová** (Neupaka), 1. v outery po jmenu P. Ježíše, 2. v outery po neděli Rogate, 3. v outery po Božím Těle, 4. na sv. Vavřince, 5. v outery po sv. Matouši. Trh týhodní každou sobotu.
- Pardubice**, 1. ve středu po Hromnicích, 2. v pond. v křížovém týdnu, 3. na sv. Viktorina, 4. v outery po počátku P. Marie. Trhy na dobytek: 1. v pond. před Hromnicemi, 2. v pond. před křížovou nedělí, 3. v pond. před sv. Viktorinem, 4. v pond. před počátkem Panny Marie. Týhodní trh každý pátek.
- Pecka** (Peitzkau), výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. v pond. po sv. Duchu. Týhodní trh každou sobotu.
- Pečky** (Peitzkau), 1. v pond. po jmenu P. Ježíše, 2. na sv. Jana Nep., 3. na sv. Vavřince, 4. v pond. před sv. Martinem.
- Pelhřimov** (Pilgram) ty outerky: 1. po novém roce, 2. po středopostí, 3. po Božím Těle, 4. po sv. Bartoloměji, 5. po sv. Šimonu a Judě. Trhy na dobytek každou středu postní, pak 1. sobotu po křížové neděli, 2. v sobotu po sv. Trojici, 3. v sobotu po sv. Prokopu, 4. v sobotu po povýšení sv. Kříže. Trhy na koně každé pond. před výročním trhem. Týhodní trh každou sobotu.
- Perinck** (Baringen), první pond. měsíce září aneb po svátku Anjela Strážce.
- Petrovice** (Peterswalde), 1. v pond. 14 dní před sv. Duchem, 2. v pond. 14 dní před císařským posvicením.
- Pílníkov**, 1. v outery velikonoční, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Šimona a Judu.
- Pisek**, 1. třetí čtvrtek v postě, 2. v outery po sv. Trojici, 3. na sv. M. Magdalenu, 4. na den povýš. sv. Kříže, 5. na sv. Alžbětu.
- Píseň**, ty pondělky: 1. první v postě, 2. po nanebevz. Panny Marie, 3. po povýšení sv. Kříže, 4. po všech Svatých.
- Planá (Plan)**, 1. na sv. Tomáše Akv., 2. ve středu před zeleným čtvrtkem, 3. v pond. po nanebevstoup. Páně. V pondělí na dobytek a v sobotu na obilí.
- Planá Horní**, 1. druhou nedělí po Hromnicích, 2. Zhou neděli po velikonoči, 3. na sv. Markétu, 4. na sv. Michala; týh. trh každý outery.
- Planšany**, 1. na sv. Fabiana a Sebastiana,

2. na sv. Matěje, 3. v svatodušní pond., 4. na sv. Jakuba.
- Písnice**, ty čtvrty: 1. po Quasim. po 8 dní, 2. po rozeslání sv. apost., 3. po povýšení sv. Kříže po 3 dni. 4. po sv. Havlu, padne-li sv. Havla ve čtvrtek, ten samý den; týhodní trhy: 1. na velký pátek, 2. na sv. Tomáše, a od sv. Josefa až po sv. Havlu na rozličný dobytek každou sobotu.
- Platina** (Platten), ty pondělky: 1. před sv. Duchem, 2. po sv. Duchu. 3. po sv. Vavřinci.
- Písenec**, výroční a dobytčí trhy: 1. v pondělí po Hromnicích, 2. ve středu po sv. Vojt., 3. v pondělí po nanebevzetí Panny Marie, 4. ve středu po sv. Havlu.
- Pilsen** (Pilsen), výroční a dobytčí i koňské trhy ty pondělky: 1. po Reminiscere, 2. po sv. Petru a Pavlu, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po sv. Martinu. Trh na vlnu drží se zároveň s trhem Petro-Pavelským a trvá plných 8 dní. Týhodní tržové ve středě a v sobotu.
- Počátky**, ty pondělky: 1. po jménu P. Ježíše, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po sv. Františku Ser.
- Poděbrady**, výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po sv. Josefu, 2. před sv. Markétou, 3. po povýšení sv. Kříže, 4. na sv. Havla; každou sobotu týhodní trh.
- Podhradý**, výroční a trhy na koně a hovězí dobytek: 1. druhý outery před sv. Bartolomějem, 2. v outery po sv. Šimonu a Judě.
- Podhorany** (Podersam), výroční a dobytčí trhy ty středy: 1. po Velikonoci, 2. před sv. Havlem, 3. před Vánoce. Týdenní trh každý pátek.
- Podmokly**, týdenní trh v outery a ve čtvrtek.
- Podoly Bílé** (Weispodol), 1. na Hromnice, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. na sv. M. Magdalenu, 4. na sv. Václava.
- Police**, 1. v pond. po neděli Kantáte, 2. na sv. Prokopa, 3. na sv. Bernarda; padne-li aledva posed. trhy na sobotu, drží se v pond. s osmiden. svobodným prodějem kramářského zboží, koní a hověz. dobytka. Týhod. trh každou středu na plátno, přízi a obilí všeho druhu.
- Poličany**, 1. v pondělí po sv. 3 Králích, 2. třetí pátek v postě, 3. v pondělí po sv. Filipu a Jakubu, 4. na sv. Jana Křt., 5. na sv. Bartoloměje, 6. na sv. Šimonu a Judu; týhodní trh každý čtvrtek.
- Polička**, 1. v pondělí po sv. 3 Králích, 2. třetí čtvrtek postní, 3. v outery před svatým Jiřím, 4. ve čtvrtek před sv. Janem Křt., 5. ve čtvrtek před sv. Bartolomějem, 6. v out. před sv. Šim. a Judou.
- Poleň**, (Pollin), 1. na sv. Markétu, 2. na dušičky.
- Polna**, 1. ve středě po sv. Matěji, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. po sv. Vítu, 4. po sv. Václavu.
- Porčí Spálené**, (Brennporitschen), 1. na sv. Josefa, 2. ve čtvrtek po sv. Duchu, 3. v pondělí po sv. Bartoloměji, 4. v druhý pondělí po sv. Martinu.
- Postoloprty** (Postelberg), výroční trhy 1. v pond. před Velikonoci, 2. v pond. po sv. Trojici, 3. den po nanebevzetí P. Marie, 4. na sv. Ondřeje ap.; týhodní trh každou středu.
- Postupice**, 1. dne 30. května, 2. dne 5. září, 3. dne 16. října, 4. dne 20. listopadu.
- Praha**, 15. března na star. náměstí; 12. května na malostransk. náměstí a na Štěp. náměstí; 11. června na mal. nám.; 24. září na starom. nám.; 2. prosince na starom. náměstí — vždy 14 dni.
- Prachatic**, 1. ve čtvrtek po sv. 3 Králích, 2. den po sv. Jakubu, 3. na sv. Matěje; týhodní trhy na dobytek a obilí každý čtvrtek, z nichžto hlavní jsou ve čtvrtek po sv. Matěji a po sv. Vojtěchu.
- Prácheň**, výroční a dobytčí trhy: 1. v masopustní pond., 2. v pond. po sv. Vítu, 3. po nanebevzetí Panny Marie, 4. na sv. Šimona a Judu.
- Proseč**, výroční a dobytčí trhy: 1. ve čtvrtek po sv. Jiří, 2. v pond. před sv. Marií Magdalenou, 3. v pond. před sv. Teresí, 4. v pondělí před svatou Katerínou. Dobytčí trhy odávají se před polednem.
- Protivín**, 1. na velkonoční pond., 2. na sv. Prokopa, 3. na sv. Havla.
- Řežouň**, 1. v outery po neděli Judika, 2. ten den po navštívení P. Marie, 3. na proměnění Christa Pána, 4. na sv. Katerínu; trh na dobytek vždy 6. června.
- Řestice**, 1. v pondělí po nanebevstoupení Páně, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Vavřinci, 4. po sv. Křištinu; týhodní trhy na potravní věci: 1. na zelený čtvrtek, 2. na sv. Tomáše; pak od začátku postu až k sv. Martinu každý čtvrtek.
- Říbislava**, 1. v postní sobotu, 2. třetí pondělí po Velikonoci, 3. v pondělí po sv. Petru a Pavlu, 4. po narození Panny Marie, 5. po sv. Ondřeji.
- Říbram**, 1. v pond. po Hromnicích, 2. po Velikonoci, 3. na sv. Jana Křtitele, 4. na sv. Jiří, 5. na sv. Linharta aneb v pondělí na to.
- Říbusy** (Frühbus), v pond. po sv. Bartoloměji.
- Řídkůl** (Priethal), 1. na den sv. Vavřince, 2. v neděli po sv. Jiří; každou středu týhodní a dobytčí trhy.
- Řísečnice** (Priesen), trhy výroční a na

- dobytěk:** 1. v pond. před nanebevst. Páně, 2. v pond. po sv. Bartoloměji. V témdní před adventní nedělí je po 6 dní trh na len; týhodní trh každou sobotu.
- Hábl,** 1. v pátek po sv. Josefu, 2. na svatou Trojici po 8 dní, 3. na svatého Bartoloměje, 4. na svat. Martina po 8 dní; týhodní trh každou středu.
- Habštejn** (Rabenstein), 1. druhou středu po sv. Jiří, 2. ve čtvrtek před sv. Václavem.
- Hadoušov** (Graber), výroční trhy: 1. na sv. Valentína 14. února, 2. na sv. Víta 15. června, 3. na sv. Michala 29. září, 4. na dušičky 3. listopada.
- Hadnice,** 1. v pond. po Judika, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po Božím Těle, 4. po narození P. Marie, 5. po Lukáši. Zvláštní trhy: 1. na zelený čtvrtek, 2. na sv. Tomáše apost.; trh na dobytek a obilí každý čtvrtek.
- Hadomyšl,** 1 na svatého Matouše.
- Hadomice,** výroční a trhy na koně a hovězí dobytek: 1. v pondělí po neděli Látare 2. na svatého Bartoloměje, 3. v pondělí po svatě Kateřině.
- Hadyň** (Richenburg), výroční trhy na dobytek: 1. ve čtvrtek po Božím Těle, 2. dne 27. srpna, 3. dne 27. listopada.
- Hakovník** (Hakonitz), 1. ve čtvrtek po Reminix, 2. ve středu po Kantáte, 3. na rozeslání sv. apostoľů, 4. na sv. Ludmilu, 5. na den sv. Linharta; týhodní trh na den sv. Tomáše.
- Hataje,** 1. v suché dni před svtým Matějem, 2. v pondělí před Velikonoci, 3. ve středu po nanebevstoupení Páně, 4. v pondělí před Vánocemi.
- Hatibořice,** 1. v středopostí, 2. na sv. Jakuba; týdlní trhy: 1. na masopustní outerý, 2. ve středě po Velikonoci, 3. po sv. Vítu, 4. na sv. Šimona a Judu.
- Houdnice,** 1. první čtvrtek v postě, 2. prostřední čtvrtek v postě, 3. na zelený čtvrtek, 4. na den nalezení sv. Kříže, 5. ve čtvrtek po nanebevstoupení Páně, 6. v pondělí po Božím Těle, 7. na sv. Maří Magdalenu, 8. ve čtvrtek po sv. Jiří, 9. ve čtvrtek po sv. Václavu, 10. ve čtvrtek po sv. Martinu, 11. na den sv. Tomáše; týh. dní trhy každé outerý a na obilí každých čtvrtek.
- Rechatejn Dolní** (Unterreichenstein), 1. na sv. Šebestiána, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Jiří, 4. na sv. Linharta.
- Ročov Horní,** města, v pond. po zvěst. P. Marie, v pond. po Janu Křt., v outerý po Františku Seraf., v outerý po počtu P. Marie.
- Rochnice,** ty pondělky: 1. po velikonoci, 2. po sv. Prokopu, 3. po nanebevst. P. M. 4. po cis. posvěcení. Týdlní trh každý čtvrt
- Hokycany,** 1. v pondělí po sv. Faustinu, 2. po sv. Torpesu, 3. po sv. Štěpána papeži, 4. po sv. Františku Seraf., 5. po první neděli adventní.
- Hokytnice,** 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Markétu, 3. na dušičky. Pouti: 1. na svat. Josefa, 2. v oktávě Božeho Těla; týhodní trh každé pondělí.
- Honov,** 1. ve čtvrtek před Velikonoci, 2. před sv. Duchem, 3. před Vánocemi, a padne-li na ten den štědrý večer, drží se trh o týden dříve.
- Honov** (Ronsperg), 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po narození P. Marie po 8 dní.
- Hovenskú,** výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. tři Krále, 2. na sv. Josefa, 3. na svat. Vojtěcha, 4. na sv. Víta, 5. na sv. Michala, 6. na sv. Martina.
- Hozdhalovice,** výroční a trhy na kouč a dobytek: 1. ve čtvrtek po třetí neděli po 3 Králich, 2. po Judika, 3. v outerý před nanebevstoup. Páně, 4. ve čtvrtek po sv. Narkétě, 5. po svat. Vavřinci, 6. po sv. Havlu, 7. po svat. Martinu, 8. v suchém týdnu před Vánocemi. Týhodní trh každý čtvrtek.
- Hozmberk,** 1. na sv. Fahiana a Šebestiána, 2. na sv. Vojtěcha, 3. v pond. před sv. Václavem; trh na chleb na sv. Mikuláše; týhodní trhy každou sobotu.
- Hozmítal** (Rosenthal), 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Jakuba dne 25. června; týhodní trh každou středu.
- Hozmítal,** 1. v pondělí po Judika, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. v pond. po Božím Těle, 4. na svat. Vavřince, 5. v pondělí před svatým Václavem.
- Humburk,** 1. v pond. po obrácení sv. Pavla, 2. po svatodusních svátčích, 3. před sv. Bartolomějem, 4. po sv. Havlu; týhodní trh každou středu.
- Hychnov** (Reichen), 1. na sv. Bartoloměje, 2. na sv. Michala.
- Hychnov** (Reichenau), výroční a trhy na dobytek: 1. ve středu po Jménu Ježíš, 2. na den nalezení sv. Kříže, 3. na sv. Prokopa, 4. na svat. Matouše, 5. na sv. Lucii.
- Hychnov Český,** 1. v pondělí po Božím Těle, 2. na svatého Ondřeje; každou středu týdlní trh.
- Hychnov Nový** (Neureichensu), výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. po Hronnicích, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. před nanebevstoupením P. Marie, 4. po sv. Martinu; týhodní trh každé pond. na plátno, přízi a potravní věci.
- Řečice červená** (Rothfelic). 1. na sv. Jiří, 2. v outerý po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Šimona a Judu, 4. na sv. Kateřinu.
- Řečice Kardašova** (Kardalčic)

1. na sv. Josefa, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Matouše, 4. na sv. Martina; trh na dobytek každý úterý.
- Řevnice**, 1. v pond. po sv. Matěji, 2. ve středu před Bozím Tělem, 3. před sv. Havlem.
- Říčany**, 1. ve čtvrtek po svatém Matěji, 2. na sv. Zikmunda, 3. ve čtvrtek po sv. Prokopu, 4. ve čtvrtek po sv. Bartoloměji, 5. v pond. po sv. Václavu, 6. ve čtvrtek po sv. Martinu, 7. v pond. před třetím večerem; tjb. trh každou sobotu.
- Sadská**, 1. v pondělí po jmenu Pána Ježíše, 2. po svatém Janu Křtiteři, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po svat. Havlu; týdňní trh každé pondělí.
- Sandava (Sandau)**, 1. v pond. po neděli Reminisere, 2. po sv. Duchu, 3. po svat. Michalu Arch., 4. po druhé uccelii advenní, týhodní trh na obilí každou sobotu.
- Sázava**, 1. dne 28. dubna, 2. dne 2. listop.
- Seč**, výroční a trhy na koně i hovězí dobytek s osmidenním frejnkem: 1. ve čtvrtek po sv. Vitu, 2. v pond. po sv. Jilji, 3. na sv. Martina bisk. Na obilí, vařivo, vlnu a přizi: 1. v úterý v postě, 2. v úterý před středopostim, 3. v úterý po Judka.
- Sedlec**, 1. v pond. po jmenu P. Ježíše, 2. na sv. Jiří, 3. na Pia papeže, 4. na sv. Michala arch., 5. na sv. Alžbětu.
- Sedlice**, 1. ve středu po čtvrté postní neděli, 2. v pond. po nejvyšší Trojici, 3. ve středu po navštívení P. Marie, 4. na sv. Bartoloměje, 5. na sv. Michala, 6. na sv. Martina bisk.
- Sedlčany**, 1. ve středu před Velkonočí, 2. ve středu před sv. Duchem, 3. den před sv. Petrem a Pavlem, 4. ve středu před sv. Havlem, 5. den po sv. Martinu, 6. ve středu před Vánoce. Týhodní trh každou středu; tak nazvaná kocanda, totiž trhy na len a plátno: 1. osm dní před sv. Petrem a Pavlem, 2. osm dní před sv. Martinem.
- Sedlo Staré (Altsattel)**, 1. v out. po sv. Janu Nep., 2. v pond. po sv. Václavu, 3. ve středu před sv. Martinem.
- Semile**, 1. v pond. v středoposti, 2. po křížové neděli 4. června, 3. před svat. Janem Křt., 4. po sv. Jilji, 5. před sv. Havlem, 6. před sv. Ondřejem. Týhodní trh každý pátek.
- Senožaty**, 1. na sv. Hátu, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Petronillu, 4. na sv. Matouše, 5. dne 27. pros.; každý pátek trh na dobytek.
- Sezemice**, 1. ve čtvrtek po jmenu P. Ježíše, 2. ve středu před květnou nedělí, 3. v pond. po sv. Trojici, 4. na sv. Bart., 5. na sv. Šimona a Judu; týhodní trh každý čtvrtek.
- Skalice**, 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Jana Nep., 3. na sv. Vavřince, 4. v pond. před sv. Katerinou.
- Skalice česká** neb **velká**, výroční a trhy na dobytek: 1. ve středu po sv. Filipu a Jakubu, 2. po sv. Vavřinci, 3. v úterý po sv. Františku Ser., 4. po sv. Jilji. Týh. trh na obilí, přizi a potraviny věci každý úterý.
- Skučč**, 1. první úterý v postě, 2. v úterý svatodušní, 3. na povýšení sv. Kříže, 4. na sv. Lucii. Trhy na koně a hovězí dobytek: 1. na den sv. Karla Vel., 2. na první úterý postní, 3. v pátek před květnou nedělí, 4. na proměnění Christa Pána, 5. na sv. Martina bisk., 6. na sv. Lucii.
- Slany (Schlan)**, 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Matouše po 8 dní, 3. na den obětování P. Marie. Trhy na dobytek: 1. v pond. po Latare, 2. na den proměnění Christa Pána.
- Slavětín**, 1. ve středu před květnou nedělí, 2. po sv. Ignáciu, 3. před sv. Václavem, 4. ve středu po obětování P. Marie.
- Slavkov (Schlaggenwald)**, 1. v pond. po neděli Septuagesima, 2. po jmenu P. Marie.
- Smladary**, 1. v úterý po sv. Dorotě, 2. v pond. po sv. Stanislavu, 3. na sv. Jakuba většího, 4. ve čtvrtek po narození P. Marie, 5. na sv. Lukáše. Každou sobotu trh na obilí.
- Smláčec**, 1. ve středu po Hromnicích, 2. před sv. Jiřím, 3. před Jubilate, 4. před sv. Bartolomějem, 5. před sv. Matonsem. Každou středu týhodní trh
- Smrzovka (Morchenstern)**, 1. ve středu po sv. Josefu, 2. po sv. Marku, 3. před všemi Svätými. Týhodní trh každou středu.
- Soběslav**, 1. v pond. po obrácení sv. Pavla aneb v pond. před Hromnicemi, 2. před svatodušními svätky, 3. po povýšení sv. Kříže, 4. před sv. Katerinou. Trhy na koně o den dříve, trhy na hovězí dobytek od druhého pondělí v postě až do pondělka po svatě Trojici každé pondělí.
- Sobotka**, 1. ve čtvrtek po 3 Kr., 2. na velkonoční out., 3. na sv. Magd., 4. na sv. Bart., 5. na sv. Michala, 6. na sv. Katerinu. Týhodní trh každou sobotu.
- Sokolov (Falkenau)**, 1. v pond. před sv. Duchem, 2. po sv. Jakubu vět., 3. na sv. Michala; trhy na dobytek každé 3. pond. v každém měsíci.
- Solnice**, 1. na masopustní pond., 2. na sv. Jana Křtitele, 3. na sv. Jilji, 4. na sv. Šim. a Judu; týhodní trh každé pondělí.
- Sovínka**, 1. ve čtvrtek před Hromnicemi, 2. v úterý před sv. Václavem; týhodní trh na obilí a dobytek každý čtvrtek.

Stankovy, 1. v outery po novém roce, 2. po sv. Františka Serafinském; týhodní trh každé pond.

Stárek (Starkstadt), výroční a trhy na dobytek: 1. v pond. po jménu P. Ježíše, 2. před sv. Duchem, 3. po sv. Vorskile. Případně-li sv. Vorskily na pondělí, drží se trh toho samého dne, a druhý den na to dobytčí trh; týhodní trh na přízi a plátno každou sobotu.

Stody (Stasb), 1. v out. po Hromnicích, 2. na sv. Jiří, 3. ve středu po sv. Michalu, 4. v outery před sv. Martinem. Případně-li svatojirský trh na neděli neb svátek, odložil se na příští outerek.

Strakonice, 1. ve čtvrtek po středoposti, 2. v out. po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Annu, 4. na den sv. Šim. a Judu.

Strážeri Nové, město, (Neustraschitz), 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. v outery před nanebevstoupením Páně, 3. ve čtvrtek před navštívením Panny Marie.

Stráž (Neustadt), 1. v pond. před sv. Janem Křt., 2. na sv. Kateřinu; každý outerek trh na dobytek.

Stráž (Platz), 1. v pondělí po smrtelné nedělí, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Lucii; trh na dobytek každý pondělek.

Stráže (Wartenberg), výroční a dobytčí trhy: 1. v druhé pond. po Velikonoci, 2. po rozeslání sv. apoš., 3. před sv. Havlem, 4. po sv. Martinu; týhodní trh: 1. ve středu před Velikonoci, 2. před Vánoce.

Strážov (Drosau), 1. ve čtvrtek po sv. Matěji, 2. po sv. Jiří, 3. po sv. Jakubu, 4. po sv. Martinu.

Stranilov (Tremles), 1. den po novém roce, 2. druhé pond. v postě, 3. čtvrte pond. po velikonoci, 4. v pond. po Božím Těle, 5. na sv. Jiří, 6. na sv. Havla, 7. den po sv. Ondřeji; trhy na dobytek každé pond. od 1. května až do 31. října. Trhy na obilí každé pondělí.

Stříbro (Mies), výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. po sv. Králích, 2. po velikonoci, 3. po sv. Vavřinci, 4. po sv. Havlu.

Stropnice (Strobnitz), na svatoúšň outery; každý outerek trh na dobytek.

Strankovice, 1. v pond. po nejsvětější Trojici, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Františka Ser.; týhodní trhy vždy v outery.

Sukdol, v outery před sv. Havlem, 2. v outery před sv. Tomášem apost.

Sušperk (Sonnenberg), 1. dne 1. května, 2. na sv. Michala.

Šupí Hora (Geiensberg), výroční a trhy na dobytek: 1. po Svatém Duchu, 2. po svatě Markétě, 3. po sv. Matěji, 4. po obětování Panny Marie; trh týhodní na obilí každé pondělí.

Šuňtec (Schüttenhofen), 1. v pond. po 3 Králích, 2. v outery svatoúšň, 3. na sv. Rocha, 4. na sv. Františka Ser., trhy na dobytek od květné neděle až do sv. Martina; každý pondělek a pátek po celý rok trhy na obilí.

Švětlá, 1. v outery po sv. 3. Králích, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Michala.

Šviny (Schweinitz), 1. den po sv. Trojici, 2. v neděli po nanebevzetí Panny Marie. Padne-li na ten den trh v Lišově, drží se o tři dni dříve, 3. na sv. Františka Serafinského.

Svojanov, výroční a dobytčí trhy, kteréžto poslední drží se před polednem: 1. na masopustní outerek, 2. ve čtvrtek ve květnou nedělí, 3. ve středu před nanebevstoupením Páně, 4. na sv. Marii Magdalenu, 5. ve čtvrtek před sv. Tomášem.

Švrátka, 1. v pond. po sv. Fab. a Šebest., 2. po velikonoci, 3. na sv. Prokopa, 4. ve středu po sv. Martinu.

Šenbich, 1. v pondělí po neděli Kantátě, 2. druhé pondělí po sv. Petru a Pavlu, 3. druhé pondělí po jménu P. Marie, 4. druhé pondělí po všech Svatých; trhy na dobytek každý první čtvrtek v měsíci.

Šenbich, 1. v pond. po první neděli velikonoci, 2. v outery po sv. Janu Křt., 3. druhý pond. po jménu P. M., 4. druhý outery po všech Svatých.

Šenfeld, 1. v pond. před sv. Bart., 2. v pond. po sv. Martinu bisk.

Šenflud, 1. druhé pondělí po sv. Janu Křt., 2. v pondělí před první adventní nedělí.

Šenfluda, 1. v pondělí po 3. Králích, 2. druhé pondělí po velikonoci, 3. v pondělí před sv. M. Magdalenou.

Širgiswalde, 1. na velikonoci outery, 2. v pondělí po sv. Markétě, 3. v pond. po sv. Frantisku Ser. Týhodní trh každý pátek.

Škvorec, výroční a dobytčí trhy: 1. v outery před velikonoci, 2. před sv. Havl., 3. před vánočí.

Šluknov (Schlukukenau), 1. v pond. po neděli Okuli, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po sv. Vavřinci, 4. po sv. Matouši; padne-li sv. Vavřince neb Matouše v pond, drží se trh ten samý den; týhodní trhy každý čtvrtek, na zelený čtvrtek a ve čtvrtky v adventě přicházejí cizí kramáři a řemeslníci.

Štěkna (Stecken), 1. v outery po 3. neděli v postě, 2. v out. před sv. Jiří, 3. na sv. Teklu.

Štěpánov, 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Bartoloměje, 3. v outery před sv. Havlem; trhy na veliký dobytek po celý půst každou středu.

Štětá (Wegatádel), výroční trhy na dobytek: 1. druhý čtvrtek po Velikonoci, 2. ve

čtvrtek před sv. Vavřincem, 3. před sv. Havlem, 4. po počti P. Marie.

Stoky (Stecken), 1. na sv. Josefa, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Vavřince, 4. na všechny Sváté.

Švarcental, výroční s trhy na koně a dobytek: 1. v pond. po jmenu Ježíše, 2. po 8. květnu, připadne-li svátek, tedy v outery, a padne-li 8. května v pondělí, o týden pozděj, 3. v pondělí po sv. Bartol., padne-li sv. Bart. na pondělí, tedy příští pondělí.

Švihov, 1. v pondělí po neděli Látare, 2. na sv. Víta, 3. v pondělí po sv. Václavu, 4. v pondělí po sv. Lucii, každou středu týhodní trh.

Tábor, 1. na sv. Řehoře, 2. na sv. Urbana, 3. na proměnění Christa P. 4. na sv. Havla, 5. na sv. Ondřeje; padne-li některý z těchto trhů na sobotu aneb jiný židovský svátek, drží se příští středu.

Tachov aneb Dřevňov (Tachau), 1. v pondělí po jměnu P. Ježíše, 2. na velký pátek, 3. v pondělí po Božím Těle; trhy týdní každou středu a pátek.

Teplá (Tepl), trhy na koně a jiný dobytek: 1. ve středu před Hromnicemi, 2. před Velikonoci, 3. po Jubilate, 4. po sv. Kilianu, 5. na sv. Jilji, 6. ve středu před císařským posvicením, 7. ve středu před Vánoci; trh na obilí každou středu.

Teplice (Teplitz), 1. v pond. po sv. 3 Král., 2. po sv. Janu Křt., 3. po sv. Jilji, 4. po sv. Havlu; hlavní týhodní trhy v outery každé týhodně a týdní trhy každodenně. První hlavní týhodní trh v každém měsíci je spolu trh na dobytek.

Teplice (Weckelsdorf), 1. v outery po jměnu P. Ježíše, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po nanebevzetí P. Marie, 4. po všech Svátých; týh. trhy každý outery na plátno, přízi a len.

Terezín (Theresienstadt), 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. první pond. po velikonoci, 3. ve čtvrtek po sv. Petru a Pavlu, 4. v pond. po sv. Václavu.

Teyn Horňav (Bischofsteinitz), 1. v outery před Hromnicemi, 2. před svatým Petrem a Pavlem, 3. po povýšení sv. Kříže; týhodní trh na obilí každou sobotu po celý rok.

Teyn nad Vltavou, (Moldauteyn), 1. dne 8. května, 2. dne 25. července, 3. dne 21. září, 4. dne 25. listopada, trhy pro poutníky dne 19. března a 15. června; týdní trhy na potravní věci každou středu po celý rok.

Tejnice Hrochov (Hrachovcinitz), 1. na den sv. Matěje, 2. ve čtvrtek čtvrtého týdně po velikonoci, 3. na sv. Jana Křt., 4. den po sv. Michalu, 5. na sv. Tomáše; trhy na dobytek o druhém trhu ten samý den, o čtyřech ostatních den před tím.

Teynice Labská (Elbeteinitz), 1. v pond. po 3. Králích, 2. po květné neděli, 3. po sv. Janu Křtiteli, 4. po sv. Václavu.

Teynice Panenská (Jungfersteinitz), 1. v pond. před Hromnicemi, 2. po sv. Jilji, 3. před naroz. Panny Marie. Na sobotu připadlý trh drží se příští pondělí.

Toužetín (Theising), 1. na zelený čtvrtek, 2. dne 2. května, 3. druhé pondělí po sv. Duchu, 4. ve čtvrtek po narození P. Marie, 5. ve čtvrtek po sv. Martinu, 6. ve čtvrtek před Vánocemi; s druhým, třetím a čtvrtým trhem jsou trhy na dobytek spojeny; týhodní trh každý čtvrtek.

Trmice (Türmitz), 1. v outery po Velikonoci, 2. v pondělí po Rogate, 3. po svatém Michalu, 4. po počti Panny Marie.

Turnov, 1. ve středu po středoposti, 2. před svatým Janem Křtitelem, 3. po sv. Jilji, 4. po Božím Těle, 5. před proměněním Christa Pána, 6. před všemi Svátými.

Třebechovice (Hohenhruck), výroční a dobytčí trhy: 1. ve středu po obrácení sv. Pavla, padne-li ale středa na svátek, drží se trh v příští středu, 2. na proměnění Christa Pána, 3. na sv. Kateřinu, každý čtvrtek týhodní trh.

Třebešice, 1. v sobotu po středoposti, 2. v oktávu sv. Petra a Pavla, 3. na sv. Františka Ser.

Třebeňice, výroční trhy na dobytek: 1. ten den po Hromnicích, 2. na sv. Jilji, 3. na sv. Jakuba, 4. den po všech Svátých.

Třeboň (Wittingau), 1. na svatého Filipa a Jakuba, 2. na sv. Jilji, 3. na sv. Tomáše.

Třebova česká (Böhm. Trübau), 1. na sv. Matěje, 2. v outery po vstoupení Páně, 3. na sv. Vavřince, 4. na sv. Matouše. Trh na obilí každý čtvrtek.

Trutnov (Trautenu), výroční a trhy na dobytek: 1. v pondělí po obrácení sv. Pavla, 2. po sv. Josefu, 3. ve čtvrtek před sv. Duchem, 4. v pond. po sv. Jakubu, 5. po sv. Michalu, 6. po sv. Alžbětě. Všecky trhy, a výminkou svatodušního trhu, drží se první pondělek, na který ta slavnost padá, jinak následující pondělek i s trhem na sv. Josefa a sv. Alžbětu povoleným na koně a bovězí dobytek; pakli-by trh na koně o sv. Josefu s Chrudimským stejně padl, drží se v Trutnově na pondělek před tím; mimo ty jest každé pondělí a čtvrtek týhodní trh na obilí, přízi a plátno.

Tuňkov, výroční a trhy na dobytek: 1. druhý čtvrtek po Velikonoci, 2. první čtvrtek po Božím Těle, 3. první čtvrtek po sv. Františku Seraf., 4. v pondělí po počti Panny Marie.

Týniště, výroční trhy na dobytek: 1. před nejv. Trojici, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Tomáše, 4. velký týhodní trh v pond. po květné neděli. Týhodní trh každý pondělek.

Útvina (Uittwa), 1. v pondělí po sv. Vitu, 2. po sv. Michalu.

Valač (Waltach), výroční trhy a na dobytek: 1. v pondělí po sv. 3 Králich, 2. se středou po sv. Michalu.

Vambeřice, 1. pátý čtvrtek v postě, 2. na svatou Annu, 3. na svatou Barboru. Každé pondělí týhodní trh na dobytek, vlnu a přizi.

Velešín, 1. na svatého Josefa, 2. v outerý svatodušní, 3. v pond. po svatém Havlu.

Velhartice, 1. na zelený čtvrtek, 2. ve čtvrtek po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Marii Magdalenu, 4. den po dušičkách.

Velvary, 1. v pondělí po zjevení sv. Michala dne 8. května, 2. ve středou po svatém Petru a Pavlu, 3. ve středou po sv. Bartoloměji, 4. na sv. Šimona a Judu, 5. na sv. Martina liak.

Verveřice (Wernstadt), 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Ondřeje, 4. v pondělí před sv. Havlem. Týhodní trh každé outerý.

Veselí nad Lužnicí, 1. ve středopostí, 2. ve středou po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Prokopa, 4. ve středou po sv. Františku Seraf., trhy na vlnu: 1. ve čtvrtek po sv. Filipu a Jakubu, 2. ve čtvrtek po sv. Jilji. Trh na dobytek od Velkonoci až do Sv. Duchá každý čtvrtek.

Veselí nad Údlinou (Hochwesely), 1. na sv. Matěje na všecko zboží a dobytek, 2. na sv. Vojtěcha na plátno a přizi, 3. na sv. Jana Křt. na všelijaké zboží a dobytek, 4. v outerý po sv. Vavřinci na zboží a dobytek, 5. na sv. Michala, 6. na sv. Martina na přizi a plátno.

Vejprty, 1. v pond. po Božím Těle, 2. v pond. po narození P. Marie.

Vildštejn, 1. v pondělí po sv. Janu Křtiteli, 2. v pondělí po sv. Michalu. Od března až do října každé poslední pondělí v měsíci dob. trhy.

Villmov, 1. první čtvrtek v postě, 2. po letnicích, 3. na sv. Vavřince, 4. ve čtvrtek po sv. Martinu.

Vileutice (Willomitz), 1. v pondělí po svatém Jilji, 2. před svatým Havlem.

Vimberk (Winterberg), 1. na svatého Prokopa, 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Martina.

Vlachovo Březí (Wällischbirken), 1. na sv. Apolináře, 2. na sv. Ludmilu, 3. na sv. Mikuláše, po každé s osmidenním frejunkem.

Vlašim, 1. v pondělí před Velikonoci, 2.

v outerý před nanebevstoupením Páně, 3. v pondělí před Sv. Duchem, 4. v sobotu po sv. Jilji, 5. v masopustní pondělí, 6. na dušičky, 7. v druhé pondělí před narož. Christa Pána, Týdňní trh každé sobotu.

Vitavice dolní (Unter-Wuldau), 1. na obrácení sv. Pavla, 2. v neděli po sv. Janu Křt. Týhodní trh každý outerek.

Vodňany, výroční a trhy na koně a hověz. dobytek: 1. třetí outerý v postě, 2. v outerý před svat. Janem Nepomuckým, 3. na den rozezlání sv. apoštolů, 4. ten den po narození Panny Marie, 5. na svatou Barboru. Každý outerek trh na obilí a potravní věci.

Volary, (Willern), 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. na sv. Mikuláše.

Volyně, 1. na den obrácení sv. Pavla, 2. v pond. po nanebevst. Páně, 3. v outerý po nanebevz. Panny Marie, trvá 8 dní, 4. v pond. po všech Svätých 3 dni.

Vošice, 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. ve středou v křížovém týdnu, 3. ten den po navštívení Panny Marie, 4. na sv. Vavřince, 5. po narož. P. Marie, 6. na sv. Františka Ser., 7. na sv. Petra z Alkantary (19. října), 8. před sv. Tomášem apostoem.

Vožice Mladá (Jungwochitz), výroční trhy na dobytek a rozličné zboží: 1. v outerý po sv. Petru a Pavlu, 2. po zvěstování Panny Marie, 3. po sv. Vojtěchu, 4. po nanebevstoupení Páně, 5. po Božím Těle, 6. po nanebevz. Panny Marie, 7. po sv. Matouši, 8. po sv. Linhartu.

Wrana, 1. dne 21. března, 2. na sv. Jana Křtitele, 3. druhý den po sv. Matouši. Malé trhy: 1. ve čtvrtek po sv. Filipu a Jakubu, 2. deu po sv. Bartoloměji, 3. ve čtvrtek před sv. Lnkásem, 4. ve čtvrtek po sv. Barboře.

Wrautek (Rudig), trhy výroční a na dobytek: 1. ve středou před květnou nedělí, 2. ve čtvrtek po sv. Janu Křtiteli, 3. ve čtvrtek po sv. Bartoloměji, 4. ve čtvrtek před počatím Panny Marie. Každý outerek trh na obilí.

Wrajt (Freiheit), 1. v outerý po přenešení sv. Václava, 2. po Božím Těle, 3. po narození Panny Marie, 4. první outerek v adventu.

Wrch sv. Šebestiána (Sebastiansberg), 1. v pondělí po sv. Trojici, 2. první pondělí po neděli po sv. Havlu.

Wrchlubí (Hohenelbe), 1. den po sv. Matěji, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. den po Vavřinci, 4. na sv. Kateřinu. Týhodní trhy vždy v outerý a v sobotu na rozličné obilí a vařivo.

Wreruby (Neumarkt), 1. ve čtvrtek po neděli Kantate, 2. ve čtvrtek po Božím Těle. Trh na obilí a dobytek každou středou,

Všeruby (Vscherau), 1. na sv. Blažeje, po 8 dní, 2. na sv. Markétu, 3. na sv. Filipa a Jakuba, 4. na sv. Michala, po 8 dní, 5. na sv. Mikuláše.

Vybbi Brod (Hobensfurth), 1. Svobodný trh na sv. Bartoloměje: trhy na chléb: 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Josefa, 3. na zelený čtvrtek, 4. v pondělí po sv. Trojici, 5. na sv. M. Magdalenu, 6. na sv. Šimona a Judu, 7. na sv. Tomáše; týždní trh každý pondělí s dobytčím trhem za letních měsíců.

Vysoké (Hochstadt), 1. v pondělí po Qunsimodogeniti, 2. v pondělí po sv. Šimonu a Judě. Týždní trh každou sobotu.

Záblatí, 1. na sv. Florianu, 2. na stěti sv. Jana, 3. na sv. Ondřeje.

Zacletě (Schatzler), 1. v úterý po svatodušních svátcích, 2. na sv. Martina; trhy týždní v úterý a pátek.

Zahrádka, 1. ten čtvrtek po středopostí, 2. na sv. Vítu, 3. ten pondělí před sv. Bartolomějem, 4. na sv. Havla, 5. na sv. Ondřeje; v úterý každého týdnu trh na dobytek.

Zámostí (Friedberg), na sv. Annu; tyh. trh na dobytek a na obilí každý úterek.

Zásmutky, 1. v pondělí po Hromnicích, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. ve středu po sv. Prokopu, 4. v pondělí po nanebevzveti P. Marie, 5. ve středu po sv. Václavu, 6. ve středu po všech Svatých; trh týždní každou středu.

Zbítov, 1. v úterý velikonoční, 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Kateřinu.

Zbraslav (Königsal), 1. dne 4. dubna, 2. v pondělí po sv. Janu Nepom., 3. po jménu Panny Marie, 4. po sv. arch. Rafa. **Zbraslavice**, 1. v úterý před Hromnicemi, 2. po neděli Judika, po 8 dní, 3. po Sv. Duchu, 4. po navštívení Panny Marie, 5. v pond. po sv. Vavřinci, 6. ve středu po sv. Václavu, 7. na sv. Kateřinu, trvá 8 dní, 8. na sv. Tomáše apostola.

Zdístavice, výroční trhy na rozličné kramářské zboží a spolu trhy na dobytek: 1. ve čtvrtek před Hromnicemi, 2. ve středopostí, 3. po nalezení sv. Kříže, 4. den před Božím Tělem, 5. ve čtvrtek po sv. Markétě, 6. po povýšení sv. Kříže, 7. den po sv. Barbore.

Zetvice (Zettving), 1. druhý pond. po Velikonoci, 2. v pondělí před sv. Martinem; trh na chléb každý úterek.

Zlonice, 1. první pond. v postě, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Ondřeje, 4. na nanebevzetí Panny Marie. Druhý a třetí trvá 8 dní, trh každý pondělí.

Zruč, 1. na sv. Dorotu dne 6. února, 2. na proměnění Christa P.; trhy: v úterý před zeleným čtvrtkem, v úterý před Vánocemi.

Zvykov, výroční trhy v pond.: 1. po sv. Valentinu, 2. po Božím Těle, 3. po povýšení sv. Kříže, 4. po sv. Alžbětě; trhy týždní na obilí, len, přízi a rozličné postravní věci každou středu.

Zámbereg (Senftenberg), 1. v úterý po novém roce, 2. po letnicích, 3. po povýšení svatého Kříže; hlavní týždní trhy na všecko zboží v pondělí před Velikonocí, před Sv. Duchem a před Vánocemi každé pondělí a čtvrtek trhy na obilí.

Zandava (Sandau), 1. v pondělí po jménu P. Ježíše, 2. třetí v postě, 3. po sv. Antonínu, 4. před sv. Václavem; týždní trh každé pondělí.

Zatec (Saaz), 1. v pond. před ohříc. sv. Pavla, 2. ve čtvrtek po neděli Okuli, 3. v pond. před Sv. Duchem, 4. v pond. před narozením P. Marie, 5. v pond. před sv. Kateřin.

Ztár (Saar), 1. v pond. po novém roce, 2. před středopostím, po nejsv. Trojici, 3. před sv. Bartolomějem, 4. před sv. Martinem.

Zebrák, 1. ve čtvrtek po jménu P. Ježíše, 2. na svatodušní úterý, 3. na sv. Šimona a Judu.

Zelez. tice (Eisenstadt), 1. ve středu po jménu Pána J., 2. v pondělí po sv. Janu Nep., 3. ve středu po narození P. Marie; trh na obilí každou středu.

Zelezná ruda (Eisenstein), trhy na obilí a dobytek: 1. ve velikonoční úterý, 2. na sv. Vendelína, dne 20. října. Měl-li by poslední trh na sobotu neb neděli padnouti, odbyvá se v pondělí na to.

Zhlie (Scheles), 1. v out. po sv. Jiří, 2. v úterý po sv. Václavu.

Zitronice, výroční a dobytčí trhy: 1. v pondělí po svatých 3 Králich, 2. po svat. Filipu a Jakubu, 3. po svatém Jilji; trhy na dobytek každých čtrnáct dní od druhého úterka po sv. Matěji až do sv. Havla.

Zírec (Schurz), 1. v úterý před sv. Filipem a Jakubem, 2. v úterý po sv. Bartoloměji.

Zizelice, 1. ve středu před sv. Jifim, 2. v pond. po všech Svatých, po každé 8 dní; 3. na sv. Vítu, 4. v pond. po narození P. Marie, každou středu trh na obilí.

Zitoby, 1. den po sv. 3 Králich, 2. den po navštívení P. Marie, 3. den po všech Svatých; týždní trh den před všemi Svatými.

Zlmitice (Lutitz), 1. v úterý Velikonoční, 2. v úterý svatodušní, 3. v pond. před sv. Bart., 4. na sv. Šimona a Judu.

Zumberk, výroční a dobyt. trhy ve čtvrtky: 1. před Hronu, 2. před sv. Vitem, 3. před naneb. Panny M., 4. před všemi Svatými.

Výroční tržové na Slovensku.

Arad, na neděli Judika, 11. července, 19. srpna, 4. listopada, 2 dni před tím velký trh na dobytek.

Auod, v Pest. stol., na vstoupení Páně, 20. srpna, 11. listopada a dva dni před tím trh na dobytek.

Baja, v Bnč. stol., 24. dub., 22. července, 21. září a 6. pros. a deu před tím trh na dobytek.

Bajmoe, v Nitran. stol., 6. ledna, 24. dub., na Sv. Ducha, 24. srpna, 29. září a 11. listopadu.

Bánovec, v trenč. stol., první neděli po 3 Krátcích, na neděli Sexagesima, 24. dubna na neděli sv. Trojice, na sv. Jana Křt., na nanebevzetí P. Marie, 29. srpna, na Šimona a Judu, na sv. Lucii.

Bardějov, v šariš. stol., 22. února, na ned. Sexages., 24. června, 1. září, 21. pros. a 5 dní před tím trh na dobytek.

Bátovce, v hont. stol., na ned. Sexagesima, na neděli květnou, na neděli Rogate, na svatého Vavřince, 11. listopada.

Beckov, v trenč. stol., na sv. Řehoře, na den nalezení sv. Kříže, 26. srpna, 25. listopada.

Bela, v Spšii, 22. ledna, na neděli Rogate, 15. července, 21. září, na sv. Tomáše, v pond. před svent. a 2 dni před tím trh na dobytek.

Běluše, v trenč. stol., 24. února, 1. května 24. června, na proměnění Christa Pána, 3. září, na Šimona a Judu.

Biče, v trenč. stol., v pondělí po obrácení sv. Pavla, po sv. Filipu a Jakubu, Svato-dušní, po povýšení sv. Kříže, po všech Svätých.

Bobrovec veliký, v lípt. stol., na ned. Invok., 16. května, 1. září, 19. listop.

Bodhánovec, v šariš. stol., 17. ledna, 5. února, 25. dubna, 25. července, 29. srpna 21. října, 23. listopada.

Břežno, na neděli Láture, tu středu před Svat Duchem, 16. srpna, 30. listopada. Výkladní i na dobytek spolu se drážvaj.

Březová, v nitr. stol., v pondělí po třech Krátcích, v pond. před popelcem, na zelený čtvrtek, v pondělí před Sv. Duchem, v pondělí před sv. Janem Křt., v pondělí po sv. Štěpánu Králi, po sv. Matouši, po Emer. Výkladní i na dobytek spolu se drážvaj.

Brdin, 1. března, 27. června, 14. září, 30. listopada.

Bystřice báňská, 25. ledna, 7. května 30. listopada.

Bystřice poyažská, 6. ledna, v pondělí po květné neděli, na svatou Trojici, 10. srpna, na sv. Matouše v září.

Cachtice, 24. února, na neděli Rogate, na sv. Ladislava, na světí svat. Jana, na sv. Vorkilu, na svatého Tomáše.

Čítelnice, na sv. Fabiána a Šebastiána, na sv. Josefa, na neděli Miseric., na sv. Jana Křtitele, na sv. Bartoloměje, na sv. Havla.

Čtvrtek, ve Spšii, na Sv. Ducha, 28. října. **Darmoly**, 6. ledna, 2. února, na neděli Láture, 1. května, 24. června, 20. srpna, 29. září, 1. listopada.

Debrecin, 17. ledna na sv. Antonína poust., 24. dubna, 15. srpna, na sv. Diviše, a dva dni před tím trh na dobytek.

Dětva, v zvol. stol., 25. dubna, 24. června, 24. září, 24. listopada a vždy den před tím trh na dobytek.

Dobroniva, na svat. Pavla poust., na Sv. Ducha, v pondělí po sv. Trojici, na sv. Matouše, na sv. Barboru, vždy den před tím trh na dobytek.

Dobšina, 2. února, 12. května, 1. srpna, 8. prosince.

Dubnice, 24. února, na neděli Quasimod. na sv. Jakuba, na sv. Nichala.

Flekkovo, 8. února, 25. května, 24. srpna a 19. listopada.

Frajštok (Galgocz), 25. ledna, na neděli Láture, 1. května, na Svat. Ducha, 29. června, 10. srpna, 22. září, 1. listopada.

Gajary viz Jagary.

Galanta, na Sv. Ducha, 20. srpna.

Gemer (Sajo-Gömör), 14. února, v outery před Velikonoci, 3. července, 17. prosince a vždy předěsí den na dobytek.

Hanúšovec, šariš. stol., 6. ledna, 14. dubna, na seclání Ducha Sv., 27. září, 1. listopada.

Hollé, na obrácení sv. Pavla, v out. po Quasimod., v out. po Miseric., na rozslání sv. apostoů, v outery po 20. srpnu, 16. října, 11. listopada.

Hrabušice (Képosztalva), 25. ledna, 1. května, 4. října.

Humene, 6. února, 25. března, na neděli Rogate, 29. červ., 14. září, 1. listopada, v pondělí před narozen Christa Pána.

Hyby, v pondělí po obrácení sv. Pavla, na zvětov. P. Marie, na den Božho Těla, v pondělí po sv. Egidu, 1. listopada.

Hlava, na sv. Dorotu, na zvětování Panny Marie, na vstoupení P., na Boží Tělo, na svat. Marii Magdalenu, 1. listopada.

Jagary, Gajary, v přesp. stol., na neděli Láture, na Boží Tělo, na početi Panny Marie, na povýšení svat. Kříže, v pondělí po sv. Žofii, 1. listopada.

Jeišava, na sv. Apollon., 27. dubna, na sv. Jana Křt., na sv. Egid., na sv. Alžb.

Kapušanuy (Kapi), v šariš. stol., 12. března.

Kečkemét, 12. března, 10. května, 10. srpna, 26. září, 25. listopada a dva dni před tím velké trhy na dobytek.

Kerestur, při Bodrogu, 20. února, 21. března, na sv. Marketu, na prom. Christa

- Pána**, na sv. Bartoloměje, na povýšení sv. Kříže, 25. listopada.
- Kežmark**, na neděli Invokavit, první neděle po sv. Trojici, 3. května, 14. září, 13. pros.
- Klášter**, v Turci, 9. ledna, v pondělí po Sv. Duchu, v neděli po sv. Michalu, na sv. Mikuláše.
- Komárno**, při Dunaji, 1. května, 29. června, 4. října, 30. listopada.
- Konjatice**, neb Konjaty, 15. červ., 26. srpna, 19. listopada, třetí neděle adventní.
- Košice**, na sv. Fabiána a Šebastiána, 1. května, na den Božího Těla, 15. srpna, na sv. Kateř.
- Kostolany**, nitř. stol., na neděle květnou, na vstoupení Páně, na sv. Vavřince, na sv. Matěje.
- Kreminice**, 5. května, 2. srpna, ve čtvrtek po s. Mich.
- Krupina** (Karpfen), na sv. Dorotu, na květnou neděli, na neděli Exaudí, na sv. Petra a Pavla, na sv. Bartoloměje, na Šimona a Judu, tu neděle před Vánoci a vždy 3 dni před tím trh na dobytek.
- Kubin dolní**, v Oravě, na neděli Sexagesima, na neděli Palm., na sv. Jana Křtitele, na narození Panny Marie, na svat. Alžbětu, vždy násled. pondělí a každý úterek od sv. Kateřiny až do květné neděle trh na dobytek.
- Kysce** neb Gyna, na neděli Invokavit, na neděli Latare, první neděle po sv. Trojici, 1. září, 21. října.
- Leopoldštat**, na neděli Okuli, na neděli Exaudí, na neděle před Sv. Duchem, 13. července a 21. září.
- Leváry vel.** (Grossschützen), v přešp. stol., v pond. po 3 králích, na sv. Řehoře, v pond. po neděli Rogate, před sv. Jakub., před sv. Matouš., po sv. Vavř., po sv. Martinu.
- Levice**, na 3 Krále, v pond. po Judika, na den Božího Těla, 25. července, 29. září.
- Levoče**, 1. ledna, na neděli Judika, 2. července, 16. října.
- Lubětová**, 2. února, 1. května, 22. července, 29. září.
- Lubova** (Lublau), v Spiši, na neděli Sex., na neděli Palm., na neděli Exaudí, 2. července, na nebevzení Panny Marie, na neděli po sv. Ilnvu, na sv. Mikuláše.
- Lúčnec**, na sv. Valentinu, na sv. Stanislava, 2. července, na povýšení sv. Kříže, na sv. Juditu.
- Makov**, na neděli Judika, 24. června, 19. srpna a 19. listopada.
- Malé Topolčany**, 6. ledna, 22. března, 1. květ., 24. června, 24. srp. a 25. listop.
- Malý Varadin**, 17. března, na zelený čtvrtek, 15. června, 1. září, 5. listopadu, 25. prosince.
- Matějovce**, v Spiši, 6. února, 8. června, 6. srpna, 19. listop.
- Michalovce**, v zempl. stol., 2. února, na neděli Palm., 8. května, 13. června, 15. srpna, 15. října, 21. prosince.
- Miljava**, v nitř. stol., ve středu po obrácení sv. Pavla, po sv. Josefu, po Sv. Duchu, po sv. Jakubu, po narož. P. Marie, po Šim. a Judě, po sv. Mikuláši a vždy v předešlý úterý trh na dobytek.
- Miákovce**, 16. února, na vstoupení Páně, na sv. Samuele, 18. října, 16. prosince.
- Močónak**, 28. ledna, 29. března, na sv. Ladislava, na sv. Bartoloměje, na svat. Vorsklu, na sv. Klémenta a 3 dni před tím trh na dobytek.
- Modrá**, 2. února, na neděli Miseric., 24. června, na neděli po sv. Bartoloměji, na sv. Matouše, 11. listopada.
- Moravce**, v tékov. stol., v úterý před očistováním Panny Marie, před květnou neděli, před sv. Jiřím, před sv. Petrem a Pavlem, před sv. Jakubem, před sv. Michalem, před všemi Svatými, před sv. Tom.
- Moravce velk.**, 2. července.
- Mošon** (Wieselburg), 13. července, 5. října, na neděli po sv. Františku.
- Mošovce**, v Turci, na sv. Fabiána a Šebastiána, na sv. Stanislava, na sv. Trojici, na prom. Christa Pána, na sv. Matouše, 1. listopada, vždy v pondělí trh na dobytek, ve středu výkladní jarmarky. Před celý pak půst v out. a ve středu trh na obilí.
- Náměsto**, v Orav., v pond. po první neděli po 3 králích, na sv. Řehoře, na sv. Lucii.
- Německá Lipče**, 25. ledna, 24. dubna, 24. června, 21. září, 21. prosince.
- Němeti**, v hont. stol., na jměno P. Ježíše, na neděli Latare, 23. dubna, na sv. Trojici, 6. srpna, 1. listopada.
- Něředház**, 10. ledna, 26. května, 8. září 13. prosince.
- Nitra**, 10. ledna, na neděli Okuli, na den Božího Těla, 2. července, 28. října, 21. prosince.
- Nová Bělá**, v Spiši, 2. února, v pondělí svatodušní, 19. listopada.
- Nová Ves**, v Spiši, 26. února, na nebevzení Panny Marie, 11. listopada.
- Nové Město nad Kysuci**, v pond. před sv. Dorotou, ve středu po popeleční středě, v pondělí po sv. Jiřím, před sv. Jakubem, před Kalist., 14. října.
- Nové Město na Váhu**, v pondělí po Septuagesimě, po Reminiscere, po Velikonoci, na svatošušní pondělí, po sv. Trojici, po sv. Prokopu, po narození P. Marie, po sv. Michalu, po všech Svatých, před Vánoci.
- Nové Zámky**, 14. února, na květnou neděli, první neděle po sv. Trojici, na sv. Klémenta, na sv. Lucii.
- Onjany**, na květnou neděli, v neděli po sv. Filipu a Jakubu, po sv. Štěpánu, po sv. Mikuláši.
- Ostřihom**, 2. února, 12. března, 25. květ., 22. července.
- Ožďany**, gem. stol., 14. února, 7. května, 13. července, 10. srpna 30. listop.
- Papa**, 2. února, 25. března, na sv. Trojici, 2. července, 15. srpna, 8. září, 8. pros.

Parkan, 23. dubna, 24. srpna, 28. října, 15. prosince.

Pešť, na sv. Josefa, na sv. Medarda, na den stětí sv. Jana, na sv. Leopolda.

Pezynek, 6. února, v outery velkonoční, v outery svatodušní, 22. července, na sv. Augustina, na sv. Františka, 5. listopad.

Piesčivce, v genu. stol., 22. února, 10. dubna, 17. září.

Plešovec, v zvol. stol., 12. března, 12. července, 1. října, 29. prosince a vždy před tím trž na dobytek.

Podhradí, v Gemern, 25. ledna, 10. srpna, 30. listopada.

Podolinec, v Spíši, na obrác. sv. Pavla, na neděli Jubilate, v pondělí po sv. Trojici, v pondělí před navštívením Panny Marie, v pondělí před Šim. a Judou.

Poprad, v Spíši, v pátek po neděli Judika, 15. října a 6. prosince.

Potok, 8. března, na neděli Exaudi, 29. června, 10. srpna, 8. prosina.

Pouchov, v pondělí po novém roce, po Velikonoci, po neděli Exaudi, po sv. Marku, po povýšení sv. Kříže, po všech Svatých a vždy ve čtvrtek před tím výkladní a trž na dobytek.

Právo německé, na neděli Reminiscere, na sv. Jakuba, na neděli po stětí sv. Jana, na sv. Emer., na sv. Tomáše a týden před tím trž na dobytek.

Právo slovenské, na neděli po sv. Rehoři, na neděli Rogate, 24. července, na neděli po sv. Ilavii, vždy čtvrtý den před tím hodné trž na dobytek.

Předmír, na neděli Quasimodog., v pondělí po sv. Janu Křtí, čtvrtou neděli adventní.

Prešov, 27. ledna, na sv. Trojici, 10. srpna 14. září 30. listopad.

Prešpúrek, na sv. Fabiána a Šebest, na neděli Latare, na vstoupení Páně, 2. července, 10. srpna, na sv. Nichala, na sv. Lucii a den před tím trž na dob.

Privle, v nitr. stol., 20. ledna, 19. března, 3. května, 10. srpna, na den povýšení sv. Kříže, na sv. Lukáše.

Pruské, 12. března, 24. dubna, 24. června, 11. srpna, 19. listopad.

Puchov viz Pouchov.

Pukanec, v neděli Septuag. na neděli devětítňk, na sv. Jiří, na navštívení P. Marie, na sv. Egidia, na sv. Mikuláše.

Ráb, ve středu po květné neděli, ve středu před Božím Tělem, 22. července, 8. září 19. listopad.

Radosovec, nitr. stol., 6. ledna, 3. května, na neděli Exaudi, 26. června, 2. července, 14. září.

Radvan, na sv. Stanislava, třetí neděli po sv. Trojici, na narození Panny Marie, 30. listopad.

Rajec, v pondělí po sv. Mat., po sv. Jiří, po sv. Zofii, po stětí sv. Jana, po sv. Voršile, po sv. Mikuláši.

Ratkova, na obrác. sv. Pavla, na nalezení sv. Kříže, na sv. Štěpána krále, na sv. Lucii.

Revúce Velká, v gem. stol., na sv. Josefa, 13. června, na sv. Matouše, 16. prosince, a vždy den před tím trž na dobyt.

Rimavská Sobota, 6. ledna, na květnou neděli, 15. května, na sv. Mirkétu, na stětí sv. Jana, na sv. Voršilu.

Rozemberk Liptov, 7. ledna, 19. března, na vstoup. Páně, 29. září, 1. prosince, nad to ještě od 3 Křálů až do Velikonoce každý čtvrtek trž na dobytek.

Sabinov, 24. února, 24. dubna, 24. června, na pov. sv. Kříže, 7. pros.

Sarvaš, v Běkešské stol., na sv. Matěje, zvlášť na dobytek, na sv. Jana Křt., na sv. Lukáše, na sv. Tomáše.

Sebechleby, (Klíb), v hont. stol., na obrácení sv. Pavla, na sv. Filipa a Jak., na sv. Jana Křt., na sv. Magd., na povýšení sv. Kříže, na sv. Kateřinu.

Segedin, na sv. Jiří, 31. července, 10. října, 30. září, vždycky se počíná v pondělí.

Senec (Wartberg), v přesp. stol., 6. ledna, na neděli květnou, na sv. Urbana, 13. září, 18. října, den před tím trž na dobytek.

Senice, v pondělí po neděli Okuli, na neděli Miseric., na neděli po Božím Těle, v pondělí před rozesláním sv. apostolů, na sv. Augustina, druhý pondělek po sv. Michalu, na sv. Alžbětu, na sv. Tom.

Serdahely (Sítredište), v Situ aneb Čalokezy, na den sv. Prýsky, na sv. Ladisl., 2. července, 11. listopad.

Sereď, v nitr. stol., 2. února, 15. května, 24. června, 15. října.

Sjelnice, v lpt. stol., 3. února, na neděli Okuli, 1. května, 25. července, 2. listopad a od 1. ledna až do Velikonoce trž na dobytek.

Skalice, druhý den po Hromnicích, v outery po neděli Reminiscere, v outery po neděli Rogate, 2. července, na sv. Jakuba, na narození P. Marie, 1. listopada, 13. prosince, a den před tím trž na dobytek.

Slovenská Lipce, 6. ledna na neděli Septuagesim., na Sv. Ducha, na sv. Jakuba, 4. října.

Nobofa Spišská, 6. ledna, 24. dubna, na sv. Bartoloměje, 1. listopad.

Sobotiáň, v nitr. stol., na sv. Matěje, v pondělí velkonoční, na nanebevzetí P. Marie, na sv. Matouše, na sv. Lukáše, na počest P. Marie.

Šahy, při Jolí, 24. února, 24. března, 19. května, 4. srpna, 22. září, 3. listopad. s trž na dobytek.

Šahy, v žel. stol., 15. května, 15. srpna, 21. září, 5. listopada.

Šandorf, v pondělí po neděli Palm., v outery svatodušní, na sv. Bartol., na sv. Luk.

Šaryš, na neděli Latare, na rozeslání sv. apost., 15. srp., 11. listop., vždy ve středu.

Šarluchy, ve středu po jmenu P. Jožše, na ned. Reminiscere, ve středu před Velikonoce, ve středu před Sv. Duchem, 21. září, ve středu před Vánoci a 3 dní před tím trž na dobytek.

- Šaštín**, na obrácení sv. Pavla, na sv. Josefa, na sv. Stanislava, na prom. Christa Pána, na povýšení sv. Kříže, na sv. Havla, na sv. Ondřeje, vždy v následující středu a toho dne trh na dobytek.
- Šoproň**, v outery po neděli Invok., 1. května, 7. srpna, 19. listop.
- Štávnice**, každé suché dni, a vždy v pondělí před tím trh na dobytek.
- Stará Turá**, v outery po 3 Králích, po neděli Judika, po vstoupení Páně, po sv. Janu Křt., po nanebevzetí P. Marie, po sv. Michalu, po sv. Kateřině, a vždy den před tím trh na dobytek i každou sobotu zamenitý trh na obilí.
- Stará ves**, v Spíši, na neděli Palm., 29. června, 4. října, 8. prosince.
- Staré**, v zempl. stol., 22. ledna, 24. června, 26. července, 28. září, 30. listop.
- Staré Hradky** (Uherské), 6. ledna, 5. května, 2. srpna, 21. září, 28. října, a vždy den před tím trh na dobytek.
- Síředa**, při Váhu, 2. února, 15. května, 24. června, 15. srpna.
- Střpava**, v přešp. stol., na zelený čtvrtek, 1. května, 25. července, 20. srpna, 6. listop., 21. prosince.
- Sučany**, na 3 Krále, 24. dubna, na sv. Zofii, 25. července, 8. září, dva týdny po sv. Michalu.
- Šurany**, v nitr. stol., 25. ledna, 1. května, 10. srpna, 2. listop., a tihy na dobytek.
- Sv. Kříž**, při Hroně, ten týden po Hromnicích, po sv. Jiří, po sv. Janu Křteli, po nanebevzetí P. Marie, po sv. Michalu a po obětování Panny Marie; vždy v pondělí na dobytek a v outery trh výklad.
- Sv. Martina**, v Turci, 24. února, na zelený čtvrtek; v pondělí před Sv. Duchem, na sv. Vavřince, na sv. Bartoloměje, na sv. Martina. Nad to na vinu 25. a 26. května a 25. i 26. září.
- Sv. Mikuláš**, v Liptově, na neděli Reminiscere, na ned. Exsudi, 24. srpna, na sv. Mikuláše.
- Těkov** (Bars), na neděli Invokavit, na vstoupení P., 8. září, 11. listopada.
- Temešvár**, na neděli Reminiscere, na Sv. Ducha, na neděli před sv. Michalem, 6. prosince podle starého kalendáře.
- Teplice**, v trenč. stol., 19. března, 29. června, 2. září, 7. prosince a den před tím trh na dobytek.
- Terezyopel** (Subotice), v Benátc, na vstoupení P. podle starého kalendáře. 6. pros. s velkými trhy na dobytek.
- Tisovec**, 17. ledna, 19. května, na sv. Vavřince, na sv. Emer.
- Tokay**, 25. března, 24. června, 26. července, 22. září, 26. října, 21. pros.
- Trenčín**, 2. února, v pondělí po neděli Judika, na sv. Ducha, 2. července, na sv. Petra v okovech, na povýšení sv. Kříže, na svat. Lukáše, na sv. Ondřeje a přes celý pát v pondělí trh na dobytek.
- Trnava**, 11. ledna, a 16. 22. a 27. února, 19. a 21. dubna, 14. a 19. června, 26. a 31. července, 30. srpna a 4. září, 18. a 23. října, 6. n. 11. pros.
- Trnovec**, v Lip., na sv. Matěje, na Sv. Ducha, na sv. Vavřince, Havla a Lucii.
- Trstenna**, v Oravě, v pondělí po sv. Dorotě, v out. svatodušní, na sv. Jiří, 16. července, na den po nanebevzetí P. Marie, v pondělí po sv. Martinu.
- Turany**, v Turci, 5. ledna, na Sv. Ducha, na sv. Emerichu.
- Tvrdošín**, v Oravě, v pondělí po obrácení sv. Pavla, 1. května, na povýšení sv. Kříže, v pondělí po všech Svatých.
- Ungvár**, (Uhvár), 25. ledna, na ned. Palm., 7. května, 25. července, 29. září.
- Vacov**, ve středu před květ. ned., 2. červ. 16. října, ten týden před Vánocí, a velik. trhy na dob.
- Varys**, v trenč. stol., v pondělí po sv. Fab. a Seb., po Látare, po sv. Trojici, po sv. Markétě, po narození P. Marie, po první ned. adventní a vždy před tím ve středu trh na dob.
- Velká**, v Spíši, 28. ledna, v out. po květ. neděli, 6. června, 1. října.
- Velké Topolčany**, na sv. Antonína, na sv. Řehoře, 6. května, v pondělí po sv. Trojici, na sv. Magdalenu, na sv. Bartol., na sv. Matouše, na sv. Leopolda.
- Velký Varadín**, 6. ledna, na Boží Tělo, 2. července, 1. září, 4. října.
- Vesprym**, 6. ledna, na sv. Řehoře, na sv. Floriána, 10. srpna, na narození P. Marie, 6. prosince.
- Vrablany**, na ned. Sexag., Miserik., 1. srpna, 25. listopada, 21. prosince.
- Vrbové**, v nitr. stol., ten den po novém roce a před tím trh na dob., v pondělí po Sexag., na neděli Palm., po Kantátc; především pátý trh na dob., též 16. června, 22. července, 14. září, 11. listop. a vždy před tím trh na dobytek.
- Vrbovec**, v nitr. stol., v pondělí před těmito dny, totiž před obrác. sv. Pavla, před Judika, před Kantátc, před sv. Janem Křt., před narozením P. Marie, a v pondělí po všech Svatých.
- Zemplin**, 6. února.
- Zemplin**, 4. ledna, na sv. Matěje, 30. listopada.
- Zvolen**, 12. ledna na dobytek, na sv. Matěje, na zelený čtvrtek, na Boží Tělo, 14. září, na sv. Alžbětu jen na dobytek, na sv. Tomáše.
- Žabokreky**, v nitr. stol., na zelený čtvrtek, ve středu před vstoupením Páně, v outery před Božím Tělem, na povýšení sv. Kříže, v pondělí po sv. Zofii.
- Žernovce**, v pondělí po sv. Fabianu a Šebestiánu, po sv. Trojici, po sv. Jakubu.
- Žilina**, v pondělí po sv. Dorotě, 10. dubna, na svat. Filipa a Jakuba, na Boží Tělo, na svatého Štěpána krále, na povýšení svatého Kříže, na svat. Havla, na svat. Lucii.

O p r a v a.

 Po vytištění výročních trhů na Moravě zvěděli jsme, že se v Koryčanech (viz na str. 157.) stala tato změna. Výroční tržové jsou přeloženy s pondělků na následující úterky, a odbývání čtyř dobytčích trhův, a sice v pondělí před každým výročním trhem povoleno. Týhodní trh jako dříve každou středu.

O h l á š k y.

KAREL PETR BELÁNSKÝ,

měšťan, pozlatník a obchodník v obrazech, v městě Brně v Černo-
orelské ulici číslo 478 v druhém poschodí

odporučí váženému obecnstvu následující práce svoje: hoto-
vení ozdob ve světnicích, jako: zrcadla, rámy obrazové,
okrasy u oken a t. d., všeliké nové i staré práce
kostelní: pozlacování, ubělování (alabastrování), mramorování
v barvách olejových, zpěžování (bronzování); také obnovování
starých pozlacených předmětův, kde lze nového pozlacení uše-
třít, a pozlacování náhrobních pomníků, křížů z litiny a všeliké
druhy hrobních nápisův.

V y z v á n í.

Podobné ohlášky bude náš Moravan budoucně vždycky přijímati od P. T. umělců, průmyslníků, obchodníků a řemeslníků všech druhův, zašlou-li se v pravý čas, t. j. každoročně před začátkem měsíce července. Komu na tom záleží, aby jeho podniky a díla v zemích česko-slovanských ve známost vešly, najde v Moravanu příhodný prostředek, jelikož se na rok 1858 již v 10,000 výtiscích vydává. Kdo podobnou oblášku do Moravana podati chce, může jí zaslati v kterémkoliv jazyku, neboť potřebný překlad se obstará. — Nebude-li ohláška taková přesahovati půl strany tištěné, přiložiti dlužno plat 5 zl. stf., ohláška více než půl strany nebo celou stranu požadující v 10,000 výtiscích, stojí 10 zlatých stříbra.

B. M. Kulda,

pořadatel.

U nížeapsaného pořadatele kalendáře Moravana dostati lze:

- 1) *Pohádky a pověsti národa Moravského.* I. Díl. Pohádky a pověsti z okolí Rožnovského, 8 svazků za 1. zl. 20 kr. stf.
- 2) II. Díl. Pohádky a pověsti z okolí Jemnického, 8 svazků za 1 zl. 12 kr. stf.
- 3) *Horlivý a veselý Budiček,* sešitek 1. za 10 kr. stf.
- 4) " " " sešitek 2. za 10 kr. stf.
- 5) *Horlivého a veselého Budička* sešitek 3. nalezá se v tiskárně.
Svazek tento obsahovati bude: „*Svadbu v národě česko-slovanském,*“ t. j. svadební obyčeje, řeči, promluvy, připitky a písně při námluvách, na cestě do kostela a z kostela, o svadební hostině, o čepení a o převázení nevěsty k ženichovi. Tudyž na spis tento upozorňujeme zvláště zovčí, stárky, družby, řečníky, hudebníky, mládence a družičky v národě našem na Moravě, v Čechách a na Slovensku.
- 6) *Písně a básně pro školy národní bez not* za 15 kr. stf., s notami za 24 kr. stříbra.

Beneš Method Kulda,

duchovní správce v mor. slez. ochranovně v Brně.

Obsah.

Na prvním archu od strany 1. až do strany 16. jest úvodní článek o hvězdě obětníci čili bludici Dobropánu, obyčejný červený kalendář na rok 1858, východ a západ slunce a měsíce, čtvrté měsíce a možná povětrnost, jakož i svátky židovské na rok 1858.

Čtení kalendářské. I. Pohyblivé svátky roku 1858. — II. Obzvláštní svátky a slavnosti církevní. — III. Jiné památní dnové na Moravě. (Na str. 17.) IV. Dnové postní. — V. Čtvero suchých dní. — VI. Letopisec známky. — VII. Posvátný čas velikonoční. (Na str. 18.) VIII. Noremní dnové. — IX. Svátí patronové zemšť. (Na str. 19.) X. Čtvero částek ročních. — XI. Zutmění na slunci a na měsíci. — XII. Letopočet nové doby. (Na str. 20.) XIII. Znamení kalendářská. — XIV. Tabulka úroková. (Na str. 21.) XV. Sazba kolková. — XVI. Sazba poštovská. — XVII. Nejvyšší cisatský rod panující v říši Rakouské. (Na str. 22.)

Pacholetský seminář v Brně. (Na str. 23.)

Zpráva o Dědictví sv. Cyrilla a Methodia. (Na str. 26.)

Čtení děje- a zeměpisné.

	Strana
Kláster Velehrad, s obrazem. (Dr. Jan Bílý)	33
Patero dějepisných obrázků z Moravy. (Jan Nep. Dundálek.)	44
Špielberg u Brna s obrazem	51
Hrad Bozkov s obrazem	53
Nový kostel v Radškovicích. (Jan Šmigmator.)	56

Čtení po-učné a zábavné.

Hluchoněmý. (Leopold Urban.)	60
--	----

B á s n ě.

1. Nebojte se. — 2. Veliká čísla. (Frant. Klinkač.)	72
3. Zpomínka na Boha. — 4. Otázka a odpověď. (Jos. Nikolán.)	73
5. Chudobička. — 6. Zahbení v přírodě. — 7. Jaro. — 8. Postesknutí. (Frant. Klinkač.)	73

Čtení rozmanité a drobnůstky.

1. Poctivost Černohorců. — 2. Nejpodivnější město na světě	75
3. Očiasta čili soud Boží roku 1857. — 4. Strom jesenový. — 5. Sopha Popokateped. — 6. Strom olivový	76

	Strana
7. Omámení. — 8. Dopis z okolí Kocourkovského	77
Odpověď váženému dopisovateli z okolí Kocourkovského	80
9. Potrestání nespravedlivost	80

Čtení z hospodářství.

Zahradníček v horách. (Frant. Ronovský.) Pokračování a ukončení	81
---	----

Čtení po-něné a zábavné.

	Strana
1. Strýček Pravdomil. (Frant. Dědek).	119
2. Líc a rub. (Jan Soukop.)	126
3. Co dělají naše maličké? (Václav Novotný).	135
4. Pod lipou. (Frant. Klínkač.)	141

B á s n ě.

1. Po tisíci létech. (Jan Soukop.)	147
2. Píseň bratrstva sv. Cyrilla a Methodia. — 3. Píseň o sv. Klémentovi Římském. (Jan Soukop.)	149
4. Sv. Martin. (Frant. Klínkač.)	150
5. Lháte Pán Bůh káte. (Peregrin Obdržálek.)	151
Výroční tržové na Moravě	153
" " ve Slezsku	163
" " v Čechách	165
" " na Slovensku	184
Oprava trhu v Koryčanech	188
Oblázky	188

W křesťupectví
Titische a Groſe

w Brně na Welšem náměstí, w domě p. Kleina jsou k doſláni:

Cena we ſtříbrě.

- Bibliotéka kazatelſká**, čili ſbírka kazání a řečí hemiletických zc. Wydává Dr. J. E. Bily. 4. ročník, 4 díly, 4 zl. —
- Horlivý a veselý Budiček v rodinách křestanských.** Vydává B. M. Kulda. sv. 1. 2. á 10 kr.
- Stručný dějepiſ vlasti moravské.** Seſtawil J. Bily. — 16 fr.
- Dějiny ſvaté Katolické Cirkwe.** W obrázkch doſičil pro mládež wſtaſenectm Dr. Jan Ew. Bily. 36 fr.
- Kalendář pro čas a wčenoſt.** Čeſtý ročník. 12 fr.
- Kytečka ze Sloupa** zc. wwil Jan M. Euloy. 2 wydání. — 12 fr.
- Manna**, čili metklicbn knižka pro katolick ſſkolní mládež, mužſké i ženſkého pohlawi, tuhe wázaná 12 fr.
- Krátké a ſproſtné Odpowědi.** Od Abbté de Segura. Přeložil Fr. Peimon. 18 fr.
- Piſně a Báſně** pro ſſtoly národn. Seſpal B. M. Kulda, bez not 15 fr., s notami 24 fr.
- Pobožnoſt křižowé cesty.** Seſtawil s obrázkami Joſef Weráč. 4 fr. a ſprawil M. E. Weiuſch 6 fr.
- Pobožnoſt k užíwání nábožných křestanu při procesi.** která je dwi w křižowých dnech. 2 fr.
- Pohádky a powěſti národu Morawského.** Pořadatel B. M. Kulda, díl I. 1 zl. 20 fr., díl II. 1 zl. 12 fr.
- Poswěť ſe jměno twé.** Cwičení ſe w pobožnoſti pro katolické křestanu při weřejných ſlužbách Božich. Sneſl a wydal Eudw. Tidl. W křiží wázaný 1 zl. 20 fr.
- Sbírka koſtelních piſní.** k přetpolednim a odpolednim ſlužbám Božim potřebných. Dle ſtaucionala od Pečáta. (72 piſně) 6 fr.
- Wáclaw Wolný, čili malý ſtěpar.** Přeložil a wzejſſil Frant. Joſef Kučera; s mnohými obrázkly ſeſl. 12. fr., wáz. 15 fr.
- Krásné Wecery.** Sbírka zábatných a poučných powidek. Seſpal B. M. Kulda. Sw. I. 24 fr.
- O Profodii čeſké.** (od Euffila) 12 fr.
- Slowanské národní piſně s nápěwy.** Sebrané od J. E. (Euffil). Sw. 1—4 3 zl. —

V kněhkupectví Nitsch a Grosse jsou k dostání:
Nové obrázky svatých.

Jestli vůbec povědomo, že posavadní obrázkové svatých a světců Božích s podpisy česko-slovanskými s pořádkými výminkami spíše ku znesvěcování nežli ku zvelebování svaté věci sloužiti mohou, tak že nezdávka s nelibostí odvrátili se musí oko jen poněkud rozsoudně a krásy milovně od obrázkův kramářských; tudíž se nadějeme, že podniknutí, touto obětí na vědomost davané, u P. T. p. p. čtenářův zaslouženého uznání, jakož i přezřelou pochvaly a podpory nalezne, o nižto ozvláště prosíme velebné Duchovenstvo.

Započít jsme vydávali *stírku malých obrázkův svatých* s podpisy a s památními průpovědmi v česko-slovanském jazyku. Obrázky jsou velmi vkusně v oceli ryty, na pěkném silném papíře tisknuty a obsahují zvláště takové náboženské předměty a svaté, jenž mají na Moravě i v Čechách ozvláštní důležitost. Mimo obyčejný podpis opatřen jest každý obrázek také ještě vhodnou památní průpovědí nebo výrokem z Písma svatého v řeči české, a přece jest cena nesmírně levná, totiž 1 kr. st. za jeden obrázek, tedy 1 zl. 40 kr. st. za sto.

První řada v oceli již dokončená obsahuje 24 rozličných obrázků, a tudíž jsme v stavu již nyní značný počet na výběr předložiti; můžeme však také posloužiti po libosti jakýmkoliv počtem jednotlivých obrázků, a pro dobu velikonoční popředně upozorniti se osmělujeme na obrázek: „Památko na slavnost prvního přijímání.“

Pro farnosti a místa taková, kdežto bratrstvo sv. Cyrilla a Methodia na obrácení nesjednocených Slovanův buď založeno jest, buď založiti se má, dokládáme, že obrázek bratrstva toho s příslušnou modlitbou v jazyku česko-slovanském na druhé straně u nás dostati lze za 1 $\frac{1}{2}$ kr. st.

V Brně v měsíci květnu. 1858.